femeia

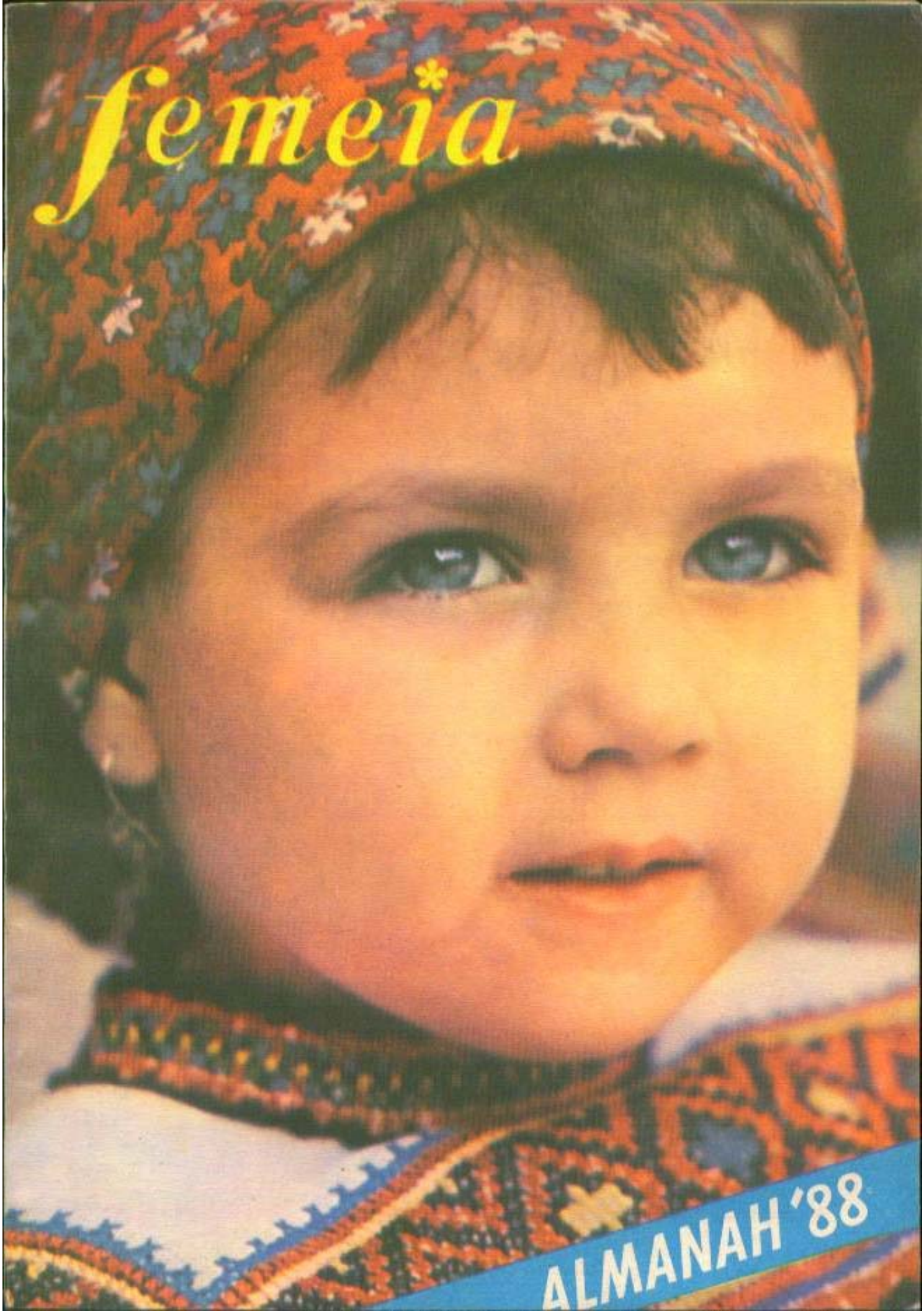

ALMANAH '88

Cînd spunem CEAUŞESCU

E-atît de aproape amiaza senină
şi-atît de aproape iubirea de zbor
cînd spun Ceauşescu se face Lumină
pe-aceste meleaguri de pace şi dor.

În liniştea noastră e iar Primăvară
hulubii dansează pe cerul senin
cînd spun Ceauşescu se'nalţă o Ţară
spre culmi de izbîndă, spre un nou Destin.

Încearcă azi glia prin noi să respire
e-atîta căldură în inimi şi-n jur
cînd spun Ceauşescu se-aprinde-n privire
o stea a-mplinirii şi-a visului pur.

Semeţi traversăm o nouă sărbătoare
se-aprinde culoarea eternă-n drapel
cînd spun Ceauşescu se vede în zare
mai clar comunismul — supremul Ţel!

ION VASIU

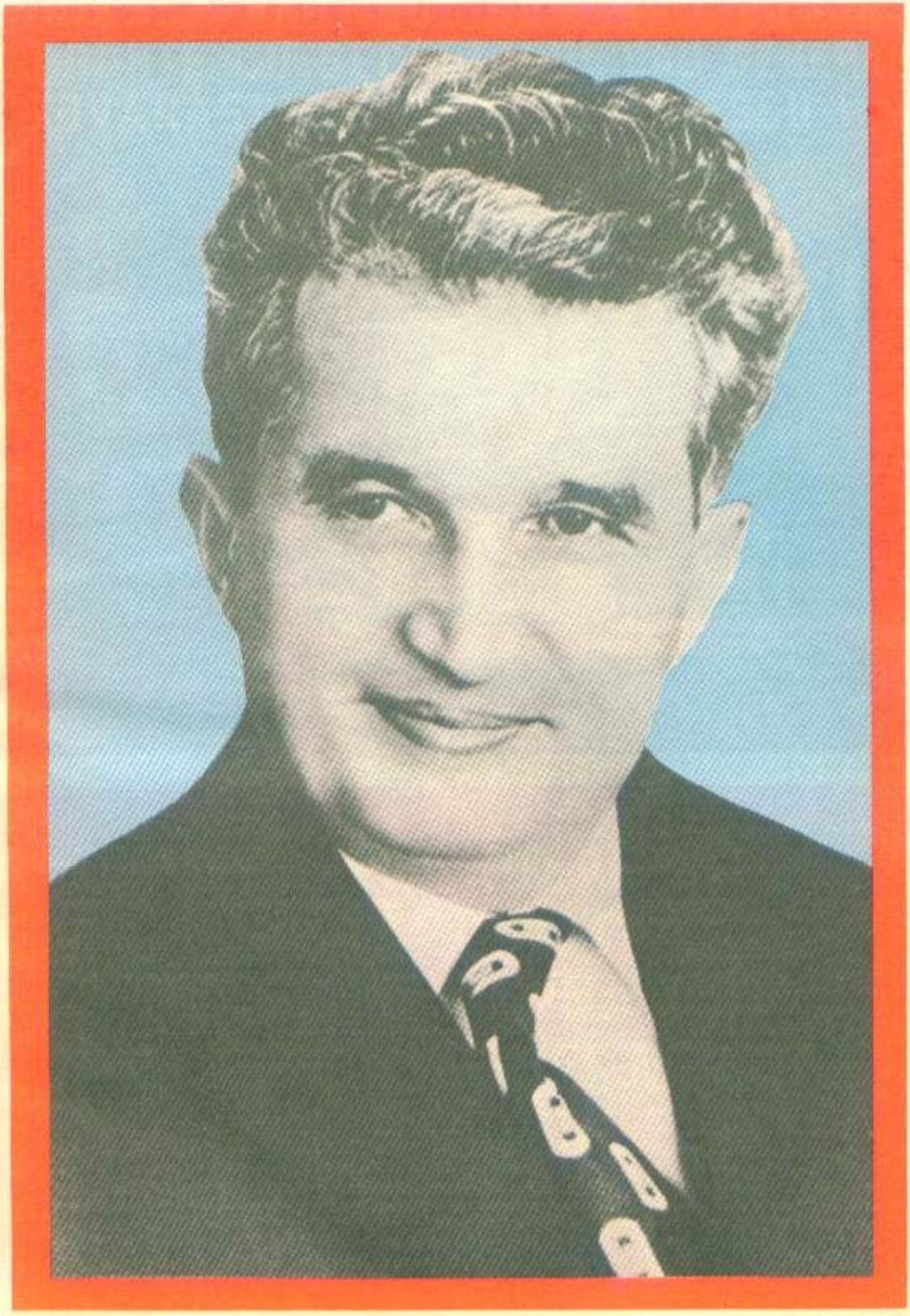

TRĂIASCĂ PARTIDUL COMUNIST ROMÂN
ÎN FRUNTE CU SECRETARUL SĂU GENERAL,
TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU !

SUPREM OMAGIU, ÎNALTĂ CINSTIRE MARELUI EROU NAȚIONAL, CTITOR AL ROMÂNIEI MODERNE, TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

Puține sînt în istorie personalitățile a căror influență să fi fost atît de vastă și de profundă, să fi marcat atît de definitoriu o societate și o epocă. Puține sînt personalitățile cunoscute în istorie care să fi întrunit consensul unei națiii întregi în a-i încredința destinele sale istorice spre împlinirea celor mai nobile aspirații de progres, bunăstare și pace. O asemenea personalitate chemată să ne conducă destinele este cel mai iubit fiu al meleagurilor românești, erou între eroii neamului, patriot înflăcărat și revoluționar consecvent, personalitate proeminentă a lumii contemporane, secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Este un adevăr adînc încrustat în conștiința fiecăruia dintre noi, ce dă temeinicie vieții, muncii și crezului nostru de peste 22 de ani, faptul că din inima poporului s-a ridicat OMUL ce a dat o strălucire fără seamăn geniului creator al românilor, făuritorul de istorie și de țară nouă, genial conducător și revoluționar ale cărui viață și activitate au marcat de peste 55 de ani însăși istoria de luptă și de muncă a poporului român.

În preajma aniversării a 70 de ani de viață și a peste 55 de ani de activitate revoluționară, cu inimile în sărbătoare, cu înălțătoare sentimente de mîndrie patriotică, femeile României socialiste, împreună cu întregul nostru popor, aduc un respectuos și cald omagiu tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii, marelui fiu al națiunii, eroului național, care, ridicînd patria noastră pe înalte culmi de progres și civilizație, i-a deschis vaste perspective de dezvoltare liberă, independentă, demnă și prosperă.

Evocăm cu emoția cu care sufletul scrutează cele mai alese pagini din istoria eroică a ființei naționale, a eroilor săi legendari, personalitatea eminentă a marelui și mult stimatului conducător și ctitor al României moderne.

La 26 ianuarie se vor împlini 70 de ani de cînd în acea iarnă a anului 1918 se năștea cel care, peste ani, avea să deschidă României o epocă nouă, cea mai glorioasă din existența sa milenară, căreia românii, în semn de înaltă cinstire, i-au dat numele făuritorului ei legendar „EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU".

Cunoscînd de timpuriu greutățile truditorilor pămîntului, ale clasei muncitoare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a dovedit încă din copilărie curaj și dîrzenie, inteligență vie, cinste și omenie, voință și spirit de dreptate. Intrînd în vîltoarea mișcării revoluționare din fragedă vîrstă, tînărul cu ochi mari, cît să cuprindă în ei toată durerea lumii, a descifrat repede sensurile adînci ale puternicelor bătălii de clasă din anii 1929—1933, alăturîndu-se definitiv, cu trup și suflet, mișcării revoluționare, participînd activ în rîndul tineretului sindical revoluționar la marile acțiuni muncitorești, la greve și demonstrații organizate de lucrătorii Capitalei. Avea doar 14 ani cînd, ca supremă recunoaștere a maturității gîndirii sale revoluționare, a fost primit în Uniunea Tineretului Comunist, moment ce a însemnat, totodată, și intrarea în rîndurile Partidului Comunist Român. Făcîn-

du-se repede remarcat prin clocotitoarea sa energie și capacitatea organizatorică deosebită, a fost ales în iunie 1933, ca delegat al tineretului democrat din București, să reprezinte voința acestuia la Conferința luptătorilor antifasciști din România. Încrederea cu care l-a învestit partidul comunist era justificată, deoarece, chiar la acea conferință, tînărul comunist de 15 ani avea să-i impresioneze pe participanți nu doar prin tinerețea, ci mai ales prin maturitatea gîndirii sale, fiind ales în conducerea Comitetului Național Antifascist. Acționînd neobosit, cu eroism și neînfricare, aflîndu-se mereu în miezul luptei desfășurate de partid împotriva exploatării și asupririi regimului burghezo-moșieresc, pentru o viață mai bună, pentru dreptate socială și națională, a atras asupra-i atenția autorităților, Siguranței și justiției, de nenumărate ori. În urma odiosului proces de la Brașov, marele patriot este nevoit să păsească, la numai 18 ani, pe porțile Doftanei, unde avea să fie ținut în condiții de privațiune deosebite. După eliberarea din închisoare, luptătorul neînfrînt, dîrz și drept, pentru care revoluția devenise crez și profesie, desfășoară în continuare o intensă activitate de propagandă, afirmîndu-se drept un conducător cu o bogată experiență revoluționară și înaltă maturitate politică, îndeosebi cu ocazia acțiunilor legate de organizarea sărbătoririi Zilei de 1 Mai 1939. Roadele acestei vaste activități, în care i-a fost mereu sprijin prețios tînăra militantă comunistă Elena Petrescu (Ceaușescu), s-au văzut în marile manifestații de la 1 Mai 1939, cînd pe străzile Capitalei au demonstrat peste 20 000 de patrioți. Condamnat, în contumacie, a fost arestat în vara anului 1940 și încarcerat la Văcărești și apoi la Jilava, Caransebeș, transferat la Văcărești, apoi internat în lagărul de la Tg. Jiu, unde tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost menținut ilegal în detenție peste data ispășirii pedepsei. Aici s-a încadrat în rîndul activiștilor ce au pregătit revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944.

Minunatele calități de luptător revoluționar și patriot înflăcărat, probate în anii grei ai ilegalității, s-au manifestat cu strălucire în condițiile noi create în țara noastră ca urmare a victoriei revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, în luptele conduse de partid pentru cucerirea puterii politice și economice, în imensa activitate de reconstrucție a țării și de organizare a societății românești pe baze noi, socialiste.

Istoricul Congres al IX-lea al partidului, moment hotărîtor pentru destinul României moderne, a exprimat — alegîndu-l pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de secretar general al Partidului Comunist Român — opțiunea întregii noastre națiuni pentru calea eroică, revoluționară, a făuririi prin forțe proprii, și pe temeiul propriei voințe, a societății socialiste multilateral dezvoltate, etapă luminoasă a înfăptuirii idealurilor comunismului în scumpa noastră patrie. Prin suflul nou pe care l-a imprimat, după Congresul al IX-lea, întregii vieți politice și economico-sociale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adus o uriașă contribuție la promovarea unui stil

CEAUSESCU · ROMANIA · PACE

DESCHIZĂTOR DE ERĂ NOUĂ

Atunci, la-al IX-lea Congres,
El, Ceaușescu, a fost ales,
Deschizător de nouă eră,
Pentru o patrie prosperă
L-a vrut în frunte-ntreg poporul
Să-i fie, brav, conducătorul
Spre comunistul ideal.
El, Secretarul General,
Cutezător și dîrz acum
Ne-arată sulfurul drum,
Spre-o lume și mai bună și mai dreaptă
Ce omenirea o așteaptă
Drumul acesta-i Viitorul
Și-l urcă demn întreg poporul !

MIHAI BENIUC

ÎN CARTEA ȚĂRII

Dintotdeauna ne-am ales în frunte
Bărbații-Ctitori ai acestei țări,
Cu brațul oțelit, granit de munte,
Și i-am slăvit în cele patru zări.

Și i-am urmat în legendare fapte,
În Cartea Țării numele le-am scris,
Vorbim cu ei prin rod de grîne coapte,
Căci ei hrănesc mereu al nostru vis.

Erou între eroii națiunii
E-al nostru ne-nfricat conducător,
În ei ne sînt întruchipați străbunii
Cu-ntreaga lor iubire de popor.

Prin Ceaușescu ne e țara, țară,
Și omul e pe soarta lui stăpîn,
Prin el și prin partid e primăvară
În inima poporului român.

Partidului — izvor de bucurie,
Și omului rodit de-al nostru plai,
Le înălțăm, purtînd în noi mîndrie,
Poeme cu metafore în grai.

VIOREL COZMA

dinamic, novator, profund creator, pătruns de o înaltă responsabilitate față de prezentul și viitorul țării, a stimulat, neabătut, întărirea legăturii partidului cu masele, veghind permanent ca întreaga activitate a partidului să reflecte voința și interesele fundamentale ale națiunii.

Pe această bază s-a inaugurat o amplă și curajoasă regîndire a întregii strategii de edificare a noii orînduiri. Poporul român a cîștigat, în această perioadă inegalabilă în împliniri, nenumărate certitudini, a cîștigat siguranța efortului de cunoaștere de sine, de împlinire a unor scumpe ideaturi materializate în acești ultimi 22 de ani, atît în marile transformări revoluționare ale prezentului, cît și în restituirea marilor filoane perene ale însăși existenței poporului nostru de-a lungul secolelor, a unor glorioase pagini de istorie ale dăinuirii noastre multimilenare. Cîștiguri și restituiri posibile tocmai datorită acestui moment hotărîtor al alegerii tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea destinelor naționale, care a deschis și declanșat procesul unor profunde transformări revoluționare și a descătușat energiile creatoare ale întregii națiuni pentru a le uni în puternicul torent al înnoirilor revoluționare, împotriva a tot ce era vechi și perimat, împotriva dogmatismului, a schemelor preconcepute în opera de construire a socialismului pe pămîntul românesc. Cutezător și neobosit promotor al noului, adînc cunoscător al realităților românești, ca și al tezaurului experienței revoluționare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a imprimat o viziune științifică creatoare în înțelegerea întregului proces revoluționar, făurind o vastă și strălucită operă teoretică, ce i-a impus drept unul dintre cei mai iluștri gînditori ai lumii contemporane. Aplicînd creator adevărurile generale ale socialismului științific, principiile materialismului dialectic și istoric la condițiile concrete din România, secretarul general al partidului a adus o contribuție inestimabilă la îmbogățirea tezaurului gîndirii social-politice, a teoriei revoluționare a socialismului științific cu teze și idei noi, de mare actualitate și de largă perspectivă. Este meritul strălucit al partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi promovat consecvent o strategie științifică, revoluționară, de dezvoltare armonioasă și echilibrată a patriei, de înflorire multilaterală a ei, în centrul acesteia situînd industrializarea, ca verigă de bază a întregului progres economico-social al României. În spiritul acestei concepții, s-a acționat cu neabătută consecvență pentru dezvoltarea unei industrii puternice, cu o structură modernă, în cadrul căreia au căpătat o pondere deosebită ramurile de vîrf, capabile să asigure înzestrarea economiei naționale cu tehnică avansată, să realizeze produse de înaltă calitate și eficiență, să valorifice superior resursele

materiale și umane ale țării. Înțelegem, astăzi, mai bine ca oricînd, profunzimea, justețea și realismul orientărilor secretarului general al partidului, care au făcut posibilă așezarea economiei naționale pe o puternică bază tehnico-materială și au generat avîntul permanent al forțelor de producție, fără de care nu am fi realizat mersul nostru înainte și nu ar fi fost posibilă trecerea, în actuala etapă, la transpunerea în viață a obiectivelor istorice stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, privind accentuarea factorilor intensivi ai dezvoltării noastre economice, obținerea unei calități noi, superioare, a muncii și vieții întregului popor.

Activitatea revoluționară, teoretică și practică, desfășurată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a jalonat în mod original drumul patriei spre edificarea socialismului și comunismului, se constituie într-o monumentală și nemuritoare operă, ce va dăinui peste veacuri, vorbind lumii întregi despre triumful unui popor liber, independent și suveran. Astăzi, România „Epocii Nicolae Ceaușescu" reflectă luminoasa imagine pe care i-a făurit-o ctitorul ei, conducătorul care a dat poporului român deplina unitate, încrederea în forțele sale, precum și credința că numai un neîntrerupt efort de promovare revoluționară a noului, în toate expresiile sale materiale și spirituale, poate fi pentru el izvor de mai mult și mai bine. Scurtul timp din necurmata curgere a istoriei pe care-l ilustrează cei peste 22 de ani, de cînd în fruntea partidului și a destinelor naționale se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă un salt calitativ impresionant, care conturează imaginea celor mai rodnice împliniri din întreaga existență a patriei.

În acolada celor peste 22 de ani, alături de cele mai valoroase teze și concepte elaborate de tovarășul Nicolae Ceaușescu — privind făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, întărirea continuă a partidului ca forță conducătoare și centru vital al națiunii noastre, rolul statului democrației muncitorești revoluționare, al națiunii în lumea contemporană, al unei conștiințe socialiste active, deschise noului, privind patriotismul revoluționar ca expresie a atașamentului fierbinte față de mărețele ctitorii ale socialismului, noua ordine economică internațională, ca soluție viabilă și condiție obiectivă a dezvoltării în deplină egalitate și independență a tuturor statelor — se înscrie și locul pe care secretarul general al partidului l-a acordat maselor de femei, ca forță dinamică a societății românești moderne. Parte componentă a strategiei generale de dezvoltare, preocuparea statornică pentru afirmarea și creșterea continuă a aportului femeilor în viața economică, politică, științifică și culturală a țării a luat o amploare fără precedent după Congresul al IX-lea, înrîurindu-le hotărîtor întreaga existență.

Cu profundă recunoștință amintim rolul determinant al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în formularea tezelor, de o covîrșitoare importanță, privind creșterea, pe multiple planuri, a contribuției femeilor în viața

societății, necesitatea obiectivă a valorificării depline a capacității lor creatoare, promovarea femeilor în funcții de conducere pe măsura participării lor la viața economică, politică și socială a țării, precum și îmbinarea armonioasă a activității profesionale cu misiunea lor de mame și soții, cu datoria nobilă de a păstra tinerețea și vigoarea națiunii noastre, de a educa noile generații. Deplin conștiente că datorează secretarului general al partidului actualele condiții de împlinire și afirmare, preocupării consecvente a conducerii partidului și statului, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, ele aduc fierbinți și respectuoase mulțumiri genialului ctitor al României socialiste moderne, exprimîndu-și devotamentul adînc și profunda recunoștință pentru rolul și locul pe care le dețin astăzi în structura societății românești.

Ca fiice ale României socialiste, ca mame profund preocupate de viitorul copiilor noștri, femeile de pe întreg cuprinsul țării își exprimă mîndria patriotică și profunda prețuire față de tovarășul Nicolae Ceaușescu, eminentul nostru conducător, ilustră personalitate a lumii contemporane, pentru eforturile consecvente dedicate înțelegerii, prieteniei și colaborării rodnice între toate popoarele, pentru dezarmare, și în primul rînd pentru dezarmarea nucleară, în sprijinul căreia România, președintele țării au întreprins strălucite inițiative, fiind pretutindeni omagiat în lume ca mare Erou al păcii.

Mîndre de a fi contemporane ale acestui timp eroic, de a munci sub conducerea înțeleaptă și clarvăzătoare a ilustrului, genialului arhitect al României socialiste moderne, femeile de pe întreg cuprinsul patriei își fac o datorie de onoare cinstind aniversarea a 70 de ani de viață și a peste 55 de ani de activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, urmîndu-i cu devotament și credință îndemnurile, îndeplinind cu înaltă răspundere revoluționară orientările, contribuind la înfăptuirea exemplară a obiectivelor Congresului al XIII-lea al partidului, a hotărîrilor ce vor fi adoptate de apropiata Conferință Națională a partidului.

Unitatea de neclintit a întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este expresia vie a voinței și forței poporului nostru de a acționa ferm pentru înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Certitudinea supremă a împlinării țelurilor înălțătoare pe care ni le-am propus este fericirea de a avea în frunte pe marele conducător de partid și de țară, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia îi adresăm, alături de întreaga suflare românească, urarea din străbuni, mulți ani să ne trăiască, în deplină sănătate și putere de muncă, întru fericirea poporului, pentru progresul și demnitatea națiunii române! ■

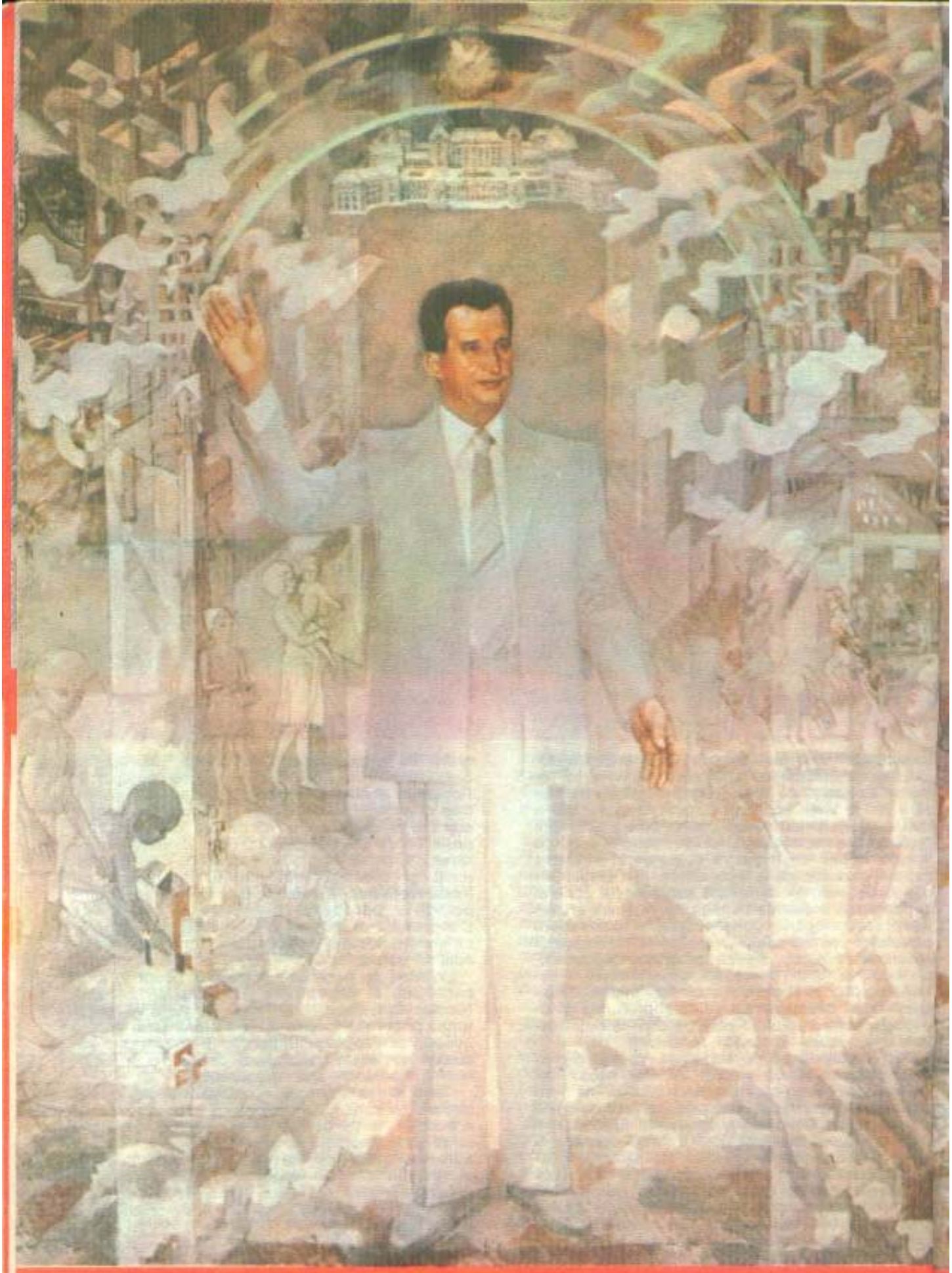

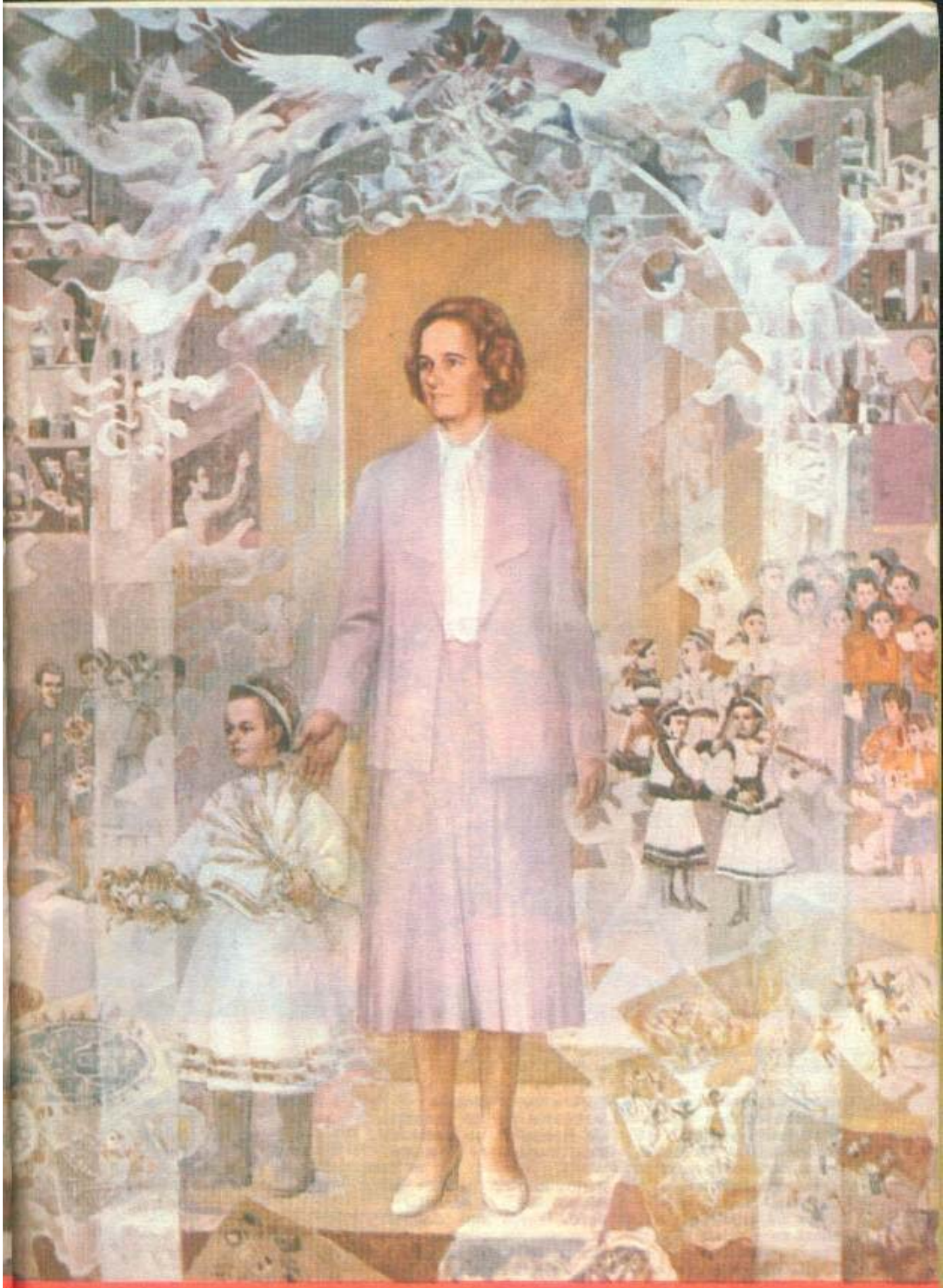

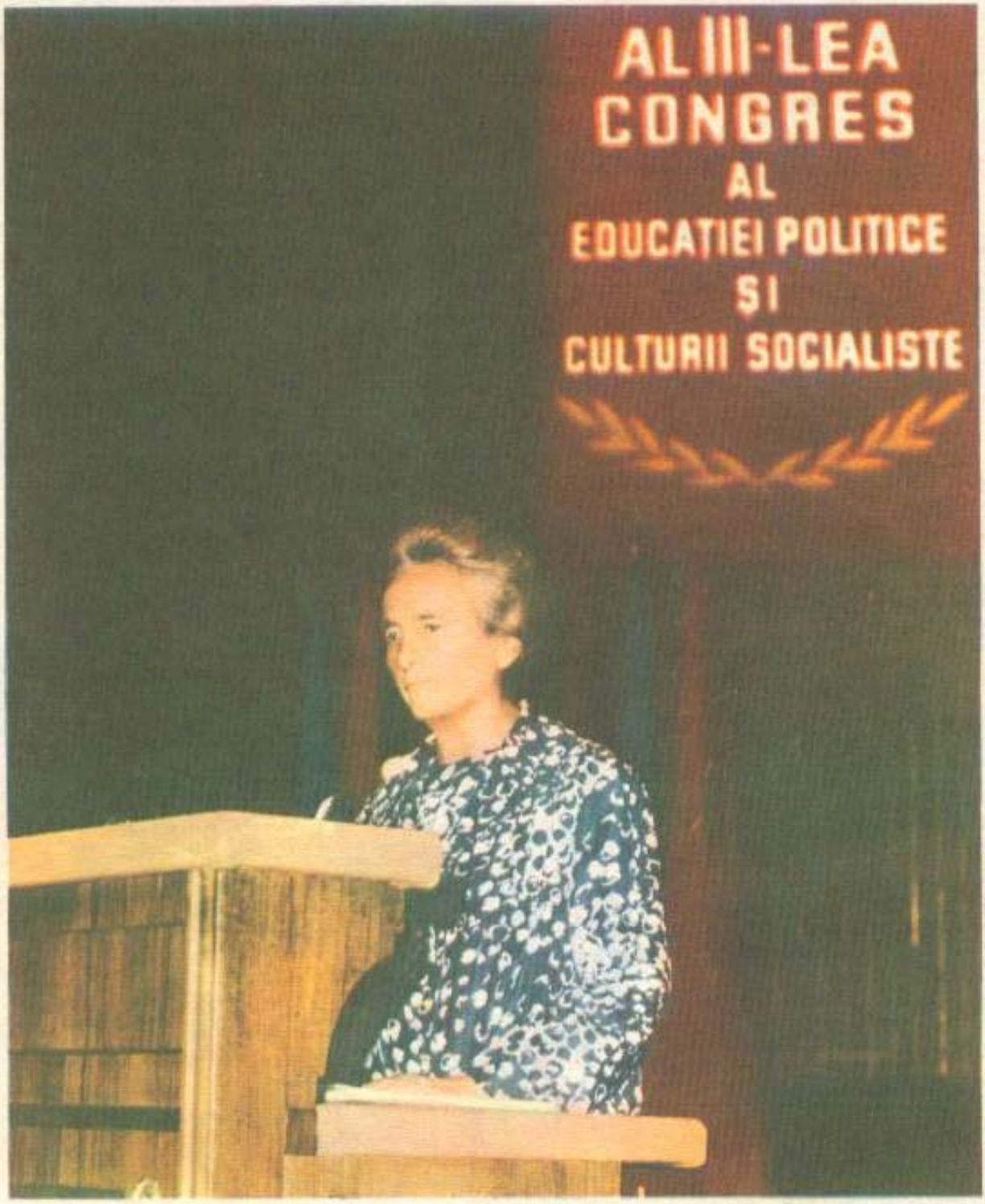

NECLINTITA VEGHE

Pentru ca lumina
Din ochii copiilor
Să se înalțe vertical
Precum iubirea de patrie,
Pentru ca merele roșii
Să se rostogolească-n
Pridvoare
Ca un ris cristalin,
Pentru ca roadele
Științei să ne-aducă
Bucuria împlinirii
Și să cutezăm
Spre stele și dincolo
În ozonul pur al cunoașterii,
Iar tainele să se deschidă
Cum mugurii se desfoaie
în flori,
Pentru ca din palmele aspre
Să se nască-n demnitate
Pacea, drept între drepturi
Dintotdeauna suprem,
Pentru ca toate acestea să fie,
O mamă, savantă,
Un om politic
Ingemănîndu-se-n aceeași
ființă,
Neclintită stă de veghe,
Aureolată de lumina
Culorilor iubirii de patrie:
Este tovarășa Elena Ceaușescu

GEO CĂLUGĂRU

TOVARĂŞA ELENA CEAUŞESCU, ILUSTRĂ FIICĂ A POPORULUI ROMÂN, REMARCABILĂ PERSONALITATE POLITICĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ A CONTEMPORANEITĂŢII

În glorioasa carte de istorie a patriei, poporul român a înscris pentru totdeauna numele tovarăşei Elena Ceauşescu, ca o aleasă cinstire şi deplină recunoaştere a rodnicei şi îndelungatei sale activităţi revoluţionare, a înaltelor virtuţi de luptătoare dîrză şi neobosită pentru binele şi fericirea poporului, pentru îndeplinirea năzuinţelor de dreptate socială şi naţională, pentru înflorirea României, liberă, independentă şi suverană.

Strălucit exemplu de devotament nemărginit şi muncă neobosită închinată patriei, partidului, poporului, mereu alături de ctitorul României socialiste moderne, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului, în amplele confruntări ale luptei revoluţionare a clasei muncitoare, din perioada grea a activităţii de partid din ilegalitate, umăr la umăr la reconstrucţia ţării şi edificarea societăţii socialiste multilateral dezvoltate, tovarăşa Elena Ceauşescu aduce o contribuţie de inestimabilă valoare la înfăptuirea istoricelor hotărîri ale Congresului al XIII-lea al partidului de ridicare a patriei pe noi culmi de progres şi civilizaţie. Încă din anii tinereţii, întrunind cele mai alese virtuţi ale femeii române, cutezătoare şi neînfricată, tovarăşa Elena Ceauşescu a participat, alături de cel mai iubit fiu al naţiunii noastre, la marile bătălii de clasă, antifasciste şi antirăzboinice, dovedind o uriaşă putere de muncă, un remarcabil spirit organizatoric. *„Am considerat*

întotdeauna că nu există o satisfacție mai mare decît aceea de a sluji cauza clasei muncitoare — din rîndurile căreia m-am ridicat — cauza celor mulți, cauza partidului, a poporului meu" — avea să spună mai tîrziu tovarășa Elena Ceaușescu, evocînd anii grei ai luptei ilegale.

Tovarășa Elena Ceaușescu s-a implicat profund în activitatea social-politică din anii clocotitori ai revoluției și construcției socialiste a țării, în transformările fundamentale din toate domeniile societății, mai cu seamă în cele din ultimele două decenii, epocă pe care cu îndreptățită mîndrie o numim cu numele ctitorului României socialiste moderne, „Epoca Nicolae Ceaușescu", perioadă de măreție înfăptuiri istorice.

Cei peste 22 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, piatră de hotar ce a marcat în destinul socialist al României un nou și entuziast avînt, demonstrează astăzi, cu argumentul de netăgăduit al realității, ai cărei constructori și beneficiari sîntem, progresul uriaș pe care poporul nostru l-a înregistrat, oferind patriei un chip nou, strălucitor, îmbogățind-o cu realizări de excepție. Industria tot mai puternică, dotată cu mașini și utilaje de înaltă tehnicitate, agricultura socialistă în plin proces revoluționar înnoitor, învățămîntul și cultura, aflate acum la înaltele cote ale contemporaneității, noua înfățișare a satelor și orașelor României, impunătoarele edificii industriale, cutezătoarele cetăți ale științei, orașele și cartierele moderne, toate acestea vorbesc convingător despre hărnicia unui popor, în vatra multimilenară a străbunilor săi, și despre geniul și destoinicia unui conducător, revoluționar înflăcărat, patriot devotat progresului și bunăstării națiunii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii. Suflet din sufletul neamului său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în acești 22 de ani, a știut ca, prin exemplul său personal de muncă și viață dedicate patriei, să canalizeze într-un singur șuvoi eforturile și aspirațiile milioanelor de cetățeni ai țării spre înfăptuirea nobilelor idealuri, a istoricelor obiective ale Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Investită cu funcții înalte de partid și de stat, de membră a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. și prim viceprim-ministru al guvernului, președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, tovarășa Elena Ceaușescu aduce o contribuție deosebită la elaborarea politicii partidului și statului de dezvoltare economico-socială a patriei, de ridicare continuă a nivelului de bunăstare materială și spirituală a poporului, de promovare în arena internațională a principiilor de colaborare și înțelegere între națiuni. Activitatea social-politică neobosită desfășurată în cadrul conducerii superioare de partid, împreună cu genialul și cutezătorul nostru conducător, secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, demonstrează înaltele calități pe care tovarășa Elena Ceaușescu le înmănunchează. Conducînd nemijlocit ampla activitate de dezvoltare a cercetării științifice românești în toate domeniile, contribuind substanțial la înfăptuirea conceptului revoluționar privind unitatea organică dintre știință, învățămînt și producție, tovarășa academician doctor inginer Elena

Ceaușescu a dat, totodată, un puternic impuls aplicării programelor pentru organizarea și modernizarea proceselor de producție. Sub înalta sa conducere a fost elaborat Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic, menit a contribui la valorificarea deplină a bazei materiale și a potențialului creator implicate în economia românească de azi. Tovarășa Elena Ceaușescu, acționînd pentru îndeplinirea cu fermitate a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului, a adus o contribuție majoră la fundamentarea tuturor programelor de dezvoltare economico-socială intensivă a patriei, militînd pentru introducerea rapidă în producție a cuceririlor noii revoluții tehnico-științifice, pentru legarea mai strînsă a învățămîntului cu cercetarea și cu producția, pentru ridicarea științei și tehnicii românești la nivelul cerințelor actuale.

Paralel cu marea răspundere încredințată în coordonarea acestui domeniu important care este cercetarea științifică și aplicarea roadelor ei în toate sferele economice, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a avut și are contribuții științifice personale concrete și valoroase în domeniul chimiei macromoleculare, rezultatele cercetărilor proprii materializîndu-se de-a lungul anilor în înregistrarea a numeroase brevete de invenții, atît în țară cît și în străinătate, activitate științifică larg recunoscută și apreciată de prestigioase foruri științifice mondiale, ca o participare de seamă la îmbogățirea patrimoniului universal al științei. Înalta competență științifică bogata activitate de îndrumare a științei, învățămîntului și culturii, domenii de importanță covîrșitoare pentru dezvoltarea armonioasă economico-socială a țării noastre, demonstrează, fără putere de tăgadă, remarcabilele calități de savant de reputație mondială, de prestigios om de cultură ale tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu.

Întregul popor, milioanele de femei ale patriei își îndreaptă cu nețărmurită dragoste și recunoștință cele mai frumoase gînduri către tovarășa Elena Ceaușescu, adresîndu-i alese mulțumiri pentru grija și preocuparea constantă pe care, împreună cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, le manifestă față de copiii țării, față de familie, pentru educarea tinerei generații în spiritul dragostei de țară și partid, pentru creșterea unor vlăstare sănătoase și viguroase, viitorul de mîine al României socialiste și comuniste.

Femeile patriei dau glas viei satisfacții și gratitudini față de politica de pace, înalt umanistă, a partidului și statului, al cărui inițiator și promotor este președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru contribuția deosebită a tovarășei Elena Ceaușescu, în calitate de președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", la afirmarea comandamentului superior al lumii de azi: folosirea roadelor științei și tehnicii în rezolvarea multiplelor și gravelor probleme ale omenirii nu îndreptarea acestora spre distrugerea ei și a întregii civilizații a planetei.

Oamenii de știință români, prin glasul tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, se adresează oamenilor de știință din celelalte țări ale lumii, militînd pentru afirmarea unei politici umaniste în domeniul științei și tehnologiei, care să îmbunătățească condiția umană, nu s-o pună sub semnul întrebării, amenințînd-o cu distrugerea.

Luminosul exemplu de muncă și viață, dăruite cu abnegație revoluționară patriei și poporului, al tovarășei Elena Ceaușescu reprezintă pentru toate femeile României un viu și reînnoit îndemn pentru o activitate neobosită și conștientă dedicată înfloririi și prosperității țării. Niciodată ca acum femeile nu s-au bucurat de cele mai bune condiții de afirmare și promovare, corespunzător contribuției lor crescînde la întreaga viață economico-socială. Împlinirea multilaterală a personalității femeii de azi, angajarea ei plenară în construirea unui prezent și a unui viitor strălucit sînt realități de necontestat, fapt pentru care femeile se îndreaptă cu nețărmurită recunoștință către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, către tovarășa Elena Ceaușescu, pentru statornicia cu care se preocupă de creșterea rolului lor în societate, pentru condițiile minunate create.

Întîmpinînd Conferința Națională a partidului cu realizări deosebite în toate domeniile de activitate, femeile își reafirmă hotărîrea nestrămutată, stimulată de exemplul însuflețitor al tovarășei Elena Ceaușescu, ilustră fiică a poporului român, de a urma neabătut politica internă și externă a partidului și statului, ridicîndu-se prin munca lor la nivelul încrederii și respectului de care se bucură, îndeplinind cu avînt revoluționar mărețele obiective ale Congresului al XIII-lea al partidului.

AMPLE DESCHIDERI SPRE NOI ÎNFĂPTUIRI SOCIALISTE

Sîntem contemporanii unui timp eroic, trăim istoria la temperatura incandescentă a făuririi ei. Fiecare clipă imortalizată în fapte durabile, în rodnicii de muncă, fiecare edificiu adăugat peisajului tot mai bogat al patriei devin istorie. Istoria celei mai grandioase epoci din existența noastră multimilenară, „Epoca Nicolae Ceaușescu."

Sub conducerea înțeleaptă, clarvăzătoare a celui mai iubit fiu, a celui mai mare erou al națiunii române, tovarășul Nicolae Ceaușescu, bărbatul menit să dea patriei strălucirea și demnitatea visate veacuri de-a rîndul de înaintași, din fierbintea sa dragoste de țară, din geniala sa gîndire științifică, novatoare, revoluționară s-a născut România socialistă modernă de azi, țara înfloritoare, în plin progres, care-și construiește, cu hotărîre, viitorul liber, prosper, luminos.

Apropierea Conferinței Naționale a partidului, eveniment politic de însemnătate majoră în viața țării, dinamizează energiile creatoare ale întregului popor, care, într-o atmosferă de puternică efervescență patriotică, într-o unitate indestructibilă în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, își exprimă cu fermitate hotărîrea de a-i urma cu devotament nețărmurit chemările înflăcărate, de a acționa pentru înfăptuirea neabătută a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Drumul nostru spre viitor este un drum al certitudinii, deschis în urmă cu peste 22 de ani de is-

toricul Congres al IX-lea al partidului, cînd la cîrma partidului, a destinelor țării a fost ales, prin voința unanimă a națiunii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, marele patriot și revoluționar, genialul arhitect al României moderne, cel care a imprimat un curs nou, revoluționar și a dat un avînt necunoscut pînă atunci procesului de propășire economico-socială a patriei, creșterii nivelului de civilizație materială și spirituală a poporului, dezvoltării democrației muncitorești-revoluționare, perfecționării întregii societăți prin elaborarea unei strategii originale, bazată pe aplicarea creatoare a principiilor socialismului științific la condițiile concrete ale țării noastre, la realitățile românești.

Roadele acestei orientări politice fundamentale le reprezintă, după cum este cunoscut, dezvoltarea multilaterală a patriei, industrializarea rapidă, repartizarea armonioasă a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării și continua lor modernizare, menținerea unor ritmuri înalte de creștere în industrie și agricultură, sporirea avuției naționale, înflorirea învățămîntului, științei și culturii, ridicarea neîntreruptă a calității vieții celor ce muncesc.

Pentru ca patria noastră să se înscrie pe traiectoria mereu ascendentă a progresului multilateral, partidul, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a definit țeluri tot mai cutezătoare, a elaborat programe tot mai măreț, care prefigurează luminosul chip de mîine al țării.

Congresul al XIII-lea al partidului a adoptat hotărîri istorice, care vor asigura, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, ca *„în noul cincinal, țara noastră să treacă de la stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare la stadiul de țară mediu dezvoltată din punct de vedere economic și social, iar în anul 2000 să devină țară multilaterală din toate punctele de vedere"*.

Ne aflăm în plin proces de realizare a acestor înaripate și mobilizatoare țeluri. Programele de dezvoltare intensivă a întregii economii românești se concretizează acum, cînd încheiem al 2-lea an al celui de-al 8-lea cincinal, în rezultate prestigioase. Are loc un vast proces de accelerare a modernizării producției, de extindere a automatizării, robotizării, de introducere rapidă a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, de creștere, într-un ritm susținut, a productivității și calității, a eficienței muncii sociale. Se fac eforturi susținute pentru dezvoltarea bazei proprii de materii prime, a resurselor energetice. Realizărilor de pînă acum din acest domeniu, termo-

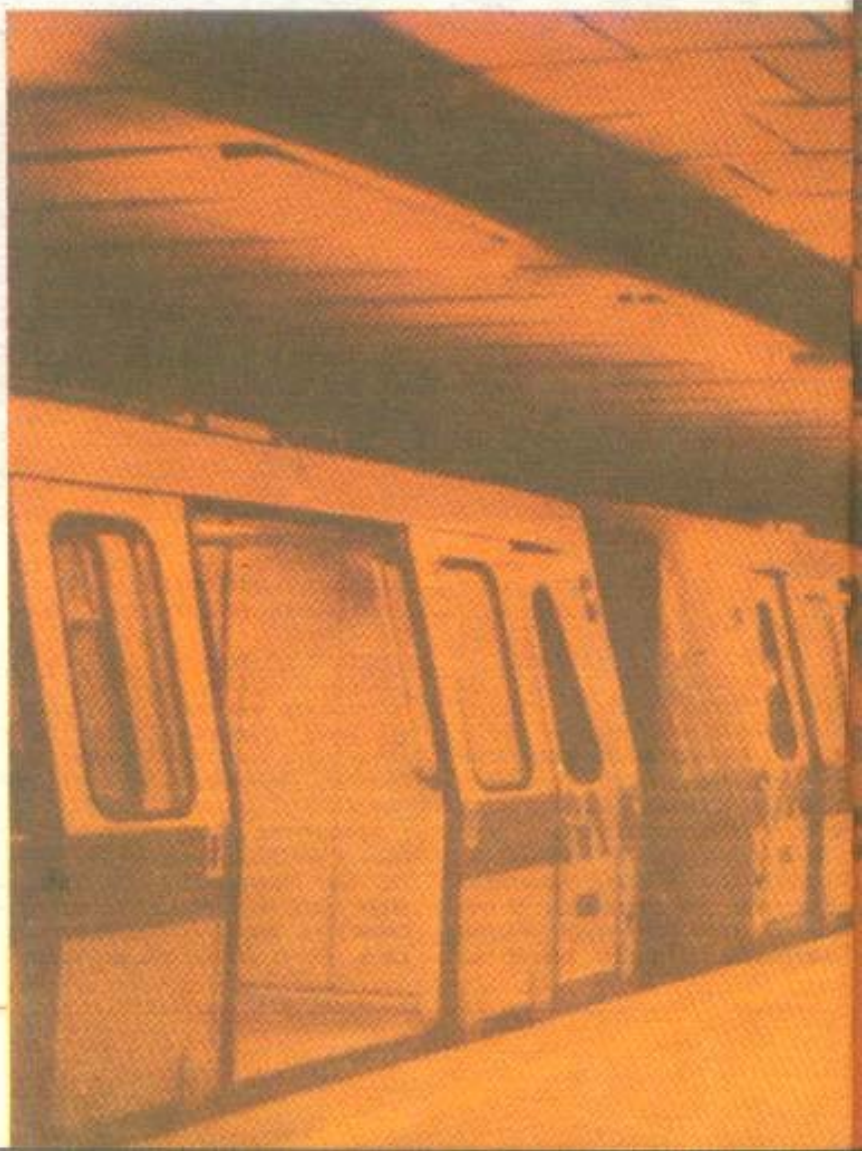

centralelor, hidrocentralelor, care trebuie să producă la nivelul cerinţelor crescînde ale economiei, li se adaugă alte obiective energetice, printre care un loc important îl ocupă construirea primei centrale atomo-electrice din România.

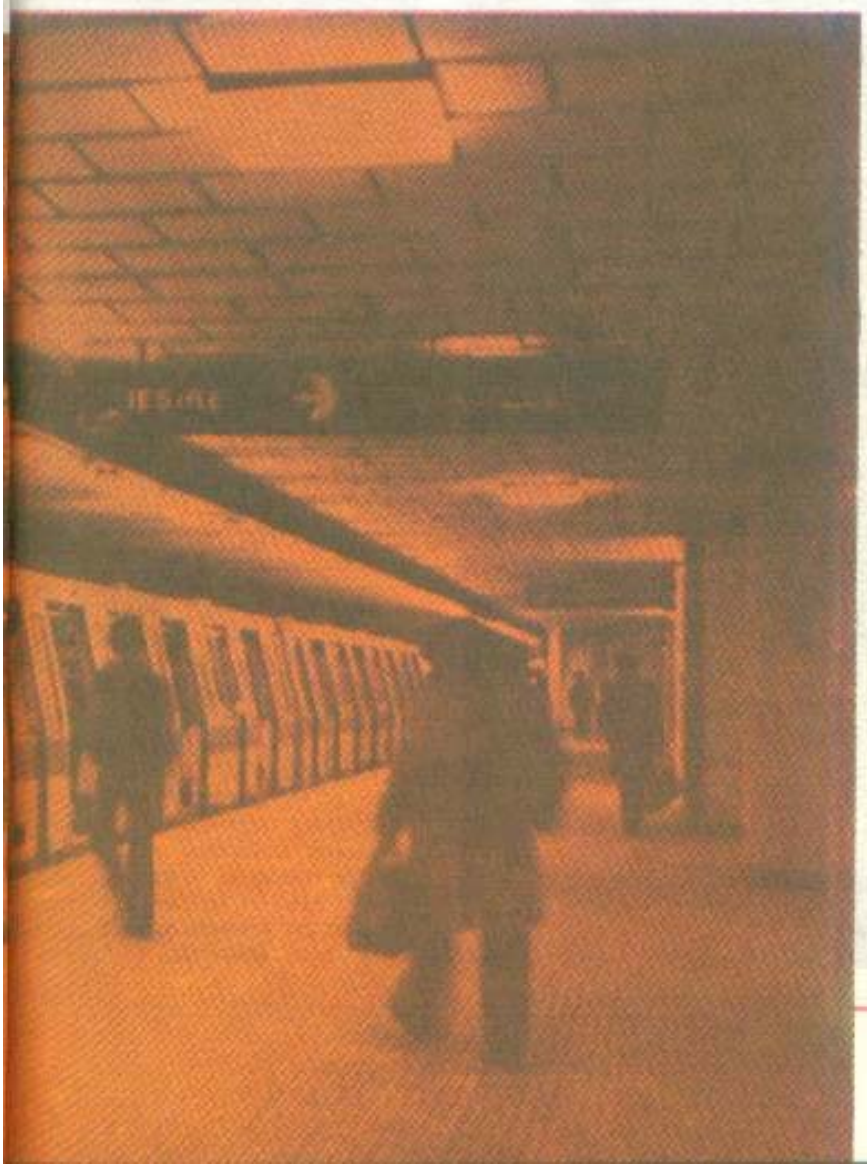

Marilor ctitorii, care constituie mîndria generaţiei contemporane, dar şi a celor ce vor urma, ctitoriile „Epocii Nicolae Ceauşescu", — între care amintim magistrala albastră a Canalului Dunăre—Marea Neagră, Transfăgărăsanul, Metroul bucureştean, aeronava „Rombac", realizare de prestigiu a industriei aeronautice româneşti, de nivel mondial —, edificiilor industriale şi urbanistice, remarcabilelor succese ale agriculturii româneşti, care a dat în ultimii ani cele mai mari producţii din istoria ţării, li se adaugă, în acest interval de timp eroic la care ne referim, noi izbînzi ale geniului creator al poporului român. Să amintim şi lucrările de mare anvergură ale amenajării rîului Dîmboviţa, cu apă limpede, cu poduri arcuite ca în poveste, de Şantierul pentru amenajarea complexă a rîului Argeş, de perla arhitecturii moderne — Centrul Civic, cu Bulevardul Victoria Socialismului —, de pasajele rutiere şi de noile cartiere ale Capitalei, de chipul nou, modern, al tuturor localităţilor ţării. Aflîndu-se, de asemenea, în deplină concordanţă cu nivelul actual de viaţă şi de civilizaţie al locuitorilor, satele patriei capătă tot mai mult atributele înfăţişării urbane.

Au cunoscut o dezvoltare fără precedent în aceşti ani glorioşi

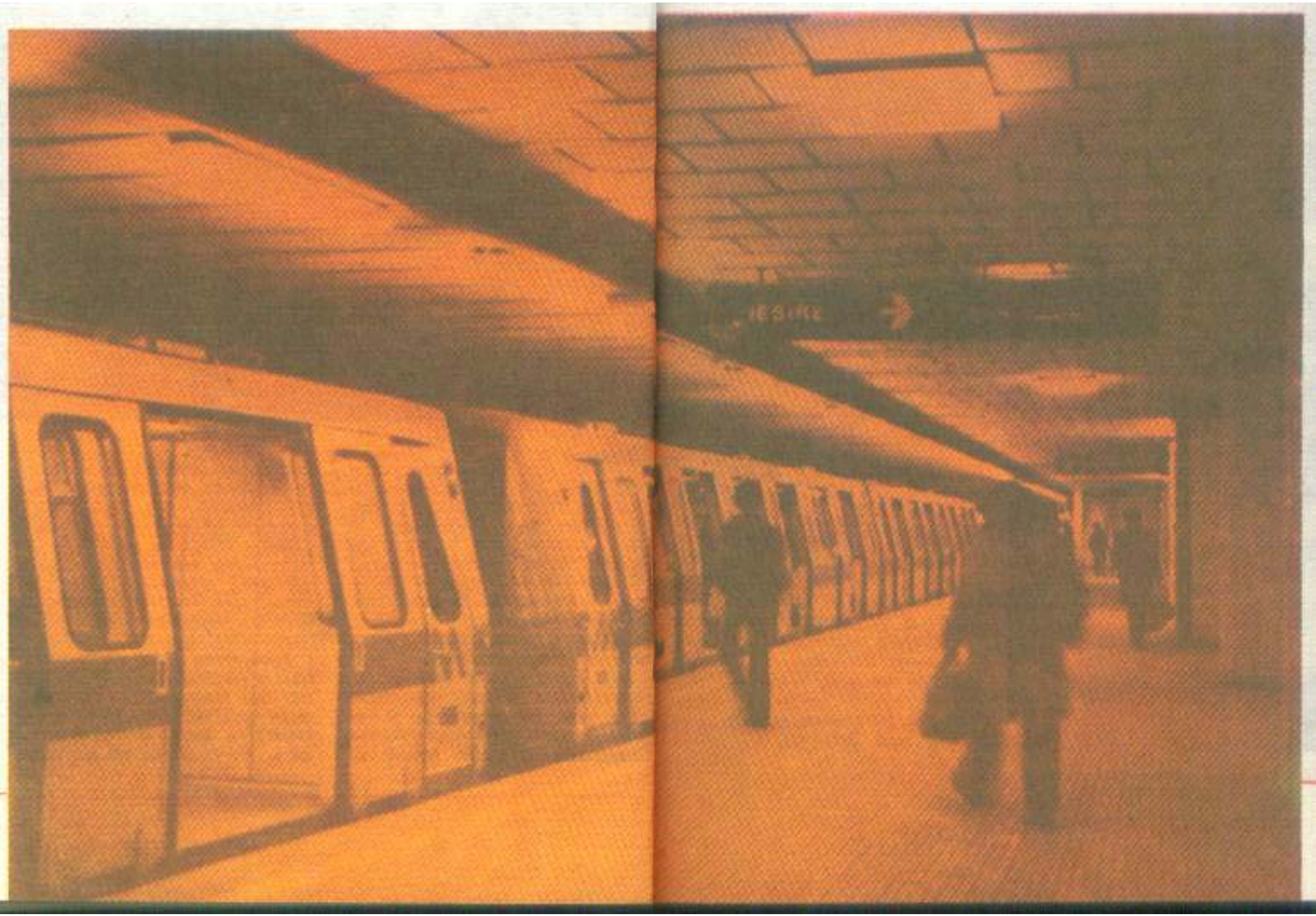

știința, învățămîntul și cultura, sub conducerea nemijlocită, de înaltă competență, a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului.

Marile evenimente din viața țării sînt, deopotrivă, prilejuri de retrospectivă, de bilanț, dar și porți larg deschise spre viitor. Conferința Națională a partidului va analiza modul în care se îndeplinesc liniile directoare stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului și va adopta hotărîri care să asigure dezvoltarea intensivă, afirmarea puternică a științei și tehnicii moderne în toate sectoarele, creșterea eficienței economice și, pe această bază, dezvoltarea mai puternică a patriei

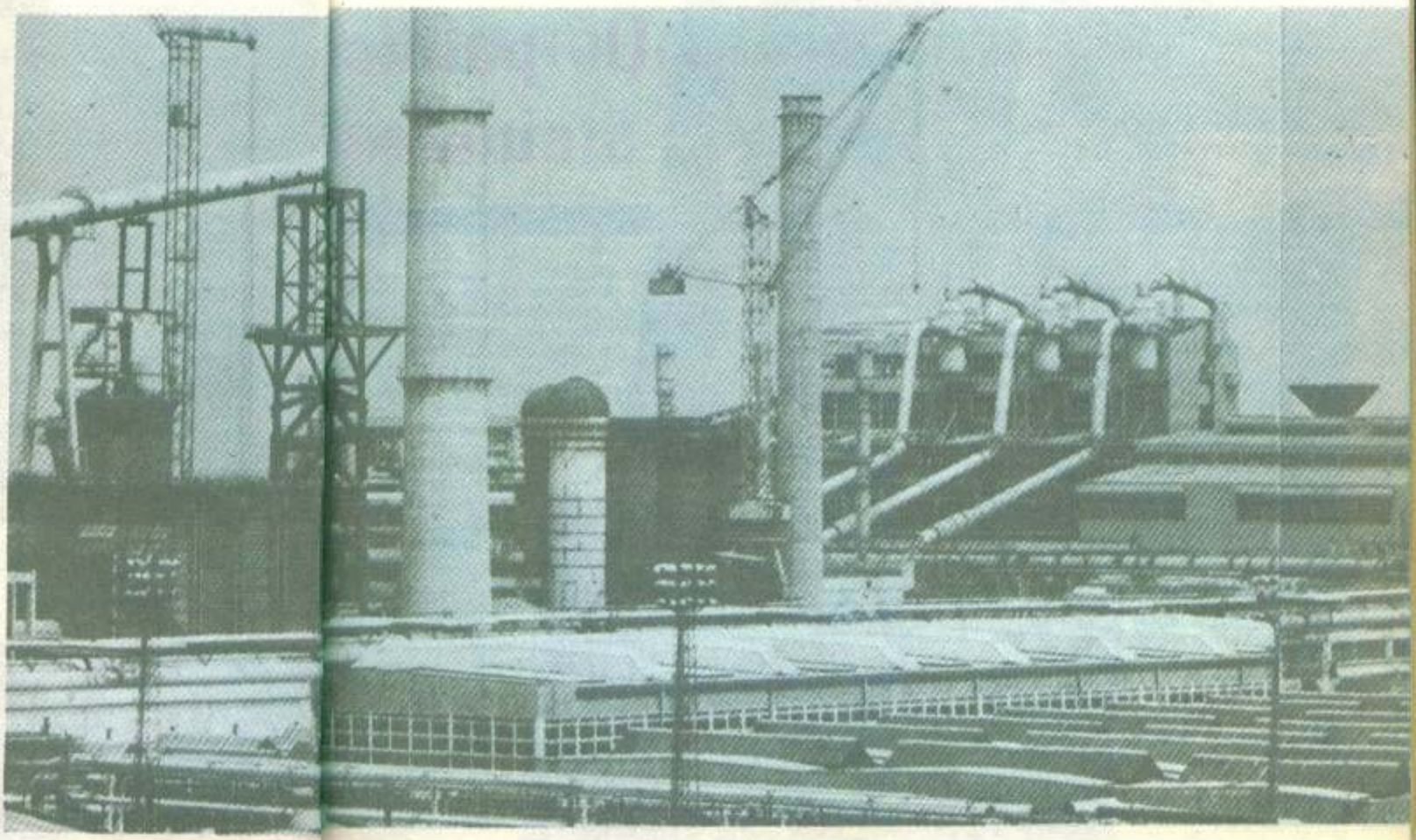

știința, învățămîntul și cultura, sub conducerea nemijlocită, de înaltă competență, a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului.

Marile evenimente din viața țării sînt, deopotrivă, prilejuri de retrospectivă, de bilanț, dar și porți larg deschise spre viitor. Conferința Națională a partidului va analiza modul în care se îndeplinesc liniile directoare stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului și va adopta hotărîri care să asigure dezvoltarea intensivă, afirmarea puternică a științei și tehnicii moderne în toate sectoarele, creșterea eficienței economice și, pe această bază, dezvoltarea mai puternică a patriei noastre, ridicarea ei pe trepte tot mai înalte de civilizație și progres.

Așa cum a subliniat în repetate rînduri tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii, dispunem de tot ceea ce este necesar pentru înfăptuirea înălțătoarelor și mobilizatoarelor programe, acestea răspunzînd pe deplin necesităților societății noastre socialiste, forței materiale și umane, capacității de muncă a poporului nostru. Certitudinea atingerii acestor nobile idealuri este conducerea de către gloriosul nostru partid, care a devenit centrul vital al întregii națiuni, forța dinamizatoare a energiilor creatoare ale întregului popor.

Acum, în preajma Conferinței Naționale a partidului și a aniversării a 40 de ani de la proclamarea Republicii, gîndurile milioanelor de femei de pe întreg cuprinsul țării se îndreaptă, cu adînc respect și nețărmurită stimă, în semn de profund omagiu, către marele erou național, care, de peste cinci decenii și jumătate, își dăruiește cu clocotitoare energie și pasiune revoluționară viața și activitatea fericirii poporului român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia îi adresează, cu inimile în sărbătoare, urarea strămoșească de viață îndelungată, în deplină sănătate și putere de muncă, pentru a adăuga noi și strălucite împliniri epocii de aur pe care o trăim.

Cu fierbinți sentimente de dragoste și recunoștință înconjoară femeile patriei pe mult iubita și stimata tovarășă Elena Ceaușescu, militant de frunte al partidului și statului, remarcabil savant de largă recunoaștere internațională, minunat exemplu de muncă neobosită pentru progresul și prosperitatea patriei.

La apropiatul ceas al trecerii peste un nou prag de timp — spre anul 1988 —, femeile de la orașe și sate își reafirmă angajamentul solemn de a-și mobiliza întreaga energie, de a acționa cu fermitate și spirit revoluționar pentru a înfăptui hotărîrile ce vor fi adoptate de Conferința Națională a partidului, istoricele obiective ale Congresului al XIII-lea al partidului spre a ridica pe noi culmi de civilizație și progres, spre înalte trepte de lumină mîndra noastră patrie, Republica Socialistă România ■

CONSTANȚA NICULESCU

O politic
unanin

View from Romania:
A new world
economic order

NEW LIFE

Nicolae Ceausescu : des positions et une approche justes et réalistes sur les problèmes mondiaux

Elena Ceaucescu:
Riche et personnalité politique et du monde scientifique

HOY
Rumania
Nicolae Ceausescu

ROUMANIE
BILAN 86
AL BAYANE

Le peuple roumain ami, fête deux grands anniversaire

L'ACTION

externă realistă, activă, apreciată pe glob

Marile înfăptuiri dobîndite de poporul român în procesul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și-au găsit expresia profund umanistă într-o politică externă activă de pace și securitate, de largă colaborare cu toate țările lumii, cu toate forțele ce militează pentru pace și progres.

Întreaga desfășurare a evenimentelor internaționale a confirmat și confirmă, zi de zi, însemnătatea orientării României de a promova relații ample de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, în spiritul și pe baza respectului neabătut al independenței și suveranității naționale, al egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, garantării dreptului fiecărei națiuni de a se dezvolta cum dorește, de a-și alege calea progresului, a bunăstării. De aici, preocuparea constantă și activă a României de dezvoltare a colaborării prietenești, reciproc avantajoase, cu toate țările socialiste, și în primul rînd cu vecinii săi, cu țările în curs de dezvoltare și nealiniate, ca și cu statele capitaliste dezvoltate, principialitatea fermă și dinamismul ce caracterizează această orientare capătă, implicit, semnificația unei contribuții de mare valoare la îmbunătățirea întregii vieți internaționale, la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, fără arme și fără războaie, a păcii și colaborării între națiuni egale și suverane.

Întregind atît de spectaculos marile succese obținute pe plan intern, tabloul marilor realizări din ultimii 22 de ani, noile dimensiuni ale politicii externe românești sînt indisolubil legate de numele și activitatea secretarului general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu — ctitor genial de epocă nouă în istoria României, personalitate proeminentă și clarvăzătoare a lumii contemporane. Ca și în elaborarea strategiei economico-sociale promovate pe plan intern, a cuprinzătoarelor planuri și programe de propășire multilaterală a patriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut și are un rol determinant, unanim prețuit, în fundamentarea și aplicarea politicii de pace și colaborare a României, în ridicarea continuă a prestigiului țării noastre pe arena mondială. În rapoartele prezentate la congresele și la conferințele naționale ale partidului, în cuvîntări, declarații și interviuri, în timpul celor peste 200 de vizite oficiale la nivel înalt întreprinse peste hotare, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, sau al convorbirilor purtate la București cu numeroși șefi de stat și de guvern de pe toate continentele, cu conducători de partide și de organizații, cu alte oficialități, președintele Nicolae Ceaușescu a dat glas, cu deosebită pregnanță, voinței nestrămutate a poporului român de a trăi în liniște și pace cu celelalte popoare, de a-și aduce o contribuție mereu sporită la rezolvarea nouă, democratică, a marilor probleme actuale, la făurirea unei lumi mai drepte și mai bune, fără arme și fără războaie, o lume a dreptății, echității și securității depline pentru toate națiunile. De asemenea, prin pozițiile și propunerile formulate cu diferite prilejuri, inclusiv în momente de criză și de tensiuni internaționale, prin apeluri și mesaje de vibrant umanism, adresate celorlalți conducători politici, tuturor statelor, guvernelor, forțelor lucide și realiste ale contemporaneității, președintele Nicolae Ceaușescu a chemat stăruitor la depășirea cursului nefavorabil al evenimentelor internaționale, la promovarea unei politici de destindere, de conlucrare, de dialog și negocieri constructive pe plan mondial.

Toate acestea au făcut ca șeful statului român să fie cunoscut ca unul dintre cei mai prestigioși și dinamici conducători din epoca actuală, ca o personalitate politică proeminentă a zilelor noastre. Promotor neobosit al noului pe plan intern și extern, al păcii, înțelegerii și colaborării echitabile între națiuni, președintele Nicolae Ceaușescu și-a cîștigat — prin inițiativele și demersurile sale, prin ansamblul politicii de stat promovate pe plan internațional — stima și prețuirea tuturor popoarelor, un loc de cinste în conștiința umanității. Regăsim expresia concretă a acestei înalte aprecieri în formulările directe la adresa personalității sale de excepție, în interesul general față de opera sa teoretică novatoare, elocvent manifestat prin numeroasele traduceri sau lucrări despre această operă, o regăsim în larga audiență a poziției, inițiativelor și propunerilor românești la O.N.U., în alte foruri sau conferințe internaționale. O regăsim în documentele bilaterale semnate la încheierea convorbirilor la nivel înalt purtate de președintele Nicolae Ceaușescu cu conducători politici din majoritatea țărilor lumii, documente ce angajează părțile semnatare la respectarea noilor principii și norme de relații interstatale atît în raporturile reciproce, cît și în relațiile cu terțe părți. O regăsim în numeroasele distincții, ordine și medalii conferite președintelui Nicolae Ceaușescu de diferite state, institute, renumite organizații naționale și internaționale, în semn de aleasă prețuire a contribuțiilor sale la edificarea unei lumi a păcii, înțelegerii și colaborării.

Amplul prestigiu dobîndit pe toate meridianele de operă și activitatea președintelui Nicolae Ceaușescu, de inițiativele și demersurile sale neobosite se răsfrînge asupra prestigiului țării, a operei constructive a poporului român, făcînd cele două nume — „Ceaușescu-România" — să se identifice pe deplin, să fie rostite, pretutindeni, într-o simbolică alăturare. Este, aceasta, dovada cea mai clară a unității indisolubile dintre națiune și conducătorul ei eminent, mărturia unei concordanțe de esență între țelu-

rile și principiile politicii promovate pe plan internațional de România, de președintele Nicolae Ceaușescu, și aspirațiile similare — de progres și pace — ale celorlalte popoare.

Problema crucială a epocii contemporane — dezarmarea — ocupă un loc prioritar în ansamblul politicii internaționale a partidului și statului nostru. În concepția României socialiste, consecvent promovată și neobosit afirmată de președintele Nicolae Ceaușescu după Congresul al IX-lea de la marile tribune ale lumii, în cadrul întîlnirilor și contactelor la cel mai înalt nivel, în toate documentele elaborate și semnate de țara noastră cu partenerii ei, se subliniază cerința majoră a dezarmării generale, în primul rînd a dezarmării nucleare. Dezarmarea este condiția primordială a izbăvirii omenirii de pericolul unei noi conflagrații mondiale, care ar putea să distrugă viața pe planeta noastră. Avînd în vedere uriașele arsenale de arme nucleare acumulate prin irosirea, an de an, a unor mari fonduri financiare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a formulat teza de excepțională însemnătate pentru prezentul și viitorul omenirii potrivit căreia problema fundamentală a epocii noastre o constituie apărarea păcii, oprirea cursei înarmărilor și trecerea la măsuri de dezarmare, de lichidare a armelor nucleare. România, președintele Nicolae Ceaușescu militează neabătut pentru încheierea unor acorduri concrete de dezarmare, pentru dinamizarea și democratizarea negocierilor în acest domeniu vital de care depind pacea și progresul întregii omeniri. Distingîndu-se prin concretețea, logica și realismul lor, propunerile românești se bucură de o largă audiență pe arena mondială. Mijloace de informare în masă de pretutindeni, oameni politici din diferite țări continuă să reliefeze eforturile întreprinse de președintele Nicolae Ceaușescu pentru înfăptuirea dezarmării, pentru pace — bunul cel mai de preț al omenirii —, să aprecieze elogios convingerea sa nestrămutată că reducerea și eliminarea totală a armelor atomice sînt posibile, că aceasta depinde de intensificarea luptei unite a tuturor popoarelor, a tuturor statelor. România se pronunță cu fermitate în favoarea unui program complex de dezarmare, pentru încetarea experiențelor nucleare, pentru preîntîmpinarea militarizării Cosmosului și eliberarea omenirii de pericolul potențial al unui război termonuclear nimicitor.

Expresie a spiritului cu adevărat lucid, a clarviziunii politice, a modului științific de abordare a realităților internaționale în procesul devenirii lor continue, concepția președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la necesitatea unei noi ordini economice mondiale, una din problemele cardinale ale lumii contemporane, de care depind eradicarea subdezvoltării, consolidarea procesului destinderii, securității și păcii pe planeta noastră, reflectă dinamismul și realismul unei viziuni revoluționare. Această concepție, fundamentată și dezvoltată în lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, a devenit o componentă esențială a politicii externe românești, în vederea participării active a țării noastre la eforturile ce se întreprind pretutindeni în lume pentru înlocuirea vechiului sistem de raporturi interstatale bazat pe inegalitate și asuprire imperialistă, colonialistă și neocolonialistă, cu o nouă ordine, întemeiată pe egalitate, echitate și avantaj reciproc.

Propunerile și considerentele României, ale președintelui țării, cu privire la problemele majore ale vieții internaționale aflate pe ordinea de zi a celei de-a 42-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., adresate forumului mondial în luna septembrie a acestui an, ilustrează realismul politic și spiritul constructiv al întregii activități internaționale a României consacrată soluționării problemelor dezarmării, dezvoltării și păcii.

„Trebuie să pornim de la realitatea lumii de astăzi — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, *de la faptul că între problemele subdezvoltării economice, problemele politice și ale dezarmării există o interdependență și condiționare reciprocă. Numai soluționarea complexă, într-un mod nou, democratic a acestora va deschide calea spre o lume a dreptății și echității sociale, spre o lume mai dreaptă și mai bună pe planeta noastră".*

Locul demn pe care România îl ocupă în zilele noastre în concertul națiunilor lumii se datorează politicii de pace și colaborare promovată cu clarviziune de președintele Nicolae Ceaușescu, în concordanță cu aspirațiile de pace și progres ale tuturor națiunilor ■

CAROL ROMAN

MIȘCAREA DE FEMEI DIN ȚARA NOASTRĂ, FACTOR ACTIV ÎN LUPTA PENTRU PACE ȘI PROGRES SOCIAL

Mișcarea de femei din România desfășoară, sub conducerea Partidului Comunist Român, o susținută activitate politico-organizatorică în vederea mobilizării maselor de femei la îndeplinirea istoricelor hotărîri ale Congresului al XIII-lea al partidului, care vor asigura trecerea României la un stadiu nou, superior, de dezvoltare economico-socială.

Împreună cu celelalte organizații de masă și obștești, cu întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, organizația de femei militează cu hotărîre și susține cu fermitate aplicarea în viață a politicii interne și externe a României socialiste.

În activitatea sa pe plan internațional, Consiliul Național al Femeilor din Republica Socialistă România pornește de la poziția, promovată în mod constant de țara noastră, potrivit căreia un însemnat potențial în lupta pentru pace, cooperare și destindere îl constituie mișcarea feminină internațională, activitatea organizațiilor naționale și internaționale de femei, acțiunile realizate de masele de femei din întreaga lume, care sînt profund interesate în apărarea liniștii și securității căminelor lor, în eliminarea pentru totdeauna a războiului din viața societății. În țara noastră, conducerea de partid și de stat, întreaga opinie publică dau o înaltă apreciere acțiunilor largi, de masă, campaniilor în favoarea păcii și dezarmării, inițiate

și realizate de organizațiile de femei din țările europene și din celelalte continente.

În centrul activității internaționale a mișcării de femei din țara noastră se situează, cu consecvență, întărirea conlucrării cu toate forțele progresiste, democratice, antiimperialiste în lupta pentru înlăturarea pericolului unei catastrofe nucleare, pentru triumful politicii de pace, dezarmare și securitate, pentru asigurarea unui viitor liber și independent al poporului nostru, al tuturor națiunilor.

În acest cadru, o atenție deosebită a fost acordată dezvoltării relațiilor tradiționale de prietenie și colaborare cu toate organizațiile femeilor din țările socialiste, în primul rînd din cele vecine, amplificării raporturilor cu organizațiile femeilor din țările în curs de dezvoltare și nealiniate, realizării unui dialog fructuos cu organizațiile progresiste din țările capitaliste, în probleme privind oprirea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare, întărirea securității și păcii în Europa și în lume.

Acțiunile internaționale ale femeilor în favoarea păcii și securității în lume, a realizării dezarmării, pentru promovarea înțelegerii, destinderii și colaborării între popoare, se bucură de recunoașterea și sprijinul cuvenit și din partea celor mai reprezentative forumuri mondiale guvernamentale, îndeosebi Organizația Națiunilor Unite.

Toate acțiunile internaționale la care a participat în răstimpul ultimului an Consiliul Național al Femeilor au avut la bază respectarea principiilor ce statuează politica noastră externă, promovînd consecvent concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, privind necesitatea realizării unei noi unități a popoarelor, a tuturor forțelor progresiste și democratice, inclusiv a maselor de femei, indiferent de concepții politice, filozofice sau religioase, în lupta pentru oprirea cursului periculos al evoluției situației internaționale, pentru soluționarea pe calea negocierilor a tuturor problemelor majore cu care se confruntă astăzi omenirea.

Cu convingerea că trebuie făcut totul pentru ca omenirea să nu mai trăiască coșmarul unui al treilea război mondial, femeile din țara noastră dau o înaltă apreciere și sprijină cu fermitate importantele inițiative și demersuri ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, care acționează consecvent pentru preîntîmpinarea unui război atomic distrugător, pentru trecerea la măsuri concrete de dezarmare, în primul rînd de dezarmare nucleară, pentru destindere și înțelegere între popoare.

Cu aleasă stimă și prețuire, femeile din țara noastră aduc un cald și vibrant omagiu tovarășei Elena Ceaușescu, prestigioasă personalitate a vieții politice și științifice din țara noastră și din întreaga lume, președintele Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", care desfășoară o remarcabilă activitate pentru ca toate cuceririle științei, tehnicii și cunoașterii să fie puse în slujba păcii, a progresului umanității.

Femeile din țara noastră și-au făcut de nenumărate ori auzit glasul, pronunțîndu-se și militînd, alături de întregul popor român, pentru apărarea dreptului popoarelor la viață și la pace, pentru oprirea primejdioasei curse a înarmărilor și trecerea la dezarmare, pentru triumful rațiunii și înțelegerii între popoare. În cadrul adunărilor și consfătuirilor organizate de Consiliul Național al Femeilor sau desfășurate în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, femeile de pe întreg cuprinsul țării și-au manifestat adeziunea totală și sprijinul față de propunerile formulate de România, de președintele țării, cu privire la înlăturarea rachetelor nucleare cu rază medie din Europa, neextinderea cursei înarmărilor în Cosmos, precum și la cele referitoare la realizarea unor reduceri substanțiale ale armamentelor convenționale, efectivelor și cheltuielilor militare. De-a lungul anului, comitetele județene ale femeilor au organizat simpozioane, conferințe, colocvii, mese rotunde și alte manifestări în cadrul cărora au fost reliefate coordonatele fundamentale ale politicii externe de pace și colaborare internațională ale partidului și statului nostru. Mișcarea de femei a asigurat includerea în programele de activitate ale cluburilor „Femina", ale lectoratelor pentru femei, ale cercurilor de educație socialistă, ale caselor de cultură și ale cluburilor muncitorești a unor cicluri de manifestări — dezbateri, expuneri, răspunsuri la întrebări, recitaluri de poezie, gale de film — avînd ca temă lupta popoarelor pentru dezarmare și pace, contribuția și inițiativele României, ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind pacea, dezarmarea, colaborarea între state.

În cadrul diferitelor reuniuni internaționale la care au participat, ca și cu prilejul unor acțiuni bilaterale, reprezentantele Consiliului Național al Femeilor au militat pentru unirea eforturilor tuturor forțelor iubitoare de pace, ale tuturor femeilor lumii de a acționa, pînă nu este prea tîrziu, pentru instaurarea unor relații noi, bazate pe egalitate în drepturi, bună înțelegere și respect între statele lumii, intensificarea acțiunilor antirăzboinice și pentru asigurarea dezarmării generale și totale.

După cum se cunoaște, o delegație a Consiliului Național al Femeilor a participat, în perioada 23—27 iunie 1987, la Moscova, la Congresul mondial al femeilor, desfășurat sub deviza „Spre anul 2000, fără arme nucleare, pentru pace, egalitate, dezvoltare", care a reunit 2 800 de participante, reprezentînd organizații naționale din 154 de țări, și la Congresul al IX-lea al Federației Democrate Internaționale a Femeilor. În cadrul acestor congrese au fost dezbătute probleme fundamentale ale condiției vieții și activității femeilor: pacea și dezvoltarea, femeia în societate și în muncă, familia, educația, integrarea în lupta pentru eliberarea națională și independență, rolul și cooperarea organizațiilor neguvernamentale. Au fost examinate căile de realizare a strategiilor de perspectivă în domeniul îmbunătățirii statutului femeilor, adoptate la Conferința Mondială a O.N.U. de la Nairobi.

Delegația Consiliului Național al Femeilor la aceste forumuri internaționale, atît în cadrul comisiilor cît și în centre de dezbatere, a reliefat în fața reprezentantelor maselor de femei din lumea întreagă marile succese ale poporului român în înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului, realizările obținute în țara noastră în asigurarea deplinei egalități în drepturi a femeii, în creșterea rolului femeilor în întreaga viață economică și socială, intensificarea participării lor la activitatea politică și promovarea în funcții de conducere, la toate nivelurile, pe măsura ponderii și contribuției acestora în societatea românească. De asemenea, a fost reliefată afirmarea și creșterea rolului femeilor în societate, de o amploare nemaicunoscută, în ultimele două decenii, pe baza unei preocupări permanente în acest sens, pornind de la concepția programatică datorată președintelui Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român.

Prin întreaga sa activitate internațională desfășurată, mișcarea de femei din țara noastră aduce un însemnat aport la creșterea contribuției femeilor în unirea eforturilor maselor largi de femei, a organizațiilor naționale și internaționale de femei din întreaga lume, pentru promovarea dezvoltării social-economice independente a tuturor popoarelor, salvgardarea păcii, o politică nouă de destindere, dezarmare, conviețuire pașnică și colaborare pe arena mondială, pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte ■

C. ROMAȘCANU

CONTINUITATE MILENARĂ ÎN VATRA STRĂMOȘEASCĂ

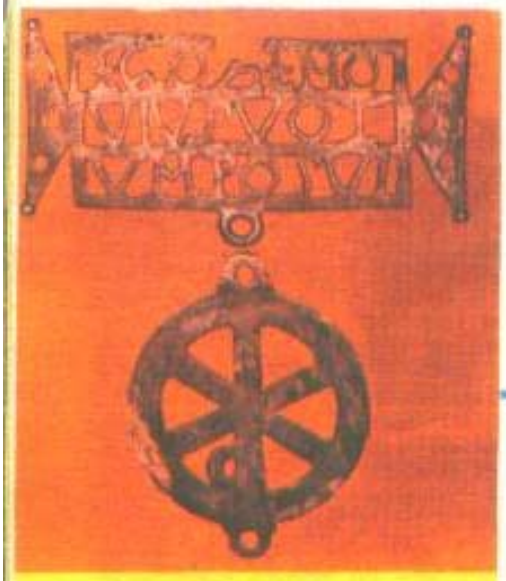

Donariul de la Biertan, județul Mureș. Cuprinde inscripția „Ego Zenovius votum posui".

Strecurătoare din ceramică, descoperită la Poiana Dulcești-Silițe, mărturie a îmbinării tradiției dacice cu influența romană.

Cuptor de ars oale, reconstituit (descoperit la Sf. Gheorghe, județul Covasna), sec. IV—V e.n.

Istoria formării poporului român — popor neolatin, unicul moștenitor al romanității orientale — și a limbii sale în vatra strămoșească carpato-danubiano-pontică a încetat de multă vreme să mai apară ca „o enigmă" și un „miracol". Dispunem astăzi de o gamă variată de izvoare și documente cu care operează cercetarea istorică modernă (literare, arheologice, numismatice, date antropologice, lingvistice și etnografice), unele dintre ele de o excepțională valoare — pe temeiul cărora se poate demonstra, fără urmă de îndoială, că poporul român, urmașul direct al geto-dacilor romanizați, s-a format în cuprinsul întregului teritoriu al României, că, în ciuda atîtor vicisitudini istorice abătute asupra ființei lor în perioada ce desparte retragerea administrației și armatei romane din provincia Dacia de momentul apariției, pe harta politică a Europei, a statelor feudale românești, românii și-au asigurat continuitatea și dezvoltarea creației lor materiale și spirituale pe aceste meleaguri, întemeiați pe unitatea etnică, lingvistică și teritorială.

Opaiț de bronz, descoperit la Luciu, județul Ialomița (sec. VI e.n.).

După ce secole de-a rîndul, prezența neîntreruptă a românilor la nord de Dunăre, în provinciile intra și extracarpatice, precum și originea latină a limbii lor au constituit cele două aspecte inseparabile ale unuia și aceluiași fapt de conștiință istorică europeană, sfîrșitul secolului al XVIII-lea vedea apărînd prima reacție împotriva teoriei continuității. Explicația a fost de mult formulată. În acea epocă, în lupta lor pentru emanciparea socială și politică, pentru redobîndirea drepturilor fundamentale de care fuseseră continuu și progresiv deposedați de către „națiunile privilegiate" (nobilimea maghiară, patriciatul săsesc și frunțașii secui), românii din Transilvania — autohtoni și majoritari — au făcut din originea daco-romană și vechimea lor în provincia intracarpatică puternice argumente pentru susținerea dreptelor lor aspirații. Născută din interese politice, teoria imigraționistă avea ca principală finalitate apărarea privilegiilor de clasă ale dominatorilor, perpetuarea excluderii „plebei valahe" de la orice drepturi politice și naționale.

Pretinsa teorie își vădește însă, lipsa de orice temei științific de îndată ce este confruntată cu rezultatele cercetărilor istorice și arheologice, cu realitatea evidențiată de izvoarele scrise și de urmele materiale pe care pămîntul românesc le revelează pe

„Ce se poate răspunde oare istoricilor care neagă existența unui popor cu un asemenea trecut glorios de luptă, cum este poporul nostru, crezînd sau dorind, prin aceasta, să pună în evidență propriile popoare? Cel mai bun răspuns este realitatea, faptul că dintre toate popoarele migratoare nici unul nu a putut înlocui poporul plămădit pe aceste meleaguri, că urmașii dacilor și romanilor, noul popor care își afirmă propria entitate s-a dezvoltat continuu și a rămas adevăratul și singurul stăpîn al vechii Dacii. Tuturor celor care vor să înțeleagă cum s-a născut și s-a dezvoltat poporul nostru le spunem: priviți rezultatele cercetărilor și săpăturilor arheologice, citiți scrierile marilor învățați ai timpurilor și veți înțelege mai bine cum s-a născut poporul român, cum s-au format cultura și limba sa".

NICOLAE CEAUȘESCU

tot întinsul său.

Cercetarea istorică din perioada postbelică a adăugat la tradițiile umaniste cu privire la autohtonia și continuitatea poporului român, la argumentele de logică istorică și de interpretare a izvoarelor antice, numeroase dovezi directe, arheologice. Cercetarea arheologică a acestei perioade decisive a formării poporului și limbii române întregește în chip fericit mărturiile — ce nu lipsesc însă, după cum s-a afirmat — izvoarelor scrise. Arheologic, aspecte fundamentale ale procesului de formare a poporului român și ale permanenței sale neîntrerupte în spațiul pe care și astăzi îl ocupă sînt fapte demonstrate indubitabil. Este vorba de persistența elementului dacic în provincia romană nord-dunăreană și în afara limitelor sale, de caracterul complex și de lungă durată al romanizării dacilor, de continuitatea daco-romană și de asimilarea populațiilor migratoare (slavii, în primul rînd) de către noua realitate etnică născută în spațiul carpato-pontico-dunărean.

Astfel, bunăoară, numeroase elemente de cultură materială (ceramică, unelte, podoabe etc.), specifice dacilor, descoperite în castre romane (Drajna, Buciumi, Bologa, Barboși), în așezări civile (Stoiniceni, Barboși, Archiud, Cașolț, Slimnic, Sfîntu Gheorghe — Iernut etc.) și în necropole (Soporu de Cîmpie, Locusteni) — toate datînd din sec. II—III e.n. — evidențiază nu numai persistența dacilor sub stăpînirea romană, ci și faptul că, în ciuda îndîrjirii cu care s-au opus cuceririi, dacii au fost integrați în noile forme administrative și social-economice la care participă activ, alături de coloniștii latinofoni, instalați în noua provincie de Roma.

Alte cercetări au atestat continuitatea creației materiale a dacilor liberi, rămași în afara provinciei romane, dar nu și în afara procesului de asimilare a civilizației romane. Permeabilitatea lor la romanizare, avînd multe aspecte comune cu cea din provincia Dacia, a fost detectată în cultura dacilor liberi din Cîmpia Munteniei (Mătăsaru, Scornicești, București—Militari etc.), în aria culturii carpice din Moldova (Poiana-Dulcești, Zvoriștea, Poienești, Văleni etc.), a celor din nordul și vestul țării (Ciurești, Mediești Aurit, Oradea-Salca, Cociuba, Cicir, Morada, Sîntana-Arad etc.).

Părăsirea aureliană a Daciei a însemnat doar retragerea administrației, armatei și a păturii avute, cea mai mare parte a populației daco-romane continuînd să ocupe vechile vetre. O dovedesc descoperirile din așezările și centrele urbane romane de la Apulum-Alba Iulia, Napoca-Cluj, Porolissum-Moigrad, Obreja, Drobeta-Tr. Severin, Sucidava-Celei, Cioroiu Nou, Răcari, Verbița etc., precum și numeroasele tezaure monetare din sec. III-V e.n. de pe tot întinsul vechii Dacii, constituite mai ales din monede de bronz, întrebuințate de marea masă a populației.

În perioada care a urmat retragerii romane din Dacia și în condițiile invaziilor neamurilor migratoare, principalele fenomene ce caracterizează viața populației autohtone sînt ruralizarea (adică mutarea centrului vieții economice de la oraș la sat, fără ca centrele urbane de odinioară să-și înceteze cu totul activitatea) și concentrarea demografică în teritoriile apărate natural (regiunea muntoasă și deluroasă a Carpaților, în ținuturile de cîmpie acoperite de păduri seculare). Organizată în obști sătești de veche tradiție, populația autohtonă și-a continuat neîntrerupt viața materială și spirituală și sub dominația temporară a valurilor de migratori. Pentru secolele V—VI e.n., în fosta Dacie și în teritoriile din afara provinciei este atestată arheologic cultura Bratei, iar pentru perioada sec. VI-VII e.n. cea denumită (după localitățile unde s-au făcut primele descoperiri) Ipotești-Cîndești-Ciurelu. Urmele materiale descoperite pun în lumină o civilizație cu caracter rural, cu forme de viață sedentară, care a fost specifică populației nord-dunărene romanizate. Pe întreg cuprinsul țării noastre, prin descoperiri care se datează în sec. VIII—X (efectuate la Izvoru, Obîrșia, Bucov, Dridu, Basarabi, Moroești, Dăbîca etc.), s-a dezvoltat o cultură materială unitară, avînd la bază o componentă puternică de tradiție daco-romană, care este cunoscută sub numele de cultura Dridu.

Începînd cu sec. IX și mai apoi în sec. X—XI, românii apar și în izvoarele scrise. Explicația formulată a fost pusă de cercetarea de specialitate în legătură cu măsura în care diferitele neamuri migratoare au evacuat teritoriul Daciei sau au fost asimilate, și cu atingerea de către poporul român a gradului de dezvoltare social-economică și politică aptă să-i impună numele și poziția exactă în spațiu atenției statelor vecine. Mărturia izvoarelor medievale timpurii (în care românii apar menționați sub denumiri ca balak, vlah, valah) încununează, astfel, toate celelalte argumente arheologice, filologice, toponimice și etnografice care definesc autohtonia, romanitatea, continuitatea și unitatea poporului român în vatra sa multimilenară ■

MAREA UNIRE — ÎNFĂPTUIRE EPOCALĂ A ÎNTREGULUI POPOR

CASA UNIRII ESTE ŢARA

Şi clocotul grav al zăpezii
Purta însemne de eroi
Un cîntec se topea-n mulţime:
Unirea sfîntă e în noi!

Toată istoria-n cetate-i
Împurpurat capăt de drum:
Mihai Vodă, Horia, Iancu
Şi graiul revărsat precum

Lumina-n lanul greu de spice
Uşor învălurit de vînt,
Şi marea, muntele şi şesul,
Întreg acest străbun pămînt.

Să pună degetul pe rană
Cu acelaşi puls îmbărbătat,
Pecetluind pe veci Unirea
Că-i naşterea ce ni s-a dat.

Cad dintr-o dată corbi, robie —
Voinţa inimii-i şuvoi,
Acelaşi fruct îl limpezeşte:
Unirea sacră dintre noi.

Cumpăna zilei aburită-i
De crezul unui brav popor:
Casa Unirii este ŢARA —
Seva din steagul tricolor.

ION MĂRGINEANU

Constituirea, în urmă cu şapte decenii, a statului naţional unitar român a fost încheierea obiectivă şi firească a unui proces multisecular, în desfăşurarea căruia factorii istorici obiectivi şi subiectivi s-au conjugat pentru a da un cadru statal unic poporului nostru. Marea Unire din 1918 nu a fost nici jocul hazardului istoric, nici darul generos al Puterilor Antantei, cărora — la doi ani după declanşarea primului război mondial — li se alăturase România, în dorinţa firească de a-şi vedea toţi fiii reuniţi între fruntariile sale. Înfăptuirea statului naţional unitar român în neuitatul an 1918 — ca şi treapta anterioară a acestui proces istoric, realizarea statului naţional prin Unirea din 1859 a Ţării Româneşti cu Moldova — a fost idealul de veacuri şi rezultatul eforturilor întregului popor, al unei năzuinţe care a cerut din partea tuturor — bărbaţi şi femei, tineri şi vîrstnici — suferinţe, sînge şi jertfe, dar care a culminat cu împlinirea acestei străvechi aspiraţii româneşti. Ţara, întregită la capătul războiului nostru naţional şi popular din 1916—1918, avea, aşadar, temelii adînci şi trainice în vatra milenară carpato-ponto-danubiană a poporului român şi în istoria „oamenilor pămîntului".

Unirea era prefigurată şi înlesnită de alcătuirea armonioasă a pămîntului românesc, a acestei „guri de rai" slăvită de balada „Miorița". Structura sa geografică are aşezată în centrul ariei mîndra cetate a Carpaţilor, care străjuieşte străvechiul teritoriu românesc al Transilvaniei, pentru ca, apoi, după această „corona montium", să urmeze un brîu de dealuri, în lină coborîre, cîmpia şi, în sfîrşit, Dunărea şi Marea. Acest pămînt era hărăzit să adăpostească, în configuraţia sa de perfectă unitate, un popor ce nu s-a despărţit de vatra sa străbună nicicînd, în ciuda vitregiilor istoriei, a planurilor şi acţiunilor de dominare totală sau parţială a teritoriului românesc urzite de atîţia „împăraţi pe care lumea nu putea să-i mai încapă" veniţi „şi-n ţara noastră de-au cerut pămînt şi apă". Este semnificativ, din acest punct de vedere, că în limba română, spre deosebire de toate celelalte limbi romanice, termenul care desem-

nează organizarea politică — țară — vine din latinescul **terra** (pămînt).

Unirea era înscrisă în caracterul unitar al limbii române — regionalismele neîmpiedicînd pe vorbitorii ei să se înțeleagă cu ușurință —, o limbă care a servit și servește ca mijloc de comunicare și unitate între românii de pretutindeni. Aceștia au apărat-o și cultivat-o împotriva amestecurilor și coruperii cu atîta îndîrjire încît umanistul italian Antonio Bonfini (cca 1427—1502) ne-a lăsat mărturia că limba românilor s-a menținut, în ciuda valurilor succesive de neamuri migratoare care s-au abătut asupra pămîntului lor, și că ei „se luptă să nu o părăsească, în ruptul capului, încît parcă nu s-ar fi luptat atîta pentru viață cît pentru limbă".

Unirea era înscrisă în similitudinea, mergînd pînă la identitate, a structurilor sociale și a instituțiilor politice românești. Aceeași obște țărănească, aceiași juzi și cneji, aceiași voievozi se întîlnesc pe toată întinderea pămîntului românesc. Chiar în Transilvania, unde, în pofida unei

îndelungate rezistențe (sec. 10—13), s-a impus stăpînirea regatului ungar — fără ca această provincie istorică românească să se încadreze vreodată deplin în configurația politică și economică „streină de rosturile ei firești" —, cuceritorii au fost constrînși să adopte ca formulă de organizare instituția autohtonă a voievodatului, ceea ce a conferit Transilvaniei individualitate și autonomie politică.

Unirea era înscrisă și în multiplele și strînsele relații pe plan economic, politic, militar, cultural și confesional. Aceste relații au dat unitate economică pămîntului românesc (viața economică a provinciilor românești avînd un caracter complementar, una sprijinindu-se pe celelalte și toate la un loc pe fiecare în parte) și au creat o comunitate spirituală și culturală „a toată semințiа românească", pentru a relua cuvintele **Cazaniei** lui Varlaam (1643), una din cărțile de cea mai largă circulație interromânească, cu o importantă contribuție la dezvoltarea culturii și a limbii române literare.

Unirea a fost pregătită de strînsa cooperare politică și militară dintre domnii țărilor române (și trebuie încă o dată subliniat faptul că pluralitatea statală românească în evul mediu, fenomen ce-și găsește explicația în împrejurările vremii și care este întîlnit și la alte popoare europene ale timpului, nu a afectat unitatea etnică primordială a românilor) în aprига și îndelungata lor luptă pentru apărarea structurilor politice românești în fața primejdiei reprezentate de agresiunea și expansiunea otomană. Frontul panromânesc organizat de transilvăneanul Iancu de Hunedoara (1441—1456), uniunea moldo-munteană creată de moldoveanul Ștefan cel Mare (1457—1504) și, în sfîrșit, întîia unire a Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei înfăptuită sub sceptrul munteanului Mihai Viteazul (1593—1601) au fost forme ale unității românești în epoca medievală. În lupta pentru neatîrnare și autonomie, steagul de libertate a trecut, pe rînd, din mîna unui voievod în mîna altuia din fiecare țară românească.

Unirea era adînc implîntată în conștiința întregului popor român, conștiință căreia i-au dat glas, de-a lungul timpului, personalități de seamă ale istoriei românești: în 1477, Ștefan cel Mare, care spunea, în solia adresată Veneției, că țara sa și cea de peste Milcov sînt două țări românești; în secolul 17, marii cronicari Grigore Ureche, Miron Costin și stolnicul Constantin Cantacuzino, care arătau că moldoveni, munteni și transilvăneni alcătuiesc un singur popor — cel român; la începutul secolului 18, Dimitrie Cantemir, care sublinia (în **Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor**, scris între anii 1719—1722) unitatea primordială a neamului românesc și continuitatea sa de viețuire în limitele străvechii Dacii.

Unitatea a îndeplinit, așadar, în istoria poporului nostru funcția unei permanențe, însoțindu-i pe români ca un astru călăuzitor în bezna acelor „cumplite vremi" de „cumpănă mare pămîntului nostru și nouă", cum se exprima Miron Costin.

Înscrisă în ființa poporului român de întreaga sa istorie, Unirea cea Mare avea să se înfăptuiască în 1918, cînd românii, din proprie voință și cu forțe proprii, au scris o pagină de neuitat în marea carte a destinului lor.

La Alba Iulia a răsunat în acea zi de 1 Decembrie 1918 hotărîrea irevocabilă a românilor transilvăneni de a se uni pentru totdeauna cu Țara. Cei 1 228 de delegați au exprimat prin votul lor la „Mărita Mare Adunare Națională", ce a strîns pe Cîmpul lui Horea aproape 150 000 de români de toate vîrstele și clasele sociale, voința întregii Transilvanii și a întregului Banat de a fi una și pe vecie cu România de peste Carpați.

Așa cum în numeroase din momentele de importanță istorică din trecutul patriei femeile s-au manifestat ca parte integrantă a maselor largi care luptau pentru dreptate, libertate, independență și unitate, împlinirea visului secular — constituirea statului național unitar prin hotărîrea Adunării Naționale de la Alba Iulia — s-a făcut și prin contribuția însemnată a fiicelor pămîntului românesc. Mărturii grăitoare au înregistrat în litera lor conștiința adîncă a femeii române că, la ora marelui destin național, deziderатul transmis de la o generație la alta din ziua cînd Mihai Viteazul fusese domnul întregului pămînt românesc va deveni realitate și prin acțiunea minților și a brațelor lor. Astfel, pe Cîmpul lui Horea, la 1 Decembrie 1918, printre oratorii care au salutat cu însuflețire patriotică rezoluția de unire a Transilvaniei cu țara-mamă s-a numărat și Eleonora Rozvan, soția militantului socialist Eugen Rozvan. Iar printre numeroasele scrisori și telegrame de entuziaste urări de succes, de aprobare și adeziune trimise din toate părțile Transilvaniei Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia s-au înscris și cele ale femeilor din Pecica (Arad), din Măgura (Bistrița-Năsăud), ale Uniunii femeilor din Brașov etc., care — toate — salutau „cu dragoste de surori către frați" hotărîrea de la 1 Decembrie și îndemnau „să fie într-un ceas bun consolidarea neamului".

Desăvîrșirea unității statale a poporului român a avut o însemnătate hotărîtoare pentru destinele națiunii noastre, ea deschizîndu-i acesteia noi și ample perspective de dezvoltare, dînd un nou impuls luptei pentru eliberare socială a poporului român. Năzuințele de veacuri ale poporului român de a trăi în libertate națională și socială aveau să-și găsească deplina împlinire odată cu victoria noii orînduiri socialiste, care a descătușat toate energiile creatoare ale poporului.

Glorioșul bilanț al succeselor României socialiste de astăzi, în a cărei istorie Congresul al IX-lea al partidului a inaugurat o nouă epocă de mari transformări revoluționare în construcția economică, politică și socială a patriei, a realizării tuturor aspirațiilor de unitate, libertate și independența națională, demonstrează trainicia edificiului național înfăptuit în acel memorabil 1 Decembrie 1918 ■

Pagini realizate de MIRCEA SUCIU

ŢARA ÎN SĂRBĂTOARE

Atîtea porţi ale luminii
rodesc la tîmplă-ţi Românie;
numele tău — căldura pîinii-i
zidită-n inimi ctitorie

sub frunţi semeţe, carpatine
şi marea ca un trunchi de soare
grai murmurat de rîuri line
se cerne peste vîrste floare

şi-mparte-n toate bucuria —
tril veşnic de privighetoare,
ca-i vis de aur România
cu chipul muncii-n sărbătoare!

ION MĂRGINEANU

DIN ŢĂRILE SOCIALISTE

U.R.S.S.

Un templu al artei populare

La Moscova, nu departe de Sadovoe Kolţo, una din magistralele centrale ale capitalei sovietice, se află „Muzeul unional de artă decorativă aplicată şi populară", adăpostit într-o casă veche înconjurată de verdeaţă.

În cele 14 săli ale muzeului au fost adunate mostre de artă populară reprezentativă pentru popoarele U.R.S.S. Este vorba de obiecte artistice turnate din metal în regiunea Uralului, de obiecte din ceramică executate în regiunea Moscovei, de dantele de Vologda şi Reazan, de cristale şi faianţă de Leningrad şi Diatkovo... Sînt, de asemenea, reprezentate unele meşteşuguri de frunte ca, de pildă, executarea de ornamente lăcuite pe hîrtie creponată şi metal în regiunile Ivanovo şi Vladimir, confecţionarea jucăriilor din argilă de Tula şi Kirovsk, pictura pe lemn de la Hohloma şi Forodeţ.

În sălile muzeului pot fi văzute ancadramente de ferestre a căror lucrătură seamănă cu aceea a dantelelor, vechi obiecte gospodăreşti ca fuse, melniţe, furci pentru tors, toate avînd, pe lîngă menirea lor, şi o valoare artistică. Încrustate şi gravate, furcile se atîrnau pe perete ca obiecte decorative. Deseori, meşterul care le executa scria pe ele un fel de dedicaţie de genul: „Furcă pentru fecioara Evdokia Larionova. Să torci din ea, să ai grijă de ea şi pentru părintele tău să te rogi"

Iată un colţ dintr-o sală unde sînt expuse obiecte donate de medicul neuropatolog Eleonora Berejnaia, care colecţionează porţelan şi ceramică, reprezentative pentru arta decorativă aplicată şi arta populară rusească.

R.P. CHINEZĂ

Ţărancă devenită pictoriţă

Kang Jinmei, în vîrstă de 24 de ani, din satul Yanjiang, municipiul Shanghai, pictează cu pasiune încă din copilărie. După mulţi ani de străduinţe, ea a devenit o pictoriţă apreciată. Desenează schiţe, abordează genurile de acuarelă, pictura în ulei şi în stil tradiţional.

Casa de cultură din oraşelul Xinchang, judeţul Nanhui, a organizat prima expoziţie personală de pictură a lui Kang Jinmei. Cu această ocazie au fost expuse 300 de creaţii de mare originalitate, de inspiraţie rustică. Exponatele reflectă dragostea de viaţă şi faţa de natură a autoarei.

R.S. CEHOSLOVACĂ

O învăţătoare model

Învăţătoarea model Irena Maternova, directoarea unei şcoli noi din cartierul praghez Dablica, a primit nu de mult din partea Ministerului Învăţămîntului titlul de onoare de „Învăţătoare model", cu care a fost recompensată pentru cei 20 de ani de muncă pedagogică excepţională.

Ca directoare a unei noi şcoli are mult de lucru într-un cartier nou, unde continuu se construiesc blocuri, unde vin copii de la diferite şcoli şi profesori noi, fiecare cu specialitatea şi experienţa sa. Părinţii aduc în fiecare săptămînă la această şcoală cel puţin cîte un elev nou. Este necesar să se constate ce fel de cunoştinţe are acesta la fiecare materie în parte şi pe urmă, împreună cu dirigintele, să se vadă cum îi pot fi completate cunoştinţele. Numărul copiilor creşte în fiecare zi şi cei 340 de elevi pînă în prezent au însemnat 340 de convorbiri şi acelaşi număr de planuri individuale de învăţămînt.

În foto: directoarea Irena Maternova vizitează în fiecare zi una din cele 11 clase ale noii şcoli.

R.P.D. COREEANĂ

La Combinatul textil din Phenian, muncitoare cu înaltă calificare asigură buna funcţionare a zeci de maşini de mare tehnicitate

Drepturile femeii în registru capitalist

Problema drepturilor omului este astăzi deosebit de actuală şi vizează asigurarea afirmării reale a personalităţii umane, participarea maselor la rezolvarea problemelor sociale, economice şi politice ale fiecărei ţări.

Realităţile relevă că drepturile omului în condiţiile capitalismului au rămas la nivelul unei reprezentări formale, depăşite de viaţă. Pe fondul stării de criză, de recesiune prelungită, în ţările occidentale şomajul a atins dimensiuni colosale — 31 milioane de persoane —, iar prognozele sînt în continuare pesimiste. Ceea ce înseamnă de fapt că zeci de milioane de oameni sînt lipsiţi de dreptul elementar la muncă şi implicit de dreptul la o viaţă normală. Semnificativ este faptul că deşi egalitatea femeii cu bărbatul este proclamată, femeia este prima concediată, este retribuită la aceeaşi muncă cu un salariu mult inferior bărbaţilor, iar în multe state occidentale nu are acces la anumite meserii. Referindu-se la această categorie a populaţiei, femeile, numeroase studii naţionale şi internaţionale menţionează că femeile constituie 50 la sută din populaţia mondială, realizează 75 la sută din totalul orelor de muncă şi primesc 10 la sută din venitul ce se atribuie la scară mondială. Iar statisticile UNESCO relevă, la rîndul lor, că doi din trei analfabeţi sînt femei. Cele care au avut acces la educaţie şi învăţămînt sînt, însă, ţinute departe de viaţa politică, economică şi socială.

Publicăm alăturat cîteva extrase din presa occidentală care prezintă modul în care sînt nesocotite drepturile omului în ţările capitaliste.

Pentru drepturi egale la muncă

UN STATUT SOCIAL DEFICITAR

Numărul femeilor care lucrează în afara căminului propriu a crescut simțitor în Marea Britanie în perioada postbelică, constată ziarul „Financial Times". Femeile reprezintă acum 40 la sută din totalul forței de muncă: peste 10 milioane de femei lucrează cu orar întreg.

Dar tot la ora actuală, femeile sînt categoria socială aflată în proporție foarte mare în căutarea unui loc de muncă. Numai unele dintre ele reușesc să-și reia munca după nașterea primului copil. Șomajul nu mai este un fenomen accidental în viața femeilor și ele nu au aceleași perspective ca bărbații, de păstrare a locului de muncă. Într-un studiu intitulat *„Femeile și locurile de muncă"*, alcătuit de Departamentul britanic al muncii, se arată că, ținînd seama de realități, ar fi rezonabil ca femeilor să li se rezerve aceleași locuri de muncă precum bărbaților și să li se plătească aceleași salarii. Dar această situație este departe de a se regăsi pe piața forței de muncă britanice. Documentul relevă existența unei permanente și substanțiale diviziuni a muncii. În trei sectoare economice din domeniul serviciilor, forța de muncă feminină reprezintă 69 la sută din total.

Femeile sînt mai prost plătite, în parte din cauza a ceea ce se apreciază a fi „o mai redusă aspirație a lor de promovare socială", dar aceasta e o falsă problemă. Multe dintre femeile care fac o muncă „pentru femei" recunosc că sînt foarte prost plătite și se consideră discriminate din acest punct de vedere. Mai rău este faptul că, în perioadele de criză, ele sînt cele care plătesc partea cea mai importantă din tributul social prin șomaj, fiind primele concediate și ultimele primite.

Modificările de legislație pentru îmbunătățirea statutului social al femeii sînt de dorit. Dar ele nu vor rezolva, în sine, problema șomajului feminin.

SALARIUL DUPĂ... SEX

Discriminarea profesională dintre bărbați și femei continuă, constată un studiu al Biroului internațional al Muncii. Raportul B.I.T. afirmă că „influențele" care orientează copiii de la cea mai fragedă vîrstă spre ocupații în mod tradițional „feminine" sau „masculine" continuă să aibă consecințe deloc neglijabile asupra „alegerii" specificului viitoarei pregătiri a tinerelor femei. Astfel, ele se află „adesea fără să vrea" într-o situație defavorabilă pe piața forței de muncă, cu atît mai mult cu cît structurile educative din numeroase țări nu oferă încă femeilor, în domeniile tehnic și științific, aceleași posibilități ca bărbaților.

În Austria, de pildă, notează B.I.T., 80 la sută dintre tinerele care vor să se califice într-o meserie sînt repartizate doar în 10 din cele 225 de ramuri de pregătire profesională ale țării. În R.F Germania, 40,5 la sută dintre tinerele femei care s-au calificat în anul 1986 s-au concentrat doar în 5 profesiuni. Această situație, afirmă în continuare raportul, contribuie la „perpetuarea diferențelor de salariu" între cele două sexe, chiar dacă principiul „la muncă egală salariu egal" este recunoscut formal în majoritatea țărilor.

Condiția femeilor din cîmpul muncii în numeroase țări în curs de dezvoltare este „chiar mai precară", afirmă raportul B.I.T., subliniind faptul că pregătirea lor este adesea „mult mai redusă", iar analfabetismul este frecvent. În Africa, femeile din mediul rural lucrează 12—16 ore pe zi, unele dintre ele migrează la oraș, unde prestează munci necalificate și prost plătite.

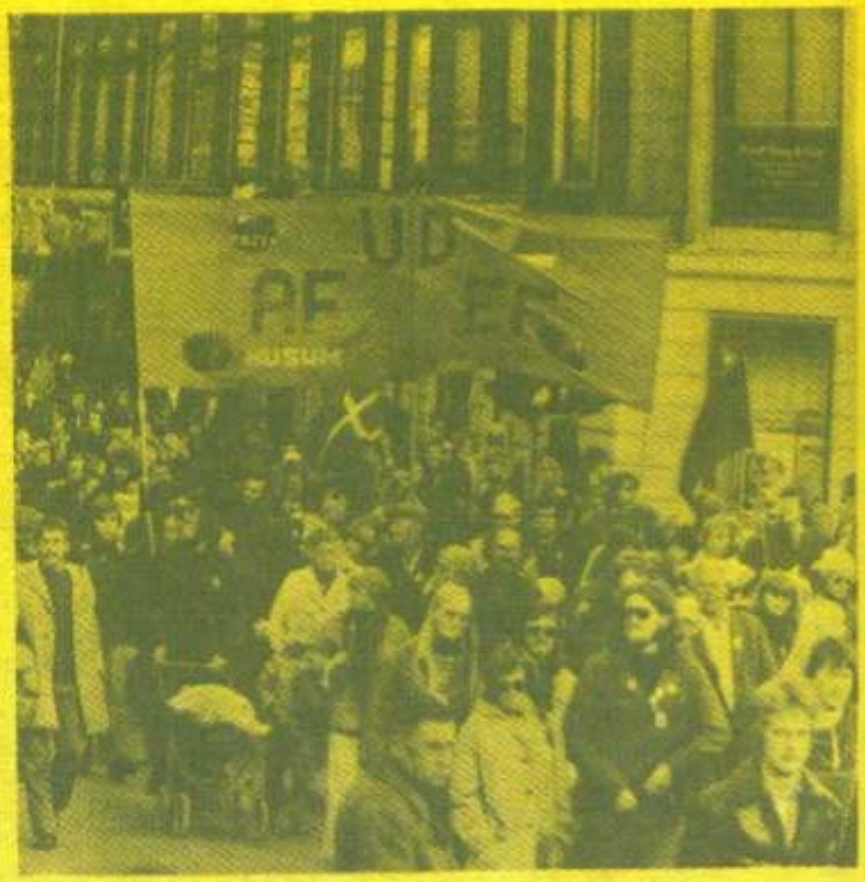

„VREM SĂ RĂMÎNEM SUPERIORI FEMEILOR..."

În ultimii zece ani, multe femei japoneze s-au emancipat, depășindu-și menirea tradițională de femei casnice, gospodine. Totuși, pentru femei, care reprezintă 40 la sută din forța de muncă japoneză, aceasta nu a însemnat un succes deosebit, scrie „Avanti". Foarte adesea, femeile japoneze sînt constrînse să desfășoare activități prost plătite, avînd puține posibilități de a face carieră. Aproximativ 25 la sută sînt în mod eufemistic clasificate drept muncitoare cu normă redusă în industrie, ele lucrînd peste 48 de ore săptămînal. Concurența care s-a creat a contribuit la o reducere a salariilor femeilor față de salariile bărbaților. În Japonia nu există nici o lege care să prevadă salarii egale la muncă egală. Dar o eventuală lege în acest sens — care ar trebui aprobată în curînd pentru a aduce Japonia la niveluri minime standard prevăzute de O.N.U. în ceea ce privește tratamentul rezervat femeilor — nu ar modifica cîtuși de puțin actuala situație de fapt. Chiar dacă ar fi aprobată — afirmă un om de afaceri —, spiritul legii nu ar fi interpretat în sensul său adevărat. „Noi, bărbații, vrem să rămînem superiori femeilor, nu vrem să acceptăm ordine din partea lor".

Dintr-un anumit punct de vedere, subjugarea femeilor dăunează economiei japoneze, întrucît activitățile extrem de specializate sînt rezervate numai bărbaților. Unele surse apreciază că, în cazul în care candidații ar fi aleși cu prioritate pe baza notelor obținute la examen, și nu atît pe baza sexului, femeile ar ocupa o proporție de peste 60 la sută în categoria persoanelor înscrise la Institutul „Jikoidai", una dintre principalele școli de medicină din Japonia. Acum ele formează abia 10 la sută din numărul studenților.

Condiția de inferioritate în care se află muncitoarele japoneze este consecința unei discriminări profund înrădăcinate. Chiar cu o diplomă de studii superioare, femeile reușesc mult mai greu decît bărbații să facă o carieră. Cert este că principalele firme japoneze nu vor angaja niciodată femei cu diplome.

În perioada recesiunii din anii '70—'80, femeile au fost nevoite să accepte chiar ele însele exploatarea, căutînd slujbe cu program redus (și o salarizare ciuntită) pentru a contribui la susținerea familiei. În prezent, aproape jumătate din personalul angajat în supermagazinele japoneze sînt femei, cu un program de lucru și o salarizare reduse. Ele nu au nici o garanție, nu sînt înscrise într-un sindicat și pot fi concediate oricînd.

Femeile japoneze au de dus o luptă grea și aspră pentru a obține egalitatea cu bărbații.

ȘANSA DE A GĂSI O LOCUINȚĂ...

Pentru tinerele mame singure, posibilitatea găsirii unei locuințe corespunzătoare este iluzorie, scrie „Toronto Star" din Canada. Ele trăiesc, în majoritate, din ajutoare sociale, iau masa la cantinele deschise de municipalitate special pentru cei care nu-și pot plăti casa și masa, iar cînd această „supă a săracului" este prea puțină pentru numărul tot mai mare al celor care o solicită, viața acestor femei se transformă într-un iad.

Lucy Cauguin trăiește, împreună cu cei doi copii ai săi, cînd într-o locuință, cînd într-alta. Din iunie anul trecut doarme într-un azil de noapte, dar și aici este urmărită de teama de a fi dată afară, deoarece copiii, micuți, plîng noaptea, deranjînd alți locatari.

În Canada sînt 200 000 de copii care cresc văzînd în jurul lor numai sărăcie. Ei încep să consume din vreme droguri și fură tot ceea ce le cade sub mînă.

John Darcy, directorul Biroului pentru acordarea de locuințe, spune: „În Toronto se observă o creștere a numărului de familii care nu-și pot găsi o locuință pe potriva buzunarului. Aceasta reflectă tendința de adîncire a crizei. Tot mai mulți oameni nu știu încotro s-o apuce".

Proprietarii de locuințe măresc continuu chiriile. Rosemarie Tresky, în vîrstă de 40 de ani, cu fiul ei, de 12 ani, a fost aruncată în stradă de proprietar deoarece, după așa-zisa „modernizare" a locuinței, femeia nu-și mai putea plăti chiria, care ajunsese la 400 de dolari.

Existența unei crize de locuințe în Toronto a fost recunoscută chiar și de primarul orașului, Art Eagleton: „Tot mai mulți oameni flămînzesc, tot mai mulți sînt nevoiți să trăiască din «supa săracului», tot mai mulți nu au locuințe".

Criza locuințelor este simțită de o pătură tot mai mare a populației. Acum, din această cauză suferă așa-numita pătură medie — muncitorii calificați, inginerii, profesorii etc. Chiar și pentru ei este foarte greu să aloce pentru chirie 60 la sută din bugetul familiei. Locuințe accesibile? „Așa ceva nu avem" — spune Date Martin, membru al Consiliului municipal din Toronto. Oamenii simpli cad în plasa speculanților și bogătașilor. Orice casă nou construită, orice locuință „modernizată" este inaccesibilă chiar și oamenilor cu venituri medii din Toronto, conchide ziarul canadian.

FAMILIA ÎN CONUL DE LUMINĂ AL O.N.U.

Încă de la înființarea sa, Organizația Națiunilor Unite a acordat o mare însemnătate, sporită de-a lungul anilor, problemelor locului și rolului femeii în cadrul familiei. Documentele adoptate de O.N.U. au evidențiat această preocupare a forumului mondial. Din diverse sinteze și referate întocmite de organisme ale O.N.U. — O.I.M., UNESCO, O.M.S. etc. — rezultă aprecierea că instituția familiei evoluează în funcție de schimbările economice, sociale și culturale. Ea ar trebui să garanteze demnitatea, egalitatea și securitatea fiecărui membru al său și să creeze condiții favorabile pentru dezvoltarea echilibrată a copilului, atît ca individ cît și ca ființă socială. Doar în țările socialiste, locul și rolul femeii în cadrul familiei sînt pe deplin susținute și reglementate prin-o legislație corespunzătoare. În procesul global de dezvoltare, rolul femeilor, ca și cel al bărbaților, trebuie să fie considerat din unghiul contribuției aduse atît în familie, cît și în societate și în economia națională. Cu cît rolul în cadrul căminului — ca părinte, soț și gospodar — se bucură de un prestigiu ridicat, cu atît demnitatea personală a bărbatului și a femeii sînt mai evidente. Munca în gospodărie, care este o necesitate a vieții unui cămin, a fost unanim considerată a nu avea decît un prestigiu economic și social mediocru. Și, totuși, toate societățile ar trebui să-i acorde o mai mare valoare dacă vor ca grupul familial să se mențină și să-și îndeplinească funcțiile fundamentale care sînt procrearea și educarea copiilor. Această idee, cuprinsă la începutul anului într-un documentar UNESCO, este continuată cu alta de implicație socială familia este, în egală măsură, un agent important al evoluției sociale, politice și culturale. Dacă vrem să-i asigurăm femeii egalitatea în drepturi, posibilități și răspunderi corespunzătoare dacă vrem ca ea să contribuie pe picior de egalitate cu bărbatul la procesul de dezvoltare, vor trebui să fie reexaminate și reevaluate într-o manieră continuă, ținînd seama de transformările survenite în societate, funcțiile și rolurile care fuseseră prin tradiție atribuite fiecărui sex în familie.

Manifestările organizate în cadrul Deceniului femeii și ulterior au contribuit la înțelegerea legăturilor directe care există între problemele familiei și cele ale ansamblului umanității (destindere, dezarmare, salvgardarea păcii, libertate, independența popoarelor, eliminarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice internaționale).

În bilanțul Adunării Generale a O.N.U. din anul trecut se menționează că lupta care alătură femeile și organizațiile de femei forțelor celor mai progresiste a determinat o serie de guverne să-și completeze legislația privind familia, să promulge noi legi care să garanteze egalitatea juridică a soților. Au fost obținute succese importante în domeniul protecției maternității, alocații familiale, alocații pentru mamă, avantaje pentru mamele celibatare, un statut egal pentru copiii nelegitimi etc. Au fost înregistrate, de asemenea, progrese în ceea ce privește realizarea egalității pentru femei în cadrul familiei, ca și drepturi și datorii comune în educația copiilor.

În lumea capitalistă, în unele țări, au fost introduse, după 1975, noi legi, iar femeile din aceste țări luptă pentru respectarea lor. Condițiile sociale împiedică însă aplicarea acestora. Un studiu al O.I.M. arată că situația economică, inflația permanentă, la care se adaugă inegalitățile constante în domeniul economic, social și cultural, chiriile ridicate, protecția insuficientă a maternității, lipsa echipamentelor sociale pentru încadrarea copiilor în diverse forme educaționale și ușurarea condițiilor de viață ale femeilor, tripla lor sarcină de mame, muncitoare și cetățene își pun amprenta asupra vieții de familie, asupra participării active a femeii la dezvoltarea țării sale, la aspirarea către un nivel de trai civilizat și o viață fericită pentru ea și copiii săi. De asemenea, creșterea șomajului în general, și în mod special în rîndul femeilor și tinerilor, ca și diminuarea cheltuielilor sociale au făcut să scadă nivelul vieții de familie.

În numeroase țări din Africa, Asia și America Latină situația femeii depinde de condițiile socio-economice predominante. În țările cele mai sărace, un copil din șase moare în primul an de viață. În peste 100 de țări, 55 milioane de copii între 6 și 14 ani lucrează pentru a contribui la subzistența familiei. Tradițiile discriminatorii în ceea ce privește femeia, ca: vînzarea logodnicei, repudierea femeii de către soțul său, moștenirea de către moștenitor a femeii văduve sînt în curs încă în multe locuri. Condițiile catastrofale în care trăiește femeia din aceste țări constituie cel mai mare obstacol în calea dezvoltării armonioase a femeii și a familiei sale și motivează lupta ei pentru supraviețuire, remarcă revista „Forum" editată de O.N.U..

În statele eliberate din Africa, Asia și America Latină care s-au angajat pe calea progresului social și a construcției unei vieți noi au fost adoptate legi care garantează femeii aceleași drepturi cu bărbatul în cadrul familiei.

S-au făcut eforturi însemnate pentru îmbunătățirea statutului femeii și familiei în toate domeniile vieții. Pentru a depăși moștenirea colonială și înapoierea economică au fost luate măsuri pentru alfabetizare, precum și îmbunătățirea protecției sănătății mamei și a copilului. Măsurile întreprinse s-au luat în funcție de posibilitățile economice ale fiecărei țări, pentru a permite femeilor să se bucure de aceste drepturi în practică. Au fost, de asemenea, depuse eforturi pentru crearea de locuri de muncă pentru femei, de creșe și de grădinițe pentru copii, constată aceeași publicație.

Dintre măsurile propuse în ultimii ani în diverse documente elaborate de O.N.U., în susținerea documentului final de la Nairobi (1985) — intitulat „Strategii pe termen lung de acțiuni pentru promovarea condiției femeii pînă în anul 2000 și măsuri concrete pentru a depăși obstacolele în calea realizării scopurilor și obiectivelor Deceniului O.N.U. pentru femei" — se remarcă susținerea drepturilor femeilor în familie — fie că e vorba de familia nucleară, de familia lărgită, de uniuni consensuale sau de familii avînd un singur părinte — și care ar trebui să fie protejate prin lege. Astfel, legislația cu privire la căsătorie ar trebui să fie conformă normelor internaționale: ar trebui în mod special veghеat asupra dreptului egal al femeilor și al bărbaților de a-și alege partenerul și de a nu încheia o căsătorie decît în mod liber consimțit, după bunul lor plac. Ar trebui ca legislația să stabilească o vîrstă minimă pentru căsătorie, aceeași pentru fete ca și pentru băieți, dar mai cu seamă pentru fete, pentru ca acestea să dispună de timp suficient pentru a termina școala și a se împlini multilateral înainte de căsătorie. Ar trebui să devină obligatorie înregistrarea oficială a căsătoriilor. Toate instituțiile și obiceiurile care împietează asupra acestor drepturi, în mod special căsătoriile între copii și nedreptatea succesorală a văduvelor, ar trebui abolite.

Bărbații și femeile ar trebui, de asemenea, să se bucure de o deplină și întreagă capacitate juridică în ceea ce privește drepturile persoanei și drepturile patrimoniale — aici intrînd dreptul de a dobîndi și a administra bunuri, acela de a le avea, de a dispune de ele și de a le moșteni (fiind vorba și de bunurile acumulate în timpul căsătoriei). Restricțiile față de aceste drepturi, dacă există, ar trebui să se aplice ambilor soți în aceiași termeni.

În timpul căsniciei, principiul egalității în drepturi și obligații semnifică rolul activ pe care trebuie să-l joace în cămin ambii soți, ținînd cont de necesitatea de a împăca responsabilitățile familiale cu cele profesionale și luarea în comun a hotărîrilor care privesc familia și copiii.

Un referat al Națiunilor Unite, la începutul anului 1987, stipula că, la desfacerea căsătoriei, ar trebui liberalizate procedurile și cauzele de desfacere a căsătoriei, care să se aplice în mod egal celor doi soți acolo unde legislația nu prevede încă. Bunurile dobîndite în timpul căsătoriei să fie împărțite echitabil: ar trebui prevăzute dispoziții adecvate pentru munca depusă în gospodărie, care să fie recunoscută și avută în vedere la asigurarea socială și pensie; hotărîrile în privința încredințării copiilor să fie luate avînd în vedere interesul acestora.

Oriunde este posibil, ar trebui create servicii de consultații familiale, în scopul de a ajuta la rezolvarea conflictelor care pot să survină între membrii unei familii.

UNESCO a elaborat programe educative complexe, conținînd aspecte ale raporturilor interpersonale, ale vieții conjugale și familiale, ale sănătății, înțelegînd aici și cele ale dezvoltării psiho-sexuale, ce ar trebui încorporate în programele școlare sau de învățămînt extrașcolar, pentru pregătirea tinerilor de ambele sexe în asumarea responsabilităților lor de viitori soți și părinți. Potrivit acestora, ar trebui studiate practicile în vigoare în toate societățile, în ceea ce privește educarea copiilor, în scopul de a elimina tradițiile care nasc și perpetuează noțiunile de superioritate sau de inferioritate raportate la sex. Apoi, familiile în care există un singur părinte — familii al căror număr este în creștere — ar trebui să beneficieze de o asistență și de avantaje suplimentare. Mama necăsătorită ar trebui să se vadă deplin recunoscută ca părinte, iar copiii născuți în afara căsătoriei să aibă aceleași drepturi și obligații ca și cei născuți înăuntrul căsătoriei. De asemenea, regimurile de securitate socială ar trebui să prevadă alocații familiale, în sensul de a face mai stabilă situația economică a membrilor familiei.

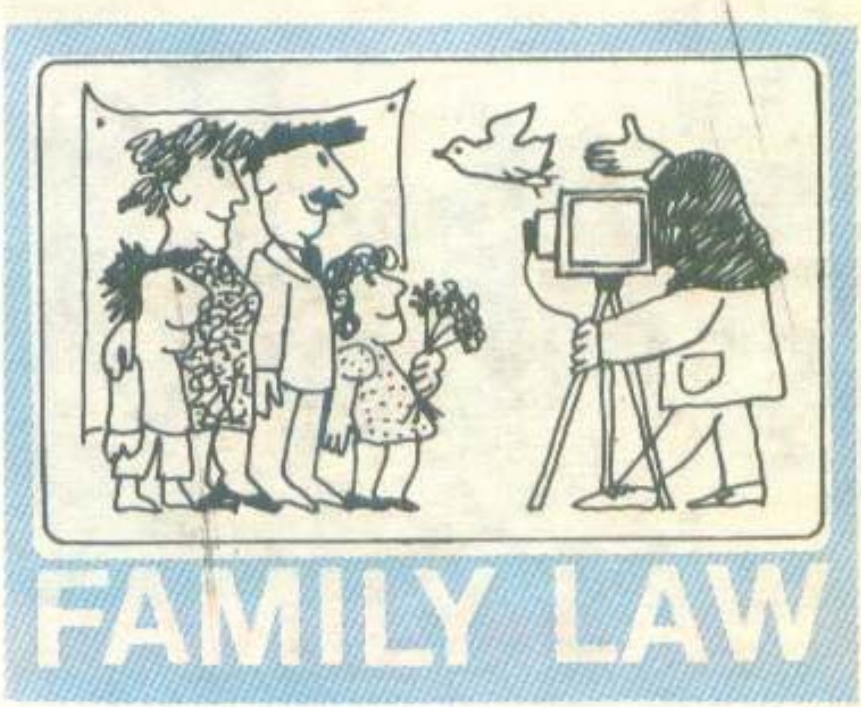

Coperta unei broșuri, editată de UNESCO, dedicată familiei

CAROL ROMAN

S-au făcut eforturi însemnate pentru îmbunătățirea statutului femeii și familiei în toate domeniile vieții. Pentru a depăși moștenirea colonială și înapoierea economică au fost luate măsuri pentru alfabetizare, precum și îmbunătățirea protecției sănătății mamei și a copilului. Măsurile întreprinse s-au luat în funcție de posibilitățile economice ale fiecărei țări, pentru a permite femeilor să se bucure de aceste drepturi în practică. Au fost, de asemenea, depuse eforturi pentru crearea de locuri de muncă pentru femei, de creșe și de grădinițe pentru copii, constată aceeași publicație.

Dintre măsurile propuse în ultimii ani în diverse documente elaborate de O.N.U., în susținerea documentului final de la Nairobi (1985) — intitulat „Strategii pe termen lung de acțiuni pentru promovarea condiției femeii pînă în anul 2000 și măsuri concrete pentru a depăși obstacolele în calea realizării scopurilor și obiectivelor Deceniului O.N.U. pentru femei" — se remarcă susținerea drepturilor femeilor în familie — fie că e vorba de familia nucleară, de familia lărgită, de uniuni consensuale sau de familii avînd un singur părinte — și care ar trebui să fie protejate prin lege. Astfel, legislația cu privire la căsătorie ar trebui să fie conformă normelor internaționale: ar trebui în mod special veghеat asupra dreptului egal al femeilor și al bărbaților de a-și alege partenerul și de a nu încheia o căsătorie decît în mod liber consimțit, după bunul lor plac. Ar trebui ca legislația să stabilească o vîrstă minimă pentru căsătorie, aceeași pentru fete ca și pentru băieți, dar mai cu seamă pentru fete, pentru ca acestea să dispună de timp suficient pentru a termina școala și a se împlini multilateral înainte de căsătorie. Ar trebui să devină obligatorie înregistrarea oficială a căsătoriilor. Toate instituțiile și obiceiurile care împietează asupra acestor drepturi, în mod special căsătoriile între copii și nedreptatea succesorală a văduvelor, ar trebui abolite.

Bărbații și femeile ar trebui, de asemenea, să se bucure de o deplină și întreagă capacitate juridică în ceea ce privește drepturile persoanei și drepturile patrimoniale — aici intrînd dreptul de a dobîndi și a administra bunuri, acela de a le avea, de a dispune de ele și de a le moșteni (fiind vorba și de bunurile acumulate în timpul căsătoriei). Restricțiile față de aceste drepturi, dacă există, ar trebui să se aplice ambilor soți în aceiași termeni.

În timpul căsniciei, principiul egalității în drepturi și obligații semnifică rolul activ pe care trebuie să-l joace în cămin ambii soți, ținînd cont de necesitatea de a împăca responsabilitățile familiale cu cele profesionale și luarea în comun a hotărîrilor care privesc familia și copiii.

Un referat al Națiunilor Unite, la începutul anului 1987, stipula că, la desfacerea căsătoriei, ar trebui liberalizate procedurile și cauzele de desfacere a căsătoriei, care să se aplice în mod egal celor doi soți acolo unde legislația nu prevede încă. Bunurile dobîndite în timpul căsătoriei să fie împărțite echitabil; ar trebui prevăzute dispoziții adecvate pentru munca depusă în gospodărie, care să fie recunoscută și avută în vedere la asigurarea socială și pensie; hotărîrile în privința încredințării copiilor să fie luate avînd în vedere interesul acestora.

Oriunde este posibil, ar trebui create servicii de consultații familiale, în scopul de a ajuta la rezolvarea conflictelor care pot să survină între membrii unei familii.

UNESCO a elaborat programe educative complexe, conținînd aspecte ale raporturilor interpersonale, ale vieții conjugale și familiale, ale sănătății, înțelegînd aici și cele ale dezvoltării psiho-sexuale, ce ar trebui încorporate în programele școlare sau de învățămînt extrașcolar, pentru pregătirea tinerilor de ambele sexe în asumarea responsabilităților lor de viitori soți și părinți. Potrivit acestora, ar trebui studiate practicile în vigoare în toate societățile, în ceea ce privește educarea copiilor, în scopul de a elimina tradițiile care nasc și perpetuează noțiunile de superioritate sau de inferioritate raportate la sex. Apoi, familiile în care există un singur părinte — familii al căror număr este în creștere — ar trebui să beneficieze de o asistență și de avantaje suplimentare. Mama necăsătorită ar trebui să se vadă deplin recunoscută ca părinte, iar copiii născuți în afara căsătoriei să aibă aceleași drepturi și obligații ca și cei născuți înăuntrul căsătoriei. De asemenea, regimurile de securitate socială ar trebui să prevadă alocații familiale, în sensul de a face mai stabilă situația economică a membrilor familiei■

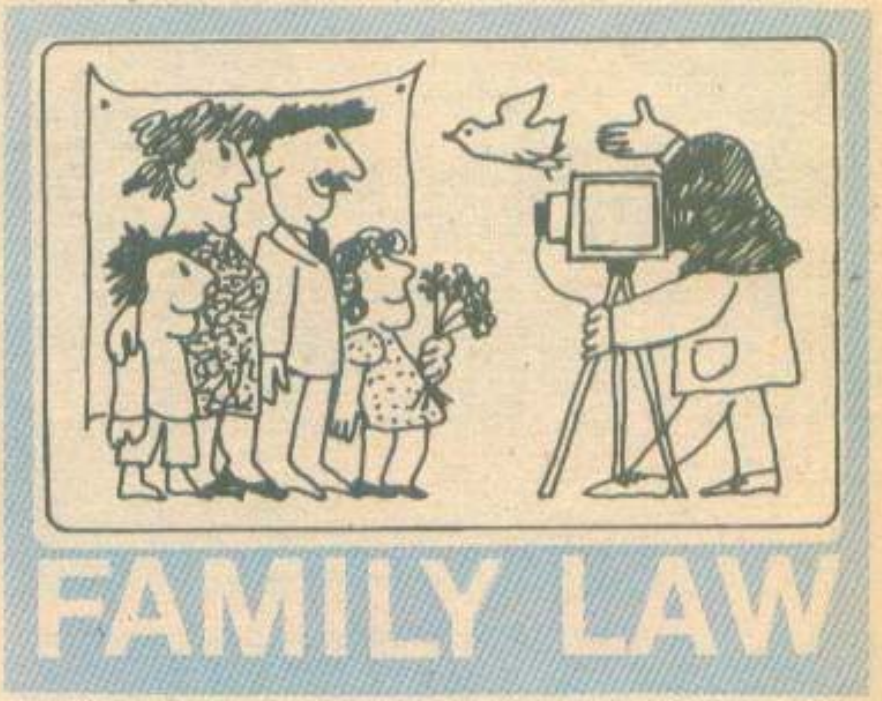

Coperta unei broșuri, editată de UNESCO, dedicată familiei

CAROL ROMAN

REPORTAJ PE GLOB

CULOAREA INDIEI

Templele de la Mamallapuram

Există pe lume spații geografice care exercită o fascinație permanentă, care emit în imaginația noastră impulsuri precum stelele fixe. Prin simpla enunțare a numelui lor se deschide o fereastră a legendelor și a tîlcurilor pierdute. Pentru mine, cel puțin, una din aceste stele fixe este și va rămîne India. Acum, cînd am avut prilejul s-o văd aievea, fie și într-o scurtă, foarte scurtă, călătorie, fascinația ei se completează vizual și olfactiv și-mi dă sentimentul, nu că m-am apropiat de înțelegerea ei, ci, dimpotrivă, că m-am depărtat cu mii de ani de „neînțelesul care naște înțelesul cel mare". Pentru că, pe latura sa artistică și filozofică, India nu este, ca alte zone ale planetei, un pămînt pierdut în istorie, în legendă, ci istoria însăși, legenda însăși. Puternică, tainică, suficientă sieși, corabie dispărută în mările australe, parcă într-un naufragiu voluntar. Pe care o poți găsi, o poți vedea, dar la plecare constați că nu ai luat cu tine nimic din comorile ei, pentru că ele au materialitatea, dar, în același timp, inconsistența aerului greu, filtrat ca o miere stinsă de soarele sudului.

Aceasta e prima dominantă de culoare a Indiei: auriul mierii stinse prin care plutesc oameni și plante, monumente și ape, despărțindu-se prin granițele unei taine absolute ce nu se deschide la atingerea cuvintelor obișnuite.

Toate se apropie, se încheagă numai prin Cuvîntul cel mare la care nu ajungi niciodată. Spun „Vedele": „Nu era moarte, nici viață pe atunci/. Nici apariția nopții sau zilei/ Fără-adieri, din propriu impuls, respira acel Unul/ În afară de el nu mai era nimic altceva, nicăieri". Sau: „auzim tunetul, dar chipul nu i-l zărim".

S-au scris mii de cărți, biblioteci întregi, despre India, despre gîndirea indiană. Cred că ele, oricît de savante, oricît de aplicate, n-au făcut altceva decît să coaguleze o imagine exterioară a Indiei, vămuită de filtrele prejudecăților europene, o imagine „despre cum credeam noi că e India", încă departe de ceea ce este ea cu adevărat.

Scrie într-o carte veche indiană: „Un adevăr fără partea sa de vis nu va fi niciodată adevărat". Și tocmai această „parte de vis" este cea care nu se lasă atinsă, generînd impenetrabilul mister al lumii indiene.

Mamallapuram, restituirea fluviului

În sud-estul Indiei, statul Tamil-Nadu, născut sub răsuflarea oceanului, păstrează o parte din relieful Indiei vechi. De la Madras, port imens și oraș cu peste trei milioane de locuitori, unde poți recompune o frescă a istoriei ultimelor veacuri — cartiere tradiționale cufundate parcă într-un ev mediu apăsător, case din lut, oameni sărmani trăind într-un stup amețit de miresme tropicale, alături de bulevarde elegante, cu edificii de beton și sticlă, rîuri de mașini, magazine cu aer condiționat, temple budiste învecinate cu biserici catolice, fizionomii de indieni, de malaezieni, europeni, arabi, sud-americani — deci, de la acest Madras al contrastelor, care seamănă cu un Babilon modern, zgomotos, colorat, și pînă la Mamallapuram sînt doar ceva mai mult de o sută de kilometri. Timpul real însă este de cîteva mii de ani. Indicatoarele mă conduc pe șoseaua păzită de palmieri către un parking „à l'americaine", după care, depășind insistențele zecilor de ghizi de ocazie — bătrîni, copii, studenți —, ce se oferă, pentru cîteva rupii, să-mi repete lucrurile aflate în orice ghid, pătrund în cetatea scufundată. Datînd din perioada marelui rege Harsha (sec. I e.n.), cel care reușește reunificarea Indiei septentrionale și centrale,

Mamallapuramul conserva temple din piatră vînătă, care par, erodate de timp, de vîntul uscat și de nisipul arzător care acoperă pămîntul sterp, niște stînci pe cale de dispariție. Arabescuri, creneluri, acoperișurile rotunde ca ale unor capsule spațiale și o liniște aproape materială. Ceea ce individualizează însă, cu o forță extraordinară, acest lucru este uriașa frescă sculptată direct în stîncă, „Coborîrea Gangelui", o legendă în piatră, lucrată cu detalii de o finețe nemaiîntîlnită, cu grija parcă de a transmite mai departe, în timp, un mesaj de o concreteță extremă. Zeci de metri de rocă transformați în chipuri, în expresii. Fapt de artă sau, pur și simplu, un superior, un absolut mod de comunicare? Construcția are la bază o legendă din „Ramayana". Regele Bahirata a implorat pe Brahma să ude pămîntul cu apele Gangelui. Dar forța fluviului era atît de mare încît a fost luat de apă chiar Siva, care voia să-l stăvilească, și era gata să fie dus în împărăția subpămînteană. Drept pedeapsă, Siva a închis fluviul în pletele sale, dar Bahirata l-a rugat să-l lase să curgă pe pămînt. Relieful de la Mamallapuram reprezintă acest moment: o mulțime de oameni și de animale s-au adunat în jurul apei care se prăvălește din înaltul cerului. În jurul vinei de apă se adună toți locuitorii lumii, animale și oameni. Elefanți uriași, lei, un bou zebu, cu cocoașă, căprioare, elani, păsări și mulți oameni. Animalele vin să se adape, oamenii să-și facă purificarea rituală în apa riului sfînt.

Metaforă a vieții, a curgerii, de parcă un artist genial, cu ochi gigantic, ar fi privit înăuntrul unui vis și apoi ar fi întipărit în stîncă tot ce a văzut.

Se va aneantiza oare, vreodată, acest simbol al Indiei vechi, va ceda timpului, naturii, nepăsării oamenilor care, ca peste tot în lume, se grăbesc să uite, construind imagini, de multe ori infinit mai efemere, care, cred ei, sînt singurele capabile să dea consistență propriei vieți? Nu se poate răspunde. Important este că Mamallapuramul, ca și Agra, ca și piramidele egiptene, ca și cele aztece, există, codificînd, sublimînd în frumusețe irepetabilă gîndul oamenilor, puterea lor de a visa și de a povesti.

Viața sub zodia australă

Și iarăși spune „Rig-Veda": „Acolo unde se potolește frămîntarea dorului, acolo fă-mă să devin nemuritor". Expresie a unei lumi care a plonjat înăuntrul ființei omenești, căutînd izvorul ascuns al ideilor, convinsă fiind că numai acolo își va redescoperi sensurile existenței. Lucru pe care se pare că ritmul vieții moderne, problemele ei extrem de presante nu-l mai pot accepta ca pe o unică formă de a trece prin timp. India de astăzi, țara prin care am umblat cîteva săptămîni, înțelege deplin acest lucru și caută să găsească soluțiile noi ale vieții, ale dezvoltării, ale armonizării ritmului istoric cu acela contemporan. Pe marile plantații de orez, de mei, de banane, de porumb din Tamil-Nadu ori din Pondicherry, în fabricile de textile sau în cele ale industriei grele, munca este singurul sinonim acceptat al supraviețuirii. Aici, în sud, natura este de multe ori cu totul ostilă. Secete prelungite, cînd soarele arde cu cele peste patruzeci de grade pămîntul, încercînd parcă să-l transforme într-un deșert. Apoi, sezonul ploilor musonice, care mătură totul. Lîngă Pondicherry, la Auroville, am înțeles, de exemplu, ce înseamnă să faci agricultură modernă la tropice. Rețele de irigații, mașini și oameni angajați într-o luptă supraumană pentru fărîmițarea solului devenit rocă dură, pentru culegerea rodului în momentul optim, cu limită de ore chiar, pentru că altfel e pierdută orice speranță. Iar în sezonul celălalt, lupta cu jungla care atacă, anulează tot ce înseamnă pămînt desțelenit, cultivat. Totul sub semnul unei energii necesare, al unei energii vitale care este, de altfel, singura șansă. Ca o transpunere a unui simbol al Indiei vechi în plină contemporaneitate. Scria Jawaharlal Nehru în celebra sa carte „Descoperirea Indiei" despre reprezentarea lui Budha: „Într-adevăr, dacă îl privim de multe ori, descoperim îndărătul acelor trăsături calme și imobile o pasiune și o mișcare afectivă care sînt cu totul altfel decît pasiunile și impulsurile pe care le cunoaștem și mult mai intense decît ele. Ochii săi sînt închiși, totuși din ei răzbate o anumită forță a spiritului, iar corpul îi este plin de energie vitală".

Aceasta este o cheie posibilă pentru înțelegerea Indiei. A Indiei vechi, lume scufundată în artă, în filozofie, în legendă, și a Indiei noi, lume în mișcare, într-o continuă transformare, pentru a-și cîștiga dreptul la speranță, dreptul la viitor.

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

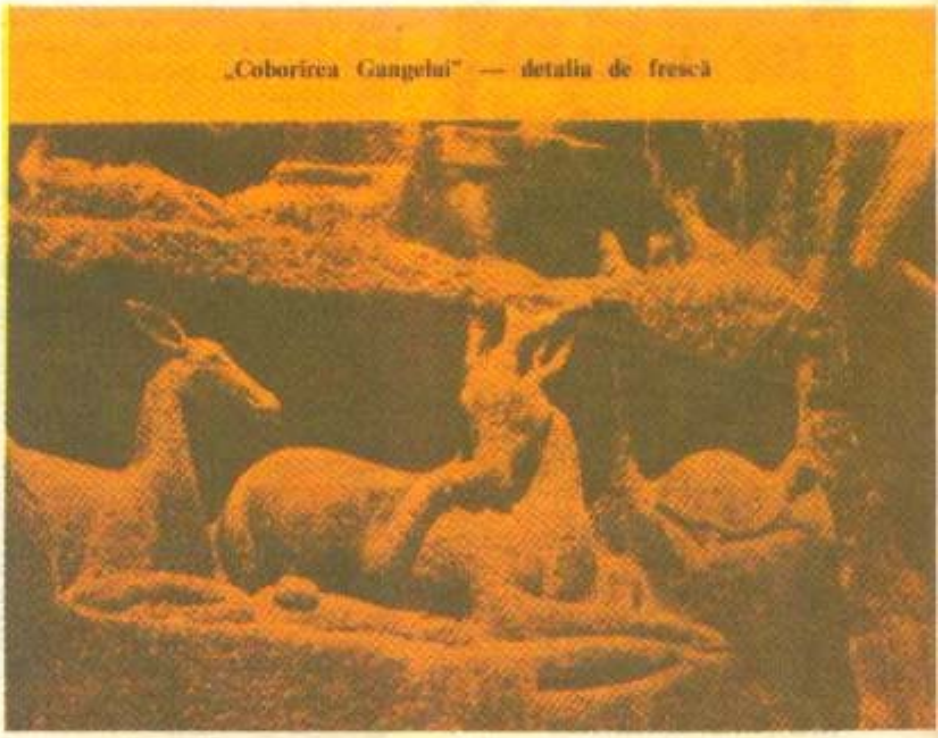

„Coborîrea Gangelui" — detalia de frescă

REPORTAJ PE GLOB

CASA DIN VÎRFUL COLINEI

„Orice lucru — spune Hemingway într-o carte cu caracter autobiografic —, bun sau rău, atunci cînd se sfîrşeşte, îţi lasă un gol în suflet. Dacă este vorba de ceva rău, golul se umple de la sine. Dar dacă golul este lăsat de un lucru bun, îl poţi umple doar înlocuindu-l cu altul şi mai bun". Cred că nu întîmplător l-am recitit pe Hemingway înaintea călătoriei în Cuba. Speram ca încîntarea lecturii să dăinuie stimulată de meleagurile spre care mă îndreptam şi pe care le cunoscusem numai din cărţi. Ştiam că acolo a trăit marele scriitor timp de 21 de ani, că în acea ambianţă spiritul său atît de original a creat opere nemuritoare.

Mulţi biografi s-au întrebat şi vor continua să adîncească motivaţia opţiunii lui Hemingway pentru acest colţ de lume pe care l-a îndrăgit într-atît încît i-a devenit mai mult decît cămin, spaţiu de muncă şi viaţă, care i-a fertilizat inspiraţia şi i-a dăruit acel echilibru atît de greu construibil, acea linişte mult rîvnită din care se naşte cu efort orice este adevărată creaţie.

În mod cert, Hemingway a iubit cu pasiune natura, aceasta a fost nu un decor, ci un personaj principal în toate operele sale, un personaj viguros, plin de meandre, în continuă luptă pentru supremaţie. Or, tocmai în Cuba el a descoperit natura în formele ei cele mai fascinante, explozivă, o vegetaţie neîntreruptă de succesiunea anotimpurilor. Apoi, imensitatea oceanului, aparent paşnic, plin de capcane, a fost pe măsura setei de infinit a scriitorului. Şi oamenii, oamenii simpli ai Cubei, pescari neîntrecuţi, care acolo, în largul apei, uneori singuri, împresuraţi

de primejdie, doar cu cerul deasupra lor, şi-au dezvăluit cele mai minunate însuşiri umane, l-au impresionat puternic pe scriitor, mulţi i-au devenit prieteni, pe unii nemurindu-i în operele sale.

Nu se poate să nu te gîndeşti la toate aceste implicaţii, să nu recurgi la tot felul de supoziţii, înaintînd spre fosta reşedinţă a scriitorului, numită San Francesco de Paola, situată pe o colină, la 14 km de Havana. Vila albă, construită în stil colonial spaniol, ţi se dezvăluie ca o pată de lumină în peisajul luxuriant, de un verde intens, care o înconjoară. Devenită muzeu încă din 1962, nimic nu-ţi lasă impresia unei case nelocuite de atîta vreme. Smaltul florilor care tivesc ca un brîu multicolor casa, perdelele ridicate spre a lăsa lumina să pătrundă în încăperi, potecile pietruite, bine întreţinute, îţi vorbesc mai curînd de pedanteria unui gospodar preocupat de ambianţa locuinţei decît de rigiditatea obişnuită a unor lăcaşuri publice.

Oricît ai şti că vei vedea numai un spaţiu care a aparţinut scriitorului, nu te poţi scutura de vraja pe care o mai exercită cel care l-a locuit şi care i-a imprimat fiecărei încăperi ceva din personalitatea sa atît de complexă. Acel ceva care încă îi păstrează căldura şi îţi lasă impresia că eşti pentru cîteva ore oaspetele familiei Hemingway.

Şi acum, stimate cititoare ale Almanahului „Femeia", vă invit să ne apropiem împreună de locuinţa marelui scriitor. Să intrăm întîi în camera de zi, mobilată în stil spaniol, unde Mary, soţia lui, umplea zilnic glastrele cu flori înmiresmate. Pe aceste fotolii şedea uneori după-amiezele Hemingway, cu soţia ori cu prietenii, asculta muzică ori îşi odihnea privirile pe tablourile favorite, înfăţişînd diferite scene de corida, aparţinînd pictorului spaniol Roberto Domingo.

În armonie cu tematica picturilor sînt şi trofeele de vînătoare care împodobesc pereţii. În diverse colţuri stau la vedere amintiri din ţările vizitate: ceramică din epoca precolumbiană, dintr-o călătorie în Peru, pe cînd se filma „Bătrînul şi marea", obiecte de artă populară din Mexic, din Africa... Poate pe pernele acestei canapele se afunda ascultînd muzică aleasă din discoteca sa, care numără peste 1 000 de discuri: Beethoven, Bach, Chopin, în cele mai bune interpretări, muzică populară italiană şi spaniolă.

Cea mai modestă încăpere este camera de lucru a scriitorului. Aici îşi începea ziua de muncă foarte devreme, la 2—3 dimineaţa. Scria, stînd în picioare, la o mică maşină de scris. Suferise o fractură la genunchi, în timpul războiului, şi prefera să scrie astfel. Pentru a se odihni, la anumite intervale, avea un pat şi alături un raft cu cărţi. La această maşină, în această cămăruţă a scris „Pentru cine bat clopotele" şi tot aici a creat cea mai bună parte a romanului „Bătrînul şi marea" (Premiul Nobel 1954), „Sărbătoare de neuitat" ş.a. Între aceşti patru pereţi, deci, din mintea şi din inima lui s-au ivit acele plăsmuiri mai autentice decît viaţa însăşi, pentru că ele concentrau o mare experienţă. Hemingway nu a mimat viaţa, el a trăit-o. El a fost corespondent şi a luptat apoi în războiul civil din Spania, a trăit confruntarea armată, eroismul, suferinţele, setea de libertate şi aşa s-a născut „Pentru cine bat clopotele". În primul război mondial a fost şofer în Italia, în al doilea război mondial a luptat în Franţa, a participat la eliberarea Parisului şi a mers mai departe cu trupele spre Germania. Documentarea sa a fost viaţa pe care a trăit-o intens. A fost de nenumărate ori rănit. A cunoscut confruntarea pescarilor cu marea nu din poveşti, ci pentru că el însuşi era un pasionat pescar şi vînător. Altfel nu s-ar fi putut naşte capodopera sa „Bătrînul şi marea".

Experienţei sale de viaţă i se adăuga studiul, lectura unor cărţi valoroase. Biblioteca numără 9 000 de volume şi regăsim aici, ca în întreaga casă, gustul său artistic desăvîrşit. Iată o ceramică de Picasso cumpărată de la Paris în 1956, o pictură olandeză, o copie după Goya...

Trecem în grabă pe lîngă dormitorul în care cu greu îşi învingea insomniile. Viaţa tumultuoasă, suferinţele fizice care l-au marcat foarte mult, proiectele literare care-i frămîntau imaginaţia îi lăsau prea puţin timp de odihnă. Cu toate acestea, nu era un pesimist. Îşi primea cu bucurie prietenii, cunoştinţele, printre care se numărau întotdeauna interpreţii filmelor realizate după operele sale. Dar ospitalitatea sa nu era formală, de paradă, nu era numai pentru zile mari. Mărturie stă sufrageria simplă, din lemn lustruit, unde permanent erau aşezate trei scaune: două pentru el şi soţie, iar de cealaltă parte a mesei un scaun mereu liber, pentru oricine îi călca pragul...

Sigur, au trecut anii, dar nu poţi, vizitînd parcul, privind bătrînii palmieri, cocotieri, portocali, arborii flamboia, rondurile de flori, aruncînd încă o privire casei albe care străjuieşte colina, să nu te gîndeşti că din frumuseţea lor şi-a umplut privirile şi sufletul marele scriitor, că lăsînd o operă monumentală a topit în ea şi o parte din splendoarea fermecătoarelor meleaguri cubaneze.

CONSTANŢA NICULESCU

REPORTAJ PE GLOB

110 MINUTE ÎN ŢARA APARTHEIDULUI

Aproape zilnic, în paginile ziarelor, întîlnim numele Republicii Sud-Africane. Un trist privilegiu acest statut de „vedetă" în presa internaţională, care se datorează realităţilor dramatice ale apartheidului.

Africa de Sud, această ţară inaccesibilă din emisfera australă, bastion al apartheidului, dar şi al luptei tot mai viguroase a populaţiei africane majoritare pentru o viaţă liberă şi demnă...

•

Nu mi-a trecut prin minte niciodată că aş putea poposi în ţara apartheidului. Şi, totuşi, exigenţe ale breslei, împreună cu rigorile legăturilor aeriene, au făcut să pun piciorul pe pămîntul Republicii Sud-Africane. De fapt (trebuie operată din capul locului o precizare absolut necesară), m-am aflat, timp de aproape două ore, în incinta aeroportului internaţional din Johannesburg, în salonul rezervat călătorilor în tranzit. Adică într-un spaţiu extrateritorial.

Avionul cu care am plecat din Europa a urmat aproape perfect în linie dreaptă firul meridianului, peste marile întinderi continentale africane. Ecuatorul l-am survolat fără ca momentul să fie altfel marcat decît printr-o scurtă propoziţie a comandantului de navă, rostită pe un ton firesc, pe care a spus-o, probabil, de zeci sau de sute de ori în respectiva ocazie: „Trecem acum peste Ecuator".

În sfîrşit, avionul pierde din înălţime, astfel încît putem distinge detalii mai clare ale uscatului de sub noi. Survolăm, la o altitudine de cîteva sute de metri, celebra localitate Soweto. Case scunde, modeste, de formă paralelipipedică, dispuse în caroiaje perfect conturate de străzi — majoritatea neasfaltate — care se intretaie în unghi drept. Un areal care suferă acut de lipsă de vegetaţie. Soweto, circa 500 000 de locuitori, cu toţii aparţinînd populaţiei majoritare africane, „oraş dormitor" al marii metropole Johannesburg (căci aceşti oameni, în virtutea legilor scrise sau nescrise ale apartheidului, locuiesc — sau mai exact spus dorm — la Soweto, iar ziua lucrează la Johannesburg). Soweto, avanpost al luptei antiapartheid, care a dat în anii '60 semnalul de declanşare a unor mari acţiuni populare de împotrivire la rînduielile apartheidului.

Aterizăm pe aeroportul din Johannesburg. E aprilie, deci toamnă (ne aflăm doar în emisfera australă). Ceea ce remarc în primul rînd este aspectul insolit al îmbrăcămintei oamenilor de culoare — pasageri, dar mai ales lucrători din diversele servicii ale aeroportului: hamali, mecanici, oameni de serviciu. Sînt îmbrăcaţi în cămăşi albe, subţiri, dar poartă pe cap pălării groase, de culori închise. Albii — funcţionari ai companiilor aeriene, vameşi, grăniceri, poliţişti — sînt, mai toţi, îmbrăcaţi în bluze cu mînecă scurtă şi pantaloni scurţi, inclusiv cei de uniformă.

Cei ce sîntem în tranzit ne rînduim în şir unul cîte unul în faţa unui ghişeu al cărui funcţionar are un aer vădit, şi pare-se cronic, temperamental, iritat. În faţa mea, la rînd, reprezentantul unei firme comerciale italiene. Îmi spune că de mai mulţi ani, de cîteva ori pe săptămînă, trece prin acest aeroport şi de fiecare dată este tratat la acest ghişeu ca un suspect; i se cer tot felul de documente, i se fac şicane, i se vorbeşte răstit. Dar după cîte constat, „tratamentul" aplicat comerciantului italian nu-i este rezervat în exclusivitate. Cerberul în pantaloni scurţi care se ocupă de tranzitul călătorilor se poartă asemănător cu toată lumea care trebuie să recurgă la serviciile sale. Politeţea, fie ea doar protocolară, proprie funcţionarilor ce deservesc marile aeroporturi ale lumii, nu pare să-l caracterizeze. Întind şi eu documentele de călătorie, pe care le parcurge în tăcere, după care îmi indică printr-un gest profesional locul din aeroport în care trebuie să aşteptăm pînă la sosirea legăturii noastre aeriene pentru proxima destinaţie.

Mă aşez pe o bancă, pe care se mai află, ceva mai departe, doar o tînără negresă cu un copil în braţe. Are o tresărire şi se mută aproape instantaneu la extremitatea opusă a băncii, iar după cîteva minute, se ridică pentru a se aşeza pe o altă bancă, cu mai multă lume. Sînt

Imagine din Johannesburg — oraş al unor mari contraste sociale.

Segregație cotidiană: „Bancă numai pentru albi".

surprins, privesc în jur și atunci înțeleg. Negrii stau, parcă grupați, pe cîteva bănci, aproape înghesuiți. Albii somnolează sau discută degajat, numai cîte doi-trei pe o bancă. Nicăieri, pe aceeași bancă, albi și negri. Încerc să descopăr vreo inscripție din care să reiasă vreo specificație, vreo interdicție în ce privește modul de utilizare a băncilor de către pasageri în acest mare aeroport internațional. Nu descopăr însă nici o interdicție scrisă. Dar una nescrisă și, după cum se vede, riguros respectată, există. Apartheidul, în detaliile sale cotidiene, funcționează și aici ireproșabil...

Pînă la sosirea avionului mai este încă mai mult de o oră. Zăresc un chioșc de ziare și mă gîndesc că pentru a lua pulsul unui loc, lectura ziarului de dimineață e de atîtea ori cît se poate de edificatoare. Cumpăr, așadar, pentru 15 cenți un exemplar din „Rand Daily Mail", din Johannesburg. Pe frontispiciul ziarului se specifică faptul că este „cel mai mare cotidian" din R.S.A. În deschiderea ziarului, pe formatul primei pagini, fotografiile jucătorilor unei echipe de rugbi (toți albi). Ceva mai jos, o știre cu titlul „O cină de vis și un sărut de vis" ne informează că un prinț a luat masa cu o „blondă sud-africană" (rețineți: nu oricum, ci blondă). În completarea paginii, alte cîteva știri de fapt divers și o reclamă publicitară pentru ciocolata „Complan".

În pagina a treia, o știre de 40 de rînduri ne aduce la cunoștință că persoana cea mai vîrstnică din R.S.A., doamna Lena Jantjes, tocmai a împlinit 137 de ani. O rudă de-a ei îi destăinuie reporterului ziarului secretul remarcabilei longevități de care beneficiază „bătrîna doamnă din Noupoort", și anume faptul că „și-a cinstit tatăl și mama".

În pagina a cincea, o altă știre, de data aceasta doar de 10 rînduri, din care aflăm că, numai în doi ani, în R.S.A. au fost executați, prin spînzurătoare, un număr de 148 de oameni. Dintre ei, doi albi, 35 metiși și 100 de negri. Informația o dă ministrul închisorilor (va mai fi existînd în vreo altă țară a lumii un asemenea portofoliu ministerial?).

Sîntem chemați, în sfîrșit, pentru îmbarcare. Printre călători, un grup de tineri, veseli și agitați, cu suluri mari de afișe și steguleți. Se îndreptau spre tînăra Republică Zimbabwe.

Cei cîțiva negri, salariați ai aeroportului, care se află în preajma noastră, par a nu-și vedea decît de treburile lor, impasibili la ce se întîmplă în jur. Dar atunci cînd mica noastră coloană se pune în mișcare pentru a urca în autobuzul ce ne va duce pînă la scara avionului, cîțiva dintre ei, de bună seamă oameni din Soweto, îi petrec cu un gest amical abia perceptibil pe cetățenii tînărului stat independent vecin. Desigur, în această clipă, cei din Soweto se gîndesc că va veni ziua cînd dominația minorității rasiste va înceta și în propria lor țară.

CORNELIU VLAD

Rubrica externă este realizată de CAROL ROMAN

ANUAR FEMININ— 1987

Participanți la epopeea Dîmboviței

40 de grade la umbră! Sub arșița neașteptată a verii acesteia, la Antrepriza „Timpuri Noi" o căutăm pe sudorița **Ana Ciucanu,** în barăcile unde se fac confecțiile metalice, la care sudează. Nu-i. O pornim prin albia veche a rîului Dîmbovița în zona „Timpuri Noi", unde de 15 zile se lucrează la conducta de dimensiuni uriașe, care va capta apa rîului pentru ca mai tîrziu, pe o albie nouă, să curgă o altă Dîmbovițâ, cu apă cristalină ca lacrima. O aflăm pe Ana strecurîndu-se mlădiu prin interiorul conductei, acoperită de șorțul ei imens și cizmele înalte de cauciuc, cu mănuși asemenea, plus o basma și cască, încît abia îi zărim ochii.

— *Cum ați ajuns la Dîmbovița?*

— De la Porțile de Fier II, unde am lucrat cu soțul meu și am locuit împreună cu cei doi copii ai noștri. Ca mai toate familiile de șantieriști, ne simțim atrași de acele locuri în care noul este întotdeauna în prima sa fază, adică luăm totul de la capăt. Porțile de Fier II sînt pentru mine piatră de hotar, pentru că acolo am deprins meseria de sudor electric, acolo am căpătat pentru prima oară sentimentul a ceea ce înseamnă a construi pentru viitor.

— *Dar aici?*

— Trăiesc același sentiment al construcției făcute să dureze, să schimbe în bună parte viața Bucureștiului. Dîmbovița va deveni cu adevărat un simbol al Capitalei patriei noastre. Ceea ce fac eu este doar o părticică, dar panourile pe care le sudez și confecțiile metalice și cofrajele pentru betoane fac parte din această mare construcție. Vedeți, eu, comunista Ana Ciucanu, ca și soțul meu, șofer, anonimi în felul nostru, avem sentimentul că semnăm prin munca noastră tot ceea ce înfăptuim. De aceea și muncim, pe cît ne stă în puteri, numai foarte bine.

Statornicie

Inginerei de acum, **Neli Rusu,** i-au plăcut de mică, mititică animalele. Ba și păsările. Le creștea în ograda părinților săi, țărani din Bâcanul Vasluiului, cu mare grijă. Azi, își amintește, zîmbind nostalgic, cum, spre hazul părinților și chiar al vecinilor, pregătea „masa" orătăniilor din curte amestecînd furajele, cîntărindu-le, alegînd pentru viței fînul mai bun, cu floare, sau iarba mai proaspătă. Le stabilea chiar și ore fixe pentru hrănire. S-ar zice că de atunci se pregătea să devină zootehnistă.

— Și visul, iată, zice inginera Neli Rusu, s-a realizat. Sînt șefa fermei zootehnice de la Cooperativa Agricolă de Producție din Agigea, județul Constanța, de treizeci de ani. De o viață, fiindcă trei decenii de meserie este chiar viața însăși. Cînd am venit aici, îndată după absolvirea facultății, erau în adăpost doar 24 de vaci. Mici, costelive, neproductive. Azi avem 1 000 de bovine, din care 400 sînt vițele pentru fermele zootehnice din județ. Zootehnia aduce anual un venit de aproape 6 milioane de lei.

Inginera Neli Rusu nu s-a rezumat însă în acești treizeci de ani doar să sporească numărul animalelor, să îndrume hrănirea lor, creșterea lor. Ea a făcut și muncă de cercetare. Ani în șir a muncit la selecție, reușind să creeze, prin încrucișarea rasei locale de vaci Roșia dobrogeană cu Holștein, metiși capabili să dea mare producție de lapte, sănătoși, bine dezvoltați. De cîțiva ani, ferma zootehnică de la C.A.P. Agigea ocupă mereu primul loc în județul Constanța la producția de lapte. Tot aici se organizează mereu schimburi de experiență cu zootehniști, deoarece ferma este una dintre cele mai bine organizate și, totodată, cea mai productivă. Cu aceste rezultate se mîndrește azi și inginera Neli Rusu.

Laureată a Salonului de invenții Ploiești — 1987

Puțini sînt cei ce știu că printre „pionierii" care au realizat prima instalație de foraj terestru F. 320 DE (E), instalație fabricată pentru întîia oară în lume la Întreprinderea „1 Mai" — Ploiești, că printre cei din colectivul pluridisciplinar care a realizat prima platformă românească de foraj marin, GLORIA, ce a permis descoperirea unor noi zăcăminte de petrol și gaze pe platforma continentală a litoralului românesc al Mării Negre, se află și o femeie, pe nume **Elena Lapedatu.** Ingineră din promoția anilor '50 a Facultății de Electrotehnică, din cadrul politehnicii bucureștene, Elena Lapedatu a ales o specialitate rară, puțin abordată pe atunci de tinerele fete — mașini și aparate electrice. Anii au trecut, dar inginera Elena Lapedatu nu a abandonat într-un birou sau... acasă. Uite, se împlinesc peste trei decenii de cînd lucrează la Institutul de Cercetări și Proiectări Electrotehnice, fiind astăzi unul dintre cei mai buni specialiști în cadrul laboratorului de echipamente și acționări automatizate de mare putere, coautoare a circa 14 invenții, cooptată mereu în programele prioritare de cercetare și dezvoltare tehnologică, axîndu-și, de fiecare dată, cercetările spre domenii de importanță deosebită pentru economia națională:

— În ce constă noutatea invenției pentru care vi s-a decernat Premiul Comitetului județean al femeilor Prahova la Salonul de invenții Ploiești — 1987, intitulată „Instalația de foraj acționată electric prin convertizoare cu tiristoare", invenție care, înțeleg, aduce modernizări originale instalațiilor de foraj românesc?

— Ar fi foarte multe de spus, dar aș fi obligată să folosesc un limbaj prea tehnic. Pe scurt, însă: oferă posibilitatea dotării instalațiilor de foraj cu noi funcțiuni. Ca, de exemplu, salvarea garniturii de foraj în cazul căderii rețelei electrice de alimentare, evitîndu-se astfel pierderi însemnate (costuri suplimentare și întîrzieri în realizarea programului de foraj). De asemenea, prin simplificarea schemei cinematice (eliminarea frînei mecanice cu curenți turbionari), prin micșorarea corespunzătoare a costului și greutății instalației de foraj, ca și prin frînări recuperative, se obțin însemnate economii de energie electrică.

Primărița din Cristian

E greu de găsit, fiindcă „biroul" ei îl constituie „sectoarele calde" ale comunei, adică locurile în care consideră că este, în acel moment, nevoie de prezența sa. Și Cristian este o așezare de frunte în geografia economică și social-culturală a județului Brașov, așa că, pentru un primar, aproape că n-ajung, așa cum zice, nici „25 de ore din 24". Nu e o fire repezită, pătimașă, dimpotrivă, oriunde apare impune o atmosferă de calm, de chibzuială și ci line. **Lenuța Vișan** este un conducător care, atunci cînd controlează, dă, de fapt, un sprijin real, în sensul că descoperă și aplică, împreună cu oamenii, soluțiile cele mai bune, cele mai eficiente. Și nu este simplu, gîndiți-vă, numai cooperativa agricolă scoate producții în valoare de peste 60 milioane de lei, iar în comună funcționează în jur de 20 de unități economice. Este treabă pînă peste cap pentru un primar. Bucuria ei cea mare? *„Am reușit ca numai în 3 ani locuitorii acestui frumos meleag, cărora nu le intri ușor în voie, să vină la mine ca la un om de suflet".* Necazul? *„Era gata să obținem titlul de „Erou al Noii Revoluții Agrare" pentru producția de orz, care a întrecut baremul, dar noi sîntem de vină, ca să cîștigi titlul trebuie să ai o suprafață de cel puțin 100 de hectare, or noi am avut doar 70 de hectare cu orz. Dar data viitoare..."* Și mai zice:

„Am învățat să lucrez cu oamenii - fiindcă doar cu ei realizezi ceva, singur nu poți face nimic. Noi, aici, avem o experiență aparte în organizarea muncii în cooperativa agricolă, experiență ce s-a dovedit foarte bună. Am avut ideea de a organiza formațiile de lucru pe circumscripții electorale, iar șeful de echipă să fie deputatul circumscripției. La noi, toți cetățenii comunei, indiferent pe unde este încadrat, participă la lucrările din agricultură, în acord global. Așa se face că deputatul își îndeplinește menirea de cetățean de vază, de bun gospodar și bun organizator nu numai în îndeplinirea sarcinilor obștești, ci și în muncă".

Cu ce i-a surprins plăcut pe oameni de la bun început? *„Cu faptul că eu, orășeancă, m-am stabilit imediat cu familia aici și mi-am făcut mutația și pe buletin. Nu le venea să creadă. Poate că i-am cucerit și cu acest lucru, văzînd că nu sînt o «venetică», ci un om de-al lor. Poate că de aceea mă și urmează în tot ce întreprind. Numai în acest an am efectuat lucrări de înfrumusețare și bună gospodărire de peste un milion de lei. Cu ei. Și pentru noi, toți. De aceea arată Cristianul așa cum îl vedeți".*

Vorbe care cuprind în ele crezul unui om, efortul zilnic al unui om, izbînzile și neliniștile sale. Adică o viață de primar.

Vis peste ani

Ei da, avea 24 de ani, absolvise facultatea cu rezultate de excepție, dar, spre surprinderea întregii comisii, a profesorilor, tocmai ea își alesese poate cea mai grea circumscripție sanitară de atunci. Șefa promoției tinerilor medici clujeni venise aici, la Gura Aninoasei, să apere sănătatea unor oameni pentru care orașul era departe, să lumineze satele acelea aruncate pe spinări de calcar și printre păduri, peste care secole de-a rîndul tronaseră sărăcia și mizeria.

Tînăra doctoriță **Valeria Bobocea,** însă, care studentă fiind lucrase la cabinetul renumitului profesor Iuliu Haţieganu, își încoronase pasiunea pentru medicină cu un crez din care și-a făcut jurămînt și ideal și de la care nu s-a abătut niciodată.

...Povestește, și eu reconstitui anii ei de muncă și de zbatere pentru ca în satele acelea răspîndite pe distanțe de zeci de kilometri viața oamenilor să fie apărată de îmbolnăviri, să fie așezată pe alți parametri de sănătate sub toate aspectele. Ascultînd-o, îi privesc mai ales ochii. Sînt ochi frumoși, în care, dincolo de vorbe, citești deschis un adevăr suprem: în convingerile sale statornice, pentru dr. Valeria Bobocea, viața semenului este o bătălie de la care medicul nu are dreptul să abdice. Desprind acest superb adevăr din cazurile pe care le duce în suflet ca pe niște comori și despre care îmi spune cîtă convingere avea că poate, că trebuie să învingă în apărarea vieții pacienților săi.

Enumerăm pe o hartă a județului Buzău circumscripții sanitare, dispensare, maternități, spitale, policlinici, unități pentru ocrotirea mamei și a copilului etc. În imaginație urcăm pe aceleași spinări de calcar de altădată, în locul cărora s-a întins asfaltul șoselelor, spre Gura-Teghii, Siriu, Furu, și revenim pînă jos în cîmpia de la margine de Bărăgan.

Dr. Valeria Bobocea, directorul Direcției sanitare a județului Buzău, omul care dirijează apărarea sănătății a peste o jumătate de milion de oameni, are pe ce își sprijini acum bucuriile și împlinirile celei mai umane profesii, căreia i s-a dedicat și pentru care și-a purtat visul peste ani. Din 83 de circumscripții sanitare în 67 procentul de mortalitate infantilă este zero, iar județul se menține în ultimii cinci ani, la acest capitol, sub media pe țară. Specialist în medicina muncii, dr. Valeria Bobocea, împreună cu ceilalți specialiști, dirijează studii și controale de masă pentru prevenirea îmbolnăvirilor, pentru apărarea sănătății la parametri înalți. Un ideal de muncă, un vis purtat peste ani de o femeie care s-a dedicat celei mai generoase profesii: medicina.

Un om dintre oameni

Învață profesionala și la 16 ani lucrează în cea mai mare citadelă a industriei de confecții din România, Întreprinderea de Confecții și Tricotaje — București. 11 ani este confecțio-

neră și apoi 7 ani C.T.C.-istă, în una dintre secțiile cele mai cunoscute ale întreprinderii, nu numai pentru frumusețea hainelor faimoase în toata lumea, ci și pentru modul în care cresc oamenii.

— Da, se cresc oameni necontenit, ne spune interlocutoarea noastră **Aurelia Bratu,** secretara comitetului de partid din această întreprindere cu aproape 18 000 de muncitoare. Și mă gîndesc în primul rînd la maistrul Leontina Atanasie, și la secretara de partid Margareta Ineș, care îmi sînt și acum exemple pentru modul în care știu să se apropie de muncitoare, văd aurul din fiecare și-l fac să strălucească.

— Sînteți de 4 ani secretara comitetului de partid, lucrînd cu peste 5 000 de comuniști. Care este realizarea cea mai de seamă a dv. în acest an?

— Acțiunea de a face ca prin munca de partid I.C.T.B.-ul să răspundă sarcinilor trasate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru îndeplinirea indicatorilor de plan și ai exportului în primul rînd. Anul acesta, centrala noastră a obținut „Ordinul Muncii" clasa I, iar întreprinderea „Ordinul Muncii" clasa a III-a. Nu-i ușor pentru o asemenea citadelă, în care o secție are peste 2 000 de oameni deci cît o fabrică obișnuită. Facem comerț cu peste 100 de firme. Anul

ANUAR FEMININ 1987

acesta, întreprinderea a reușit să-și înnoiască producția în proporție de peste 90 la sută. Gîndiți-vă, este vorba de modă, și moda, mai mult chiar decît oricare alt domeniu, este perisabilă, supusă mereu schimbării. În acest an, mai mult poate ca altădată, am creat confecții pentru gusturile a piețe foarte diferite.

— *Spuneți-ne cum se desfășoară o zi din munca unui secretar de partid?*

— Aș sublinia doar ceea ce consider că este, și este, obligatoriu: prezența mea în secții, lîngă femeile, lîngă comunistele care realizează produsele acelea cu care ne mîndrim. Munca de partid acolo se desfășoară, între oameni, cunoscîndu-le greutățile, dînd o mînă de ajutor la rezolvarea lor. Acum, în preajma Conferinței Naționale a partidului, dăm literalmente o bătălie pentru îndeplinirea sarcinilor pentru export. Avem permanent capacitățile pregătite și sîntem gata să satisfacem orice comanda a partenerilor noștri externi și interni.

Mamă bună

Cînd a urcat la tribună, tînăra muncitoare **Adriana Rădulescu,** de la secția finisaj a Întreprinderii de Stofe „Dorobanțul"-Ploiești, multe dintre femeile din sală o cunoșteau, șoptind în dreapta și în stînga: ia s-o vedeți pe Adriana noastră, așa micuță de statură cum e, nici n-ai zice că e un om și jumătate! De cînd o știu, de mai bine de 20 de ani, ea e ca o mamă deșteaptă și severă printre fetele din secție, mereu cu ochii deschiși mari, la calitate, la prestigiul nostru, al tuturor. *„Și în colectivul nostru de muncă,* spunea ea la o plenară a comitetului județean al femeilor, *ca și la noi acasă, tot ce face bun sau rău unul dintre noi se răsfrînge asupra tuturor. Aici, în această secție, se observă toate defectele produse în alte sectoare, începînd de la filatură și pînă la țesătorie. Dar avem tot curajul să ne angajăm în întrecere pentru locul I și de aceea recomandăm celorlalte sectoare să ia măsuri severe pentru îmbunătățirea calității firelor și țesăturilor crude".*

Seara, cînd a ajuns acasă, Claudia, elevă în clasa a XII-a, i-a sărit în întîmpinare, lăudîndu-se că împreună cu fratele mai mic, Dan, din clasa a X-a, au gospodărit cum s-au priceput mai bine. Cînd a sosit și fratele cel mare, strungarul Cristian, mama, văzîndu-l morocănos, l-a îmbiat: hai de te spală și, apoi, după cină, să-ți spui oful. Pînă atunci vine și tată-tău, poate te sfătuiești cu el, că sînteți ca doi prieteni, de-o seamă parcă, mai ții minte cînd îi ziceai „nene"? Flăcăul se înviorează deodată și scoate din buzunar o carte poștală de la Sebastian, fratele său cel mai apropiat, mai mic cu un an doar, cu care a crescut deodată, ca niște gemeni. Azi sînt feciori mari, pînă-n tavan, mamă-sa se uită în sus la ei, dar cu ce mîndrie! Și ei, toți patru, tineri în preajma căsătoriei, sînt respectuoși și tandri cu părinții lor, oameni de toată isprava, muncitori de nădejde la locul lor de muncă și acasă. Și cînd te gîndești că sînt niște părinți încă tineri, n-au atins vîrsta de 50 de ani și iată, tatălui, sudor, i se alătură primul fecior, strungar, al doilea mecanic, iar al treilea vine și el din urmă, pregătindu-se deocamdată la Liceul energetic. Iar mamei, acestei tinere mame, în vîrstă de 39 de ani, muncitoare fruntașă, candidată la rangul de maistru în meseria sa, i se alătură o fiică, la fel de ambițioasă în pregătirea pentru o meserie în cadrul Liceului industrial nr. 1.

O frumoasă familie muncitorească deci, o familie în care părinți și copii au format de la început un colectiv în care fiecare, în lipsa celorlalți, a dus și a condus gospodăria, înțelegînd prea bine că orice faptă bună se răsfrînge asupra tuturor. Cum zice mereu mama, adică muncitoarea Adriana Rădulescu, ce-și va aniversa poate — speră ea — vîrsta de 40 de ani la cununia primului ei născut, azi cunoscut strungar fruntaș la Întreprinderea Electromecanică.

Evenimentul anului: Gala dramaturgiei românești actuale

Haideți să pornim de la... concluzie. Și anume: **Lucia Nicoară,** directorul Teatrului Național din Timișoara, reușește, prin sensibilitatea și devotamentul ei față de arta teatrală a urbei, să consune perfect cu trăirile fiecăruia dintre actorii colectivului pe care-l conduce, adică să rimeze și cu neliniștile creatoare, cu stările de înfrigurata căutare ale celor doi regizori ai teatrului, Ioan Ieremia și Emil Reus, cu cele ale binecunoscutei scenografe Emilia Jivanov.

Aștept și observ liniștea aparentă din ochii directoarei, calmul marcat doar pentru cunoscători de o ceață încordare și știu: colo, sub blîndețea irișilor caprui, în profunzimile unui suflet și-ale unui spirit angajat, se-nvolburează gînduri, se cern idei, se replantează — pentru a cîta oară?! — borne de referință. „Aș putea să vă

ANUAR FEMININ 1987

vorbesc, rostește, despre participarea noastră la Festivalul teatrului istoric de la Craiova. «Valiza cu fluturi», în regia lui Reus, a reușit să întrunească două distincții: un premiu întîi pentru interpretarea actriței Margareta Avram și un premiu doi pentru scenografia Doinei Pop-Almășan. Sau despre premierele acestui an; mă refer la «Noțiunea de fericire» a lui Dumitru Solomon, un alt succes al stagiunii, în regia tînărului Ștefan Iordănescu, fiul Cătălinei Buzoianu, care-și moștenește mama în dăruire și talent regizoral, sau... Dar cel mai mult mi-ar plăcea să vorbim despre ceea ce eu consider evenimentul artistic al stagiunii, și anume «Regele Lear». Poate că mai potrivit ar fi totuși să discutăm despre Gala dramaturgiei românești actuale, eveniment de referință în Festivalul Național «Cîntarea României». Găzduită de Timișoara și cu participarea unor colective teatrale din întreaga țară, gala transformă cu adevărat orașul într-un imens spațiu în care oamenii nu mai discută altceva decît despre spectacole, despre interpretări, despre calități regizorale și scenografice. Avid și exigent, publicul urmărește întotdeauna, de pildă, chiar în actuala gală, spectacole ca «Dalbul pribeag» al lui D.R. Popescu, în regia talentatului Ioan Ieremia și în scenografia la fel de talentatei Emilia Jivanov. În distribuție: Larisa Stroe-Mureșan, una dintre cele mai tinere și talentate actrițe ale teatrului, Ion Haiduc, de mult îndrăgit de public, Traian Buzoianu, Gheorghe Stana. Ei toți dezvăluie publicului propria lor revelație, și anume excepționala calitate literară a piesei. Și cu aceasta, implicit, marele merit al celor patru ediții de pînă acum ale acestei remarcabile inițiative timișorene: punerea încă o dată în valoare a dramaturgiei românești și a artei spectacolului, prin prezentarea celor mai noi piese românești în premieră absolută. Totodată, o amplă confruntare artistică, menită să materializeze prin spectacole, colocvii, dezbateri cu publicul cerințele politicii noastre culturale în ceea ce privește calitatea și eficiența actului cultural, substanța sa politică, ideologică, modelatoare de conștiințe".

„...Toate aceste frumuseți vin pe firul continuu, rezistent, al istoriei noastre".

Așa cugetă azi o vrednică țărancă din Vrancea, **Domnica Gheț**, creatoare populară *totală*, cum o laudă etnografii; fiindcă este meșteră la toate, de la măiestria torsului în două culori naturale la împletit, cusut, croșetat, brodat, țesut și pînă la cel mai rafinat gust în îmbrăcarea odăilor; și tocmai de aceea, ea, una dintre harnicele cooperatoare, din Rucăreni-Soveja, a fost invitată, nu demult, cu războiul de țesut și cu lada de zestre la Muzeul Satului și de Artă Populară. Aici, alături de alți creatori renumiți, Domnica Gheț a demonstrat în fața atîtor vizitatori din țară și de peste hotare priceperea și artă ei neasemuită în realizarea unor țesături, stofe, brăcinare, lucru de mînă, broderie cu mărgele, toate în culori naturale, calde, armonioase. Dealtfel, și costumele vrîncene — lucrate în întregime de mîinile ei fermecate — au avut darul să pună în valoare frumusețea autentică a vechiului port femeiesc de pe plaiurile „Mioriței". Privind-o, cu năframa ei de borangic, țesută de bunica sa cu mai bine de un veac în urmă, privindu-i straiele frumos îmbinate, în dominantă alb-negru, gîndul și emoția ne poartă înapoi, în negura veacurilor, cînd aceiași țărani, la fel îmbrăcați — să ne amintim versul *„Măicuță bătrînă! cu brîul de lînă"* — au trăit și au creat această zestre a spiritualității românești, carte de istorie și arhivă de suflet totodată.

Descoperită de curînd de către neobositul muzeograf-etnograf care este Aurelia Cosma, această creatoare de artă populară, dînd la iveală obiecte de mare frumusețe și tradiție, a participat cu mari sorți de izbîndă la faza finală a Festivalului Național „Cîntarea României", unde a și fost încununată cu premiul întîi.

Grupaj realizat de:
CONSTANTINA CARANFIL
NIKI GEORGESCU
AURORA INOAN
ANETA POPESCU
SMARANDA SBURLAN
INA STRĂUȚ
VASILE TINCU

UNIVERSUL FAMILIEI

Familia a constituit dintotdeauna pentru poporul nostru un spațiu de viață al împlinirii celor mai profunde aspirații omenești de fericire și de armonie, al bucuriei de a aduce pe lume urmași, ce vor purta mai departe, peste ani, virtuțile și calitățile unui neam frumos, mîndru, harnic și iubitor de pace.

Purtătoare a valorilor etice și morale ale societății socialiste, familia românească de azi continuă pe un plan superior tradițiile perene de cinste, demnitate, respect și dragoste de muncă, bucurîndu-se de sprijin și ocrotire din partea statului nostru, beneficiind de însemnate ajutoare bănești și de minunate condiții de viață.

Leagăn pentru prunci, mulți, frumoși și sănătoși, leagăn al copilăriei fericite, familia contemporană parcurge astăzi o etapă în care este investită cu răspunderi mari în ceea ce privește climatul educativ pe care-l oferă copiilor și eficiența formativă a acestuia.

„Universul familiei" — un capitol generos, practic inepuizabil, o invitație la meditație, un prilej de îmbogățire a experienței personale. Universul familiei, un spațiu primitor și încăpător, în care sîntem așteptați, pentru că omul, viața sînt făcuți pentru a crea viață.

5 ÎNTREBĂRI ȘI 5 RĂSPUNSURI LA UN POSIBIL CURS „ȘCOALA TINEREI FAMILII"

Dintre toate lucrurile pe care trebuie să le învățăm stăruitor de-a lungul întregii vieți există unul pe care nu ne prea putem îngădui să-l amînăm „pe data viitoare", există o școală la care nu avem voie să facem absențe, pentru că „motivările" se plătesc mult prea scump; există o învățătură de care depinde însăși liniștea, echilibrul nostru sufletesc sau - cu un cuvînt pe care îl rostim des și îl realizăm - cu înțelepciune - mai rar: fericirea noastră. Școala aceasta a vieții în doi, a vieții de familie, pentru că, la drept vorbind, „doi" nu sîntem nici măcar la început, cînd încă nu au apărut copiii, dar îi avem în jur pe părinți - părinții Lui, părinții Lui, bunicii, mă rog, întreaga familie a partenerului, care devine dintr-o dată și a noastră. Iar în viața aceasta cu totul nouă, cu totul alta ca pînă acum, se pare că foarte important - și uneori de-a dreptul dificil - este mai ales începutul, drumul acesta necunoscut, presărat cu tot felul de surprize, de incertitudini, de semne de întrebare, cînd un sfat lucid și sosit la timpul său poate evita un necaz, o neînțelegere, dacă nu chiar și o nefericire. Deși - la drept vorbind - asemenea sfaturi nu se cer în gura mare și nu se pot da în public, o întîlnire organizată cu sprijinul Consiliului tinerelor fete din Comitetul Municipal al U.T.C. București a iscat discuții pasionante; după care ne-au potopit o serie de scrisori - mai „confidențiale", dar ridicînd probleme esențiale ale tinerei familii. Pe baza lor, am purces la dialogul din paginile ce urmează.

I Problemele și bunăvoința adaptării

„Ne știam foarte bine. Aveam impresia că ne cunoaștem pe de rost: și firea, și gusturile, și calitățile, și defectele, ba și familiile, care erau de acord cu prietenia noastră. În cei trei ani de facultate în care am fost prieteni și colegi de grupă, împărțind toate emoțiile examenelor, toate ceasurile noastre libere, ba și bună parte din vacanțe, ni se părea că nu mai avem nimic nou de aflat unul despre altul, că nici o surpriză - neplăcută - nu se mai poate ivi în calea fericirii noastre. Și iată că surprizele s-au ivit toțuși după căsătorie, nu chiar din cele care aduc nefericirea, dar care sînt în măsură să creeze o stare permanentă de neliniște, de nemulțumire, de tensiune între noi. Să nu rîdeți dacă o să vă spun că în oarecare măsură această stare pornește și de la ceea ce aș putea numi un fleac, dar pe mine mă face să plec zilnic cu ochii în lacrimi la serviciu: eu sînt o matinală, mă trezesc ușor, dar pe soțul meu, căruia îi place să citească pînă tîrziu în noapte, nu-l pot hotărî să se dea jos din pat pînă în absolut ultimul moment, cînd e aproape sigur că va întîrzia la muncă și atunci e supărat pe mine de parcă i-aș fi vrut răul. E apoi posac, tăcut, pus parcă mereu pe ceartă și am impresia că se plictisește cu mine: înainte nu se îndura să ne despărțim nici o clipă, acum - după nici un an de căsnicie - mereu își amintește că are de văzut un coleg, că i-a promis altuia să-i repare televizorul etc. Nu sînt geloasă, vă rog să mă credeți, și sînt convinsă că nu mă minte, dar oare așa de repede s-a ivit plictisul între noi? Nu pot să-i reproșez că nu mă ajută la cumpărături, ba și la o curățenie mai mare - stăm într-o garsonieră pe care am primit-o în orașul în care am fost repartizați -, dar și atunci parcă le face pe toate din obligație și eu îl reproșez, recunosc, acest lucru cu destulă nervozitate. Oare să-mi fi îmbătrînit sufletul? Oare iubirea noastră o fi obosit atît de repede? Oare căsnicia să ducă obligatoriu la prozaism și plictiseală?" **(Natalia D.)**

RĂSPUNS:

Nu, nu cred deloc că o iubire — verificată în îndelungi ani de prietenie — a obosit atît de repede după căsătorie și nici că un suflet tînăr poate să fi căpătat atît de precoce riduri ale bătrîneții. Cred însă că o tînără căsnicie trebuie cu strășnicie apărată de toate acestea și de oboseala sentimentului, și de impulsurile egoismului, și de primejdia plictiselii, și de acreala relațiilor. Iar apărarea aceasta începe cu înțelegerea faptului că iubirea dintre doi soți nu mai poate fi întru totul asemănătoare cu cea „dinainte", cu cea idilică, romantioasă, neapăsată de griji materiale și răspunderi proprii. Iubirea dintre soți presupune dorința de a-l înțelege pe celălalt, și de a comunica sufletește cu el, și dorința de a se adapta unul la firea și felul de a fi al celuilalt, și de a împărți împreună răspunderile acestei construcții complexe și angajante care e familia. Prietenii vechi, și rubedeniile, și ocupațiile și hobby-urile dinainte nu trebuie anulate prin schimbarea stării civile, izolarea cuplului, ruperea lui de contextul social și familial, da, asta poate duce la plictis și destrămare.

Sigur că nu e foarte comod pentru soți să descopere că au ritmuri biologice diferite, sigur că un om mai expeditiv, mai energic, mai rapid poate fi iritat de lentoarea sau indolența celuilalt, dar cînd substanța sufletească și caracterele găsesc un limbaj comun se poate trece peste aceste deosebiri. Nu uitați: cînd învățăm a trăi în doi, avem obligația morală de a folosi mai curînd pronumele *noi* decît *eu*. Pluralul e întotdeauna mai generos decît singularul.

II „Trăiască mama-soacră!"

„I-am spus soției mele că o să vă scriu și ea a zîmbit neîncrezătoare, ba și puțin ironică, spunîndu-mi că sînt probabil singurul bărbat care cere «arbitrajul» revistei «Femeia». Chiar de-ar fi așa (deși știu că nu e), eu tot vă cer părerea, măcar pentru a o putea convinge pe soția mea că adevărul meu e un adevăr obiectiv, real, că eu am dreptate, o dreptate pe care o să mi-o recunoașteți și dv. Sînt prea sigur de mine? Poate. Să verificăm. Am o mamă-soacră minunată, o femeie fără de pereche, nu mai e tînără, dar ne ajută mult, chiar peste puterile ei: noi plecăm, foarte devreme, la lucru și ea vine de dimineață - stăm aproape, din fericire (sau nefericire?!) și pînă să se trezească băiețașul nostru (are 3 ani și vă asigur că e cel mai frumos, cel mai deștept și cel mai năzbîtios flăcău din lume) și să-l ducă la grădiniță, mama strînge totul în jur, mai pune și o mîncare pe foc, mai spală unele lucrușoare de-ale copilului. E iute la treabă, priceputa și soția mea oftează adesea, reproșîndu-i că nu i-a transmis și ei aceste minunate daruri de gospodină (iar eu, politicos cum sînt, nu o contrazic, așa e, nu i-a prea transmis). Ei bine, oricît ne ajută, oricît de săritoare este, dumneaei a reușit să mă facă să nu mă mai simt la mine acasă. Mama știe cel mai bine cum să îmbrace de frig copilul (nostru), cum să se dea în casă cu aspiratorul (nostru), cum să folosim mai bine banii (noștri), cînd să mergem în vizită la prietenii (noștri), cînd să nu mergem, ce să mîncăm, ce să nu mîncăm etc. S-ar putea să aibă dreptate și, firește, soția mea îi recunoaște întotdeauna această dreptate. Dar eu aș prefera să ne lase să mai hotărîm și noi, să mai greșim și noi, să ne dea dreptul de a ne simți majoratul și răspunderea. Starea asta de «copii» mereu protejați poate o fi ea comodă, dar nu mai rezist la ea. O ador (pe mama-soacră), dar o prefer în vizită". **(Tudor I.)**

RĂSPUNS:

Ați bătut, cu scrisoarea dv., la uși deschise. Exclam împreună cu dv., și cu totală convingere, „trăiască mama-soacră": a dv., dar și a altora. Mamele, chiar dacă se numesc, cu un cuvînt vitregit de soartă, și soacre, sînt — în zilele noastre — cu adevărat o binecuvîntare pentru familiile tinere, le scot, cum bine spuneați, din tare multe și grele încurcături. Așa e, să lăsăm mamele-soacre să se bucure de dreptul la odihnă. Și i-au cîștigat pe deplin. Au dreptul la îngrijirea sănătății lor. Au dreptul la lipsa de griji. Așa că, odată cu obținerea acestor firești și sănătoase drepturi ale dumneaelor, iată-vă și pe dv., tinerii, cu mult rîvnita și recîștigata independență și libertate de a vă hotărî singuri destinele, bugetul, felurile de mîncare, zilele de curățenie, pedepsele copilului (aici nu e totuși sigur că bunicii se vor abține de la o intervenție categorică). Iată-vă cu adevărat stăpîni pe soarta voastră (și pe multele ei răspunderi aferente). Nu-i așa, stimate corespondent Tudor I.? Sper ca soția dv. să nu-mă condamne prea tare că trec în „partida adversă", a ginerilor doritori de independență, dar n-am ce face, trec. Și vă dau dreptate. Sper însă că nu va urma o altă scrisoare — tot de la dv. — în care să vă re-revendicați dreptul la tutela, ajutorul, aprovizionarea și bucătăreala mamei-soacre. Ne-am face amîndoi de rușine — și eu, și dv. — pentru felul cum ne-am bătut cu pumnul în piept susținîndu-ne dreptul și nevoia de libertate!

III Plicul cu bucluc

„Cînd ne-am căsătorit, am ales amîndoi un loc - în raftul din mijloc al dulapului nostru cu două uși - și l-am numit «locul plicului»: între cearșafurile care miroseau a levănțică, am strecurat banii noștri. Chenzinele noastre, din care luam fiecare cînd aveam nevoie pentru diverse cumpărături. Eu fusesem unsă «ministrul de finanțe» al familiei, cum zicea soțul meu, dar m-am dovedit foarte repede un ministru falit: am descoperit că plicul se golește rapid, deși nu făcusem cine știe ce investiții (și de cîte nu e nevoie la începutul unei căsnicii!). Mi-am făcut atunci obiceiul să scriu într-un carnețel pe ce cheltuiesc banii și i-am cerut și soțului meu să facă același lucru. El a refuzat cu indignare. Așa au început discuțiile între noi. Cînd ne-am dat seama că multe cheltuieli, cam fără rost, se duc pe banii de buzunar ai soțului meu (care este și un mare fumător) și i-am atras atenția, eu am devenit, dintr-o dată, o «ființă imposibilă», o zgîrcită. O meschină. Care îi numără omului banul pe care îl cîștigă din propria sa muncă. I-am propus atunci soțului meu - numai așa ca să-i încerc - să preia el administrarea fondurilor familiei. Sau, eventual, să ne facem bugete separate, și să împărțim pe din două investițiile importante din casă, dar, sigur, nu i-a convenit; pentru că la drept vorbind ei îi dorește și o casă confortabilă, cu de toate în ea, și o masă bună, și un spectacol, și un meci. Să nu mă înțelegeți greșit, eu nu spun că soțul meu nu e un om cumsecade, un om care nu ține la mine și la casa lui. Dar e - cum se spune - mînă spartă. Iar eu, mînă mai strînsă, ca majoritatea femeilor, de altfel. Și iată că această deosebire e pe cale de a mina căsnicia noastră. Ce să fac, spuneți-mi, cum să mă descurc cu ei, cu banii, mai ales că în curînd vom avea un copil și vă dați seama că pentru asta trebuie să ai un ban pus de-o parte, nu?" **(Magdalena G.).**

RĂSPUNS:

Cine ar putea să contrazică soția chibzuită la bani și cumpătată la cheltuielile casei, cine ar înclina să dea dreptate dictonului hedonist „carpe diem", tradus, aproximativ, cu „azi am, azi prăpădesc banul"? În afară poate de risipitorii înșiși care — dacă stăm să judecăm drept — nu sînt neapărat și întotdeauna dumnealor, soții. Mai sînt și soțiile. Așa că, firește, subscriem pe loc la dreptatea „mîinii strînse", a ființei pentru care banul muncit cu sîrg e demn de prețuit la adevărata lui valoare și folosit ca atare. Numai că ce soție iubitoare se îndură să-și lase soțul cu portofelul gol-goluț, pradă tentațiilor de a se împrumuta pentru o bere, datorii pe care trebuie să le plătească pe urmă tot dumneaei, cea chibzuită la fiecare bănuț? Știm ce sfat ar fi fost poate dat odinioară de către unele dintre mamele noastre, șoptind discret fiicelor la ureche: cînd puneți plicul în dulap, vămuiți-l ușurel, așa ca să puteți avea întotdeauna un ban al vostru pus de-o parte pentru orice nevoie și de care să nu știe nimeni. Sau: faceți marile cumpărături pe chenzinele soțului, iar cînd se aduc lefurile în casă, puneți în cîte un plic, pe sorturi, toate sumele necesare diferitelor cheltuieli și păstrați-le dv., la „secret". Puteți fi puțintel și generoasă atunci cu plicul pentru cheltuielile de buzunar ale soțului, căci, odată golit, acesta tot nu mai are de unde fi umplut. Acestea toate le-ar fi spus desigur mamele de altădată, dar noi cum am putea să sugerăm soluții atît de drastice, de „anti-masculine" și „anti-mînă spartă"? Nici

gîndi Oricum, vine curînd „ăla micu" și cine știe ce instincte nu numai paterne, ci și chibzuitor-gospodărești, se mai trezesc în soțul dv.? De ce să nu sperăm?

IV Gelozia, bat-o vina!

„Sincer să vă spun, la început am fost măgulită: cînd am văzut că se albește la față dacă mă vede ieșind din schimb, pe poarta fabricii, alături de vreun coleg (și, desigur, și de alte colege), cînd a început să mă întrebe, de ce mă salută cineva pe stradă: «Dar aceasta cine mai e? De unde îl cunoști? De ce-i zîmbești?», am zis atunci că am norocul să fiu o femeie foarte iubită. Dar norocul acesta și-a arătat foarte repede colții și cealaltă față a sa, ba aș zice chiar că s-a transformat în nenorocul meu: gelozia soțului meu a ajuns de nesuportat. Cînd sună telefonul, chiar dacă e mama sau vreo prietenă, îmi smulge receptorul din mînă să audă dacă e într-adevăr o voce feminină. Cu vremea m-am transformat în alt om, parcă am uitat să mai zîmbesc și îmi e frică să mai vorbesc cu cineva: suspiciunile lui mi-au otrăvit viața. Îmi spunea mereu că știe ei cum sînt femeile, că nu poți avea încredere în nici una și odată i-am răspuns și eu - cu oarecare duritate, recunosc - că cine știe cu ce femei a avut de-a face dacă are o asemenea părere nedreaptă. Nu mai știu ce să mai fac. Oare gelozia aceasta are leac? Și care o fi ea?" **(Iolanda G.)**

RĂSPUNS:

Nici nu știți cîtă dreptate ați avut scriind cuvîntul „leac": da, gelozia este mai curînd o chinuitoare maladie psihică decît un simptom de dragoste pentru cei ce trebuie să-i suporte manifestările și consecințele, dar în egală măsură și pentru cei ce o nutrește. O maladie care trebuie tratată nu cu pilule calmante, ci cu o lucidă cunoaștere, în primul rînd de sine și doar apoi a celuilalt. Pentru că gelozia mărturisește o neîncredere totală în sine, în capacitatea, în harul lui de a trezi și păstra dragostea partenerului, în capacitatea sa de a accepta ideea că viața în doi nu înseamnă să pui stăpînire totală pe sufletul celuilalt, pe zilele și comportările lui, nu înseamnă izolarea pe o insulă pustie, unde să nu mai adie briza altui zîmbet, a altor cuvinte, a altor comunicări umane. Și dacă dragostea adevărată este prin definiție generoasă, ea dorind să ofere celui iubit mai mult și mai multe decît acesta cere, gelozia este, tot prin definiție, semnul celui mai atroce egoism și al unui exacerbat simț al posesiunii. Știu, multe drame familiale pot fi dezlănțuite de acest „aimțămînt" (să-i spunem oare simțămînt?) care este gelozia; și, cum vedeți, rîndurile acestea le adresez mai curînd partenerului decît dumneavoastră, cu speranță că, citindu-le, va înțelege — și el și alții, și altele, căci cuvîntul „gelos" se declină destul de des și la feminin! — cît de penibil, de inuman, de inechitabil e să chinui un alt om cu această oarbă dorință de a-l stăpîni, de a-l construi după chipul, asemănarea și vrerea ta. Cînd un om are această boinăvicioasă înclinație de a suspecta și bănui totul, nu este un procedeu psihic eficient (și uman) de a-l ațîța, de a-l provoca, de a-l plăti în aceeași monedă. O rezervă calmă, plină de demnitate, fără milogeli, dar și fără justificări speriate, mi se pare atitudinea cea mai sănătoasă.

V Prea multă „personalitate" strică

„Să știți că fac parte dintre bărbații cărora nu le displac deloc femeile cu personalitate, care nu și-a dorit niciodată o soție supusă și docilă, care să spună «da» la orice hotărîre a soțului și să nu aibă inițiative ori idei personale în viața de familie. La drept vorbind, tipul acesta de femeie nici nu-l prea mai întîlnești în existența noastră, și faptul că soțiile noastre muncesc în producție, ca și noi, și cîștigă, ca și noi, și au munci obștești, ca și noi, deci împart cu noi și toate drepturile - dar poate mai ales toate datoriile -, le îndrituiesc la această egalitate deplină și în viața de familie. Dar, care, dv. credeți că personalitatea unui om - fie el bărbat sau femeie, dar eu zic că mai ales femeie - se manifestă prin tendința de a-i contrazice tot timpul pe cei-lalți, de a fi mereu «pentru contra», cum se zice în glumă, o glumă cam amară, ce e drept, de a găsi tot timpul argumente cu care să respingă ceea ce susține partenerul său de viață? Poate nu e foarte conform cu orgoliul masculin de a recunoaște lucrul acesta și nici nu-mi face o mare plăcere să-i recunosc, dar mie cam așa mi se întîmplă cu soția mea, mai ales în ultimul din cei cinci ani de cînd sîntem căsătoriți. Nu-mi exprim o părere ca ea să nu susțină exact opusul ei - fie că e vorba de vreo achiziție pentru casă, de vreun film pe care-l vedem împreună sau de felul în care mă port cu fetița noastră. Modul ei de a fi a trezit în mine spiritul acesta de contradicție - deși eu sînt mult mai blînd de felul meu -, ca să nu spun că aproape m-a înrăit și a creat între noi doi o stare permanentă de arțag. Spuneți și dv., cum e posibil ca o femeie inteligentă să se poarte cu atîta lipsă de tact, ca să nu spun chiar cu lipsă de inteligență?" **(Ion A.)**

RĂSPUNS:

Oricît mă îndeamnă pe mine îndeobște inima, convingerile personale și... locul de muncă să dau dreptate consorelor noastre, de astă dată iată-mă în situația de a trece cu arme, bagaje și opinii ferme de partea partidei „adverse": a soțului (de fapt, merge și pluralul, a soților). Nu găsesc nici un locșor, nici un cuvîntel, nici o idee din cele citite mai sus în care să nu descopăr că respectivul corespondent are deplină dreptate. Nimic nu este mai neplăcut și mai greu de suportat decît partenerul de viață care crede că numai el are dreptate și-și susține această dreptate cu pumnul — bătut cînd în piept, cînd în masă, iar cînd acest partener este parteneră, cînd ea este cea lipsită de tact și delicatețe, cînd ea are patima contradicției permanente și mai are și vocația arțagului, fisurile căsniciei sînt inevitabile. Adevărul e că vechile complexe de inferioritate ale femeii dispărînd odată cu dependența ei materială de portofelul soțului și cu dependența socială de numele lui, femeia a căpătat această conștiință de sine, a valorii ei umane și profesionale, care o face să nu mai treacă prin viață cu fruntea plecată, cu nodul lacrimilor de umilință în gît; dar de aici la etalarea ostentativă, lipsită de măsură a marilor ei aptitudini, realizări și poziții, este un drum lung, care poate ajunge să se înfunde într-un eșec familial. S-ar putea ca soția de care ni se vorbește să fie prin firea ei și prin structura sa psihică o ființă cam cicălitoare și lipsită de atît de firească și necesara modestie; dar pentru că problema aceasta a egalității în viața socială și în cea a cuplului, pentru că promovarea femeii poate uneori oferi soției o poziție favorizantă față de cea a soțului (asta neînsemnînd deloc că ei i-ar fi neapărat inferior), cred că mai mult ca oricînd e nevoie acum de o atitudine echilibrată și delicată, care să nu jignească pe nimeni. Și dv. știți ce se spune: o vorbă poate uneori răni mai puternic decît orice palmă ■

SANDA FAUR

„Ion Creangă, învățătorul", sculptură de ION VLASIU

DIN FONDUL DE AUR AL PEDAGOGIEI ROMÂNEȘTI

FARMEC ȘI VREDNICIE

Ceea ce este adînc educativ, ceea ce este esență a înțelepciunii populare străvechi devine în opera genialului povestitor din Humulești *zicere* și *imagine*, încărcate de farmecul său inimitabil. „La cusut și sărăduit sumane și mai ales la roată, mă întreceam cu fetele cele mari din tors..." își amintește Creangă, cu atîta dor pentru anii copilăriei și pentru satul său, și pentru oamenii săi ageri la minte și iuți la muncă.

Copil și tînăr, Creangă a crescut și a trăit înconjurat de oameni vrednici, prețuind mai presus de orice munca în mijlocul semenilor. De aici concepția sa optimistă, plină de încredere în datele obiective ale realității, viața fiind înțeleasă ca o activitate utilă ce-l integrează pe om în colectivitate și în societate, dîndu-i valoare și durabilitate.

La izvorul cel nesecat al culturii și pedagogiei populare, ce a instruit și instruiește mereu generații de părinți și copii, scriitorul de geniu a aflat acea viziune integratoare asupra vieții și a rostului cel înalt și nobil al omului. Numai că în cazul lui Creangă este vorba de un salt calitativ ce nu s-a petrecut brusc, așa cum s-ar crede, cu ușurință, ci e vorba de o îndelungată asimilare a culturii populare.

Asupra acestui proces istoric milenar s-a aplecat cu atenție și admirație și ilustrul cărturar Nicolae Iorga. Astfel, într-un comentariu asupra noțiunii „de bine" la poporul român, se observă pe bună dreptate că, spre deosebire de alte popoare, la noi, țăranii cînd se interesează de starea de sănătate a aproapelui pun întrebarea: Ce mai faci? la francezi și la germani se zice „Cum îi merge cuiva", la italieni „Cum stă". Deci, la români, „ceea ce trebuie întrebat și ceea ce face plăcere celui care răspunde este ce acțiune desfășoară, ce adaugă el la viața societății în care trăiește, și am zice: la rostul însuși al lumii, care se sprijină pe «a face»".

Lumea Humuleștilor din vremea copilăriei povestitorului, ca și cea de mai demult, lumea cea veche și-nțeleaptă ce gîndea în basme și vorbea în poezii, cum o cînta Eminescu, i-a fost lui Creangă o „lecție măiastră" de viață și cuget. Cu ochii la mamă și la tată mai întîi, ca orice copil, apoi cu urechea ațintită la tîlcurile exprimate în proverbe și ziceri pe la clăci, hore, șezători, autorul nemuritoarelor „Amintiri" a acumulat înaltele semnificații etice și estetice din tezaurul culturii populare, cu întregul său tablou de valori morale. Căci virtutea cea dintîi a eroilor săi este hărnicia, atitudinea față de muncă. Să ne amintim cîteva: nevasta lui Dănilă Prepeleac este „muncitoare și bună la inimă", ieduț cel mic e „harnic și cuminte", cît despre Smaranda, mama sa, „nu-și vede capul de trebi", iar satul vuiește „de vătale în toate părțile". „Ș-apoi, vorba ceea: «Nu ședea, că-ți șade norocul»; țevi de făcut la sucală, copii de țiițe în albie, pe lîngă alți vreo cinci-șase, care așteptau să le faci de mîncare. Treabă era acolo, nu încurcală".

Ceea ce ar fi de subliniat cu deosebire în acest context, prin el însuși încărcat de îndemnuri educative, este blînda ironie a mamei, felul în care-și crește fiul, copiii în general: „Bine-ți șede, coșcogeme cobilzan, să umbli iela pe drumuri în halul acesta și să mă lași tocmai la vremea asta fără leac de ajutor! Hai de mănîncă, dar să știi că mi te-ai îehămetit de la inimă; doar să te porți de-acuma tare bine, să mai fiu ceea ce-am fost pentru tine; dar nu știu, zău!..." („De m-ar fi bătut mama cu toate gardurile și de m-ar fi izgonit de-acasă ca pe un străin, tot n-aș fi rămas așa de umilit în fața ei ca atunci cînd m-a luat cu binișorul. Și mai multă mustrare am simțit în cugetul meu decît oricînd").

Cu cel mai rafinat instinct pedagogic așadar, Smaranda, ca orice femeie din popor, a găsit pe loc vorba și gestul potrivite spre a pedepsi prin dispreț și mîhnire.

Cît despre școala din vremea sa, ei, învățătorul Creangă, ne pune în față, ca pe o oglindă, atîtea și atîtea neajunsuri, greutăți, taxe mari ce se ridică în fața unui copil de țăran ce voia să învețe și el să buchisească, atîta doar „Galbeni, stupi, oi, cai, boi și alte bagateluri de alde aceste, prefăcute în parale, trebuie să ducă dascălii plocon catihetului de la fabrica de popi din Folticeni... Și-apoi carte se învață acolo, nu glumă! Unii dondăneau ca nebunii, pînă-i apuca amețeala; la unii le umblau buzele parcă erau cuprinși de pedepsie;... Cumplit meșteșug de tîmpenie, Doamne ferește!". Cît despre colegul său Davidică, „flăcău de munte, cu pieptele creț și negru ca pana corbului, cu fruntea lată și senină, cu sprîncenele stufoase, cu ochii mari, negri ca murele și scînteietori ca fulgerul, cu obrajii rumeni ca doi bujori, nalt la stat, lat în spate, subțire la mijloc, mlădios ca un meșteacăn, ușor ca o căprioară și rușinos ca o fată mare... A murit săracul înainte de vreme, înecat cu pronumele conjunctive...".

Dar dragostea de carte și de învățătură atît de puternică la poporul nostru a răzbit în Creangă, adultul, scriitorul, cu mult patos, mai tîrziu, cînd amintindu-și de „metodele didactice" atît de rele ca și de manualele slabe, scrise încîlcit, a dat la iveală atîtea măiestre povești și povestiri, cum sînt și „Cinci pîini", „Inul și cămeșa", pline de tîlc și de vorbe frumoase românești, ca și neîntrecutele-i manuale școlare ■

CONSTANTINA CARANFIL

Ce fel de TATĂ *sînteți?*

Ne întrebăm adesea: ce fel de părinți sîntem? Educația copiilor este un subiect obișnuit în discuțiile dintre soți, dintre aceștia și prietenii lor, este tema majoră a dialogului cu școala. Ne preocupă, într-o măsură considerabilă, dorința de a contribui la formarea și educarea copiilor, de a da societății oameni integri, capabili să se adapteze cerințelor din ce în ce mai mari ale vremii noastre. Familia de astăzi, păstrînd ceea ce a fost bun în tradiție, tinde să evolueze, raporturile dinăuntrul ei s-au modificat, antrenînd în creșterea și educarea copiilor ambii părinți, funcția tatălui căpătînd dimensiuni noi. Pornind deci de la întrebarea din titlu, pe baza unui chestionar cuprinzînd 15 întrebări, am invitat la discuție 20 de tați, între 25 și 40 de ani, oameni ai muncii la întreprinderea bucureșteană „Automatica", majoritatea dintre ei avînd fiecare cîte 2 copii. În rîndurile următoare nu ne-am propus însă să și răspundem la întrebare, problematica vastă și complexă pe care o presupune subiectul abordat neputînd fi epuizată în limitele acestui sondaj. Reformulînd întrebările pentru dv., stimați cititori, și arătînd tendințele desprinse din răspunsuri, vă veți face o imagine și, la rîndul dv., vă veți putea confrunta atitudinile proprii cu opiniile exprimate. Să le luăm pe rînd, deci:

1. *Cît timp petreceți cu copiii dv. zilnic?* Jumătate dintre intervievați petrec aproape tot timpul liber alături de copii, ceilalți, considerîndu-se mai ocupați, și-au exprimat totuși dorința de a-și putea dedica mai mult din timpul lor copiilor. 2. *Ce climat familial credeți a fi cel mai bun pentru educația copiilor?* 13 dintre participanți au fost de părere că acela creat de părinți care inspiră încredere prin autoritatea lor și asigură respectarea regulilor sociale și de conduită în familie. 3) *Vă place să vă jucați cu copiii dv.?* Aici răspunsul a fost unanim Da, mult de tot. 4) *Cînd vă jucați cu ei, preluați inițiativa?* Nu totdeauna. În funcție de jocul pe care-l propun, au răspuns 15. 5) *Vă place să le cumpărați cadouri?* Majoritatea au răspuns afirmativ, dar cu specificația că sînt mai rezervați, pentru a nu-și răsfăța în felul acesta copiii. 6) *Dacă un copil își dorește un dar ce s-ar părea că-i depășește vîrsta, ce faceți?* Aici opinia s-a divizat: unii au răspuns că, în general, încearcă să satisfacă aceste dorințe, văzîndu-le ca pe niște recompense oferite cu anumite prilejuri; alții că, dacă cerința nu este înte-

meiată, oferă alte daruri, echivalente, dar potrivite vîrstei copilului. 7) *Copilul dv. se plînge că are mai puțini bani de buzunar decît colegii și prietenii lui. Ce-i răspundeți?* Tendința reieșită din răspunsuri înclină spre păstrarea aceleiași sume, banii de buzunar avînd un caracter educativ, de stimulare a spiritului de cumpătare, de adecvare a pretențiilor la posibilitățile familiale. Au fost și răspunsuri care admiteau analizarea acestui aspect împreună cu copilul pentru a vedea dacă majorarea sumei s-ar justifica. 8) *Părinții trebuie să-i facă părtași pe copii la grijile pe care le au?* Da, la cele pe care le pot înțelege pentru vîrsta lor, au răspuns 14 tați. 9) *Aveți un comportament deosebit, folosiți metode diferite de educare față de băieți și față de fete?* Este interesant că la această întrebare, care ar fi putut primi un răspuns convențional, aparent foarte modern, de tipul: nu, le imprim aceleași principii de viață, 16 tați nu s-au sfiit să răspundă afirmativ, precizînd însă că, făcînd aceste diferențieri, încearcă să dezvolte ceea ce este pozitiv în trăsăturile fiecărui copil, individualizînd metodele, fără însă a nedreptăți pe unul în favoarea celuilalt. 10) *Credeți că trebuie încurajată admirația copilului pentru modele din afara cercului familial?* Și la această întrebare cei mai mulți au fost de părere că forța modelatoare a exemplului dat de personalități la care tinerii se raportează nu poate fi decît benefică, dar numai cu condiția ca aceste modele să fie admirate pentru valoarea și calitățile lor umane autentice. În caz contrar, „idolii" trebuie readuși la dimensiunea lor reală, prin discuții și argumente convingătoare. 11) *Copiii ar trebui să aibă secrete față de părinți?* 13 tați consideră că e bine să respectăm nevoia copilului de a avea mici secrete, dar să-i ascultăm cu atenție confidențele, pentru a evita ascunderea unor mari secrete care ar putea fi periculoase. 12) *Cînd copilul ne pune întrebări „indiscrete" despre dragoste, ce-i răspundem?* Din felul cum s-au structurat opiniile, putem deduce că în această privință s-ar părea că s-a făcut un pas înainte. Nici un intervievat n-a dat un răspuns de genul: îi spun că aceasta nu-l privește. 4 sînt de părere că răspunsul trebuie dat fără ezitare, pentru ca în felul acesta copilul să învețe ce înseamnă viața în mod real. Dar marea majoritate au considerat că mai întîi e bine să aflăm ce anume l-a determinat pe copil să pună o astfel de întrebare și apoi, cu tact, prudență și delicatețe să formulăm un răspuns potrivit cu vîrsta lui, cu puterea lui de înțelegere. „Subiectul" nu pare să fi rămas deci tabu în discuțiile dintre părinții și copiii de azi, dar el trebuie abordat cu finețe, fără brutalitatea unor adevăruri spuse răspicat, care, aflate la o vîrstă fragedă, pot răni sensibilitatea copiilor sau pot să le stimuleze în sens negativ curiozitatea și așa destul de pronunțată. 13) *Autoritatea dv. joacă un rol însemnat în educarea copiilor?* Iată că la această întrebare 8 tați au declarat că deși nu le face plăcere că să li se știe de frică, rămîn totuși „responsabili cu pedepsele", instanțele supreme. De remarcat: sinceritatea acestui răspuns și conștientizarea faptului că, poate, n-au găsit metodele cele mai potrivite pentru a fi convingători fără a li se ști de frică. Ceilalți 12 tați au declarat că încearcă să-și mențină autoritatea cu tact și consecvență, oferind ei înșiși un bun exemplu. 14) *Decideți singur în ceea ce privește copiii dv.?* Răspunsul a fost unanim: Nu, ci împreună cu soția. Ultima întrebare, plasată în mod intenționat la sfîrșitul chestionarului, suna astfel: *Vă ajutați soția în gospodărie?* Nici un răspuns la varianta: Nu, se descurcă singură, 2 răspunsuri: Da, nu face față singură, și 18 (!!) răspunsuri: Da, pentru că așa mi se pare corect. De 18 ori, veți fi de acord cu noi, nota 10 cu felicitări!

Și-au concentrat atenția asupra celor 15 întrebări 20 de soți și tați care au răspuns cu sinceritate la ele. Acest sondaj nu ne îngăduie să emitem însă concluzii definitive sau să formulăm pentru fiecare participant calificative de tată bun, mai puțin bun sau foarte bun. Și, totuși, nu vi se pare, stimați cititori, că aceștia — și alături de ei atîția alții — manifestă un interes crescînd și real pentru copiii lor? Că încearcă să țină cumpăna dreaptă între obligațiile profesionale și cele din familie? Că, în general, se ghidează după principii sănătoase, pe care le doresc perfectibile? Că își fac loc o anumită suplețe și conștientizare responsabilă sub aspectul educației copiilor? Că din răspunsurile la întrebările puse despre atitudinea față de copii reiese și aceea față de familie, față de soție, în mod special? Și că această atitudine lasă să se întrevadă relații de stimă reciprocă, de sprijin și înțelegere în ceea ce privește sarcina comună a soților de a-și crește și educa împreună, frumos și în demnitate, copiii? Discuția s-a prelungit dincolo de cadrul celor 15 întrebări, fiecare părinte avînd cîte ceva de adăugat despre metodele pedagogice pe care le folosește în educația copiilor. Esențială li s-a părut a fi strădania de a sădi în conștiința și comportamentul copiilor atitudini pozitive față de muncă și învățătură, față de cinstea și respectul în relațiile cu cei apropiați și în afara familiei. Au fost unanimi în a aprecia că toate acestea sînt educabile și că, perseverînd și păstrînd echilibrul între recompense, observații și pedepse, există toate temeiurile pentru formarea unor caractere luminoase și puternice copiilor. Dar să ne oprim aici, nu înainte, însă, de a vă invita să meditați cîteva clipe la cele 15 întrebări și să formulați cîte un răspuns, pentru a încerca să deduceți, în forul dv. intim, ce fel de tată sînteți și, poate că, atrăgîndu-vă, în felul acesta, atenția asupra unor aspecte, să găsiți soluții și rezolvări noi în exercitarea cu bune rezultate a „meseriei de părinte" învățată la școala vieții, pentru a deveni, în interesul propriilor dv. copii, un părinte cu „înaltă calificare".

CRISTINA BĂLTEANU

BREVIAR PEDAGOGIC

Dialogul viu, permanent între părinți și copii

Dacă dorim să fim prietenul și tovarășul copilului nostru, dacă dorim să aflăm și să înțelegem frămîntările lui de la grădiniță sau de la școală nu este suficient să ne interesăm numai de aprecierile și notele copilului — uneori neînțelegîndu-le, criticînd chiar educatorii și profesorii —, ci se cere o relație grădiniță-școală-părinți mai complexă, de cunoaștere mai concretă a colectivităților respective și de o colaborare și o cooperare de fond, temeinică. De obicei, interesul părinților se manifestă exagerat doar în primele zile de grădiniță sau de școală, după care se diminuează mult, ei crezînd că gata, copilul s-a acomodat, se descurcă, în rest are grijă educatorul sau învățătorul lui. De la cele mai mici vîrste pînă la anii tinereții și chiar și după aceea, copiii vor să-și împărtășească părinților, în primul rînd, bucuriile, nedumeririle, necazurile, întîmplările prin care au trecut. Știm cu toții, desigur, teoretic însă, că e bine să asculți cu răbdare ceea ce vrea să comunice copilul — mai ales că la o vîrstă mică este foarte dificil pentru el să-și formuleze ce ar vrea să spună —, să te străduiești să-i vorbești pe înțeles, să îl critici cu argumente sau să-i lauzi cu măsură, să te simtă de partea lui în mod deschis, sincer. Căci la baza unei relații omenești — cu adevărat sincere și de fond — dintre părinți și copii stă tocmai obișnuința acestuia, de mic, de a comunica fără rețineri, cu încredere, știindu-se ascultat nu numai cu urechea, ci și cu sufletul. Există, firește, și greșeala de a face din țînțar armăsar, totuși, un părinte priceput va evita întotdeauna să bagatelizeze, să persifleze, să n-asculte, oricît de mărunte i s-ar părea, problemele, necazurile sau bucuriile copilului său. Și în relațiile părinți-copii, dialogul, comunicarea umană trebuie să poarte în sine virtuțile inteligenței și ale capacității sufletești de sinceritate și înțelegere, ferindu-se de superficialitate și neatenție, din care ar putea izvorî fel de fel de greșeli și confuzii, ce se propagă apoi în formarea personalității copilului.

Educația, de azi pe mîine?

Poate că nu rareori, părintele pierde din vedere că educația necesită timp și răbdare, că rezultatele unor demersuri în formarea corectă a unor trăsături de caracter nu se văd imediat, de azi pe mîine. Lipsa de răbdare îi împinge pe unii să treacă mai repede de la o explicație calmă, de la un dialog omenesc, la acel soi de predică indigestă, ce poate deveni iute amenințare, furie, indignare. Din păcate, sînt și părinți ce nu sînt în stare, și nici nu încearcă, să poarte un dialog cu copiii, o conversație firească. Chiar cînd sînt mai mari, adolescenți sau tineri, ei sînt constrînși să asculte doar critici și dezaprobări. O asemenea „educație", doar sub latura ei represivă, ascunde de fapt o incapacitate a educatorilor respectivi. Este, desigur, simplu și comod să repeți mereu „nu fă asta, nu fă aia, du-te-ncolo, vino-ncoace..." liniștindu-ți conștiința de părinte, că, chipurile, te ocupi de copii, nu-i scapi din mînă. Dar se impun efort, instruire ca să-ți formezi un sistem de creștere și educație, să-ți „bați capul", cum se zice, ca să organizezi pe termen lung acel climat fertil, de muncă și învățătură, copilului. Să nu uităm, este tot atît de greu să acționezi tu însuți, ca părinte, asupra propriei tale sensibilități: o stare de mînie sau de resemnare umilită nu se modifică și nu încetează la comandă. Dar a lua seama la aceste dispoziții sufletești este deja un pas în depistarea unui mijloc de autocontrol și autostăpînire, un pas important și în puterea de înrîurire asupra formării copilului. Un bun educator va ști mereu că un copil nu poate fi înșelat de aparențe, că el chiar dacă nu știe, simte, are intuiții vii, nuanțate și puternice; el simte prea bine cînd autoritatea părintească are acel soi de blîndețe cusută cu ață albă sau cînd slăbiciunea părintelui își confecționează o autoritate formală.

Copilul gelos

Cele mai frecvente cazuri se află în familiile în care primul născut, obișnuit să fie unic în atenția părinților, se pomenește cu o surioară sau cu un frățior. Formele de manifestare sînt multiple și de multe ori, mama, absorbită de grijile sugarului, ori nu observă, ori le trece cu vederea. Dar nu este deloc un fapt lipsit de importanță, copilul gelos este un copil care suferă și este de datoria părinților, a mamei și a tatălui, să caute un remediu, să se ocupe de el; pentru că gelozia poate lua și forme patologice și medicii atrag atenția mereu asupra acestui aspect. Dar cînd un prichindel de 3—4 anișori iese la plimbare cu mama sa, care poartă un cărucior în care doarme dulce frățiorul mai mic, femeia este adesea pusă în situația să se chinuie cu fel de fel de capricii ale celui „mare", ce nu conținește să facă numai „rele" (fie că se așază pe jos chiar acolo unde e noroi, fie că plînge fără motiv, fie că se înfurie și vrea acasă... etc.) Cum să procedezi? Fie cu puțină severitate, fie cu tandrețe, o mamă atentă, răbdătoare, va găsi o cale spre a-și scoate micuțul din starea de gelozie, ce nu-i pentru el decît un prim sentiment de afirmare și demnitate personală. De aceea, în funcție de împrejurare, de vîrstă, de genul de relații staționrict într-o familie, copilul gelos trebuie înțeles și ajutat de părinții săi să atingă iubirea de frate, iubirea de soră, sentimentul cel mai uman ce sălășluiește în orice ființă, dar care se cere stimulat și cultivat cu dulcețe, cu pricepere. Deci, într-un cuvînt, să nu fie neglijat, să i se acorde aceeași atenție și afecțiune.

Prîslea, cel mai răsfățat dintre frați?

În frumoasele basme românești —deci în gîndirea mitică, populară — tipul „mezinului" este de obicei copilul cel mai înzestrat, cel năzdrăvan, care izbutește mai tîrziu, în anii tinereții sau ca adult, să se arate vrednic și norocos. În subtila pedagogie populară, o asemenea soartă fericită i se menește celui mai mic dintr-o familie cu mulți copii, poate și ca o compensație față de complexele lui infantile; dar și ca o ilustrare a faptului că frumoasa ambiție de a dovedi părinților săi cel puțin aceleași calități remarcate la ceilalți frați duce la reușită și la izbîndă; ceea ce nu poate să fie decît în folosul desăvîrșirii lui ca om, în primul rînd.

În anii copilăriei însă, mezinul dă de lucru părinților, în sensul că le solicită insistent atenția, el simțindu-se adesea nedreptățit, lăsat deoparte. Fapt real în cele mai multe cazuri, căci, deși iubit de părinți, prîslea este deseori neglijat sau, și mai rău, considerat mereu „mic", nesolicitat la diversele activități dintr-o familie. Observate la timp, asemenea tendințe pot fi corectate, părinții fiind aceia care să-i apropie pe cei mai mic dintre frați de toate problemele ce se ivesc în ghemul educațional dintr-o familie. Cea mai sigură cale este desigur cea afectivă, ceea ce presupune un efort de înțelegere și de potrivire a stării de spirit cu vîrsta mezinului. În felul acesta, prîslea, încîntat de atenția celorlalți, se va descătușa de teamă și răsfăț, încercînd să se dovedească harnic și devotat.

În cazurile cele mai fericite, părinții știu să se arate interesați și chiar uimiți de tot ceea ce întreprinde pozitiv cel mic (progresul în vorbire, în exprimare, în îndemînare practică, în sentimente frățești), atitudine ce se cere reîmprospătată mereu, cu încîntare și surprindere; așa cum se manifestau ei ca tineri însurăței la primele semne ale personalității celui dintîi născut.

Frumoasele vacanțe

Cu cîte planuri, cu cîte vise: cu cîtă bucurie nu este așteptată vacanța de oricare copil. Dar este ei, acest timp, ce face punțea între o etapă și alta de muncă și învățătură, este oare vacanța într-adevăr astfel organizată de părinți și copii încît și unii și alții să poată spune cu îndreptățire: frumoasă vacanță?

Ar fi de reflectat îndelung asupra acestor întrebări. De aceea, pentru a ne adînci gîndurile și înțelegerea noastră de părinți, să ne reprezentăm foarte sumar doar acele tendințe de rutină ce duc la nemulțumiri și autonemulțumiri, precum și la unele greșeli educative.

...Dacă-i vacanță, să facă ce-o vrea, că mai răsuflăm și noi, părinții, uitînd de ei, de dimineața pînă seara. Sau, cum procedează alții: cum vine copilul din tabără sau excursie, îi face pachet și-l trimite la bunica sau la rude, sau în altă tabără, și tot așa pînă la sfîrșitul vacanței. Alții însă, dînd foarte mare importanță acestui timp prețios, vacanța — perioada cea mai propice strîngerii relațiilor dintre părinți și copii —, instituie un program drastic, pe ore, cu sculatul dis-de-dimineață, cu ore suplimentare de limbi străine, cu ore de plimbare, supraveghеate excesiv, cu un program încărcat de activități stabilite de ei, de părinți.

Dar mai sînt și alții, care... cu acel simț părintesc al măsurii, cu acea intuiție adîncă de educatori, fac efortul necesar pentru a cumpăni bine între odihnă activă, distracție, joacă, instruire, creație și muncă ■

CONSTANTINA CARANFIL

SURPRIZA

Stelică Penteleu se autodecretase, în urmă cu cinci ani, dată la care avusese loc ultima şi cea mai disperată tentativă de a-l însura a bîndei şi regretatei sale mame, burlac convins şi înrăit, iremediabil pierdut pentru sacra instituţie a căsătoriei. Îi plăcea lui acest epitet de „înrăit", cu un sens nu prea definit şi puţin misterios, care-i crea, îşi imagina el, o aură de „dur" în relaţiile cu femeile. Altminteri, Stelică juca întotdeauna cinstit; atunci cînd relaţiile cu o reprezentantă a sexului opus ajungeau la un punct suficient de fierbinte, ei îi declara acestea ritos, de parcă se spovedea: „Eu sînt un burlac înrăit. N-o să mă însor niciodată. Sînt născut pentru libertate". Cele mai multe dintre partenere nu-l luau în serios; există totuşi destule femei care simt o atracţie irezistibilă spre orăşi tomnatici, de care se apropie cu orgoliul secret de a-i duce, ca pe mieluşei, în faţa ofiţerului stării civile. Cîteodată mai şi reuşesc, lucru care nu s-a petrecut, însă, cu Stelică Penteleu.

O singură dată i s-a întîmplat să găsească o femeie cu aceleaşi concepţii ca ale lui, pe Silvana, ingineră tot de laborator, însă la atelierul încercări. Bună specialistă, cu alură sportivă şi frumoasă coz, atîta doar că nu se mărita. N-avea, este drept, faima lui Stelică, dimpotrivă, se vorbea despre ea că e fată cuminte, trăise şi o deziluzie, înainte de 30 de ani, mă rog, poate că avea şi ea pe cineva, dar, dincolo de toate astea, se autodeclarase burlăciţă convinsă. Şi tot înrăită. La ea, noţiunea de „libertate" n-avea acelaşi înţeles ca la Stelică, orientat, în special, spre aventuri amoroase, ci cuprindea, în mod deosebit, posibile răspunderi casnice. „Mie nu-mi place să-mi comande nimeni în casă", „De ce să pierd timp cu mîncarea, cînd pot merge la «Lacto-Dorna»", „Abia-mi spăl lucrurile mele"... şi tot chestii din astea, de parcă o căsătorie se compune numai din obligaţii gospodăreşti. În sfîrşit, Stelică şi le-a amintit dintr-o dată, pe toate, la un miez de noapte, după avansarea şefului laboratorului central în funcţia de inginer-şef al uzinei.

Ce legătură poate să aibă părerea unuia sau a altuia despre căsnicie cu avansarea şefului ierarhic? Uite că are, pentru că, după plecarea acestuia, laboratorul central, adică suma unui şir întreg de laboratoare uzinale, s-a transformat din stup în viespar. Şi asta numai din pricină că nu se stabilise, încă, cine îi va lua locul. Mulţi s-au trezit că doresc, ba mai mult, că li se cuvine chiar acest loc, iar cei din jurul lor n-au altceva de făcut decît să-i susţină în înfruntarea directă, sau perfidă, cu rivalii. Ei, bine, Stelică Penteleu se simţea nu doar îndreptăţit să aspire la acest post, dar considera că s-ar comite o nedreptate strigătoare la cer dacă el ar fi oferit altcuiva. Îşi amintea, în acest sens, unele remarci ale fostului său şef: „Tu, Penteleu, eşti un specialist de mîna întîi şi ai prizã la oameni. Păcat că nu eşti însurat". Ultimele cuvinte îl arseră pînă la ficaţi: „nu eşti însurat". Dacă asta va atîrna hotărîtor, în jos, adică în defavoarea lui, atunci cînd se vor pune în balanţă argumentele pro şi contra promovării?

Stelică se ridică decis din aşternut, nu se mai putea sta în pat în asemenea condiţii. Se uită la ceas: era ora 2. O să zică Silvana că a înnebunit. N-are decît să zică. De fapt, vîrtejul ăsta, al avansării, în care a intrat el, e mai rău decît frigurile. Femeia îi răspunse somnoroasă şi pusă pe blagosloveli mari. Noroc că-l recunoscu: „Stelică, ai bolînzit?". „Mai rău. Vreau să tratez cu tine o afacere". „Acuma, în ceasul nopţii?". „Acum". „Şi unde vrei să tratăm?". „Pe teren neutru". „Adică?". „Să zicem, în parcul de lîngă tine". „S-a făcut. Vii şi mă iei de la intrarea în bloc".

Locuiau aproape unul de celălalt. Ea îşi construise apartament proprietate personală, el garsonieră, tot proprietate personală. Inginera îl aştepta. Era îngrijorată: „M-am temut că ţi s-a întîmplat ceva rău". „Da de unde. Trebuie să mă... vreau să mă însor!". Silvana primi destăinuirea cu un hohot de rîs care ar fi dezarmat orice bărbat. Nu însă şi pe Stelică. Aşa că el continuă, cu acelaşi ton egal, de „afaceri": „Să mă însor cu tine". Hohotul se frînse pe loc, femeia îl privi, o clipă, speriată, apoi vroi să se întoarne pe călcîie: „Eşti nebun! Ţi-am spus eu..." „Dar nu glumesc. Te cer în căsătorie". Silvana se îmbujorase, apoi se înveninase, trecea prin stări uşor de analizat din punct de vedere chimico-fizic, Stelică nu vedea, însă, mare lucru, şi datorită faptului că liziera parcului era în obscuritate.

Femeia se lăsă pe o băncuţă. Îşi revenise: „De fapt, de ce vrei să te însori? Tu eşti burlac înrăit". „Aşa este, dar vezi şi tu cum e lumea, dacă nu te căsătoreşti eşti considerat, parcă, jumătate de om, n-ai nici un credit... Şi m-am gîndit la tine". „De ce -tocmai- la mine, Stelică?" susură ea cu o voce neaşteptat de caldă. „Păi, cum să spun, şi tu ai aceleaşi idei ca mine. Şi mie şi ţie ne place libertatea. Nu vrem să depindem de nimeni şi nici să avem obligaţii. Vreau să zic că ne căsătorim de formă. Pentru ochii lumii. În fapt, fiecare rămîne cum este şi face ce vrea. Cred că e şi în avantajul tău".

Femeia rămase mult timp tăcută. Într-un tîrziu, i se auzi şoapta: „Eu mă bucur de consideraţia oamenilor şi nemăritată. Dar vreau să ştiu un lucru: ce te determină pe tine să te însori... formal?" El tăcu întîi, apoi: „Ţi-am spus, gura lumii". „Dar gura lumii te va urmări şi mai rău, de-acum, fiindcă, însurat fiind, nu vei mai putea fi văzut cu oricine şi oriunde..." El dădu din umeri; nu-l preocupa, în acest moment, amănuntul.

Nu ştiu ce s-a petrecut în sufletul fetei. Cert e că, spre dimineaţă, Silvana a consimţit la căsătorie. La ora şapte se aflau amîndoi, ca nişte porumbei, la policlinică, pentru analize. Peste 14 zile, fix, se oficia cununia. În cadru restrîns, doar cu cîţiva prieteni alături. După masa festivă, Silvana a luat loc în maşina soţului şi au pornit-o spre apartamentul ei. Dar, jos, la intrare, ea l-a împins, delicat, cu palma, spre maşină: „Ştii, nu poţi urca acum. Mă aşteaptă, acolo, cineva. Te rog...". El s-a făcut negru-vînăt, tot fără să se observe, fiindcă nici în faţa blocului nu ardea lumina. Ridică ochii spre etajul trei: ei, drăcie, într-adevăr acolo era aprinsă o veioză. Dar ce e ei, caraghiosul altuia? Răcni: „Cine e la tine?". „Stelică, încercă ea să-l potolească, noi doi ne-am căsătorit formal, doar aşa am convenit, nu? În rest, facem fiecare ce vrem. Te-am citat pe tine, sînt propriile tale cuvinte. Se poate să provoci scandal? Ne aud vecinii". „Să audă — se smulge el, orbit de furie. Şi să ştie că ai un bărbat, pe care trebuie să-l... să-l respecţi". Căutase cam mult cuvîntul.

Din cîteva salturi fu în faţa uşii. Noroc că-l urmă şi ea, cu pasul ei de sportivă. Cum ei tocmai ridicase piciorul să spargă uşa, ea îi întinse cheile: „De ce s-o fărîmi? Deschide-o". O deschise. În casă, nimeni. Ba, da, lîngă veioza de pe măsuţă se afla un mare buchet de flori. Şi, rezemat de vază, portretul lui. Al lui Stelică Penteleu. Format mare...

Peste alte două săptămîni avu loc şedinţa de instalare a noului şef al laboratorului central. Stelică ştia că se află printre cei trei specialişti propuşi. Nu cunoştea celelalte două nume, dar nu se îndoia că el va fi ales. Aşa că, atunci cînd îşi auzi numele, zîmbi superior; nici măcar nu tresări: „Laboratorul va fi condus de un specialist cunoscut al uzinei, numele său este Penteleu... urmă o pauză, după care directorul pronunţă răspicat... răspicat: Silvana." Stelică nu înţelese imediat, aplaudă şi el, ca toată lumea, apoi, în secunde următoare, încremeni. Cum, adică, au pus-o şef tocmai pe... iar el... Nici nu ştiu cînd s-au risipit clipele, observă, la un moment dat, că se află singur cu Silvana. El şi cu Silvana, în tot biroul acela mare. Ea strălucind toată de bucurie, îl tot îmbia: „Ei, nu mă feliciţi? Nu te bucuri?". El o privea însă ţintă, şi tot nu-şi revenea. Într-un tîrziu, îi zise: „Hai acasă. Pînă mîine e pace. De mîine, divorţăm". „Nu merge, copilaş, gînduri ea, luîndu-i drăgăstoasă de braţ, eu n-am bărbat de lăsat. Şi-apoi, trebuie să mă ajuţi să fac treabă bună, nu-i aşa? Doar n-o să te fac de rîs, tocmai pe tine..." ■

VASILE TINCU

BUNICII, UN SIGILIU VIU

Cum la începutul anului 1987 s-au împlinit 90 de ani de la nașterea lui Ionel Teodoreanu și cum bunicii reprezintă un laitmotiv obsedant în opera sa, îmi propun să abordez tema bunicilor de pe poziții bio-psiho-socio-educaționale, precum și complexele lor implicații în viața de familie din zilele noastre.

Mă refer la o nuvelă a scriitorului mai puțin cunoscută, intitulată „Risul verii". Redau cîteva rînduri din această lucrare de numai 5 file de carte: *„Bunicii mei erau așa cum sînt îndeobște bunicii care se îndrumă spre nunta de aur, purtînd pe capete, rărită, beteala căruntă a nunții de argint. Prietenii lor, bunici și ei desigur, erau mai toți la fel. Cînd se adunau mai mulți laolaltă, era o adevărată încîntare pentru ochi privelișteа brumăriului, fumuriului și argintiului, odihnind cuminte pe capetele bătrînilor... Eu, din altă odaie, mă tot uitam la ei și, de pe capetele lor, privirile mele se răzlețeau alene, întîlnind crengile înflorite. Și așa, privind printre gene, risipele de alb îngemănat în lumină - al odăii și al livezii - mi se năluci, de la o vreme, că bătrînii au ieșit afară să se plimbe și că pomii au intrat înăuntru, ținîndu-le locul la jocul de cărți. Astfel mi-am trăit eu mulți ani ai copilăriei, privind mai mult decît jucîndu-mă. Capetele vîrstnicilor noștri oaspeți erau, pentru ochii mei, un șirag de mătănii scorțoase și prăfuite, pe care-l știam boabă cu boabă, și-l desfăceam în voia visului. Cu motanul pe genunchi sau cu o carte de basme, mă cuibăream pe o canapea, priveghind cu duioșie adunările lor, ca și cum eu le-aș fi fost bunic: și doar numărul anilor mei nu-l întrecea pe al degetelor cu care îi socoteam... De la bunici am învățat cum se păstrează pururi, în suflet, frăgezimea vremelnică a obrajilor copilăriei. De la bunici am învățat să devin un om mare la locul meu. De la bunici am învățat enorm de multe lucruri".*

Desigur, pagini tot atît de revelatoare pe tema bunicilor s-ar putea cita din nenumărate alte opere și din nenumărați alți scriitori, și în special din „L'art d'être grande-père", operă aparținînd lui Victor Hugo. Mutațiile survenite în societatea contemporană, de pe urma exploziei demografice și a creșterii mediei de viață, merită de văzut cum au afectat rolul bunicilor în familie.

În anul 1983, sub egida O.N.U., la Viena s-a discutat cum să se asigure vîrstnicilor prelungirea vieții active, cum să se lupte împotriva prejudecăților existente în lume față de ei, precum și ce trebuie întreprins pentru ameliorarea condiției somatice și psihice a persoanelor de vîrsta a III-a. După toate calculele, *în anul 2025, numărul bunicilor îl va depăși pe acela al nou-născuților, omenirea se va afla în fața unui „fenomen demografic unic, care trebuie să ne dea de gîndit"*, a precizat William Kerrigan, secretarul general al adunării menționate. În familia unei țări civilizate de la sfîrșitul secolului trecut, copilul, ca medie de vîrstă, avea doar 19 ani cînd îi murea unul din părinți. În zilele noastre, același copil are 40 de ani.

Tot la sfîrșitul secolului trecut, unul din părinți dispărea din viață înainte ca ultimul dintre copiii lor să se căsătorească. În zilele noastre, cuplurile trăiesc încă ani frumoși după căsătoria ultimului copil. Altfel spus, părinții îmbătrînesc în propria lor casă și în mijlocul propriilor lor copii, stingîndu-se din viață înainte de a rămîne singuri, în timp ce astăzi, dimpotrivă, ei asistă de regulă la plecarea tuturor copiilor pe calea căsătoriei, rămînînd ca atare singuri, în aceeași casă în care au trăit cîndva cu toții. *În secolul trecut, prezența bunicilor reprezenta în familie o*

rara avis, astăzi familia formată din 3 generații este foarte obișnuită, după cum, în curînd, familia compusă din 4 generații ni se va părea tot atît de obișnuită.

Bunicii aduc în familie, prin însăși prezența lor fizică și morală, un aer de stabilitate, de înțelepciune, de echilibru și ținută morală. Placide Rambaud, un sociolog francez, a constatat, pe cuprinzătoare statistici, că *acei copii care proveneau din familii în care și-au trăit copilăria și adolescența în preajma nemijlocită a bunicilor, au oferit incomparabil mai puține probleme colectivității decît copiii care au trăit departe de ei.*

Inginerul Masaru Ibuka, președintele fondator al firmei japoneze SONY, a devenit tot atît de celebru, prin încă două realizări de prestigiu: înființarea Asociației pentru dezvoltarea cerebrală, precum și prin cartea sa de excepție, devenită best-seller peste noapte, scrisă la vîrsta de 71 ani, în care comentează marile probleme care l-au frămîntat în anii tinereții. Una din reflexii sună astfel: *„Cînd o pereche tînără își întemeiază un cămin, îndeobște ea preferă să stea separată de părinți. Astfel că persoanele în vîrstă sînt automat excluse din ciclul educației celor foarte mici. Aceasta este regula generală, dar, desigur, reprezintă o mare mutilare pentru tineret... Tendința firească a bunicilor de a-i «răsfăța» pe nepoți este compensată de plăcerea pe care o au de a le spune povești, ceea ce constituie un izvor inegalabil pentru stimularea imaginației și a creativității copiilor..."*

Mai putem oare susține, în zilele noastre, că bunicii exercită asupra noastră influențele hotărîtoare pe care le semnalează savantul nipon? Nicidecum, și asta pentru că o serie de mutații s-au petrecut în relațiile tradiționale între membrii familiei. O primă mutație ține de tendința, existentă pe toate meridianele lumii civilizate, în virtutea căreia vîrstnicii sînt destinați a locui separat de restul familiei. Din acest motiv, rolul lor tradițional în viața familiei se estompează și se destramă.

Cercetări recente au mai demonstrat faptul că *bunicii pot să joace în familie nu numai un rol educațional cert și de necontestat, ci și unul legat de dezvoltarea inteligenței copiilor în primii lor ani de viață*, dezvoltare absolut determinantă pentru destinul intelectual în perioada tinereții și maturității la respectivii copii. Astfel, reputați cercetători de la „Infant Education Research Project" din Washington, ca și alți cercetători în acest domeniu ne demonstrează faptul, și asta cu dovezi cît se poate de convingătoare, că perioada cea mai importantă pentru dezvoltarea inteligenței copiilor este cea care corespunde primilor 4 ani de viață.

Benjamin Bloom, reputat profesor de pedagogie de la Universitatea din Chicago, precizează, la capătul unor îndelungate cercetări și investigații de acest gen, că un copil posedă, la vîrsta de 4 ani, jumătate din inteligența pe care o va poseda la vîrsta adultă, iar la 6 ani, două treimi din aceasta.

Aceasta este perioada cînd jocul bine ales, ca și cuvîntul, exercită influențe considerabile pe linia dezvoltării inteligenței. S-a dovedit astfel, și tot pe bază de cuprinzătoare statistici, că potențialul intelectual al copiilor cărora li se vorbește mult, chiar din fragedă vîrstă, cînd noi sîntem convinși că ei nu înțeleg nimic din ceea ce le spunem, este evident mai mare decît al acelora pe care părinții și bunicii îi „menajează" cu vorbitul. Așadar, este în afară de orice îndoială că părinții și în special bunicii, care au mai mult timp pentru aceasta, trebuie să vorbească clar și cu convingere copiilor, și asta chiar din perioada cînd ei încă nu știu să vorbească. Mai mult decît atît: frazele lor trebuie să fie complete și nuanțate. Acei părinți și bunici care, din grabă sau din lipsă de convingere, substituie cuvintele prin variate gesturi, trunchiind în felul acesta fraza, fac desigur un prost serviciu odraslelor lor, pe linie formativă și educativă. E foarte ușor desigur de a-i pune pe copii să asculte „Capra cu trei iezi", „Scufița Roșie" sau alte povești la pickup sau din transmisie radiofonică. Dar este incomparabil mai bine ca aceste povești să fie ascultate chiar de la bunici.

Ionel Teodoreanu la vîrsta cînd trăia ce va povesti mai tîrziu atît de frumos.

A fi, așadar, o bună mamă, un tată sau un bun bunic, nu înseamnă numai a crește un copil cu afecțiune și a te preocupa doar de dezvoltarea lui fizică, respectiv staturală și ponderală, ci și din a-ți însuși, de pe poziții științifice de ultim moment, prerogativele celui mai important dintre toți profesorii. *Părinții, și implicit bunicii, sînt primii noștri profesori și chiar cei mai importanți dintre toți.* Cei 6 ani pe care copilul îi petrece în sînul familiei reprezintă nu numai o universitate ca aceea pe care o va urma mai tîrziu, ci și cea mai importantă dintre toate universitățile ■

ARCADIE PERCEK

BREVIAR JURIDIC

Sarcinile complexe ale edificării noii orînduiri în țara noastră impun, ca o cerință esențială a dezvoltării social-economice, asigurarea unui climat de ordine, de disciplină, de răspundere în toate domeniile de activitate. Construcția socialistă, înfăptuirea egalității economico-sociale depline au determinat un conținut nou al legislației, ca expresie a intereselor fundamentale ale întregului popor și, în consecință, și o nouă atitudine față de respectarea legalității, a reglementărilor legale. Atragerea tot mai largă, potrivit cerințelor democrației socialiste, a maselor de oameni ai muncii, a tuturor cetățenilor la rezolvarea problemelor vieții economice și sociale, la conducerea treburilor țării, a determinat sporirea importanței bunei cunoașteri a legii, a rolului formării și dezvoltării conștiinței juridice a maselor, a atitudinii active, în deplină cunoștință de cauză, față de respectarea neabătută a reglementărilor legale.

La solicitarea cititorilor, în cuprinsul „Breviarului juridic" din acest an răspundem la cîteva întrebări de larg interes cetățenesc.

1.

Ce comisii pe domenii funcționează în întreprinderi?

Legea nr. 5/1978, cu modificările ulterioare, a instituit, alături de organele de conducere colectivă din întreprinderile de producție și, după caz, din celelalte unități, unele organe colective ajutătoare — comisiile pe domenii. Rolul acestor comisii, care sînt organizate și funcționează sub conducerea consiliului oamenilor muncii, este de a sprijini organele de conducere colectivă în adoptarea și aplicarea măsurilor necesare realizării sarcinilor de plan, creșterii laturilor calitative ale activității de producție și sporirii eficienței economice.

Comisiile pe domenii sînt următoarele: — pentru creșterea productivității muncii și organizarea științifică a producției și a muncii; — pentru calitatea producției și eficiență economică; — de dezvoltare, investiții și progres tehnic; — de aprovizionare, desfacere și import-export; — pentru buna gospodărire și apărare a proprietății obștești; — pentru probleme sociale; — de pregătire și perfecționare, încadrare și promovare în muncă.

Asemenea comisii își desfășoară activitatea ca organisme obștești și sînt constituite din 3 pînă la 11 membri, selecționați dintre muncitorii cu înaltă calificare și experiență îndelungată în producție, maiștri, șefi de secție sau de ateliere, tehnicieni, ingineri, economiști și alte cadre de specialitate, desemnați de adunarea generală a oamenilor muncii. Comisiile pe domenii sînt conduse de un membru al consiliului oamenilor muncii și lucrează pe baza unor programe concrete de activitate, conform atribuțiilor ce le revin, conlucrează strîns cu compartimentele de muncă din întreprinderi și inițiază acțiuni pentru mobilizarea tuturor oamenilor muncii la îndeplinirea exemplară a sarcinilor de plan.

2.

Cum este organizată activitatea de perfecționare a pregătirii profesionale a personalului muncitor?

Ridicarea continuă a pregătirii profesionale a personalului muncitor din toate domeniile de activitate se realizează în strînsă concordanță cu cerințele progresului tehnic, cu gradul ridicat de tehnicitate al mașinilor, utilajelor și al produselor, cu formele superioare de organizare a producției și a muncii. Perfecționarea pregătirii profesionale se face diferențiat, pe categorii de personal, în raport cu specialitatea, nivelul de pregătire, funcția deținută în cadrul procesului de producție, urmărindu-se însușirea cunoștințelor necesare realizării sarcinilor de muncă și de producție la cel mai înalt nivel calitativ, în timpul optim și cu minimum de efort fizic. Pregătirea personalului muncitor are loc pe profiluri largi, care să permită obținerea unei calificări suplimentare, în vederea servirii mai multor mașini și utilaje sau a reintegrării rapide în activitate în cazul schimbării locului de muncă.

Perfecționarea pregătirii profesionale a personalului muncitor se desfășoară în întreprinderi, alte unități socialiste, centrale, ministere, alte organe centrale și locale și se realizează, în principal, prin următoarele forme:

— instruire la locul de muncă sub conducerea șefului direct;

— cursuri organizate în cadrul unității sau în alte unități;

— programe personale de perfecționare cu verificarea periodică a cunoștințelor asimilate;

— stagii de practică și specializare în unitatea proprie sau în alte unități.

Prin activitatea de perfecționare a pregătirii profesionale trebuie să se asigure: a) cunoașterea de către fiecare om al muncii a tehnologiilor noi și modernizate, a caracteristicilor tehnice de funcționare a mașinilor, instalațiilor și utilajelor nou introduse, a dispozitivelor și elementelor de modernizare a celor existente, precum și a modului

de folosire, reglare, întreținere și reparare a acestora; b) cunoașterea și utilizarea în mod corespunzător a sculelor și aparatelor de măsură și control specifice proceselor de producție; c) cunoașterea și însușirea de către personalul muncitor a formelor moderne de conducere și organizare a unităților, subunităților și locurilor de muncă.

3.

Care este durata legală a concediului de odihnă?

În fiecare an calendaristic, persoanele încadrate în baza unui contract de muncă au dreptul la un concediu de odihnă plătit, a cărui durată se stabilește diferențiat, între 15-24 de zile lucrătoare, în funcție de vechimea în muncă, după cum urmează:

— pînă la 5 ani vechime se acordă 15 zile lucrătoare de concediu;

— de la 5 la 8 ani — 16 zile lucrătoare;

— de la 8 la 11 ani — 17 zile lucrătoare;

— de la 11 la 14 ani — 18 zile lucrătoare;

— de la 14 la 17 ani — 19 zile lucrătoare;

— de la 17 la 20 de ani — 21 de zile lucrătoare;

— peste 20 de ani vechime — 24 de zile lucrătoare.

Vechimea în muncă ce se ia în considerare la stabilirea acestor durate este aceea pe care persoanele încadrate în muncă o împlinesc în cursul anului calendaristic în care li se acordă concediul, indiferent de data la care intră în concediu.

Tinerii în vîrstă de pînă la 18 ani încadrați în muncă se bucură de ocrotire deosebită și în ce privește acordarea concediului, durata acestuia stabilindu-se în raport de vîrsta lor. Astfel, pentru cei în vîrsta de pînă la 16 ani, durata concediului este de 24 de zile lucrătoare; de la 16 la 17 ani — 21 de zile lucrătoare; de la 17 la 18 ani — 18 zile lucrătoare de concediu.

Vîrsta care se ia în considerare la stabilirea duratei concediului de odihnă pentru tinerii în vîrstă de pînă la 18 ani este cea pe care ei au avut-o la data de 1 ianuarie a anului calendaristic respectiv.

NOTĂ: Durata concediului de odihnă se reduce cu numărul de absențe nemotivate, precum și cu cel al concediilor fără plată (cu excepția celor fără plată pentru reducerea activității unității) ce depășesc 30 de zile, acordate în ultimele 12 luni premergătoare plecării în concediul de odihnă.

4.

Cum se stabilește vechimea în muncă în cazul absențelor nemotivate?

Vechimea în muncă ce se ia în considerare la stabilirea pensiilor pentru munca depusă reprezintă timpul cît o persoană a fost încadrată în baza unui contract de muncă. Dovada vechimii în muncă, în vederea pensionării, se face prin carnetul de muncă, întocmit conform legii. În conformitate cu prevederile Legii nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială, astfel cum a fost modificată prin Decretul nr. 339 din septembrie 1983, absențele nemotivate și concediile fără plată se însumează anual și se scad din vechimea în muncă.

Conducerile unităților au obligația să afișeze numele persoanelor și numărul zilelor ce se scad din vechimea în muncă pentru absențe nemotivate și concedii fără plată.

5.

Ce măsuri pot adopta comisiile de judecată în cazul unor fapte prevăzute de legea penală săvîrșite de un minor în vîrstă de 14—18 ani?

În cazul unor fapte prevăzute de legea penală (altele decît cele menționate de art. 29 din Legea nr. 59/1968 privind comisiile de judecată, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 1 din 28 aprilie 1987), săvîrșite de un minor între 14—18 ani, comisia de judecată va dispune măsura încredințării acestuia, pe o durată de la unu la doi ani, colectivului în care muncește sau învață. Odată cu adoptarea acestei măsuri, comisia de judecată stabilește și reguli stricte de disciplină și comportare, a căror respectare va fi urmărită de colectivul de muncă sau învățătură și de familie.

A. Obligațiile minorului pe durata măsurii încredințării colectivului în care muncește sau învață:

— să respecte cu strictețe programul de muncă sau de învățătură, precum și celelalte măsuri prevăzute în regulamentul de ordine interioară, ori, după caz, în regulamentul școlar;

— să se conformeze regulilor de disciplină și să respecte măsurile dispuse în vederea îndreptării lui;

— să aibă o bună conduită la locul de muncă sau învățătură;

— să dea dovadă de sîrguință în îndeplinirea sarcinilor ce-i revin;

— să depună stăruință pentru obținerea unei calificări la locul de muncă, respectiv rezultate bune la învățătură;

— să aibă o comportare corectă în societate și în familie și să respecte legile țării și regulile de conviețuire socială.

B. Obligațiile și răspunderile colectivului de muncă sau învățătură:

— să urmărească și să îndrume îndeaproape modul de comportare a minorului la locul de muncă sau învățătură și în societate, în scopul îndreptării lui;

— să păstreze o legătură permanentă cu conducerea unității, școlii, organizației de sindicat, de tineret și cu familia minorului, în vederea luării celor mai bune măsuri pentru corectarea acestuia;

— să pună în discuție abaterile minorului de la regulile de comportare și disciplină stabilite, depunînd stăruință pentru îndreptarea lui;

— să sesizeze pe procuror, pentru a lua măsurile legale, în cazul în care minorul săvîrșește din nou o faptă prevăzută de legea penală.

C. Obligațiile părinților sau reprezentanților legali ai minorului încredințat colectivului de muncă sau de învățătură:

— să supravegheze îndeaproape comportarea minorului;

— să urmărească și să asigure respectarea și aducerea la îndeplinire de către minor a măsurilor stabilite de comisia de judecată în vederea îndreptării lui;

— să țină permanent legătura cu colectivul de muncă sau de învățătură căruia i-a fost încredințat minorul ■

JURIST

PAGINI DIN ISTORIA DREPTULUI ROMÂNESC

Condiția juridică a femeii

După scurgerea perioadei stăpînirii romane, multe secole sistemul juridic românesc a fost influențat puternic de dreptul roman, populația fiind ocîrmuită după Pravilele (legile) împărătești promulgate de diverși împărați, cum au fost „Basilicalele" și alte legiuiri bizantine. Concomitent, se aplicau însă destul de consecvent obiceiurile locului, iar cu timpul, domnitorii au început să elaboreze rînduieli proprii prin „hrisoave, cărți sau pitace domnești".

Condiția juridică a femeii a fost păstrată de către toate aceste legislații într-o poziție de inferioritate față de bărbat, influența dreptului roman fiind evidentă. Astfel, Legiuirea Caragea prevedea chiar din primele texte că „obrazele" (persoanele) se împart „după fire, în bărbați și fămei" și că „numai bărbații se fac boeri, judecători, ocîrmuitori obștești, arhierei, preoți și diaconi", iar „fămeile sînt depărtate de toate cinurile politicești, stăpîniri și slujbe publice". Femeii îi revine, conform Codului Calimach, îndatorirea de „a-i agiutora (pe bărbat — *s.n.*) după puterile sale întru ocîrmuirea casei" și de a se supune „ea cum și toți casnicii prin grija și silința ei, celor de către bărbat hotărîte orînduieli".

Femeile nu aveau dreptul să compară în fața instanțelor pentru a depune mărturie decît dacă nu existau bărbați („muerile mărturisesc, unde nu încap bărbații" — preciza Legiuirea Caragea).

La căsătorie, fata și părinții ei erau obligați să aducă bărbatului, cu tocmeală, zestre, pe care acesta o confirma într-o „foaie de zestre" semnată în fața unei autorități bisericești. Bărbatul putea să urmărească în justiție pe părinții fetei în cazul cînd nu-și respectau promisiunea de înzestrare. Este adevărat că femeia rămînea stăpîna zestrei, dar drepturile ei erau limitate, căci bărbatul o administra și culegea veniturile, iar ea nu putea dispune de bunurile respective, deși putea lesne să-și vîndă „lucru de zestre", dacă dorea să-l pună pe dumnealui „la cin politicesc" (a se citi într-o funcție publică —*s.n.*), să-l scoată de la închisoare sau „să-l tămăduiască".

La desfacerea căsătoriei, femeia risca să-și piardă cel puțin o jumătate din zestre în folosul bărbatului, iar dacă avea și o culpă, suporta de regulă un surghiun mănăstiresc. În schimb bărbatul nu suporta nici o consecință, chiar dacă se dovedea că-și „hrănea țiitoarea". Într-o pricină soluționată în acele timpuri, o anume Stana din Vlașca, femeie care și-a părăsit soțul de trei ani și a refuzat să se întoarcă acasă, săvîrșind „fapte necuviincioase", a fost trimisă la mănăstirea Dintrunlemn peste Olt ca să-și plîngă greșelile... și să poată a să umili". Zestrea a fost lăsată soțului care, fiind „un tînăr cam neputincios", a fost povățuit „să se însoare mai cu zăbavă".

Toată averea femeii, pe care o avea în afara zestrei, trebuia știută de bărbat, întrucît dacă deținea bunuri pentru care nu putea dovedi de unde le are, acestea se socoteau că aparțin bărbatului.

În caz de deces al părinților, cînd la moștenirea acestora veneau și frați și surori, fetele erau înlăturate, neavînd dreptul să moștenească alături de frații lor. Este adevărat că dacă fetele erau nemăritate, frații lor erau obligați după lege ca la căsătoria lor să le înzestreze ei.

Cu aceste limite, legislația la care ne referim cuprindea și aspecte pozitive, favorabile femeii, chiar într-o proporție superioară legislațiilor altor popoare. Astfel, bărbatul era obligat să ocrotească femeia și să-i administreze cu folos zestrea și averea ei, cei cheltuitori și nesăbuiți putînd fi decăzuți din drepturile lor asupra bunurilor soției. Tot el era chemat expres să asigure întreținerea materială a familiei.

Căsătoria era apărată prin norme suficient de ferme, căci soții nu se puteau despărți decît pentru motive temeinice, constatate de autoritățile juridice, divorțul prin învoiala soților fiind interzis, sub pedeapsa trimiterii amîndurora la mănăstire. Jurisprudența vremii a înregistrat cazul unui anume Drăgan din Craiova care a fost adus la divanul (judecata — *s.n.*) domnitorului Alexandru Ipsilanti la jalba soției sale, Ilinca, pentru că a părăsit-o de șapte ani și „s-a încîrdoșit cu altă nevastă din satul Hămăești", unde s-a hotărît să-și reia soția legitimă, „să o caute și să o chivernisească cum se cade ca pe o soție a lui", dar să aibă grijă și de copilul născut din „a doua legătură".

Deși aceste legi cuprindeau destule reglementări criticabile, fiind, de altfel, legiuiri de tip feudal, ele s-au remarcat prin multă originalitate și prin impunerea unor obiceiuri tradiționale, avînd o certă valoare științifică și practică, superioară legislației multor țări din acea vreme ■

VALER DORNEANU

DOSAR ȘTIINȚIFIC

AUTOMATIZAREA, ROBOTIZAREA, INFORMATIZAREA

și forțele creatoare ale omului de mîine

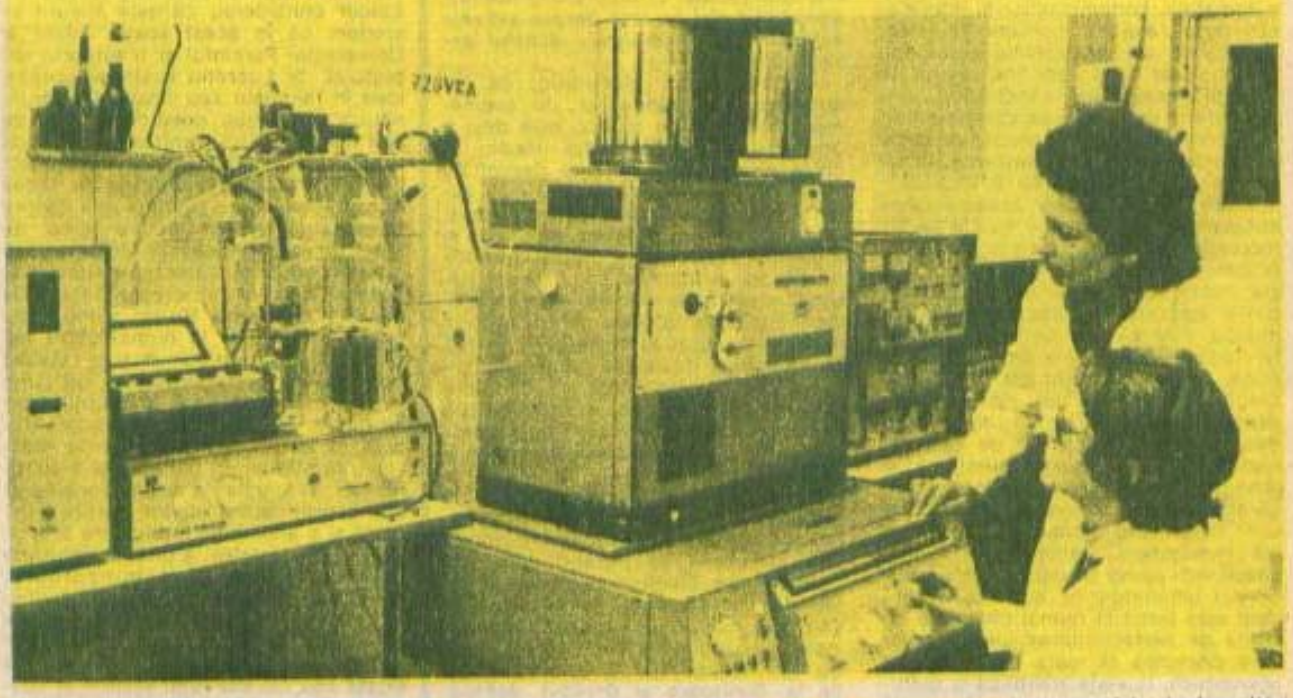

Interviu cu ing. ANGELA VOICILĂ *adjunct al ministrului industriei electrotehnice*

— Ne aflăm în preajma Conferinței Naționale a partidului, moment de o deosebită importanță în viața țării și a poporului nostru, care, cu înaltă exigență comunistă, va analiza modul în care se transpun în fapte direcțiile principale ale dezvoltării economico-sociale pentru actuala etapă. Se știe că dezvoltarea intensivă pe care și-o propune România în următorii ani și care ne va situa în rîndul statelor cu dezvoltare medie, presupune înainte de toate o radicală modernizare a mijloacelor de muncă și a structurii producției, aplicarea largă a tehnologiilor avansate. Este vorba de o reorganizare INTENSIVĂ, înțelegînd prin acest termen, foarte frecvent azi, nu numai a munci intensiv, dar și a gîndi intensiv și, bineînțeles, a utiliza intensiv. Se știe că în istoricele hotărîri ale Congresului al XIII-lea al partidului, precum și în alte documente programatice, în cuvîntările și indicațiile date de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, de către tovarășa Elena Ceaușescu, președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, se acordă o deosebită atenție introducerii largi a progresului tehnic. Creșterea eficienței economice, ridicarea continuă a calității și competitivității produselor noastre, sporirea neîncetată a productivității muncii în toate sectoarele de activitate implică o mai bună organizare științifică a producției și a muncii, dar și promovarea într-o măsură mult mai largă a mecanizării, automatizării, electronizării și robotizării producției. Ce presupune, ce va presupune, ce implicații vor avea toate acestea pentru industria românească în primul rînd, dar și pentru toate celelalte sfere ale societății?

— Promovarea progresului tehnico-științific în toate domeniile de activitate, cu deosebire în sfera producției materiale, este una din caracteristicile principale ale politicii partidului și statului nostru, reprezentînd factorul determinant al înfăptuirii cerințelor obiective ale dezvoltării societății noastre socialiste. Potrivit prevederilor actualului cincinal și programelor naționale de cercetări și dezvoltări tehnologice va trebui ca pe seama progresului tehnic să se asigure circa 55 la sută din sporul planificat al productivității muncii.

Este din ce în ce mai evidentă, în ultima perioadă, legătura directă între nivelul de dezvoltare al unei țări și nivelul producției și dotării cu electronică, automatizare și robotizare a economiei naționale, respectiv echipamentele de automatizare, electronica, tehnica de calcul de proces, roboții. Încorporate în utilajele tehnologice, adaugă acestora o valoare însemnată, prin aceea că le sporesc randamentele, le fac mai maleabile la manipulare, sporesc capacitatea de conducere a operatorului uman, ceea ce conduce la creșterea calității și la productivități ridicate.

Și la noi s-au înregistrat progrese importante în toate grupele principale de automatizare, fiind realizate în prezent echipamente din generația a III-a: sisteme de conducere cu microprocesoare, calculatoare de proces, automate programabile, echipamente tipizate pentru conducere proces, comenzi numerice și afișare de cote

pentru mașini-unelte, acționări electrice reglabile, ceea ce permite creșterea gradului de automatizare în industria chimică, metalurgică, electrică, minieră, constructoare de mașini etc. Aceste realizări vor fi continuate, fiind încă la început de drum, ele ținînd seama de evoluția tehnologică rapidă în industria electronică și automatizare. Antrenată în acest proces cuprinzător de automatizare, robotizare și informatizare, societatea noastră va trebui să se adapteze la noile condiții care impun: orientări și reorientări profesionale; pregătire teoretică și practică pentru acest viitor, deloc îndepărtat; crearea cadrului organizatoric adecvat.

Domeniile dinamice ale electronicii, automaticii, comunicațiilor și informaticii devin, așadar, instrumente infrastructurale ale progresului economic și social, iar dacă vom ține seama de legitățile dezvoltării tehnologice contemporane vom reuși să contribuim la atingerea acelui prag revoluționar de eficiență pe care automatizarea, robotizarea și informatizarea îl implică.

— *Pe de altă parte, această largă echipare cu automate - menite să înlocuiască efortul fizic, ca și alte funcții umane, implicînd observația, decizia, memoria, calculul logic -, ce vor dirija operații, procese întregi de muncă, fără să mai fie nevoie de intervenția nemijlocită a omului, presupune un nou orizont de cultură al omului muncii, un nou tip de inteligență profesională, un nou tip de gîndire. Acest fenomen atît de caracteristic actualei revoluții științifice și tehnice este de natură să inhibe sau să stimuleze creativitatea individului?*

— Pătrunzînd mereu în noi teritorii ale cunoașterii, oamenii de știință, specialiștii ajung să dezvolte noi soluții, noi tehnologii; or, această fructificare este posibilă numai cînd este însoțită de perfecționarea tuturor celor care participă la viața industrială și economică, la viața științifică și culturală. Perfecționarea revine în egală măsură omului și societății. Nu întîmplător secretarul general al partidului a atras atenția, în repetate rînduri, asupra importanței unei pregătiri corespunzătoare a cadrelor, a ridicării continue a nivelului profesional și tehnic, nevoia imperioasă a realizării programelor de reciclare și pregătire a forței de muncă pentru toate sectoarele de activitate. „**Producția** — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — **calitatea, nivelul tehnic, eficiența economică, productivitatea nu se pot realiza decît cu oameni cu o înaltă pregătire, cu o înaltă disciplină și spirit de răspundere**". În acest sens recenta hotărîre de completare a studiilor tuturor categoriilor de oameni ai muncii, astfel încît toți să aibă minimum zece clase, mi se pare a fi o expresie concretă a celor spuse mai sus. Omul contemporan se desăvîrșește prin cunoaștere, prin știință și, azi, mai ales prin noi cunoștințe tehnologice; numai astfel efortul lui ca produsele muncii sale să satisfacă atît cerințele materiale cît și cele estetice și spirituale ale societății devine un act conștient, responsabil și patriotic. Numai astfel efortul lui va fi însoțit de spirit de răspundere, de inițiativă, de îndrăzneală și cutezanță revoluționară. Nimeni și nicăieri, nici măcar sub aspect pur teoretic, nu-și poate pune problema că, la un moment dat, creativitatea individului va fi inhibată. Totdeauna va fi ceva mai bun de făcut mîine decît am făcut ieri.

— *Pentru a se atinge acel stadiu superior al activității considerat a fi CREATIV, este necesar ca oamenii să fie educați în acest sens încă din cele mai fragede vîrste. Și mi s-a părut foarte interesant experimentul întreprins la Institutul de Cercetare Științifică și Inginerie Tehnologică pentru Tehnica de Calcul și Informatică privitor la introducerea calculatorului în procesul instructiv-educativ, nu numai din școală, ci încă din grădiniță. Vorbiți-ne mai pe larg despre șansele extinderii și generalizării acestui experiment.*

— Calculatorul electronic, ca instrument educațional și, de asemenea, ca obiect de studiu, este deja o prezență în învățămîntul mediu și chiar elementar din țările dezvoltate și, în fază de experiment, la noi; experiment susținut, așa cum ați spus, de Institutul de Cercetare Științifică și Inginerie Tehnologică pentru Tehnica de Calcul și Informatică. Este de datoria noastră de oameni care pregătim mijloacele tehnice pentru viitorul informațional al societății noastre, să pregătim de acum generația viitoare, copiii și tinerii de azi, să manipuleze tehnica de mîine. Copiii trebuie să se familiarizeze cu tehnica de calcul, să cunoască posibilitățile și limitele acesteia.

Vreau să vă informez că industria românească a elaborat familii de microcalculatoare și calculatoare personale (produse de Întreprinderea de Calculatoare Electronice, Întreprinderea de Echipamente Periferice și filiale ale Institutului de Cercetare Științifică și Inginerie Tehnologică pentru Tehnica de Calcul și Informatică de la Timișoara și Brașov), echipamente performante și ieftine putînd intra în dotarea unităților de învățămînt de toate gradele. Cum va fi concret integrată tehnica de calcul în învățămînt depinde de programele Ministerului Educației și Învățămîntului. Aș spune doar că acest proces ar trebui să înceapă cu o reciclare a cadrelor didactice din școli în însușirea tehnicii de calcul.

Există, în lume, desigur, și voci care atenționează asupra amenințării ce planează asupra formării personalității copiilor și asupra sistemului educațional, printr-un exces de trecere a educației în seama și cu calculatorul. Aș zice însă că evoluția obiectivă a societății ne obligă să educăm pentru viitor cu mijloacele viitorului. Dar pe de altă parte, sper ca păpușile, cuburile de lemn, ursuleții și jucăriile copilăriei să nu fie niciodată înlocuite exclusiv de tubul TV conectat la calculator și cred că stimularea imaginației și formarea personalității viitorilor cetățeni și oameni au și vor avea întotdeauna nevoie ca și pînă acum de căldura umană, dragostea de părinte și educator ■

NICOLETA DAN

Unde ne sînt vecinii cosmici?

Ideea nu e deloc nouă. Dimpotrivă, e veche cît și omul, probabil. Adepții lui Epicur considerau că este absurd să credem că în acest spațiu infinit al Universului Pămîntul ar fi singurul loc populat. Și Lucrețiu susținea aceeași idee în faimosul său poem „De rerum natura". Biserica creștină a fost de altă părere, căci venirea lui Cristos tocmai pe Pămînt făcea din această planetă un loc special, ceea ce dădea un caracter eretic oricărei idei despre pluralitatea lumilor locuite (cînd, de fapt, tocmai în această situație ar fi ieșit în evidență caracterul special al acestei lumi și al creștinătății). De aceasta Giordano Bruno a murit pe rug în 1600. Dar la numai cîțiva ani după acest asasinat public, Galilei observa, cu nouă sa lunetă, că Luna este presărată cu văi și munți, ceea ce ducea direct la ideea că acolo trebuie să existe ființe inteligente. Dezvoltarea științei, în general, și a astronomiei, în special, a dus la considerabila amplificare a ideilor despre existența și a altor lumi inteligente în Univers și, bineînțeles, a unei literaturi de science-fiction corespunzătoare. Bine, s-ar putea întreba, dar cît timp va mai fi considerată o asemenea idee ca fiind sau suportînd ficțiune? Știința nu poate azi să decidă dacă există sau nu alte lumi locuite în Univers?

CÎTEVA PRECIZĂRI NECESARE

Cum se știe, o întrebare bine pusă valorează cît o jumătate de soluție. De fapt ce căutăm în Univers? Alți oameni ca noi sau măcar asemănători nouă? Forme de viață pămîntene? Teoretic, sînt șanse minime, pentru că formele de viață corespund condițiilor în care apar și se dezvoltă. Or, practic, nu există două planete cu condiții geo-fizico-chimice identice. Pe Marte e o atmosferă rarefiată de bioxid de carbon, temperaturile oscilează în limite mult mai scăzute ca pe Pămînt, solul e mult mai intens iradiat cu radiații ultraviolete și cosmice; pe Venus, dimpotrivă, atmosfera e extraordinar de densă (cam de 95 de ori mai densă ca a Pămîntului), ea conținînd 95 la sută bioxid de carbon (Pămîntul doar 0,03 la sută), iar temperaturile sînt mult mai ridicate decît pe Pămînt. Și exemplele pot continua. Să presupunem, însă, că ar putea exista forme de viață și în aceste condiții. Dar dacă acestea s-ar reduce la o floră bacteriană, sau chiar de organisme multicelulare, ar fi deajuns să putem

intra într-un dialog? Desigur că nu. Cum se știe, în 1975, sondele automate „Viking" 1 și „Viking" 2 au atins solul lui Marte și au căutat forme de viață fără să le găsească. Dar chiar dacă le-ar fi găsit, ele ar fi avut o anumită semnificație științifică, dar nu parteneri de dialog și nicidecum nu ar fi constituit o lume care să ne caute. Așa ceva nu există, după toate aparențele, în sistemul nostru solar. Deci, sperăm la alte sisteme planetare, iar steaua — care ar putea avea planete satelit — cea mai apropiată de noi este Alpha Centauri, care se află la 4,3 ani-lumină (anul-lumină este unitatea de măsurat distanțele cosmice și care reprezintă distanța parcursă de o rază de lumină într-un an). Dacă socotim că viteza luminii este de 300 000 km/sec., atunci ea va parcurge într-un an o distanță egală cu 60 sec. x 60min. x 24 de ore x 365 de zile x 300 000 = 9 460 800 000 000 km, adică peste 9 460 miliarde km. Și asta e distanța minimă la care ne putem aștepta să găsim parteneri de dialog. Se ridică, deci, probleme deosebite de ordin energetic și tehnic ca să se poată realiza asemenea legături. Dar pentru aceasta nu ar ajunge existența unor oarecare forme de viață, ci a unor ființe inteligente. Dar ființă inteligentă a fost și omul primitiv. Numai că el se mulțumea să supraviețuiască și, în definitiv, avea lumile lui nepământene, populate de ființe cu calități supraumane cu care se străduia să fie în relații optime. Într-un fel, el realizase pe linie spirituală ce ne dorim noi, azi, la modul concret. Deci, nu ar fi suficientă nici o simplă lume de ființe inteligente. Aceasta este cu atît mai adevărat cu cît nu se poate nega prezența unui nivel destul de ridicat de inteligență la animale ca: delfinul, elefantul sau chiar caracatița. La toate acestea trebuie să adăugăm că Pământul de acum cîteva zeci de mii de ani (ca să nu mergem pînă la primii hominizi) nici nu era un obiect cosmic detectabil altfel decît prin mijloace optice, deci de la distanțe foarte mici, așa cum e Luna, de exemplu, sau planeta Venus (Luceafărul). Noi am devenit detectabili abia în secolul nostru, ca urmare a descoperirii și folosirii intensive a noi tipuri de energie (calorică, electromagnetică ș.a.), care se scurg în spațiu în cantități observabile. La rîndul nostru, putem detecta doar acele lumi care sînt în stare să producă și să folosească energii diverse, în cantități suficiente pentru a fi detectate de la distanțe de minimum 4,3 ani-lumină. Deci, mai trebuie să facem o rectificare: nu e suficient ca pe o anume planetă foarte îndepărtată să existe ființe inteligente. Trebuie să existe o civilizație. Și nu una aflată la începuturile sale, să zicem, în stadiul mașinii cu aburi, ci cel puțin în stadiul în care ne găsim noi, pămîntenii. Să fim noi singura sau cea mai înaintată civilizație în Universul detectabil? Dacă nu, de ce tace?

CIVILIZAȚIII SINUCIGAȘE?

Abia acum se încurcă lucrurile. Să privim critic și detașați propria civilizație. Acum vreo 200 de ani a avut loc o revoluție industrială, produsă de extinderea folosirii forței aburilor. În numai 200 de ani, am ajuns la microprocesoare și fisiune nucleară și sîntem pe cale să folosim industrial și fuziunea nucleară. Desigur, civilizația începe mult mai demult, odată cu descoperirea focului și roții. Unii spun că și mai înainte, încă de la folosirea uneltelor de piatră. Ce ne preocupă este nu atît vechimea civilizației — cîteva milenii, care înseamnă clipe dacă le raportăm la timpul cosmic — cît ritmul ei de dezvoltare. Se pune problema: cît de mult se poate dezvolta o civilizație? Răspunsurile vor fi diferite, după cum ne vom uita la resursele clasice de energie sau la cele viitoare bazate pe fuziunea nucleară și alte energii (gravitațională ș.a.). Dar, oricît de optimiști am fi — presupunînd că vom folosi apa drept combustibil, de exemplu —, resursele nu sînt infinite. Cît ar putea dura?

Dar se poate pune așa problema? Mă tem că da. Nu numai pentru că istoria noastră a fost martoră la nașterea și dispariția multor civilizații, dar și — dacă ne referim la civilizația planetară — pentru că există motive să nu fim prea siguri că omenirea nu va ști ce a pățit ucenicul vrăjitor, care a dobîndit formula magică pentru a struni natura, dar nu a mai fost în stare s-o dobîndească pe cea necesară opririi ei. Omenirea nu se arată, deocamdată, liniștitor de înțeleaptă, ca să nu ne temem că mijloacele de procurare a energiei, absolut necesare dezvoltării civilizației, nu vor scăpa de sub control. Este doar o ipoteză, dar pe care nu o putem exclude. Și atunci?

Atunci să apreciem — odată cu Isaac Asimov — că o civilizație (căci oricare civilizație e produsul unor ființe inteligente, iar inteligența nu aduce numai știință, cultură, civilizație, ci și vanitate, sete de putere, ranchiună ș.a.) dăinuie cam 1 000 000 de ani, o cifră nefondată științific, dar cu care se poate lucra, fiind destul de mare la scară umană și destul de mică la scară cosmică. Să nu pierdem din vedere că civilizației noastre i-au trebuit circa 4,5 miliarde de ani pînă să apară. Iar dacă dintre toate lumile posibil civilizate jumătate nu au atins încă nivelul necesar comunicării intergalactice, iar jumătate au depășit acest nivel și au dispărut? Universul e destul de mare ca să găzduiască o asemenea situație de nesincronizare a dezvoltării eventualelor civilizații. Dar poate că există civilizații superioare care și-au trimis emisari ce nu ne-au contactat încă. Galaxia noastră (iar „ai" pot veni din alte galaxii) este destul de mare pentru a fi posibil așa ceva. Ea s-a format cu 15 miliarde de ani în urmă. Viața stelelor mari e de ordinul „doar" a milioanelor de ani pînă să explodeze. Așa că ne putem, încă, aștepta la vizite. Mîine sau peste 10 000 sau 100 000 de ani.

AM FOST SAU NU VIZITAȚI?

Dar poate că am fost deja vizitați. Literatura de genul celei ilustrate de Van Daniken e destul de bogată. Explicațiile date de asemenea autori nu sînt univoce. Și numai spiritele neinstruite sînt dispuse să accepte orice explicație dată fenomenelor mai puțin obișnuite, în special explicații „erotice", care, la rîndul lor, se cer argumentate. S-ar putea replica: dacă o civilizație durează un milion de ani și se autodistruge — din neînțelepciune, din eroare, din „plictiseală" sau prin epuizarea materiilor prime — și, cum natura vie are toate șansele să reînvie (rezistența unor organisme inferioare la radiații, de exemplu, e cunoscută) și biosfera s-o ia „de la început" pînă la o nouă civilizație, s-ar putea ca Pămîntul să mai fi fost sediul unei sau unor civilizații. Ideea nu e absurdă, dar toate urmele „neexplicate" nu pot fi lăsate de asemenea civilizații? Noi înșine am lăsat de pe acum astfel de mărturii ale existenței noastre. Și atunci?

CONCLUZII PROVIZORII

Cum vedeți, discuția nu e simplă. Și încă nu am atins însăși biogeneza, ca problemă cosmică. Nu am reușit nici măcar să amartizăm cu echipaj uman. Costurile sînt enorme. Ca să trimitem, dar să și primim un semnal. Avem de așteptat cel puțin 4,3 x 2 ani, dar și timp de una sau mai multe generații. Asta pentru un prim „hallo". Să nu ne pierdem, deci, speranțele, dar nici răbdarea și să ne ocupăm deocamdată ceva mai mult de planeta noastră. Avem nevoie de vecini, dar, parcă, mai curînd de pace și adevărată civilizație la noi pe Terra. Altfel, ce vom oferi primilor musafiri? ■

VLADIMIR EȘANU

Biologia modernă a descoperit taina „eternului feminin"?

Diferența dintre sexe a fost o evidență acceptată ca atare din timpuri ancestrale. Pînă tîrziu de tot, spre jumătatea mileniului nostru, însă, omul nu a avut nici timpul, nici mijloacele și nici interesul de a vedea dincolo de aspectele somatice frapante. De abia de la Renaștere, cînd omul începe să reflecteze asupra lui însuși, cînd face din el însuși un obiect de studiu — aceasta din necesități sociale, medicale, ergonomice etc. —, radiografia biologicului său capătă contururi tot mai precise, cu elemente tot mai utile. Această penetranță în propria existență fizică și chiar și în cea cerebro-psihică s-a realizat cu adevărat însă odată cu revoluția tehnicii. Cibernetica, robotica, bionica oferă astăzi nu numai instrumente de acțiune-organizare în aria vieții exterioare, dar și infinite scheme de introspecție reflexivă, de cunoaștere de sine și în sine a ființei umane. Deci și a femeii. Așa că, la ora actuală, chiar dacă mai rămîn pete albe pe harta universului entității umane, bagajul enorm de date clarificate și catalogate ne oferă posibilitatea de a ne crea o imagine mai obiectivă asupra conceptului de feminitate, de „personalitate feminină".

Trebuie precizat însă că ea este mai mult decît un organism înțeles prin ereditatea celulară a viscerelor sale și că, dacă perspectiva biologică este o condiție de bază, ea singură nu reprezintă încă „omul", în speță femeia, identitatea, autonomia, personalitatea înseamnă, totodată, dependența și interdependența relativă între viața vegetativă și cea psiho-socială. Complexitatea personalității umane rezultă deci din întrepătrunderile și interdeterminările, în flux-reflux, între mai multe zone, acestea fiind: zona biologică, zona psihologică, zona axiologică, zona socială. Evidențierea acestei multistratificări a personalității umane este necesară pentru ca aceste rînduri, în mod obligatoriu limitate, să nu ducă la o înțelegere „biologizantă" trunchiată și simplistă. Putem conchide deci că, în contextul acumulărilor de cunoștințe și al conceptelor actuale, feminitatea este expresia cea mai înaltă a sintetismului în evantaiul de elemente genotipice[1] și fenotipice[2] ce condiționează, dinamizează, întreține, dezvoltă și desăvîrșesc unitatea somato-psiho-socială feminină.

Reluînd firul ideilor numai pe pista biologicului, va trebui să abordăm mai multe etape în dezvoltarea personalității feminine.

✽

Etapa sexualizării genetice. Sexualizarea genetică este prospectată de cei doi gameți (ovulul-gamet feminin și spermatozoidul-gamet masculin) și demarată de contopirea acestor doi gameți în procesul de fecundare, proces în care A.D.N.-ul uman se divide în 46 de fragmente numite cromozomi (genomul deținător de gene), complexe biochimic-moleculare care vor modifica în timp și spațiu întreaga structură somato-funcțională. Diviziunea celulară va departaja și va dota fiecare celulă cu 22 perechi de cromozomi asemănători, omologi (Autozomi) care vor codifica dezvoltarea viscerală comună celor două sexe, precum și o pereche de cromozomi

de diferențiere sexuală (Gonozomi). La femeie, heterocromozomii sînt omologi[3] = XX (nomenclatura e dată după forma lor văzută la microscop), spre deosebire de bărbat, unde heterocromozomii sînt heterologi[4] = XY. În consecință, încă de la ou fecundat (zigotul), toate celulele viitorului organism primesc pecetea sexualizării — 44 A + XXG pentru sexul feminin și 44 A + XYG pentru sexul masculin. Cromozomii de sex (Gonozomii) conțin informații, codul genetic, adică elementele deterministe, dinamizate și diferențiate ale dispozitivelor sexuate.

Etapa sexualizării embriofetale: Începe din prima lună și se termină în luna a III-a de viață intrauterină, perioadă în care, conform premiselor codului genetic gonozomic, se structuralizează gonada unisexuată, adică formarea ovarului și a tractului genital de tip feminin (la bărbat testiculul cu tractul genital de tip masculin). În perioada fetală (lunile V—VII), sexualizarea se desăvîrșește, în sensul apariției unor structuri neurohormonale tutelare de la baza creierului, „gonadostatul"[5] hipotalamo-hipofizar.

Etapa sexualizării pubertare: Față de sexualizarea embriofetală, în care se cristalizează structura morfologică, pe această linie sexualizarea pubertară nu aduce modificări fundamentale. Ea desăvîrșește doar unele aspecte secundare (scheletul, sînii, panicolul gras, pilozitatea) și, în același timp, maturizează, armonizează elementele psiho-neuro-endocrine sub raport funcțional, optimizînd potențialitatea procreativă. Pivotul sexualizării biologice mature la femeie este axul hipotalamo-hipofizo-ovarian, ax mănșonat de o serie de alți factori neuro-endocrino-metabolici, cu implicații interrelaționale secundare, dar strict necesari.

Hipotalamusul, prin poziția sa topografică de la baza creierului, își atestă importanța tutelară în reglarea întregii vieți vegetative, fiind, în același timp, resortul vieții instinctive. Așa-zișii hormoni hipotalamici („factorii eliberatori" și „factorii inhibitori") prin intermediul hipofizei întreține întreaga constelație endocriniană, în speță hormoni, ovarieni ca și pe cei tiroidieni, suprarenalieni etc.

Declanșarea secreției hipofizare este strict nervoasă, ea depinzînd exclusiv de dinamica funcțională neuronală a hipotalamusului, care întreține pe lîngă o secreție continuă hipofizară și o secreție cialică, aceasta din urmă cu totul particulară sexului feminin.

Hipofiza este împărțită în trei sectoare, fiecare cu conexiunile nervoase și cu funcții bine definite: Lobul anterior, sub impulsurile specifice hipotalamice (factorii eliberatori), elaborează o serie de hormoni (tropi) pentru fiecare glandă periferică cu secreție specifică, efectivă, trofometabolică. Lobul intermediar, sub aceleași impulsuri hipotalamice, secretă un hormon ce dirijează intensitatea și repartiția pigmenților pielii (masca gravidică etc.), o funcție rudimentară la om. Lobul posterior este doar depozitarul a doi hormoni elaborați direct de hipotalamus, și anume acitocina și vasopresina.

Ovarul are o structură în 2 straturi, fiecare cu un rol deosebit. Cortexul ovarian începe să funcționeze încă din viața intrauterină, fiind patul ovogenezei, ovulii maturi rezultați secretînd hormonii estrogenici și progesteronici.

Medulara ovariană elaborează hormonii masculini care ajută la feminizare prin transformarea lor în hormoni estrogenici sau contracarează acțiunea periferică a acestora.

*

Hormonii estrogenici se formează în cantități mai mici, supleative și permanente în corticosuprarenală și pe perioada sarcinii în placentă. Estrogenii au în primul rînd o implicare funcțională locală, ei ajutînd la rata de creștere a foliculilor următori, precum și la pregătirea funcției progestative (pentru sarcină) a foliculului. Asupra organelor cu receptori estrogenosensibili (organe genitale, mamele, hipotalamus) au un rol trofizant.

Asupra metabolismelor în general, estrogenii contribuie la: retenția de sodiu în organism, au un efect diabetogen, scad lipemia (grăsimile sanguine), reduc excreția urinară de calciu, utilizîndu-l în structura osoasă, accentuează catifelarea pielii, fluidifică secreția sebacee, inhibă formarea comedoamelor, inhibă formarea globulelor roșii și mai ales a captării fierului, contribuie la distribuirea de tip feminin a țesutului gras, stimulează tiroida, suprarenala și pancreasul, influențează dinamica funcțională neuropsihică de o manieră specific feminină.

Hormonii progesteronici se formează în principal în ovar, dar și în corticosuprarenale; placentă. Anumite celule din pereții foliculului rupt, care a expulzat ovulul, se transformă în celule luteinice secretoare de progesteron. Cum această transformare are loc în mod ciclic, rezultă că și secreția de progesteron este ciclică. În suprarenale, elaborarea de progesteroni este mică, continuă și pe toată viața. În placentă, progesteronii sînt secretați în cantitate mare și cu rolul de a menține sarcina. Acțiunea lor locală asupra organelor genitale, în principal, este de a pregăti mucoasa uterină, „patul", de cuibărire a oului în dezvoltarea sa embrionară, acțiune pregătită de extrogeni. Asupra ovarului, progesteronii acționează oprind formarea de noi foliculi ovulatorii.

În metabolismul general, progesteronii au o acțiune trofică proteică, scad lipidemia, au un efect diuretic, calmant.

Hormonii androgeni, hormonii masculinizanți, la femei sînt secretați cam la valori egale, atît de ovar cît și de suprarenală. Ei sînt o treaptă obligatorie în elaborarea estrogenilor. Ovarul senil secretă numai androgeni, care alături de cei secretați de suprarenală masculinizează femeia după menopauză. Acțiunea lor locală, alături de progesteroni, este oprirea ovulației prin frînarea hipofizei. În metabolismul general au un rol echilibrant-contracarant al feminizării estrogenice excesive, rol anabolizant proteic, de reținere moderată de sodiu, potasiu, calciu, fosfor, au rol antidiabetic prin fixarea glucidelor în ficat.

În general, hormonii, și în speță cei gonadici, devin purtătorii informației genetice sexualizante la nivelul și în măsura în care cromozomii gonozomici nu-și pot valida efectul în mod direct. Acești hormoni, la rîndul lor, direcționează doar troficizarea elementelor preexistent sexualizate — receptorii periferici, care recunosc informația specifică tot după codul genetic.

Întregul eșafodaj neuro-endocrino-metabolic descris pînă acum nu are un statut plat, invariabil, care să satisfacă numai strategia conservării vieții, fie ea și particulară sexului respectiv

odată mai mult, la femei, dinamica neuro-endocrino-metabolică devine ondulatorie, ciclică, în flux-reflux, pe cea mai mare perioadă a vieții, această dinamică antrenînd întreaga personalitate feminină sub toate aspectele sale (biologică, psihologică, axiologică și chiar socială).

Este perioada numită și etapa sexualizării progestative, în care identitatea femeii se integrează în parametrii săi plenari, nu atît sub raport sumativ al componentelor sale specifice, cît prin supradimensionarea fluxionară a lor. Aceasta în tentativa finalizării strategiei de perpetuare a speciei. Nu degeaba intuiția și apoi maliziozitatea anonimă a stigmatizat această enigmă feminină cu formula: „Ja donna e mobile"[6] „sau varia et mutabile semper femina"[7].

Orice proces fiziologic trebuie situat nu numai în structura spațială a organismului, ci și în temporalitatea dinamicii biologice. Studierea oricărui sistem viu arată că procesele vitale se desfășoară într-o alternanță a fazelor de „maxim" și „minim".

Bioritmul, deci, este desfășurarea în timp a oricărui fenomen biologic, ritmicitatea, homeostazia[8] și adaptarea fiind aspecte diferite ale aceluiași principiu biologic.

Calendarul bioritmiei feminine, ca exprimare globală, este întreținut de un releu de formațiuni nervos-centrale (hipotalamus, sistemul limbic etc. — „orologiul vital"), la rîndul lor stimulate sau frenate-modulate de către hormonii ovarieni periferici.

Acest centru vital, hipotalamusul, primește informații stimulator-frenatorii din mediul exterior (factori fizici, psihici, sociali etc.) prin intermediul scoarței cerebrale, precum și prin excitații ce vin din afară, din imensa lume hormonal-metabolică celulară de la periferia organismului. Poziția cheie a sa îi conferă rolul de placă turnantă, modulatorie, în metabolismele și funcțiile fundamentale ale vieții vegetative, în primul rînd cea gonadal-reproductivă.

Cum s-a mai spus, hipotalamusul are o secreție continuă („tonică", „bazală"), similară la ambele sexe, și una intermitentă, secreția „pulsatilă", aceasta fiind movensul ciclicității neuro-hipofizo-gonadale specifică sexului feminin.

Ca urmare directă a jocului cibernetic neuro-endocrino-metabolic inițiat de funcția ciclică hipotalamică, se va amorsa și modularea troficității somato-viscerale de tip sexual, și în primul rînd a aparatului genital.

Ca atare, se va valida un ciclu al organelor genitale (col, uter, trompe, ovar, sîni etc.), dar, în același timp, și în domeniul marilor compartimente extrasexuale, elementele biochimice-celulare de la nivelul tuturor țesuturilor.

Bioritmia catamenială își cîștigă astfel o importanță deosebită printre marile probleme științifice ale medicinei, psihiatriei etc., ea deschizînd încă de pe acum direcții de cercetare și practică medicală: cronobiologia, cronofiziologia, cronopatologia, cronofarmacologia.

Dacă în cadrul ciclului catameniai deviațiile biologice cvasifiziologice biologice sînt mai ascunse, iar excrescențele lor pot constitui cel mult substanța așa-numitelor „bizarerii" ale „enigmei feminine", în sarcină, postura de maximă opulență a feminizării, axul neuro-hipofizo-gonadic este atît de solicitat și sectoarele metabolice sînt atît de bulversate încît femeia devine „o altă ființă".

*

A oferi cititorului, într-o lectură de sensibilizare-divertisment, imaginea „universului" personalității feminine, chiar și numai sub raport biologic, univers la care natura a prospectat, a modelat și a desăvîrșit în decurs de milioane de ani, iar știința a achiziționat tot atîtea milioane de date, este, credem noi, un lucru aproape cu totul imposibil. Articolul nostru este o simplă schemă, o punere în temă asupra unei singure fațete din „enigma feminină", și anume schema bazelor biologice ale feminității ■

Conf. dr. OCTAV BĂLTĂCEANU

---

[1] *Moștenite prin aparatul cromozomial parental.*

[2] *Formate prin trăiri proprii în mediul fizic, biologic, social, moral etc.*

[3] *Cromozomi asemănători ce parvin atît de la ovul cît și de la spermatozoid.*

[4] *Deosebiți ca formă și funcții, proveniți atît de la ovul cît și de la spermatozoid.*

[5] *Aparatul, dispeceratul central al funcțiilor sexuale.*

[6] *Femeia este schimbătoare.*

[7] *Diferită și schimbătoare este femeia.*

[8] *Păstrarea echilibrului.*

Timpul și informația

Structură informațională complexă, omul nu a căpătat conștiința de sine decît în clipa cînd creierul a fost capabil să preia, să prelucreze și să valorifice informația. Despre riul care curge, despre iarba care crește, despre focul care arde... Și nu a devenit colectivitate, conștientă de acest fapt, decît receptînd, prelucrînd și valorificînd, primind și restituind semenilor lui informații. Conștiința sa individuală și socială sînt astăzi cuvinte exprimînd noțiuni ce s-au format într-un lung și anevoios proces informațional. A învățat contemplînd, a învățat din actul nașterii, din durere, din frig și foame, a învățat din moarte, sub un suvoi neîntrerupt de informații captate de la propriul său organism, de la natură, de la ceilalți oameni. În sfîrșit, a învățat, propunîndu-și asta, adunînd în memorie informații, date, cunoștințe, experiențe, eșecuri, a învățat să vrea să învețe și să nu uite. Școala ca instituție a fost prima reacție organizată de apărare împotriva uitării și instrumentul social de transmitere a cunoștințelor necesare reluării perpetue a procesului muncii. Asta a fost ieri. „Azi" este doar acel prag infinit mic peste care timpul trece spre a deveni trecut. „Mîine" este încă viitor. Avem toată libertatea față de timpul care vine și nici una față de cel care s-a dus. Tot ce am făcut mai bun, mai frumos, toate greșelile, toate războaiele, epidemiile sînt undeva în timpul care s-a dus. Toate descoperirile, toate cărțile, toate casele au fost făcute, au fost scrise, au fost construite. Viitorul nu are încă nimic. Nici o casă, nici un om, nici o faptă. Viitorul o să fie, viitorul o să aibă, viitorul o să vină... Și, totuși, toată viața, toate puterile ni le consumăm pentru ziua de mîine. Pentru acest viitor în care alegerea este încă permisă și orice speranță posibilă. Dar din acest viitor vin și toate pericolele și toate amenințările. Odată cu copiii care nu s-au născut, cu invențiile care n-au apărut, cu casele care nu s-au construit. Cum va fi mîine? Iată o întrebare la care nu vom osteni să căutăm răspunsuri.

Să rememorăm: reacția imediată a oamenilor față de explozia informațională a fost fărîmițarea uriașului volum de date pe sectoare și specializări tot mai înguste. Așa de înguste

încă profesioniștii domeniului definesau specialistul viitorului cu o butadă care ascundea un înțeles aberant: „cel care știe totul despre nimic". Reacția de apărare a omului prin îngustarea rapidă și traumatizantă a orizontului său de referință profesională, și nu numai profesională, s-a dovedit eronată. Încă în urmă cu un deceniu, supraspecializarea era considerată o soluție. Astăzi, opțiunea către consolidarea unei formații profesionale de larg orizont este tot mai evidentă. Pentru că explozia informațională nu este doar un fenomen de cunoaștere, ci efect și cauză în același timp ale revoluției tehnico-științifice contemporane. Realitatea acestui fapt determină efecte contradictorii. Pe de o parte utilizarea unor tehnici și tehnologii tot mai sofisticate, pătrunderea informației ca element tehnologic în sfera producției pretind din partea celui care mînuiește această tehnică și tehnologie un număr de cunoștințe și informații mult mai mare. Așa de mare încît tendința supraspecializării prin îngustarea perimetrului pare necesară. Pe de altă parte însă, uzura morală rapidă pe care avalanșa de date și informații tehnico-științifice noi o exercită asupra tehnologiilor, ritmul halucinant al modificărilor cerințelor pieței modifică rapid datele producției, ale structurii acesteia. La un moment dat o întreagă categorie de supraspecializați devine inutilă. Readaptarea forței de muncă la o asemenea situație capătă înțelesul unui șoc. Reacția de apărare se plasează la polul opus. Dovadă că în strategia de pregătire a forței de muncă, balanța înclină tot mai mult nu în favoarea supraspecializatului, ci în cea a adaptabilului. Criteriile devin capacitatea individuală de adaptare la schimbări, posibilitățile de asimilare a noilor cunoștințe, disponibilitatea psihică de a accepta schimbarea statutului profesional ca o stare normală. Școala? Dacă ieri școala reprezenta o etapă a pregătirii omului pentru muncă, mîine învățarea continuă va fi partea esențială a muncii însăși pe toată perioada activă a vieții omului. Începe declinul „meseriașului" în sensul clasic al termenului. Ideea că ritmul actual al schimbării face din fiecare individ un școlar perpetuu nu trebuie să ne sperie și nici să ne dezarmeze. Semnul prezentului și dimensiunea esențială a viitorului este informația. Circe 400 000 de semnalări documentare numai în domeniul chimiei. Să recităm această cifră: 400 000. Ea nu spune nimic. De ce nu 4 milioane sau 40, sau mai mult, sau mai puțin? Fără componenta temporală, informația nu are înțeles. De fapt nu comunică nimic. Circa 400 000 semnalări documentare în domeniul chimiei apar într-un singur an. Acum da. Acum știm că dacă ar vrea să le parcurgă, nici vorbă să și le însușească, unui singur om nu i-ar ajunge o viață.

Așadar, un singur om n-ar putea folosi așa cum spuneam tot volumul de cunoștințe din domeniul său. Împărțim tarlaua în parcele? Specializarea îngustă nu reprezintă o soluție. Nu numai dinamica activității economico-sociale o respinge. În perimetre înguste, combinațiile fertile sînt relativ puține. Dovadă că perfecționările tehnologice de primă mărime nu apar de regulă în interiorul unei specialități anume, ci la granița dintre 2—3 sau mai multe specialități. Supraspecializații trebuie să se adapteze sau să dispară. În acest plan, echipele multidisciplinare pe care se mizează în cercetare, proiectare și chiar în unele zone ale producției sînt o soluție pentru acum, nu pentru mîine. În orice caz, viitorul pretinde specialistului în primul rînd instrumentele logice cu care să poată opera în spații intelectuale foarte largi. Nu este vorba de o întoarcere la structura politehnică tradițională, care oricum nu s-ar mai putea realiza într-un univers așa de bogat și de dinamic, nici de intelectualul de tip renascentist, în stare să cuprindă și să excelez în mai multe domenii. Depășit de volumul uriaș de informații, specialistul viitorului nu se profilează ca un depozitar de cunoștințe, nici nu ar putea să fie, ei trebuie să devină, înainte de orice, posesorul unor metode operaționale și de gîndire capabile să-i confere posibilitatea de abordare competentă a oricărei probleme tehnice, apelînd la un depozit constituit de date și informații (memoria unui calculator, de pildă). Competența însăși capătă alt înțeles. Primează ceea ce numeam mai sus instrumentul logic, sistemul mental de regăsire și valorificare a informației, nu informația în sine. Și îngustarea perimetrului de referință și lărgirea lui ulterioară, în înțelesul celor spuse, nu sînt altceva decît reacții de adaptare. Greșesc cei care își închipuie că ucenicul vrăjitor a uitat formula magică. Pur și simplu descătușarea acestei uriașe energii, omenește creatoare, necesită altă formulă. Fenomenele de inadaptare apar, nu se poate să nu apară: sentimentul frustrării, senzația că ne scapă înțelesul profund al fenomenelor, că ne lipsesc datele pentru judecăți pertinente, deteriorarea noțiunii de timp, dilatarea amețitoare a spațiului în care reverberează fiecare act omenesc, înmulțirea efectelor adverse, exacerbarea aproximativului în macrosisteme pe măsură ce crește gradul de precizie și scade posibilitatea de eroare în „micro". Dar toate acestea sînt doar crizele de adaptare, derutante, greu de explicat, adesea dureroase. Prin capacitatea sa de a înmagazina și prelua datele, calculatorul electronic depășește în multe privințe cu mult posibilitățile unui om, prin rapiditate și precizie în execuție robotul ne elimină din procesul nemijlocit de producție. Și, totuși, pe măsură ce aceste diferențe se adîncesc, importanța omului în procesul de producție crește odată cu nivelul și orizontul său de pregătire. Este fără îndoială o pierdere minimă pentru un cîștig consistent. Caracteristica

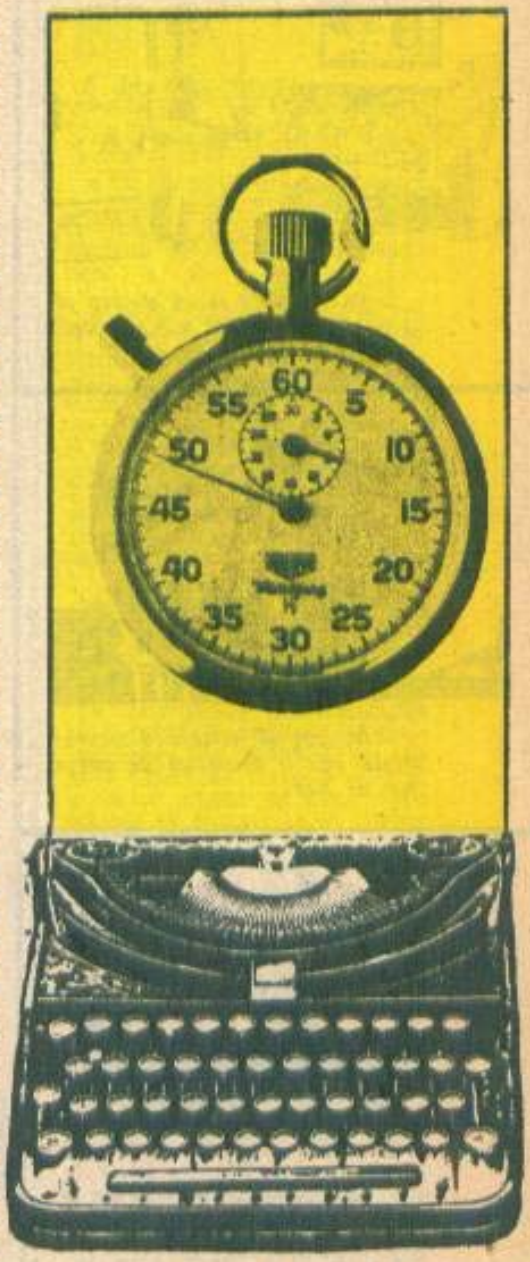

timpului nu este truda brațelor, ci osteneala minții. Calculatorul devine memoria. Foarte bine. Dacă vom ști să păstrăm sămînța de înțelepciune și de omenie a spiritului nostru creator, are vreo importanță unde facem depozitele din moment ce vom putea scoate oricînd, cît ne trebuie și cînd ne trebuie? Dar are importanță unde și cînd și cum semănăm. Pentru că în universul cunoscut, Pămîntul este singura planetă ce adăpostește viața. Iată o informație pe care n-avem dreptul să o uităm ■

ANTON UNCU

Dosar științific
coordonat de
NIKI GEORGESCU

UMOR STRĂIN

– Vă recomand să vă plimbați pe picioare, dar niciodată mai mult decît între orele două și cinci!

– Închipuiți-vă, vorbesc în somn și treaba asta îi deranjează pe colegii mei de birou.

– Domnule doctor, vreți să știți ce diagnostic am stabilit automobilului dv.: i-a cedat inima!

Fără cuvinte

Medicină cu... înlocuitori

• Dintre realizările medicinei de transplant, poate nimic nu a impresionat mai mult decît primul transplant cardiac realizat de către celebrul chirurg dr. Cristian Barnard, acum 20 de ani. În ultimii ani, specialiștii și cercetătorii au descoperit o substanță medicamentoasă — ciclosporina A —, capabilă să înlăture fenomenul de respingere sau să amîne cu mult manifestările clinice datorate acestuia. Astfel, Keith Costte, un pacient din Marea Britanie, a supraviețuit 6 ani cu o inimă umană implantată.

• Unei fetițe în vîrstă de 18 zile, al cărui cord era insuficient dezvoltat și capabil să mai asigure funcția hemodinamică doar 48—72 de ore, i s-a implantat o inimă provenind de la o maimuță (o femelă de babuin, în vîrstă de 8 luni). Alegerea donatoarei s-a bazat pe asemănarea sîngelui și cordului babuinului cu ale omului. Supraviețuirea, deși scurtă (numai 15 zile), a demonstrat că s-ar putea realiza în viitor dificila problemă a donatorului uman.

• Deși ficatul este considerat cel mai complex „laborator" al organismului uman, imposibil de reprodus artificial, operațiile de transplant ale acestui nobil organ nu sînt de dată recentă. Primul asemenea transplant a fost realizat cu 24 de ani în urmă. Nerespingerea transplanturilor hepatice din ultimii ani s-a datorat tot tratamentului cu ciclosporina A.

• În R.P. Chineză, un grup de chirurgi au realizat un „autotransplant", reușind să grefeze degetele de la picioare la mîinile unei tinere accidentate. La resturile falangelor rămase la mîini li s-au adăugat cîteva de la degetele picioarelor, reconstituindu-i-se bine (anatomic și funcțional) mîinile.

• La Clinica de chirurgie plastică și reparatorie din București — condusă de prof. dr. docent Agripa Ionescu — s-au replantat membre întregi (secționate prin accidente), care și-au recăpătat sensibilitatea și capacitatea de mișcare.

• Primul transplant al timusului — această glandă endocrină cu rol deosebit în creșterea și apărarea organismului de îmbolnăviri — a fost realizat în anul 1969.

• Primul transplant de ovar împreună cu organul său de legătură cu uterul — trompa lui Faloppe —, provenite de la o tînără de 28 de ani, au fost grefate surorii sale gemene, născută fără aceste organe și, în consecință, incapabilă de a procrea. Prof. dr. Sherman Silber (S.U.A.), care a efectuat operația, speră ca pacienta, peste 1—2 ani, să poată deveni mamă.

• Diabeticii vor profita în viitor de „pompe cu insulină", un mic aparat gen „microcomputer", care se implantează sub pielea bolnavului și care este capabil să regleze eliberarea

• NOUTĂȚI ȘTIINȚIFICE •

PRECIZARE

Frecvent, după naștere, se constată o ușoară stare depresivă a tinerelor mame, care plîng din te miri ce. O echipă de medici din Anglia a administrat femeilor după ce au născut progesteron, în injecții și pastile, pînă la apariția primei menstruații. Rezultatele au demonstrat că stările respective erau de natură hormonală, nu psihică, așa cum se credea.

APARAT ELECTRONIC ÎMPOTRIVA BÎLBÎIELII

Un aparat miniatural pentru corectarea defectului de vorbire care este bîlbîiala a fost realizat la Leningrad. Oamenii de știință au apelat prima oară la electronică pentru a realiza efectul de „ureche interioară".

Aparatul are dimensiunile unei jumătăți de palmă. „Inima" lui este o schemă integrală. Cu ajutorul ei, bolnavul aude, cu o întîrziere de cîteva fracțiuni de secundă, propriile sale cuvinte, abia rostite. Acest efect al „urechii interioare" îl ajută să pronunțe următorul cuvînt fără ezitare.

Testarea clinică a aparatului a dat rezultate elocvente. Treizeci la sută dintre bolnavii cu această afecțiune, îndeosebi copii, se vindecă total, iar la alți treizeci la sută vorbirea devine mai fluentă.

Cercetătorii de la Institutul „Elektron" continuă munca de modernizare a aparatului. Ei propun o variantă care să poată fi montată în rama ochelarilor.

O „HARTĂ" A GENELOR UMANE

Pentru prima dată, cercetătorii americani au reușit să alcătuiască o „hartă" — sumară — a genelor care există în organismul uman. Se presupune că peste 3 000 dintre bolile cunoscute sînt datorate unor deficiențe

rea insulinei dintr-un rezervor (cu doză pentru două săptămîni) direct în circulația sanguină a bolnavului. În funcție de ritmul meselor și de conținutul lor, pancreasul artificial este capabil să adune informații biochimice din sîngele bolnavului, să măsoare variațiile glicemiei și să stabilească doza de insulină necesară a fi eliberată în circulație, după trebuințele organismului. Dacă din diverse motive cantitatea de zaharuri scade, computerul dă alarma și calculează necesarul de zahăr ce trebuie administrat alimentar sau intravenos prin glucoză. Întregul complex de operații ce compun pompa de insulină este de mărimea unei tabachere și este ușor de implantat sub pielea abdomenului pacientului.

• Din anul 1985, într-o clinică de stomatologie din U.R.S.S. se confecționează proteze dentare din materiale (aliaje) dure, cărora, pentru a le crește rezistența în timp, li se aplică un înveliș protector, fiind pulverizate cu plasmă în vid. Protezele astfel tratate devin de 14 ori mai rezistente decît cele din aur și de 3 ori decît cele din oțel.

• Dr. Ana Maria Dumitrescu, reputat oftalmolog român, în colaborare cu specialiștii de la Institutul de Cercetări pentru Pielărie și Încălțăminte din București a realizat un pansament oftalmic în care drept material de bază este utilizat colagenul, obținut de la bovine și ovine. „Oftalcolul" are proprietăți biostimulatoare și în proliferarea celulelor epiteliale din structurile ochiului. Leziunile oculare infecțioase se vindecă rapid. Produsul a fost premiat la Salonul Internațional al Invențiilor de la Bruxelles.

• Un transplant de funcție a fost realizat de un grup de cercetători — medici și ingineri —, care au pus la punct un dispozitiv capabil să ajute vorbirea în cazul în care bolnavii și-au pierdut această capacitate. O casetă miniaturizată, purtată la piept de bolnav, conține un sistem de valve care face ca aerul expirat să acționeze țesuturile esofagului, obținîndu-se o vorbire oarecum apropiată de cea normală.

• Pentru prima oară a fost realizată de cercetători australieni „urechea bionică": un aparat complex, care are la bază un implant cohlear de electrozi și un dispozitiv analizor. Aceste componente convertesc sunetele normale în impulsuri electrice care-i ajută pe hipoacuzici sau chiar pe surzi să recunoască sunetele. Aparatul auditiv este un transmițător — procesor al vorbirii, cît un țigaret bun de ținut în buzunar. Printr-un microfon, acesta primește vibrațiile sonore, le amplifică și le convertește într-un semnal radio codificat. Transmis unui dispozitiv-bobină aflat în spatele urechii, semnalul ajunge la implantul cohlear, plasat chirurgical în osul mastoid.

• Persoanele care și-au pierdut mirosul vor beneficia de un „nas electronic". Cercetătorii britanici care l-au imaginat precizează că dispozitivul se bazează pe funcționarea a 400 de receptori de mirosuri. Utilizarea acestui „nas electronic" va fi necesară în industria cosmetică și alimentară sau în depistarea consumatorilor de alcool aflați la volan.

Dr. OCTAVIAN POPESCU

CU AJUTORUL LASERULUI

• Cu ajutorul unui laser cu argon de putere mică, atașat unui oftalmoscop, se realizează tratamentul dezlipirii de retină prin fotocoagulare.

• Cercetătorii englezi au realizat un aparat de investigație a funcției vizuale pe bază de laser. Fasciculul emis de aparat se îndreaptă spre ochiul bolnavului. În funcție de cum acest fascicul este reflectat de ochi și de apariția pe ecran a unor mici pete în mișcare, se pot diagnostica 3 boli oculare: miopia, hipermetropia și astigmatismul. Aparatul indică automat tipul de lentile de corecție necesare.

• Într-o clinică din Nürnberg, prof. dr. Ludwig Demling a reușit distrugerea unor calculi biliari în 60 de secunde folosind raze laser.

• Într-o clinică din Washington se sudează formațiunile nervoase întrerupte prin aplicarea pe cele două capete ale nervului secționat a cîtorva picături de sînge. Peste acestea se proiectează un fascicul laser foarte fin timp de o secundă. Sîngele absoarbe lumina și se coagulează, formînd un fel de „manșon" în jurul nervului. Înauntrul căruia, după un timp, capetele se lipesc și curînd reapare funcția de transmitere a influxului nervos în ambele sensuri.

• La Clinica de Neurologie din București se practică operații pe creier cu ajutorul unui bisturiu laser cu bioxid de carbon denumit „Bilas 10", realizat în cadrul secției laser a Institutului Central de Fizică.

• Cercetătorii bulgari au realizat o metodă de aplicare a laserului în tratarea unor defecte în pigmentarea pielii, precum și la înlăturarea tatuajelor unor indivizi. Pînă în prezent, nu se cunoaște nici o altă metodă de înlăturare a tatuajelor de pe tegumente.

• Cercetătorii italieni susțin că laserul poate stimula creșterea părului. Efectul biostimulant al razelor laser asupra firelor de păr ar putea face ca în cazul căderii timpurii a părului să se obțină regenerarea acestuia. Cercetările de laborator sînt încurajatoare.

• Folosind laserul pentru efectul său antiinflamator, analgetic și de ameliorare a circulației locale, cercetătorii sovietici au utilizat un laser cu heliu-neon în tratarea psoriazisului, artropatiei psoriazice, osteoartrozei deformante și a artritei reumatoide.

• NOUTĂȚI ȘTIINȚIFICE • NOUTĂȚI

genetice. Pînă în prezent însă nu au putut fi depistate decît puține dintre genele care stau la originea lor. Oamenii de știință speră că noua „hartă" genetică va permite descifrarea cauzelor și modului cum evoluează diverse afecțiuni, precum scleroza multiplă. Cercetătorii americani speră să elaboreze în viitor o hartă detaliată a genelor organismului uman.

MICROBI CĂUTĂTORI DE AUR

Pentru rezolvarea unei complicate probleme tehnologice, anume extracția celor mai mici particule de aur din minereu, un grup de cercetători de la Institutul de Microbiologie din Moscova au „instruit" în acest sens o specie de microbi. Oamenii de știință au stabilit mai întîi care dintre cele mai răspîndite specii de microbi din natură posedă cea mai mare capacitate de a extrage aurul din minereu. Pentru aceasta s-au amestecat culturi de celule cu un mediu nutritiv, iar acest amestec a fost introdus într-o soluție compusă din două materiale aurifere diferite. Au repurtat „victoria" în „maratonul aurului", cu durata de două zile și două nopți, microbii-actinomicete: ei au reușit să înghită și să acumuleze pînă la 5,7 procente aur dintr-un minereu argilos și pînă la opt procente dintr-un concentrat de sulfură.

În felul acesta, specialiștii au ajuns la concluzia că microbii lărgesc gama proceselor tehnologice de extracție a aurului. În afară de aceasta, experimentul a demonstrat capacitatea microorganismelor de a executa o muncă grea și complexă: extragerea unor particule de metal cu dimensiuni de ordinul micronilor din minereuri de materii prime și acumularea lor în cantități mari.

Colocvii ateiste

Edificarea societății socialiste aduce cu sine, în mod firesc, schimbări importante, atît în dimensiunile și nivelul la care este însușită noua viziune filozofică asupra lumii, cît și în evoluția manifestărilor mistice, obscurantiste și a credințelor religioase. Aceste schimbări, generate de transformările revoluționare care au avut și au loc în toate sferele vieții, determină, treptat, îngustarea sau anihilarea surselor bigotismului și ideilor mistice, obscurantiste, ca și a sferelor lor de influență. Însușirea înaltelor valori morale ce caracterizează omul nou, cu o conștiință înaintată, socialistă, înseamnă și emanciparea de orice prejudecată obscurantistă și asumarea, cu adevărat liberă, de către om, a propriei sale istorii, a propriului său destin.

Libertatea, în general, deci și libertatea conștiinței, implică responsabilitatea ca o condiție de bază a manifestării ei. În consecință, asigurarea libertății de conștiință implică respectarea neabătută a legilor țării de către toți cetățenii, indiferent dacă sînt credincioși sau atei, credința religioasă neputînd constitui, în nici un caz, un motiv pentru încălcarea legilor, a principiilor eticii și echității socialiste. „*Noi, comuniștii* — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului —, *călăuzindu-ne după concepția științifică, ce atestă materialitatea lumii, combatem cu energie superstițiile, misticismul, curentele de gîndire idealiste. În același timp, politica partidului și statului nostru, întreaga viață socială se întemeiază pe respectul credinței oamenilor, pe libertatea conștiinței, pe manifestarea liberă a cultelor în cadrul legilor statului, pornind de la faptul că, indiferent de credința sa religioasă, fiecare slujitor al unui cult sau altul trebuie să respecte legile și să servească cauza edificării noii orînduiri socialiste în România*".

...În rîndurile următoare, relatăm cîteva întîmplări, care ilustrează grăitor pînă unde pot ajunge fanatismul, bigotismul și alienarea celor care întrețin aceste zone întunecate ale ființei umane și cît de grave se dovedesc, deseori, practicile unor sectanți, care pun în pericol nu numai conștiința de sine, ci chiar viața semenilor noștri.

«BOTEZUL POCĂINȚEI»

Primăvară cu must de zăpadă. Este frig și șfichiuie un vînt rău dinspre munte. Tinerii ezită o clipă, apoi flăcăul deschide, hotărît, ușa și o împinge pe fată înainte. Bătrînii sînt amîndoi, acasă, dar stau ca împietriți și nu răspund la binețe. „Acu, eu știu că sînteți supărați pe mine, zice, împăciuitor, tînărul, care era chiar feciorul lor, unicul fecior, dar știți cum s-a întîmplat, cît de crunt m-ați bătut, iar dumneata, tată, era gata să mă tai atunci cu toporul; trebuia să plec. Eu vă respect credința și am uitat tot ce s-a întîmplat, fiindcă sînteți părinții mei și vă iubesc, și vă respect, dar în «Oastea Domnului» eu n-am ce să caut, fiindcă nu cred..."

Se oprește o clipă, fiindcă vede încruntarea teribilă, neiertătoare, a tatălui său. Își ia însă inima în dinți: „M-am dus la școala profesională și am ajuns electronist. Unul dintre cei mai buni. Și m-am întîlnit cu fata asta, pe care o iubesc și pe care doresc să mi-o fac soață. Am venit amîndoi la dumneavoastră, părinții noștri...". „Stați jos" — tună bătrînul.

Se așază. Fetei începe să i se facă frică. A prevenit-o ei, dar nu se așteptase la o asemenea primire. Părul lung, auriu, o ardea ca o flacără peste umeri. Și femeia și bărbatul o țintuiau pe ea. Aude, ca prin vis: „Vrei să fii de-a noastră?". „Da, a murmurat, țin la Văsîi și vreau să ne luăm, să vă fiu noră, fiică..." Dar întrebarea a lovit și mai direct: „Intră în «Oastea Domnului». Numai așa poți fi nevasta lui. Căci el ne aparține nouă". Fata n-a știut ce să mai spună, dar a intervenit Văsîi: „Tată, eu credeam c-ați înțeles. Noi n-aparținem nici unei secte. Noi...". „Să taci, a tunat Gheorghe, și i-a făcut un semn, hotărît, bătrînei, care s-a și strecurat din casă. Tu nu știi ce spui, tu ești stăpînit de diavol. Cu tine știm ce avem de făcut".

S-a instăpînit un moment dureros, de tăcere grea ca lespedea, dacă aveau mai multă minte, sau dacă ar fi știut ce urmează, tinerii ar fi plecat imediat, așa, însă, au rămas pe lavița aceea, pînă au apărut „frații", doisprezece la număr, în cap cu „proorocul" lor, Metodiu, nume de sfînt luat din calendar, căci pe el îl chema Gavrilă, care l-au înfăcat, imediat, pe bietul flăcău. De altfel, el a dat dovadă de multă ușurință și de nejustificată încredere, întrucît își cunoștea bine părinții și știa cît de absurd și de feroce era fanatismul celor din secta aceea. Cît fusese mic n-avusese de suferit, cînd s-a ridicat, însă, mai mărișel, și i-a plăcut școala și i-au plăcut cartea și activitățile pionierești, numai în bătăi l-au ținut, situația culminînd cu ziua aceea, în care el a anunțat că va pleca la școală, la Satu Mare. Atunci l-au închis într-un șopron, l-au legat ca pe un animal de un stîlp și l-au ținut aproape două săptămîni numai cu apă, bătîndu-l cu lanțul în fiecare zi. L-au salvat autoritățile, sesizate de un vecin, nesectant; băiatul a fost trimis la școală și primit în internat, dar în ziua plecării tat-su i-a atînut calea la autobuz — fiindcă stătuse, pînă să se întremeze, la dispensar — cu toporul: „Ori e ostaș al Domnului, ori îl tai, căci eu l-am făcut..." Nu l-a tăiat, fiindcă a avut cine să-l apere, dar mare imprudent fusese acum, de venise cu fătuca aceasta singuri, aici.

În cîteva clipe i-au smuls hainele de pe ei, fără să le pese de prezența fetei, împietrită de groază, l-au înfășurat într-un cearșaf, l-au legat cu un curmei peste mijloc și, izbindu-i fără milă cu un capăt de lanț, l-au tîrît afară, trăgîndu-l spre munte. Fata a zbucnit pe poartă și a ajuns într-un sufiet la consiliul popular, aflat la mai

bine de cinci kilometri de sat. „Îl omoară — a putut să mai zică. Sectanții îl omoară pe Vasii". După ce s-au dumirit oamenii, cît de cît, despre ce este vorba, au înțeles ce se întîmplă și au pornit-o spre lazul Măgurei. Au ajuns într-un suflet acolo, nu însă îndeajuns de repede, spre a-l scăpa pe tînăr de un supliciu care era cît pe ai să-l piardă. Plin de răni și vinătăi, acesta a fost dus pînă la apa rece ca gheața de sub munte, unde a fost introdus și ținut, în pielea goală, pînă la leșin... Așa l-au găsit oamenii, aiurînd pe cearșaful acela, lîngă apă, tot numai o flăcără și o rană... „Ce i-ați făcut, criminalilor?" „L-am botezat. L-am trecut prin botezul pocăinței", a răspuns „cucernic", „proorocul". Stăteau toți în genunchi și se rugau Domnului să-l primească la el pe necredincios și era cît pe aci să se chiar întîmple dacă nu-l salvau oamenii.

Justiția societății a condamnat, desigur, aspru această faptă abominabilă, dar nu este de ajuns, trebuie făcut mult mai mult, pentru ca nici un semen de-al nostru să nu mai atenteze la libertatea și viața altuia, cu atît mai mult la viața propriului fiu, în numele unei credințe oarbe, fanatice, care-i tiranizează, cu atotputernicia unui Dumnezeu fără milă, pe oameni.

Noroc cu fata aceea. Dar dacă nu era ea? ■

DE REVELION

Arvinte F. e un bărbat cumpănit, la el nici un gest nu e făcut fără o anume socoteală, nu-și iese din fire și, calitate destul de rară la un bărbat, are răbdare să-și asculte, calm, nevasta, chiar și cînd aceasta țipă și trîntește cu toate cele de pămînt. Acum, de pildă, este foarte necăjit, dar nu transformă situația creată în dramă, nu vrea să meargă la Petre, frate-su, n-or să meargă, o să petreacă revelionul doar ei între ei. N-are să le fie prea vesel și, uite, îar regretă că n-au avut noroc de copii, cu copiii în jur ar fi fost, de departe, altfel. Îl irită, puțin, faptul că nici măncare nu prea a făcut ea. Arvinte a tăiat, însă, un porc zdravăn, o să pună pe jar un mușchiuleț trecut pe la fum, are să scoată o stacană de vin roșu și nici n-o să simtă cînd vine miezul nopții. Mai ales că și la televizor e un program frumos, pregătit probabil special pentru cei care se înfig în scaune și n-au altceva mai bun de făcut. Și, culmea, pe el, omul calm și cumpănit, simte că-l incită niște diavoli împotriva nevestei: ce stă așa smerită și pierită, de parcă e căzută din lună? Abia a venit de la lucru, el e meseriaș bun, tîmplar de mobilă, umblă prin sate și cîștigă bine, s-a întors de o săptămînă și uite că femeia lui nu face nimic, stă fără vlagă și dă ochii peste cap, de parcă se tot roagă. N-o fi bolnavă? Chiar asta o și întreabă: „Ai vreun beteșug și nu-ți vine să spui?" „N-am", îl pune la locul său, sec, răspunsul.

Nu-i plac lucrurile complicate, de aceea nu despică, niciodată, firul în patru. Pleacă după carne, aduce și vinul, lemnele sînt uscate și focul duduie în sobă. O să iasă un grătar strașnic! Plăcerile domestice îi sînt de ajuns. Aproape că uitase de toate, cînd își aude consoarta: „Arvinte, eu te părăsesc..." Mai, mai să scape mușchiulețul din mînă. „Tu ai vorbit sau televizorul?..." „Televizorul nu mai merge. L-am stricat eu" Lasă omul totul baltă și se ridică în capul oaselor. „Cum, adică, l-ai stricat? Și ce-ai vrut să spui?" Femeia, foarte mieroasă și „liniștită", zice: „Arvinte, eu nu mai sînt Maricica, sînt maica Paraschiva. Uită-te la mîinile mele" Se uită la mîinile ei și le vede arse, încît se sperie. Oare ce o fi făcut, căci de dimineață nu erau așa. „Frații întru credința m-au purificat, cu focul, pentru a știi să mă feresc de Satana, iar în pădure am ascultat glasul sfînt. Azi am primit harul". Bietul Arvinte o privește cu milă, nu s-o fi scrîntit la cap? „Care Satană, Maricica?" „Și tu ești Satana. Eu sînt maica Paraschiva și nu mai ești bărbatul meu. Așa că de astăzi te părăsesc".

Omul era atît de uluit încît rămăsese împietrit. Auzise el de o mică grupare sectantă, pripășită prin Bucovina lor de jos, autointitulată „Domnul de viață", cu o doctrină atît de trăsnită încît te face să rîzi. Doi frați, Dumitrache, s-au proclamat unul Dumnezeu, iar celălalt Isus, pe mama lor, Stana, au ridicat-o, după o bătaie victorioasă cu o rivală „spirituală", la rangul de Maica Domnului, s-au prin-

pășit pe lîngă o mănăstire — pînă s-au dumirit cei de acolo și i-au dat afară — și gata secta. Cum de a ajuns Maricica în rîndul lor?

Iată, însă, că Maricica mai glăsuiește ceva: „Eu sînt văzătoare cu duhul. Și știu ce gîndești tu". „Ce gîndesc?" „Că intri și tu în singura credință care mîntuie și atunci mă căsătoresc din nou cu tine și îl las pe Ștefan". Ultimele vorbe l-au ars precum șfichiul. „Care Ștefan? Și cum adică, îl «las»?" „Preotul nostru m-a căsătorit cu el... Piei, Satana, se sperie ea, văzînd cum se înnegrește Arvinte... Noi nu păcătuim, facem «căsătorii albe», ne împreunăm doar să facem copii, atît..." „Zău, numai «atît»?"

N-a mai apucat să spună și altceva, fiindcă oamenii de felul lui Arvinte se urnesc greu, dar vorba ceea, odată urniți... A înșfăcat-o, mai mult pe sus, și i-a zis: „Haide!" Luînd în piept zăpada și gerul, au ajuns și la casa aceluia Ștefan, aflată într-un cătun nu prea apropiat. A trăznit ușa cu piciorul, de era să sară din țîțîni. Ștefan, cu soața și plozii — numai șase și toți mici, cel mai răsărit abia ajungînd la 12 ani — se aflau la masă. S-a și ridicat: „Apăi bine ai venit, frate Arvinte" Dar lui Arvinte nu i-a păsat de binețe. „Ce este între tine și femeia mea? Nu-ți ajung plozii tăi? De cînd te-ai «însurat» tu cu femeia mea?". „Părintele ne-a căsătorit și e lucrare sfîntă...", a mai apucat acela să spună, în timp ce nevastă-sa juruita plîngea și-l suduia. Ce a urmat după aceea a rămas destul de nectar în analele nescrise ale cătunului. Cert este că Ștefan n-a fost văzut o bucată bună de vreme, nevastă-sa aducîndu-i mereu oblojeli de undeva, iar Maricica a uitat, tot în noaptea aceea, că este „maica Paraschiva", reluîndu-și vechea ei calitate de nevastă a lui Arvinte. Nimeni nu știe cum de a convins-o ei atît de radical și cum de s-a transformat din „Satana" în „bărbatul meu", ceea ce se știe sigur e că nu mai pornește prin sate, își lucru, ca altădată, stă pe lîngă gospodărie și nevastă și cine are treabă cu el, să-i aducă materialul acasă și meșterește orice. Căci e tîmplar bun. Chiar foarte bun ■

La ADĂPOST

Infirmiera apare, albă ca varul, în ușa cabinetului. Medicul de gardă tresare, neliniștit: „Ce s-a întîmplat, Niculina?" „Băiețașul... biiguie aceasta... a dispărut băiețelul. L-am căutat peste tot". În cîteva clipe este alarmat întregul spital: într-adevăr, copilul de la rezerva 224 nu este de găsit. În zadar sînt scotocite toate cotloanele. Dinuleț nu se află nicăieri. Probabil că, profitînd de vînzoleala care se iscă într-un spital, într-o zi de vizită, părinții lui, sectanți fanatici, au reușit să-l fure. Niculina nu-și îndeplinise, desigur, atribuțiile primite, ea avînd sarcina să vegheze permanent asupra copilului, tocmai în orele de vizită, dar regretele, ca și zbuciumul ei, erau, acum, tîrzii și inutile. A fost alertată, bineînțeles, miliția.

Medical, Dinuleț se afla în afara oricărui pericol, el se făcuse de mult sănătos, și prezența lui, în continuare, în spital se datora faptului că autoritățile competente încă nu se pronunțaseră dacă nu este mai bine, în inte-

resul lui, să fie crescut într-o instituție de ocrotire a minorilor, unde să i se asigure o dezvoltare fizică normală și o educație corespunzătoare. Fiindcă părinții se purtaseră ca niște criminali. Era vie, încă, în memoria celor cu halate albe, de aici, ziua aceea, de pomină, în care un zdrahon agresiv, urmat de o femeie mică, ce țipa isteric, au năvălit în sala de operație, smulgînd, pur și simplu, băiețelul de sub bisturiu, tirînd și răsturnînd instalațiile de anestezie și transfuzie de sînge: „El este sortit Domnului, răcneau, nu-l spurcați cu uneltele Satanei". Noroc că portarul, sosit imediat după ei, n-a stat să mai piardă timpul, l-a prins pe habotnic: apoi l-a cărat afară și i-a făcut vînt pe trotuar. Abia au reușit oamenii să-l salveze pe Dinuleț, noroc ca operația încă nu începuse, fiindcă trebuia să-i extirpeze o tumoare benignă, aflată chiar lîngă creierul mic. Pînă la urmă au reușit, băiețelul a fost continuu supravegheat și, spre mai multă siguranță, nu s-a mai admis la el nici un vizitator.

Fusese adus într-o stare extrem de gravă și prinsese, cum se zice, șansa ultimei clipe. Lucrurile se întîmplaseră cam așa: la miliție se primise, de la un anonim, un mesaj telefonic, care sunase astfel: „În cartierul gării, lîngă depou, unde locuiește un grup de «iehoviști», se află, pe moarte, un copil. Părinții n-au vrut să cheme medicul, fiindcă ei pretind că boala vine de la Domnul. Dacă nu acționați imediat, copilul moare". Oamenii în uniformă au anunțat, operativ, spitalul și spre adresa respectivă au plecat în același timp o „Salvare" și un echipaj al miliției. Și, stupoare, într-o odaită întunecoasă, aflată cu storurile trase, l-au găsit pe copil, aproape în agonie. În jurul lui o mizerie de nedescris. În casă nu se mai afla decît o femeie bătrînă, care-i amenința necontenit cu „focul gheenei". Au scris, pe o hîrtie, unde este dus băiețelul și au plecat. Atît putuseră afla de la bătrînă, că-l cheama Dinuleț și că tatal său este zidar. Noroc că numele întreg era scris pe tăbliță de la poartă. „Vă arăta el", îi amenințase bătrîna, și părinții apăruseră, într-adevăr, dar nu cu inimile sîngerînd de durere și îngrijorare, ci ca să-l smulgă pe Dinuleț de pe masa de operație, spre a-l sorti pieirii. Indignarea care i-a cuprins pe toți a fost atît de mare și de profundă încît s-au făcut toate demersurile pentru intentarea acțiunii judecătorești, care să-i declare pe acești fanatici irresponsabili și fără inimă decăzuți din drepturile lor părintești — spre a fi salvat, dincolo de actul medical propriu-zis, acest băiețel de trei ani. Și iată, deși nu se mai interesaseră deloc de atunci de copil, reușiseră, acum, să-l fure...

O mașină cu însemnele „Salvării" și alta cu însemnele miliției au pornit, iarăși, spre cartierul cu mulți tei și casași al acestui orășel bănățean. Bărbatul se afla, într-adevăr, acasă. Și era negru ca pămîntul. „Unde e copilul?" a fost somat fără menajamente. „Cum... s-a bîlbîit ... nu l-ați luat voi?". „Noi... de unde să-l luăm noi?" Cu multă greutate au înțeles, din vorbirea incoerentă și dușmănoasă a omului, că într-adevăr ei îl înhățaseră pe Dinuleț, din rezervă, profitînd de neatenția infirmierei și îl lăsaseră, apoi, adormit, pe o bancă, în „casa de rugăciune", atîta doar cît le trebuiseră să-i anunțe pe „frați" că l-au adus pe fecior în „sînul credinței". Cînd s-au întors acolo, să „se bucure și să se roage", copilul nicăieri. Cine mai avea interesul să-l fure? Apăi, nimeni, cine să aibă, poate doar fratele nevestei, care n-a vrut să intre în „unica și adevărata credință" și cu care n-are, de mulți ani, nici un fel de legătură, numai că acesta locuiește în partea cealaltă a orașului. Ajung, cît pot de repede, și în partea aceea, îi găsesc pe gospodari acasă. Cum îl văd pe zdrahon aceștia se și ițesc în prag: „Dumneavoastră sînteți bine veniți, au zis către străini, dar el n-are voie să ne calce pragul". Pînă la urmă au trebuit să-l lase, căci devenise bănuitor, au căutat peste tot, însă copilul nicăieri. „Noi nu știm unde e, a spus, la urma de tot, gospodarul, dar asta nu-i e tată, îi e cîine". Gata, gata să se prindă la bătaie.

La plecare, cînd nu l-a văzut decît cine trebuie, omul a făcut un semn anume din ochi. Așa că, după ce s-au despărțit de tatăl lui Dinuleț, milițienii s-au întors mintenaș la poarta sa: „Feciorașul este la adăpost, numai că n-am vrut să afle acela. Tocmai treceam pe lîngă spital, cînd i-am văzut cu copilul, ne-am ferit, să nu ne zărească, și imediat ce l-au lăsat în casa aceea, l-am luat noi și un nepot l-a repezit cu mașina sub munte, la casa părinților noștri, să-l crească ei, bătrînii, în cinste, cum se cuvine, să aibă grijă de el, ca neam de neamul nostru n-au fost sectanți, doar sora asta s-a zărghit și era gata să-l piardă pe băiat. De ce să-l crească străinii, cînd el are atîtea rude și are bunici? E pe mîini bune, acolo nu calcă el, Gheorghe, tat-su, sub munte, că rămîne fără picioare, are tot ce-i trebuie copilul. D-asta am ținut să vă spun dumneavoastră ca să știți. Dar n-am vrut să afle el".

Bătrînii de sub munte sînt oameni aprigi, în putere, și au rude multe. Nici Gheorghe și nici Sevastița n-au îndrăznit să „urce" pînă la ei, după copil. De altfel, au fost avertizați ce îi așteaptă. Cît despre Dinuleț, are zece ani, umbla la școală și se dezvoltă foarte bine. Mai ales că în sat se află și o doctoriță, care l-a avut mereu în grijă, și care îl iubește foarte mult. Iar bunicului îi plac — ca și lui Dinuleț — toate uneltele astea moderne „ale Satanei", cum ar fi televizorul, cinematograful și cărțile. Mai ales cărțile. Citește bătrînul acesta cu o patimă... ceva de speriat ■

VASILE TINCU

DINCOLO DE PRECEPTELE SECTANTE...

Firește, se știe, noile secte religioase ce proliferează în Occident reprezintă produsul unei societăți care este pusă în imposibilitate să poată oferi soluții de viitor și care, așa cum preciza sociologul francez Alain Wodrow, este incapabilă „să mai ofere răspunsuri la întrebările ce frămîntă categorii de tineri". Criza structurală a „societății de consum", cu tot cortegiul de urmări, a creat condiții propice recrutării victimelor ignoranței și obscurantismului dintre cei ajunși în pragul disperării, îndeosebi din rîndul celor tineri. Traumatizați de urmările nefaste ale incertitudinii vieții, ale lipsei unui orizont, a unui ideal, demoralizați de sentimentul inutilității, ei se aruncă spre ceea ce ar însemna „scăpare" și „fericire" ori „liniște sufletească", așa după cum aceste deziderate sînt prezentate de grupări cum sînt „Biserica unificării", „Copiii Domnului", „Hare Krishna", „Cavalerii Apocalipsului", „Calea fericirii" și multe altele.

Depersonalizarea și dezumanizarea adepților prin așa-zisa „spălare a creierului", lipsirea acestora de o alimentație suficientă și de somn, repetiția litanică a unor precepte și obligații, „inventarea" altor metode pentru a nimici voința acestora, obligarea lor la efectuarea unor munci în favoarea liderului sînt practici specifice majorității sectelor noi. „Este aproape greu de crezut, deși este un adevăr necontestabil — preciza Allan Tate-Wood, fost președinte al secției politice a sectei „Biserica unificării" — că adepții grupării „sînt siliți să muncească cîte 12—14 ore pe zi,

practic fără să doarmă, şi aproape lipsiţi de hrană... Astfel, ei se dezintegrează progresiv din punct de vedere fizic şi mintal, iar după cîţiva ani devin o zdreanţă omenească". Unde ajunge o asemenea practică nu este greu de intuit dacă avem în vedere, de pildă, declaraţia fostei studente franceze Claire Chateau, care, pusă faţă în faţă cu părinţii ei, a spus: „Cei prezenţi în faţa mea sînt faptuirile Satanei, adevăraţii mei părinţi sînt reverendul şi soţia sa", adică liderii escroci ai sectei.

În foarte multe cazuri, urmările „tratamentelor" sectante sînt ireparabile. Catherine H., fostă adeptă a unei noi secte locale din Haiti, după ce a trecut printr-un proces complex de dezumanizare, a fost regăsită şi răpită de rude apropiate. Medicul care o tratează, cunoscutul psihiatru Lamarque Douyon, a precizat: „După trei ani de tratamente este încă dificil să discuţi cu ea, să te înţelegi cu ea, vorbeşte incoerent, cu o voce foarte ascuţită, are o privire absentă şi cred că nu va fi niciodată ce a fost." Cum se poate ajunge într-o asemenea stare este uşor de înţeles dacă avem în vedere, de pildă, declaraţia tinerei Anellise C., fostă adeptă a sectei lui Moon, în care preciza că, după 12 ore de practicare a cerşitului, sectanţii erau obligaţi să stea în picioare ore în şir la „ceremoniile" sectei, iar — aşa cum arăta ea — „pentru a nu cădea în nesimţire ne împungeam ace în picioare". În acelaşi sens, tînărul Iosef Hindinger, racolat de aceeaşi secta, în München, arata că „trebuie să fii aservit total sectei, să accepţi orbeşte tot ceea ce ţi se spune, indiferent dacă predicatorul are sau nu dreptate". „Am devenit o unealtă cuvîntătoare, menţiona în faţa unei comisii americane de anchetă Katty L., fosta adeptă a sectei „Hare Krishna", nu am cunoscut nici cel mai elementar sprijin uman, fiind nevoită să mă alimentez prost, să muncesc în favoarea sectei, să întrerup orice relaţii cu familia şi prietenii..."

În „cartea neagră" a sectantismului religios contemporan asemenea exemple sînt nenumărate. Dincolo de ele, însă, stau realităţile din lumea capitalului, care au provocat acest adevărat flagel contemporan al sectantismului religios şi a cărui ideologie iraţională atentează la înseşi demnitatea şi existenţa umană. Unde vor unele dintre aceste grupări să ajungă este uşor de concluzionat dacă avem în vedere declaraţia liderului sectei „Acţiunea analitică", care, între altele, arăta: „Trebuie să desfiinţam familia, arta şi literatura, spitalele, magazinele, şoselele, să distrugem tehnica de orice fel...", cu scopul de a întoarce omenirea spre trecut, spre „comuna primitivă", pentru ca astfel întreaga comunitate umană să devină... „fericită". La ce fel de pretinsa „fericire" ţinteşte această secta, al cărei scop este să domine total orice influenţă psihologică asupra adepţilor, nu credem că mai merită să fie comentată... ■

PETRE HLADCHI-BUCOVINEANU

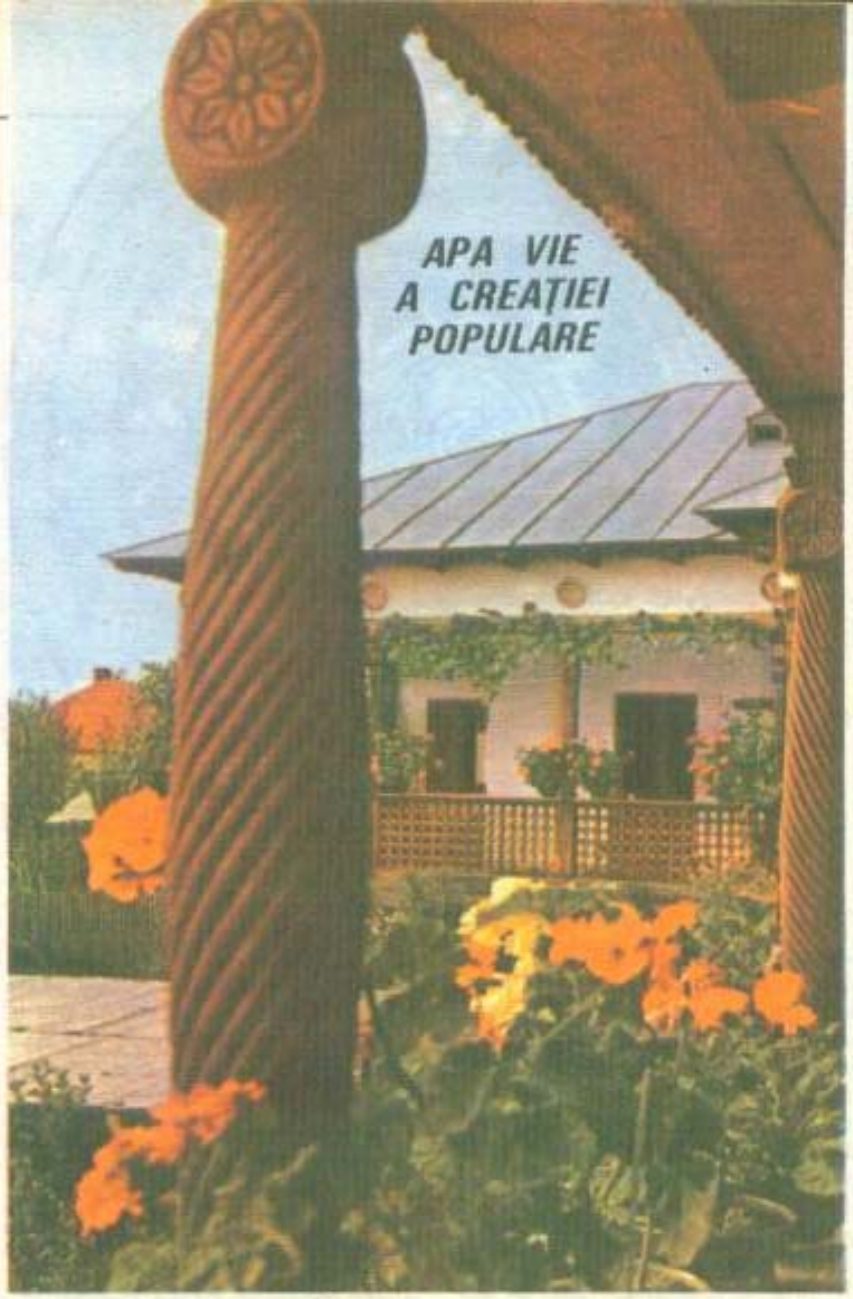

COCOŞUL DE HUREZ

Bucurie, meditaţie, emoţie. Într-un interior ţărănesc, cu multe semne ale muncii şi ale sufletului însetat de frumos, stăpîna casei, artista populară **Eufrosina Vicşoreanu,** renumită în arta ceramicii de Horezu, împreună cu întreaga familie de Vicşoreni, ne prezintă odaia-muzeu, cu o sfială tipic ţărănească, alcătuită din acea bună cuviinţă şi noblеţe de cuget a omului de aleasă calitate. În aparenţă, ei, aceşti vestiţi olari din satul denumit chiar Olari, situat pe unul din dealurile dimprejurul Horezului, par a se „juca" în ţărîna argiloasă ce o au la îndemînă, ivind „din degete" şi din „ochi" atîtea măiestre obiecte de ceramică, îndeosebi farfurii de toate mărimile, platouri, oale şi ulcele. Imaginea unor ţărani ce confecţionează obiecte de artă populară în linişte, doar dintr-o dorinţă de frumos, este o presupunere falsă, idilică, romantică. Procesul

creator înseamnă neliniște, căutare, chin, intuiție, istorie, cultură, gust, selecție, har și conștiință. „Cum aș urca la deal, așa se opintește gîndul, mai ales noaptea, cînd n-am somn — mărturisește femeia —, așa caut firul și culoarea, și desenul pentru fiecare farfurie expusă aici". Într-adevăr! Fiecare obiect este un unicat, și totuși cîtă unitate, cîtă armonie, cîtă frumusețe! Eufrosina Vicșoreanu, lucrînd împreună cu soțul ei, Victor Vicșoreanu, s-a arătat mai meșteră la desen și decorare, deși a învățat și a lucrat și ea la roată. Provenind din părinți olari, ei au reînviat și au dat strălucire în continuare acestui centru de ceramică, stimulînd și contribuind ca Horezu să dețină mereu locul I pe țară prin valoarea artistică a lucrărilor lor. Cu cîtă finețe, cu cîtă aleasă măiestrie sînt desenate horele, păsările, stelele, frunzele, cocoșul, melcul, fluturele, altița, vîrtejul, spirala, bobocul, coroana miresii, pomul vieții. De unde îi vin ideile, cum le realizează, cu ce culori, cu ce linii (ondulate, șerpuite, în zigzag, în spirală...)?

Cercetători din diferite domenii — istorie, arheologie, etnografie, lingvistică, geografie — au adus mărturii științifice asupra unei vechimi de mii de ani a ceramicii românești din această zonă, ceea ce înseamnă implicit și o continuitate a meșteșugului și a meșteșugarilor pe aceste locuri. Săpăturile arheologice efectuate la Palatul Constantin Brîncoveanu atestă procedee tehnice și motive ornamentale care se regăsesc și în zilele noastre la olarii horezeni. Arta populară vîlceană, cu deosebire olăritul din zona Horezu, are deci o personalitate distinctă. Prin frumusețea ei sărbătorească, această ceramică intră în categoria obiectelor utilizate fie la ocazii familiale festive, fie ca obiecte de înfrumusețare. Chiar în arhitectura nouă, modernă, a orașului Horezu, farfuriile de diferite mărimi și-au găsit locul în decorația exterioară a unor balcoane sau sînt încrustate în beton, delimitînd parterul de etajul întîi. Se observă deci o tendință de unificare, pe planul artei, a frumosului rustic cu cel al mediului urban. Meșteșugurile de veche tradiție artistică, ce se practică în aproape 30 de sate, sînt de altfel cuprinse în sistemul de îndrumare a meșterilor populari prin așezăminte culturale, prin secțiile cooperației meșteșugărești sau prin clasele școlii populare de artă, în scopul dezvoltării producției lor la nivelul cerințelor și gusturilor contemporane.

La Cooperativa „Ceramica", în atelierele dotate cu cele necesare producerii a circa 20 000 de piese lunar, tineri și tinere, atenți la rigorile unui meșteșug ce s-a perfecționat și stilizat în mii de ani, ambiționează continuarea și perpetuarea faimei ceramicii de Horezu. În prezent, ei sînt mîndri și plini de atenție în realizarea unor obiecte de decorații interioare comandate de marile orașe și de Capitală.

Prin vitalitatea meșteșugului, varietatea formelor și tradiția decorativă, rafinamentul execuției, plasticitatea compoziției și originalitatea cromatică, ceramica de Horezu se înscrie calitativ în rîndul celor mai valoroase creații populare românești ■

CONSTANTINA CARANFIL

O interpretă şi cîntecele sale

Au trecut mai bine de două decenii şi jumătate de atunci. Pe scena Ansamblului „Ciprian Porumbescu" din Suceava, cu sfială şi demnitate, o tînără fată, îmbrăcată în pitoreşti straie bucovinene, năltuţă, cu mişcări mlădioase şi cu obrazul veşnic luminat de un zîmbet lăuntric, prezenta spectatorilor un buchet de cîntece populare aduse din satul său natal şi de pe meleagurile megieşe. Publicul urmărea fata de la microfon cu răsuflarea întretăiată, izbucnind după fiecare cîntec în aplauze frenetice. Vocea sa răscolitoare, generoasă şi sinceră, cînd duioasă ca susurul unui izvor, cînd gravă şi tumultuoasă ca un caval, cînd un pic şugubeaţă şi plină de umor, purta spectatorii, pe aripile nevăzute ale cîntecului, prin satele de pe obcinele bucovinene, de la Rarău, Voroneţ şi Rădăuţi, pînă sus la Izvoarele Sucevei şi mai departe, spre locurile de legendă ale Putnei...

Fătuca de atunci nu era alta decît Sofia Fusa, unul din cei patru copii ai familiei de muncitori forestieri Gheorghe şi Veronica Fusa, din Vicovu de Jos, şi mai precis **Sofia Vicoveanca** de azi, care, din dragoste pentru satul unde a văzut lumina zilei, i-a împrumutat şi-i poartă cu mîndrie numele. Printr-o activitate artistică neobosită, prin cîntecele sale pline de muzicalitate şi măiestrie a cucerit inimile iubitorilor de folclor din întreaga ţară şi de peste hotare, iar personalitatea ei s-a impus prin simplitate, modestie şi un talent autentic în interpretare.

Împreună cu Ansamblul artistic „Ciprian Porumbescu", din care face parte, a efectuat nenumărate turnee, prezentînd pe scenele oraşelor şi satelor noastre doine, cîntece şi balade, ce dezvăluie neîntrerupta rotire a stărilor sufleteşti ale omului, stîrnite de dragostea lui de glie şi de muncă, de chipul neasemuit al alesului său al alesei inimii, de iubirea nemărginită a unei mame pentru pruncii săi, de tremurul frunzei din codru la adierea vîntului, trilul ciocîrliei înălţate spre soare, unduirea blîndă a grîului dat în pîrgă... Sofia Vicoveanca şi-a purtat cîntecele sale şi mai departe, peste hotare, în Italia, Uniunea Sovietică, Cehoslovacia, Polonia, Nigeria, Ghana, Japonia, S.U.A., Finlanda, Iugoslavia şi-n multe alte ţări, ducînd pe meridiane surîsul şi lumina neamului nostru, frumuseţea fără seamăn a sufletului românesc.

Pentru merite deosebite în misiunea sa de mesager al cîntecului popular românesc, talentata interpretă a fost decorată de Consiliul de Stat cu ordine şi medalii, iar în cadrul ediţiilor Festivalului Naţional „Cîntarea României" a cucerit de mai multe ori titlul de laureată.

Deţinătoare a unui mare număr de nestemate folclorice, Sofia Vicoveanca are înregistrate la casa de discuri, la radio şi televiziune zeci şi zeci de cîntece, mai vechi sau mai noi, adunate cu trudă, migala şi răbdare, din ţinuturile natale, cărora, printr-o atentă şlefuire, le-a redat strălucirea artistică a geniului popular. Privit în ansamblu, repertoriul talentatei interprete constituie o adevărată cîntare a omului. Culegerile sale sînt cîntece de leagăn, de nuntă sau cumetrie, doine de dragoste şi dor, colinde, bocete sau balade, dar cele mai multe sînt cîntece de voie bună, unele uşor dojenitoare sau pline de umor specific lumii satului, în care iubirea faţă de semeni irumpe curat şi generos, ca un izvor dătător de viaţă.

Cine o ascultă pe Sofia Vicoveanca n-o mai uită niciciînd. Cîntecul său te atrage, te farmecă şi te cucereşte. Poate tocmai pentru însuşi faptul că este atît de firesc, atît de simplu, atît de omenesc ■

AUREL BĂBEANU

Dorule, doruţule...

(Din nestematele poeziei populare de dragoste)

Frunză verde, foaie lată,
Dragostea dîntîie dată,
Ca o floare lîngă baltă,
Înfloritâ, rourată,
Dragostea de-a doua oară,
Rădăcină din ogoară.
Sărutatul cel dintîi,
Poamă dulce din cîmpii.
Sărutatul cel din urmă,
Căpşunaş bătut de brumă.

*

De cine mi-i dor cu sete,
Nici îl văd, nice mă vede.
De cine mie mi-i dor,
Aicea n-are cobor
Nici cărare prin ocol,
De cine mi-i doruţ tare,
Pe-aicea n-are cărare.

*

Nu ştiu, badeo, ce-i cu mine
Că de cînd vorbii cu tine,
Nici am ziuă, nici am noapte
Sînt dusă de-a tale şoapte
Şi te cat, bădiţă dragă,
O zi şi o noapte întreagă.
Cît îi ziua te doresc,
Cît îi noaptea mă gîndesc.
Nici azi noapte n-am durmit,
Tot la tine m-am gîndit;
Nici la noapte n-oi durmi,
Tot la tine m-oi gîndi.
Vai, sărman de capul meu,
N-o fi bine-aşa, văd eu;
Văd eu bine însă tac,
Că nu ştiu ce să mă fac,
Că îmi spune inima,
Că niciciînd nu te-oi avea.

*

Foaie verde bob năut,
Mamă, tu cînd m-ai făcut,
Mai bine să fi făcut
Două fîntînele reci
Între două dealuri seci;
Şi din mîna mea cea dreaptă
O cană de băut apă;
Iar din mîna mea cea stîngă
Un stejar de făcut umbră;
Din picioruşele mele
Să fi făcut scăunele;
Să şadă mîndra pe ele,
Să şadă să odihnească
Şi cu cana să bea apă,
La umbră să se umbrească,
La mine să se gîndească.

*

Dorule, doruţule...

I-aţi mirească ziua bună,
De la tată, de la mumă,
De la fraţi, de la surori,
De la grădina cu flori,
De la fir de busuioc,
De la fete, de la joc,
De la fir de peliniţă,
De la fete din uliţă.
Înfloriţi flori, înfloriţi,
Că mie nu-mi trebuiţi;
Mie cînd îmi trebuiaţi,
Voi atunci îmbobociaţi;
Înfloriţi să faceţi feţe,
Că eu am plecat din fete,
Azi mai sînt cu fetele,
Mîine cu nevestele.

*

Dragostile dintr-o vară,
Le făcui mănunchi în poală,
Le scosei pe prispă-afară,
Să le bată vînt de vară,
Nu ştiu-ncotro foc o luară;
Ori lupii că le mîncară,
Ori hoţii că le furară,
Ori în Olt că se-necară.
Să plătesc la năvodari,
Să bage năvoadele,
Să-mi scoată dragostile,
Să le pui pe mal afară,
Ca să le mai iubesc iară.

*

Spus-am verde şi-o lalea,
Sărmană inima mea,
Nu mă doare cum se doare.
Mă usuc de pe picioare,
De nu poci merge călare,
Nici călare, nici pe jos,
C-aşa-i omul, păcătos.
Pe drumul care merg eu,
Nici fîntînă, nici pîrău,
Să-mi potolesc focul meu.

*

Frunză verde cuişoare,
De la curte mai la vale
Trece-o nevastă călare.
După faţa ta de doamnă,
Toată lumea se răstoarnă
Rîsu lumea-nveseleşte,
Plînsu lumea amărăşte.
Şi de dragul dumitale
Ştie chiar şi mîndru soare.
Cînd la tine el priveşte,
Stă şi nu mai asfinţeşte.
Sfîntul soare, dacă-i soare,
Şi tot după tine moare.
Dară eu, un om pribeag,
Cum să nu mor de-al tău drag?"

*

IOANA POSTELNICU:

„E ca şi cum aş fi venit pe lume pentru a scrie istoria strămoşilor mei"

— Romanele dv., stimată **Ioana Postelnicu,** *au deschis fiecare cîte o fereastră spre o lume interesantă, diversă, mereu alta. Să ne reamintim de Vlaşinii sfîrşitului de secol XVIII, sau de căutătorii de petrol de la începutul veacului nostru din „Franck and Smith company", sau de eroii volumului recent apărut „Eternele iubiri"... Cum aţi pornit la reconstituirea acestor universuri umane?*

— Am pus mîna pe toc şi am scris. Fiecare epocă pe care am încercat s-o recreez a exercitat asupra mea o anumită presiune, a alimentat substanţa unor idei ce zăceau cine ştie de cînd în străfunduri şi care au ieşit la suprafaţă ca nişte năzăriri la început. Un scriitor e posedat în intimitatea fiinţei lui de nişte zămisliri ce se cer înfăptuite şi care poartă toate pecetea stării lui sufleteşti, a vîrstei, a momentului destinat obiectivizării lor prin scris. Toate romanele şi nuvelele mele au ţîşnit ca dintr-un zăcămînt de gheizere, pe rînd, atunci cînd le-a sosit sorocul, de fiecare dată cel care *trebuia* să irumpă.

— Ce surse aţi folosit, remarcată fiind acurateţea documentară a romanelor dv.?

— Imboldul a venit mereu din interior. Nestinsa mea sete de a şti, de a vedea, de a cunoaşte, de a trăi, de a împărtăşi apoi tot ceea ce adunasem mi-a susţinut eforturile de a trece mai departe, spre documentele şi mărturiile existente. Iată, de pildă, în faţa celui de-al treilea volum din seria „Vlaşinilor", la care lucrez, la distanţă de două decenii, mă reîntorc la cercetarea istoriei, prin tot ceea ce ea ne-a lăsat, pentru partea obiectivă a romanului, desigur. Dramatismul personajelor mele trebuie să coincidă cu epoca pe care, deci, e necesar s-o cunosc foarte bine. Restul vine din acel zăcămînt care fierbe, fierbe...

— V-aţi mărturisit coborîrea din neamul Vlaşinilor, al acestor eroici păstrători ai sufletului românesc, în vremuri de restrişte, de asuprire naţională, şi căldura cu care i-aţi întruchipat e o dovadă a puternicelor rădăcini care vă leagă. A fost o datorie pentru dv. scrierea „Vlaşinilor"?

— Da, sînt convinsă că am avut această menire. E ca şi cum aş fi venit pe lume pentru a scrie istoria strămoşilor mei, aşa cum mi-ar fi dictat-o ei în ureche.

— Virtuţile cinematografice ale prozei dv., plasticitatea şi ritmul acesteia, consideraţi că sînt apanajul literaturii ce se scrie azi? Au făcut parte dintr-un program artistic pe care l-aţi urmărit?

— N-am urmărit niciodată un anumit program artistic. Tot ce am scris seamănă cu o roată care s-a învîrtit, aducînd cîte o spiţă în bătaia luminii. Da, mi se spune adesea că proza mea este cinematografică, şi dacă este aşa, înseamnă că şi asupra mea acţionează prezentul foarte viu, cunoaşterea a cît mai mult din ceea ce şi cum se scrie azi. Ritmul epocii şi evenimentele ei se infiltrează ca o apă într-un burete, te impregnează, te fac să-i aparţii, să nu rămîi desuet.

— Sufletul feminin, văzut dinauntru şi de aproape, a căpătat strălucire în crearea eroinelor dv. Vigoarea scrieturii şi vocaţia întregului, fineţea introspecţiei şi puterea de sinteză pe care le reconfirmaţi cu fiecare roman sînt argumentele care au scos proza feminină din umbra unei prejudecăţi. În ce sens faptul că sînteţi femeie s-a răsfrînt în proza dv.? În soarta romanelor dv.?

— Cînd scriu nu am conştiinţa sexului căruia îi aparţin. Sînt scriitor, nu scriitoare, creez cu aceeaşi dragoste personaje feminine şi masculine, le iubesc deopotrivă. În „Eternele iubiri", am suferit alături de eroinele mele, părăsind uneori obiectivitatea, dar dezvăluind, cred, în acelaşi timp, profunzimi ale sensibilităţii sufletului feminin, atît de generos, de inepuizabil.

— Ce credeţi că este important

pentru o scriitoare?

— Să aibă tot atîta timp cît are şi un scriitor, înţelegeţi dv. cam ce-aş vrea să spun. Vedeţi, fiecare subiect are un moment al lui, pe care dacă-l scapi, dacă nu-l foloseşti, dacă dintr-un motiv, o grijă, o obligaţie nu i te abandonezi, te părăseşte el. Nu mai poţi relua firul întrerupt decît cu eforturi mari, uneori imposibil de făcut, pentru a retrăi starea de graţie a creaţiei.

— *Scrieţi uşor?*

— Extraordinar de uşor. Elaborarea pe hîrtie e, de cele mai multe ori, fără corectură. Dar pînă la acest miracol, pînă la această imensă bucurie şi satisfacţie care înseamnă scrisul pentru mine, e un drum greu, pe care-l parcurg cu gîndul şi cu inima. După 10 ore de scris, părăsesc hîrtia, dar iau cu mine, în tot restul timpului ce-mi mai rămîne din zi şi din noapte, eroii, încercînd să le descifrez mai departe destinele. Scrisul e o mare odihnă pentru mine, pentru fiinţa mea.

— *Ce anume vă stimulează în munca dv. de creaţie?*

— Tot ceea ce văd şi trăiesc. Călătoriile, cunoaşterea unui nou domeniu sau altul, a unui loc, vederea unui munte. De asemenea, lectura. Citind o carte, poate să salte un resort în mine, care altfel n-ar fi apărut.

— *Ce vă nelinişteşte?*

— Timpul cînd nu scriu — nici în cap, nici pe hîrtie — mă nelinişteşte. Trebuie să fiu mereu preocupată de ceva, stare care-mi face bine, care mă caracterizează. Îmi place să gătesc, fac cu plăcere gospodărie, dar ea este doar ca o căptuşeală pentru ocupaţia mea, scrisul. Nimic altceva nu-mi dă satisfacţie decît poziţia mea de scriitor. Să ştiu că m-aşteaptă o masă şi un stilou.

— *De care dintre cărţile dv. vă simţiţi cel mai legată?*

— Sînt legată cu mii de fire de „Vlaşini", care este testamentul fiinţei mele. Cînd răsfoiesc ce-am scris sînt uimită, descoperind parcă o altă fiinţă. Nu mă consider atît de înzestrată pe cît aş părea după cele cîteva cărţi pe care le-am scris. Port în mine un alter ego cu care colaborez, dar, odată încheiată cartea, el se retrage discret, dîndu-mi impresia cuiva care şăşăluieşte înăuntrul meu şi care mă pune la lucru, îmi dictează cuvintele. Din ce am scris, nu-mi place „Paduarea Poenari", pentru că în acest roman este vorba mai mult de maşini decît despre oameni. Şi cînd te gîndeşti că pentru cele 300 de pagini, am înnegrit 11 000 de file...

— *Cum aţi început drumul greu în literatură?*

— Aveam 16 ani cînd am răspuns unei gazete, „Rampa", la întrebarea pusă cititorilor cu privire la tema „dacă s-a schimbat dragostea". Spuneam cam aşa: cum să nu se fi schimbat dragostea? Unde ar mai fi cavalerul care s-ar arunca în arena cu lei ca să ridice mănuşa iubitei? Semnam Hildegard. Am primit şi un răspuns, adresat: *Romanţioasă Hildegard*. Am ţinut apoi un jurnal, fără cea mai mică intenţie literară, la început. Dragostea mea pentru literatură m-a făcut să citesc enorm şi ori de cîte ori deschideam vreo carte scrisă de o femeie, mă întîlneam în imaginaţie cu ea reproşîndu-i că mi-a furat şi subiectul acesta. Am avut curajul să citesc cîteva pagini din jurnal — acest prim exerciţiu literar, totuşi — la cenaclul „Sburătorul", condus de Lovinescu, omul care a întrezărit ceea ce simţeam şi speram în mine. M-a încurajat, spunîndu-mi că e un fragment de roman pe care ar merita să încerc să-l scriu. Şi am făcut saltul. Am devenit scriitor.

— *Vă place să vorbiţi despre ce aveţi pe masa de lucru sau doar numai ca proiect?*

— În general nu vorbesc despre scrisul meu. În relaţiile cu ceilalţi îmi place să fiu un om obişnuit, mă comport şi vorbesc firesc. Scrisul e o taină. I te dăruieşti în intimitate, el devenind al celorlalţi numai după ce ai scris „sfîrşit", cînd poţi spune că nici nu-ţi mai aparţine. Ieri am aranjat totul pe birou, caietele noi, pentru volumul III din seria „Vlaşinilor". Mă aşteaptă o muncă foarte grea, pe care o asemăn cu ce-am văzut, împreună cu alţi scriitori, la Anina, la decopertarea dealurilor. Această carte e tot un fel de decopertare, dar pornesc cu un elan nemaipomenit, sînt în drum spre împlinirea obligaţiei faţă de cititorii romanelor mele. Voi pleca la Sibiu, unde voi avea aproape Biblioteca „Astra". E foarte greu ce mi-am propus să realizez, revenind, cum vă spuneam, după 20 de ani, la „Vlaşini", dar e ca atracţia unui drog. Cu „Vlaşinii" consider că mi-am împlinit obligaţia omului care a pus şi el o cărămidă la înălţarea patriei sale. Cu ei, simt că am întărit la un colţ edificiul literaturii noastre. Dacă aş putea, aş îmbrăca straiele lor, ca şi cum aş îndeplini o sacră datorie.

— *Vă doresc în acest fericit ceas să dezăgăziţi gheizerul care e gata să ţîşnească acum întru împlinirea cutezătorului dv. proiect, al scriitorului pe care Ion Dodu Bălan îl aprecia ca fiind „prima autentică prozatoare modernă pe care a dat-o Transilvania literaturii naţionale". Vă mulţumesc, Ioana Postelnicu!* ■

CRISTINA BĂLTEANU

Dorule, doruţule...

Răsărit-a luna-n prag,
Nu-i aici cine mi-i drag,
Răsărit-a luna-n şură,
Nu-i aici cine-mi dă gură,
Arde lumina pe masă
Cine mi-i drag nu-i acasă.
Arde luminiţa bine,
Cine mi-i drag nu mai vine
Duce-m-aş ca luna-n nor,
Nu mai pot de-al badii dor.
Duce-m-aş ca luna-n stele,
Nu mai pot de-a badii jele.
De n-ar plînge inima,
Nici ochii n-ar lăcrima,
Inimuţa-n mine plînge,
Dorul sufletul mi-l stînge.

*

Trandafir verde frumos,
Mi-a fost drag ce-a fost frumos;
Ochii negri mi-au fost dragi,
Că-s frumoşi ca şi doi fragi,
Îs negri ca două mure
Crescute vara-n pădure,
La umbriţă, la răcoare,
Nearse de pic de soare.
Sprîncenele amîndouă
Parcă-s picături de rouă
Şi aşa-s de gingăşele
Se miră lumea de ele...
Şi guriţă ca la ea
În lume nu se găsea.

*

Săracile
dragostile
Ciripesc ca păsările,
Trec prin tină,
nu se-ntină
De voinic tînăr se-aninră;
Trec prin apă,
nu se-neacă,
De voinic tînăr se leagă.

*

De la mîndra mea de vale
Mîndru măderan răsare,
Măderan de cel turcesc...
Pus-am gînd s-o părăsesc...
Drept să fie, sau glumesc?
Ba, zău, cum s-o părăsesc,
Cînd cu ea nu mai găsesc,
La obraz cu rujile,
Ochişori ca murele,
Buzele ca frunzele,
De-ţi răpune zilele.
Nu te dragă-nfricoşa
Că, zău, nu te voi lăsa
Cîte zile voi avea.

„FANTASIO BALET"

ALFABETUL PERFORMANȚEI

„Dansatorul exprimă muzica vizual, o cîntă prin mișcările corpului său. El trebuie să ajungă în scurt timp să-și cultive puternic simțurile cu care are șansa să intuiască miezul frumosului plastic. Cînd ajunge să se domine pe el însuși, balerinul este în aceeași măsură pictor, sculptor, poet, compozitor. Și cîte multe altele. Pentru o clipă, mare, cît un fragment din viața noastră, în mișcarea dansatorului sclipește, se oglindește o frîntură din eternitatea universului. Apoi balerinul este și actor, dar un actor mut. Ca să poată să-și exprime gîndurile și sentimentele omenești, ca să poată fi înțeles trebuie să-și încordeze la maximum întreaga sa ființă. Dar pentru asta trebuie să fi udat pragul talentului cu multă, multă sudoare. Sudoarea muncii, a speranței, a zborului, a căderii, a fericirii, a renunțării, a revenirii în spațiul scenei". Cuvintele aparțin artistului emerit **Oleg Danovski,** în vîrstă de 70 de ani, una dintre figurile proeminente ale baletului clasic românesc.

Elev al unor mari somități în materie, ca Boris Kneazev, Anton Romanovski și Floria Capsali, Danovski a fost preocupat încă din anii tinereții de formarea unei școli, apoi a unui ansamblu de balet național. În 1940 devenise prim dansator și coregraf al Operei Române din București. În 1949 a fost numit director al baletului Operei și decan al Facultății de Coregrafie din Capitală. Și cînd alți oameni începeau să se gîndească la pensie, acest neobosit spirit artistic a inițiat și organizat un ansamblu de balet clasic și contemporan. El s-a format în 1978, la Constanța, fiind patronat de Teatrul „Fantasio", de la care împrumută și numele.

În numai zece ani de existență, pe baza unor contracte artistice reprezentate de A.R.I.A., „Fantasio-Balet", condus și azi de Oleg Danovski, și-a impus valoarea, consacrîndu-se pe scenele internaționale. Zeci de turnee întreprinse în Italia, R.F. Germania, Olanda, Elveția, Belgia, Luxemburg, Siria, S.U.A., Canada, Cehoslovacia, Austria, Israel, succesele repurtate de compania de balet „Fantasio" au făcut să fie apreciată drept una dintre cele mai prestigioase, de acest gen, în lume. Numeroase distincții — dintre care să amintim doar „Premiul excelenței", decernat trei ani consecutiv de către Clubul Teatrelor din Berlinul Occidental, pentru cel mai bun spectacol de balet prezentat la Internațional Congres Centrum — au recom-

Maestrul Oleg Danovski alături de tinerii balerini la repetiție.

pensat valoarea acestui ansamblu. De-a lungul anilor, „Fantasio" a lucrat și prezentat numeroase creații: trilogia baletelor lui Ceaikovski, „Lacul lebedelor", „Frumoasa din pădurea adormită" și „Spărgătorul de nuci", „Giselle" de Adam, „Silfidele" de Chopin, Rapsodiile I și II și „Vox Maris" de George Enescu, „Miorița" de C.P. Basacopol, „Cenușăreasa" de Prokofiev — pînă la ora redactării acestui reportaj, ultima premieră —, toate beneficiind de o coregrafie cu elemente de absolută noutate, semnate: Oleg Danovski. La care se adaugă „Toaca" de I. Maxim, în coregrafia lui Ion Tugearu, și „Invenții" de Bach, coregrafia aparținînd Adinei Cezar.

Dar cine alcătuiește acest „Ansamblu de balet clasic și contemporan", despre care s-au scris sute de articole, publicate în presa națională și internațională? Cine sînt tinerii talentați care „reprezintă imaginea cunoscutei școli românești de balet, regrupînd toate formele și expresiile variate ale dansului" („*Il Giornale di Vicenza*" — martie 1980), cei care pentru interpretarea trilogiei baletelor lui Ceaikovski au fost numiți „superdansatori conduși de... un super Mag: Oleg Danovski" („*Zolern Alb Kurier*" — decembrie 1983), sau cei care au smuls unor critici, zgîrciți cu superlativele, o asemenea afirmație „«Spărgătorul de nuci» al românilor este una dintre cele mai bune montări din lume" („*Der Neue Tag*" — ianuarie 1984)? Care este numele celor care au dat viață unor spectacole ce s-au jucat în timpul multor turnee cu casa închisă: „Cererea de bilete a fost așa de mare încît a trebuit atenție multă să nu se vîndă peste numărul locurilor" — („*Böblingen Zeitung*" — ianuarie 1985), sau cei care determinau prin eleganța și siguranța evoluției lor o asemenea subliniere: „Oleg Danovski, conducătorul artistic al ansamblului, a asigurat și în «Cenușăreasa» de Prokofiev, fără îndoială, etaloanele sale de calitate. Armonia întregului se întărește și se reînnoiește în permanență, datorită folosirii variate a dansatorului" („*Die Glocke*" — decembrie 1986)?

Sînt tineri, mulți dintre ei cochetînd cu vîrsta celor 20 de ani. În atmosfera de competiție și performanță, ei s-au format într-un spațiu spiritual deschis, plin de mobilitate expresivă. Fie că se numesc Betty Manolache Lux, Monica Bârlea, Liza Raicu, Dumitru Manolache, George Postelnicu, Oleg Danovski jr., Francisc Strnad, aceștia sînt soliștii actuali ai ansamblului, sau Cristina Teodorescu, Aurora Caloianu, Delia Buzescu-Hanțiu, Dana Dembinski, Călin Hanțiu, George Ripă, Cristian Gună, George Gache, Florin Brîndușe, unii invitați, alții formați și afirmați aici, la școala de la Constanța, ei și mulți alții poartă în biografia lor artistică numele unui ansamblu și, în aceeași măsură, al unei școli românești de balet, unică în felul său — „Fantasio" ■

MARIAN CONSTANTINESCU

TINERE POETE

ARCA MEA

E timpul! Urcă-n arca mea de „yise,
Luceferii-au aprins torțe pe mări,
La porțile Oniriei deschise
Ne-așteaptă toamna-n vii făr-de-atrebări.

Voi prinde arca mea de Ursa Mare
Și fulgerele ne-or purta prin nori,
Vom dezlega furtunile polare
Și-apoi, goni-vom noaptea pînă-n zori.

Cînd ochii minții îi vom redeschide
În mistuiri de cosmice lumini
Vom arde vechile-amintiri avide
Peste abisul meu să te înclini!

CONSTANȚA BĂDICEL

LUMINĂ

Lumină, lumină,
Înaltă, deplină,
De ochi ți se-anină
De ochi să-i închizi
Coboară, coboară,
Privirea ta-i scară
O torță de seară
Se-aprinde-n oglinzi.

Aproape, aproape,
În ochi nu-ți încape,
Te ninge pe pleoape
Cu roșu de mac.
Nu plînge, nu plînge,
Ia-mi mîna și strînge
Ți-e teamă de sînge
Și mie, dar tac.

Așteaptă, așteaptă,
Privirea ți-i faptă
Dar ora-i necoaptă
Mai e pînă-n zori,
Neblîndă osîndă
În sînge arzîndă
Dorință flămîndă
De-ascunse comori.

Mi-e teamă, mi-e teamă
Mi-e sufletul rană
M-așteaptă o vamă
Prea greu de trecut,
Lumină, lumină,
Nu-i nimeni de vină,
Că gura mi-e plină
De-ntîiul sărut.

OLGA GHIȚESCU

CUNUNĂ

Nimeni nu cunoaște, nu
Cine-i Ea și cine Tu,
Doi străini pîndind lumină
Două lumînări la cină.

Unul arde pentru altul
Îngropări cu tot înaltul,
Joc de pierdere și spaimă,
Orice-mbrățișare-i vamă.

Flori de sînge: Da și Nu,
Numele în răni căzu,
Într-un infinit zăplaz
Colorat cu mult necaz.

Nu ne mai cunoaștem, nu,
Biruit de ploi, tăcu
Clopotul urcat la rang
De cunună pentru streang.

IOANA PROCA

CRISALIDA

Ieri, trupul meu era iubire,
ca o tăcere
slobozită de lumină.

Azi, sufletul meu pribegește
peste ape de vînt —
doar ochii știu
să citească drumul stelelor.

Mîine,
tristețea îmi va fi uitată
și doar
cuvintele de-argint
ce se-ncunună în liniile palmei
vor mai grăi
tiranica-mi dorință de visare.

DANA OPRIȚĂ

CINEASTE LAUREATE

● *O privire feminină asupra Galei filmului cu tematică pentru tineret* ● *Ediția a X-a, 1987—Costinești* ●

O privire nu numai feminină, ci și de pe pozițiile unei alte vîrste. Mărturisesc, experiența a fost extraordinară! Și nu fiindcă am avut prilejul să constat, pe viu, în sală, amfiteatru și pe plajă, la acele originale dialoguri între realizatori și tineri „beneficiari", reacția acestora, surprinzător de spontană, neinhibată de complexe, sinceră, francă, generoasă în aprecieri („E un lucru îmbucurător — spunea un student din Iași — că selecția a avut în vedere să aducă în centrul atenției noastre personaje tinere ca și noi, constructori ai marilor înfăptuiri ale socialismului, ce se formează profesional și etic în procesul muncii"), dar și neîngăduitoare, sancționînd fără menajamente acele pseudovalori, chiar, sau mai ales, atunci cînd erau ambalate în „subiecte fierbinți". („Oare — se întreba un tînăr muncitor —, oare în producția de filme nu există, ca la noi în fabrică, un C.T.C. al filmelor?").

În plus, experiența a fost revelatoare și din alte considerente. Abia acum am înțeles-o pe mama aceea care îmi povestea cum, întorcîndu-se încîntată de la un film, o duioasă și tristă poveste de dragoste, care ei îi plăcuse enorm, a și plîns, pe ici pe colo, a trimis-o pe fiica sa de 17 ani să-l vadă. S-a dus împreună cu colegele ei. Cînd s-a întors i-a spus: ai avut dreptate, a fost un film teribil de hazos, am rîs, mai ales cînd... și i-a amintit exact scenele la care ea, mama, plînsese. Asta e, vrem nu vrem, fiecare generație privim, gîndim și folosim propriile noastre judecăți estetice.

Ei bine, ceea ce a încercat și a reușit, printre altele, să creeze selecția pentru această ediție jubiliară (căci, uite, în acest an s-au împlinit exact 10 ani de cînd Costineștiul a devenit capitala filmului românesc), selecție alcătuită cu multă chibzuință, este o anume punte, de o factură cu totul specială, o punte de cunoaștere și înțelegere reciprocă între generații, între un mod de a gîndi și altul. Și-mi pare extrem de bine că-mi pot argumenta ideea cu filmele (socotite printre cele mai bune ale galei) semnate de două cineaste care, fiecare din perspectiva generației sale, a propriei biografii spirituale, încearcă să-i explice idealurile. E vorba de cunoscuta regizoare Malvina Urșianu, al cărei film, „Figuranții" (scenariu și regie), a fost încununat cu Premiul special al juriului, **și de tînăra regizoare Sabina Pop, al cărei scurt metraj „18 ani — Stop-cadru" a primit (ex-aequo cu filmul lui Nicolae Cabel)** Premiul pentru filmul documentar. **De precizat că ambele pelicule au fost prezentate la Costinești în premieră absolută.**

Filmul se numește „Figuranții" (este o continuare a acelei încă neuitate pelicule „Pe malul stîng al Dunării albastre" și face parte, ne informează regizoarea, dintr-o trilogie, deci e cu „va urma"). Personal aș intitula filmul „Și noi am fost tineri"... nu doar pentru că, firesc, eu am privit filmul din scaunul generației mele, dar și pentru că mulți au fost tinerii care a doua zi, la discuțiile de pe plajă, au declarat că „nu cunosc epoca la care se referă filmul Malvinei Urșianu decît din cărți". La care cineasta a răspuns: „Este exact ceea ce am și dorit: ca tinerii de azi să cunoască acea perioadă nu numai din manualele școlare. Să ne cunoască, aș adăuga eu, pe noi, cei care azi sîntem părinți, așa cum eram atunci, în anii reconstrucției țării și a sufletelor ce se deschideau cu atîta speranță spre zorii unei lumi absolut noi." Filmul Malvinei Urșianu este o pagină de istorie trăită („face parte din biografia mea spirituală"), dar citită azi de o regizoare, de o mare regizoare a filmului românesc, care știe să reconsidere perioada anilor '50, din perspectiva nu numai a anilor '80, dar și a unui nou umanism, așa cum îl înțelegem noi astăzi, umanismul „Epocii Ceaușescu". Am admirat încă o dată nu numai inconfundabilul talent al autorului total de film, dar și curajul intelectual cu care a abordat acea epocă a anilor reconstrucției, pătrunsă, vă aduceți aminte?, de acel suflu plin de entuziasm și elan al tinerilor, dar minată uneori de suspiciuni și erori ale unui nou început de lume. Este, mai ales, povestea Leonorei, excelent interpretată de Mariana Buruiană, de o fragi-

O mare regizoare a filmului românesc — Malvina Urșianu.

„Îmi place documentarul pentru că, prin datele lui, mă obligă la o permanentă raportare la esență"

litate de trestie, dar cu o forță interioară de stîncă, rol pentru care a primit de altfel **Premiul pentru interpretare feminină.** Fetița de 13 ani din „Pe malul stîng al Dunării albastre", ajunsă în „Figuranții" la vîrsta adolescenței și a opțiunilor majore ale existenței, se rupe definitiv — cu puritatea și simțul de dreptate, și nevoia de adevăr atît de caracteristice tinereții — de clasa sa socială, o clasă descompusă, coruptă, ticăloasă, — fără a avea însă suficient credit pentru a fi primită în lumea care construia o nouă societate, construindu-se pe sine. Avea într-adevăr dreptate Malvina Urșianu: istoria trebuie și poate fi citită și altfel decît din manuale, istoria poate fi citită și reconsiderată și prin film, printr-un film ca acesta, din care tînăra generație poate afla mai multe despre noi, cei care am fost tineri atunci!

S-a spus despre scurt-metrajul Sabinei Pop „18 ani — Stop-cadru" (scenariu și regie) că a fost cel mai inteligent film al galei. Fără să ador superlativele, m-am raliat și eu părerii că este într-adevăr un documentar de o expresivitate și autenticitate aparte. Sabina Pop încearcă și ea la rîndul ei să ne prezinte pe cei care azi au 18 ani. Interesantă și inedită este tocmai optica din care cineasta a abordat această vîrstă teribil(istă) de frumoasă, dar și de responsabilă, de esențială, de fundamentală, pentru oricine vrea să facă cu adevărat CEVA în viață, nu doar să trăiască pur și simplu.

— Intenția, mai bine zis ambiția noastră, a fost să găsim acele mijloace artistice care să-i exprime, să-i descopere așa cum sînt, dincolo de aparențe. Am încercat să-i privim din perspectiva lor, ca și cum filmul ar fi fost făcut de realizatori de vîrsta lor. Sau, și mai exact, să-i privim din perspectiva unui viitor pe care ei îl vor concretiza. Pasionant pentru mine, care oricum am trecut de 30 de ani, a fost să relev, dincolo de aparențele lor de superficialitate, aparențe pe care, de multe ori, singuri și le construiesc, să le descopăr, zic, profunzimea, seriozitatea, ambiția împlinirii unui ideal social, revoluționar și patriotic.

Modalitatea artistică de a juxtapune pur și simplu replici spuse de ei — ca „Sîntem o generație ce vrem să ne remarcăm", „Sîntem o generație video", „Da, părem superficiali, dar nu sîntem", „Fiecărei generații i se pare că e unică", „Fiecare vrea să se distingă într-un domeniu sau celălalt", replici spuse într-un ritm alert pe fundalul

Scurt-metrajul Sabinei Pop „18 ani — Stop cadru" a fost socotit drept unul din cele mai inteligente documentare ale Galei.

unor imagini stop-cadru ce se succed în același ritm, instantanee luate din timpul balului bacalaureaților — reușește să creeze, în numai cele zece minute cît durează scurt-metrajul, dincolo de atmosfera festivă, voioasă, a unei serbări a adolescenților, și ceva din starea de spirit a acestei noi generații, care, cum spunea unul dintre ei în final, „Sîntem semne ale unui nou viitor".

Un omagiu cinematografic adus adolescenței ucise de războI

Un film de debut (și un premiu) al Cristinei Nichituș-Mihăilescu, „Pădurea de fagi".

Ucise înainte de a afla ce e dragostea, bucuria de a fi femeie, mamă, soție. Filmul prezentat și el la Costinești în premieră absolută, „Pădurea de fagi", al tinerei regizoare Cristina Nichituș-Mihăilescu, asistentă universitară la clasa profesoarei Elisabeta Bostan **(Premiul de debut)**, este un tulburător poem cinematografic închinat acelui grup de telefoniste de la centrala postului de telefonie și telegrafie din București, mutat, după bombardamentul de la 4 aprilie 1944, în pădurea Tîncăbești, telefoniste care, primele, au anunțat lumii, pe calea undelor, întoarcerea armelor armatei române împotriva armatelor hitleriste. Și cum scenaristul Francisc Munteanu **(Premiul pentru scenariu)** își declina cu modestie inițiativa, spunînd că ideea îi aparține tot ei, regizoarei, să-i dăm cuvîntul:

— E o idee a mea mai veche, cunoscusem pe una din puținele eroine supraviețuitoare ale acestui grup de telefoniste, veterană din cel de-al doilea război mondial, și impresionată de povestirile ei, mă tenta un film despre aceste fete. Nu am vrut și nu am intenționat un film de război. Dacă aș fi făcut un film de război, clasic, bărbătesc, l-aș fi închipuit cu totul altfel. Pe mine m-a interesat, și asta am încercat să sugerez, reacția tipic feminină, adolescentină, a unor fete obișnuite (care nu știau nici măcar să tragă cu pușca) în fața morții, reacția și mai ales metamorfozarea care transformă frica și panica, și spaima în eroism, într-un eroism dictat de imperativul etic al datoriei patriotice, civice față de țară, ce se naște într-o situație limită ca aceasta în fiecare om, dar mai ales în tineri.

— Sînt, într-adevăr, în film cîteva secvențe care creează acea atmosferă tipic feminină, de la micile cochetării și pînă la acea secvență memorabilă cînd o vedem pe cea mai tînără dintre ele, „Durdu", plîngînd de frică, dar continuînd să transmită... să-și facă datoria.

— Exact. Și tot prin ea, prin această durdulie fetișcană poreclită „Durdu", interpretată admirabil de Anca Sigârtău, care cunoaște aici, chiar și în aceste împrejurări precare, primii fiori ai dragostei, prin acea dilatare a momentului morții ei am vrut să sugerez moartea, mai bine zis, asasinarea unor adolescente care n-au mai ajuns să fie iubite, să fie soții, mame, altfel spus, să-și împlinească menirea exact în zorii unei păci pe care au apucat s-o anunțe lumii, dar n-au mai apucat s-o trăiască. Dacă am reușit să transmit ceva din această cumplită tragedie omenească, dacă am reușit să reții atenția adolescentelor de azi asupra unei alte tragedii, oricînd posibile, de nu vom veghea la liniștea planetei noastre, o să-mi confirme probabil spectatorii ■

NIKI GEORGESCU
Fotografii: **VICTOR STROE**

„Promit să rămîn veșnic tînără", a declarat în fața publicului tînăr severa „Isoscel" (din „Liceenii" — Premiul de popularitate), alias Tamara Buciuceanu.

„Dacă aș face din nou rolul Ilenei l-aș înzestra cu mai multă trăire", a declarat Ruxandra Bucescu, care a interpretat primul rol protagonist în filmul „Un oaspete la cină".

PINACOTECĂ „f"

PAUL RUBENS — „Hélène Fourment și copiii săi"

PINACOTECĂ „f"

JAN VERMEER — „Dantelăreasa"

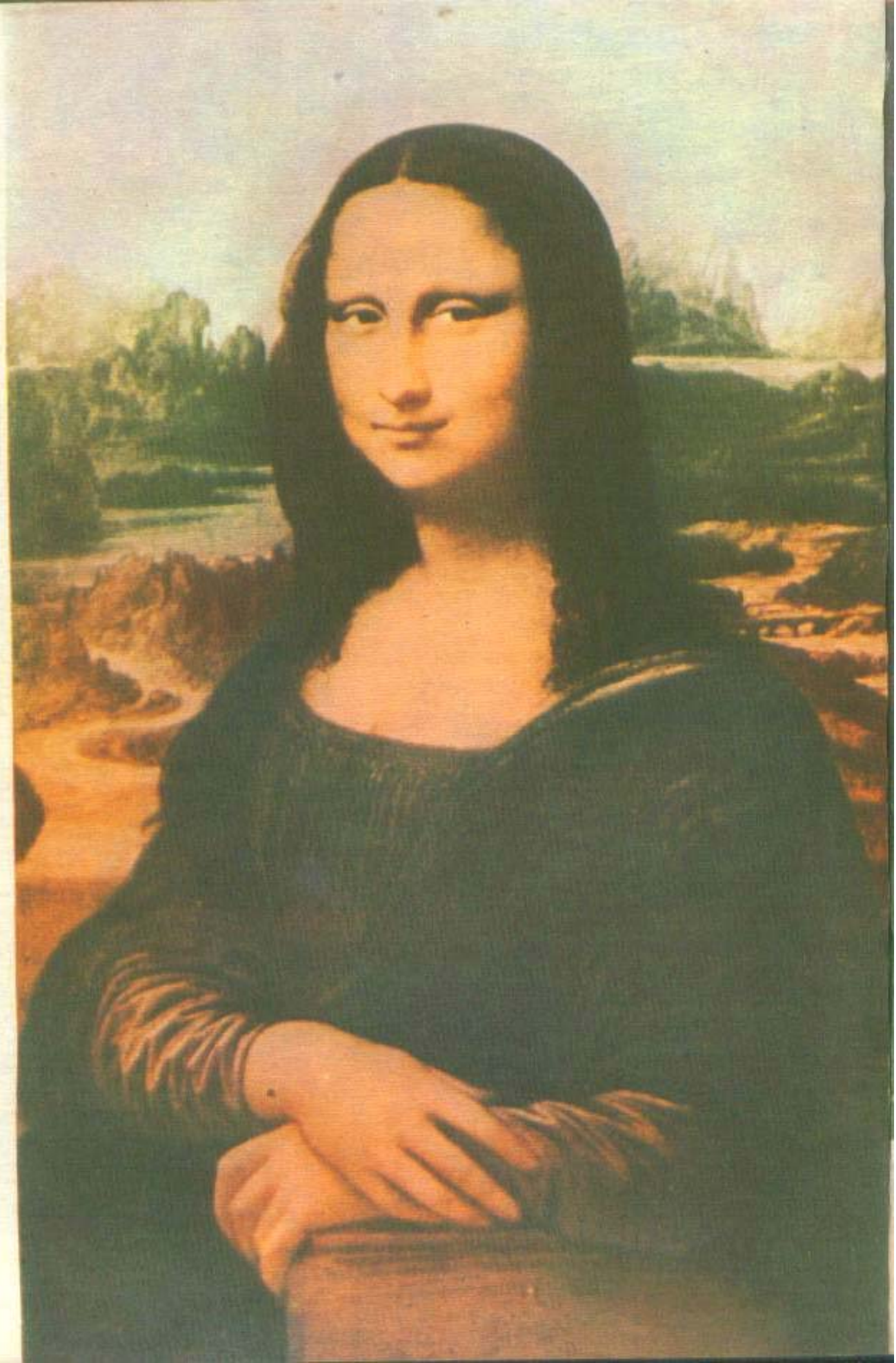

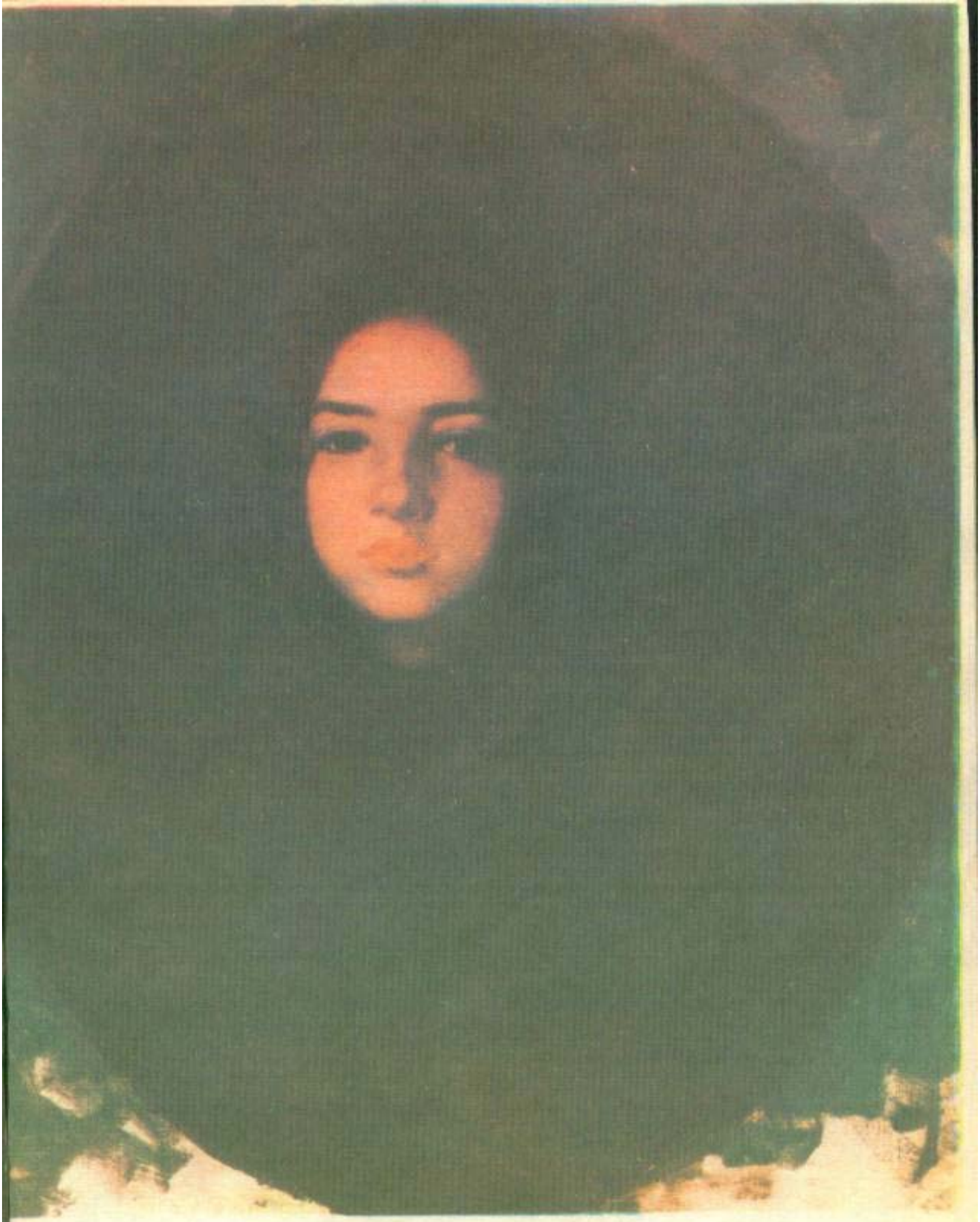

PINACOTECĂ „f"

NICOLAE GRIGORESCU — „Portret de fetiță"

LEONARDO DA VINCI — „Gioconda"

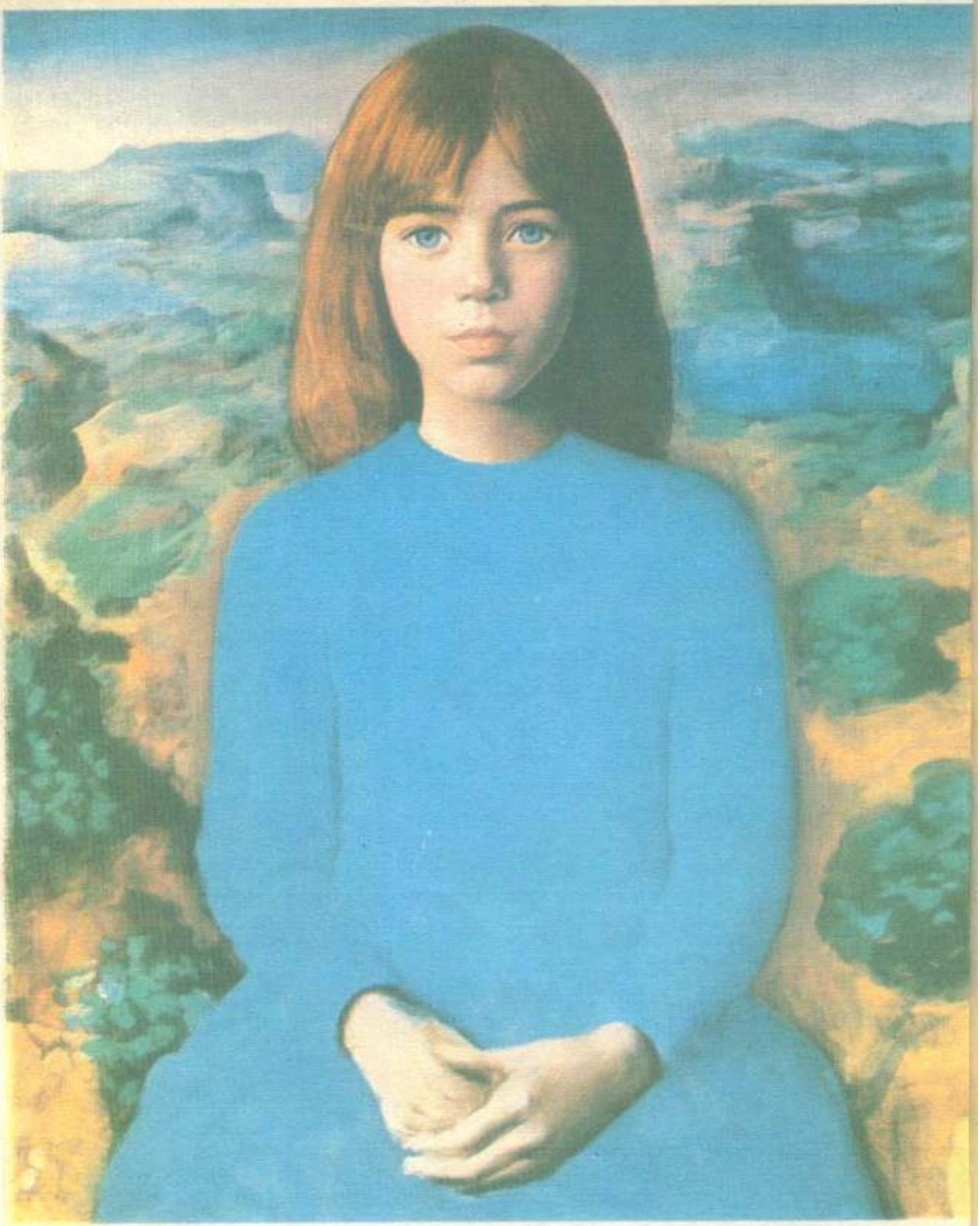

SABIN BĂLAȘA — „Portret de fată"

PINACOTECĂ „f"

dosar „FAPTE REALE"

În întîmplările pe care le vom descrie sînt implicați oameni obișnuiți și oameni care fac rău. Binele și răul se confruntă, sub incidența legii și a normelor morale, făptașii actelor antisociale ajungînd, întotdeauna, să plătească pentru ceea ce au comis. Este o lege implacabilă a vieții, nu numai a societății, dar ea nu se aplică singură...

În cartierul lor, blocurile n-au antenă colectivă; au fost construite înainte de a apărea moda asta, care scutește acoperișurile de „peria" sulițelor și a sîrmelor răsucite în cele mai fanteziste variante. La drept vorbind, au și ele farmecul lor, iar cînd se abate pe „ramuri" cîte o cioară obosită, face urît imaginea unui singur ecran, nu intră în deriva toate odată, ca acum. Ceva, însă, rămîne cu adevărat supărător și inestetic; este vorba, bineînțeles, de cablurile care coboară peste cornișe la diferite niveluri, balanganindu-se și intrînd pe ferestre, în locuințe. Ei bine, cu cablurile astea nu se împacă deloc Sebastian N., fost contabil și proaspăt pensionar. De aceea, fiind ales, acum, și în comitetul de bloc, s-a transformat într-un vajnic luptător pentru cauza antenelor colective. Vasazică, să dispară cablurile.

Ma rog, s-ar putea să dispară ele, mai ales că tratativele cu cooperativa pe profil sînt avansate, în urmă rămînînd, în mod nepermis, strîngerea banilor necesari de la locatari, pînă atunci, însă, ele rămîn la locul lor, mai ales astăzi, de fapt în noaptea asta, cînd „Steaua" joacă un meci atît de important. Verifică, pentru a zecea oară, aparatul. Imaginea e bună. Deci, să înceapă meciul. Și meciul începe. Ce luptă, ce emoții. Nici nu știe cînd se termină repriza. E stors, sleit, de parcă el, nu flăcăii aceia, s-a zbătut acolo, pe teren. Dar ce se întîmplă? Un fîșîit și imaginea dispare, rămînînd doar un joc de puncte negre și lumini. Se repede spre balcon, unde aude o smucitură. Cablul e la locul său, ceva mai slăbit, dar la locul său. Înseamnă că sus, pe acoperiș, s-a întîmplat ceva.

Sebastian N. e un ins slăbuț, chiar pirpiriu, dar numai inimă; se și repede pe scară în sus, cu o lanternă în mînă. Cînd deschide ușa de la terasă, rămîne, cum se zice, ca la dentist: cablul lui este tăiat de lîngă antenă și legat de cornișă. Se apropie tiptil și privește în jos, undeva, într-un balcon, de la etajul șase, vede un individ care lega de capătul celălalt al cablului — vasăzică l-a tăiat și mai de jos — o butelie de aragaz. Dar acolo este balconul bătrînei aceleia care stă singură... Sarmana, uite ce vrea să-i facă ticălosul!

N-are timp să acționeze, căci individul se cațără pe cablu în sus, abia are timp să se ascundă, într-un ungher întunecat. E un tînar voinic, musculos... păcat de el, de ce n-o fi muncind cinstit și se ocupă de tîlharie? A și găsit pe cine să jecmănească, pe bătuța aceea simpatică și vorbăreață! Dar și ea, să scoată butelia în balcon... În cîteva clipe, opintindu-se cu cablul, nemernicul trage butelia sus și o bagă într-un sac de voiaj, special pregătit. Îl închide frumos și-l aruncă peste umăr; pas de bănuiește că înăuntru este o butelie furată, iar cu cablul lui Sebastian N. se poartă în mod irresponsabil: îl aruncă cît colo, în spațiul verde, printre boschețî. Așa, vasazica!

N-are curajul să-l „atace" direct și nici pe alții n-are timp să-i mai anunțe. Așa că se furișează, cît mai nevăzut cu putință, după individ. Noroc că acesta merge pe jos, dar dacă avea mașină? Îi lua numărul, evident, însă mașina putea fi și ea furată. Merge, cît merge și ajunge pe strada Popa Petre. Aici, individul se oprește și intră într-o curte. În care se află o casă. Sebastian N. nu mai pierde timpul, aleargă la primul telefon și cheamă miliția. Care sosește prompt.

Dacă pînă atunci Sebastian N. fusese calm, acum devine, dintr-o dată, agresiv; vrea să se răzbune pe hoț, unul Nicoară T., taietor de frunză la cîini, care mai avea și doi complici, pe Cornel M. și pe Gorina C. Să-și răzbune cablul. Și s-o răzbune pe bătrîna aceea simpatică și nevinovată, care habar nu are pe unde îi umblă butelia la miez de noapte. Să se răzbune și pentru el, care a fost nevoit să piardă meciul, spre a face pe detectivul amator. S-a potolit numai cînd a auzit că „Steaua" a învins. Așa da, bună treabă. A învins, vasăzică! Păi este extraordinar. Cablul... dă-l încolo de cablu... o să-l pună ei mîine la loc, numai să-l ia dintre boschețî. Cît despre individ, o să-și primească „răsplata". A primit-o. Doi ani încheiați de detenție în haine vărgate. Fiindcă, în cazuri ca al lui, asemenea straie se dovedesc foarte educative. Și taie cheful de ascensiuni nocturne pe acoperișuri străine. De nu mai pot oamenii să vizioneze, liniștiți, meciurile importante. Și să rămînă și fără cabluri, în situații inoportune, chiar dacă miliția ei, cu toată convingerea, pentru cauza antenelor colective ■

Cu ochii închiși

În sfîrșit, primăvară. După un șir de zile friguroase, cu vînt rău și iute, s-a potopit, dintr-o dată, căldura, năucind, parcă, tot ce este viu. Mugurii plesnesc văzînd cu ochii, caișii, mai ieri zgribuliți, sînt numai floare, iar grațioasele forsiții s-au împodobit ca de bal, încît abia de le mai zărești smicoarele în rochițele lor înfoiate. Chiar și oamenii calcă pe pămînt altfel, mai sănătos și mai cu speranță, purtați de avînturi nedeslușite și cotropiți de năvalnica frumusețe; totul este soare, descătușare, viață. Într-o zi ca asta chiar și Angela B. a mai uitat de necazuri — și are multe —, zîmbind cu lumină în ochi tuturor celor care îi dau binețe. Și îi dau binețe mulți, căci o cunosc toți; e de ani buni poștărița cartierului.

Mai întîi s-a întîmplat că i-a murit bărbatul, într-un stupid accident de circulație, lăsînd-o singură pe lume, cu doi copii mici. Pentru o fire ca a ei, sensibilă și prăpăstioasă, e grea viața de văduvă, copiii sînt buni, nimic de zis, dar ce știu ei! Mai prost e că o copleșesc grijile și temerile, orizonturile i se par închise și se trezește plîngînd din senin. O cunoștință a dus-o, mai ieri-alaltăieri, la o femeie care știe să ghicească și să facă farmece, aceea a speriat-o și mai tare, cîte i-a spus, poate că are dreptate, de asta i-o merge așa de anapoda totul, i-o fi făcut cineva vrăji care trebuie dezlegate. Uite că ea crede în prostii dintr-astea, ce să facă, așa este, crede și gata, deși o vecină, căreia i-a spus povestea, a rîs de ea în toată regula: „Măi, Angelo, te credeam femeie cu scaun la cap, cum te poți lua după asemenea bazaconii? Vezi că astea umblă cu șiretlicuri". Or umbla, n-or umbla, ea încearcă. Mai rău decît îi e n-o să-i fie. Cel puțin o să aibă o speranță.

Gînduri dintr-astea o bîntuie pe Angela, în timp ce străbate străzile din cartierul Mărăței, Piatra-Neamț, împărțind, în dreapta și în stînga, scrisorile. Aici, sub umbra unei streșini, parcă îi vine să se așeze jos, este chiar și o băncuță la poartă, nici n-ar strica să se odihnească puțin, nu-și duce însă dorința la capăt, căci o mînă străină o prinde de braț, pe la spate, și o voce șoptită îi poruncește: „Nu te întoarce. Și închide ochii. Eu îți cunosc situația și te voi ajuta, dar trebuie să mă asculți. Ai închis ochii?". „I-am închis", confirmă ea, aproape paralizată. Cine să fie? Este clar, vocea e de femeie, dar strecurată așa, în șoaptă... Să fie ghicitoarea aceea? Merge ca un automat, pe un drum nestiut. „Te voi izbăvi de toate necazurile, continuă «vocea», numai că bagă de seamă, e periculos, vrăjile mele sînt rele, dacă încalci învoiala se întorc împotriva ta și a copiilor și vă nenorocesc... Deschide gura". O deschide și simte cum femeia îi îndeasă între dinți o bucată de turtă. „Mănîncă, e descîntată, te pecetluiește, dacă spui cuiva ceva, vei rămîne fără grai".

Mestecă și înghite cu noduri turta aceea și o cuprinde, și mai paralizant, frica. Nici nu mai știe ce face și unde ajunge. Își dă seama că a pătruns într-un bloc, este așezată cu fața în jos și femeia bolborosește ceva deasupra ei. La un moment dat se trezește singură, afară... În lumină. Ce este cu ea? Cercetează tolba, avea și ceva bani acolo, nu, nu-i lipsește nimic. Își amintește, obsedant, de șoaptele insidioase: „Tu n-ai cum să mă vezi, dar eu dau drumul la farmece. Și să aștepți. Eu o să apar tot așa, în spatele tău, să închizi imediat ochii, căci dacă mă privești o singură dată... Și nu uita, să ai permanent la tine, în zilele următoare, suma de 1 500 de lei. Cînd o să mă auzi, întinzi mîna, cu ei, în spate, și mi-i dai. Am să te izbăvesc. Dacă te uiți înapoi, toate nenorocirile se năpustesc peste tine și copii...". Amenințările veneau ca avalanșa, potopind-o.

A intrat într-o stare de surescitare, de încordare nervoasă, nici treaba nu și-o mai putea face ca lumea. N-are banii, dar îi împrumută, vrăjitoarea nu apare, și ea e tot mai neliniștită. În sfîrșit, într-o seară, cînd era la capătul puterilor, „vocea" se aude din nou: „Dă banii, căci merge bine. Diavolul meu lucrează. Închide ochii și mergi înainte. Pentru data viitoare să ai 2 000 de lei..." A îndrăznit: „Dar, de unde?". „Nu știu — s-a răstit vocea —, diavolul îi cere și se duce cu ei în lac. Atîta a zis, atîta îți spun. Nu-i dai, te pedepsește..." Angela simte cum amețește, închide ochii și merge mai departe... Cineva o sprijină: „Vă e rău? Ce se întîmplă cu dumneavoastră?". Se scuză: „N-am nimic, e cald... și oboseala!" Nu îndrăznește să privească înapoi.

Apoi, lucrurile se precipită, intră într-un fel de vîrtej, care o năucește și din care n-are puterea să iasă. Diavolul e tot mai lacom, cere încă 3 000... apoi 2 500, apoi 4 000... din nou 4 000... coboară la 3 500 de lei. „Nu te mai smiorcăi, o admonestează «vocea», căci nu se poate stăpîni și plînge, doar pentru asta fac vraja, ca să reușești în toate problemele. O să mă pomeniți toată viața, și tu și copiii. Data viitoare să ai 5 000". Simțind revolta disperării gata să izbucnească, „vocea" adaugă imediat. „Sînt ultimii. Așa mi-a spus, că sînt ultimii".

Nu mai știe ce este cu ea; a slăbit, s-a jigărit, nopțile nu mai poate dormi, ajunge la oficiu tîrziu și cu treburile neterminate. A împrumutat în dreapta și în stînga, în special la pensionarii cărora le duce banii, aceștia au încredere în ea, dar iată, vor sumele înapoi, le trebuie și lor, cum să facă? Începe să vîndă, mai întîi o parte din mobilă, apoi frigiderul cel nou, apoi cerceii... Sora ei, Tomița, încearcă s-o descoasă; „Dar unde dai, dragă, banii?" Însă nu reușește nimic. Datornicii îi ațin calea... atunci nu mai poate, se mută într-o locuință mai mică și vinde apartamentul. Grijile, necazurile, hărțuielile o copleșesc și, într-o zi, nu mai poate, izbucnește în plîns, acolo, la oficiu, între tovarășii ei de muncă. Aceștia o iau cu binișorul și află, îngroziți și indignați, adevărul. O hotărăsc să se prezinte la miliție.

Este confruntată imediat cu femeia care i-a ghicit. Aceasta nu recunoaște că e „vocea", și rîde: „Cum să dea cineva atîția bani, așa, cu ochii închiși?". Uite că a dat, peste 25 000 de lei. Ca să scape de necazuri...! În fața unui asemenea impozit pe ignoranță și bigotism, pe credința oarbă în superstiții, magie și farmece, în fața unei asemenea slăbiciuni omenești, chiar și oamenii în uniformă albastră s-au scandalizat. Cu atît mai mult cu cît femeia fusese adusă pînă în pragul sinuciderii. Poate că și pe asta mizase „vocea" criminală; femeii i s-a întins o mînă la timp și a fost salvată. Cu ajutorul celor din jur, și-a redresat și viața. Nu însă și finanțele. Căci ce dai cu ochii închiși... ■

Cumpărătorul de mobilă

Omul avea, cum s-ar zice, stil. Îl avantaja, de altfel, și fizicul: înalt, bine făcut, cu alură de atlet, ghioceii, înfloriți pe la tîmple, îi conferau o aură de distincție rasată. Întotdeauna îmbrăcat cu gust, făcea impresie necunoscuților, atîta doar, îi plăcea să se laude, în păcatul acesta cădea însă numai atunci cînd se afla între ai lui. Și cînd spui „ai lui" înseamnă că te referi la foști și actuali pușcăriași, fiindcă din 1957, cînd a fost depistat pentru prima oară, și pînă în prezent, Nicolae Ion, zis „gentimenul", cum e porecit de către aceștia, a fost condamnat de 12 ori. Pentru isprava care urmează a primit a treisprezecea condamnare, și ea însumează „numai" 9 ani. Dar uite că am început cu sfîrșitul...

Specialitatea lui de bază — mobila. Este adevărat, a lucrat o vreme, extrem de scurtă, ca vînzător într-un magazin de mobilă. Poate că de aici predilecția... De ce și-a ales el tocmai specialitatea aceasta? O să vedeți imediat, mai ales că n-a sustras niciodată vreun obiect din această categorie, nici măcar un dulăpior. A observat însă altceva, a observat că aproape toți cei care vînd mobilă stil, sau mobilă de artă, sînt oameni care posedă nu numai mobilă, ci și alte obiecte de valoare, ba chiar și sume importante. Și a mai observat ceva: mulți dintre oamenii aceștia sînt lacomi și neprevăzători, fiindcă — ocolind „Consignația" — riscă. Ce riscă? Printre altele un contact direct cu amatorii de mobilă, între care se pot strecura și tîlharii.

Elena M. avea mobilă de vînzare. În urma anunțului, primește un telefon și de la Nicolae Ion. Voce sobră, reținută, nu se aruncă la oferte, nici nu vrea să știe prețul. Pe el îl interesează obiectele, calitatea și valoarea lor estetică. Ce să mai vorbim, un cumpărător elevat, cu care-ți face plăcere să tratezi. Își anunță, civilizat, vizita. Aduce flori, e manierat, nu forțează nimic. Face o impresie excelentă, doar părul îi era cam scurt; îi dă însă un aer sportiv; femeia a fost, totuși, circumspectă, nu l-a așteptat singură, mai are alături două cunoștințe apropiate. Discută, apreciază, e bun cunoscător, evaluează corect prețul, da, este mobila care-i trebuie, a căutat în multe locuri, și o cumpără. Femeia este bucuroasă că a dat peste un asemenea client, uită de prevedere, îi servește pe toți cu băuturi, etalează podoabe scumpe, trage sertare, nu se mai ferește. În sfîrșit, „gentimenul" pleacă, să „ridice banii de la CEC", urmînd ca la ora convenită să se întoarcă împreună cu soția. Totul este perfect.

Și apare, bineînțeles, împreună cu o partenera „șic", deosebirea e ca proprietara a uitat de prudență, acum se află singură, îi invită înăuntru și... un pumn năpraznic o trăznește drept între ochi. N-are timp nici măcar de regrete, căci își pierde cunoștința. Nicolae Ion își leapădă masca de lord și acționează ca un borfaș sadea, scotocește peste tot, ajutat de blonda, și ea bine „profesionalizata". Recolta demonstrează că n-a evaluat greșit: patru brățări de aur, un inel tot din aur, bluze, fuste și pulovere — astea pentru „fată" —, aproape 10 000 de lei, bani gheață, totul însumînd peste 100 000 de lei. În cîteva minute dispar.

Lucrătorii de miliție cunosc și ei „stilul", dar mai știu că trebuie să găsească probe acuzatoare. „Gentimenul" știe să „lucreze" fără „urme", are vechime în furtișaguri, de cînd s-a eliberat ultima dată, și n-au trecut de atunci nici doi ani, a fost urmărit — el fiind în mod sigur făptașul — pentru 20 de furturi, dar niciodată nu s-a putut găsi o „urmă" compromițătoare, iar bunurile sustrase le-a „topit" cu repeziciune.

Brigada chemată la fața locului a depus o muncă titanică. Și iată, stradaniile lor sînt, pînă la urmă, răsplătite: descoperă o urmă digitală. Așteaptă, plini de emoție, rezultatul. Este amprenta degetului mijlociu, de la mîna stîngă, a infractorului. Care este arestat imediat. Ca de obicei, individul joacă tare. În arest, printre ai lui, își dă drumul, se laudă, povestește ce a făcut, fîrtații sînt „geloși" și îl toarnă, dar el nu recunoaște: „M-am lăudat. Aveți probe?" Nu știe de urma digitală, oare n-o fi observat ruptura din mănușă? Nu-l deranjează nici faptul că victima l-a recunoscut imediat dintr-un grup numeros. „Da, era și normal, fiindcă am fost să-i văd mobila, doar știți că mă interesează, mai erau acolo doi bărbați. Dar nu m-am mai întors: eu admir mobila, n-o cumpăr". Doar amprenta aceea l-a descumpănit, și a cerut să se cerceteze dacă ea se află, cu adevărat, în apartament. S-a cercetat. Acolo era. Nu se mai putea nega nimic.

Prima instanță l-a condamnat la șapte ani închisoare. A făcut recurs. A înaintat recurs și procuratura. Apreciind periculozitatea socială deosebită a faptei inculpatului, instanța superioară a mai adăugat doi ani de închisoare, transformînd pe șapte în nouă. Și ce „domn" elegant și distins părea... ■

Rubrică realizată de
VASILE TINCU

O MARE CAMPIOANĂ:

NOEMI LUNG

E înaltă, suplă și frumoasă, are ochii verzi și trei mici aluniță pe obraz. Te ascultă cu simpatie, zîmbind adesea cu modestia caracterelor alese, pare uneori visătoare, se gîndește bine înainte de a răspunde la o întrebare.

— Cînd a început, dragă Noemi, drumul tău spre performanță?

— Cînd a început construirea bazinului olimpic acoperit din orașul meu, Baia Mare. Spun asta pentru că tatăl meu a participat la proiectarea instalațiilor și a hotărît să învăț să înot. Aveam 8 ani pe atunci și mi se părea o joacă. Întîmplarea fericită a fost aceea că, după ce am început să înot, în același an am și participat la un concurs, în decembrie, în care am demonstrat niște aptitudini ce i-au decis pe părinții mei să se ocupe de mine serios în privința aceasta.

— Că au avut dreptate, anii au confirmat-o din plin, spre bucuria lor și a ta, și așa se face că fetița de 8 ani — care cu greu era convinsă de mămica ei să iasă din cada de baie — a ajuns o mare campioană. Poți să ne spui cîte diplome, trofee, titluri și medalii ai cucerit pînă acum?

— Mă tem că nu pot. N-o luați ca pe o dovadă de lipsă de modestie. Știți, nu contează numărul, ci valoarea lor. Părinții mei au adunat toate medaliile, le-au așezat pe ani și le-au înrămat, decorîndu-mi astfel pereții camerei mele. Cu cele cîștigate în acest an, cred că va trebui să începă o nouă încăpere. Sigur că pe noi, sportivii, ne bucură orice recunoaștere, orice diplomă, orice medalie — fie ea de bronz, de argint sau de aur —, ele arată finalul unei munci serioase, a unor renunțări chiar, dar rezultatele cu adevărat valoroase sînt cele care-ți asigură un loc printre fruntași. De pildă, mi-a dat o mare satisfacție faptul că primul meu record național înregistrat la 8 ani a rezistat 11 ani, el fiind doborît abia în '87.

— Ce părere ai despre înot ca sport?

— Este un sport în care te lupți cu cronometrul — care uneori bate atît de repede zecimile —, cu apa și cu propria-ți ființă și abia apoi cu partenerii de întrecere. A rămas printre puținele sporturi care măsoară performanța umană ca atare. Desigur, folosim costume îmbunătățite, mai ușoare, cu o croială optimă, dar apa este tot apă, culoarul tot culoar. Este un sport al fair-play-ului, sportivii concurînd în aceleași condiții de mediu, arbitrajul fiind electronic, orice posibilitate de subiectivism e exclusă. Înotul, consider că este un sport frumos, cinstit, spectaculos și, evident, foarte greu. Ca agrement, îl poate — și e bine — practica toată lumea, ca performanță, mult mai puțini.

— În momentul de față, lotul național feminin al României a devenit redutabil, începem să avem un cuvînt greu de spus. Ce zici?

— Așa se pare. Vorbind despre mine, aș dori să vă spun că m-a stimulat și m-a ambiționat într-o mare măsură exemplul marii noastre înotătoare Carmen Bunaciu. Cînd la vreun concurs sau antrenament venea la noi, cele mai mici, și ne spunea un cuvînt bun sau ne ciufulea încurajator, păi eram în culmea fericirii! Îi povesteam apoi mamei cu atîta mîndrie și bucurie încît nu-mi mai încăpeam în piele. Climatul în care se plămădește marea performanță este foarte important. Sîntem într-o competiție serioasă și între noi, dar asta nu mă împiedică s-o consider pe colega mea Tamara Costache cea mai bună prietenă. Ne înțelegem perfect, poate și pentru că sîntem firi diferite.

— 1987 a fost un an excelent pentru tine, Noemi, pentru înotul românesc feminin. Din turneul efectuat în iarnă în Franța, R.F.G. și R.D.G. te-ai întors cu 11 medalii, din care 9 de aur, la Universiada de la Zagreb ai urcat pe cea mai înaltă treaptă a podiumului de premiere de 5 ori, iar de la europenele de la Strasbourg te-ai întors cu trei medalii, cîte una pentru fiecare treaptă a podiumului. Cum vezi tu succesele anului?

— Dincolo de numărul medaliilor, dincolo de imensa satisfacție de a aduce patriei 5 medalii strălucitoare de aur de la Zagreb, anul 1987 a însemnat pentru mine un pas înainte în competiția pe care mi-am declarat-o mie însămi. Astfel, am înregistrat cea mai bună performanță a tuturor timpurilor la 400 m mixt (în bazin de 25 de metri) în cadrul turneului pe care l-ați amintit. Apoi, la campionatele noastre naționale am cîștigat 10 titluri, îmbunătățind două recorduri naționale, tot aici realizînd la 400 m mixt a doua performanță mondială, față de recordul ce se menține din 1982. La Universiadă am reușit, de asemenea, să îmbunătățesc 6 recorduri mondiale universitare.

— Greu?

— N-am să spun că a fost ușor... Dar n-am muncit degeaba. Departe de țară, în atmosfera încordată de concurs, mă gîndeam la cei de-acasă, la ai mei, și la toți cei care mă cunosc și au încredere în mine. Mă mai gîndeam și la eforturile depuse la antrenamente, la sacrificiile pe care ți le impune o pasiune atît de puternică și, dacă mai auzeam și un „Hai, Noemi!" — ca la Zagreb — căpătam parcă mai multă putere, îmi mobilizam întreaga capacitate de concentrare și luptam cu ambiție.

— Ce-ți propui pentru 1988?

— Am în vedere două obiective importante: în primul rînd, să aduc înotului românesc primul titlu olimpic și, apoi, să dau admiterea la I.E.F.S.

— Ambițioasă cum te știm, ajutată de antrenorul emerit Gheorghe Demeca, omul care te îndrumă de atîția ani, sîntem convinși că vei face totul pentru a atinge frumoasele obiective. Îți dorim succes!

— Vă mulțumesc.

Fata munţilor

Nu e un sport, e mai mult decît asta. Nu-i nici o meserie, fiind altceva. Sigur este că, odată pornit pe drumul acesta, te cîştigă pentru toată viaţa. Dar să-i spunem pe nume: acţiune de salvare în munţi sau aşa cum ne-am obişnuit să-i zicem: SALVAMONT. Calităţi necesare: cunoaşterea în detaliu a teritoriului, aptitudini ca vigoare, rezistenţă, echilibru, cunoştinţe meteorologice, psihologice, medicale, pasiune, ambiţie şi o doză imensă de omenie. Deviza: toţi pentru unu, unu pentru toţi. Studii: absolvirea cu nota 10 a „şcolii" aspre a muntelui. Obiectiv: salvarea şi recuperarea temerarilor aflaţi în situaţii dificile, adesea disperate.

— **Lucia Lungu,** *în calitate de componentă a echipei „Salvamont" a oraşului Victoria — singura femeie, de altfel, şi printre cele cîteva doar care au păşit în rîndul acestor salvatori la noi —, v-aş întreba, de la bun început, dacă este potrivită o astfel de activitate pentru o femeie?*

— Nimic din ceea ce facem n-ar putea fi îndeplinit şi de o femeie. Că, de cele mai multe ori, e foarte greu, este adevărat, dar ce-i simplu şi uşor pe lumea asta? Lucrez la spital în Victoria, la urgenţă. Sînt cadru mediu sanitar şi dau primul ajutor accidenţaţilor care ne sînt aduşi de pe munte de echipa „Salvamont". Fac acest lucru din 1980, de cînd am fost repartizată aici. Fiind îndrăgostită de munte, plăcîndu-mi să colind traseele atît de dificile ale Făgăraşilor, ştiind şi această meserie, iar echipa rămînînd fără cadru medical, mi-am zis că aş putea să încerc să mă „înrolez" în „Salvamont". Dorinţa mea, neexprimată însă, a devenit realitate cînd membrii echipei mi-au propus ei acest lucru. Trebuie să vă mărturisesc că m-am simţit foarte mîndră că m-au chemat. Ştiţi, salvamontiştii sînt nişte oameni extraordinari, în rîndul cărora este o mare cinste să te afli.

— *În ce a constat ucenicia?*

— În primul rînd, am învăţat foarte multe de la ei. Apoi, am participat şi absolvit Şcoala naţională alpină „Salvamont" de vară şi de iarnă organizată de F.R.T.A. (unde, din păcate, eram singura femeie). Îmi plăcea mie muntele şi înainte, îmi intra pe fereastră şi mă fascina cu chemarea lui, dar, pentru roua mea pasiune, a trebuit să învăţ să-l cunosc şi să-l înfrunt şi pe soare, şi pe ceaţă, şi pe gheaţă, şi pe zăpadă de 3 metri. Am învăţat să mă caţăr, să folosesc echipamentul de alpinist, să mă orientez în condiţii dificile. Şi eu i-am învăţat, la rîndul meu, pe coechipieri lucruri utile: să facă o injecţie, să oprească o hemoragie, să recunoască după anumite semne cauza sau locul traumatismului. Ştiţi ceva, însă, haideţi să nu mai vorbim despre mine, nu fac ceva extraordinar.

— *Dar despre ce să vorbim?*

— Să folosim acest minunat prilej pe care Almanahul „Femeia" ni-l pune la dispoziţie şi să ne adresăm celor care străbat an de an munţii noştri atît de frumoşi, atît de semeţi, dar foarte aspri şi răi cu cei care nu ţin seama de legile lor dure. Noi, salvamontiştii, am vrea să n-avem de salvat pe nimeni. Să fim aproape, să putem oricînd interveni, dar să nu fie nevoie.

— *De acord. Să vedem care sînt greşelile frecvente care vă pun pe orice vreme şi la orice oră în alertă.*

— Pe munte nu există erori mici sau mari. Toate pot deveni grave. O încălţăminte necorespunzătoare poate fi cauza unor căzături, fracturi, chiar a unor banale rosături care încetinesc mersul, epuizînd drumeţul înaintea atingerii obiectivului. Necunoaşterea traseului şi a dificultăţilor lui — şi Făgăraşii nu se lasă aşa uşor cutreieraţi — duc la epuizare fizică şi psihică şi, astfel, unii, rătăcindu-se, intră în panică. În situaţia aceasta, omul trebuie să-şi păstreze cumpătul, să se odihnească şi să se protejeze de frig, aşteptînd lumina zilei. De regulă, „lipsa" ne este semnalată şi pornim de îndată în căutarea lui, fie şi numai după un firav indiciu. Este neîntemeiată frica de animale, pe care o invocă aceia pe care îi găsim atît de îngroziţi, încît, uneori, ni s-a întîmplat să nu răspundă nici la strigătele noastre. O altă categorie de greşeli se referă la echipamentul propriu-zis. Fie vară, fie iarnă, omul trebuie să aibă haine de schimb la el, pe care să şi le pună dacă ploaia sau ninsoarea l-a udat. Continuarea drumului sau statul pe loc cu hainele ude conduce la instalarea hipotermiei, cauzatoare uneori chiar de moarte.

— *Relataţi-ne o întîmplare care n-ar fi avut loc dacă...*

— În luna mai a acestui an pe aici era încă zăpadă şi o tînără a folosit pe post de sanie o pungă de plastic. Sania improvizată a luat o altă traiectorie decît cea intenţionată şi fata a căzut într-o crevasă, pojghiţa de gheaţă scalpîndu-i o porţiune din pielea capului. Am fost anunţaţi şi, într-un timp record, am ajuns la cabana unde fusese transportată, unde, cîteva ore bune, cu mult după miezul nopţii, la lumina lanternelor, am reuşit să cos la loc porţiunea respectivă, ce se ţinea într-un colţ. Odată terminată intervenţia, echipa noastră a coborît-o pe akya (targa folosită de salvamontişti) în Victoria şi de aici a fost transportată de urgenţă la Braşov. Acum cîteva zile, ea s-a reîntors pe munte şi ne-a transmis cele mai frumoase mulţumiri, spunîndu-ne că totul este bine, că medicii au fost satisfăcuţi de „operaţia" făcută în vîrf de munte. Desigur că ne-am bucurat şi pentru că am salvat un om şi pentru faptul că şi-a amintit de noi, dar nu era mai bine pentru toată lumea să nu fi avut atîta încredere în pojghiţa înşelătoare a zăpezii de mai?

— *Cine vă sînt coechipierii?*

— Nişte oameni de ispravă, majoritatea muncesc la Combinatul Chimic, au familie şi copii, sînt nişte camarazi în care poţi să ai încredere. Conducătorul echipei noastre este maistrul Thomas Bross, care, prin exemplul său, ne ajută să găsim soluţia cea mai bună, să ne păstrăm calmul şi speranţa că ne vom îndeplini misiunea cum trebuie. Oamenii din oraş ne cunosc, pe mulţi i-am cîştigat de partea noastră, printre care aş menţiona-o pe directoarea spitalului oraşenesc, dr. Mariana Ruja.

— *Cu ce credeţi că ar trebui să încheiem această convorbire?*

— Cu asigurarea că noi, cei 16 salvamontişti din Victoria, sîntem în permanenţă „la post", vom face mereu totul pentru a readuce speranţa în inima celor care au nevoie de noi, şi cu invitaţia, reînnoită, adresată celor care iubesc munţii să nu uite niciodată că ei e un bun prieten, dar poate deveni oricînd capricios şi necruţător.

*

Acestei tinere nu îi e la-ndemînă să-şi povestească întîmplările, de-a dreptul senzaţionale, la care a participat împreună cu ceilalţi salvatori. Dramatice şi epuizante, acţiunile de salvare i-au călit pe aceşti fii ai munţilor, care şi-au făcut o datorie de înaltă onoare în a apăra viaţa omenească în înfruntarea cu stihiile naturii.

Să alăturăm deci calităţilor enumerate la început încă una: modestia şi să le mulţumim pentru veghea şi străduinţa lor atît de generoase, pentru gestul omenesc de-a întinde mîna spre cel aflat în primejdie, adesea riscîndu-şi propria viaţă.

MUNCĂ, FRUMUSEȚE, TINERETE

Surîsul victoriei pe chipul cîștigătoarei celei de-a șasea ediții a Concursului „Muncă, frumusețe, tinerețe", Luminița-Gabriela Mirițescu.

Reprezentantele județelor Sibiu, Cluj, Vrancea și Bacău.

Grația și exuberanța

Devenit tradițional, *Concursul „Muncii, frumuseții și tinereții"* a reunit și în vara lui '87, în stațiunea tineretului Costinești, în cadrul fazei republicane, alte 45 de tinere, reprezentante ale tuturor județelor și municipiului București și cîte două din partea elevelor și studentelor, care, pe parcursul a trei seri fierbinți, s-au întrecut pentru cîștigarea simpatiei numerosului public și nu mai puțin a aprecierilor juriului desemnat. Aflat la a 6-a ediție, concursul și-a cîștigat o binemeritată popularitate, astfel încît Teatrul de vară al stațiunii era luat cu asalt cu multe ore înaintea începerii programului, goana după o invitație sau „lupta" pentru un locșor, cît de mic, fie el și pe scările amfiteatrului, devenise ceva obișnuit, așa cam în genul febrei dinaintea unui meci de fotbal internațional foarte important. Iertată-ne fie comparația, dar, în cazul de față, se dovedește a fi cît se poate de potrivită... Cei aproape 3 000 de spectatori, unii veniți chiar și din alte stațiuni ale litoralului, au avut prilejul să participe la o adevărată gală a frumuseții și grației, a talentului și prezenței de spirit. Fără a fi învățate cu evoluția în fața unui numeros (și foarte exigent) public, tinerele finaliste au trecut cu bine pragul emoțiilor și al stîngăciilor inerente și au oferit momente artistice bine pregătite, interpretate cu siguranță și dezinvoltură, închegînd un spectacol dinamic, divers și tineresc, care adesea a fost răsplătit generos cu aplauze și încurajări din partea spectatorilor.

Pentru a calma temperatura fierbinte a competiției, organizatorii au inserat pe parcursul programului apariția unor formații artistice și a unor personalități cunoscute, apreciate și îndrăgite de tineri. Astfel, i-am revăzut și ascultat cu plăcere pe Ștefan Hrușcă și Vasile Șeicaru, Dan Bacinski, grupul „Ridendo", un grup de dansatori orădeni (Elisabeta Nuțiu, Ildiko Gyorgy, Ioan Stork și Cornel Bubui) și formația de dansuri „Izvor" (coreograf Dan Ionescu), la care s-au adăugat, la dorința spectatorilor, și doi membri ai juriului, așa cum numai la Costinești se poate întîmpla, în atmosfera extraordinară a unui public tînăr și entuziast. Actorul George Mihăiță a oferit un strălucitor microrecital ad-hoc de poezie și umor, iar compozitorul și interpretul de muzică folk Victor Socaciu a electrizat asistența cu ultima lui creație „Europa", prilej cu care s-a văzut nevoit să continue să cînte și după ce i-au plesnit două corzi la chitară. Oriunde accidentul ar fi făcut imposibil acest lucru, nu însă și la Costinești...

După încheierea evoluției celor 45 de concurente, juriul a hotărît acordarea următoarelor premii: *Premiul I* și obținerea *Trofeului* (o statuetă întruchipînd o fată plină de grație) i-a revenit **Luminiței-Gabriela Mirițescu,** lăcătuș-mecanic la Combinatul Siderurgic Galați — o prezență plină de prospețime și exuberanță. *Premiul II,* la egalitate, a fost decernat **Doinei Călinescu**, laborantă la ICEELIF Focșani — evoluție dinamică, afirmată în cele două momente de dans prezentate —, și **Lidiei Miclăuș**, finisoare la Combinatul de Celuloză și Hîrtie Bacău, care a oferit cîteva clipe muzicale deosebite, interpretînd la pian Cleyderman; *Premiul III,* tot la egalitate, a fost cucerit de alte două tinere talentate și cu o ținută agreabilă, și anume **Carmen Bratu**, primitor-distribuitor la Întreprinderea „Balanța"—Sibiu, și **Cristina Zlatan,** electronistă la I.E.I.A. Cluj-Napoca, studentă la seral — evoluție interesantă, a recitat Heine și a dansat o suită de jocuri populare. *Premiul Consiliului Național al Femeilor* a fost înmînat **Mihaelei Jelerîu,** economistă la C.A.P. Criciova, județul Timiș — s-a remarcat prin alegerea și interpretarea unor momente de înaltă ținută artistică. A dansat și a recitat versuri de Nichita Stănescu, închegînd inteligent clipe de autentică expresivitate. Cea de-a doua probă a con-

după ce şi-au adjudecat locurile doi şi trei.

Fotografii: Gh. D. MAICAN

Mihaela Jeleriu, aducînd pe scena Costineştiului frumosul port bănăţean din comuna ei, Criciova.

în competiţie

stat în interpretarea, alături de un partener, a unor jocuri populare din zona ei natală, evoluţie care a impresionat prin acurateţe şi fineţe, fapt subliniat de frumuseţea costumului dăruit de mama sa pentru acest prilej sărbătoresc. *Premiul Consiliului Central al U.G.S.R.* i-a revenit **Marilenei Manole,** operator maşini de calcul la Intreprinderea Integrata din Botoşani — prezenţă tinerească, dezinvoltă, umor. *Premiul Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste* a fost acordat **Doinei-Dorina Mureşan,** bobinatoare la Secţia de construcţii şi reparaţii Vaşcău, judeţul Bihor — dinamism, inteligenţă, o apariţie plină de modestie şi simplitate. *Premiul Consiliului Central al U.A.S.C.R.* a fost cîştigat de **Carmen Diaconescu-Doaga,** economistă la Cooperativa Meşteşugărească „Înfrăţirea"—Piatra-Neamţ — o apariţie plină de farmec, un program inspirat şi bine interpretat. *Premiul Comitetului judeţean Constanţa al U.T.C.* a fost înmînat uneia dintre cele două reprezentante ale studentelor, **Daniela Ploşnita,** studentă la Timişoara, pentru o evoluţie convingătoare şi dinamică. *Premiul special al juriului,* acordat pentru cel mai reuşit moment artistic, i-a revenit dîmboviţencei **Luiza-Izabela Şerban,** rectificatoare la Întreprinderea „Automatica"—Moreni, care a smuls aplauze la scenă deschisă pentru dansul-pantomimă interpretat cu deosebit talent. *Premiul Ansamblului artistic al C.C. al U.T.C.* a fost cîştigat de **Mihaela-Gabriela Tomuţ,** muncitoare la Intreprinderea de Confecţii „Mondiala"—Satu Mare — unul din numerele prezentate a fost de factură sportivă, urmărit, desigur, cu interes de Nadia Comăneci, de la masa juriului. Nu era vorba de gimnastică, ci... de scrimă. *Premiul Staţiunii tineretului Costineşti,* un sejur de 12 zile pentru vara viitoare, a fost cîştigat de mureşanca **Székely Margit,** contabilă la C.A.P. Fărăgău, care a entuziasmat numerosul public interpretînd un dans popular românesc, îmbrăcată în travesti, strîngîndu-şi pletele blonde sub o cuşmă neagră de miel. *Premiul tinereţii* şi, totodată, *Premiul de popularitate* acordat de reprezentanţii publicului au fost înmînate elevei **Lavinia Steer,** din Oradea, care a cîştigat aprecierea şi simpatia tuturor cu ambele numere, interpretate cu prospeţime şi sensibilitate.

Şi de astădată premiile s-au dovedit a fi insuficiente pentru a răsplăti entuziasmul, frumuseţea şi valoarea programelor prezentate. Toate concurentele aveau cîte ceva deosebit şi atrăgător, un farmec inconfundabil. Multe s-au pregătit cu seriozitate pentru faza republicană, străbătînd etapă cu etapă, înregistrînd, totodată, la locurile lor de muncă sau la învăţătură, cele mai bune rezultate, ştiut fiind criteriul de bază al participării în cadrul acestui concurs. Cu toatele, cele 45 de tinere, premiate sau nu, considerăm că trebuie să se considere cîştigătoare şi să le rămînă în amintire aceste clipe în care aproape 3 000 de oameni le-au privit şi le-au apreciat ţinuta, evoluţia scenică şi repertoriul ales, toate acestea conturînd o personalitate şi evidenţiind calităţi estetice şi morale ce merită menţinute şi perfecţionate toată viaţa.

Am asistat cu toţii la o lecţie de viaţă în care tinereţea, frumuseţea, firescul, talentul şi simţul umorului au exemplificat trăsături generale şi durabile ale tinerei generaţii, aşa cum este ea acum, trăind la cote înalte o realitate clocotitoare.

Fie-ne îngăduit să încheiem aceste rînduri, propunînd organizatorilor îmbogăţirea tematică a fazei republicane cu o paradă a portului popular, în care concurentele să prezinte costume autentice şi valoroase din judeţele pe care le reprezintă, în aşa fel încît frumuseţea chipului şi mîndria ţinutei să fie subliniate de măiestre şi străvechi „documente" de suflet ale plaiurilor româneşti.

Pagini realizate de
CRISTINA BĂLTEANU

Reprezentantele județelor Sibiu, Cluj, Vrancea și Bacău,

după ce și-au adjudecat locurile doi și trei.

JOCURI

ŞTAFETA PE PATINE

Grupul de copii se împarte în două echipe. Din fiecare pleacă un concurent, care, după ce înconjură patinoarul, predă ştafeta (şapca) următorului. Acesta o transmite celui de-al treilea ş.a.m.d. Nici un concurent nu are voie să scurteze drumul (colţurile traseului se marchează). În funcţie de gradul de experienţă al concurenţilor se folosesc în locul şepcilor pucul şi crosa.

FERESTRELE

Pe trotuar se desenează mai multe ferestre, unele mai mari, altele mai mici, la distanţe diferite, fără a depăşi un pas.

Ferestrele se numerotează. Jucătorii, legaţi la ochi, trebuie să străbată toate ferestrele. Dacă greşesc (calcă pe linie sau în afara spaţiului) ies din joc, dar obţin un număr de puncte egal cu acela înscris pe ultima fereastră prin care au trecut. La sfîrşit se notează punctele realizate în fiecare tur. Cîştigător este declarat jucătorul care totalizează cel mai mare număr de puncte.

FRUCTE

ORIZONTAL: 1) Pom fructifer din care culegem merele — Lichid extras din fructe; 2) Fructul preferat al veveriţelor; 3) Un alt pom fructifer; 4) Ionel Udrescu — Albia unei ape curgătoare; 5) Ultima parte dintr-o prună! — Începe livada! 6) Micul personaj al „Amintirilor din copilărie" de Ion Creangă, cel care a încercat să fure cireşele mătuşii Mărioara — Ana Oprescu; 7) Pomi fructiferi care dau lunii iunie numele popular de cireşar. **VERTICAL:** 1) Pastă gustoasă care se obţine prin fierberea prunelor sau a altor fructe; 2) 1—2 alune! — Singur; 3) Tulpina tîrîtoare a murelor — În acest loc; 4) Pom din care culegem nuci — Miez de pară! 5) Unul care şi-a potolit foamea. 6) Erou de basm; 7) Pom fructifer asemănător cu zarzărul — Pasc pe imaş.

Eu și Soarele

Într-o zi ședeam în camera mea și mă jucam cu clapele pianului. Deodată, am simțit pe obraz mîngîierea cuiva. O mîngîiere dulce, delicată. Am căutat cu privirea în jurul meu. Era soarele. Dar se și ascunsese. Am tras perdeaua și l-am văzut. Fugise în curte. Acum era pretutindeni.

În iarbă, în flori, pe copaci. Și chiar mai departe. Am plecat după el pe stradă. Strada, plină de copii. Toți se uitau spre cer și rîdeau:

— A ieșit soarele!

Parcul, la doi pași de noi. Nisipul aleilor se scutura de umezeala rece și zîmbea soarelui prin mii de sclipiri.

Copiii au fugit spre leagăne. Nu știu cum am rămas singur pe alee. Priveam statuile. Nici urmă de îngîndurare pe frunțile înalte. Soarele urca pe soclurile lor, aluneca și iar urca, pînă ajungea sus, iar atunci statuile se înveseleau.

Le priveam și zîmbeam. Din apropiere, ceva, niște sunete ciudate, stranii, mi-au atras atenția. Am încremenit locului. Un ciripit suav, delicat, foșnetul unor aripi sau numai alunecarea lor, un ciocănit ușor, dar continuu. Liniște, liniște desăvîrșită, apoi din nou acel ciocănit slab și stăruitor. Așteptam ceva. Nu știam ce. Îmi era teamă și să clipesc. Mi se părea că și frunzele ascultau, și iarba, și florile, și soarele. Și deodată, un piuit ușor, un ciocănit și iar un piuit. Pe o ramură înaltă soarele legăna frunzișul tînăr.

Apoi, o izbucnire de triluri și un fîlfîit de aripi asemenea unui dans. Și din nou imnul de triluri...

Parcă eram vrăjit. Mi se părea că eu însumi mă aflu undeva, sus, alături de soare și îmi iau zborul printre păsări și crengi însorite. În urechi începuse să-mi sune un cîntec în care auzeam și foșnetul frunzelor, și piuitul puilor, și dansul razelor de soare.

Am alergat spre casă. Cineva mă purta parcă de mînă și cînd oboseam îmi iuțea pașii, iar cînd mă opream, mă trăgea înainte. Cîntecul îl aveam în inimă și pe buze. Minunile trăite erau acum cu mine. Curînd, pasărea măiastră va poposi în camera mea, iar puii ei vor face primii pași pe portativul încă alb. În colțul străzii mă ciocnesc cu niște băieți. Vreau să-mi continui drumul, dar ceva mă oprește în loc. Ochii. Ei mă opresc. La picioarele copiilor văd o pasăre cu aripa frîntă. Din copac sare un alt băiat. Întinde mîinile. Mîini lungi și murdare. În ele, ouă mici, pestrițe. Mi se pare, sau aud din nou acea stăruitoare bătaie la porțile vieții? Alerg spre casă. Pianul mă așteptă deschis. Pun mîna pe creion și vreau să scriu. Aștept, caut, dar cîntecul fuge, aproape îl văd cum fuge. Puii și soarele, și pasărea măiastră se ascund și ei. Creionul îmi aleargă pe hîrtie, dar nu știu ce scriu. Am adormit cu capul pe pian. Cînd m-am trezit, mi s-a făcut dor de cîntec, de cîntecul pe care-l avusesem în inimă și în toată ființa mea. Am început să descifrez notele însemnate în fugă. Clapele pianului tresăreau sub degetele mele. Din ele și-a luat zborul o altă pasăre. Era tristă, iar cîntecul ei era mai mult strigăt. Am crezut că visez și am deschis fereastra să intre lumina și aerul. Am mai zărit o clipă soarele. Apoi s-a ascuns după un nor. Nu voia să-l văd plîngînd ■

CONSTANȚA NICULESCU

NECUNOSCUȚI, aceşti ochi

În general, imaginile pe care le au animalele privind natura sînt mai puțin variate și nuanțate decît cele percepute de om, deși la fel de precise.

Ochii mamiferelor au aceeași structură cu ai oamenilor, dar așezarea lor de o parte și de alta a capului le împiedică să vadă foarte bine la distanță mică. Cîmpul lor vizual este mult mai întins, ca de altfel și cel al păsărilor. Condorul, de exemplu, își detectează prada de la peste 1 000 de metri înălțime și venind în picaj „cade" direct pe ea. Cormoranii și fregatele au o acuitate vizuală extraordinară, ce le face să „vadă" din zbor peștii.

Unele mamifere își suplinesc vederea cu alte simțuri extrem de sensibile. Elefantul, de exemplu, avînd ochii mici, captează în schimb zgomotele cele mai fine, datorită urechilor lui mari și foarte flexibile, iar trompa sa este un excelent organ olfactiv.

Antilopele și gazelele au o privire de o tandrețe emoționantă, pe cînd ochii de focă au ceva ciudat. Legenda spune, dealtfel, că foca se trage din faimoasa sirenă care vrăjind navigatorii privindu-i încerca să-i atragă spre adîncuri.

Observați pisicile care torc tolănite la soare. Distrate, privesc cu ochii lor aurii, a căror pupilă se închide, devenind o simplă linie subțire.

Comparînd ochii cu aparatul de fotografiat, se poate spune că ochii felinelor au un obturator ca o perdea, iar ochii omului au un obturator central.

Vulpea are pupile în formă de elipsă, capra are pupile orizontale, ceea ce dă privirii ei o notă ușor amuzantă Bufnița are, de asemenea, pupile în formă de fantă. Pentru a urmări un obiect, această pasăre a nopții întoarce capul. Oricum, este singura pasăre căreia această mobilitate îi permite să privească și înapoi.

Cele mai multe păsări au ceea ce se numește a treia pupilă, o membrană ca un semnal luminos care „cerne" lumina.

Cei mai interesanți ochi îi are cameleonul. Acoperiți aproape în întregime de o membrană dură, cu o deschidere minusculă, ochii acestui animal sînt de o mobilitate interesantă și, ceea ce este cu totul aparte, fiecare ochi privește independent unul de altul. Astfel, cameleonul poate să privească simultan înainte și înapoi.

Așadar, adaptarea vizuală are o sumedenie de fațete și este întregită de

celelalte simțuri. Există un fel de șopîrlă care se folosește îndeosebi de simțul gustului. Plecînd la „plimbare" pe o pistă necunoscută, această șopîrlă „gustă" cu ajutorul limbii sale pămîntul. Cei mai fini „degustători" rămîn totuși fluturii. O specie de fluturi care trăiesc în pădurile tropicale sînt de peste 2 500 de ori mai sensibili decît omul la savoarea dulce a zahărului. Papilele lor gustative se găsesc nu pe limbă, ci pe terminațiile picioarelor.

Așa-numiții pești roșii au vederea sensibilă la culori, dar nu și la forme. Acuitatea lor vizuală nu depinde de forma mai mult sau mai puțin sferică a cristalinului, ci de modul în care acesta se mișcă în orbite, dinainte înapoi și invers.

O specie de pești poartă chiar numele de „patru ochi", pentru că orizontal, aceștia au pupilele separate. După cum își țin capul în parte în afara apei, partea superioară a pupilelor vede ce se petrece la suprafața apei, iar cea inferioară scrutează în adîncul acesteia.

Jumătatea superioară a ochilor acestui pește este lipsită de glande lacrimale, pentru umidificarea totală a ochilor pești fiind nevoiți din cînd în cînd să se scufunde complet.

Curiozitățile cu care natura a dotat lumea animală sînt fără margini. Știați, de exemplu, de faimosul pește care produce energie electrică? Dacă la tinerețe acesta vede foarte bine, odată cu vîrsta își pierde acest simț. Atunci își detectează hrana cu un fel de radar. Înotînd, emite continuu descărcări electrice și un organ sensibil așezat pe capul său percepe cele mai mici zgomote, indicîndu-i direcția prăzii. Liliacul „este dotat" tot cu un asemenea radar, ceea ce îi dă siguranță în zborul în întuneric total. Miracole cu care natura se „joacă", plăsmuindu-le de milenii ■

SMARANDA SBURLAN

MOTANUL GIPSY

Am în casă un pisoi
Mic şi gras ca un cîmpoi.
Miaună ca un trufaş
Şi fură ca un borfaş.

Dragă Gipsy, fii cuminte!
Îi spune mama fierbinte.
Poartă-te şi tu frumos
Şi-o să-ţi dau lăptic şi-un os.

Însă el e-un prefăcut
Bea lăpticul şi tăcut
Se aruncă pe sofa
Parcă-ar fi salteaua sa.

C-o lăbuţă sub căpşor
Toarce ca un „visător"
Şi-ntinde botu-nainte
Ca să cred că e cuminte.

Însă mama-i furioasă
Şi-l dă afară din casă
Amintindu-i bunăoară:
Astă seară dormi afară!

MARIANA RENGHIUC

● Ştiţi ce reprezintă această fotografie? Şahul cu piese gigant din incinta Muzeului lemnului din Cîmpulung Moldovenesc. El este sculptat în lemn de mesteacăn de către artistul plastic Ion Maftei. Fiecare piesă are circa 40 de kilograme. Ele amintesc de personaje din basmele româneşti: Flămînzilă, Ochilă, Setilă, Ileana Cosînzeana, Făt-Frumos, Baba-Cloanţa, Păcală şi Tîndală etc. şi au fost integrate muzeului pentru bucuria tinerilor vizitatori.

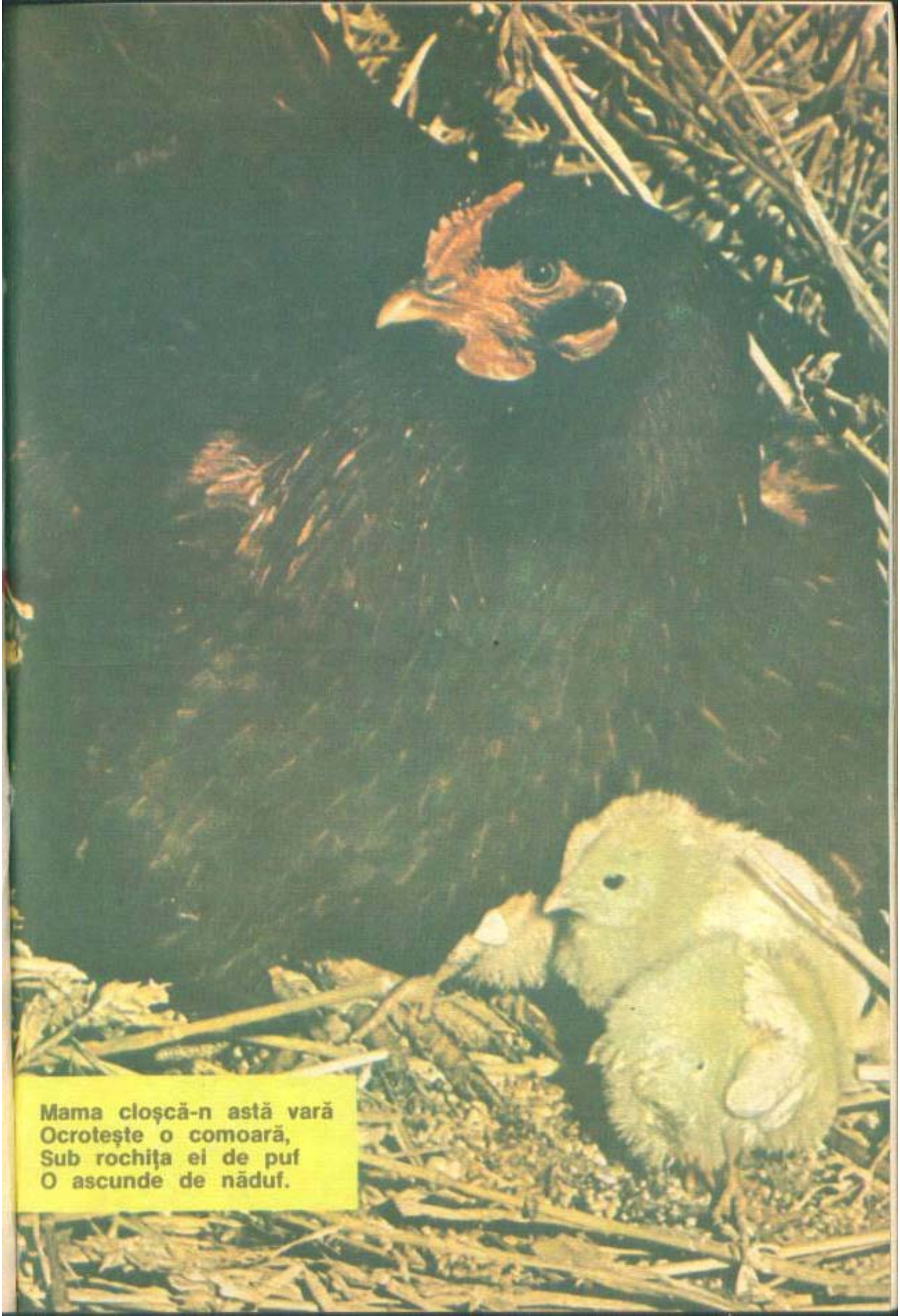

Mama cloşcă-n astă vară
Ocroteşte o comoară,
Sub rochiţa ei de puf
O ascunde de năduf.

BUBURUZE

Buburuza-mpestriţată
Zboară către zarea-naltă...
Ochii-albaştri de lumină
Blînd o cheamă în grădină.
În hlamidă de petale
Roşii, cu pistrui de mac,
Urc spre genele matale
Să mă oglindesc ca-n lac!

Reproducem acest frumos desen publicat de revista „Sunday Times", în care, pe o tulpină de scaiete, sînt reprezentate cîteva buburuze, înconjurate de alte cîteva insecte cu care îşi împart spaţiul de viaţă. Dar să le spunem pe nume acestor minunate mici fiinţe atît de frumos colorate. 1 şi 12. Buburuza cu două pete. 3 şi 5. Buburuza cu 10 pete. 7. Buburuza neagră. 9. Buburuza neagră cu 4 pete. 11. Buburuza cu 7 pete. 14. Buburuza neagră cu 6 pete.

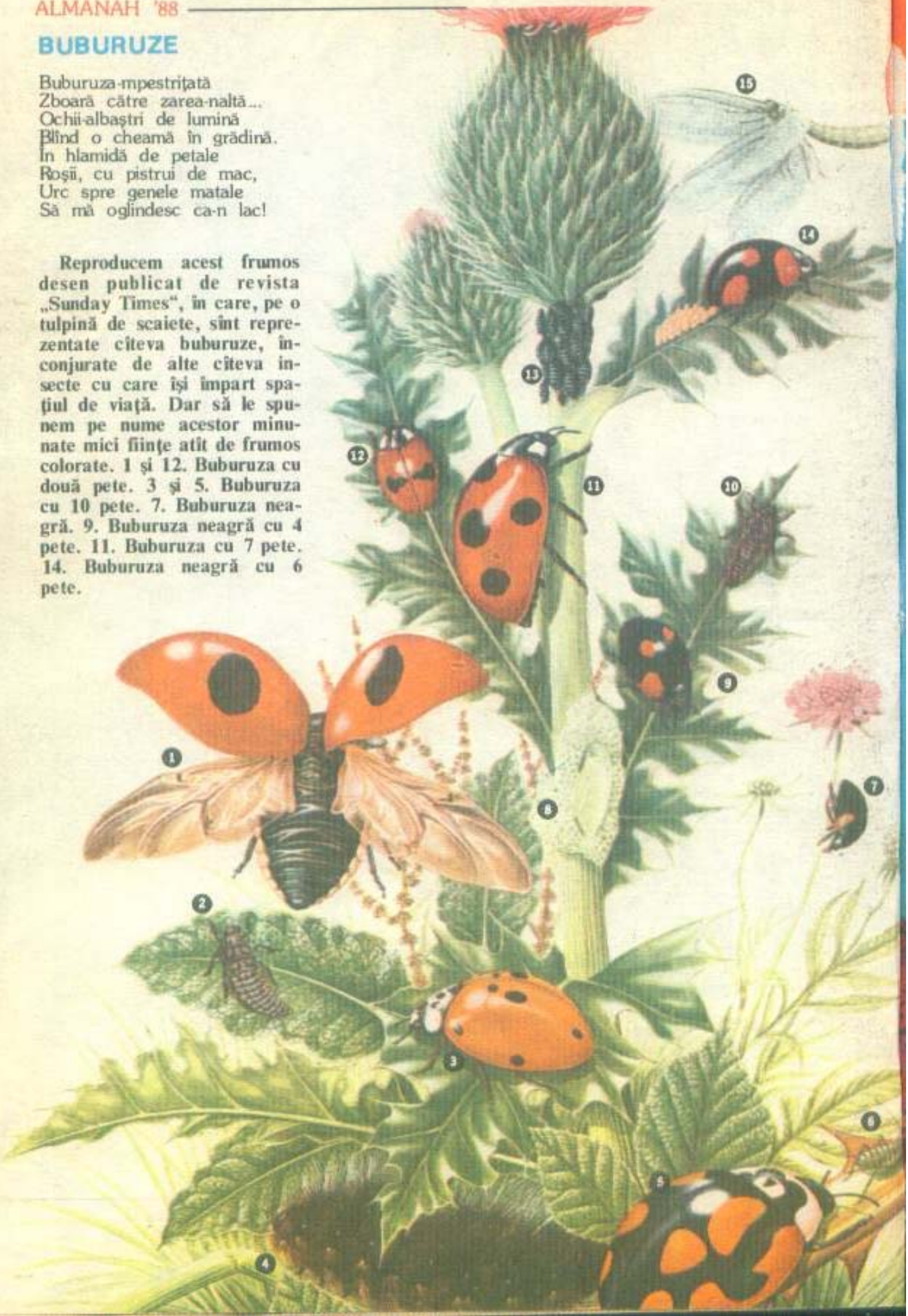

SUPLIMENT

Femeia şi căminul

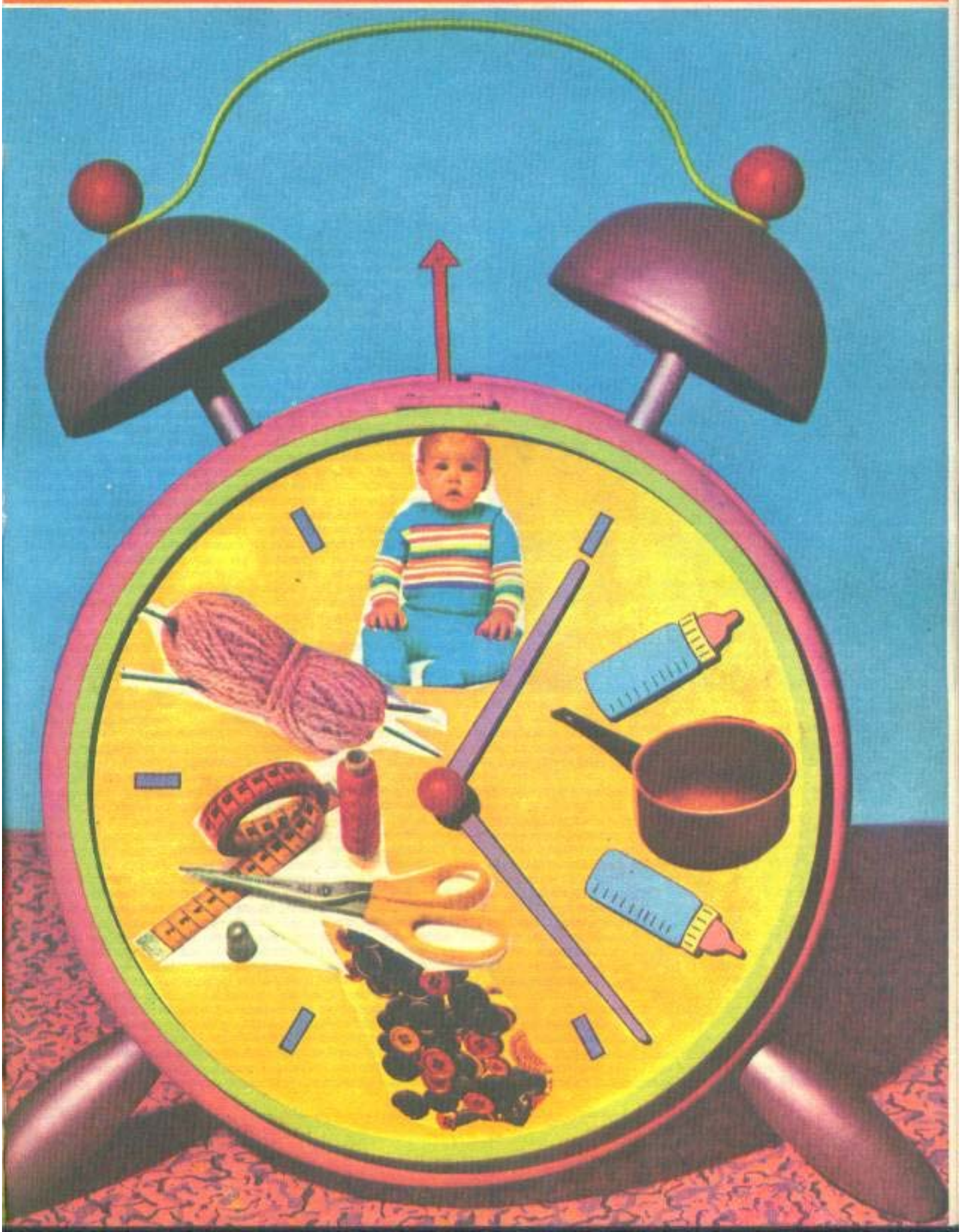

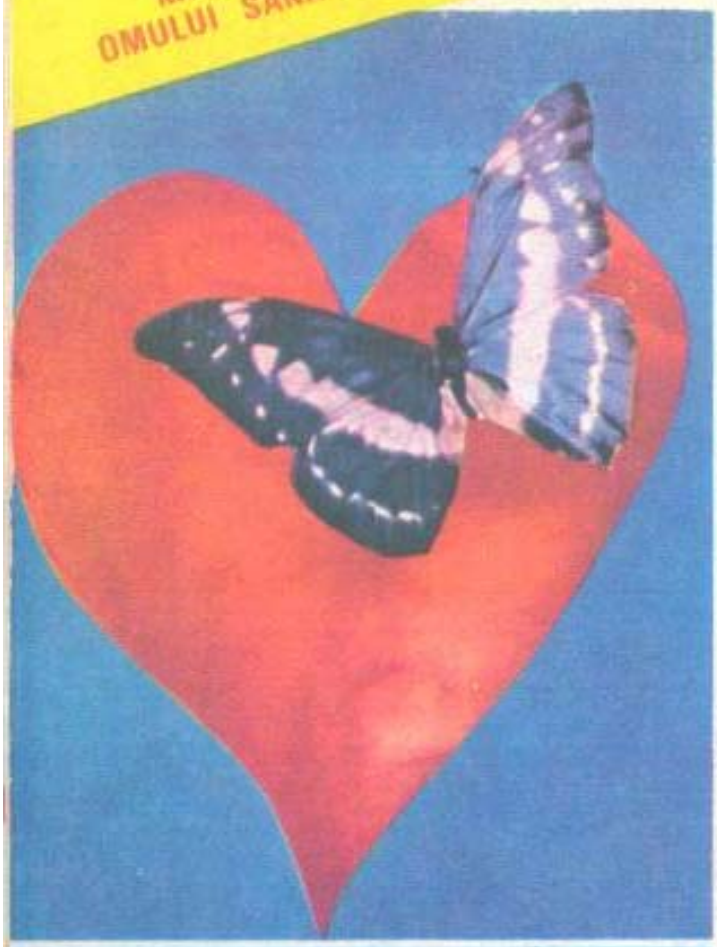

Pentru ca inima să bată cît mai mult timp

— Cum se apără sănătatea inimii, l-am întrebat pe prof. doctor docent **IOAN POP D. POPA,** *care conduce Clinica de chirurgie cardiovasculară din cadrul Spitalului Fundeni.*

— Drept cauze foarte frecvente în îmbolnăvirea inimii, mai ales în cardiopatiile dobîndite, sînt infecțiile, care pot pleca de la nivelul danturii,de la piele, stafilococii, de la nivelul organelor genitale, de la plămîni, bronșitele cronice, virozele, infecțiile pulmonare etc. Aceste focare dau naștere unor ștafete microbiene care sînt mobilizate în circulația venoasă, trecînd în circulația sistemică, adică în cea care duce sîngele oxigenat înspre periferia organismului, depunînd microbii în diferite zone. Fiindcă inima este unul din cele mai active organe, sigur, cei mai mulți microbi sînt depuși în părțile constituente ale sale, fie în endocard, foarte frecvent dînd endocarditele, fie în miocard, dînd miocarditele, fie în pericard, declanșînd îmbolnăvirile foiței care acoperă inima, numită pericard iar afecțiunea numită pericardită.

Un alt grup din cardiopatiile dobîndite îl constituie cele ce țin de regimul de viață. Stresurile, emoțiile, lipsa de odihnă corespunzătoare, alimentația irațională — și mai ales la femei îngrășarea peste măsură prin consum excesiv de dulciuri, pîine, sare etc. — și lipsa de mișcare pot aduce după ele astfel de îmbolnăviri. Este cunoscut faptul că omul se naște cu o anumită formulă genetică, care îi caracterizează structura și evoluția tuturor organelor în perspectivă, inclusiv a echilibrului homeostazic. Sigur, medicina preventivă a reușit să descopere aceste gene și să pună în evidență chiar posibilitățile evolutive ale unor anume bolnavi într-o anumită direcție sau alta. Dar mai simplu este ca aceia care au în familie, spre exemplu, bolnavi care au avut infarcte de miocard, cu hipertensiune arterială, bolnavi care au varice sau alte afecțiuni ale aparatului cardiovascular, arteriopatii, spre exemplu, în mod normal vor trebui să respecte un anumit regim care îi protejează contra apariției acestor afecțiuni, pe care noi le avem foarte bine codificate. Aș putea spune deci că trebuie să prevenim factorii de risc care fac să apară anumite boli în condițiile în care terenul este structurat de o anumită manieră, aceasta fiind o obligație de sănătate a fiecăruia. În acest sens, viața sedentară, îmbătrînirea precoce, prezența unor anumite leziuni congenitale, fumatul excesiv, alimentația cu prea multe grăsimi pot determina leziuni în inimă sau în vasele inimii.

Suferințele endocrine, ale hipofizei, ale tiroidei, ale suprarenalelor, ale creierului pot, de asemenea, participa la provocarea unor afecțiuni ale inimii. În afară de aceste cauze este bine să ne referim la regimul de odihnă necesar organismului. Inima este cel mai bun exemplu că la un timp de activitate — contracția inimii —, ea se odihnește de două ori cît a durat aceasta, ceea ce înseamnă că omul după un timp de muncă trebuie să-și respecte orele de odihnă activă și de somn, care-i permit refacerea forțelor, a energiei care îi asigură condiții de lucru foarte bune pentru a doua zi. Este deosebit de important ca fiecare dintre noi să ne controlăm sănătatea inimii din 6 în 6 luni sau de cîte ori este necesar. Să nu treacă pe lîngă noi, de exemplu, o hipertensiune arterială necunoscută, care poate să ne facă surprize prin accidente cerebrale, infarct de miocard, rupturi de vase undeva în organism sau numai distrugerea pereților unor vase.

O altă grupă de cauze ce declanșează îmbolnăvirea inimii sînt generate de fumat. Din ce în ce mai multe femei fumează și deprind acest viciu sub pretextul că favorizează slăbirea și calmarea, fumatul de fapt realizînd un rău imens în organismul uman. Îmbolnăvirile pulmonare, bronșitele, bronșiextaziile, care pot apărea ca urmare a tusei iritative, repetative pe care o produce fumul de țigară sînt, de asemenea, de nedorit.

Sînt cazuri însă cînd femeile pot să rămînă însărcinate fiind purtătoare ale unor boli cardiace. Multe dintre aceste boli pot fi tratate și sarcina dusă pînă la termen. Sînt altele însă în care sarcina este pusă sub semnul întrebării, acest lucru rămînînd să fie hotărît de către comisiile de specialiști cardiologi împreună cu ginecologii. Așadar, subliniez faptul că femeia gravidă poate să fie și operată de inimă în caz că este necesar. Este însă de dorit ca, după căsătorie, femeile care se știu purtătoare ale unor suferințe cardiace înainte de a rămîne gravide să-și opereze ori să-și trateze, după caz, afecțiunea inimii lor.

Un alt factor care conduce la bolile cardiace este consumul de alcool. Sînt convins că în rîndul femeilor acesta este un obicei mai rar și consider că, ocazional, se poate consuma puțin alcool, fără a se face din aceasta un obicei, care, în toate cazurile, se repercutează negativ asupra sănătății.

Pe de altă parte, aș dori să subliniez stresul ca factor declanșator al afecțiunilor cardiace. Trebuie să ne păzim de enervări, trebuie să ne ferim de situații care ne creează stări de anxietate, pentru că toate acestea duc în ultimă instanță la apariția tulburărilor cardiace, fie de ritm, fie de tensiune, fie de debit crescut prin spasme pe vasele cerebrale, pe vasele coronare etc. Stresul este, așadar, una dintre cauzele de îmbolnăvire, pe care ar trebui să-l putem înlătura prin autoeducație sau în anumite situații prin folosirea tranchilizantelor.

Inima trebuie apărată de îmbolnăviri prin toate mijloacele de care civilizația acestui sfîrșit de mileniu dispune, iar în caz că ea s-a îmbolnăvit este necesar a fi tratată la început de medicul cardiolog și dacă nu s-au obținut rezultatele scontate, bolnavii vor fi îndrumați la clinica de chirurgie cardiacă. În țară la noi se operează cu succes, la Clinica de chirurgie cardiacă Fundeni, toate afecțiunile ce se operează în orice centru cu tradiție din lume.

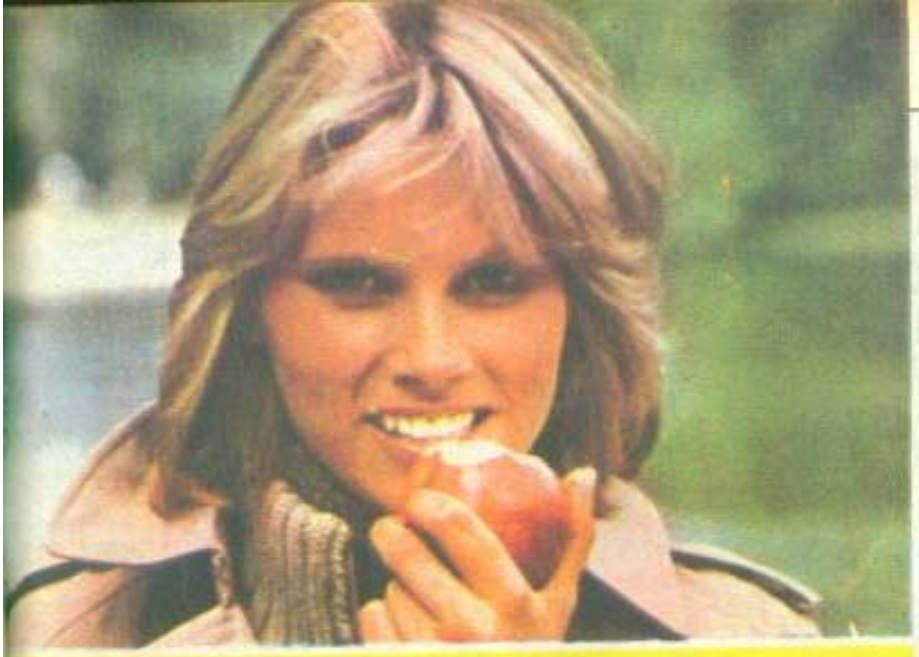

Prevenirea bolilor digestive

Bolile tubului digestiv, ca și cele ale organelor anexe (vezică biliară, ficat, pancreas), ocupă printre suferințele omului un loc dintre cele mai importante. De altfel, este ușor de înțeles că suferințele unui aparat a cărui sarcină este de a asigura alimentația întregului organism se pot răsfrînge atît asupra aparatului digestiv, care are această sarcină, cît și asupra celorlalte organe sau sisteme care intră în alcătuirea corpului omenesc.

O parte importantă din bolile digestive sînt boli organice sau funcționale, de origine neinfecțioasă, iar o altă parte o formează bolile infecțioase sau transmisibile.

Un loc important în prima categorie de boli îl dețin gastritele sau gastroduodenitele și boala ulceroasă. Prevenirea gastritelor acute ca și a celor cronice ne obligă în primul rînd la respectarea regulilor de igienă alimentară. În special servirea în liniște a meselor, la ore regulate, îngrijirea danturii și o masticare suficientă a alimentelor sînt obligatorii. De asemenea, evitarea excesului băuturilor alcoolice, tutunului, condimentelor și a abuzului de medicamente trebuie avută permanent în vedere. Sînt contraindicate mîncărurile și băuturile prea reci sau prea fierbinți, ca și prînzurile copioase la care se dedau unii. Pentru profilaxia bolii ulceroase și a recidivelor acesteia trebuie să ținem seama de toate acele cauze care, ca și în cazul gastritelor, pot participa și la apariția ulcerului gastric sau duodenal. În plus, persoanelor care provin din părinți ulceroși — mai predispuse să facă boala — li se recomandă controale clinice periodice, interzicerea utilizării de către acestea de medicamente ulcerogene sau toxice. Greșelile de alimentație care se fac uneori în cursul unui tratament bine început pot duce la apariția recidivelor. Nu trebuie să se uite că regimul în boala ulceroasă este un regim de ani de zile. În general, prin evitarea traumelor psihice și printr-un regim alimentar din care trebuie eliminat orice abuz, se pot preveni atît boala ulceroasă cît și alte boli digestive.

În prevenirea diferitelor boli intestinale cum sînt: duodenitele, enteritele, enterocolitele, diareile sau constipația, boli care sînt mai frecvent întîlnite, o atenție deosebită va trebui acordată, de asemenea, regimului alimentar. O grijă mai mare pentru o alimentație corespunzătoare se cuvine să o respecte bolnavii rezecați gastric, cei aclorhidrici (cu lipsă de acid clorhidric) și aceia care au o sensibilitate mai mare față de anumite produse alimentare (alergicii digestivi). În timpul verii, în special alimentele alterabile vor fi păstrate la frigider și vor fi puse la adăpost de o eventuală contaminare. Un rol important în prevenirea unor deranjamente intestinale îl are evitarea abuzului de antibiotice. În general, o viață ordonată, cu respectarea orelor de somn și a celor de servire regulată a meselor și evitarea stărilor conflictuale și a traumelor psihice, trebuie să facă parte dintre măsurile de prevenire a suferințelor intestinale. Constipația, afecțiune atît de frecventă astăzi, reclamă, printre altele, un regim alimentar echilibrat, complet, din care să nu lipsească crudițățile și lichidele. Este indicat ca mai cu seamă femeile și copiii să nu aibă motive ca să-și inhibe reflexul de defecare. În acest scop, se vor lua măsuri, mai ales în colectivități, să existe closete suficiente, bine construite și corect întreținute. De asemenea, reflexul, odată creat pentru o anumită oră în care ne-am obișnuit să utilizăm toaleta, va trebui respectat. În profilaxia generală a bolii se recomandă muncă fizică sau exerciții fizice în aer liber. Combaterea sedentarismului, cauză importantă a constipației, și normalizarea tranzitului intestinal printr-o alimentație corespunzătoare, ne pot pune la adăpost și împotriva unor boli ale canalului anal, acest ultim segment al tubului digestiv.

Ficatul, vezica biliară și pancreasul pot fi, de asemenea, sediul unor boli grave, în a căror prevenire, măsurile de igienă alimentară dețin un loc la fel de însemnat. Evitarea condimentelor, a sosurilor, prăjelilor, grăsimilor din abundență, și mai ales a abuzurilor de băuturi alcoolice, deține printre acestea un loc de frunte. Evitînd eforturile fizice prea mari, traumele psihice și respectînd regimul alimentar, putem preîntîmpina ca o hepatită epidemică să se transforme în hepatită cronică și o hepatită cronică să evolueze spre ciroză.

Dar, așa cum am amintit și mai sus, printre bolile digestive un loc nu mai puțin important îl ocupă și bolile infecțioase, de etiologie microbiană, virotică, parazitară sau micotică. Cele mai multe din aceste boli își găsesc cauza în modul neigienic și necorespunzător în care diferite alimente sînt procurate, păstrate, conservate, transportate sau pregătite. Mare parte din aceste boli transmisibile sînt boli ale „mîinilor murdare". Din această cauză, în prevenirea și combaterea lor una din cele mai importante măsuri este întreținerea igienică a mîinilor prin tăierea regulată a unghiilor și prin spălarea înainte și după mese. Spălarea insistentă a fructelor și zarzavaturilor (sub un jet puternic de apă) ne poate, de asemenea, pune la adăpost împotriva unor boli microbiene sau parazitare. Unele produse alimentare (lapte, ouă, carne etc.) consumate înainte de a fi în mod suficient tratate termic (fierte sau fripte) pot transmite diferite boli la om. Astfel, prin laptele crud (sau prin derivatele acestuia), omul poate contracta o bruceloză, iar prin carnea insuficient fiartă sau friptă o teniază sau o trichineloză. Germenii patogeni (microbi, chisturi sau ouă de paraziți) pot fi vehiculați pe diferite căi pe suprafața alimentelor neadăpostite. Un rol cu totul particular revine în sezonul de vară și muștelor, care, în foarte multe cazuri, se fac vinovate de răspîndirea unor asemenea boli. Iată de ce pe lîngă măsuri de igienă alimentară și de igienă individuală sau colectivă, în prevenirea bolilor transmisibile se impun și o serie întreagă de măsuri care privesc igiena mediului înconjurător. Întreținerea curată a locului nostru de muncă și a locuinței, îndepărtarea resturilor menajere și a reziduurilor solide sau lichide sînt măsuri care trebuie să ne preocupe pe fiecare dintre noi. Se înțelege că în bolile transmisibile își găsesc deplina justificare și măsurile de izolare a bolnavilor, ca și acele măsuri severe de dezinfecție curentă.

Dr. docent ION GHERMAN

Mişcarea prelungeşte viaţa

În epoca noastră, distanţele mari şi lipsa de timp au dus la dezvoltarea considerabilă a mijloacelor de transport şi la renunţarea mersului pe jos. În toată lumea, tineri şi bătrîni optează pentru acest fel de existenţă şi preferă mişcării în orele libere inactivitatea fizică şi distracţiile comode, cu caracter pasiv. Indiferent însă de argumentele invocate de omul veşnic ocupat, sedentarismul este o plagă a secolului, pe care noi toţi trebuie să o înlăturăm. Creşterea îngrijorătoare în ultimele decenii a numărului deceselor prin accidente cardiovasculare constituie un semnal de alarmă şi atenţia lumii medicale se îndreaptă în primul rînd asupra necesităţii activităţii fizice. Joggingul a devenit astfel unul dintre cele mai populare sporturi în multe ţări din lume. Interesul oamenilor de ştiinţă a fost argumentat prin evaluarea reacţiilor organismului uman supus la efort. S-a demonstrat astfel că activitatea fizică are repercusiuni dintre cele mai bune asupra funcţiilor organismului, determinînd importante reacţii metabolice hormonale, psihice. Exerciţiul fizic, mişcarea dau un bun tonus afectiv, fac să crească puterea de efort intelectual. Inima şi vasele ajung la parametrii optimi de funcţionare. În practicarea sportului şi a exerciţiului fizic trebuie să se ţină seama de vîrsta şi antrenamentul individual. Pentru cei neantrenaţi sînt recomandate exerciţii fizice moderate şi progresive, mai ales după vîrsta de 40 de ani. Hiperponderalilor efortul fizic trebuie să le fie dozat, deoarece excesul poate produce accidente. Vigoarea fizică a acestora nu depinde exclusiv de mişcare, ci de scăderea lor în greutate. Aşadar, trecerea la un efort fizic corect trebuie făcută după un consult medical şi numai sub supravegherea specialistului. Cercetări de ultimă oră au demonstrat că mersul cu pas vioi la cei supraponderali, cu uşoare creşteri tensionale, protejează împotriva cardiopatiei ischemice. De altfel, riscul hipertensiunii arteriale este crescut la sedentari, fapt pentru care li se prescrie dietă alimentară şi activitate fizică (înot, drumeţie, ciclism, alergare, gimnastică). Exerciţiul fizic practicat sistematic poate încetini evoluţia aterosclerozei, întîrzie îmbătrînirea din toate punctele de vedere. Ocupaţiile sedentare fac, odată cu trecerea anilor, ca muşchii să se atrofieze, corpul îşi pierde supleţea, apar defecte de staticâ, coloana curbîndu-se inestetic. S-a dovedit chiar că exerciţiul fizic întîrzie pierderea substanţei minerale osoase la vîrstnici, care au, cu vremea, o fragilitate a oaselor prin demineralizarea lor.

În privinţa beneficiilor exerciţiului fizic, în special ale alergării, există însă şi păreri contradictorii. De curînd, unii autori au declarat că joggingul nu prelungeşte viaţa şi s-au întrebat dacă nu este cazul să acordăm mai multă atenţie exerciţiului cu braţele decît mişcării picioarelor. Ei au argumentat astfel: cea mai mare longevitate a fost observată nu la amatorii de jogging, ci la dirijorii de orchestră şi la virtuozii pianului şi ai viorii, care fac mişcări intense şi susţinute ale braţelor. Longevitate crescută, peste 90 de ani, a fost găsită la persoane a căror ocupaţie era spălarea geamurilor. Afirmaţiile autorilor sînt fără îndoială interesante şi atrăgătoare, dar ele mai trebuie verificate.

Dr. MADELEINE MĂICĂNESCU-GEORGESCU

Vă rugăm,

Considerat mult timp de către bărbaţi ca o modalitate de a-şi masca timiditatea şi a-şi afirma personalitatea, iar de către femei ca un gest prin care îşi manifestau emanciparea, fumatul a făcut parte din „îndrăznelile" pe care şi le permiteau oamenii în anii '20 ai acestui secol. Obişnuinţa de a fuma s-a răspîndit însă în lume în timpul celui de-al doilea război mondial. Tinerii din acei ani au constituit „prima generaţie de mari fumători", mai tîrziu, în calitate de părinţi şi educatori, nu au mai considerat fumatul, chiar practicat precoce, decît o „simplă extravaganţă", fără să-i întrevadă consecinţele nefaste asupra sănătăţii.

Dacă încercăm în rîndurile următoare să ne oprim asupra acestor consecinţe, de care nu sînt scutite nici femeile, o facem pentru că fumatul se profilează din ce în ce mai clar ca singura cauză a multor boli, iar dacă nu se va renunţa la el, va provoca în viitorul apropiat o adevărată pandemie mondială. Cu atît mai mari sînt pericolele cauzate sănătăţii de fumat cu cît perioada latenţei în numeroase boli de origine tabagică este atît de lungă (între momentul cînd fumatul devine obişnuinţă şi cel al apariţiei bolii trecînd adesea decenii), încît nu se poate percepe amploarea consecinţelor.

Un loc important îl ocupă efectele negative asupra funcţiei de reproducere, prin diversitatea lor şi prin urmările pe care le au. Astfel, sterilitatea este cu 50 la sută mai frecventă la fumătoare. Se constată întîrzieri în dezvoltarea psihică şi intelectuală la copiii ale căror mame au fumat peste 20 de ţigări pe zi, pînă către vîrsta de 11 ani. După un studiu asupra periclitării sănătăţii fătului, ca urmare a

Vă rugăm, renunţaţi la ţigară!

Considerat mult timp de către bărbaţi ca o modalitate de a-şi masca timiditatea şi a-şi afirma personalitatea iar de către femei ca un gest prin care îşi manifestau emanciparea, fumatul a făcut parte din „îndrăznelile" pe care şi le permiteau oamenii în anii '20 ai acestui secol. Obişnuinţa de a fuma s-a răspîndit însă în lume în timpul celui de-al doilea război mondial. Tinerii din acei ani au constituit „prima generaţie de mari fumători", mai tîrziu, în calitate de părinţi şi educatori, nu au mai considerat fumatul, chiar practicat precoce, decît o „simplă extravaganţă", fără să-i întrevadă consecinţele nefaste asupra sănătăţii.

Dacă încercăm în rîndurile următoare să ne oprim asupra acestor consecinţe, de care nu sînt scutite nici femeile, o facem pentru că fumatul se profilează din ce în ce mai clar ca singura cauză a multor boli, iar dacă nu se va renunţa la el, va provoca în viitorul apropiat o adevărată pandemie mondială. Cu atît mai mari sînt pericolele cauzate sănătăţii de fumat cu cît perioada latenţei în numeroase boli de origine tabagică este atît de lungă (între momentul cînd fumatul devine obişnuinţă şi cel al apariţiei bolii trecînd adesea decenii), încît nu se poate percepe amploarea consecinţelor.

Un loc important îl ocupă efectele negative asupra funcţiei de reproducere, prin diversitatea lor şi prin urmările pe care le au. Astfel, sterilitatea este cu 50 la sută mai frecventă la fumătoare. Se constată întîrzieri în dezvoltarea psihică şi intelectuală la copiii ale căror mame au fumat peste 20 de ţigări pe zi, pînă către vîrsta de 11 ani. După un studiu asupra periclitării sănătăţii fătului, ca urmare a continuării acestei practici pe timpul sarcinii şi alăptării, dr. D.K. Benchouk (Geneva) a apreciat că trebuie admisă existenţa unui factor genetic, care, sub influenţa nicotinei şi a altor substanţe din compoziţia tutunului, sensibilizează organismul fătului şi copilului, predispunîndu-l la afecţiuni ale aparatului respirator.

Dacă mama continuă să fumeze după naşterea copilului, în orele în care stă cu el, acesta va deveni „fumător pasiv", absorbind încă din primul an de viaţă o cantitate de nicotină egală cu aceea conţinută în ... 50 de ţigări. Un test efectuat în Franţa asupra nivelului de nicotină din saliva a 570 de copii între 1 şi 16 ani ale căror mame fumau a arătat că el era de opt ori mai mare decît la cei care numai întîmplător stăteau în apropierea fumătorilor.

Apelînd la ţigară pentru a-şi asigura calmul şi asociind-o nu numai cu o singură cafea, fumătoarea omite că asigură condiţii favorizante apariţiei cardiopatiei coronariene, maladie care face din ce în ce mai multe victime în rîndul femeilor. Studiind efectele asocierii ţigară-cafea la peste 1 000 de femei între 19 şi 35 de ani, un colectiv de cardiologi din Baltimore (S.U.A.) a constatat că acelea care abuzau de această practică erau de trei ori mai expuse în următorii ani la o cardiopatie coronariană decît cele din lotul martor, nefumătoare.

Să adăugăm şi constatarea făcută în numeroase ţări din Europa că „banala" bronşită, ulcerul stomacului şi duodenului, hipertensiunea arterială, accidentele vasculare şi chiar caria dentară şi paradontoza se constată cu precădere la fumătoare. În sfîrşit, menopauza — moment firesc în viaţa femeii — s-a constatat că apare prematur la peste 70 la sută dintre femeile care fumează, datorită unei scăderi a procentului de estrogeni, scădere susceptibilă să mărească, totodată, riscul apariţiei osteoporozei.

„Dacă numai acestea ar fi consecinţele fumatului, apreciază prof. dr. Keith Ball de la Şcoala de medicină din Londra, ele ar fi suficiente să determine pe femei să abandoneze ţigara". Dar lor li se adaugă formele de neoplazii localizate la colul uterin, sîn, plămîni şi chiar laringe.

Un studiu efectuat de prof. dr. Brinton, din Londra, pe 480 de bolnave cu forme invazive de cancer al colului uterin, a dus la concluzia că tutunul favorizează de 1,5 ori mai mult apariţia maladiei decît alţi factori de risc, iar acţiunea sa nocivă creşte în raport cu numărul ţigărilor consumate zilnic şi cu „stagiul" de fumătoare. Şi în apariţia cancerului de sîn tutunul are un rol important; după datele oferite de Organizaţia Mondială a Sănătăţii, aproape 40 la sută din bolnavele înregistrate în ultimii 20 de ani sînt fumătoare.

Şi enumerarea efectelor negative ale fumatului ar putea continua. Mai ales cu acele efecte, deseori neglijate, dar nu mai puţin importante, privind aspectul inestetic al dinţilor, halena specifică a gurii, ridarea prematură a tenului, iritaţiile oculare, datorate acţiunii nicotinei şi fumului de ţigară. Toate aceste efecte contribuie, cu fiecare zi, la diminuarea acelui farmec propriu fiecărei femei. De aceea, ni se pare firesc să-i adresăm rugămintea: „Renunţaţi la ţigară!".

NICOLAE TURTURESCU

Autocontrolul sănătăţii sînului

Sînul, simbol al feminităţii şi al maternităţii, poate fi supus la o serie de modificări fiziologice sau poate fi locul unor boli, mai mult sau mai puţin lipsite de gravitate. După vîrsta de 45 de ani, cînd femeile sînt în preajma menopauzei, în sîn pot să apară şi leziuni pe cale de transformare în cancer. Mai frecvent se întîlnesc tumorile, aşa-zişii noduli mamari, nişte formaţiuni dure, de regulă nedureroase. Alteori, suferinţa glandei mamare se poate manifesta prin apariţia unei depresiuni pe sîni, fie că o adîncitură, fie că o retracţie stelară a pielii cu cute fine în jurul ei. Orice apariţie de secreţie prin mamelon, de culoare gălbuie, verde-maronie sau chiar de sînge, ca şi simpla jenă cauzată de mîncărimi şi cruste în jurul areolei sau pe mamelon trebuie să fie semnalul de prezentare la controlul medicului specialist.

Manifestările respective pot fi consecinţa unor boli obişnuite, lipsite de gravitate, dar pot fi şi semne ale unui cancer de sîn. Descoperit şi tratat la timp, cancerul sînului este perfect vindecabil. Multe femei bolnave ajung tîrziu la medic din diverse motive: în primul rînd că nu au dureri. Este ştiut însă că unele boli pot să rămînă nedureroase în fazele de început ale evoluţiei lor. Deseori, femeile nu se prezintă la control din simplul motiv al „temerii" de a nu li se diagnostica un cancer, atitudine complet de neînţeles. Mai mult, există falsa convingere că o leziune canceroasă operată duce la răspîndirea bolii în restul organismului. Este o prejudecată lipsită de temei şi, pentru că, paralel, se fac tratamente empirice pe tăcute, boala evoluează şi în mod spontan ajunge să disemineze şi să atingă alte organe sau ţesuturi situate la distanţă de sîn.

Lunar, fiecare femeie îşi poate face un autoexamen al sînilor, observîndu-le atent forma, eventualele modificări. Astfel, în aceeaşi perioadă a ciclului menstrual, de preferat la 1—2 zile după încetarea menstruaţiei, sau în aceeaşi săptămînă din lună, la femeile la menopauză, se va face autocontrolul sînilor.

Staţi în picioare în faţa unei oglinzi (în care să vă vedeţi bine) cu braţele în jos. Priviţi-vă cu atenţie sînii, observîndu-le perfecta simetrie de formă, aşezare etc. • Aplecaţi-vă înainte, ducînd braţele înapoi spre şezut şi vedeţi imaginea din oglindă • Ridicaţi apoi braţele şi apăsaţi-vă ceafa cu mîinile • Puneţi-vă palmele pe şolduri şi apăsaţi cu putere mîinile, încordîndu-vă muşchii pieptului şi ai braţelor • Aşezaţi-vă întins pe pat cu o pernă sau un prosop rulat sub umeri; braţul din partea sînului ce urmează a fi controlat îl veţi ţine

Mononucleoza, boala sărutului

Mononucleoza. La început era cunoscută sub numele de boala sărutului, pentru că se credea că se transmite numai prin salivă. Afecțiunea este una dintre bolile infecțioase mai puțin cunoscute publicului, dar care în ultimii ani prezintă o sensibilă tendință de creștere a morbidității. Descrisă pentru prima dată în 1885 de către Filatov, mecanismul propagării ei este elucidat în 1964 de către doi cercetători: Epstein și Barr, care au precizat că boala este de natură virală. Celula țintă pe care o afectează este limfocitul B uman și virusul respectiv se poate multiplica în limfocitele unor maimuțe inferioare. În majoritatea cazurilor, virusul infectează omul încă din copilărie (deci fără să producă boala propriu-zisă), astfel că 60—70 la sută dintre tineri și pînă la 90 la sută dintre adulți au anticorpi antivirali. După un studiu efectuat în Anglia pe un lot de 1 457 de studenți s-a demonstrat că 50 la sută dintre persoanele care se îmbolnăvesc de mononucleoză fac forme atipice de boală. Răspîndită pe întregul glob, mononucleoza are incidență variabilă de la o țară la alta, în funcție și de gradul de perfecționare a testelor de laborator, dar și de faptul că numai în unele țări boala trebuie declarată obligatoriu. Morbiditatea maximă se situează în adolescență, grupele de vîrstă cele mai afectate fiind între 14—25 de ani. Sursa de infecție este bolnavul cu formă clinică sau subclinică de boală, dar și persoanele sănătoase pot excreta timp îndelungat virusul. Transmiterea virusului este făcută după un contact intim (sărut), ca un rezultat al impulsului sexual. Între simptomele foarte frecvente ale mononucleozei se înscrie apariția anginei, ganglionii limfatici se tumefiază, de asemenea, sînt „prinși" ganglionii cervicali și inghinali. Caracteristice sînt modificările hematologice. Analizele sîngelui pun în evidență inițial o scădere a numărului leucocitelor, ca apoi acestea să crească la 10 000 — 40 000 pe mm³. Caracteristica mononucleozei infecțioase este însă creșterea absolută a limfocitelor mari, de tip B și a monocitelor. O asemenea analiză sanguină ne face să ne gîndim la o leucemie sau la o hepatită virală.

Care sînt semnele certe ale îmbolnăvirii? Bolnavul acuză stări de oboseală intensă și durabilă, face febră mare, citeodată chiar 40 de grade, și are dureri similare anginei. Amigdalele cresc în volum, par acoperite de un strat lucios și cu aspect ușor ulcerat. Și totuși diagnosticul nu este pus decît după examenul de sînge, cînd se constată că numărul globulelor albe urcă spre 30 000 pe mm³, iar prezența celulelor mononucleotice nu mai lasă loc îndoielii.

Pentru vindecarea rapidă, bolnavului i se administrează cortizonice. Ce-i drept, starea de oboseală caracteristică acestei boli trenează, dar o alimentație științifică, vitamine, fortifiante alungă și aceste consecințe de boală. Există încă unele probleme neeluciditate cu privire la agentul cauzal al bolii: virusul Epstein-Barr. Acest virus este răspunzător de apariția unor proliferări tumorale: limfonul Burkit și carcinomul nazofaringian.

Nu se cunoaște cauza pentru care numai unii dintre cei infectați cu virusul Epstein-Barr dezvoltă tumori, majoritatea celor infectați făcînd mononucleoza infecțioasă (aparentă sau ascunsă). Probabil că limfonul apare la persoane cu stare de imunodeficiență determinată genetic sau dobîndită (S.I.D.A.), sau prin alterarea răspunsului imun de către o infecție malarică, atît de frecventă în unele țări din Africa.

Viitorul ne va rezerva, poate, multe surprize cu privire la această boală, aparent banală, dar mai ales cu privire la virusul Epstein-Barr, agentul ei cauzal. Există oare legătură sau interacțiune între mononucleoza infecțională și sindromul de imunodeficiență dobîndită, această maladie în plină ofensivă, față de care sîntem complet descoperiți la sfîrșit de secol XX?

Dr. RADU STROIE

Autocontrolul sănătății sînului

sub cap, palparea se face cu mîna opusă sînului. Considerați că sînul dv. este un cadran de ceas împărțit în 12 sectoare. Începeți cu cel ce corespunde orei 12 și, cu blîndețe, fără apăsare înadins, cu palma întinsă, cu suprafața degetelor lipite, și nu cu vîrful lor, verificați fiecare sector de sîn ce corespunde, cum spuneam, orelor. Jumătatea internă palpați-o de sus în jos și de la mamelon spre osul pieptului. Jumătatea externă palpați-o de jos în sus și de la mamelon spre partea laterală a pieptului • Palpați cu aceeași atenție zona dintre sîni și axilă (subsuoară), căutînd cu grijă noduli, zone întărite, deformații • Repetați aceeași operație pentru sînul celălalt, folosindu-vă de mîna opusă acestuia.

La cea mai mică suspiciune, prezentați-vă de urgență la medic și rețineți: **cele mai multe tumori ale sînului nu sînt cancere,** dar toate trebuie examinate pentru a se stabili diagnosticul de certitudine.

Prof. dr. Al. TRESTIOREANU

Terapii neconvenționale

SĂNĂTATEA ZÎMBEȘTE

Gest comunicativ specific uman, zîmbetul, ca și rîsul, reprezintă un act emoțional care angajează mușchii mimicii, luminînd fața omului cu o clipă de fericire. Roger Guillaumin, medic și savant, laureat al Premiului Nobel, a descoperit că zîmbetul este expresia periferică a unor comenzi centrale ce interesează aria hipotalamică a cortexului cerebral și a demonstrat că prin intermediul hipofizei zîmbetul influențează benefic întreaga constelație endocrină. Iată pentru ce oamenii zîmbitori se bucură de o mare longevitate și se îmbolnăvesc mai rar. H. Herisson spunea că pentru a înțelege zîmbetul sau rîsul trebuie să-l plasezi în mediul său, care este societatea, și trebuie să-i determini funcția sa utilă, care este o funcție socială. Iar Hobbes interpretează rîsul ca expresie a unui sentiment de superioritate.

Mimica este unul din factorii care imprimă omului semnele unei activități psihice puternice. Persoanele care rîd rar sau care nu zîmbesc au fața acoperită cu severitatea pedagogică a unui educator fără elevi.

Înainte de a se transforma în rîs, zîmbetul este ceva fragil. O privire rea, o vorbă brutală — și el dispare brusc... Dar cînd apare, zîmbetul palpită ca aripile rîndunicii, venită să ne arate că în sufletul omului există o primăvară îmbrăcată de florile poeziei, indiferent de anotimpurile vîrstelor.

Reacția de contact comunicativ, de care sîntem atît de avizi, zîmbetul o realizează fără intermediari, fără protocol, fără zgomot, cu delicatețe. Dintre toate contagiunile ar trebui să admitem numai contagiunea zîmbetului! Deși neputincioasă de a se transforma într-o „epidemie", aceasta aduce oamenilor optimism și căldură.

Copilul trebuie să se deprindă cu buna dispoziție încă de la primele sale căzături. Dacă îl învățăm cu acest lucru, va rîde în loc să plîngă. La fel, după ce s-a lovit, dacă va fi îmbunat cu un sărut va uita durerea prin ceva care fură atenția (cît de necesar este și pentru mamă acest artificiu, atît de ușor de oferit, din partea soțului, pentru a uita durerea unei nedreptăți afective anterioare).

Copilul acceptă foarte bine o pedeapsă atunci cînd este justificată. Dar el se teme să nu piardă afecțiunea părinților săi. Buna lor dispoziție — exceptînd unele împrejurări grave — dă copiilor liniște, fața lor mereu zîmbitoare le dă încredere în puterile lor, îi personalizează.

FUGA DE ÎNSINGURARE

Un bun remediu pentru prevenirea multor boli îl reprezintă întregul arse-

nai de preocupări prin care ființa umană evită însingurarea, stabilind pînă la adînci bătrînețe relații sociale, avînd preocupări care să-i mențină tonusul afectiv, stima, iubirea și aprecierea celor din jur.

Fie că locuiți într-un oraș mare sau mic, nu vă izolați în locuința dv., chemați-vă cunoștințele, prietenii la o plimbare, la un spectacol, să ascultați muzică, să croșetați împreună, să mergeți la pescuit, în drumeții etc. Alegeți-vă hobby-ul preferat (grădinărit în jurul blocului, mica seră din balcon, colecții filatelice, universități populare, activități social-obștești) pentru a vă păstra interesul pentru cultură, pentru a participa la competiția minunată a triumfătoarei dorințe de viață.

Trăindu-și viața numai în colectivități umane, acest sublim stăpîn al naturii, care este omul, am văzut că nu poate fi sănătos sau longeviv dacă este izolat de semenii săi, dacă nu gustă permanent senzația că este util, că este apreciat, că mai poate să realizeze ceva, că are disponibilități sufletești permanente pentru a dărui din acumulările sale spirituale și altora. Omului îi este necesară munca, fiind cea care l-a creat, cea care îl menține în actualitate, cea care îi dă satisfacțiile cele mai mari și care-i încarcă după fiecare oficiere bateria afectivă.

FRUMOASELE VACANȚE

Și după fiecare perioadă de activitate cît de binevenite sînt frumoasele vacanțe. Să le organizăm din timp, cu aceeași dăruire cu care ne desfășurăm îndeletnicirile din viața de fiecare zi. Dacă este vorba de drumeții sau alte forme organizate de vacanță este bine să consultăm medicul atunci cînd sîntem „posesorii" unor boli cronice, pentru a se face aprecieri asupra stațiunii indicate. Pentru cei cu afecțiuni hepatice, o cură de reconfortare, cu ape minerale, în stațiuni cu climat montan, înmiresmat de brad și de ozon, va fi mai mult decît salutară. Apele oligometalice reci, de la Călimănești (izvorul 7), Olănești (izvoarele 11, 12, 24), Slănic Moldova (izvorul 300 de scări), sau apele de la Singeorz vor asigura o bună fortificare hepato-biliară, cu efect reconfortant pentru întregul organism.

Dacă aveți însă unele suferințe de ordin ginecologic și veți merge la tratament, atenție, nu plecați în perioada de puseu dureros cauzat de metroanexite acute, nestabilizate. Balneoterapia dă bune rezultate în metroanexite cronice, sterilitate, tulburări de ciclu, cu condiția ca ultimul puseu dureros să se fi produs cu cel puțin 3—6 luni înainte de tratamentul balnear. Odată cu influența directă asupra musculaturii uterului și trompelor, este îmbunătățită circulația sanguină în general, se resimte efectul binefăcător asupra funcțiilor ficatului, rinichilor, a aparatului digestiv.

Nu pot însă beneficia de tratament balnear femeile cu fibroame uterine, supurații pelviene închistate, cardiopatii, nefropatii. Ca stațiuni renumite în tratamentul afecțiunilor ginecologice rămîn: Bazna, Ocna Sibiului, Sovata, Bălțătești și Techirghiol. În aceste stațiuni există condiții de cură pentru ambele sexe și un climat reconfortant și tonic și pentru copii sau vîrstnici.

Dr. MIOARA MINCU

SFATURI UTILE

În caz de...

...circulație periferică defectuoasă. Această deficiență, care dă o culoare vineție mîinilor, picioarelor, care întreține cuperoza (tenului) se tratează cu... țelină. Dați 1 kg de țelină pe răzătoare și fierbeți-o în 3 litri de apă, în clocot, 10 minute. Puneți-vă comprese sau turnați-o într-un lighean și țineți-vă în aceasta mîinile și picioarele. Săptămînal, beți și 2—3 pahare de suc de țelină.

...durere de picioare. Pentru dureri cauzate de varice, de o greoaie circulație de întoarcere, faceți o cură de ceai de ghimpe, dozat și pregătit de „Plafar".

...scaune diareice. Dacă este vorba de un simplu deranjament cauzat de schimbarea regimului alimentar, se poate folosi următoarea rețetă: beți un pahar de vin roșu fiert. Explicația este simplă: vinul roșu conține mult tanin, care este astringent. Căldura face ca spasmele să se potolească, iar lichidul rehidratează organismul. Dar atenție, vin roșu, nu alb!

...aerofagie. Este o afecțiune declanșată pe stări de oboseală, surmenaj, stări de irascibilitate. Pentru a le evita, serviți masa de regulă în atmosferă calmă, de destindere. Beți lichidele cu paiul, pentru a nu „consuma automat și aer", și respirați numai pe nas. După masă luați cîte o pastilă de cărbune medicinal. Dacă stările de balonare continuă, seara, înainte de culcare, beți o cană de infuzie de anason.

...anestezie locală. Dacă într-o zi trebuie să vă faceți singuri o miniopera-ție (să deschideți un panarițiu, de exemplu, ori să scoateți un mărăcine din deget), înainte de toate faceți o anestezie. Cu 2—3 cuburi de gheață înconjurați zona dureroasă și cînd aceasta va fi suficient de rece veți constata că intervenția va fi complet nedureroasă.

...flictene. Pentru a anula o băsică plină cu lichid incolor, treceți prin flacără un ac și înțepați-o în 2 locuri opuse. Cu un tifon steril apăsați, lichidul se va elimina. Acoperiți cu un pansament special, tip leucoplast, și lăsați ca plaga să se cicatrizeze. Dacă se umple din nou cu lichid, dacă băsica este mai mare, cu același ac dezinfectat treceți un fir de ață de bumbac pe care îl legați. Acesta va asigura drenarea lichidului. Cînd rana este aproape cicatrizată, nu uitați să extrageți firul de ață. Băsicile cauzate de arsură nu vor fi înțepate însă sub nici un motiv.

...praf în ochi. Gestul imediat, automat, este de a freca ochiul în care au pătruns firele de praf. Ei bine, nu se recomandă aceasta. Din contră, va trebui frecată pleoapa celuilalt ochi. În felul acesta veți provoca o reacție de apărare a ochilor, care vor începe să lăcrimeze și, automat, lacrimile vor antrena și praful din ochiul lezat.

...afte. Aceste mici vezicule care apar pe mucoasa gurii* (buze, gingii și chiar pe limbă) necesită un singur remediu. Fiecare aftă se pudrează de 4—5 ori pe zi cu bicarbonat de sodiu. Beți suc de lămîie sau de portocale, pentru că vitamina C este un remediu sigur.

VALERIU MANTA

Împlinirea femeii — maternitatea

Trăire unică, cu gingășie de miracol, purtată oriunde în lume de milioane de mame, din generație în generație de femei, maternitatea, această minune prin care viața naște viață, are întotdeauna prospețimea gestului cu care deschizi fereastra în zori, așteptînd soarele!

Dincolo de marea iubire a tinerilor soți sau poate mai presus de orice, copiii sînt liantul de neclintit al familiei. Dintotdeauna societatea a privit cu respect și deosebită admirație maternitatea, pentru care a creat un adevărat cult. Ea, femeia, care a fost și rămîne drept neegalat model de grație și gingășie, reîntinerește, rîde parcă de atîta strălucire cîtă îi aduce ochilor și obrazului său purtarea sarcinii. Sînt argumente de necontestat că mamele care nasc mulți copii sînt mai longevive, se bucură de o mai bună sănătate. Cînd vin în maternitate, multe tinere simt nevoia să se destăinuie. „I-am cumpărat pălărioară, poate-i băiat", ori „aș vrea o fetiță cu ochi de culoarea cerului în amiază de vară". Și cînd, după 280—300 de zile, vreme în care sarcina a evoluat, vine pe lume, în sfîrșit, copilul, fiecare naștere constituindu-se într-un eveniment unic, irepetabil din punct de vedere biologic, mamele au în priviri și în gesturi o nesfîrșită putere de ocrotire, de apărare. În tînăra soție acum se naște mama. După efortul nașterii, la primul țipăt al copilului abia născut, cu o forță lăuntrică nebănuită, ele, mamele, vor înainte de orice să-și vadă pruncul.

La scurt timp, durerile se uită, se sting. Sînt emoții pe care de atîtea ori le trăiesc și eu alături de femeile pe care le asist la naștere.

Este minunat să aduci pe lume copii. Este la fel de minunat să știi să-i crești sănătoși, să știi că dai tu, femeie, societății oameni.

Din păcate, mai sînt unele femei care-și refuză cu bună știință fericirea de a fi mame. Acestea opresc sau își neglijează potențialul lor nativ în anii tineri, pornind de la niște motivații neconvingătoare, care conduc la expunerea unui organism tînăr, viguros, pregătit fiziceste pentru a crea viață, la complicații uneori foarte grave. Dacă o hemoragie care produce o anemie severă se poate stopa și corecta, dacă o infecție se poate uneori jugula, o cangrenă uterină sau o perforație cu peritonită expune femeia la o operație mutilantă. Aceste femei reprezintă mai tîrziu circa 80 la sută din totalul celor care se adresează pentru consultație și tratament la cabinetele de combatere a sterilității și infertilității. Sînt femei care vor „primi" tîrziu frumosul sentiment al maternității, mărețul sentiment al inegalabilei iubiri. Se trezesc, după ani și ani, cînd tînjesc să aibă copii. Atunci, în cabinetele respective, sînt „gata" să suporte orice intervenție ca să poată avea cel puțin un copil. În majoritatea cazurilor, reușitele nu se lasă mult așteptate. În alte situații însă, cei doi soți, dezamăgiți, rămîn să-și trăiască viața în „marea lor singurătate în doi". Fugind de menirea ei firească, de a procrea, rupînd pur și simplu sentimentul matern, care își pune în mișcare resorturile sale din primele zile de graviditate, femeia se automutilează. Întrerupînd un proces deja început, întregul organism se „răstoarnă" din punct de vedere al sănătății și urmările nu întîrzie să apară: suferințe fizice, dar mai ales grave complexe psihice.

Nașterile ușoare sînt cele petrecute pînă la vîrsta de 30 de ani, dar obținerea unei sarcini și nașteri normale este tot atît de posibilă pînă la 45 de ani și chiar mai mult.

Dr. VIORICA DUMITRACHE,
medic primar ginecolog

MINICURS DE PUERICULTURĂ

Pentru sănătatea copilului mic

Este desigur un miracol pe care femeia mamă îl duce în suflet dintotdeauna, venind cu el poate de la început de lume; acolo, în sala de naşteri, auzind întîiul strigăt al copilului ei, ca prin farmec uită orele de suferinţă, durerile şi temerile prin care a trecut. Viaţa tînără, cea mai gingaşă parte din trupul femeii, intră în viaţă, şi ea, mama ştie că de-acum înainte cu dragoste şi duioşie nemăsurată o va apăra din toate puterile ei.

Pentru dezvoltarea oricărui om, perioada de copil mic (1—3 ani) este hotărîtoare. Deprinderile, o mare parte din educaţie, tot ce se poate cuceri „în cei 6 ani de acasă" se fundamentează acum. Este greşit să se înţeleagă că după împlinirea vîrstei de 1 an, copilul nu mai are nevoie de îngrijiri deosebite. Tocmai acum el are nevoie de mai mult ajutor, de mai multă afecţiune şi dragoste. Din primele luni de viaţă „copilului îi este sete şi foame" de dragostea mamei. Se bucură simţindu-i corpul, atingîndu-i sînul, recunoscîndu-i mirosul de prospeţime şi de curăţenie. Mama este omul prin care a intrat în viaţă, prin ea se simte sigur. Fără dragostea mamei, unii sugari refuză hrana, stagnează în creştere. Mama, supraveghindu-l, trebuie să-l lase să se desfăşoare, să-i satisfacă nevoia de mişcare, de explorare a lumii înconjurătoare. Prin nevoia de mişcare, copilul ne impresionează cu vioiciunea şi vitalitatea sa. Dintr-o nevoie internă, copilul mic este mereu activ, reuşeşte „să dea gata" toată familia. În plimbările mai lungi, deseori vedem însă copii aşezîndu-se jos sau întinzînd mînuţele să fie luaţi în braţe. Nu este un capriciu, dar astfel de plimbări îi obosesc pur şi simplu. În ce priveşte creşterea copilului mic, ea este influenţată de factori ereditari, endocrini, de alimentaţie ştiinţifică, mişcare, factori naturali. La vîrsta de $1\frac{1}{2}$ ani, fontanela anterioară este în general închisă. Dintre organele interne se dezvoltă mai ales creierul, inima şi vasele.

Fără să se schimbe fundamental, raporturile dintre mamă şi copil acum, cînd „a învăţat să cotrobăie şi să alerge peste tot", trebuie să aducă obligatoriu interdicţia: NU. Începe vîrsta curiozităţilor şi a nesfîrşitului „de ce?" la care pe înţelesul lui părinţii trebuie să răspundă în toate situaţiile.

Alimentaţia. Este vîrsta la care copilul poate mînca aproape tot ce face parte din alimentaţia adultului: proteine, grăsimi, hidrocarbonate, săruri minerale, vitamine, fibre vegetale, alături de raţia sa de 400—500 ml de lapte zilnic.

Bine fiert, pregătit chiar din lapte praf, ori înlocuit cu iaurt şi brînzeturi, laptele este absolut necesar. La masa de prînz, copilul mic va primi carne sau peşte proaspăt de apă dulce, un ou, brînză. În cantităţi reduse se vor da dulciurile rafinate, spre deosebire de hidrocarbonatele din cereale: fulgi de porumb, griş şi pîine integrală.

Fructele date zilnic, sub formă de suc, rase, sau ca atare, aduc organismului copilului vitamine şi oligoelemente. Masa de dimineaţă se va servi imediat după sculare. Dacă cere singur, cu atît mai mare va fi graba. Lăsat să aştepte, copilul se enervează şi refuză să mănînce. Dacă bea laptele neîndulcit, nu-i mai adăugaţi zahăr. Pregătiţi-l însă cu un făinos (griş, biscuiţi, fulgi de porumb). La ora 10, o mică tartină, un fruct etc. Masa de prînz va avea un piureu de legume fierte, o ceaşcă de supă, compot sau fructe. După-amiază, un fruct sau lapte, iar seara o budincă din orez, griş, unt, brînză, compot sau o prăjitură de casă.

Apetitul. Un copil care mănîncă bine are toate şansele să fie sănătos, să crească bine, să fie mereu activ. La acelaşi copil însă se poate constata o diferenţă de apetit de la o zi la alta şi chiar de la o masă la alta. Mama trebuie să ştie că nu este vorba de un capriciu, ci este apetitul normal al fiecărei fiinţe umane. Nu-l comparaţi cu alţi copii, fie ei chiar fraţi. Nu-l forţaţi şi nu-i impuneţi nimic copilului dv. Orice hrană mîncată în silă este prost asimilată. Forţîndu-l să mănînce, abia îi măriţi inapetenţa. Masa trebuie să fie un prilej de destindere şi de bucurie. Altfel copilul devine irascibil, face crize de mînie, sau pasiv şi anxios. Starea de tensiune dintre adulţi, lipsa de igienă, lipsa de mişcare, admonestarea continuă instalează lipsa poftei de mîncare. Oferiţi-i porţii mici, le va consuma cu plăcere, îi vor crea senzaţia de victorie. Altfel va lăsa în farfurie o bună cantitate, se va simţi slab şi vinovat. Lăsaţi-l să mănînce şi singur uneori, astfel îi veţi crea îndemînarea respectivă.

Creşterea în greutate a copilului de 1—3 ani este de 200—250 g pe lună, dar nu vă alarmaţi dacă cei mai vioi şi jucăuşi cresc mai încet. Dacă sînt sănătoşi, cu mucoasele bine colorate, cu obrajii roşii, cu privirea vie, veseli, cu poftă de mîncare, cu somn liniştit, nu sînt motive de îngrijorare. Este vîrsta cînd în înălţime copiii cresc aproximativ 12 cm pe an. În ce priveşte erupţia dentară, alături de incisivii laterali le apar acum primii 4 premolari, apoi caninii. Este greşit să se pună pe seama apariţiei dinţilor febra, diareile, insomnia.

Dezvoltarea neuropsihomotorie. Creşterea creierului este mai lentă. Dacă în primul an, perimetrul cranian a crescut cu 12 cm, în al doilea an, el creşte numai cu 2 cm. La sfîrşitul primului an de viaţă, creierul are 3/5, iar la împlinirea celui de-al doilea an, are 4/5 din volumul creierului adultului.

Susţinut, către vîrsta de 1 an, copilul se încumetă să meargă singur, sprijinindu-se de mobilă. Cînd rămîne cîteva momente fără să se ţină, se clatină, şovăie, pare uimit, gata să cadă. Acum trebuie învăţat să meargă. Ţinut de umeri, de subsuoară, apoi de mîini, în cîteva săptămîni va merge singur. Atenţie, dacă se va lovi mai tare, cîteva zile nu se va mai încumeta să păşească. Treptat va deveni însă din ce în ce mai îndemînatic. Va merge după mingea aruncată în casă şi o va lovi cu piciorul. Atenţie: este perioada cînd începe să scotocească, să răstoarne, să caute. Acoperiţi prizele, puneţi sub cheie cutiile de medicamente, chimicalele, sticlele cu alcool, oţet etc.

Limbajul. Cînd în familie şi în creşă copilului i se vorbeşte mult, pe-un ton calm, vorbirea lui este impulsionată şi dezvoltată. Stările tensionale, ţipetele îi fac pe copii să nu înţeleagă sensul, nu pricep ce li se spune, iar cuvintele auzite sînt asociate cu sentimente negative. Nu este de mirare că în astfel de cazuri se constată întîrzieri în vorbire.

La un an şi jumătate, un copil are un vocabular de 18—20 de cuvinte, dar înţelege mult mai multe. Parcă deşi ştie, nu vrea să vorbească. Spre 18—24 de luni însă, survine o schimbare bruscă în limbajul multor copii, reuşind să exprime propoziţii din 3 cuvinte. În continuare, „îşi dau" drumul şi nu mai tac toată ziua. Părinţii nu trebuie să facă observaţii, corectînd cuvintele deformate de copil, dar nici nu-l vor imita folosind limbajul lui.

Jocul este reflectarea, dar şi stimulentul achiziţiilor noi ale copilului. Părinţii trebuie să încerce să participe ca simpli tovarăşi de joc ai copilului lor, să nu se erijeze în conducători. Este vîrsta la care copilul are preferinţe pentru unele povestiri şi cere să-i fie repetate. Mai mult, devine sensibil la muzică, la ritm, la melodie, la jocurile însoţite de muzică. Cîntaţi şi dansaţi cu el. Cu timpul, trecînd spre vîrsta de preşcolar, copilul va căuta societatea altor copii. Adulţii nu-i mai pot fi parteneri de joc. Numai în contact cu alţi copii, în colectivităţile celor de o vîrstă cu el, copilul dv. va creşte sănătos din toate punctele de vedere.

Simbolic, însă, cu copilul de mînă, veţi păşi un nou prag al vîrstei lui, cea de preşcolar. Şi aşa veţi trece cu el, purtîndu-l peste praguri de vîrstă, pregătindu-l pentru muncă şi societate, mereu alături, aşezîndu-i frumos în viaţă, pentru că l-aţi asemuit cu fereastra dumneavoastră deschisă spre soare.

Consultant
dr. HERTA CĂPRARU

Ce trebuie să facă părinţii pînă la venirea medicului pediatru

Boli cardiovasculare

La ivirea unei simptomatologii cardiovasculare (puls foarte accelerat, cianoza feţei sau generalizată, geamăt respirator), mama poate interveni prin:

— eliberarea căilor respiratorii şi a toracelui de încorsetarea pe care o produc îmbrăcămintea sau scutecele cu care este înfăşat copilul. Se dezleagă căciuliţa, se descheie nasturii de la cămaşă, copilul se ridică în braţe şi se expune la aerul proaspăt de la fereastră. Imediat însă trebuie anunţat medicul sau copilul trebuie dus în grabă la prima unitate sanitară. Cele mai multe boli cardiovasculare sînt congenitale. Dintre ele, majoritatea nu se însoţesc de cianoză şi nu au gravitate mare, rareori necesitînd tratament medicamentos şi numai excepţional intervenţii chirurgicale.

Boli ale aparatului digestiv

Febra, vărsăturile şi diareea sînt simptomele care caracterizează cele mai multe dintre bolile diareice acute ale copilului mic. Dacă scaunele sînt sanguinolente, există suspiciunea unei dizenterii. Varietatea bolilor diareice acute face ca tratamentul lor să fie complex şi diferit. Cele mai multe se vindecă uneori printr-un regim dietetic corespunzător şi prin respectarea regulilor de igienă. Cazurile severe (pierderi mari de lichide, prin scaune şi vărsături) impun internarea în spital. În toate cazurile, măsurile luate de către familie constau în:

— scoaterea imediată a laptelui sau a celorlalte alimente ce se dădeau copilului, pentru a-i pune în repaus tubul digestiv;

— se dau copilului în primele 24 de ore licnide (ceai, apă fiartă şi răcită);

— împotriva febrei i se dau antitermice pe cale bucală, în nici un caz nu i se pun supozitoare.

În formele uşoare, numai simpla scădere a raţiei alimentare (înlocuirea acesteia cu o cantitate corespunzătoare de lichide, uşor îndulcite — 5 la sută zahăr — este suficientă). Ca o măsură de autoapărare, copilul cu diaree îşi reduce singur raţia alimentară sau refuză unele alimente.

Mamele trebuie să ştie că reducerea alimentaţiei normale şi trecerea la un regim dietetic nu numai că nu-i dăunează copilului mic, dar chiar ajută procesul de vindecare clinică, în timp ce neasigurarea unui aport de lichide îi poate dăuna sever. Necesităţile hidrice ale copilului mic sînt incontestabil mai mari decît la adult.

În funcţie de dispariţia semnelor de boală (febră, vărsături, diaree), se vor reintroduce progresiv alimente pe care copilul mic le consuma înainte de îmbolnăvire.

Există însă la copilul mic şi o altă categorie de boli diareice acute, aşa-zisele „indigestii" care sînt răspunsurile organismului său la unele erori de alimentaţie (exces alimentar, prea multe grăsimi, fructe necoapte, băuturi reci etc.). Pentru revenirea la normal, şi în aceste cazuri se dau copilului timp de 12—24 de ore numai lichide uşor îndulcite.

Îmbolnăvirea aparatului urinar

Bolile rinichiului sînt la copilul mic relativ rare şi se datorează, de regulă, unor defecte congenitale (existente de la naştere); mai frecvente sînt însă infecţiile căilor urinare produse de diverşi microbi (colibacili, bacili proteus).

Diagnosticarea lor va fi făcută, nu fără dificultate, de către medic, iar tratamentul constă fie în măsuri de ordin medical (administrare de antibiotice, diuretice), fie de ordin chirurgical. Indiferent de afecţiune, se impune o riguroasă igienă a organelor genito-urinare, iar de la caz la caz reducerea cantităţii de lichide consumate, regim alimentar fără sare şi fără condimente.

Bolile infecto-contagioase

Urgent se face izolarea la domiciliu şi în unele cazuri chiar în secţiile specializate ale spitalelor. Pînă la sosirea medicului, mama va da copilului bolnav antitermice (aspirină, paracetamol) pentru a-i scădea febra, aspect întîlnit în aproape toate bolile infecţioase. Din alimentaţie se vor exclude preparatele indigeste, condimentate.

Durerile abdominale

Localizată sau generalizată, slabă sau violentă, continuă sau intermitentă, durerea abdominală a copilului poate fi simptom al unei dereglări funcţionale pe tractul digestiv, dar şi al îmbolnăvirii altor organe. Mai mult, durerile abdominale pot exprima prezenţa unor tulburări nervoase sau psihice. În majoritatea lor, asemenea dureri sînt localizate în jurul ombilicului şi au caracter de crampe. Cînd durerea este spontană, violentă, este de bănuit o ocluzie intestinală sau o apendicită acută. Tratamentul durerilor abdominale poate fi simplu în unele cazuri, complicat în altele. Ceea ce pot încerca părinţii, fără teama de a greşi, este aplicarea de comprese calde pe abdomen, umede sau uscate (încălzite cu fierul încins). Dacă asemenea dureri se repetă frecvent, la intervale neregulate, copilul trebuie consultat în criză de medic sau chiar între crize pentru a i se stabili diagnosticul şi tratamentul optim. Dacă durerile abdominale apar violent, în plină stare de sănătate, dacă se însoţesc de vomă şi febră, copilul trebuie dus cît mai repede la un consult chirurgical. În asemenea cazuri, nu se mai aşteaptă sosirea medicului la domiciliu, ci copilul este dus direct la spital.

Infecțiile aparatului respirator

La apariția unui grup de simptome (febră, guturai, tuse), asociate și cu alte semne clinice, definitorii pentru îmbolnăvirea acestui aparat, prima măsură luată de părinți este izolarea la domiciliu. Alimentația va fi ușoară, fără grăsimi și condimente, dar se vor da multe lichide. Copilului i se fac instilații nazale cu fedrocainã diluată, ser efedrinat, ser fiziologic, pentru a i se elibera căile nazale de mucozități. Cum multe dintre infecțiile căilor respiratorii superioare sînt cauzate de virusuri, administrarea de antibiotice nu este necesară. Se combate tusea prin ceai de tei, sirop de pătlagină sau din muguri de brad. Dacă bolnavul este răgușit, i se pun pe gît comprese umezite cu apă caldă și stropite cu alcool sanitar. În locuință, pe o sursă de căldură, se întind bucăți de pînză muiate în apă, pentru a se menține în încăpere o bună stare de umiditate. Dacă observați că micuțul pare că „nu are aer", stare cauzată de dispnee, aerisirea camerei, fără a se face curent, este obligatorie. Aerul încărcat cu oxigen este foarte necesar în procesele biologice celulare, cu deosebire la copilul bolnav respirator.

În caz de otită, primul ajutor constă în instilații, în ambele urechi, de Boramid sau ulei călduț, administrarea de medicamente antitermice, paralel cu dezobstruarea căilor nazale. Dacă dintr-o ureche începe să curgă o secreție purulentă, este semn că otita a perforat timpanul. În acest stadiu, instilarea de Boramid se oprește, fiind chiar dăunătoare.

Apărîndu-l, supraveghindu-l, acum, la vîrsta copilăriei mici (1—3 ani), părinții vor crește din fructul dragostei lor un om cu o bună sănătate din toate punctele de vedere. Oricum, colaborarea și dialogul permanent al mamei cu medicul pediatru, cu personalul sanitar de specialitate trebuie să se ridice la parametrii impuși de civilizația acestui sfîrșit de mileniu. Familia rămîne pentru totdeauna nucleul în care copiii trebuie să învețe odată cu regulile de comportare și marele alfabet al sănătății.

Dr. OCTAVIAN POPESCU

Extracția pripită a dinților de lapte

Ca în multe situații care se succed în viață, pripeala în extracția dinților de lapte duce de cele mai multe ori la situații neplăcute, cu consecințe severe asupra dentiției definitive, ilustrînd zicala conform căreia „graba strică treaba".

Dinții de lapte, deși sînt prezenți pe arcadă o perioadă mult mai scurtă decît cei ce-i schimbă, sau cel puțin așa ar fi ideal, au și ei roluri bine precizate, care pregătesc terenul pentru dinții permanenți.

În privința extracției vă sfătuim, stimate mame, chiar atunci cînd dintele are o mare mobilitate, să vă adresați medicului stomatolog. În primul rînd, copilul se obișnuiește cu medicul și cu mediul cabinetului. Se practică extracția pulverizîndu-se o substanță anestezică, ceea ce conferă copilului încredere în medic, prin absența durerii, se practică în condiții de siguranță totală, instrumentarul fiind sterilizat. În plus, extracția se face în axul său, ceea ce ușurează angajarea permanentului pe același drum.

Acasă există metode diferite de extracție, începînd de la prinderea lui între degete și pînă la agățarea cu ață a dintelui, legarea aței de clanța unei uși, care atunci cînd se deschide acționează drept extractor de dinți, speriind copilul și putîndu-i răni gingia din zona adiacentă.

Dinții de lapte, cu toate că au dimensiuni mult mai reduse și o structură ceva mai slabă ca a permanenților, pregătesc alimentele pentru digestia bucală și cea gastrică. În același timp, dinții temporari trimit osului maxilar stimuli rezultați din actul masticator, contribuind în acest fel la creșterea și dezvoltarea armonioasă a maxilarelor și deci a scheletului facial, ceea ce se va răsfrînge favorabil asupra viitoarei dezvoltări armonioase a figurii. Prin prezența lor pe arcade, pînă în preajma erupției dinților definitivi, care le vor lua locul, ei păstrează spațiul necesar acestora, precum și asigurarea alinierii corecte a dinților permanenți. La copil, ca și la adult, dinții au un rol important în vorbire și în aspectul figurii, și să nu vă închipuiți că unui copil îi este indiferent cum arată. Primii dinți temporari care se schimbă, în jurul vîrstei de 6 ani, sînt incisivii, de regulă cei inferiori. Cel mai important semn de schimbare se traduce printr-o mobilitate accentuată a dintelui de lapte, fapt care se datorește topirii progresive a rădăcinii — este vorba de rizaliză — pe măsură ce mugurele dintelui permanent caută să-și facă loc pentru erupție.

Un pericol deosebit îl prezintă extracțiile precoce, mai ales din zona măselelor de lapte. Aceasta deoarece prima măsea definitivă — așa-numitul molar de șase ani — erupe înapoia ultimei măsele de lapte, lucru care generează de multe ori pentru părinți confuzia că nu i s-au schimbat copilului toate măselele de lapte.

A doua măsea de lapte cade în jurul vîrstei de 11 ani. De multe ori, însă, ea prezintă carii, care, netratate la timp, se vor transforma în cangrenă, ceea ce va conduce la o slăbire a țesutului dentar, cu fracturarea dintelui. În cazurile de acest fel, se produce o înghesuire a dinților, măseaua definitivă ocupînd locul celei de lapte și nepermițînd celui de-al doilea premolar definitiv, care va ocupa acest spațiu, să erupă normal pe arcadă. Înghesuirea dentară, despre care este vorba, atrage după sine raporturi anormale de angrenare a dinților de pe cele două arcade.

Este bine, deci, ca orice copil să fie supravegheat în perioada de schimbare a dinților de către medicul stomatolog. Și cum la noi în țară acest lucru este la îndemîna oricărui părinte, nu rămîne decît ca părinții să fie încredințați de rolul important pe care îl au dinții de lapte în pregătirea unei danturi fără probleme.

Dr. FLORIN COLONAȘ

FRUMUSEȚEA

pe... stradă

De data aceasta incercăm a vă sugera unele îngrijiri de înfrumusețare nu pornind de la scrisorile dv., ci doar de la propriile noastre observații de pe stradă.

Vă cunoașteți expresia chipului?

Dacă vă supravegheați greutatea, dacă vă coafați, dacă faceți eforturi să vă îmbrăcați conform modei, vă străduiți în aceeași măsură să arătați celorlalți un chip frumos, amabil? Observînd strada, se vede că multe dintre noi își pierd de sub control felul în care ochii privesc sau mai bine zis se întunecă, trăsăturile se lasă în... jos, iar figura, fără discuție, arată cu mai mulți ani de cîți avem în realitate. Ce e de făcut? Foarte simplu. Încercați să vă compuneți o figură plăcută, zîmbitoare! E o chestiune de perseverență, de educație, așa cum gimnastica remodelează o siluetă, printr-un autocontrol al mimicii vă întineriți figura. Zîmbetul este în primul rînd un fel de tratament, un fel de cură de sănătate! Cînd zîmbim, cînd rîdem, sîngele inundă pielea, celelalte țesuturi ale feței, ceea ce este deosebit de folositor pentru menținerea „în formă" deoarece aportul de sînge șterge o parte din ridurile superficiale. Firește, foloasele rîsului sînt salutare, cu o condiție: să fie discret. Încercați ca surîsul chipului să fie „al dumneavoastră" și nu un zîmbet stereotip și fals. Și bineînțeles să ne ferim de a cădea în extrema cealaltă, a unei veselii excesive, zgomotoase, lipsite de diapazonul discreției.

Să privim mai departe cu atenție. Femei deosebit de îngrijite au totuși uneori o notă discordantă, au un mers, hai să-i spunem, dizgrațios. Este tot o scăpare în materie de îngrijire a propriei persoane. Un mers corect este tot un fel de gimnastică. Iată, dacă vreți, pentru control, regula mersului: labele picioarelor trebuie să fie aproape paralele, cu vîrfurile ușor orientate în afară, mai întîi se atinge pămîntul cu călcîiul, apoi greutatea trunchiului este repartizată pe toată suprafața tălpii (cu vîrfurile ușor ridicate). Mărimea pasului trebuie adaptată la înălțimea corpului. De asemenea, trebuie să vă impuneți ca în timpul mersului genunchii să nu rămînă îndoiți. În acest timp, șoldul se mișcă alternativ: **sus,** în momentul în care piciorul liber se deplasează înaintea celui de sprijin, și **jos,** cînd piciorul celălalt atinge solul, efectuînd pasul următor. Prin urmare, nu este vorba de nici o „unduire" a șoldului. De asemenea, capul sus, umerii drepți, brațele se mișcă liber pe lîngă corp.

Frumusețea feței

Și iată-ne mai departe observînd fără a fi observați. În minte ne vin cuvintele lui Molière: „*Frumusețea chipului este o podoabă fragilă, o floare trecătoare, strălucire de-o clipă și care nu-i legată decît de epiderma*". Multe femei pledează pentru frumuse-

tea așa-zis „naturală". Înfățișarea lor este însă uneori dezolantă. Transpirînd, nasul le este lucios, obrazul palid și multe riduri sînt nu de expresie, ci pentru că tenul e prea uscat.

Pielea feței trebuie îngrijită, în primul rînd, prin curățare periodică la un cabinet cosmetic, sau, mai puțin eficient, acasă, cu produse din gama „Dermin", și apoi zilnic, așa cum am spus-o de nenumărate ori în recomandările noastre, să se aplice produsele adecvate tipului de ten. O cremă nutritivă pentru o piele uscată, atît seara cît și dimineața, dacă obrazul o suportă (dacă pătrunde cu ușurință în piele). Dacă nu, în cursul zilei una hidratantă, ca suport pentru fardare. Tenul uscat, deshidratat, întîlnit adesea chiar la femei de 30 de ani, dacă nu și mai tinere, este cel mai expus îmbătrînirii precoce.

Pielea grasă a feței se curăță și ea cu măsură, pentru a nu înlătura stratul de sebum și pentru a nu irita glandele sebacee. Fața se spală cu un săpun pentru copii, după care, dacă pielea „trage", se aplică o cremă hrănitoare și hidratantă. Pentru curățare, folosiți în afara cremei „Dermin", de două ori pe săptămînă, măști cosmetice, pe care vi le preparați singure. Amestecați mălai, tărîțe de grîu și puțin bicarbonat cu care frecați ușor a forța și irita pielea feței.

Remarcați și dv., ca și noi, că multe femei, chiar fără a avea prea multe kilograme în plus, au gîtul și bărbia... îmbătrînite. Vina o poartă platysima. Știți ce este aceasta? Mușchiul situat în partea anterioară și regiunile laterale ale gîtului, ajungînd în partea superioară a toracelui și bărbiei. Este singurul mușchi văduvit de mișcare, ceea ce face ca platysima, mai devreme decît restul feței, să se atrofieze, apărînd bărbia dublă, ridurile pe gît, mai neplăcute chiar decît cele din jurul ochilor sau al gurii. Faceți un exercițiu, repetîndu-l de cîte ori aveți ocazia, de 10 și chiar 15 ori pe zi: contractați rapid mușchiul acesta, coborînd colțurile gurii. Exercițiul este de scurtă durată. La început puteți exersa în oglindă, cu timpul îl puteți face oriunde aveți o clipă de singurătate.

Ca să nu aveți „burtă" nu trebuie să uitați ținuta

Foarte importantă pentru siluetă este ținuta. Dacă sînteți obosită, curbați spatele, considerînd că este o poziție odihnitoare. Abdomenul își ia atunci maximum de volum și toți mușchii își pierd tonusul. Țineți spatele drept, „sugeți" burta și veți constata că ținuta se ameliorează numaidecît. Pentru a nu avea burtă trebuie să nu uitați că aveți burtă! De mai multe ori pe zi, contractați mușchii abdominali. La început vă este greu, dar apoi exercițiul va deveni ușor de executat și în cîteva luni veți constata că aveți un abdomen aproape plat.

ANETA POPESCU

Trei sfaturi pentru a slăbi

1. Dacă vreți să slăbiți fără ca sănătatea să aibă de suferit, renunțați la grăsimi, pîine proaspătă, dulciuri. Pentru a vă astîmpăra foamea care vă va incomoda după această limitare a regimului, consumați o cantitate mai mare de zarzavat, lapte degresat și fructe, dar nu prune sau pere.

2. Iată un subiect pe care l-am abordat de multe ori în materialele noastre — cît mai multă mișcare și sub orice formă: gimnastică, plimbări lungi sau mai scurte. Uneori, pasul poate fi executat într-un tempo mai susținut. De asemenea, rețineți, după masa principală, care se ia la prînz sau mai pe seară, nu e bine să încercați a vă odihni, ci, în loc să moțăiți sau să citiți, faceți o mică plimbare sau pur și simplu spălați vasele. Ideal ar fi ca masa de seară, care trebuie luată cu minimum 2 ore înainte de culcare, să fie precedată de o plimbare.

3. Vă vom mai atrage atenția asupra unei cauze care contribuie substanțial la creșterea greutății: constipația. O proastă funcționare a intestinului conduce nu numai la „luarea" în greutate, ci și la apariția unui ten congestionat, iritat, adesea acoperit cu coșuri. Iată cîteva remedii: cu 10—15 minute înaintea micului dejun, dacă nu suferiți de gastrită, beți un pahar de lapte nefiert sau un pahar de apă; dacă aveți, mulați cîteva prune uscate de cu seară într-un pahar cu apă. Dimineața adăugați-i acestui „compot" puțină miere, mîncați-l înainte de masă. Iată și alte remedii mai puțin cunoscute: mulați o lingură de tărîțe de grîu în apă rece sau călduță și înghițiți-o pe stomacul gol dimineața sau înainte de masa de prînz. Rezultate foarte bune dă și sămînța de in — tot înmulată în apă —, care ajută prin gelul pe care îl formează la descongestionarea intestinului și stomacului.

A.P.

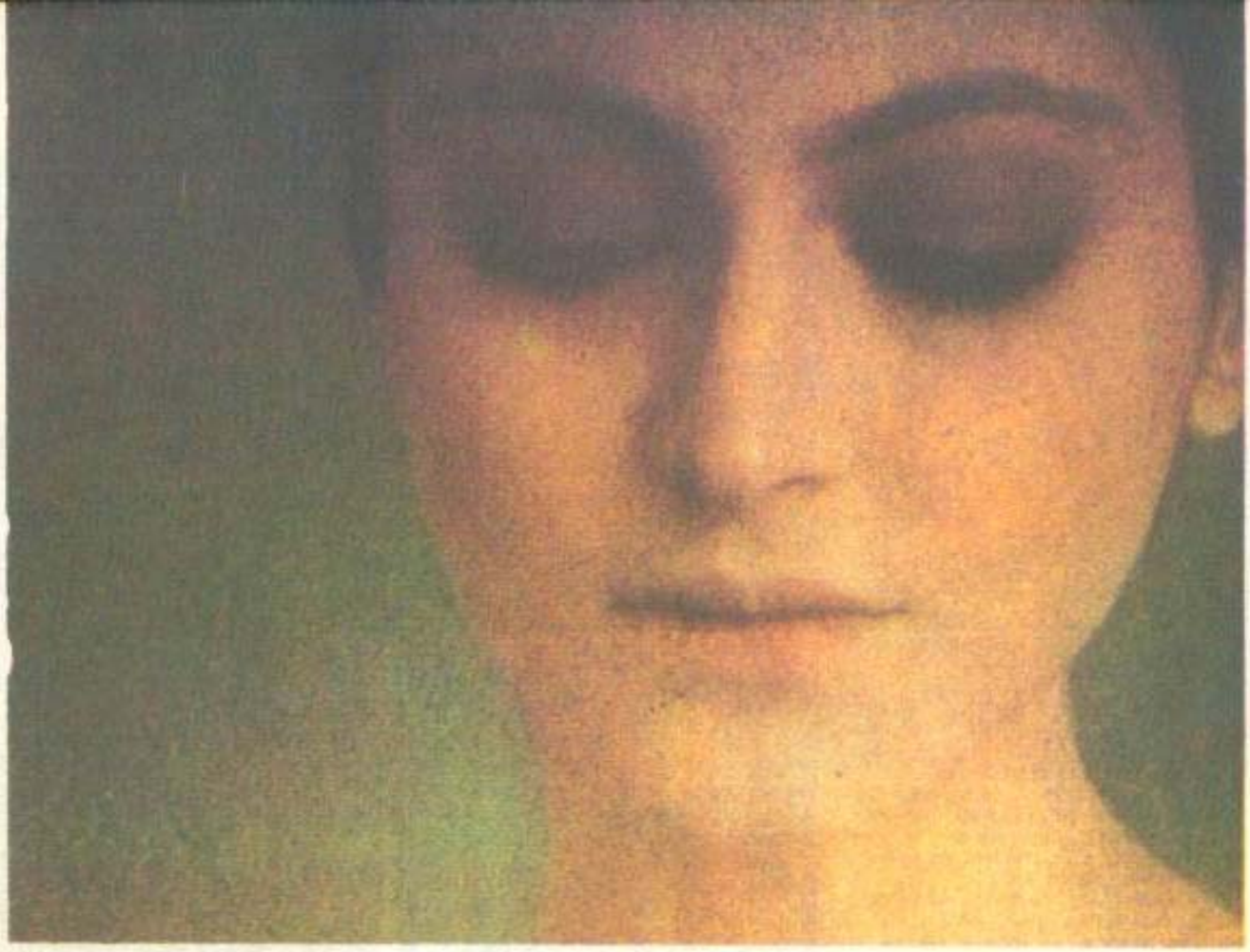

MACHIAJUL

în stil '88

— Dacă moda îmbrăcămintei se schimbă atît de des și acceptăm acest fapt ca pe ceva firesc, aceeași idee trebuie să ne călăuzească și cînd este vorba de moda machiajului . Mai ales că moda machiajului și cea a vestimentației și coafurii sînt, de obicei, create într-o desăvîrșită concordanță. Spuneți-ne, **Carmen Puțan-Gregorian,** *care este linia machiajului în anul 1988?*

— Aș zice mai degrabă machiajele, pentru că sînt diferite tendințe, dar toate au ca dominantă „naturalețea", nu sînt deloc încărcate, iar pentru seara sînt stilizate. Se accentuează prin farduri expresia, punîndu-se în evidență ochii, gura, fardul de obraz trecînd pe plan secund. Sprîncenele se mențin groase, fără a exagera. Sînt complet demodate fondurile de ten care fac ca pielea feței să pară bronzată (îmbătrînind, dau expresia de „îmbîcsire" a trăsăturilor). Fondurile de ten ca și pudrele sînt bej deschis, roz. Pudrele chiar au nuanțe de lila, iar în machiajele de ocazie se poartă nuanțe spre galben. Fardurile de pleoape sînt roz, ciclam, oranj, verde, bronz, turcoaz, gri... Rujurile sînt lucioase, de un roșu intens, sau ciclam, oranj, roz sidefat. Așadar, sînt multe posibilități, și fiecare trebuie să și le aleagă în funcție de culorile care-i avantajează obrazul și se armonizează cu vestimentația. O altă noutate o constituie conturul ochilor, care se efectuează în interiorul pleoapei și se realizează cu dermatograf colorat, albastru, gri, maro, nu negru.

Machiajul de seară accentuează culorile, acestea trebuind perfect îmbinate cu îmbrăcămintea, adaptate luminii de seară și mai întotdeauna în culori sidefate. Pentru seară, așadar, nuanțe de argintiu, auriu, alb sidefat, violet strălucitor, albastru și turcoaz. Dermatograful de contur pentru „interiorul" pleoapelor este negru, dar intervine și dermatograful pentru „exteriorul" ochiului, în culori de auriu, argintiu sau albastru sidefat. Genele sînt mai puțin rimelate decît în machiajul clasic. Sînt unele orientări spre machiajul cu tuș, purtîndu-se chiar „codița" de la coada ochiului și machiajul „retro".

ANETA POPESCU

Măști hrănitoare

Dacă tenul dv. nu este nici gras, nici uscat, nu este un motiv să-l neglijați. Și el are nevoie să fie hrănit.

• **Loțiune:** Într-un vas smălțuit plin cu un sfert de litru de apă minerală rece, nu gazoasă, puneți cîte o linguriță din aceste 4 plante: frunze de pătrunjel, de rozmarin, de mentă și de levănțică. Fierbeți-le 5 minute. Acoperiți vasul și,după 15 minute, filtrați. Dimineața și seara, după ce v-ați spălat, loționați fața și gîtul cu această infuzie, pe care o puteți păstra șase zile într-un flacon închis bine, la frigider. • **Mască:** Într-un bol sau mojar, amestecați bine un gălbenuș de ou cu 2 linguri de pulpă de piersici (sau caise, pere, pepene galben, căpșuni) bine zdrobite. Adăugați 10 picături de lămîie. Aplicați pe față o mască din această pastă o dată pe săptămînă cca 20 de minute. Clătiți fața cu apă multă.

COAFURA '88: între practic și elegant

Coafura '88 recomandă linii practice, sport, create anume pentru femeia activă a zilelor noastre, și linii elegante, perfect finisate, pentru seară. Coafurile au volum mic, sînt adaptate la fizionomie și au la bază ondulația permanentă. Fie că urmează linia foarte scurtă, „unisex", fie că se inspiră din colecțiile „retro", cu ondule vaporoase, toate îmbină simplitatea și funcționalitatea.

Asimetria își spune cuvîntul în structura tunsorilor și în modul de îmbinare a elementelor. De la ruloul asimetric, ornamentat cu flori naturale sau cu panglici colorate, și pînă la tunsoarea cu părțile laterale foarte scurte și ceafa „liberă", de la una la cealaltă, *asimetria* este punctul forte al noii orientări a coafurii.

Volum mic pentru coafurile de zi, linie sofisticată pentru seară, ornamente florale, agrafe, șrasuri, forme geometrice stilizate — pe culori de păr predominant blond, tabac, arămiu sau cu șuvițe.

Și pentru că anul 1988 va fi cel al tunsorilor, să amintim accentul pus pe părul scurt, deși revin în actualitate tunsorile în trepte, care îmbină părul scurt în creștet cu cel din ceafă, ceva mai lung...

Moda ne recomandă..., ne sugerează. Să luăm din modă ce ne place și mai ales ce nu ne dezavantajează, ci ne înfrumusețează.

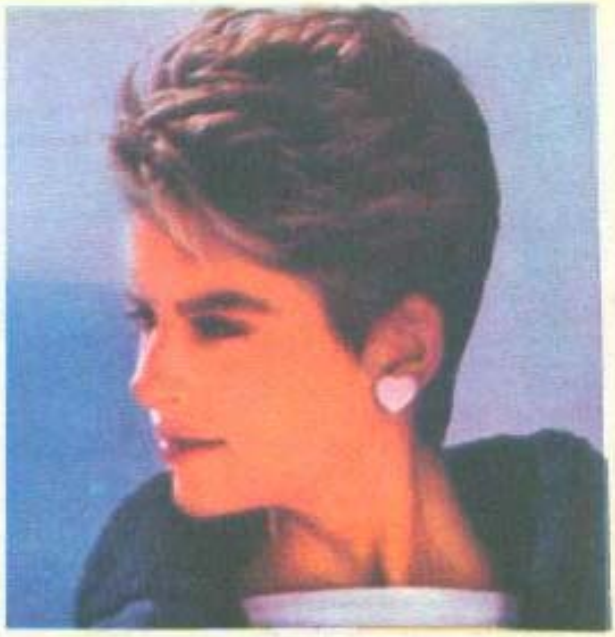

CRONICA MODEI

CÎND MODA E „RETRO", ÎNCOTRO PRIVIM?

Refrenul „retro" continuă şi în acest an. Nimeni nu se mai ascunde, toată lumea o mărturiseşte, se caută avid în jurnalele de modă vechi, se scotoceşte în garderoba bunicii şi străbunicii... De astădată, retro înseamnă liniile suple şi unduitoare, uşor sofisticate şi feminine ale modei anilor '20–'30. Atenţie însă, doar pentru un sezon, pentru cel de toamnă-iarnă! Căci pentru primăvara şi vara viitoare s-au întors paginile, s-a sărit peste ani, apropiindu-ne de noi mode care au ameţit pur şi simplu femeile în jurul anilor '60.

O observaţie simţim nevoie a o face: să nu vedem în această privire spre trecut o criză a modei, ci o orientare a acesteia spre valorile tradiţionale şi, mai ales, cel puţin pentru sezonul al doilea al modei, o reactualizare a stilului clasic. Moda actuală ni se pare cu atît mai valoroasă cu cît ocoleşte excesele precedentei, de inspiraţie japoneză, care a durat cîţiva ani buni. După amploarea neobişnuită cu care s-au croit toate hainele, iată, ele devin aproape drepte, de o mare acurateţe în detalii, cu lungimi care variază în jurul genunchiului la ţinuta de toată ziua şi pînă la jumătatea gambei şi chiar mai jos pentru orele eleganţei de după-amiază şi seară.

Rigoarea în croială, măiestria şi simplitatea în linie, materiale bine selecţionate, siluete cu contururi clare, umeri drepţi, armonioşi, cu măsură puşi în valoare, talie fină, subliniată de cordoane, şolduri rotunjite, lungimi care încep de deasupra şi ajung la mijlocul genunchiului - variante preferate - şi mai rar pînă la glezne, aceasta e moda anului 1988.

Şi pentru a nu produce zavistie, să delimităm, aşa cum au făcut-o şi creatorii, ideile celor două anotimpuri.

PENTRU A VĂ FI CALD TOAMNA ŞI IARNA

Pentru că sîntem în plin sezon rece, să începem cu ceea ce stilul clasic a impus ca produse favorite: rochia şi costumul-taior.

Rochia. În ultimii ani nicicînd nu s-a încercat atît de insistent a se relansa şi impune rochia în modă. E drept că, mai mult ca altădată, s-au căutat linii armonioase, iar rochiile nu au fost niciodată atît de feminine şi expresive. Se detaşează rochia elegantă, inspirată din cea a vedetelor hollywoodiene, iar pentru toată ziua „cămaşa", pornind de la tipare comode şi simple, la care se relieftează în forme multiple gulerul, răscroielile în jurul gîtului, forma sa fiind subtil elaborată. De asemenea, linia dreaptă sau mulată, precum şi umerii cu perniţe – se poartă încă –, cordoanele, care pun în valoare talia.

Costumul fustă-taior. În forma sa clasică, după atîtea variante care s-au purtat, este socotit un adevărat reviriment. Relansat în formula sa originală, de inspiraţie masculină, acest – paradoxal – feminin ansamblu, atît de practic, purtabil de dimineaţă, după-amiază sau seara, la un spectacol, are totuşi forme adaptate croitoriei acestor ani. Fuste drepte, cu şliţuri sau pliuri, şi jachete cambrate sau cu bascuri, care accentuează talia şi rotunjimea şoldului, coexistă cu taioarele care împrumută forma blezerului masculin, mai lung sau mai scurt (purtat cu fuste drepte şi scurte sau pantaloni drepţi, masculini). Apare şi o nouă formă de taior, cu jacheta mult mai lungă, tip „redingotă". Dar tot farmecul costumului este influenţat, de ce să nu recunoaştem, de bluză. Pentru 1988, deşi din material preţios, mătăsos, uşor, bluza este totuşi stil cămaşă.

Mantourile, ca şi impermeabilele seamănă sub aspect stilistic. Mai mult drepte şi confortabile, precum şi altele pornind de la forme trapezoidale, cu spate amplu şi bogat, uneori strîns în cordoane sau găici.

Se cuvine să vorbim şi despre **pantalon**, consacrat în garderoba feminină, mai ales a tinerelor. Forma lui se menţine fie dreaptă, tubulară, terminată în manşetă, cu o vizibilă influenţă masculină.

(Continuare în pag. 122)

ANETA POPESCU

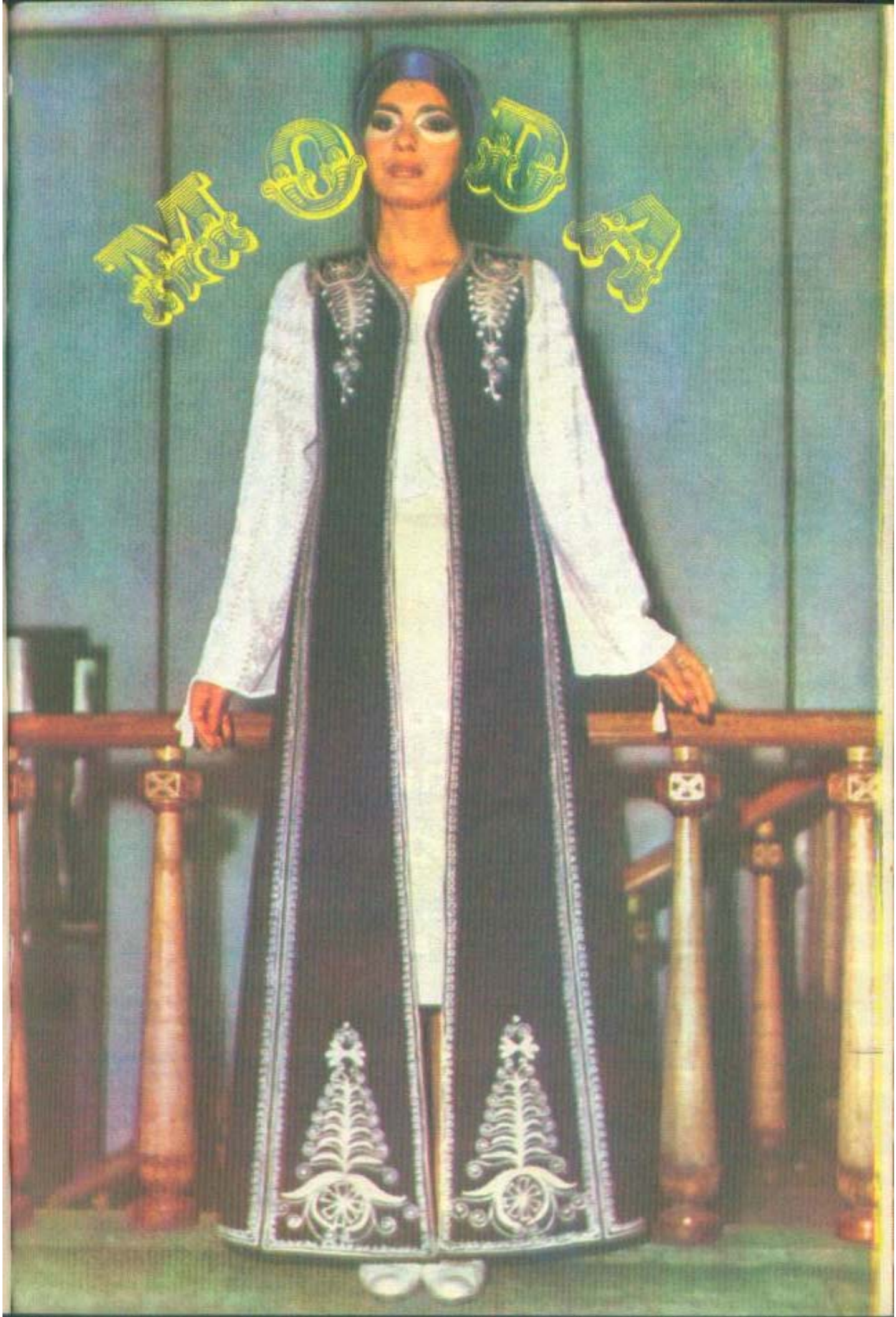

(Urmare din pag. 120)

fie conică, cu lejeritate în zona bazinului, cu talia marcată sau înălțată prin corselete de 4–5 cm.

O asemenea croială diversă, și totuși de ținută clasică, impune țesături de aceeași inspirație. **Uniurile**, devenind elemente principale în acest sezon, ca și țesăturile moi, pufoase, cu trăsături în relief, sînt, dacă vreți să le numim așa, vedete ale modei. Cît despre colorit, se îmbină tonurile dulci, catifelate, cu cele neutre sau înviorate de nuanțe vii, cum ar fi albastrul și turcoazul, un albastru ceva mai puțin puternic decît cel din sezoanele precedente, precum și revenirea la gama de brunuri calde și reci, cu tentă de castaniu. Un soi de curiozitate îl prezintă menținerea constantă a negrului atît în contexturi, cît și în imprimeuri și, în cazul acesta, tendința e valabilă pentru toate sezoanele.

V-O MAI AMINTIȚI PE BRIGITTE BARDOT? DAR PE SOFIA LOREN?

Încercați să vă readuceți în memorie chipul seducătoarei B.B., pletele ei blonde și înfățișarea de femeie-copil, dar mai ales rochiile ei scurtute, pe corp, unele încheiate în nasturi, din materiale cu imprimeuri naive, cu pătrățele roz, ca pentru fețele de masă, sau picățele ca ploaia. Pe vremea aceea, în anii '60, femeile le-au găsit minunate, și au imitat-o, i-au purtat modelele de rochii pînă la exagerare. Și cît de „turnate" cădeau aceleași rochii pe formele statuare ale Sofiei de atunci, la începuturile carierei, cînd încă nu se lăsase contaminată de moda de a slăbi! Privindu-le acum, aceste modele, această modă, după atîtea căutări de-a lungul anilor, după atîtea invenții, unele de-a binelea trăsnite, altele fără noimă (chiar aceasta amplă, ultima), ne lasă perplexe. Să fie vorba de forme simple sau chiar de simplism și banalitate? Numai „retro"! E moda tinereții celor care au atins jumătate de secol. Deci pentru primăvară-vară, rochia mini, fără a atinge exagerările de pe vremea lui Courrèges, fără mîneci, butonată pînă la bust sau pur și simplu de sus pînă jos. Se poartă și stilul „furou", mica rochie neagră, cum o numeam noi cîndva, iar genul „lalea" este valabil mai ales pentru siluetele neîmplinite ale adolescentelor. Creatorii numesc moda aceasta – și pe aceasta – clasică și chiar atemporală. Să continuăm a-i descrie alte cîteva accente. Fusta este petrecută și încheiată asimetric, iar bluzele, cu linie dreaptă, au incrustații din dantelă. În vara care va veni, voga o constituie bleumarinul, dungile subțiri, albe sau floricelele abia desenate pe același fond, bleul în combinație cu albastrul și griul, sau bleumarinul cu gri și bej, precum și bleu și roz. Ceea ce părea o „găselniță" acum 25 de ani, nu știm dacă va mai apărea la fel de amuzantă astăzi. E vorba de costumul pantalon și jachetă, în cel mai pur stil masculin, pe care B.B. l-a purtat cu mult farmec, cucerind atîtea sufragii. S-ar putea ca șicul să renască, purtat de adolescentele anului 1988.

Revitalizator cu adevărat este stilul „folk", care aduce coloratură și originalitate, întotdeauna căutate de creatorii de modă. Se poartă elemente din folclorul sud-american și asiatic, dar și ia, ca și piesele inspirate din veșmîntul nostru popular, ce s-ar putea să producă marea surpriză a anului. Surpriza celui care trăiește lîngă o comoară și o redescoperă iarăși și iarăși.

În paginile 122, 123, 124, 125, 128 și 129, modele de la Centrul de Cercetare și Proiectare a Îmbrăcămintei.

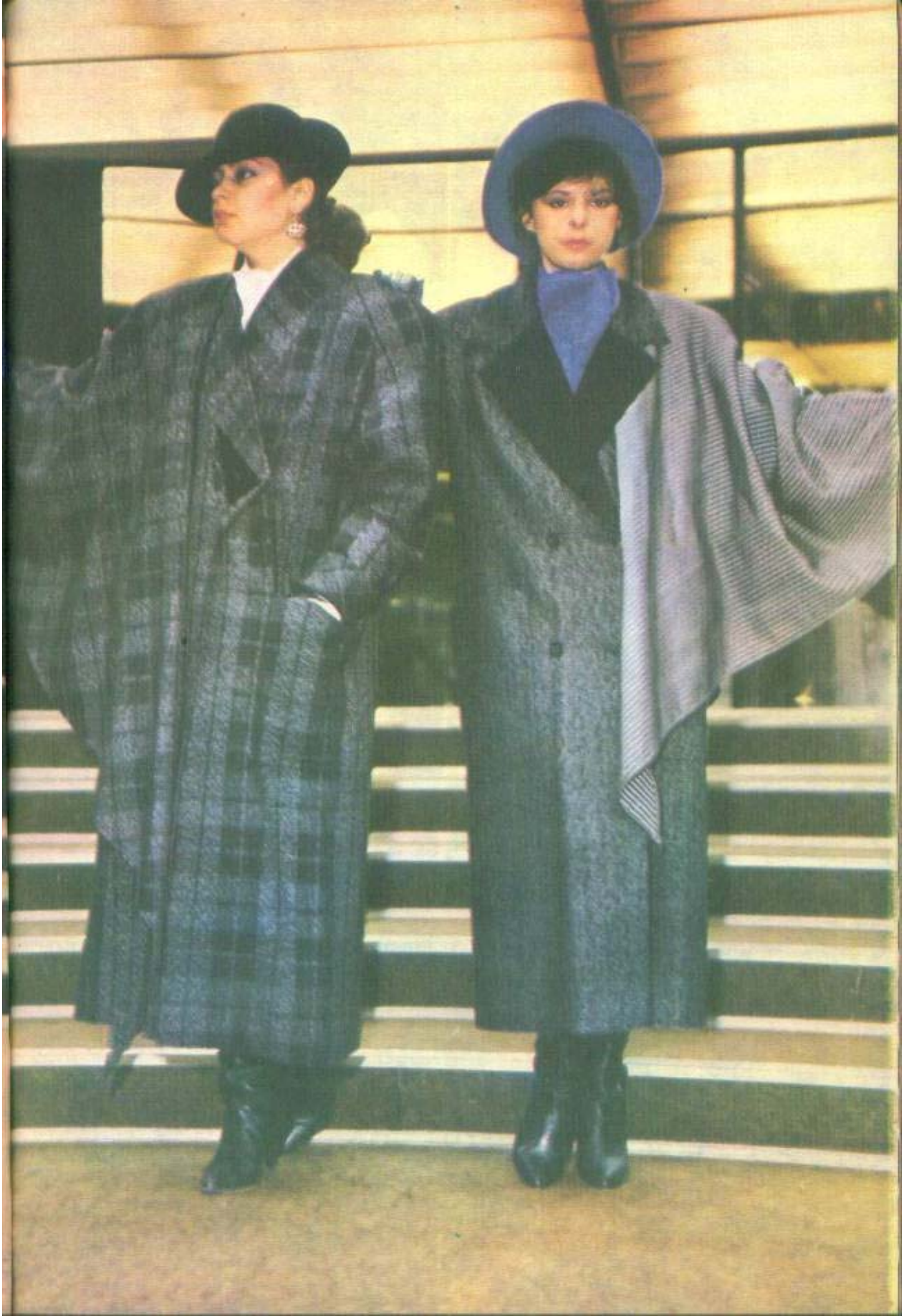

Vestimentaţia pentru anul 1988 – confecţii şi tricotaje – se distinge printr-o croială modernă, cu accesorii funcţionale, ceea ce conferă produselor uşurinţă la purtare.

Magazinele şi raioanele specializate ale comerţului de stat vă stau la dispoziţie, în tot cursul anului, cu o mare varietate de articole de confecţii şi tricotaje, adecvate pentru toate anotimpurile, pentru toate gusturile.

Rămîne ca fiecare dintre dv. să alegeţi ceea ce vi se pare mai frumos şi mai potrivit pentru ţinuta dv.

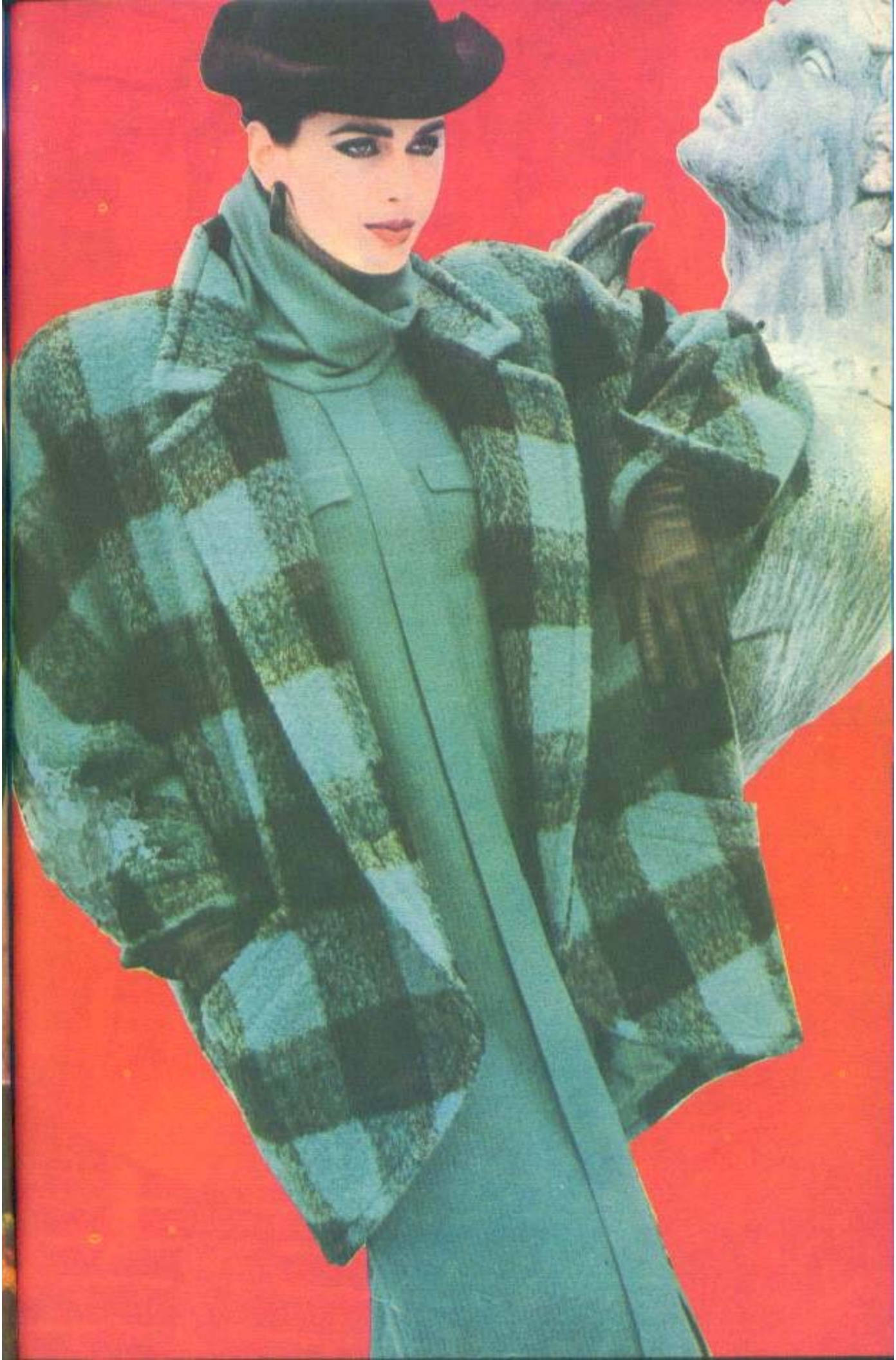

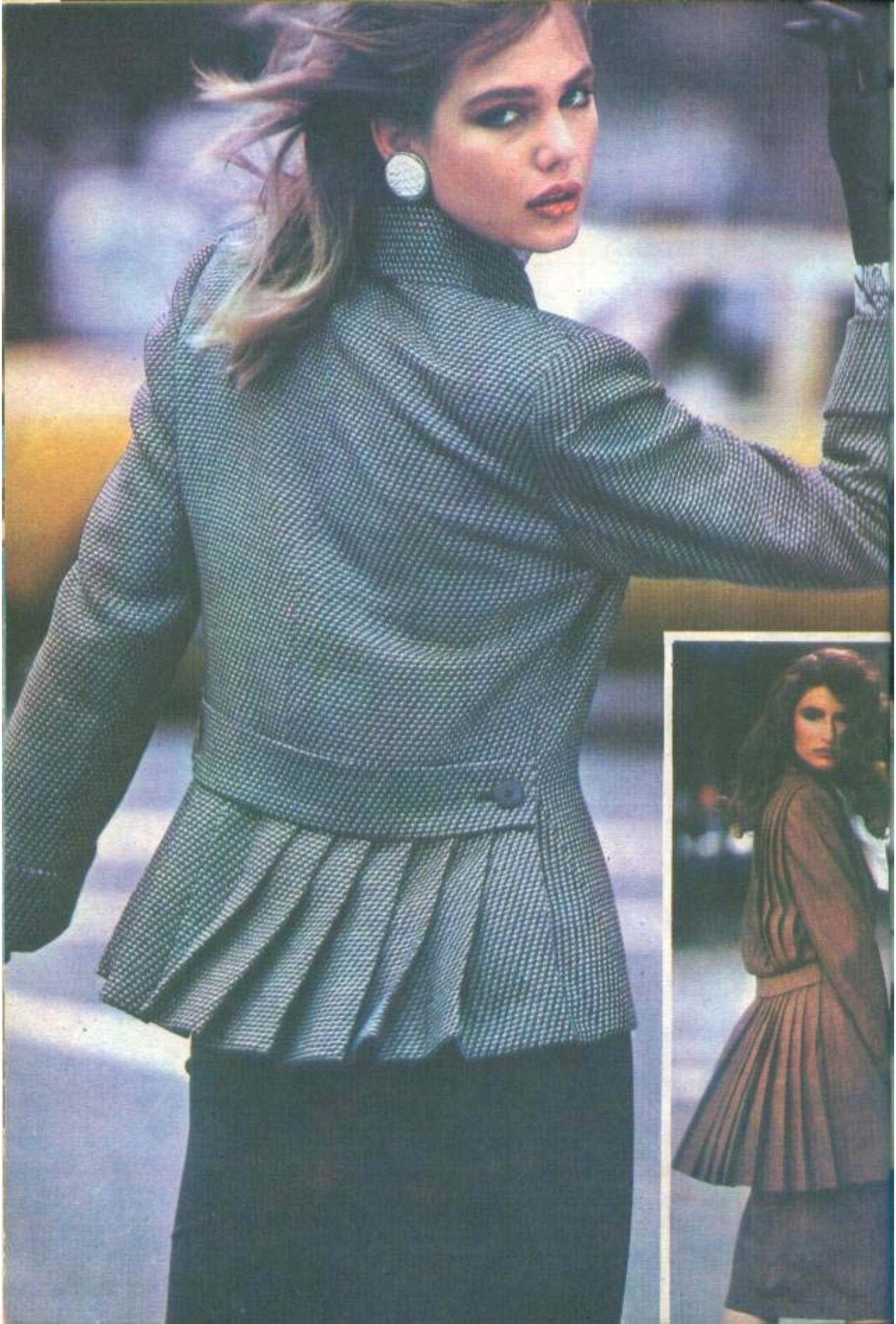

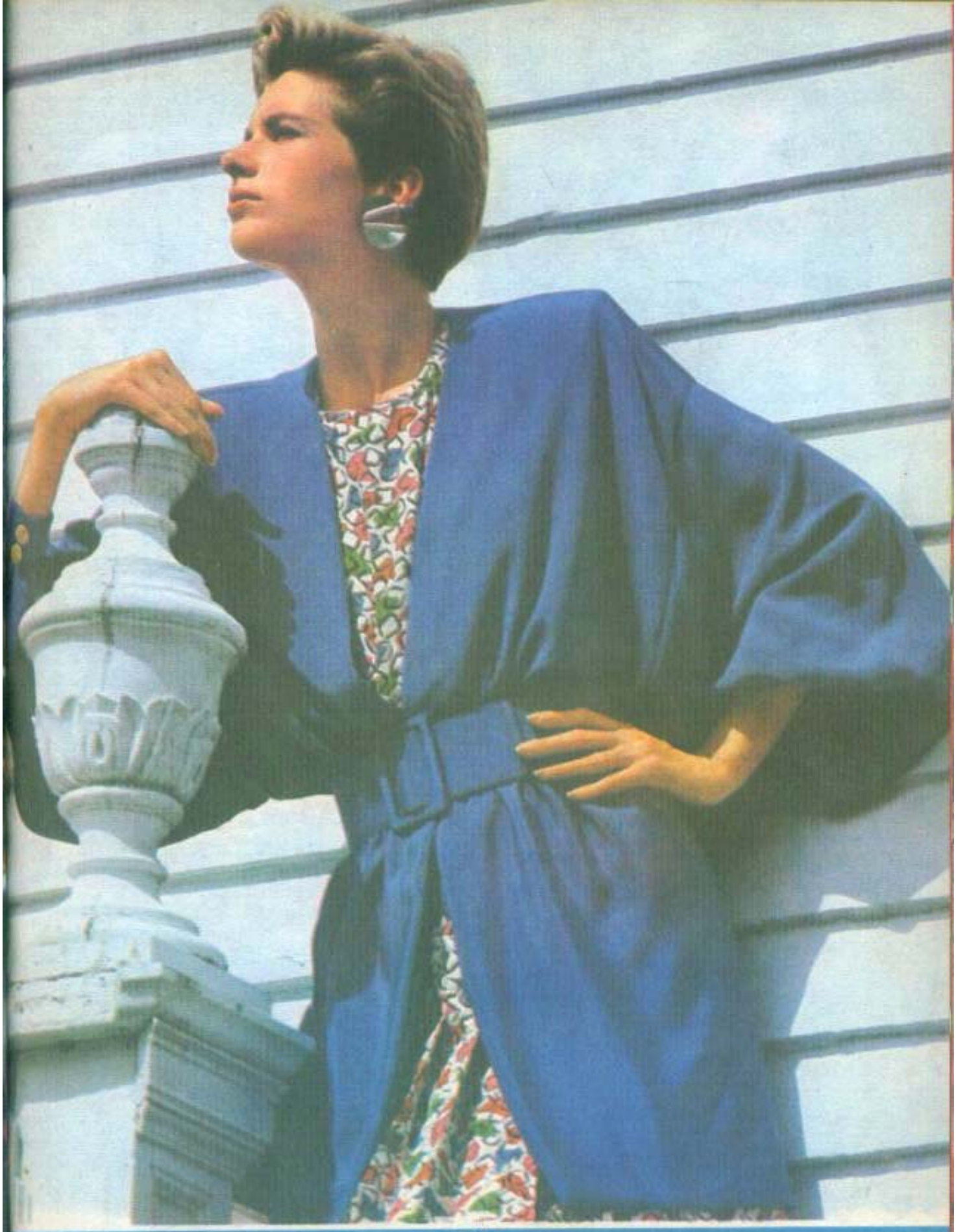

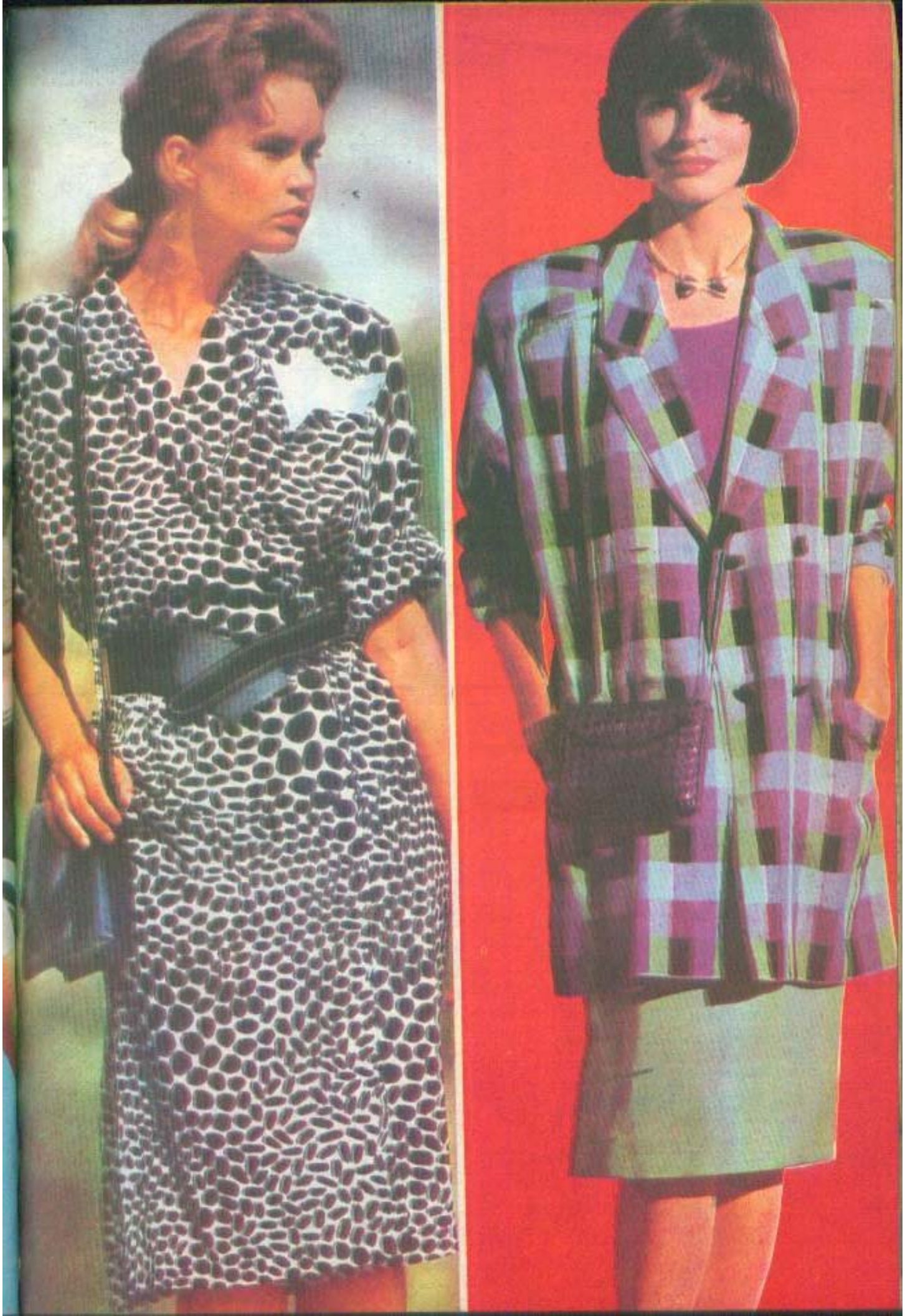

Modele de la Centrul de Creație pentru
artă populară și meșteșuguri artistice.

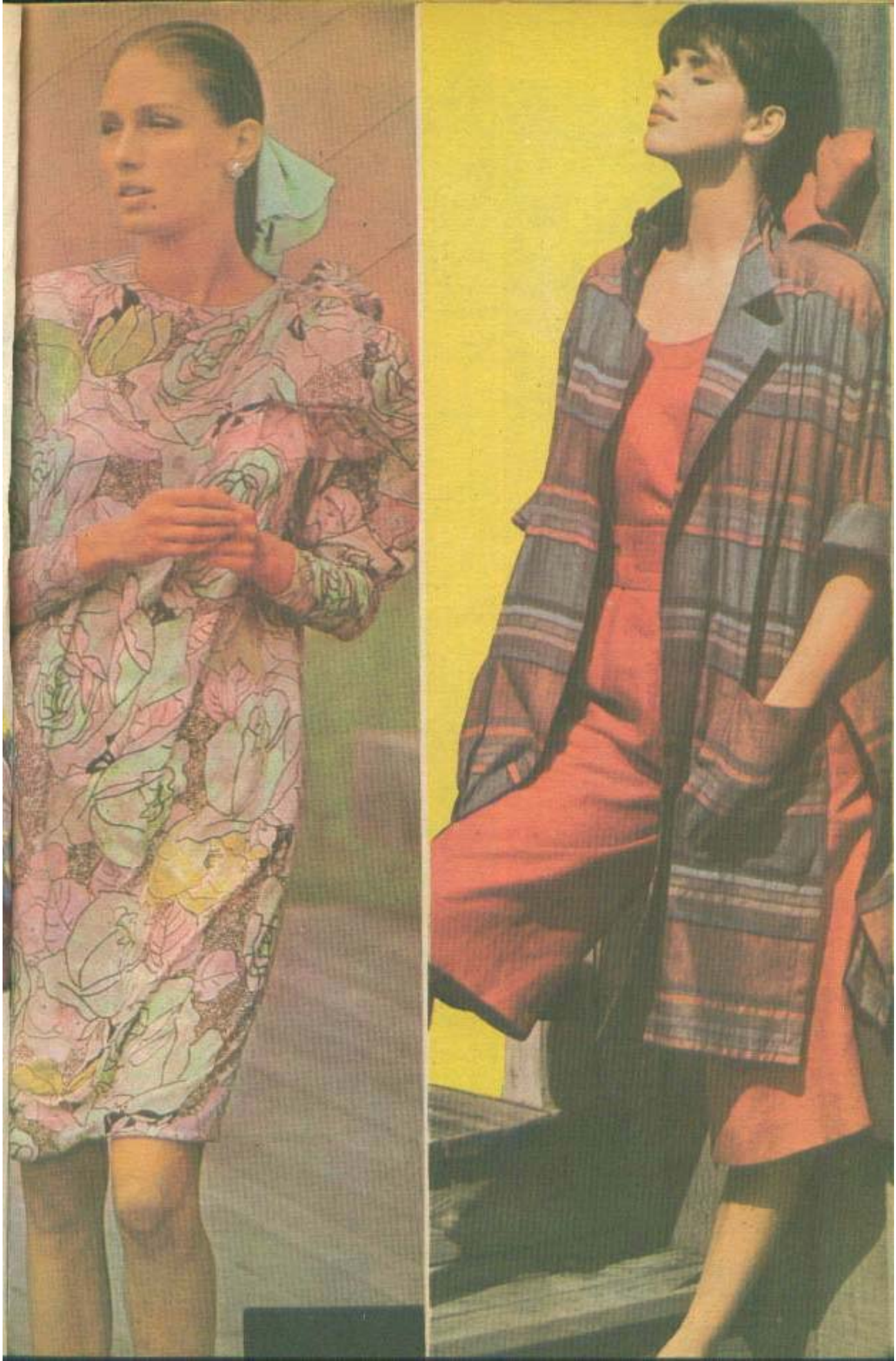

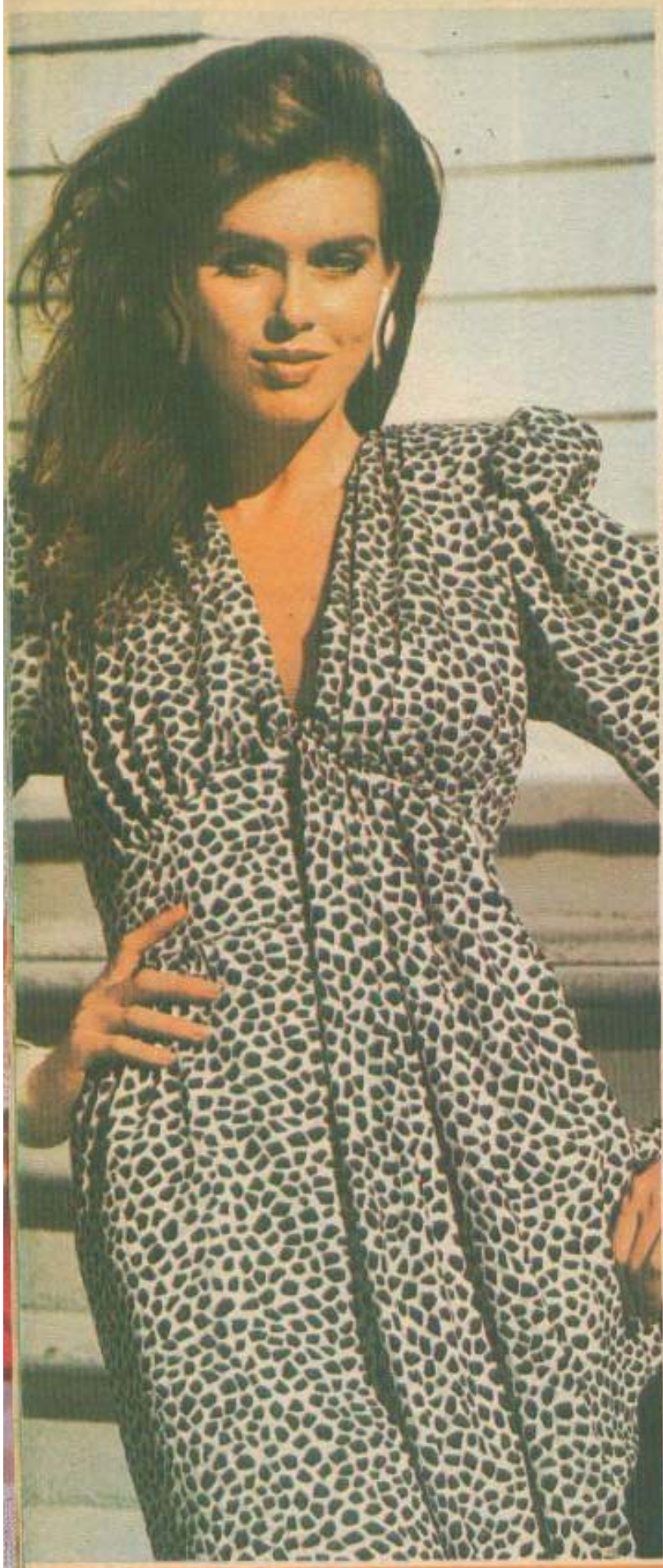

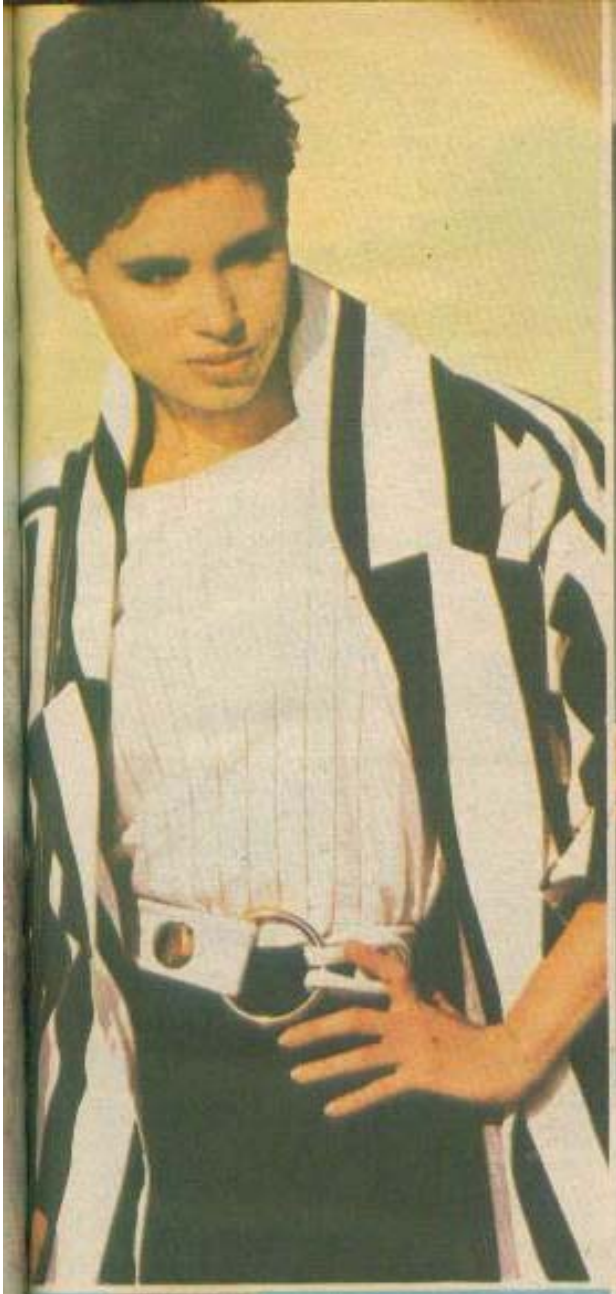

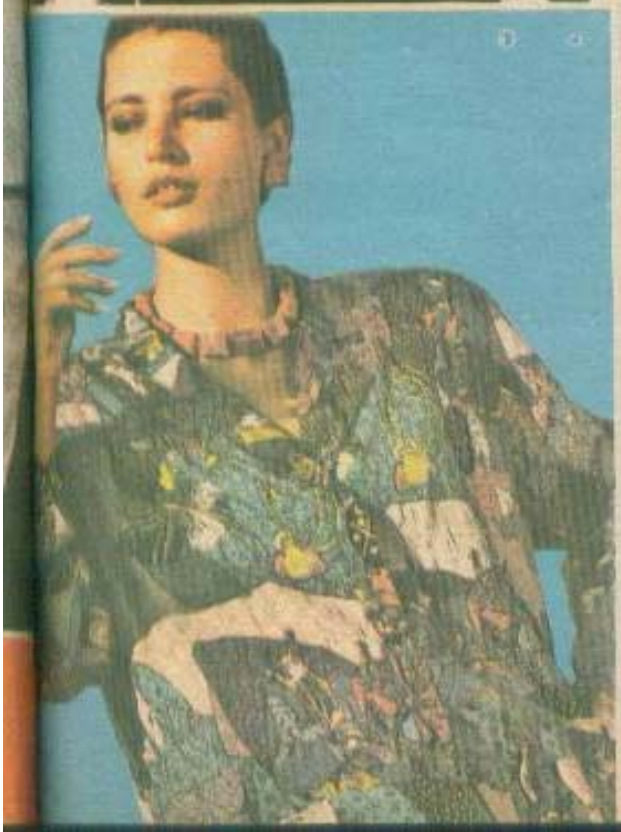

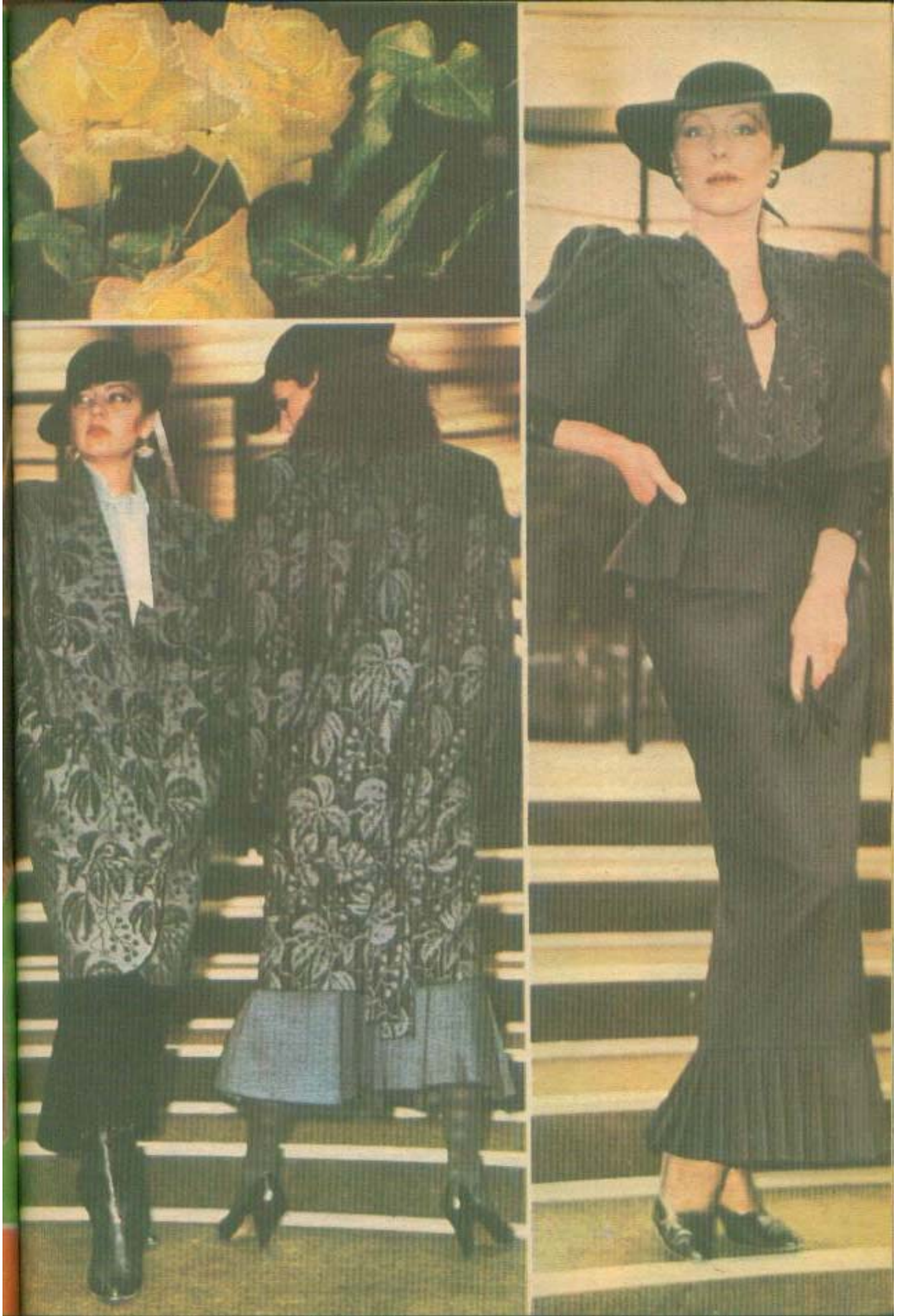

SFATURI PENTRU CINE TRICOTEAZĂ

• Terminațiile fețelor unui pulover, respectiv bordurile, care de regulă se lucrează pe 8—10 ochiuri (1 ochi pe față, 1 ochi pe dos) au adesea tendința de a se ondula, părînd a fi mai lungi decît restul tricotului. Pentru a evita acest defect, din 20 în 20 de rînduri, lăsați nelucrate ochiurile bordurii (un dus-întors, pe andreaua de rezervă), apoi reluați-le obișnuit în tricot • Puloverul tricotat va avea nasturii la distanțe absolut egale, iar butonierele le veți realiza fără cusur astfel: tricotați mai întîi fața pe care vor fi nasturii și coaseți-i chiar. Tricotați apoi fața care va avea butonierele. Orientîndu-vă după nasturii deja cusuți, butonierele vor fi tricotate cu precizie. Atenție, întotdeauna butonierele puloverului se tricotează pe verticală • Gulerul rulat al unui tricot poate să aibă unele defecte ca: să nu intre ușor pe cap ori să se ruleze inestetic (prea strînt ori prea larg) în jurul gîtului. Pentru a evita primul defect, marginea de prindere a gulerului va fi lucrată (3—5 rînduri) foarte lejer sau chiar cu deschidere spre umărul stîng. După ce s-a tricotat înălțimea necesară, se lucrează un rînd pe dos, apoi se continuă partea de deasupra. Imediat după rîndul tricotat pe dos se face din 5 în 5 ochiuri cîte 1 jeteu, apoi se continuă gulerul în același punct de elastic. Pe lîngă faptul că își va păstra forma, gulerul va apărea ușor involt datorită creșterilor • După ce ați montat ochiurile necesare unui guler (tricotat separat), lucrați întotdeauna pe fața tricotului primul rînd pe dos • Pentru a ridica mai ușor ochiurile în jurul unui decolteu, de exemplu, și pentru a obține o margine ordonată, folosiți-vă de un croșet cu care croșetați din fiecare ochi de tricot cîte o buclă. Rețineți buclele realizate astfel pe croșete lungi, apoi treceți-le pe andrele și tricotați obișnuit bordura anchiorului • Primele două rînduri de tricot ale manșetelor și elasticului din talie tricotați-le cu firul dublat cu un fir de bumbac din aceeași culoare. Dacă tricotați ciorapi, procedați la fel cînd lucrați porțiunile de la vîrful și călcîiele acestora • Cînd tricotați ciorapi, se observă că la locul de întîlnire al celor 4 andrele rămîne un ochi ușor lărgit. Pentru a evita defectul, lucrați în plus, de fiecare dată, de pe andreaua următoare cîte două ochiuri. Atenție la tricotarea călcîielor • Într-o altă formulă, pentru a corecta același defect, tricotați primul ochi de pe fiecare din cele 4 andrele pe dos în loc de ochi pe față • Dacă măriți un tricot, lucrîndu-i din nou manșetele, elasticul și gulerul, folosind o nuanță ușor diferită decît cea a tricotului însuși, procedați astfel: lucrați primul rînd cu fir în nuanța tricotului mare, după care puneți nuanța diferită folosită. Acest amestec de culori va atenua diferența, constituindu-se într-o garnitură coloristică făcută înadins • Cînd tricotați fețele unei bluze dantelate, lucrați-le deodată. Le veți avea permanent gata măsurate și așezate, se înțelege, dreapta-stînga. Folosiți andrele circulare și bineînțeles două ghemе. Montarea se va face deodată • Nu lăsați niciodată (în special la tricoturile dantelate) un rînd lucrat pînă la jumătate. La reluare primul ochi se va constitui într-un defect cauzat de întinderea sau strîngerea exagerată a acestuia • Tivul unei fuste tricotate se va întoarce mai frumos dacă se va tricota un rînd invers (pe dos, ori pe față) în raport de restul tricotului care-l va marca.

EXPLICAȚIILE MODELELOR

pe care vi le înfățișăm în continuare le puteți citi în această pagină și în paginile 167 și 168.

1. COMPLEU. În elegante culori de albastru și bleumarin, o jachetă largă, cu decolteu adînc, al cărui ornament este realizat în imitații de torsade alternînd cu tricot în două culori, în punct ieneș. Din aceleași culori, un fular mare înconjură decolteul și se leagă lejer pe piept. Fusta este tricotată într-un model care urmărește linia corpului, în sensul echilibrării celor două piese care alcătuiesc această interesantă ținută.

2. JACHETĂ lungă, purtată peste o fustă tricotată în aceeași linie de echilibru și bun gust. Distinsă, jacheta are un guler mare, care se poate purta lăsat în jurul decolteului, ca un artificiu al liniei de croială, dar care se poate și ridica și pune pe cap în chip de capișon.

3. MODERNE. Foarte frumoase sînt tricoturile lansate de moda anului 1988. Lejere, lucrate simplu, în superbe culori pastel, cu ornamente în jacard, mărunt, pentru a da eleganța de care această ținută are nevoie. Jacheta are la partea de jos un basc conturat de un ornament de culoare, ceea ce îi dă linie și îmbracă frumos siluetele tinerelor.

4. ROCHIE. În același tricot simplu, realizat pe mașină, iată o rochie cu amploare mare a mînecilor, strînsă în talie pe un cordon lat, iar la partea de jos avînd pur și simplu un elastic tricotat care adună lărgimea fustei. Ceea ce interesează în mod deosebit la această ținută este gulerul mare, lăsat pe umeri, care poate fi ridicat pentru acoperirea capului, ca o veritabilă glugă.

5. ARCADE. Bluză croșetată în punct de piciorușe oarbe, care formează din lucrătură mici arcade, așa cum arată motivul alăturat și mărit.

6. BLUZĂ ALBASTRĂ. Cu decolteul adînc în V, pentru realizarea bluzei albastre s-au folosit două feluri de puncte de tricot: astfel, mînecile sînt lucrate în tricot pe față, nu au răscroielile obișnuite, acoperă bine cotul, avînd chiar o manșetă lată de 8—10 cm. Spatele ca și fețele sînt tricotate în punct ieneș, cu decolteu degajat și rotund spre spate. Fețele sînt mult petrecute una peste alta. Terminația decolteului feței este realizată în punct de piciorușe oarbe (croșetate deci). Fețele sînt legate în părți cu funde tot tricotate. Manșetele sînt lucrate în elastic simplu.

7. PULOVER CU PLATCĂ. Acest foarte frumos pulover tricotat în punct pe dos este realizat simplu, lucrat fiecare parte separat. Mînecile sînt fără răscroituri, decolteul rotund și ușor lejer pe lîngă gît. Singurul ornament care dă farmec acestui tricot este platca mare, lucrată în punctul bob de orez dublu, care se începe de la jumătatea fiței cu un motiv și se continuă către umeri, crescînd simetric, cu niște mici triunghiuri. Aceeași platcă ornamentează și spatele acestui tricot. Elasticul este simplu, iar bentița din jurul gîtului e realizată, după scăzăturile necesare, prin ridicarea de ochiuri.

8. BLUZĂ TRICOTATĂ, călduroasă, pentru purtat pe sub scurtă îmblănită, în zilele mai reci ale iernii, realizată simplu, din tricot obișnuit, adică un rînd pe față, un rînd pe dos. Elasticul de începere, manșetele și gulerul sînt tricotate: 2 ochiuri pe față, 2 ochiuri pe dos. Observați că gulerul, respectiv partea care se întoarce, dublîndu-l, nu este strîns, ci din contră, are chiar o notă de lejeritate. Acest lucru se realizează astfel: partea care nu se vede a gulerului este tricotată un ochi pe față, un ochi pe dos. Înainte de a se ajunge la înălțimea necesară pentru întoarcere, se crește cîte un ochi din cinci în cinci ochiuri, după care se continuă tricotarea în elastic dublu. Acest mod dă lejeritate. Dacă gulerul vi se pare că „ține" la prima parte, cea care nu se vede, lăsați pe umărul stîng o deschidere de 6—8 ochiuri de o parte și de alta, pentru ca lejeritatea să pornească chiar de aici.

9. ORNAMENTE. Pe un tricot simplu, ornamentele pot fi realizate din lucru odată cu restul tricotului sau pot fi cusute în punct de chilim cu același fir, dar în culori asortate.

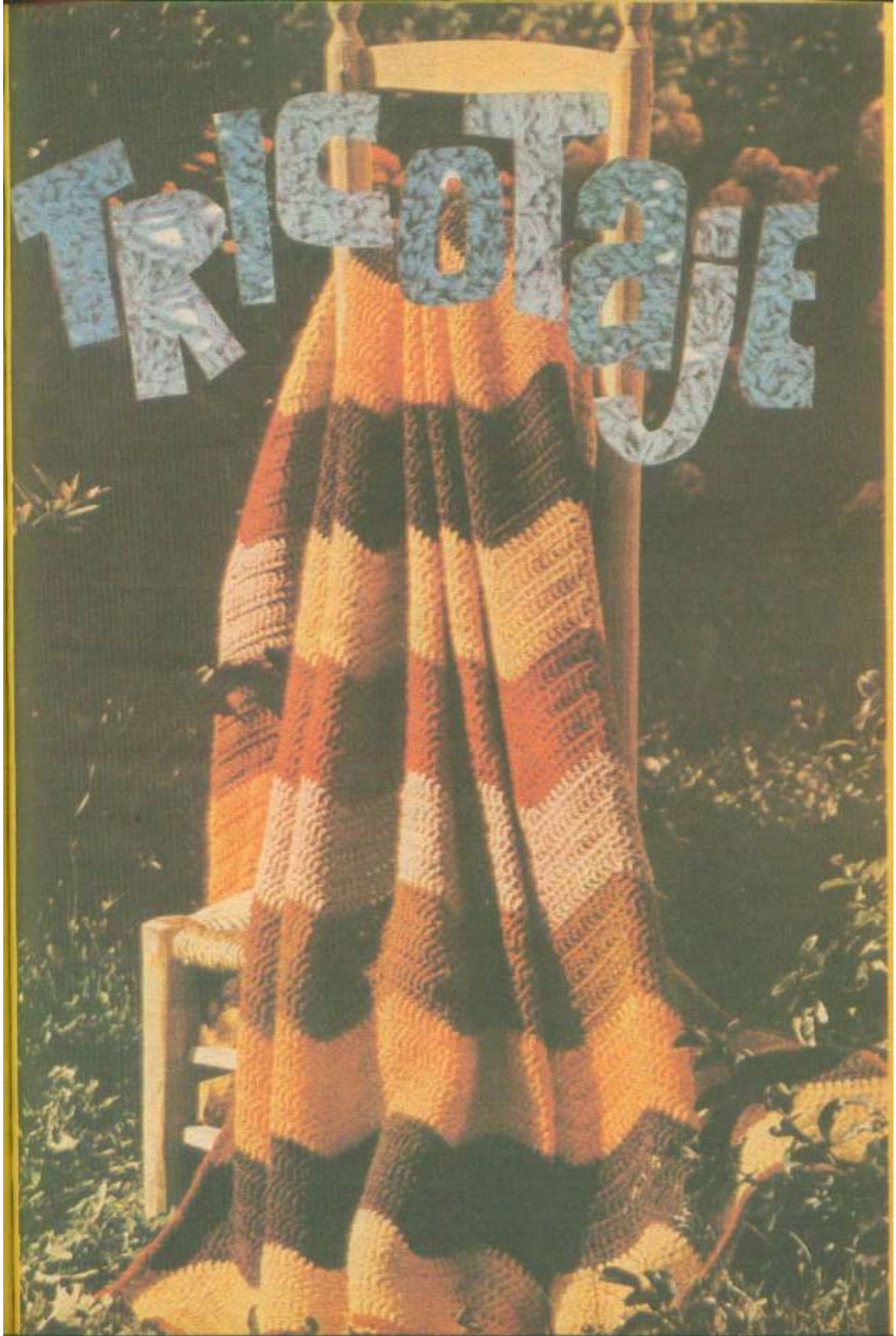
TRICOTAJE

1.

2.

3.

4.

5. 6.

8.

7.

9.

10.

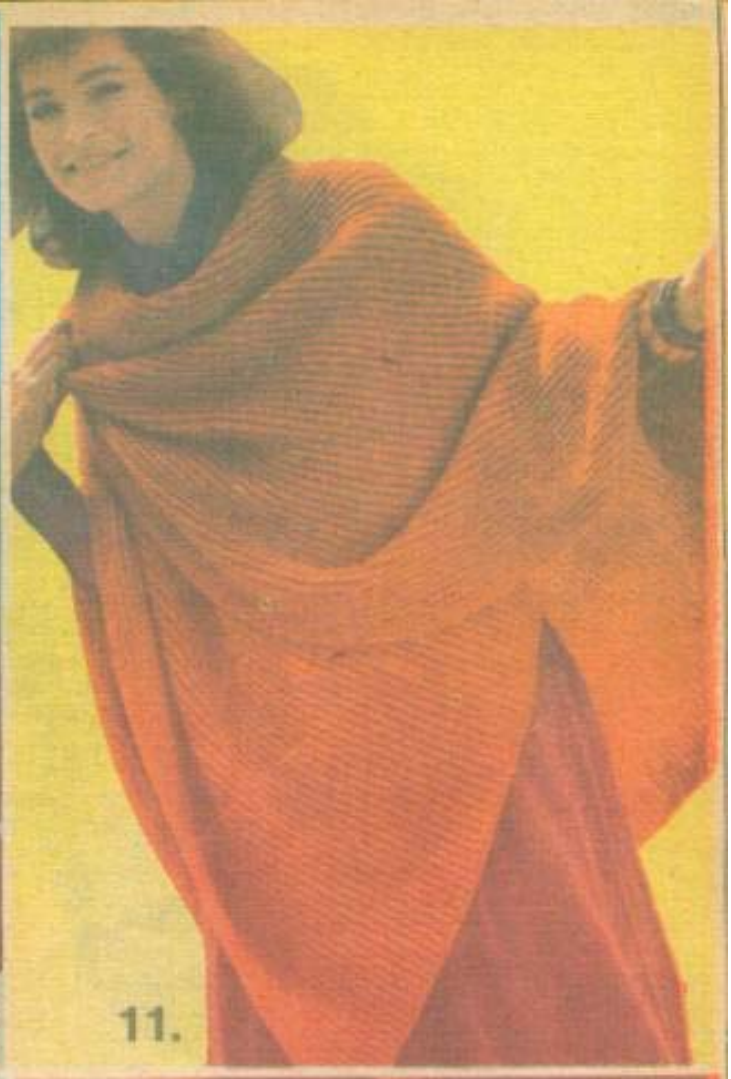

11.

12.

13.

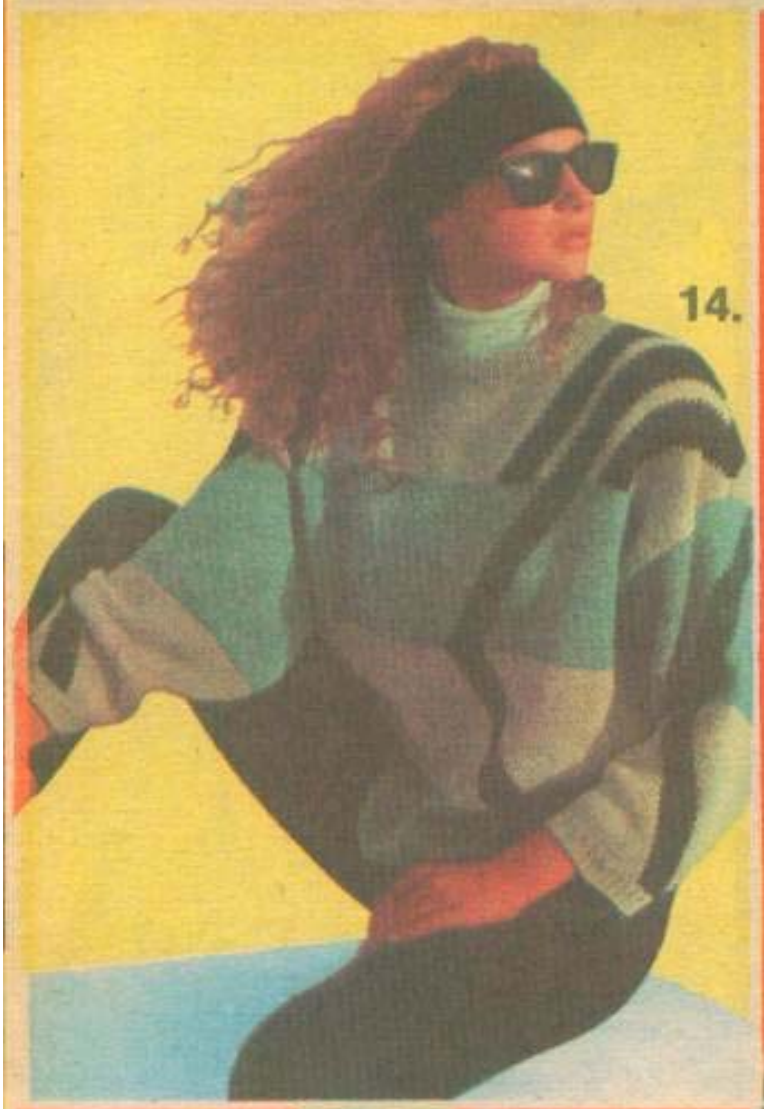
14.

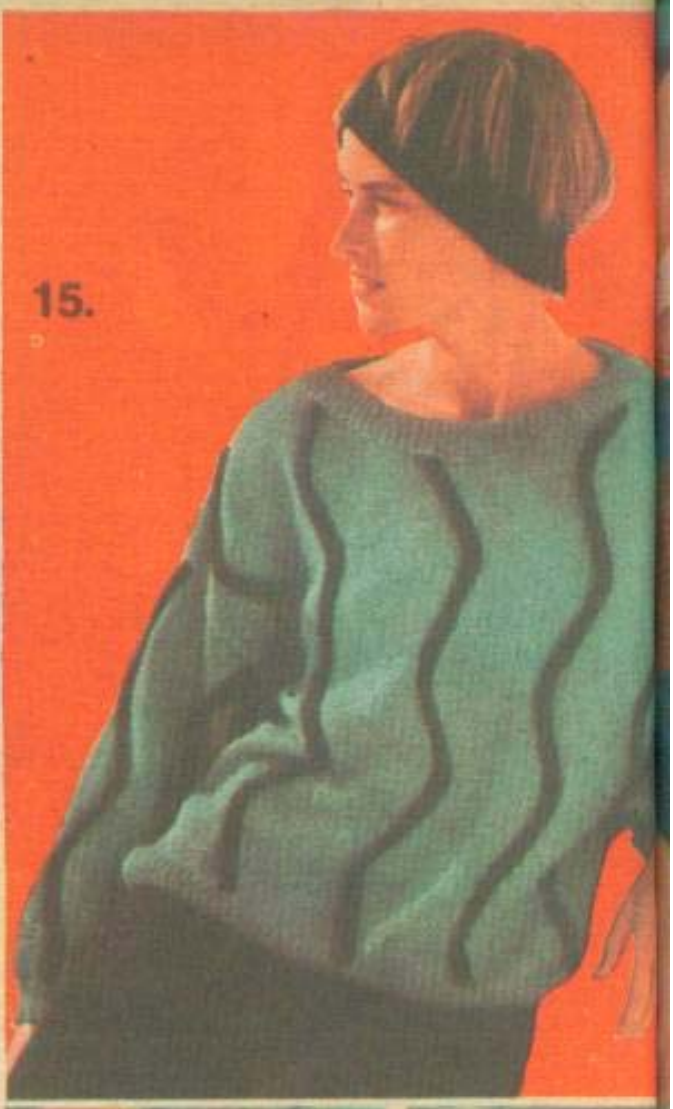
15.

16.

17.

18.

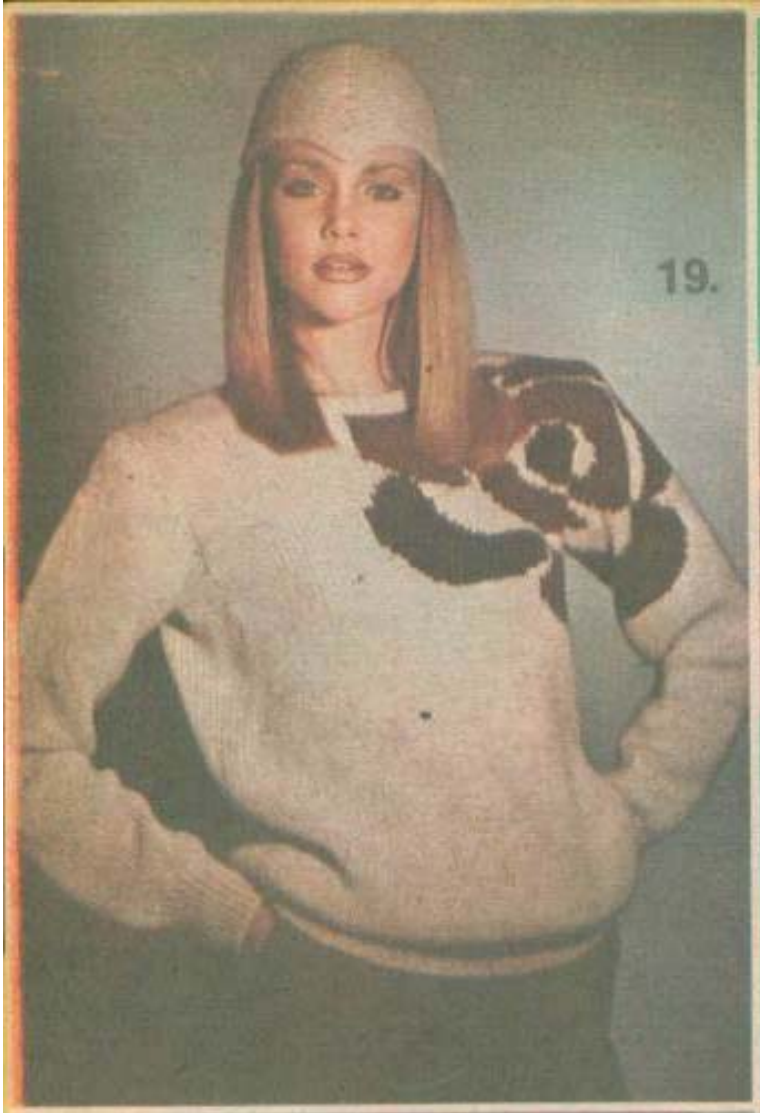
19.

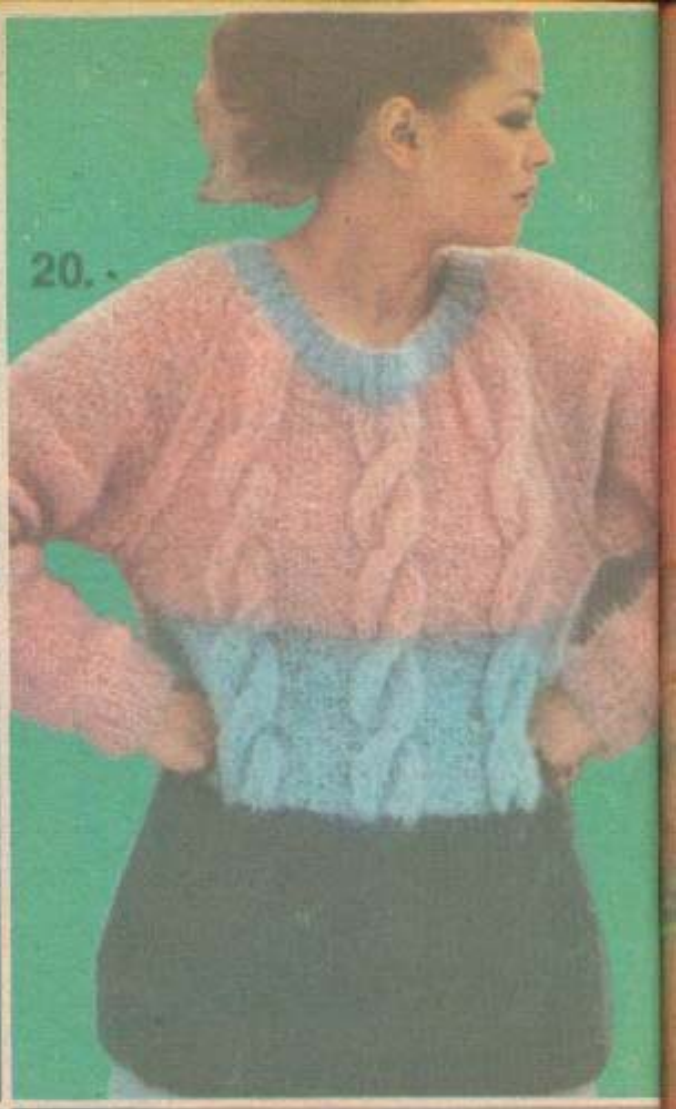
20.

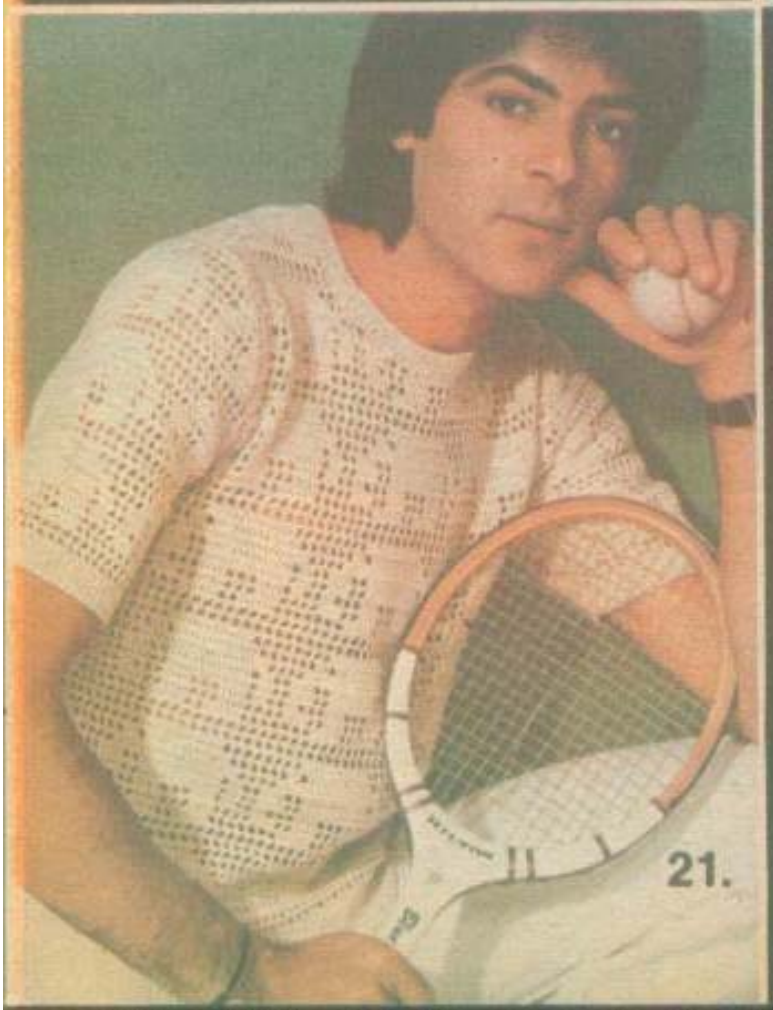
21.

22.

23.

24.

25.

26.

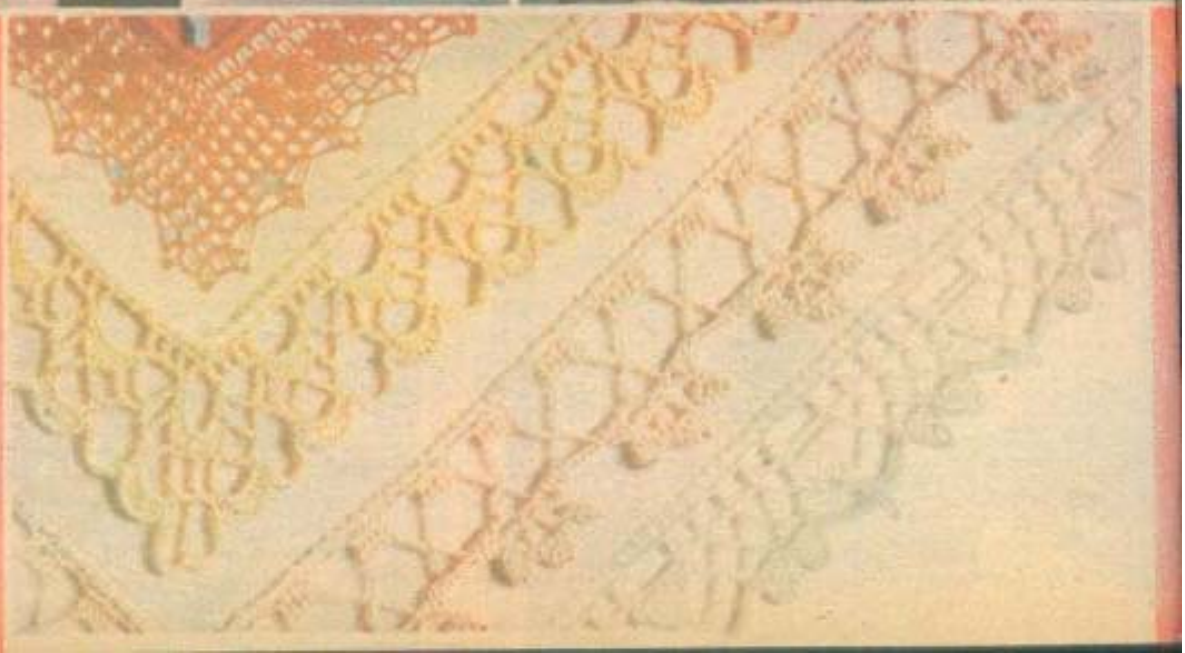

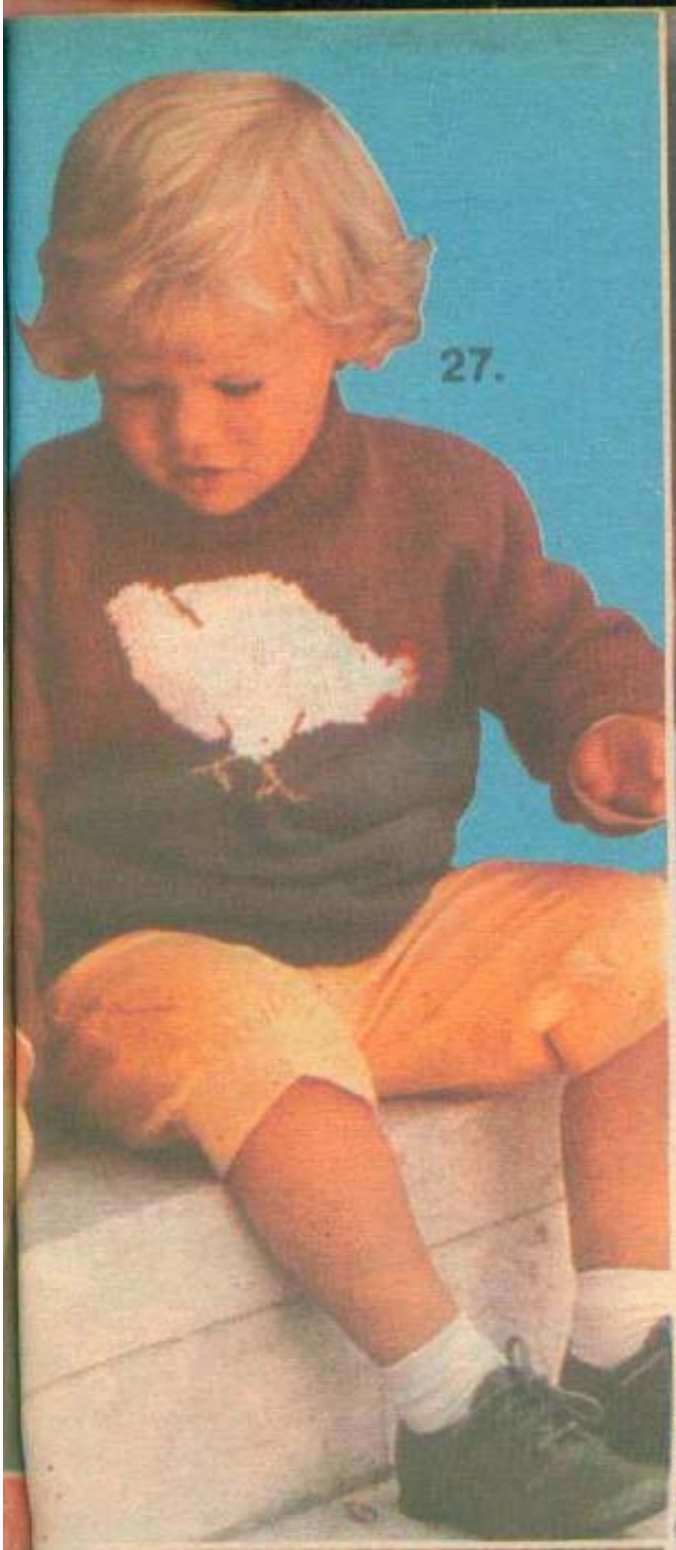
27.

28.

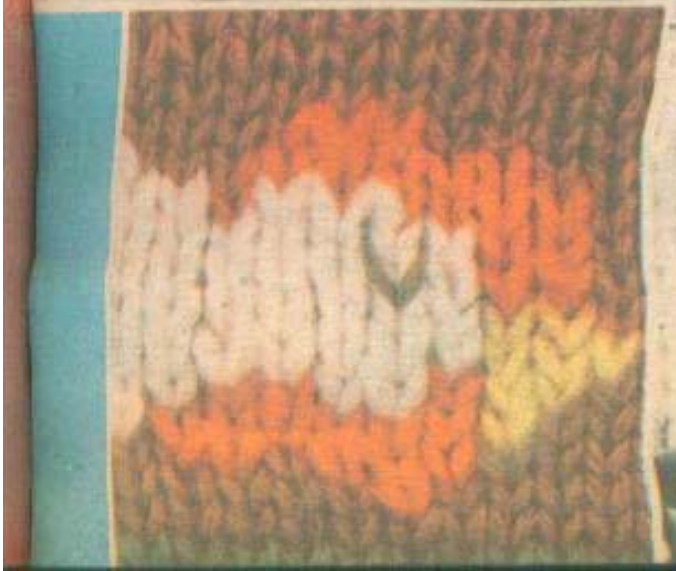

29.

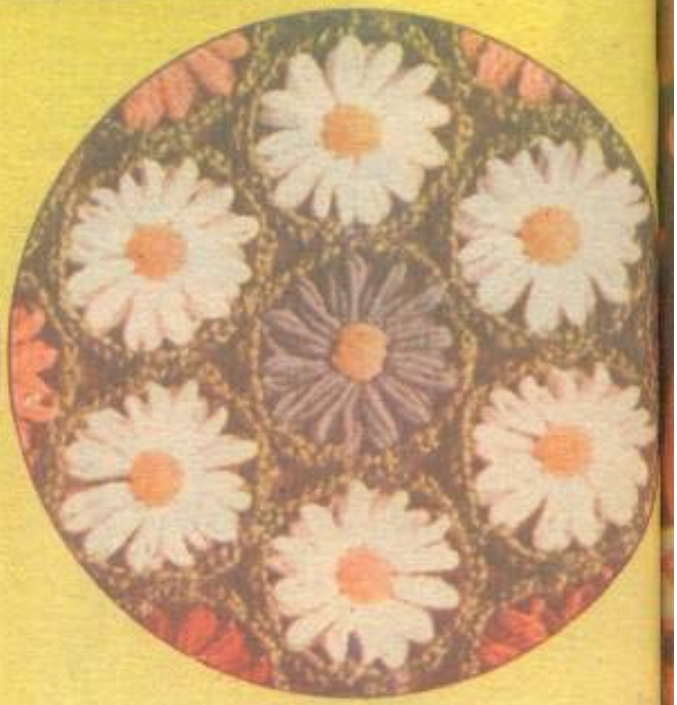

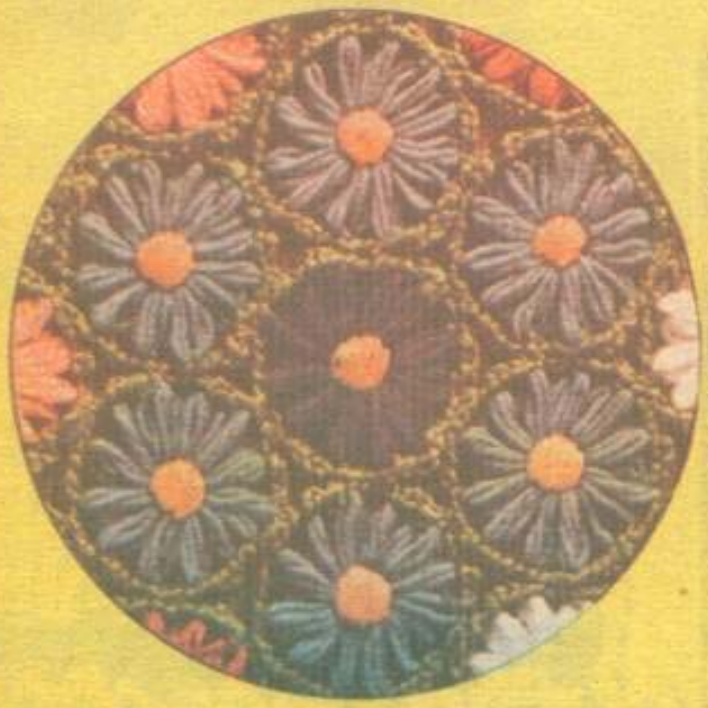

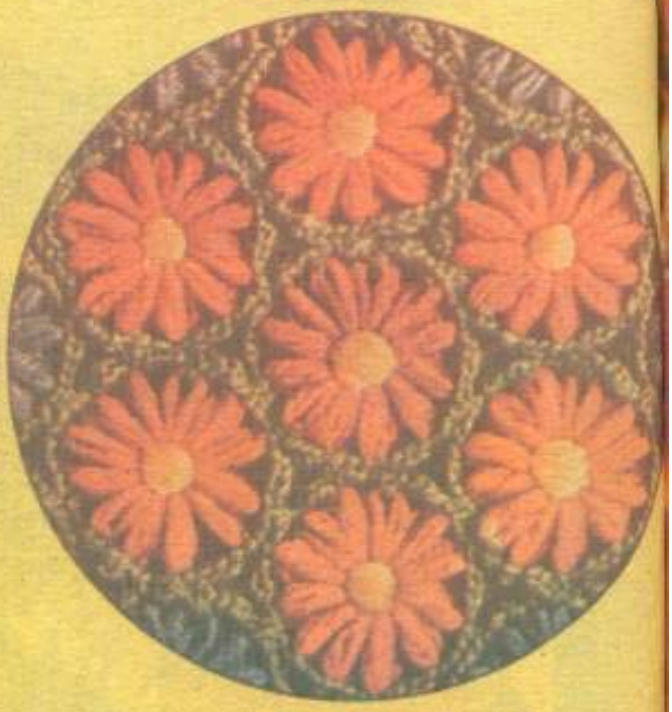

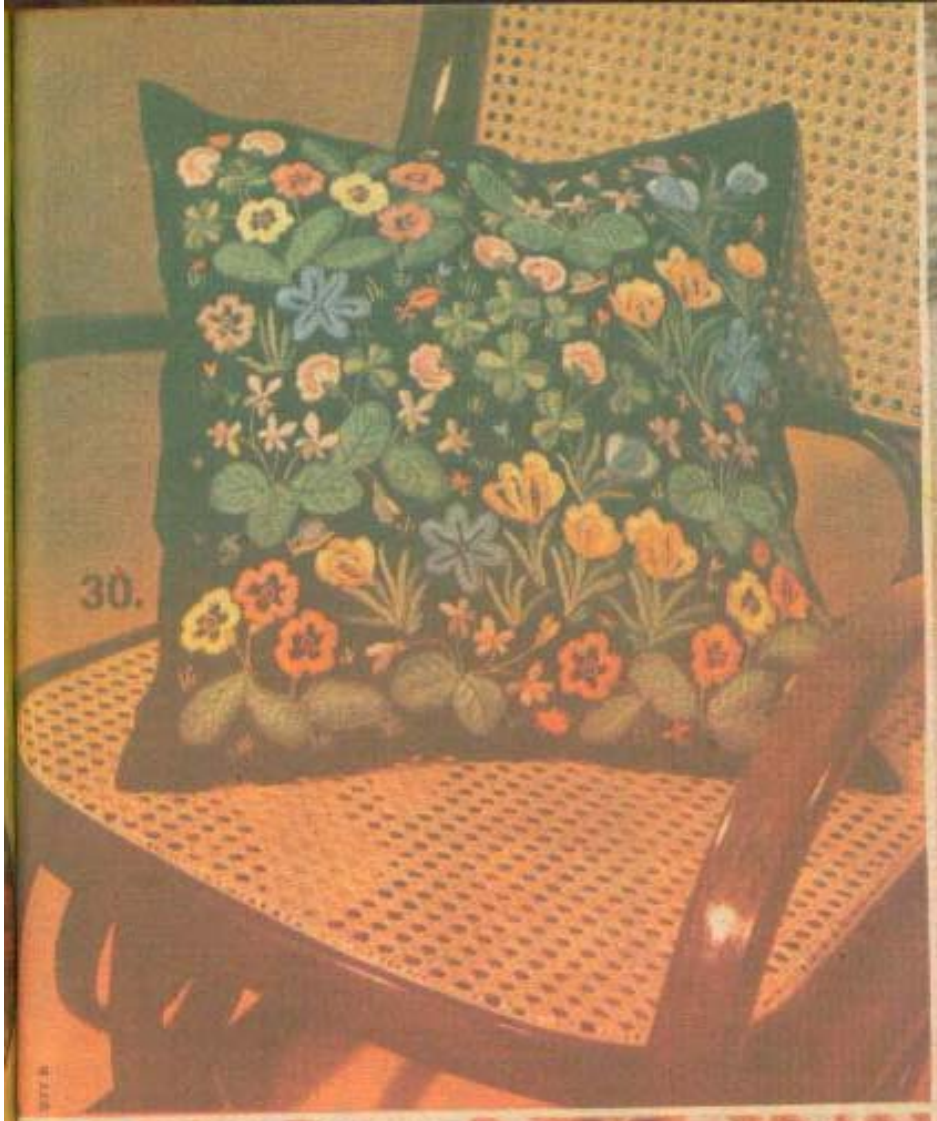

30.

31.

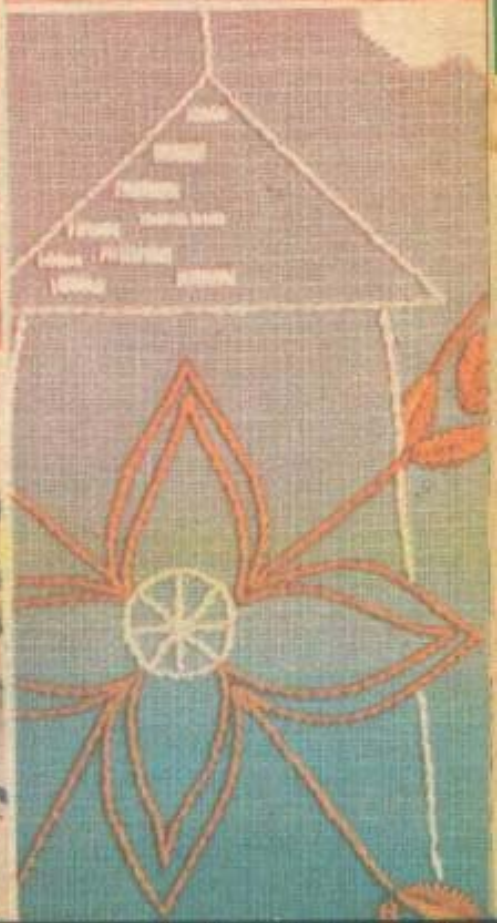

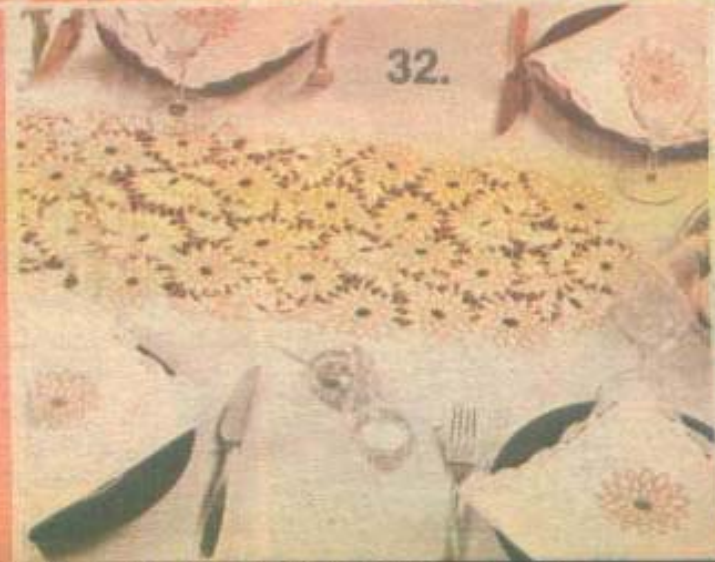

32.

33.

34.

35.

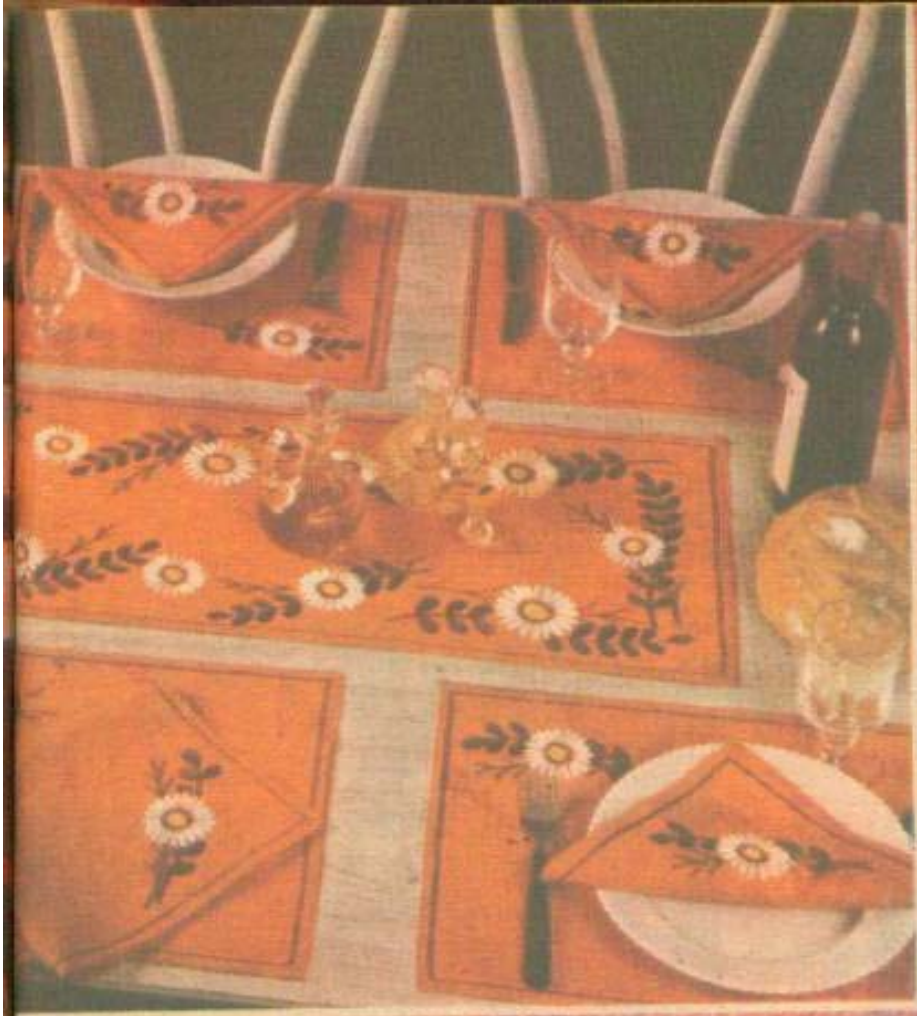

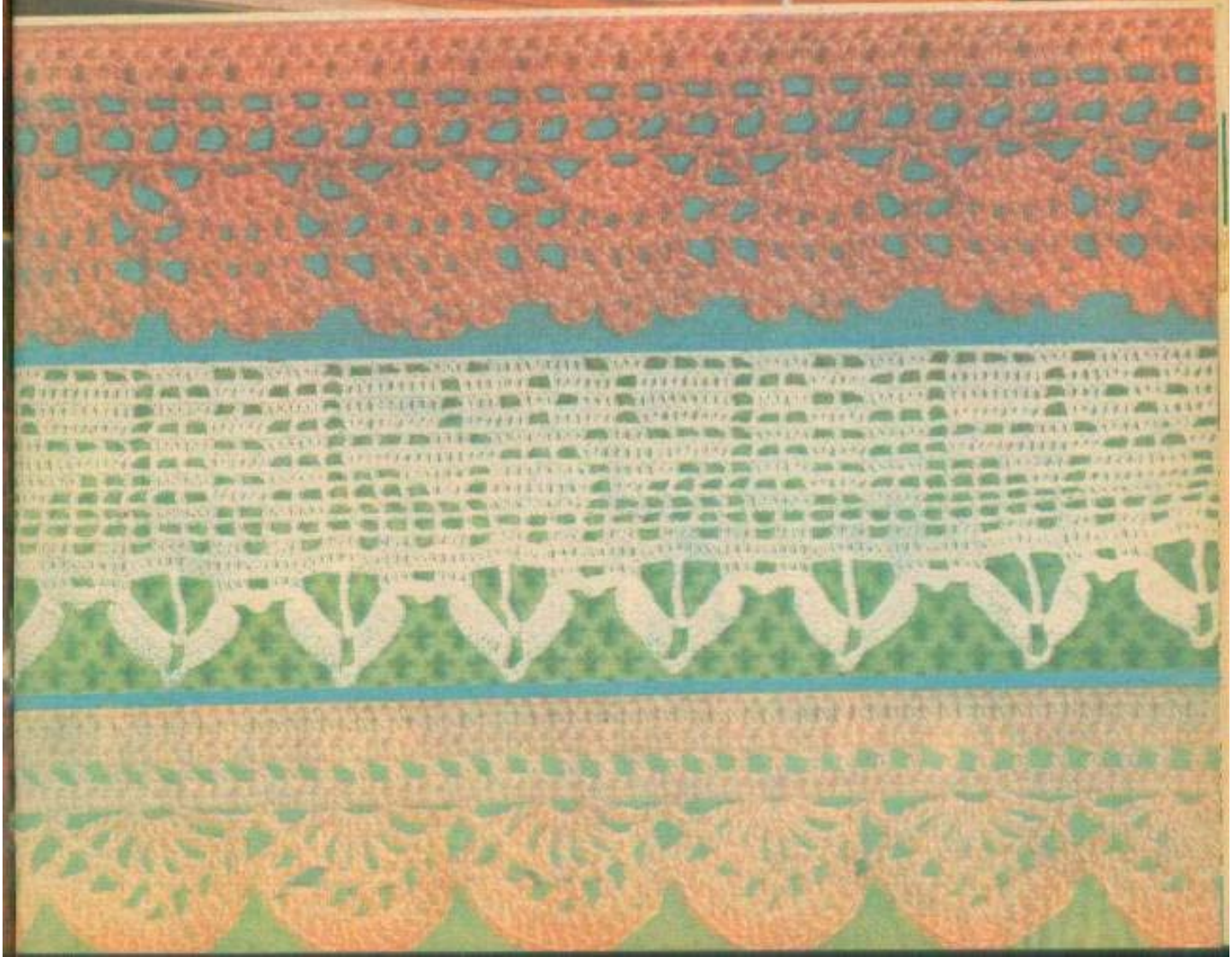

36.

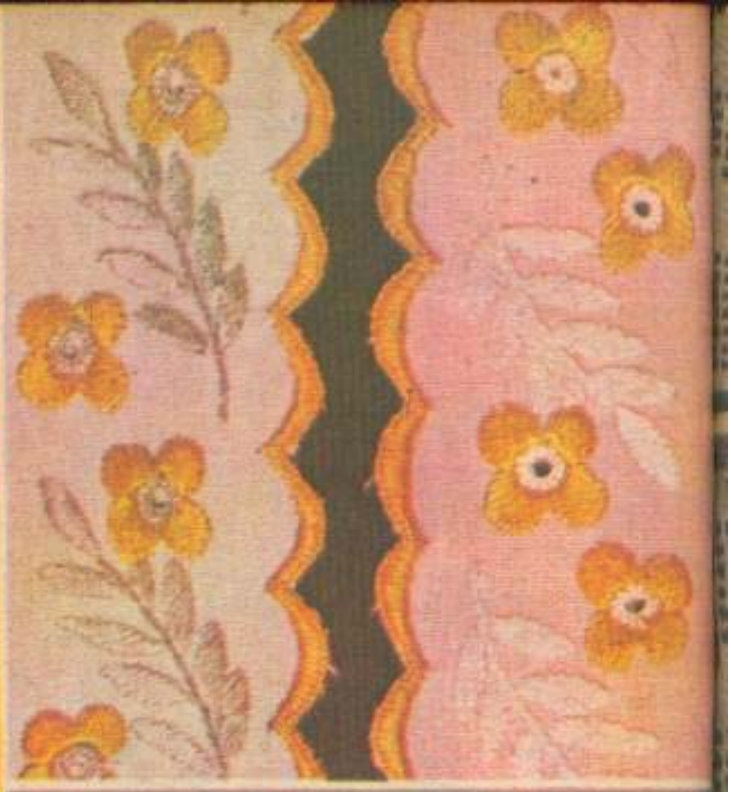

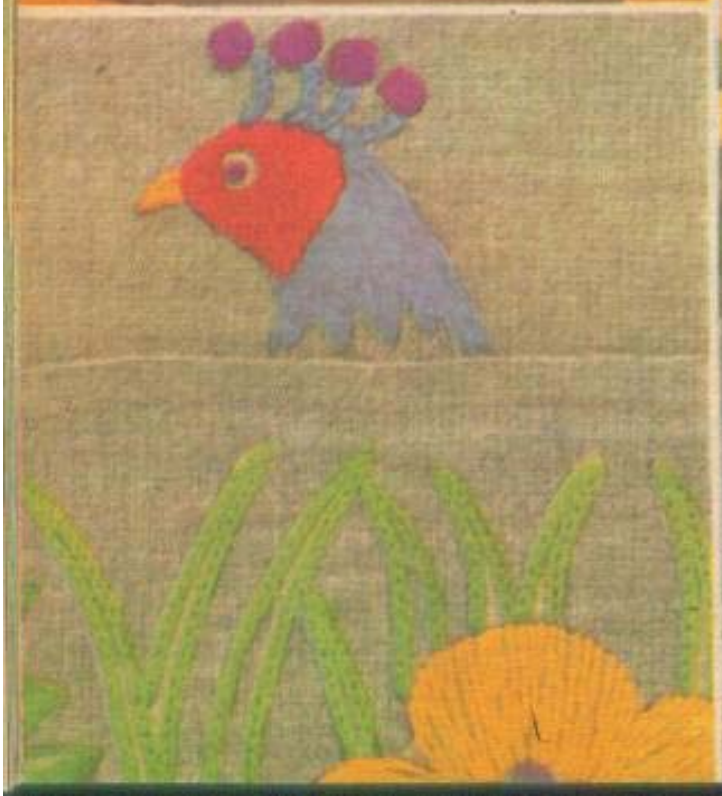

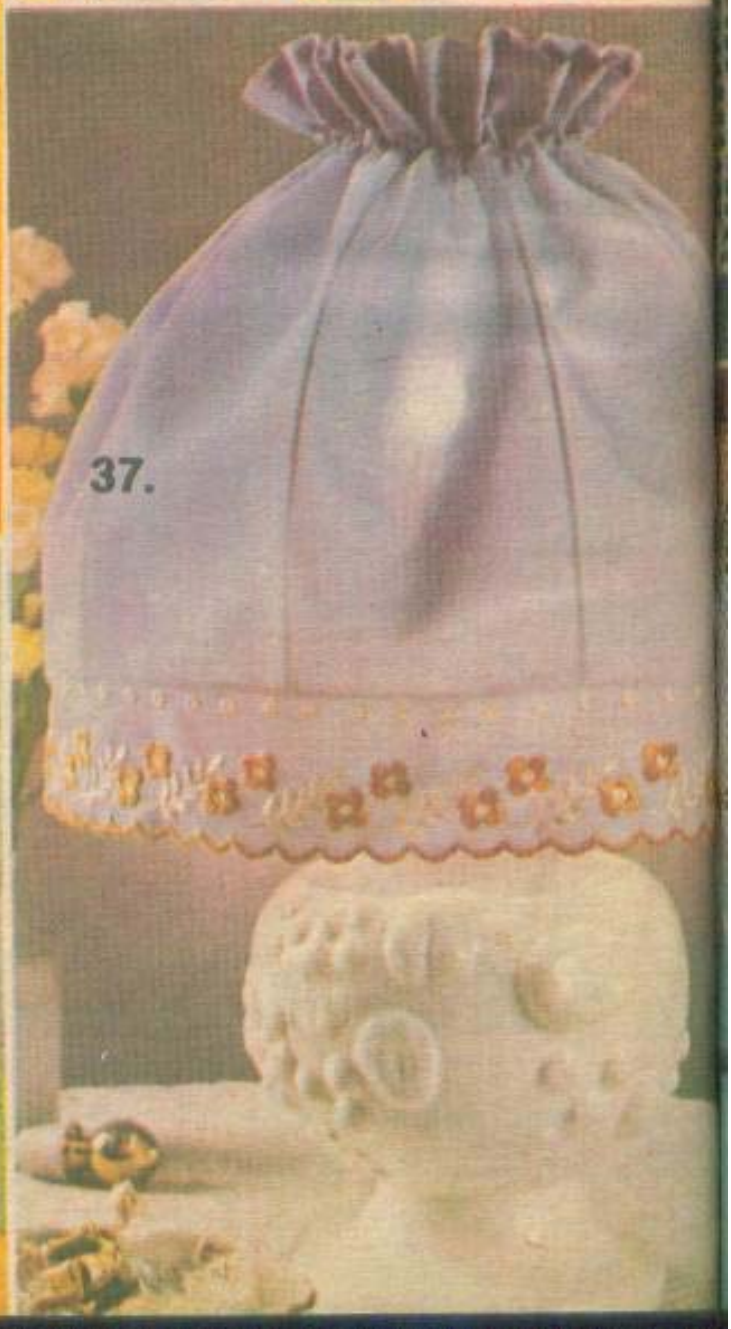

37.

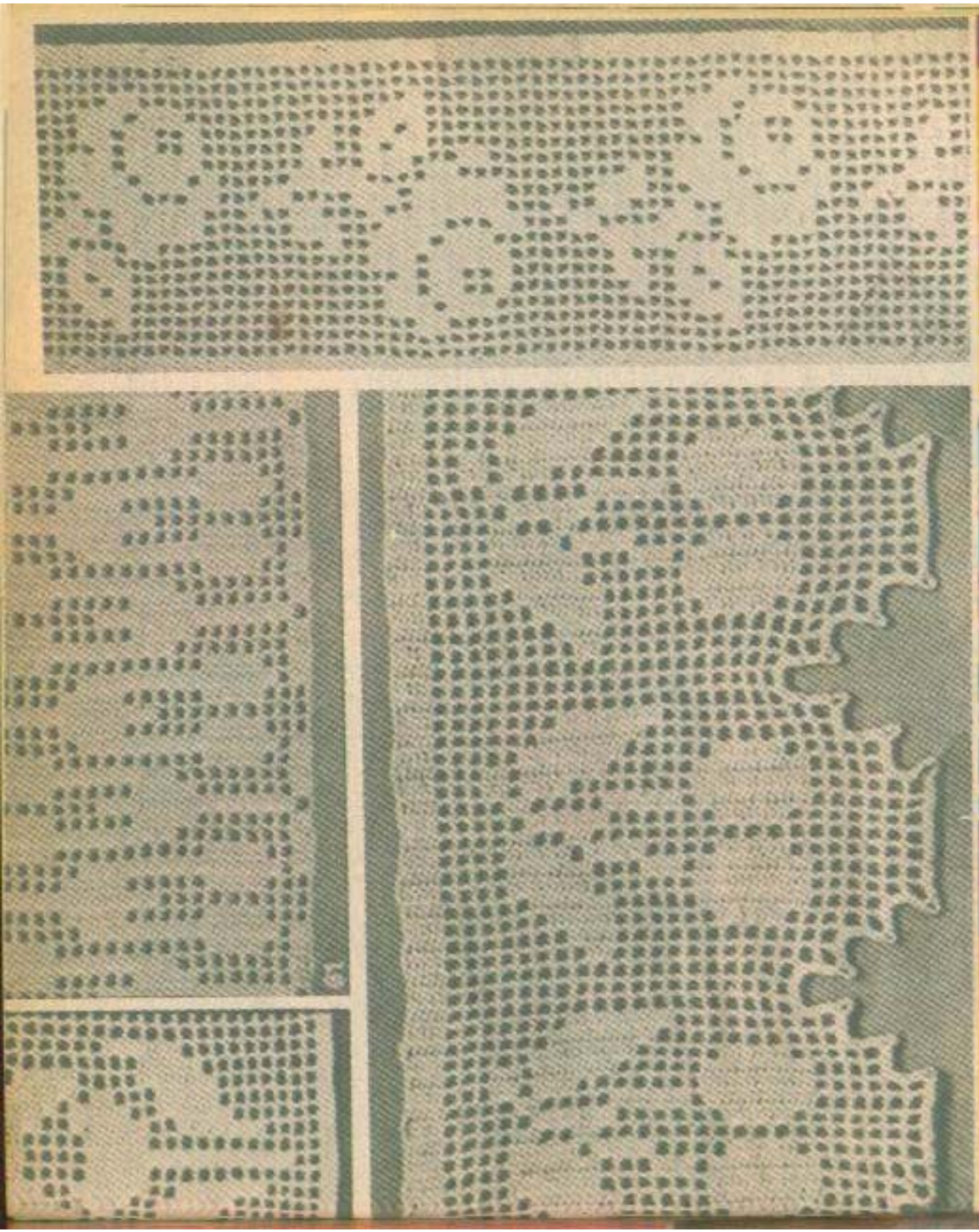

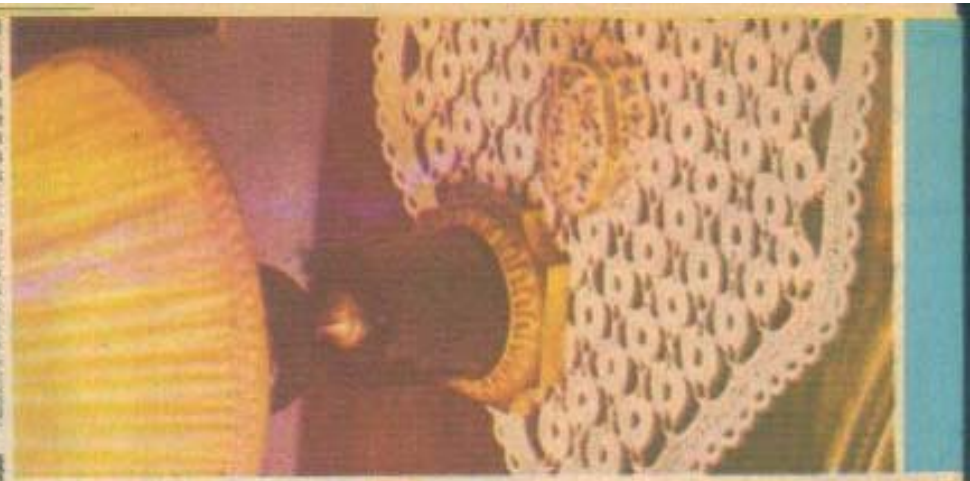

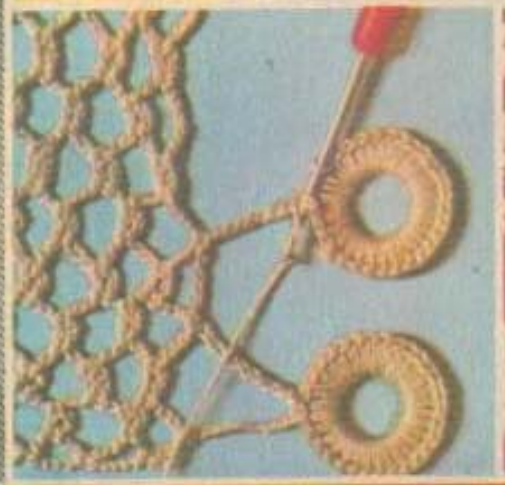

39.

10. PULOVER CU ROMBURI ÎN RELIEF. Un pulover în romburi mari, reliefate, tricotat din lînă mai groasă, de culoare maro, la care, pentru efect, s-a adăugat un fir subțire de bej. După obișnuitul elastic, un ochi pe față, un ochi pe dos, se așază modelul decorativ, care se face pe un număr de ochiuri divizibile cu 8, plus cîte un ochi pentru fiecare margine. Așadar, un motiv de ornament se tricotează astfel: **Rîndul 1:** 1 ochi pe față, * 5 ochiuri pe față, se întoarce lucrul și se tricotează cele 5 ochiuri pe dos, se întoarce lucrul și se tricotează cele 5 ochiuri pe dos, se întoarce lucrul și *. Se repetă de la * la *, pentru a doua oară, apoi repetîndu-se cele explicate pînă aici, pe tot rîndul, acesta se încheie cu un ochi pe față.

Rîndul 2 și toate rîndurile cu soț se tricotează pe dos. **Rîndul 3:** 4 ochiuri pe față, lucrați în continuare cele 5 ochiuri ce urmează, tricotîndu-le ca la rîndul 1, deci și reluîndu-le întocmai, apoi 4 ochiuri pe față. Repetați tot tricotul realizat pe părți cu aceste 4 rînduri de model. Observați că pulloverul are mîneci nerăscroite, decolteu lejer, este bordurat cu benzi în punct de elastic simplu și este încheiat cu nasturi asortați.

11. ȘAL PONCIO. Rîndul 1: totul pe față, **rîndul 2 și toate rîndurile următoare:** * 1 ochi pe față, 1 ochi dublat pe față (se tricotează 1 ochi pe față înfigînd andreaua nu în mod obișnuit în primul ochi de pe andreaua stîngă, ci în centrul ochiului din rîndul precedent, deci care se găsește sub cel ce ar fi trebuit să fie lucrat normal). * Se repetă. Se fac două bucăți de tricot cu acest model, late de 61—71 cm/132 cm. Pe o porțiune de 72—80 cm acestea se cos și se așază pe spate.

12. PRIMĂVARA. O bluză fantezi, din culoarea verdelui crud de primăvară, tricotată simplu, în punct pe față. O fantezie potrivită adolescentelor o constituie motivul de bride, care sînt croșetate în lănțișor simplu și se prind pe jumătatea dinspre spate a mînecilor. Pe spate, o platcă îngustă de 5—6 cm, din care, pînă în talie sau chiar pînă în elastic, sînt înșiruite aceleași bride fantezi. Tricotul este realizat din fir mai plin, pe andrele groase, folosindu-se de preferință bumbac sau melană.

13. GEACĂ GROASĂ CU EPOLEȚI. Pentru bărbați, o geacă încheiată asimetric, cu croială raglan și epoleți. Lucrată din fir gros de lînă, geaca bărbătească are un punct fantezi, care se tricotează astfel: **Rîndul 1:** * 1 jeteu, 2 ochiuri pe față, treceți jeteul peste cele 2 ochiuri, formînd o buclă diagonală, dar nu-l păstrați pe andrea, ci pur și simplu lăsați-l să cadă după ce ați tricotat cele două ochiuri pe care le-ați trasat prin jeteu. **Rîndul 2:** toate ochiurile tricotați-le pe dos. **Rîndul 3:** tricotați-l ca și rîndul 1. Repetați mereu acest motiv, care prin model și prin grosimea firului iese în relief. **Spatele:** montați elasticul pe cîte ochiuri vă sînt necesare pentru mărimea respectivă și după 10 cm schimbați andrelele cu altele cu un număr mai mare. Aici, pe primul rînd după elastic, creșteți la distanțe egale 15 ochiuri. Cînd ați ajuns cu tricotul la subraț, începeți scăzăturile pentru linia raglan. Tricotați obișnuit cioărpește primele și ultimele două ochiuri din marginea tricotului. După primele două ochiuri, deci, și înainte de ultimele două ochiuri, din 2 în 2 rînduri, faceți cîte o scăzătură simplă (reducînd deci 2 ochiuri pe un rînd). Cînd scăzătura pentru raglan este suficientă, ultimele ochiuri se scad toate deodată. **Fața dreaptă:** după cît stabiliți de lată să fie fața respectivă, tricotați elasticul, faceți 10 creșteri pe același rînd și schimbați andrelele cu altele mai mari cu un număr. De la subraț faceți scăzătura pentru raglan în același mod ca pentru spate, dar pe extrema stîngă a acestei fețe. Tricotul merge drept, egal. Ultimele ochiuri scădeți-le dintr-o dată (cînd linia de raglan a respectivei fețe este egală cu cea a spatelui). **Fața stîngă:** de o lățime mai mică, cu 5 creșteri pe primul rînd după elastic și cu aceeași linie raglan, trebuie să aveți grijă ca fețele să fie egale ca lungime. **Mînecа:** după elastic, faceți 10 creșteri pe primul rînd, apoi, din 6 în 6 cm, creșteți cîte 1 ochi de o parte și de alta, de 5 ori în total. În același ritm, faceți și scăzăturile (raglan). Epoleții sînt tricotați în punct lenes, iar gulerul rulat și bentița de pe piept sînt tricotate prin ridicarea ochiurilor. Sub fenta de închidere, coaseți un fermoar lung de 65 cm. Gulerul se poate închide cu 2 nasturi.

14. ASIMETRIE. Dungi de toate mărimile, în colorit asortat, pe nuanțe din gama de verde, amplasate asimetric pe jumătatea feței și pe mîneci. Decolteul lejer se termină cu un guler în elastic simplu, mînecile sînt largi, fără răscroitură. Un pulover pentru ținuta sport a tinerelor fete.

15. DUNGI. Peste un tricot simplu sînt aplicate benzi tricotate pe bie și cusute în punct ascuns pe întregul tricot, pe care îl ornamentează într-un superb joc de linii.

16. VESTĂ FALSĂ CU ROMBURI. O elegantă vestă purtată peste o bluză ar fi la prima vedere acest model. Tricotată din alb și albastru, în care nuanța de albastru este dublată de un fir alb foarte subțire, tricotul se lucrează lejer și se începe pe un elastic obișnuit. Fața are un motiv de romburi mari perforate, începute de o parte și de alta a decolteului. După elastic, fața se crește pentru lejeritate de o parte și de alta. Plastronul se începe imediat deasupra taliei și se realizează din dungi albe și albastre. Spatele este tricotat drept și numai din culoarea albastră. După ce fața este tricotată, în jurul plastronului se ridică ochiuri din care se tricotează o bentiță dublă ce se așterne peste plastron pe 3—4 cm. Pentru a întări impresia unui tricot din două piese, aceeași operație se face și la răscroitura brațului (foarte lejeră), iar mînecile sînt suprapuse pe amanșură pe 8—10 cm.

17. FULGER. Un zig-zag imitînd conturul unui fulger, pe un pulover din mohair în care asimetria, îmbinarea culorilor, totul subliniază tinerețea.

18. ELEGANȚĂ. Croșetată în punct simplu de lănțișor, această frumoasă bluză este dedicată zilelor de vacanță ale adolescentelor. Pornită de la partea de sus, bluza se începe pe un rînd simplu de 74 de căsuțe (găurele). Rezervați pentru fiecare parte de sus a mînecii cîte 16 căsuțe și cîte 21 pentru față și pentru spate. În punctele respective, creșteți la fiecare rînd de două ori cîte 3 picioruțe separate între ele printr-un ochi de lanț. În felul acesta, fețele își vor lua lărgimea necesară, iar mînecile forma lor. Cînd ați ajuns cu creșterea pînă la subraț, continuați să croșetați drept, lucrînd separat și tubular mînecile și corpul bluzei. Motivul decorativ este un trandafir cu frunze croșetate în punct de picioruțe simple și fără spații între ele. Mînecile vor fi ușor involte dacă terminația va fi realizată pe un rînd mai mic de găurele, iar ultimul rînd se va constitui din picioruțe oarbe cu colțișori.

19. MIRAJ. O bluză tricotată, pentru adolescente, realizată în punct cioărpesc, care are un ornament floral.

20. DIN MOHAIR. O bluză din mohair, tricotată în croială tip „raglan", care este lucrată complet în punct pe dos și ale cărei singure ornamente sînt cele trei torsade cu împletituri largi ale feței.

21. ÎN VACANȚĂ. Pentru după-amiezile de vacanță, cînd tinerii se antrenează pe terenurile de tenis, o bluză rezervată lor, băieților. Croșetată din bumbac alb sau bej, cu un motiv egal dispus pe toată suprafața, bluza aceasta este frumoasă, dar mai ales răcoroasă.

22. PULOVER CU ȘAL. Acest pulover călduros pentru iarnă are un model foarte interesant prin aceea că este prevăzut și cu un șal nedetașabil. Se lucrează cu 2 feluri de lînă (una mai groasă și bucălată și una cu firul subțire, cît jumătatea firului gros). Totul este tricotat în punct lenes (deci ori toate rîndurile pe dos, ori toate rîndurile pe față, depinde cum vă este mai ușor să luați ochiurile, tricotîndu-le corect). **Spatele:** după obișnuitul elastic tricotat 1 ochi pe față 1 ochi pe dos, se lucrează modelul, crescîndu-se 10 ochiuri față de elastic, repartizate egal pe toată lungimea acestui rînd. Andrelele se schimbă cu altele mai mari cu 1—1½ număr față de cele cu care ați început tricotul. Cînd ajungeți cu lucrul la subraț, pe ambele margini scădeți cîte 6 ochiuri odată și continuați porțiunea de platcă a spatelui cu același model. Scădeți

în mijloc 10 ochiuri, apoi de o parte și de alta mai lucrați alte trei rînduri, după care scădeți toate ochiurile rămase pe andrea. **Fața:** se tricotează la fel ca și spatele, cu deosebirea că rotunjimea din mijloc se face scăzînd nu 10 ochiuri, ci 14 (o dată cîte 4 de o parte și de alta, apoi cîte 3 ochiuri în același mod). Trebuie avut grijă ca rîndurile alternative cu fir mai gros și cu fir mai subțire să corespundă exact cu cele ale spatelui. **Mineca:** elasticul simplu, croșetați-l pe 6—8 cm, după care creșteți 4 ochiuri la distanțe egale. În continuare, din 10 în 10 cm, se crește de o parte și de alta cîte 1 ochi, astfel ca mîneca să-și ia lejeritatea necesară. Cînd lungimea mînecii a fost realizată, se încheie tricotul — scăzîndu-se toate ochiurile cu fir mai plin. Scăzută astfel, mîneca va intra în amanșură, fiind suficient de lejeră la subraț. Tricotați în același model șalul, care trebuie să fie cel mult de 110 cm lungime. De jur-împrejurul decolteului puloverului coaseți șalul.

23. ALB ȘI AURIU. Culori de sărbătoare, culori de vacanță pentru această bluză tinerească. Lucrată într-o singură bucată, bluza se montează pe atîtea ochiuri cîte sînt necesare pentru distanța de la subraț și pînă la lungimea totală și se tricotează în ochiuri pe față. Inegale ca lățime, dungile cu fir lurex auriu se constituie într-un frumos ornament pe toată suprafața tricotului. O singură cusătură de la subrațul stîng și pînă mai jos de talie închide bluza. Spatele este susținut de elastic, iar fața prin aceste bretele petrecute după gît.

24. ANCORE. Culorile neînfricaților lupi de mare, adunate în acest pulover de copii, în care ancorele aduc visul de peste ape. Modul de lucru: elastic simplu, bob de orez dublu și nimic mai mult.

25. ROCHIȚĂ CU PLATCĂ. În punct ieneș, o rochiță pentru fetițe, a cărei platcă este croșetată în punct de blăniță. După ce ați lucrat separat fața și separat spatele, ca și mînecile, uniți-le și continuați cu croșetarea rotundă a plătcii. Punctul de blăniță se croșetează în punct de picioruș orb. Înainte de a lua firul pe croșetă pentru scăderea punctului respectiv, firul de pe arătătorul mîinii stîngi se petrece peste degetul mijlociu, care apoi se retrage. În urmă, pe fața tricotului, rămîne această frumoasă blăniță. Rochița este prevăzută cu o închidere pe spate sau cu decolteu lejer, rotund.

26. IEPURAȘUL. Un pulover pentru fetițe, pe care este tricotat un ornament de jucării, un iepuraș ale cărui culori și puncte sînt date în schița alăturată. *(Legenda: I=ocru; X=negru; V=maro; ●=roșu; □=culoarea de bază).*

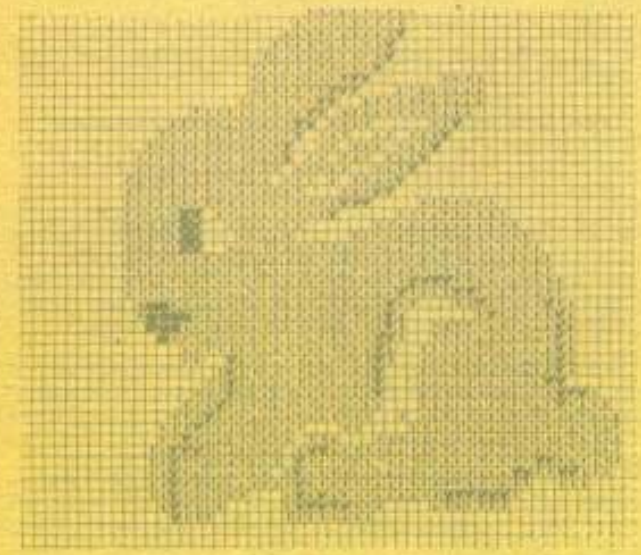

27—28. PENTRU COPII. Pe puloverele copiilor, decorurile pot fi jucăriile lor îndrăgite: un puișor, un marinar sau chiar siluete de copii în joacă. Sînt pulovere pe care cei mici le îmbracă cu plăcere.

29. CUVERTURA este realizată din rozete mici, al căror mijloc este cusut (atît pentru frumusețe cît și pentru păstrarea formei petalelor). Lănțișorul de terminație al fiecărei rozete face posibilă prinderea acestora între ele și întregirea lor în cuverturi sau fețe de masă.

30—31—32. BRODERII, BRODERII. Aceste broderii pline, pe motivul spicelor de grîu, în care culorile se armonizează atît de frumos, împodobesc un practic săculeț pentru păstrarea pîinii. Croit dintr-o bucată de pînză dreptunghiulară, lată de 0,40 m și lungă de 1,20 m, săculețul este prevăzut cu un capac și un mic buzunar.

● Pe o pernă fantezi sînt adunate parcă toate florile unei pajiști. Brodate în punct plin, pe un fond de culoare închisă, această decorație de bun gust aduce în locuință lumini solare.

● Mereu elegante și moderne, broderiile englezești, broderiile decupate, înfrumusețează fețele de masă, folosite la mesele noastre de sărbătoare. Un fragment din broderie este lucrat cu aceeași măiestrie și pe servețelele de masă.

33—34. DECOR. Nu aruncați mesele mici și rotunde, pe care le-ați păstrat dintr-un mobilier mai vechi. Aduceți-le în decorul locuințelor dv., așezîndu-le în apropierea bibliotecii, a fotoliilor, într-un colț destinat odihnei de după-amiază. Din țesături într-o singură culoare sau imprimate, croiți pentru aceste măsuțe o „îmbrăcăminte", o față care să le acopere complet. Dintr-un material înflorat, trasați un cerc a cărui rază să fie măsurată dintr-un punct fix de la mijlocul mesei. Pentru o croială perfectă a feței de masă, întindeți bine materialul pe covor și conturați cercul (fața de masă), păstrînd capătul sforii respective în centru, iar cu celălalt capăt, de care ați legat o cretă, desenați cercul ținînd sfoara bine întinsă. La partea de jos a feței de masă puneți un volan ușor fronsat. Într-un alt mod fața de masă poate fi formată din două bucăți: cea pentru fața mesei propriu-zise și un volan mare. Cusătura de prindere este acoperită de un galon decorativ. ● Rafturile dulapului din bucătărie decorați-le cu aceste frumoase dantele croșetate din ață de macrame, din fire de bumbăcel alb sau în culori vesele.

35. PERNĂ FANTEZI. Realizați această pernă foarte decorativă astfel: dublați dantela pe o mătase satinată. Aplicați apoi un buchet multicolor, confecționat cu croșeta.

36. ȘORȚUL DE BUCĂTĂRIE. Practic, frumos, un șorț de bucătărie ale cărui părți se petrec pe spate, închizîndu-se în doi nasturi. Buzunarul mare, pe care este brodat un buchet floral din care „răsare" un frumos și simpatic cap de păun.

37. ABAJUR. Pe un schelet din sîrmă oțelită, care se fixează la o veioză, lucrați un abajur nou, care să aducă o altă culoare și să filtreze plăcut lumina becului. Croiți opt clini din țesătura respectivă și coaseți-i între ei, formînd un clopot. La partea de sus adunați terminațiile abajurului mai lejer, pentru a-l feri de supraîncălzire. Decorați-l cu o dantelă asortată.

38. INTIMITATE. Ornamentele, perdelele, cuverturile, dantelele lucrate de bunici aduc întotdeauna în locuințele moderne o notă de nostalgie și de intimitate. Folosite în „îmbrăcămintea" locuinței, de regulă în anotimpul verii, asemenea obiecte decorative aduc mereu un aer de sărbătoare și confort. Perdeaua este croșetată din lănțișor simplu, iar la partea de jos are o terminație care îi asigură păstrarea liniei.

39. PE PÎNZĂ DE IN, brodați fețe de masă cu punct de broderie plină ori în punct sărit. Flori, în culori naturale, care aduc frumusețe.

TERAPII ALE MEDICINEI NATURISTE

Tripticul a fi sănătos, a trăi mult și a trăi bine a reprezentat suportul pe care oamenii tuturor timpurilor și l-au așezat la temelia destinului individual, pentru care este de presupus că grija pentru sănătate este tot atît de veche pe cît de veche este și condiția umană. În comuniunea sa intimă cu natura, omul a folosit și apărarea sănătății lui diverși agenți terapeutici pe care i-a verificat milioane și milioane de ani. Așa erau transmis pînă la noi valențele vindecătoare ale mierii și ale altor produse de stup, ale soarelui, aerului și apei, ale izvoarelor și nămolurilor tămăduitoare, ale mării, muntelui, pădurii etc.

Dintre acestea, dr. Arcadie Petcek prezintă cîteva terapii naturiste, integrînd formulele cu care omul trebuie să-și apere sănătatea.

Fitoterapia

Ceaiurile se fac din amestecul de plante peste care se toarnă apă și se pun la fiert (să clocotească 3 minute). Vasul se ia la o parte, se acoperă cu un șervet, se lasă la infuzat 15 minute, după care lichidul se strecoară și se bea călduț.

Pentru diminuarea colesterolului

• Frunze sau rădăcină de săpunariță 10 g, flori de gălbenele 10 g, rădăcină de brusture 20 g, cozi de cireșe 30 g, frunze sau rădăcină de cicoare sălbatică 20 g, păstăi de fasole uscată 20 g, grîul potîrnichii 20 g, vulturică 20 g, frunze de anghinare 25 g, frunze de crețușcă 25 g.

4 linguri cu vîrf din acest amestec se fierb cu 4 căni de apă și se beau 2 căni pe zi.

Pentru ficatul obosit

• Flori de turiță 10 g, frunze de păducel 10 g, frunze de avrămeasă sau de veninăriță 10 g, rădăcină de lemn dulce 10 g, frunze de rozmarin 10 g, frunze de anghinare 20 g, vîrfuri înflorite de lipitoare mirositoare 20 g vîrfuri înflorite de sînziene 20 g, rădăcină de păpădie 20 g, flori de gălbenele 20 g.

Pentru cicatrizarea ulcerului

• Se combină cîte 20 g din următoarele plante: izmă, măghiran, melisă sau roiniță, busuiocul cerbilor, brebenel, frunze și flori de salvie, verbină. Din amestec se pun 4 linguri cu vîrf într-un vas cu 4 căni de apă și se clocotesc 3 minute. După 15 minute de infuzat se bea cîte o cană după mesele principale.

Pentru tulburări de menopauză

• Cîte un pumn din următoarele plante: flori de păducel, frunze și tije de vîsc (recoltate înainte de apariția fructelor), frunze de salvie. Cu infuzia caldă preparată din acest amestec se fac spălături vaginale și băi de mîini și de picioare.

Apiterapia

În cea mai veche carte din India, intitulată Rig-Veda, scrisă între anii 3000—2000 î.e.n., mierea ca și albinele erau pomenite de numeroase ori. Mierea este unul din cele mai vechi alimente, ca și cel mai vechi leac, după cum stă scris în cartea „Istoria începe la Sumer" semnată de Kramer.

Pe una din tăblițele sumeriene, descoperită la Nippur, în Irak, datînd din perioada 3100—2000 î.e.n., „este scrisă" în esență o rețetă medicală a acelor timpuri ancestrale. Comentată de Kramer și Levey în revista „American Medical Association", rețeta sună astfel: „se macină pînă ajunge pudră ca pulberea fină din apa rîurilor... și (cuvînt distrus) apoi se amestecă cu apă și miere, iar deasupra se toarnă untdelemn obișnuit și ulei fierbinte de cedru". Ce putea să însemne această rețetă dacă nu un remediu pentru vindecarea rănilor?

În civilizația egipteană, albina reprezenta încă din timpul primei dinastii, anul 3200 î.e.n., simbolul regelui.

În celebra monografie „Honey a comprehensive Survey", semnată de Eva Crane, directoarea instituției „International Bee Research Association", autoarea pledează convingător pentru ideea că „facem parte dintr-o civilizație a mierii".

Mierea, aliment hipercaloric, 1 kg de miere are tot atîtea calorii cît conține 1,680 kg carne de vită sau 50 de ouă, sau 5,675 l de lapte, sau aproximativ 40 de portocale. Într-un papirus egiptean este consemnat de 22 de ori că rănile se tratau cu miere de albine. Mierea se folosea fie curată, fie cu un adaos de 2/3 grăsime. Mai mult, se știe că mierea este un excelent antiseptic.

Aromoterapia

Această ramură a terapeuticii, de inspirație naturistă, fitoterapeutică, urmărește ameliorarea și vindecarea anumitor boli pe calea aromelor și a parfumurilor, respectiv pe calea unor produși volatili extrași în principal din plante aromatice. Astfel, unele esențe naturale, ori uleiurile esențiale, au fost cunoscute din vremuri de demult, cînd erau folosite drept condimente, pentru producerea parfumurilor, dar și în scopuri terapeutice.

Primele studii științifice privind acțiunea terapeutică a unor uleiuri esențiale sînt datorate lui J. Miguell și datează din anul 1894. El a observat că vaporii de cimbru, dincolo de temperatura de 15 grade, distrug majoritatea bacteriilor existente în laboratorul său. Dacă acțiunea acestor vapori era prelungită la 3 zile, numai 2 la sută din totalitatea bacteriilor menționate mai supraviețuiau.

Dr. H. Cabanes a făcut, tot pe cale experimentală, dovada fap-

tului că bacilul Eberth, agentul cauzal al febrei tifoide, este distrus în numai 12 minute în prezența esenței de scorțișoară și în 24 minute a aceleia de păciuli. S-a făcut dovada că esența de cuișoare, în concentrație de 1/6000, distruge bacilul Koch, iar esența de cimbru, în concentrație de 5 la sută, distruge în 2 minute agentul cauzal al dizenteriei.

Puterea bactericidă și microbicidă a esențelor aromatice se exercită și în interiorul organismului. Astfel, esențele de cimbru, lavandă, pin și eucalipt au acțiuni antiseptice în domeniul aparatului pulmonar, digestiv și urinar. Esența de rozmarin favorizează producerea și evacuarea bilei. Consumul de ceapă, usturoi, lămîie, ienupăr împiedică formarea pietrelor la nivel biliar și renal.

Esențele de lavandă, maghiran, verbină, chiparos, anason au efecte antispasmodice.

Interesant este că esențele aromatice nu produc obișnuință și nu exercită efecte secundare nocive, proprii multor medicamente de sinteză.

Sub egida O.M.S., la scara planetei, se fac în ultimii ani studii aprofundate în ce privește fitoterapia, privită sub toate valențele ei terapeutice, interesul fiind ațintit în ultima vreme și asupra aromoterapiei ■

Polenul

Unul din produsele de mare valoare ale stupului este polenul. Conținînd vitamine, minerale, oligoelemente, acizi aminați, polenul trebuie inclus în alimentația omului modern, în primul rînd, pentru asigurarea stării de sănătate. Reechilibrînd starea de sănătate a persoanelor obosite fizic și intelectual, polenul este foarte util în alimentația viitoarelor mame, a copiilor, a adulților și virstnicilor.

În curele de polen, un adult poate consuma pînă la 1 kg. La micul dejun sau înainte de masa de prînz se va lua la început cîte o linguriță de polen, care se va mesteca simplu, după care se va bea puțină apă. Doza se va crește progresiv pînă la o lingură, și cura va dura 7—15 zile. Copiilor li se vor da doze mici, de cîte 1/2 linguriță, timp de 30—60 de zile. La intervale egale este bine să se facă 2—3 cure de polen pe an.

Efectul benefic al curelor de polen va fi resimțit de persoanele anemice, nervoase, care acuză stări de excitabilitate, de apatie, de insomnie, tulburări de tranzit (constipație sau diaree). Artrozicii se vor simți „eliberați" în urma unei cure de polen. Mai mult, curele de polen sînt deopotrivă folositoare persoanelor care, deși mănîncă, muncesc și se odihnesc bine, nu iau în greutate. La fel de util este polenul și pentru hiperponderali.

Condimente

• *Cu tarhon* dăm aromă preparatelor reci din vinat, din carne de pui, din pește, ouă, ca și salatelor de crudități și ciorbelor • *Cu cimbru de grădină* se aromează preparatele de ciuperci, fasole, mazăre, castraveți • *Cu maghiran* se condimentează sosurile pentru preparate din pește și vinat, ciorbele de roșii sau carnea de pasăre, precum și pateurile ori salata orientală • *Șovîrful* este folosit la salate și pateuri • *Menta* aromează omletele, preparatele de carne și cele pe bază de cartofi noi • *Busuiocul* se folosește la sosuri, salate, marinate și la preparatele pe bază de pește • *Salvia* dă gust bun ruladelor de carne, mîncărurilor din vinat și din mazăre • *Anasonul, chimenul și feniculul* dau savoare preparatelor de colțărie, supelor și verzei murate.

VIRTUȚILE PLANTELOR COMESTIBILE

• *Usturoiul:* este antiseptic, diuretic, vasodilatator, favorizează producerea de bilă, apără organismul de ateroscleroză. • *Anghinarea:* este așa-numita plantă a ficatului, are calități diuretice și antireumatismale. • *Țelina:* diuretică, antireumatismală, are calități tonice pentru sistemul nervos, este afrodisiacă. • *Varza:* această legumă, bună la toate, este utilizată împotriva afecțiunilor gastrice, intestinale, în stările de anemie și chiar în forme de diabet insipid. Foarte bogată în vitaminele A, B1, B2, conținînd magneziu, potasiu, iod, calciu, fosfor, varza este, în același timp, un bun dezinfectant intestinal. • *Cresonul* are calități diuretice, hipoglicemiante, antianemice, este foarte bogat în vitamina C. • *Tarhonul:* are proprietăți stimulante și antispasmodice. Cîteva picături de suc de tarhon luate pe zahăr fac să dispară sughițul. • *Cuișoarele:* sînt stimulante și puternic antiseptice. Au calități antispasmodice • *Lavanda:* este un bun calmant, tonic al inimii și stimulează producerea de bilă. • *Afinele:* sînt un foarte bun antiseptic, îmbunătățesc acuitatea vizuală. • *Alunele:* sînt bune protectoare ale pereților vaselor, pentru care se indică folosirea lor în caz de varice și edeme. • *Pătrunjelul:* are calități diuretice, vermifuge, antireumatismale, conține multă vitamină C. • *Ridichea neagră:* se utilizează cu succes în afecțiuni ale rinichilor și veziculei biliare. • *Rozmarinul:* este un stimulant al organismului în general. Are veleități cardiotonice, antireumatismale și antiseptice pulmonare. • *Cimbrul:* tonic al veziculei biliare, ficatului și intestinelor, antiseptic, bun în reumatism, migrene și oboseală. • *Menta:* stimulează sistemul nervos și aparatul digestiv. Este un bun remediu în migrene și indigestii.

„SÎNGELE VEGETAL"

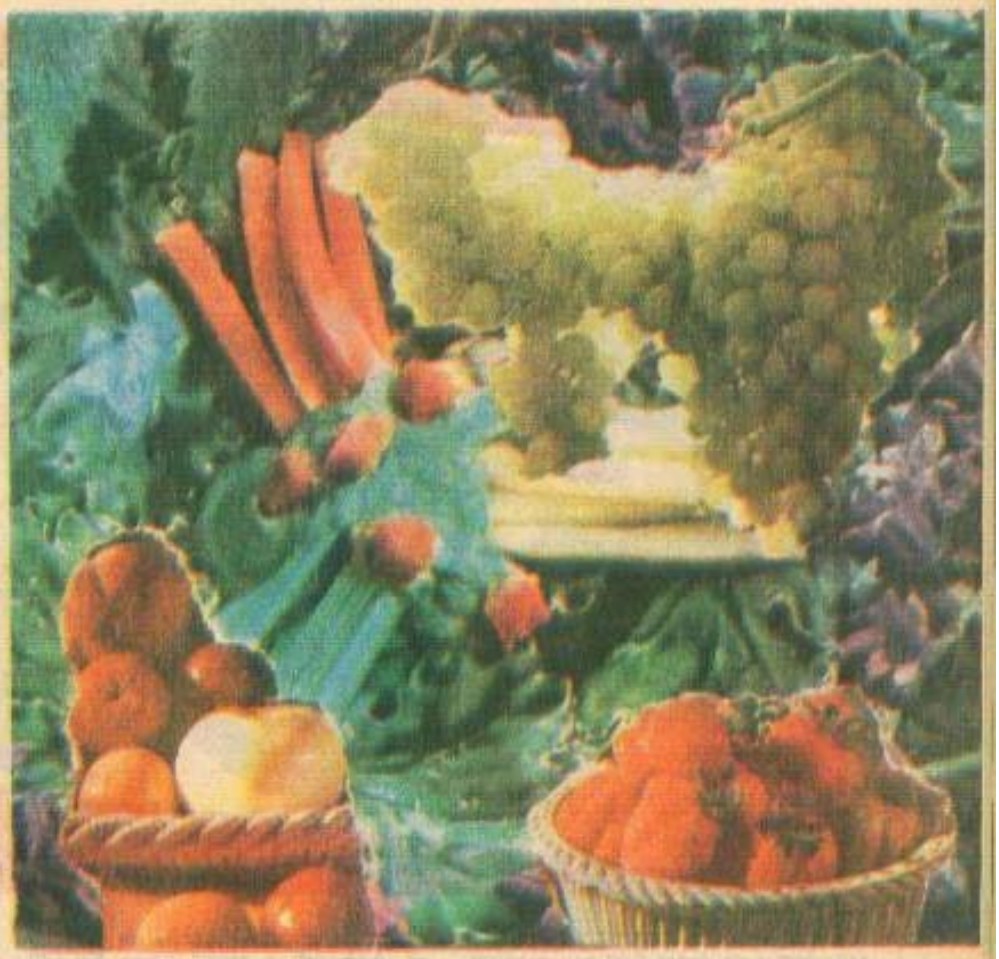

Excelentele proprietăți terapeutice ale legumelor și fructelor, ale acestor daruri ale naturii, în care rămîne închis soarele, sînt date de cantitățile mari de potasiu și de zaharuri, procentul mare de apă, pentru care au calități diuretice și alcalinizante neîntrecute.

În toate anotimpurile, dar cu deosebire vara și toamna, o cură de fructe și legume, făcută sub formă de suc, este o cură de sănătate. „Sîngele vegetal", cum mai este cunoscut sucul de legume și fructe, debarasează organismul de toxine, îl energizează, aducîndu-i procente însemnate de vitamine, fermenți, enzime, minerale esențiale și atît de prețioasele oligoelemente.

Se poate urma o cură de suc a unui singur fruct sau legumă, ori amestecuri (cocteiluri), ținînd seama de calitățile fiecăruia într-o afecțiune sau alta. Iată cîteva exemple de cocteiluri obținute din sucul legumelor și fructelor, cu indicațiile lor terapeutice.

● *Aperitiv:* 10 ridichi de lună sau o ridiche neagră. O ramură bună de țelină, coaja unei jumătăți de lămîie. Sau struguri, zmeură, afine ori mure în cantități egale. ● *Fortifiant:* un gălbenuș proaspăt, două portocale. Sau un ciorchine de strugure și o portocală. ● *Drenor pentru rinichi și ficat:* 1/2 bucată de păstîrnac, o mînă bună de spanac, cîteva frunze de cicoare și o ramură de tarhon sau un sfert de pepene galben, 2 piersici mari, o ceașcă de coacăze roșii. ● *Mineralizant:* 4 morcovi, un nap, o ramură de țelină, 2 foi de varză, 4 căței de usturoi. Sau doi morcovi, 6 caise mari, o ceașcă de lapte vegetal. (Ce este laptele vegetal? Pentru a da amestecului de suc de legume sau de fructe un gust mai plăcut, se prepară un lapte vegetal astfel: se mănîncă nuci, alune, sîmburi de caise, se combină în cantitate egală cu miere și se amestecă apoi cu un pahar de apă călduță). ● *Antireumatismal:* două fire de sparanghel, o ramură de țelină, o ceașcă de căpșuni. Sau 1 grapefruit, 2 cești de cireșe și o jumătate de lămîie. *Calmant:* două roșii, o salată verde, mărar, anghinare. Sau două pere, o ceașcă de coacăze roșii, o ceașcă de lapte vegetal. *Revitalizant:* 2 pere, o gutuie, o ceașcă de iaurt. Sau o sfeclă roșie, un morcov mare, un sfert de păstîrnac, o jumătate de lămîie, cîteva frunze de salată verde. ● *Tonic:* o vînătă, un măr, 2 foi de varză roșie sau albă, o ramură de revent. Sau o portocală, o ceașcă de agrișe, o ceașcă de lapte vegetal. ● *Cicatrizant:* 2 morcovi, 2 foi de varză, o ceapă, o jumătate de lămîie, o mînă de pătrunjel. Sau 2 pere, o gutuie, o ceașcă de lapte vegetal.

Indicații terapeutice:

O succintă enumerare a unor suferințe ce pot fi combătute prin consumul sucurilor din legume și fructe:

● *Acid uric:* ceapă, struguri. ● *Amigdalită:* coacăze, mure. ● *Anemie:* morcovi, struguri, spanac, sfeclă roșie, mere, caise, creson, prune, varză. ● *Ateroscleroză:* lămîie, usturoi, roșii, praz, prune. ● *Artrită:* lămîie, roșii, căpșuni, zmeură, struguri, praz, coacăze, mere, pere, ceapă, foi de țelină, usturoi, cireșe, mărar, prune. ● *Calculi biliari:* păpădie, struguri, roșii. ● *Calculi renali:* struguri, roșii, napi, mere, praz, păpădie. ● *Colesterol:* anghinare, păpădie. ● *Circulația sîngelui:* pătrunjel, lămîie, usturoi. ● *Colibacilozâ:* mere, castraveți, afine. ● *Colită:* morcovi. ● *Colită ulceroasă:* varză, morcovi. ● *Cistită:* mere, morcovi, struguri. ● *Decalcifiere:* sfecla roșie, napi, varză. ● *Demineralizare:* morcovi, struguri, praz, mere, napi, varză, spanac, căpșuni, cireșe, lăptuci, frunze de țelină. ● *Diaree:* morcovi, lămîie, coacăze, gutui, afine, caise. ● *Dizenterie:* afine, gutui, lămîie, coacăze, morcovi. ● *Fermentații intestinale:* lămîie, tarhon. ● *Ficat* (blocare): păpădie, ridichi, sparanghel, morcovi. ● *Ficat* (congestie): agrișe, păstîrnac. ● *Ficat* (insuficiență hepatică): morcovi, anghinare, sparanghel, frunze de țelină, ridichi. ● *Hemoragie intestinală:* morcovi. ● *Hemoroizi:* pepene galben, struguri. ● *Hipertensiune:* usturoi, lămîie, pătrunjel, coacăze, praz. ● *Impetigo* (pecingine): morcovi. ● *Inimă* (obosită): țelină, păstîrnac, struguri, ceapă. ● *Nervi* (slăbire sau depresiune): sfeclă roșie, caise, migdale. ● *Tuse convulsivă:* usturoi. ● *Ulcer gastric:* morcovi, varză, lămîie. ● *Ureе:* struguri, afine, anghinare, roșii. ● *Vene slăbite:* portocale. ● *Viermi intestinali:* usturoi, mărar, varză ■

ADINA MANTA

APERITIVE

• SALATĂ DE PEŞTE CU LEGUME: *300 g de peşte fiert sau marinat, 2 ouă, 500 g de cartofi, 100 g de morcovi, 200 g de maionează, 100 g de mazăre fină, muştar, piper şi sare după gust.* Fierbeţi legumele, tăiaţi-le în cuburi mici, combinaţi-le cu o parte din maionează, puneţi muştar, sare şi piper. Peştele fiert, sărat sau marinat, curăţat de oase şi de piele, tăiaţi-l la fel în cuburi mici şi adăugaţi-l în salată. Ornaţi cu restul de maionează, cu felii de ouă şi cu măsline. • SALATĂ DE VARZĂ DE BRUXELLES: *1 kg de varză de Bruxelles, 1 lămîie, 2-3 linguri de ulei, sare, piper.* Curăţaţi şi spălaţi bine varza, pe care o puneţi la fiert în apă clocotită şi puţin sărată. După 20 de minute de fierbere, puneţi-o în salatieră, adăugaţi sare, piper, zeamă de lămîie şi ulei. • SALATĂ DE ŢELINĂ: *1,5 kg de ţelină, 200 g de caşcaval, 100 g de unt sau margarină, pătrunjel verde, 800 g de sos tomat, 250 g de ciuperci, 200 g de şuncă, 100 ml de vin alb, sare şi piper.* Curăţaţi, spălaţi şi tăiaţi ţelina felii rotunde, pe care le puneţi în cuptor într-o tavă cu apă, untul sau margarina. După 45 de minute, cînd ţelina este aproape înăbuşită, turnaţi sosul tomat, adăugaţi ciupercile şi şunca tăiată în felii subţiri, pe care aţi călit-o puţin în unt sau margarină. Puneţi apoi vinul, sarea şi piperul şi mai lăsaţi la cuptor pînă cînd ţelina se pătrunde complet. Serviţi salata ornată cu pătrunjel şi cașcaval ras... • BUŞEURI: *250 g de făină, 250 g de unt sau margarină, 1/2 pahar de apă, o linguriţă de oţet, sare.* Adăugaţi a zecea parte din unt, puneţi apă, sare, oţet şi făină. Frămîntaţi un aluat pînă cînd acesta nu se mai lipeşte de mînă şi de planşetă. Acoperiţi-l apoi cu un şervet şi puneţi-l la rece 30 de minute. Separat frămîntaţi untul să iasă apa din el, pudraţi-l cu făină şi puneţi-l la frigider. Din aluat întindeţi o foaie (15 cm), puneţi în mijloc untul, împachetaţi, presaţi marginile şi întindeţi iar o foaie de trei ori mai lungă decît lată, groasă de 1 cm. La intervale de 20 de minute, repetaţi operaţia de 4 ori. Tăiaţi din forma de aluat rondele mari, mijlocii şi mai mici. Din cele mijlocii decupaţi pe cele mici. Peste rondelele mari unse cu ou, aşezaţi pe cele mijlocii (cu mijlocul decupat) şi daţi-le la copt în tava uşor umezită cu apă rece. Cînd s-au rumenit, scoateţi-le, umpleţi-le cu ciuperci sau cu soteuri de legume şi serviţi-le drept aperitive calde.• OUĂ ÎN CEŞTI: *6 ouă, 1/2 kg de cartofi, 2 gălbenuşuri, 100 g de caşcaval, o lingură de făină, 30 g de unt, sare.* Puneţi cartofii curăţaţi să fiarbă în apă cu puţină sare. Cînd sînt gata, scoateţi-i şi pasaţi-i bine. Adăugaţi untul topit, gălbenuşurile pe rînd, caşcaval, făină şi sare. Omogenizaţi foarte bine, împărţiţi compoziţia în 6 părţi egale şi din fiecare modelaţi cîte o ceaşcă de cafea. Puneţi ceştile într-o tavă unsă şi daţi-le la cuptor să se usuce şi să se rumenească puţin. În fiecare cescuţa din cartofi turnaţi cîte un ou crud şi puneţi iar tava la cuptor pentru 20 de minute. Serviţi-le fierbinţi cu sos tomat. • COŞULEŢE: *3 ouă, 6 roşii, 200 g de maionează, 500 g de salată de legume, pătrunjel verde, frunze de salată.* Alegeţi roşii mijlocii, bine coapte, spălaţi-le, ştergeţi-le şi scoateţi-le o parte din miez. Puneţi în fiecare o linguriţă de salată de legume fierte, acoperiţi cu felii groase de ou, tăiate pe margine în zig zag. Modelaţi în jurul oului cu maionează şi decoraţi cu frunze de pătrunjel. Aşezaţi coşuleţele pe platou peste salata verde • CHIFLE UMPLUTE: *12 chifle, 500 g de ciuperci, 2 ouă, 100 g de unt, 50 g de făină, 150 ml de lapte, 50 g de caşcaval, sare, piper.* Alegeţi chifle mici, crescute, cărora le tăiaţi un căpăcel şi le scoateţi o parte din miez. Curăţaţi ciupercile, tăiaţi-le mărunt, călîiţi-le cu puţin unt. Din restul de unt, făină şi lapte pregătiţi un sos alb şi cînd ciupercile nu mai au zeamă, adăugaţi sosul, mai puneţi puţin lapte şi lăsaţi să fiarbă încet. După 10 minute, luaţi vasul la o parte, puneţi ouăle, sare şi piper după gust. Omogenizaţi bine, cu compoziţia umpleţi chiflele, stropiţi-le cu un ou bătut, cu 3—4 linguri de lapte şi aşezaţi-le în tavă. Presăraţi-le cu caşcaval şi daţi tava la cuptor. Serviţi-le calde. • ROŞII UMPLUTE CU CIUPERCI: *12 roşii, 150 g de ciuperci, 2 ouă, 200 ml de ulei, 1/2 lămîie, pătrunjel verde, sare şi piper.* Spălaţi roşiile şi cu o lingură scoateţi-le o parte din miez, presăraţi-le cu puţină sare şi aşezaţi-le pe o sită să se scurgă. Puneţi ciupercile la fiert în puţină apă. Pre-

gătiți maioneza. Combinați ciupercile răcite cu maioneză, puneți pătrunjel, sare și piper. Umpleți roșiile și ornați-le cu maioneză și frunze de pătrunjel. În loc de ciuperci puteți folosi conopidă fiartă. • BUȘEURI ASORTATE: *(cu pește, cu carne sau cu ciuperci).* **Pentru foitaj:** *600 g de făină, 400 g de margarină, 2 linguriițe de oțet, 20 g de sare, 300 ml de apă.* **Pentru umplutură:** *300 g de pește congelat sau ciuperci, 250 g de carne fără os, 100 g de ceapă, 100 ml de ulei, 2 ouă, sare și piper.* Curățați și fierbeți peștele în apă sărată, dezosați-i și dați-l prin mașina de tocat. Spălați ciupercile și tăiați-le mărunt, dați carnea prin mașina de tocat, tocați mărunt ceapa. Din făină, oțet, sare și apă pregătiți un aluat, împăturiți-l obișnuit cu margarină, apoi lăsați-l 30 de minute. În ulei fierbinte, călîți ceapa tocată, după care, după preferință, adăugați peștele, carnea sau ciupercile. Luați vasul la o parte, puneți ouăle, piperul și sarea și omogenizați bine. Întindeți o foaie de 0,5 cm grosime și tăiați pătrate de cîte 10 cm. În mijlocul fiecăruia puneți cîte o linguriță de umplutură. Așezați bușeurile în tăvi, ungeți cu ou și dați la cuptor potrivit de fierbinte pentru 30 de minute. • CROCHETE DIN FULGI DE CARTOFI: *100 g de unt sau margarină, 150 g de făină, 3 ouă, 100 g de fulgi de cartofi, 150 g de caşcaval sau telemea, 200 g de pesmet, 100 ml de ulei, sare, piper.* Într-o cratiță înfierbîntați untul sau margarina, puneți făina, stingeți cu apă (lapte), adăugați piperul, sarea și fulgii de cartofi. Se fierbe la foc mic pînă se îngroașă. Luați vasul la o parte și, cînd se răcește, puneți ouăle, omogenizați și puneți caşcavalul. Formați crochete, dați-le prin pesmet și prăjiți-le. • CHIFTELUȚE DIN STAVRID: *0,5 kg de stavrid fără cap, 200 g de pîine albă, 2 ouă, pătrunjel verde, 200 ml de ulei, 200 g de ceapă, 150 g de făină, piper și sare.* Curățați, spălați stavrizii și puneți-i la fiert în apă cu sare, după care se dezosează și se combină cu pîinea muiată în apă și cu pătrunjelul. Separat călîți ceapa în 100 ml de ulei, adăugați 100 ml de apă și dați prin mașina de tocat, faceți chifteluțe, dați-le prin făină și prăjiți-le în ulei fierbinte. • CROCHETE DE PEȘTE: *600 g pește fiert, 100 g de unt, 100 g de făină, 1/2 l de lapte, 2 ouă, sare, piper, pesmet și ulei pentru prăjit.* Din unt, făină și lapte pregătiți un sos alb și fierbeți-l pînă se îngroașă. Puneți sare, piper, carnea de pește (fără oase) și omogenizați amestecul. Faceți crochete, dați-le prin făină sau prin pesmet, după aceea prin ou bătut și prăjiți-le pînă se rumenesc. Serviți-le stropite cu unt. • MEDALIOANE: *500 g de pește, 300 g de maioneză, 200 g de aspic, 600 g de salată à la rus și legume pentru ornat.* Fierbeți peștele, curățați-i carnea de pe oase și sfărîmați-o. Combinați-o apoi cu maioneză, în care adăugați jumătate din aspicul lichid. Lăsați să se închege la rece și, după ce s-a întărit compoziția, formați medalioane rotunde, folosindu-vă de o cană de tablă udă. Pe platou puneți salată și așezați medalioanele de pește. Glasați cu restul de aspic, cu maioneză și frunze de pătrunjel. • VINETE GRATINATE: *5–6 vinete, 300 g de brînză, 50 g de caşcaval, 3 ouă, 100 g de făină, 50 g de unt, 100 g de smîntînă, sare, pesmet, ulei pentru prăjit.* Tăiați vinetele în felii lungi, dați-le cu puțină sare, treceți-le prin făină și prăjiți-le în ulei. Ungeți un vas de Jena, pudrați-l cu pesmet și așezați alternativ un strat de vinete, un strat de brînză, ultimul trebuind să fie de vinete. Combinați gălbenușurile cu 1—2 linguri de făină, smîntînă și albușurile bătute spumă și pregătiți un sos pe care îl turnați peste vinete. Presărați deasupra caşcaval ras, dați tava la cuptor cu foc potrivit și lăsați vinetele pînă se gratinează.

ENCICLOPEDIE PRACTICĂ

Castronul în care se pregătește crema pentru prăjituri se udă înainte de orice operație cu o linguriță de apă îndulcită • Pentru ca foile de clătite să se păstreze calde sau pentru a le reîncălzi, se pun pe o farfurie fierbinte (de preferință din metal) care se așază pe un vas cu apă ce clocotește • Pe măsură ce se coc, foile de plăcintă se pudrează ușor cu foarte puțin zahăr, pentru ca atunci cînd sînt luate pentru umplut, să nu se lipească între ele • Clătitele dulci se parfumează cu zahăr vanilat, cu coajă de lămîie sau cu puțin rom. Clătitele sărate se vor condimenta cu verdețuri tocate, piper sau chiar puțin mujdei • Aluaturile pentru foitaje se frămîntă la rece și se țin între 3—4 împăturiri cîte 10 minute în frigider (nu în congelator) • Pireul de cartofi rămas se acoperă cu o ceșcuță de lapte fierbinte pentru a nu prinde crustă. Întotdeauna piureul, ca și sosurile de orice gen se vor reîncălzi pe baie de aburi • Zahărul caramel pentru glasat fructe nu va „deborda" în timpul fierberii și fructele se vor glasa frumos dacă se va pune în același vas 1/4 de linguriță zeamă de lămîie sau de oțet • Spuma de albuș este puțin granulată? Va deveni onctuoasă dacă se vor adăuga, fără a se întrerupe baterea, un vîrf de cuțit de sare fină sau cîteva picături de zeamă de lămîie • Maioneza tăiată se repară punînd într-un castron o lingură de apă fierbinte. Se continuă baterea, și maioneza tăiată se toarnă picurată, dreglndu-se automat • Carnea pentru fript pe grătar se dă cu puțină sare și se pune pentru 20 de minute în congelator. Se va obține astfel o friptură fra-

gedă cu gust foarte bun • Carnea ce se va frige în grăsime nu se sărează înainte de pregătire. Își pierde sucul și calitățile nutritive și va fi fadă • Pielița de pe ficat se va scoate ușor dacă înainte de a fi tranșat acesta se va scufunda un minut în apă clocotită • Înainte de a fi prăjit, ficatul se ține 25 de minute în lapte dulce • După ce va fi gata prăjit în grăsime sau pe grătar, abia atunci se pune sare pe ficat. Altfel se va întări • Peștele, înainte de pregătire, se pune într-un vas cu apă. Cel proaspăt cade la fundul vasului • Peștele proaspăt are solzii netezi, lucioși, strîns lipiți de corp, ochii bulbucați și limpezi, bronhiile au culoarea roșu aprins • Dacă are miros de mîl, peștele se spală într-o saramură tare și rece, ori se ține o oră în apă rece și oțet (2 linguri de oțet la 1 litru de apă). Peștele proaspăt se ține 5—10 minute în lapte dulce, se trece prin făină și se prăjește în ulei foarte fierbinte • Dacă nu a fost luată la vreme spuma de la supă, se procedează astfel: se ia vasul la o parte de pe foc și se toarnă o cană de apă rece. Imediat spuma se ridică deasupra și se adună ușor cu o spumieră. Pregătită în vase de fiert sub presiune, supa iese decsebit de limpede și de consistentă • Sosurile cu vin roșu vor fi mai apetisante dacă vinul se fierbe separat și se adaugă în sos înainte cu cîteva minute de a fi servite • Gălbenușurile de ou proaspete se pot păstra într-o ceșcuță cu ulei sau cu apă rece • Pentru ca spuma de albuș să crească frumos și repede se folosesc ustensile curate și bine zvîntate. Dacă se bate cu telul, mișcările trebuie să fie ordonate și de aceeași intensitate. Pregătirea spumei în dispozitivul special al mixerului dă rezultate mai bune • Un ou foarte proaspăt pus într-un vas cu apă va rămîne pe fundul acestuia. Cel mai puțin proaspăt va pluti în lichid, iar cel vechi se va ridica deasupra apei • Întotdeauna este bine ca fiecare ou (atunci cînd se folosesc mai multe) să fie spart separat pe o farfurioară, după care să fie pus în castron • Fierberea pe baie de abur a alimentelor se va face la foc domol, pentru ca acestea să-și păstreze calitățile nutritive • Pentru ca 250 g de paste să fiarbă bine este nevoie ca vasul să conțină cel puțin 3 litri de apa clocotită. Pastele se pun în apă fierbinte, se ia vasul de pe foc, se acoperă și se lasă 6—7 minute pentru ca pastele să se îmbibe cu apă, după care se așază din nou la fiert • Persoanele cu stomac sensibil nu suportă ușor preparatele cu ceapă. Înainte de a o pune în mîncarea respectivă, ceapa se opărește 5 minute în apă sărată și clocotită • Andivele nu vor avea un gust ușor amar dacă în apa de fierbere se va pune o linguriță de zahăr • Dacă salatele ce se vor servi la masă vor fi pregătite din timp, este obligatoriu ca în acestea să se pună sarea și oțetul (zeama de lămîie) numai în momentul aducerii lor pe masă. Altfel, oricît de frumos și corect pregătite, salatele se vor înmuia • Dovleceii și vinetele conțin multă apă. Pentru ca preparatul realizat din ele să nu fie prea mult fiert, legumele respective se curăță, se taie, se dau cu puțină sare și după 10 minute se presează bine. Folosite la mîncare în acest fel, legumele amintite vor fi mai puțin apoase • Toate mîncărurile cu sos se pun în ultimele 20 de minute de preparare să fiarbă încet, în cuptorul cu foc potrivit. Cînd acestea au o ușoară crustă deasupra, se închide focul • Verdețurile folosite la ciorbe se pun cînd vasul a fost luat de pe foc și se acoperă cîteva minute pentru ca aroma lor să fie eliberată în lichid • Ciupercile uscate se spală bine, în cîteva ape, după care se lasă în apă căldută pînă își recapătă aproape forma obișnuită. Această apă se folosește la pregătirea sosurilor ori se adaugă la ciorbe și supe • Toate felurile de mîncare din griș vor fi mai pufoase dacă cu 1/2 oră înainte de a-l găti, grișul va fi ținut în apă sau în lapte să se umfle, apoi se fierbe • Drojdia de bere se păstrează în făină sau în sare măruntă • Pentru a se constata dacă pepenele galben este copt se apasă capătul opus vrejului. Pepenele necopt la acest capăt nu cedează la apăsare • Topiți bomboane de ciocolată și de mentă, adăugați 1—2 linguriță de apă sau lapte și întindeți glazura obținută pe tort • Glazura pentru torturi și prăjituri se colorează în roșu cu suc de sfeclă și în galben cu suc de portocale • Glazura de deasupra tortului va fi netedă dacă mujați cuțitul în apă clocotită și o neteziți ■

Suplimentul „Femeia și căminul"
este realizat de
SMARANDA SBURLAN

CASA, spațiu de tihnă și frumusețe

În graiul nostru românesc, cuvîntul „casă" este asemenea unui copac bătrîn cu multe și nenumărate ramuri: casa propriu-zisă, clădirea, dar și interiorul ei, căminul, vatra, lumina și frumusețea fiecărei părți a locuinței.

Pornind de la aceste gînduri, dialogul purtat deunăzi cu profesoara Adina Nanu — unul dintre cadrele universitare de la catedra de istoria artelor plastice și decorative de la Institutul „Nicolae Grigorescu" — a prilejuit o rememorare a cîtorva idei și sfaturi utile privind preocupările femeilor pentru mobilarea, decorarea și crearea unui interior plăcut, odihnitor, util și frumos.

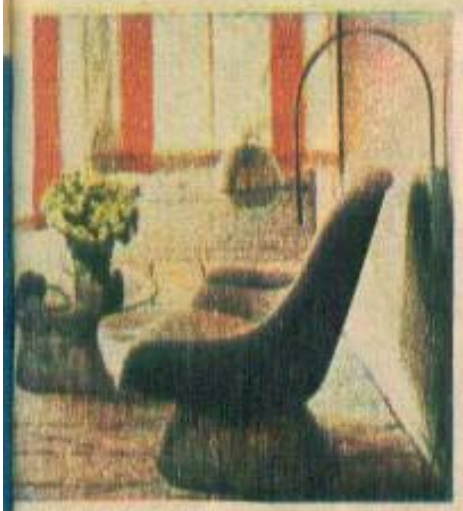

E o mare bucurie să-ți faci cuibul; dincolo de rezolvarea problemelor practice, alcătuirea unui mediu ambiant propriu prielujește sau — aș spune chiar — obligă personalitatea să se definească, să se elibereze și să se afirme. O casă e ca o haină, un al doilea înveliș exterior, la fel de util trupului cît și (poate mai mult) sufletului.

Dacă vrei într-adevăr să te simți bine într-o locuință trebuie concentrare sufletească și uneori destul de mult timp pînă să-ți dai seama exact ce dorești și ce-ți prieste. Cel mai important lucru este să fii convins că-ți organizezi căminul pentru tine, pentru familia ta și nu pentru alții, spectatorii vin și se duc, și tu rămîi să locuiești zilnic în decorul făurit de tine.

Referitor la mobilele de stil, acestea au farmecul lor și sînt cu atît mai atrăgătoare cu cît știi mai multe despre vremea în care au fost create. Dar mobilarea unui interior actual doar cu piese de stil aduce a reconstituire istorică, de muzeu sau colecție de artă, impunînd ocolirea exponatelor, eventual apărate cu un șnur în față.

Alcătuirea unui interior, asamblarea obiectelor, gruparea lor, armonizarea formelor și a culorilor înseamnă realizarea unei compoziții ca aceea din tablourile pictorului Teodor Pallady, căruia îi trebuia mai mult timp ca să potrivească o natură moartă — un vas cu flori, o carte sau un alt obiect — decît ca să o picteze pe pînză.

Din felul în care se conturează mobilele pe un perete, pe lung sau pe lat, uniform sau lucind de geamuri și oglinzi, depinde efectul de confort sau, dimpotrivă, de tensiune care rezultă. Din cauza asta e riscant să mobilezi un apartament pe plan, chiar dacă dimensiunile concordă, în spațiul real poate să nu se potrivească; pînă nu muți un dulap pe toți pereții încăperii, nu-ți dai seama unde „vrea" să stea.

De obicei nici nu-ți dai seama de încordarea pe care ți-o transmit conflictele culorilor, care pot fi plăcute separat, dar care, alăturate, contrastează violent, sugerînd o înfruntare de forță, ca de pildă roșu lîngă verde, la fel de agresive. Dacă asupra efectelor bio și psihologice ale culorilor s-a scris foarte mult și se învață și la școală, doar prea puțini își dau seama de importanța sugestiilor senzoriale ale materialelor ce îi înconjoară. Nu e același lucru dacă îți înveliești canapeaua cu catifea sau cu saten. Fără să vrei stabilești asociații de tipul metaforelor poetice, de pildă între catifea și o blăniță moale și caldă pe care-ți vine să o mîngîi, pe cînd satenul lucios duce gîndul la suprafața unui metal prețios, lustruit și rece, de care te depărtezi instinctiv.

Le-aș mai sfătui pe femei să ia seama la tot ce le înconjoară, privind mai cu seamă în sine, să fie atente atît în afară, dar și înăuntrul lor. Deprinderea de a asculta ecourile pe care le stîrnește în tine orice imagine este unul din țelurile educației artistice. Bucuria estetică nu se poate imita, nici mima.

De asemenea, atenție la conformismele legate de prestigiul de rang sau de bunăstare, la dorința de a impresiona prin acumularea de obiecte greoaie, încărcate, scumpe, de bibelouri și danteluțe. Decît să pui în perete

orice cu ramă, doar ca să fie tablou, mai bine o oglindă sau nimic.

Aranjarea unui interior nu se termină niciodată. E firesc ca ambianța să se schimbe odată cu creatorul ei, cît trăiește. Deci, cu curaj, să privim, din cînd în cînd, în jur și dacă ceva „nu mai merge" să nu ne reținem tentația de a muta din nou toate mobilele din loc. De aceea, fiți prevăzătoare, tinere cititoare, și alegeți-vă de la început obiecte cît mai puține și mai ușoare ■

CEC
CEC
LIBRET
DE
cel mai sigur
buzunar

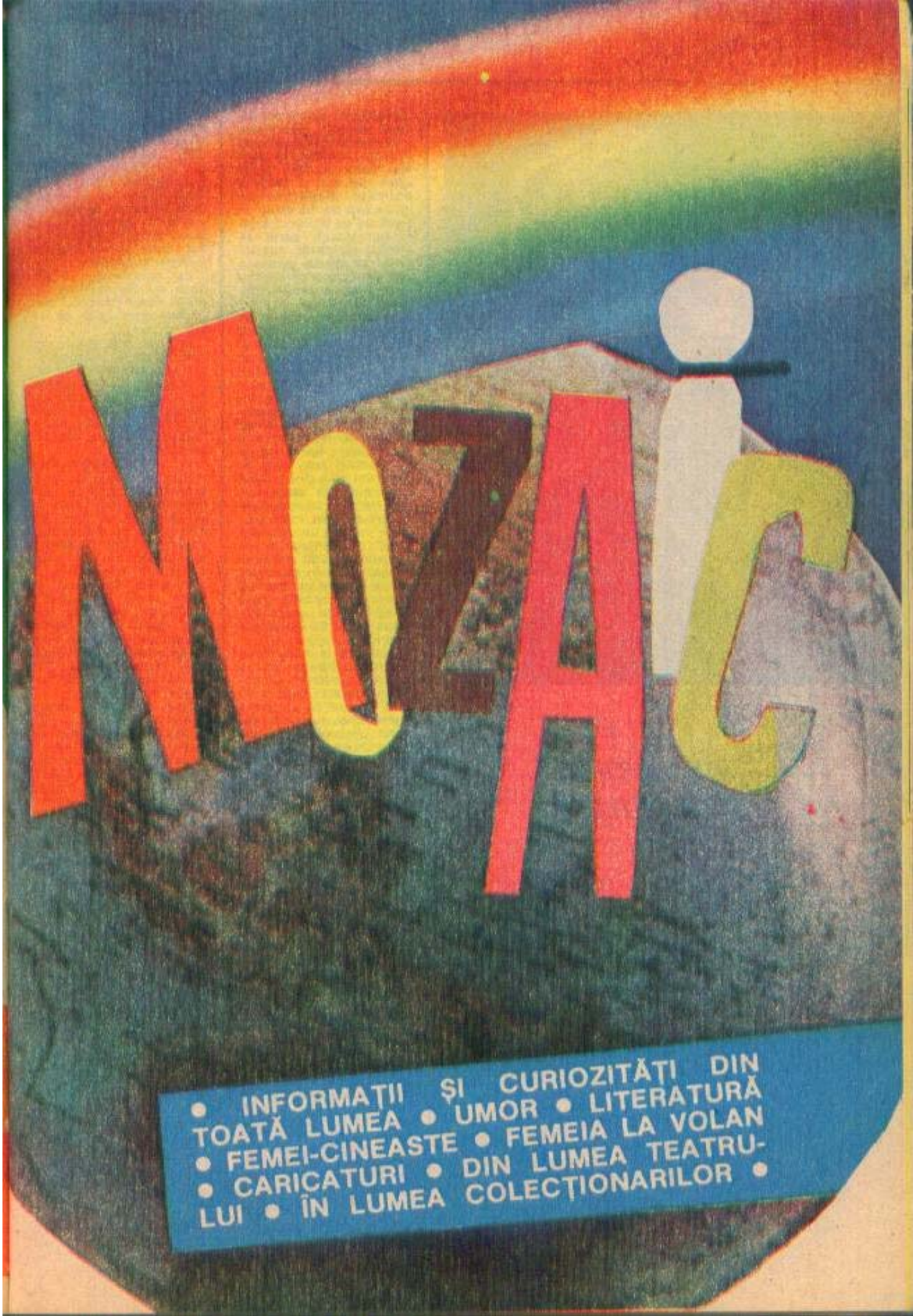
MOZAIC
• INFORMAȚII ȘI CURIOZITĂȚI DIN TOATĂ LUMEA • UMOR • LITERATURĂ • FEMEI-CINEASTE • FEMEIA LA VOLAN • CARICATURI • DIN LUMEA TEATRULUI • ÎN LUMEA COLECȚIONARILOR •

PAȘI PE NISIPUL TIMPULUI...

Pentru a-și asigura „eternitatea", vedetele de cinema americane au privilegiul de a-și lăsa amprenta mîinilor sau a picioarelor în betonul proaspăt turnat pe aleile Hollywood-ului.

„O singură urmă de dinozaur sau brontozaur găsită în același loc cu o singură amprentă de picior omenesc este suficientă să răstoarne teoria darwinistă și să revoluționeze biologia contemporană" (dr. A.E. Wilder Smith, Universitatea Illinois, S.U.A.). Cu toate că au fost găsite foarte multe urme, curios de vechi, mai vechi de 1 milion de ani, la cît se estimează „vîrsta" ființei umane, observația dr. A.E. Wilder, făcută acum aproape două decenii, n-a răsturnat teoria darwinistă care continuă să supraviețuiască.

Henry Schoolcraft, într-un articol publicat în 1822, în „The American Journal of Science", analiza mai multe urme de picior uman, descoperite într-o placă de calcar cu crinoide, pe malul vestic al fluviului Mississippi, în apropiere de St. Louis. Vechime, cîteva zeci de milioane de ani.

În 17 noiembrie 1882, în timpul ședinței Academiei Naționale de Științe din New York, O.C. Marsh a prezentat un raport detaliat privind o serie de „presupuse amprente de talpă de om", identificate într-o bucată de gresie din Carson, Nevada. În aceeași zonă au fost găsite urme de cai și elefanți, animale dispărute cu multe zeci de mii de ani în urmă de pe teritoriul american. Marsh ezită să afirme cu tărie apartenența la specia umană a mulajelor descoperite, dar atrage atenția asupra izbitoarei asemănări.

În fragmentul apărut pe 24 mai 1953 în „Curier Journal" din Louisville, Wilbur Greely Burrougs se referă la o descoperire asemănătoare, făcută prin 1930, în Kentucky. Temîndu-se de blamul colectivității științifice și frămîntat de aceleași reticențe ca și O.C. Marsh, lui Burrougs i-au trebuit mai bine de șapte ani pînă cînd a făcut primele timide destănuiri. Indiferent de laboratoarele la care a apelat, toate analizele indicau un unic răspuns: amprentele aveau aproximativ 250 milioane de ani! Deci în paleozoic existau creaturi bipede, aparent umanoide, care puteau încălța pantofi mărimea 7 1/2 EE (în sistem american)!

Analizate la microscop, urmele nu trădau nici un fel de „prelucrare". Contururile luaseră naștere în mod evident ca urmare a tasării terenului și nu datorită „decupării" în sol, folosindu-se vreo unealtă, fiecare particulă de material fiind „depiasată", și nu „tăiată".

Pe 4 iunie 1968, William J Meister descoperi la Antelope Springs, la circa 60 km nord-vest de Delta, Utah, o bucată de rocă (în foto) care, despicată cu ciocanul, dădu la iveală „amprenta unui picior uman avînd încrustați în chiar tiparul ei mai mulți trilobiți" (cele două jumătăți erau „negativul" și „pozitivul" unei... sandale). Trilobiții, artropode marine vietuind în ultima perioadă a paleozoicului, după cum se știe, au existat acum circa 600 de milioane de ani! „...Trilobiții și ființele umane sînt separate de milioane de ani", comenta James Madsen, de la Muzeul de știința pămîntului, Universitatea Utah. Dar totul, adăuga el precaut, ar putea fi pus pe seama unei neobișnuite coincidențe, avînd însă cauze foarte naturale.

Urmele măsurau cele mai diferite dimensiuni, de la cele ale unei tălpi de copil (descoperire făcută de dr. Clifford Burdick, geolog consultant din Tucson, Arizona, în aceeași zonă explorată de Meister, de data aceasta într-o placă de șist) la cele care bat toate recordurile de mărime cunoscute.

La aproximativ 6 km nord de Parkersburg, pe malul rîului Ohio, au fost găsite urme lungi de 48 cm.

În 1932, Ellis Wright, vînător, raportă descoperirea unor amprente de picior uman avînd o mărime de necrezut (56 cm lungimea!), imprimate în rocile de ipsos, în zona vestică a localității White Sands, New Mexico.

În 1969, la cîțiva kilometri de limita estică a orașului Tulsa, s-au descoperit contururi lăsate în stîncă la fel de mari, iar cele găsite pe malul rîului Paluxy, la Glen Rose, Texas, aveau nu mai puțin de 45 cm lungime.

În R.S.S. Turkmenă, în 1984, s-au descoperit 1 500 de amprente ale unei specii necunoscute de dinozauri, printre care se amestecau și cîteva ale unui Homo sapiens. Vechime estimată: 150 milioane de ani!

Șirul exemplelor poate continua.

Unii împing vîrsta lui Homo sapiens la 1 milion de ani, devenit specie dominantă a planetei acum 25—40 de milenii. Devansîndu-l însă cu mii de secole, „altcineva" se plimba liniștit, purtînd încălțăminte conform standardelor actuale. Oricărui membru al lumii și erei noastre îi vine greu, dacă nu chiar imposibil, să creadă că timpul poate fi atît de nemilos și eficient. Baraje, canale, construcții ca Empire State Building sau turnul de televiziune din Moscova, piste de beton destinate aterizării navetelor spațiale (cu grosime de 5 m, lățime peste 100 m și lungime 5 000 m), avioane, locomotive etc. pot fi oare înghițite atît de ușor de Cronos sau complet dezintegrate în urma unui gigantic cataclism?

Or, poate, toate aceste urme nu sînt decît un simplu, dar straniu joc al naturii... ■

VALENTINA ȘTEFĂNESCU

ÎN INSULA PEȘTERILOR

În drum de la Camagüey spre Caguanes — insula peșterilor —, mașina expediției biospeologice româno-cubaneze rula într-un peisaj agricol înviorat de pămînturile palmierilor în veșnică legănare. Pe cerul pur, trec în zbor perechi de porumbei miniaturali. Sînt **tojosa**, cei mai mici porumbei antilezi, ceva mai răsăriți decît o vrabie. Au pene cenușii, cu reflexe albăstrui-ruginii și carnea dulce. Din belșug de simpatie sînt lăsați în pace. Cubanezii îi preferă liberi, ca simbol al neprihănirii și dragostei decît fripți cu mujdei. În orașelul Moron facem cunoștință cu un paleontolog amator, un bătrînel simpatic, abonat la **„Romania de hoy"**. Bucuros că are pe cine să întrebe o mulțime de lucruri despre țara noastră, ne invită în curte, sub un mangotier rotat, la o cafea. După Yaguajay, șoseaua traversează cîmpia calcaroasă, cu lapiez îngropat în solul roșu, apoi taie de-a latul mlaștinile de coastă, înălțată pe un rambleu construit prin anul 1960 pentru a lega Cayo Caguanes de țărm. Mai înainte, acest cayo al arhipelagului Sabana-Camagüey din nordul Cubei era insulă la flux și peninsulă la reflux. Are o suprafață de doi kilometri pătrați, un relief calcaros ușor vălurit; cu înălțimi pînă la 27 de metri și e perforat de numeroase peșteri, unele imense palate subterane, create de apă în regim freatic. Sînt cunoscute peste 40 de peșteri, totalizînd 12 000 de metri de galerii și săli. Pentru a proteja flora și fauna acestei oaze speologice și pentru a-i conserva picturile făcute de băștinașii sibonei, a fost declarată rezervație naturală. Caguanes face parte dintr-un șir de insule, de fapt vîrfuri ale unui lanț muntos alcătuit din calcare miocene înecate în ocean.

Natura sălbatică a insulei îmi sare în ochi de la prima vedere. Pare pustie. Și este, dacă omitem mica locuință a pazniculuí, năpădită de vegetație, pe acoperișul căreia mișună șopîrlițe Anolis. Pînă să prindem de veste, mașina e înghițită de întuneric. La lumina farurilor, defilează prin fața ochilor zestrea de calcit a Peșterii Humboldt. Șoferul ferește abil sfeșnicele stalagmitelor, se strecoară printre gigantice coloane. La cotituri, fasciculul luminos mătură pereții și tavanul, care gem de stalactite excentrice, de cristalictite de tot felul. Bolta amplifică fornăitul motorului, contribuind la atmosfera stranie, fantastică a călătoriei subpămîntene în automobil. Din galeriile ce însumează peste un kilometru s-a extras guano de liliac, îngrășămînt mult utilizat în anii trecuți pentru revitalizarea solului.

Dintre toate peșterile cercetate mă voi referi la două mai interesante. Cueva de Colón este o înlănțuire de săli pline cu guano, ultima încăpere adăpostind o imensă colonie de lilieci Phyllonycteris. Aici trebuie să-ți duci mîna la față ca să poți răzbi prin potopul negru de aripi îmblănite, care încearcă să îasă buluc afară, și să te ferești de musculițele de guano, care pătrund în nări și pe sub pleoape. Bocancii se înfundă într-o saltea moale de viețăți mărunte, în timp ce niște furnici înzestrate cu mandibule puternice te pișcă zdravăn de unde apucă. În fundul sălii, alt pericol. Doi șerpi Epicrates își mișcă cu repeziciune capetele, încercînd să înșface lilieci ce forfotesc în neștire. Un dans asasin, pe care unul din colegii cubanezi îl întrerupe cu mișcări precise, apucînd șerpii de cefă și tîrîndu-i afară. Îmi închipui ce vînătoare se încinge la lăsatul serii cînd, prin gura peșterii, se înșurubează în văzduh un nor întunecat de lilieci. Probabil că mulțimea acestor zburătoare, considerate sacre de sibonei, le-a atras atenția. Alegînd peștera drept sanctuar, ei au pictat în roșu și negru tavanul și pereții albi de la intrare, și pe cei din sala coloniei cu rarisime și enigmatice simboluri: triunghiuri, șiruri de săgeți și bizare desene în formă de frunză. Ieșind din peșteră, ducem cu noi un prețios material zoologic, conținînd numeroase specii de arahnide și insecte necunoscute. În jur, calcare lapiezate, arbuști spinoși, liane, cactuși, mlaștini, guri de peșteri. Și, totuși, în acest mediu neospitalier au trăit și pictat peșterile indienii sibonei.

Cea mai mare peșteră a insulei este Cueva Grande. E un sistem-labirint de 3 300 de metri, prevăzut cu mai multe spărturi în tavan și guri de acces, una din ele fiind veșnic sărutată de ocean. Interiorul este înzestrat cu o splendidă podoabă concreționară, despre care geograful și speologul cubanez Antonio Nuñez Jiménez spunea că e toată „o dantelă creată de mîini delicate". Legat de această peșteră trebuie amintite neapărat trei curiozități ale naturii. Una ar fi acea rădăcină groasă de ficus ce șerpuiește prin galerie pe mai bine de 50 de metri, ocolind frumușel toate stalactitele și alte obstacole. Alta ar fi micuțul și unicul spongier cavernicol din lume, care trăiește aici în Lago Martí, un lac cu apă dulce lung de 65 de metri, situat mai sus cu 40 de centimetri decît apa oceanului care pătrunde în peșteră. Ultima ar fi murcielago pescador, cel mai mare liliac din Cuba, cu anvergura aripilor de 60 de centimetri. Colonia cavernicolă e o excepție de la regulă, pentru că lilieci-pescari trăiesc adunați cîte 5—6 la un loc prin palmieri. Aceștia sînt bine pitiți într-un horn, dar trădați de la o poștă de mirosul greoi de cherhana, de solzii și de oasele de pește din guano și de puii, mari cît un liliac de pe la noi, ce pică uneori din colonie. Seara ei ies la pescuit. Grație unui locator ultrasonic extrem de puternic și sensibil, ei depistează ușor peștișorii aflați sub pelicula apei oceanului, se reped în valuri, îi scot cu pielița dintre picioarele dinapoi făcută covată, apoi îi cară în peșteră, unde-i mănîncă, lăsîndu-le doar capul și șira spinării.

Pe înserate, părăsim insula. Veșmîntul de mangrove al arhipelagului se estompează la orizont. Cu ani în urmă, în iadul lor verde, cărbunarii își cîștigau o pîine amară. După revoluția socialistă, s-a trecut la o exploatare rațională a pădurilor. Cărbunarii, organizați în cooperative, au acum cuptoare metalice de mare randament, tractate mecanizat. Despărțindu-ne de insula peșterilor, o mai privesc printre frunzele palmierilor pînă se contopește cu orizontul ■

Dr. ȘTEFAN NEGREA

SALĂ DE NAŞTERI ACUM 4 000 DE ANI

Altamira, Lascaux, Rouffignac, Les Combarelles, Les Eyzies, La Mouthe, localităţi devenite celebre prin grotele descoperite acolo, care adăpostesc o adevărată istorie în imagini a omului arhaic, scrisă de el însuşi, într-o manieră de-a dreptul emoţionantă — pictura rupestră.

În 1933, locotenentul Brenans pătrunde pe un canion la sud de Fort-Polignac şi, mergînd pe valea Ighargharen, în Sahara, unde pentru prima oară pătrundea un european, are senzaţia unei halucinaţii. De pe stîncile din jur, pe măsură ce înainta, îl înconjurau treptat fel de fel de animale: hipopotami, elefanţi, rinoceri, boi, capre, cîini, cai, girafe, mufloni, apoi o corabie, oameni, mulţi oameni, mici şi mari, unii chiar de 6 m, alergînd, dansînd, trăgînd cu arcul, strunind caii carelor de curse, înotînd etc. Erau desene despre o viaţă ce cu greu s-ar fi putut imagina că ar fi existat pe aceste meleaguri aride.

În derularea acestor imagini constatăm că femeia este prezentă în grupul de vînători, în mijlocul creşcătorilor de boi (Jabbaren peretele „Boii policromi"), avînd aceleaşi virtuţi fizice ca şi bărbaţii, aruncînd bine suliţa, alergînd foarte bine, aşa cum arată şi desenul de la Auanrhet (Doamna albă), pictat pe un perete situat la 2 000 m altitudine, înoată, cu preferinţă stilul spate, dar în special dansează. Sînt de privit şi admirat proporţia membrelor, ţinuta, izvorîte firesc dintr-o înţelegere lăuntrică a actului fizic, completîndu-i ca act spiritual.

Femeia copleşise arta rupestră cîteva milenii, perioadă în care o înnobilează mult cu prezenţa ei, atît prin participarea nemijlocită, cît şi prin felul cum a rămas imortalizată pe piatră. Şi pentru a arăta cît este încă de necunoscută această participare, dar în care a fost deosebit de implicată, să ne întoarcem la o scenă din „Adăpostul copiilor" din Sefar (foto). Privind mai atent unul din pereţii peşterilor pictate de la Sefar, te încearcă emoţia unei descoperiri senzaţionale. Ţi se dezvăluie o adevărată cameră de naştere. Într-un chenar, ce reprezintă de regulă un spaţiu precis delimitat, aici o încăpere, este desenată o femeie culcată pe spate ţinînd pe abdomen un copil. Mama este înconjurată de o serie de accesorii utile în asemenea ocazii: o masă pe care este aşezat un lighean, apoi o serie de alte obiecte necesare.

În jurul acestei camere de naştere, unde ştim că nu asista nimeni la eveniment, avînd acces în ea numai femeile, cînd le venea sorocul, mai sînt reprezentate o serie întreagă de scene de familie. Naşterea era considerată pe atunci o treabă strict personală, femeia fiind trimisă să nască undeva singură, probabil în acest gen de camere. Ne-o spune indirect „Marele Zeu" sau „Omul cumplit al nisipurilor" — tot din Sefar —, imaginea unei scene cu caracter magic, legată de cultul maternităţii. Desenul „Adăpostul copiilor" este datat din perioada bovidiană, ceea ce înseamnă după Henri Lhote cam în jurul anilor 3500 î.e.n., şi a fost desenat de o femeie. Singura persoană în măsură să ne „spună" ce se putea întîmpla şi găsi în aceste camere. A fost opera unei mame. Deci, o spectaculoasă ipostază: femeia artist, despre care nu s-a vorbit mai deloc, dar care a existat în mod sigur, după cum ne demonstrează acest desen ■

VIRGIL STOIAN

MAPAMOND

• ORAŞUL VĂZUT DE O FEMEIE ARHITECT

Printre cei care au participat la reconstrucţia Varşoviei, după cel de-al doilea război mondial, a fost şi o femeie arhitect. Aceasta a gîndit unul din marile cartiere ale capitalei poloneze, avînd în vedere că acesta va fi locuit de persoane în vîrstă, care adesea sînt uşor handicapate locomotor, de copii care să se joace în parcuri imense fără teama autoturismelor, să meargă fără grijă la şcolile al căror pereţi interiori - pilanţi - se transformă pe rînd în sală de clasă, sufragerie, dormitor. Femeile văd oraşul ca şi casele, cu alţi ochi.

• GEMENE, DAR NU CHIAR DE ACEEAŞI VÎRSTĂ

Încă un succes al fecundării „in vitro", această tehnică medicală care constă în fecundarea în eprubetă a ovulelor unei femei. La Melbourne, în Australia, Debbie Nichols a dat naştere unui copil. Un alt embrion conceput în acelaşi moment, congelat şi pus deoparte, pentru cazul unui eşec al primei transplantări, a fost implantat după şapte luni de la prima naştere. Debbie are acum două gemene, născute la o diferenţă de 16 luni.

• FEMEI COMISAR

La Sao Paolo, capitala industrială a Braziliei, rare sînt femeile, ameninţate sau atacate, care îndrăznesc să depună plîngeri la comisariat. Iată de ce Rosmary Cereea, o femeie, comisar de şoc, a hotărît să deschidă primul comisariat condus de femei, pentru femei. Biroul primeşte circa 200 de femei pe zi, din toate pătu-

rile sociale. *„Cînd ele știu că alte femei le vor prinde și că vor fi luate în serios au curajul să vină să mărturisească cum au fost agresate"*, declară Rosmary.

• PIRAMIDĂ MAYA

În nord-estul Guatemalei, în plină junglă, a fost identificat un mormînt maya, perfect conservant, datînd de peste 1 500 de ani. El conține numeroase fresce, vase de lut, precum și scheletul unui bărbat, probabil un membru al familiei domnitoare. Mormîntul face parte dintr-un vast complex arheologic, dominat de o piramidă a cărei înălțime este cît cea a unui imobil cu 12 etaje.

• PEPENE... CUBIC

Horticultoarea japoneză Tomyuki Ono a reușit să creeze și să cultive un soi de pepeni galbeni de formă... cubică. Pepenii iscusitei horticultoare au același gust, aceeași aromă cu cei obișnuiți, în plus, forma lor cubică permite ca ei să fie mai ușor transportați sau păstrați în camere frigorifice și în frigiderele casnice.

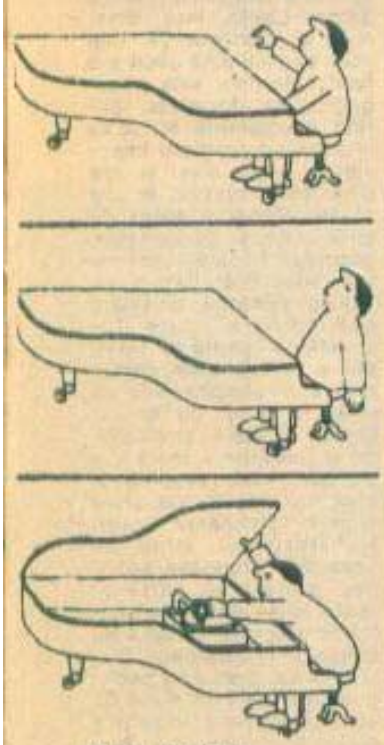

Fără cuvinte.

NOUTĂȚI... DE ACUM UN SECOL

Relatare... meteo (1835)

„La 4 mai la 9 ceasuri după prînz au dat o ploaie foarte repede cu tunete mari și trăsnete. În mahalaua Gorganilor a izbit fulgerul în casele dumnealui clucerului Dumitrache Sărăteanu, deputat în Obștească Adunare. Mai întîi au izbit coșul și de aci intrînd în casă s-au încolăcit împrejurul olanelor sobei, de aici îndreptîndu-se către dumnealui clucerul, s-au șters pe lîngă haine care, fiind de mătase, n-au făcut nici o stricăciune, dar ajungînd la picioare și negăsind aci împotrivirea mătăsii l-au ars la un picior, atît că nu poate fi nici o primejdie. Fulgerul de aci s-a coborît în catul de jos, intrînd în odaia soacrei acestui boier, a trecut apoi în vecinătate, în casa doamnei medelnicerese Ghicii însă fără să vateme ceva.

Soacra dumnealui clucerului a leșinat din cauza trăsnetului. Astăzi, miercuri, asemenea a fost ploaie mare la trei ceasuri după amiază."

Anunțuri... 1837

„Sosind de curînd în această capitală jos iscălitul dentist (doftor de dinți) cu documenturi medicale în Rosia, primind de la Comitetul său din București învoirea de a practica acest meșteșug, cu cinste înștiințează pe înalta Nobilime și pe respectabilul public cum că e gata cu următoarele slujbe:

1. El scoate cu îndemînare dinți și a lor rădăcină;

2. El face dinți meșteșugiți care nu se pot deosebi de cei firești;

3. El are meșteșug de a umplea dinții cei găunoși cu aur sau argint;

4. El vindecă toată boala de dinți, îi curăță cu deplinătate spre a-i feri de putrezime, întrebuințînd felurite mijloace prin care se păstrează a lor albeață firească;

Jos iscălitul vindecă pe săraci dimineața de la 6 pînă la 8 ceasuri fără nici o plată, iar pe cei avuți după mijloacele lor.

Locuința jos iscălitului este în mahalaua Răsvanul de la Foișorul de foc peste drum.

D. Mihalowski

Plimbare de plăcere la... 1854

„La Giurgiu, mă sui într-o căruță. E o ladă trapezoidală de lemn, fără un cui, fără o fierărie, fiind înlocuită cu pene de lemn. Această cutie este așezată pe patru roți poligonale, și este umplută cu fîn. Marele lux este să ai fîn mult. Pasagerul se lasă în vine în fîn, se ține de marginile lăzii și patru cai mici, urîți, dar neobosiți, urnesc din loc ușorul cărucior, care saltă pe bolovanii străzilor, gropile drumurilor, buturugile pădurilor, podurile făcute din pomi și nuiele... În prima clipă erai buimăcit, capul se învîrtea, tot trupul căuta un echilibru pe care nu-l găsea; după un ceas, te apuca o durere grozavă în șale, mațele se încolăceau; după două ceasuri te gîndeai la cazanele închizătoriei... dar nu mureai întotdeauna... Și venea clipa cînd căiaul-surugiu, îmbrăcat cu nădragi și haine de aba albă, găetanuri castanii și roșii și, pe cap, cu o pălărie acoperită de panglici, se apropia de tine, cu un zîmbet dulce. Te vestea că ai sosit și îți cerea un bacșiș."

La cinema (1896)

„Cinematograful Lumière a sosit și inaugurează încă astăseară printr-o reprezentațiune high-life, în marele salon de la etaj. Aparatul d-lui Lumière este deja cunoscut în lumea întreagă, ca cel mai perfecționat. Inventatorul a găsit mijlocul de a aduce viața în fotografie, persoanele se mișcă, rîd și plîng, doar cuvîntul lipsește; vîntul, norii, apa și toate elementele au mișcările lor naturale. Programul serii va fi:

1. Țarul și Țarina la Paris, actualitate luată special pentru București. 2. Copii și jucării, tablou pentru mame. 5. Stropitorul stropit, sala izbucnește în hohote de rîs. 6. Furtună pe mare, vedere de senzație, emoția vă cuprinde. 7. Alergare în saci, „c'est charmant". 8. Tigrii. Oroare! 9. Dansuri egiptiene, baiadere în costume vaporoase. 10. Trenul intrînd în gară. Această vedere este însăși realitatea, vezi trenul sosind și îți vine să te dai la o parte!

Pentru a evita îmbulzeala, la această reprezentație prețul intrării va fi doi lei."

(Fragmente citate în volumul „Podul Mogoșoaiei" de Gheorghe Crutzescu)

– I-am spus că nu ești acasă, dar acum întreabă cînd te întorci!...

Femei-regizoare de film într-un mare festival internațional

Profesia: CINEASTĂ

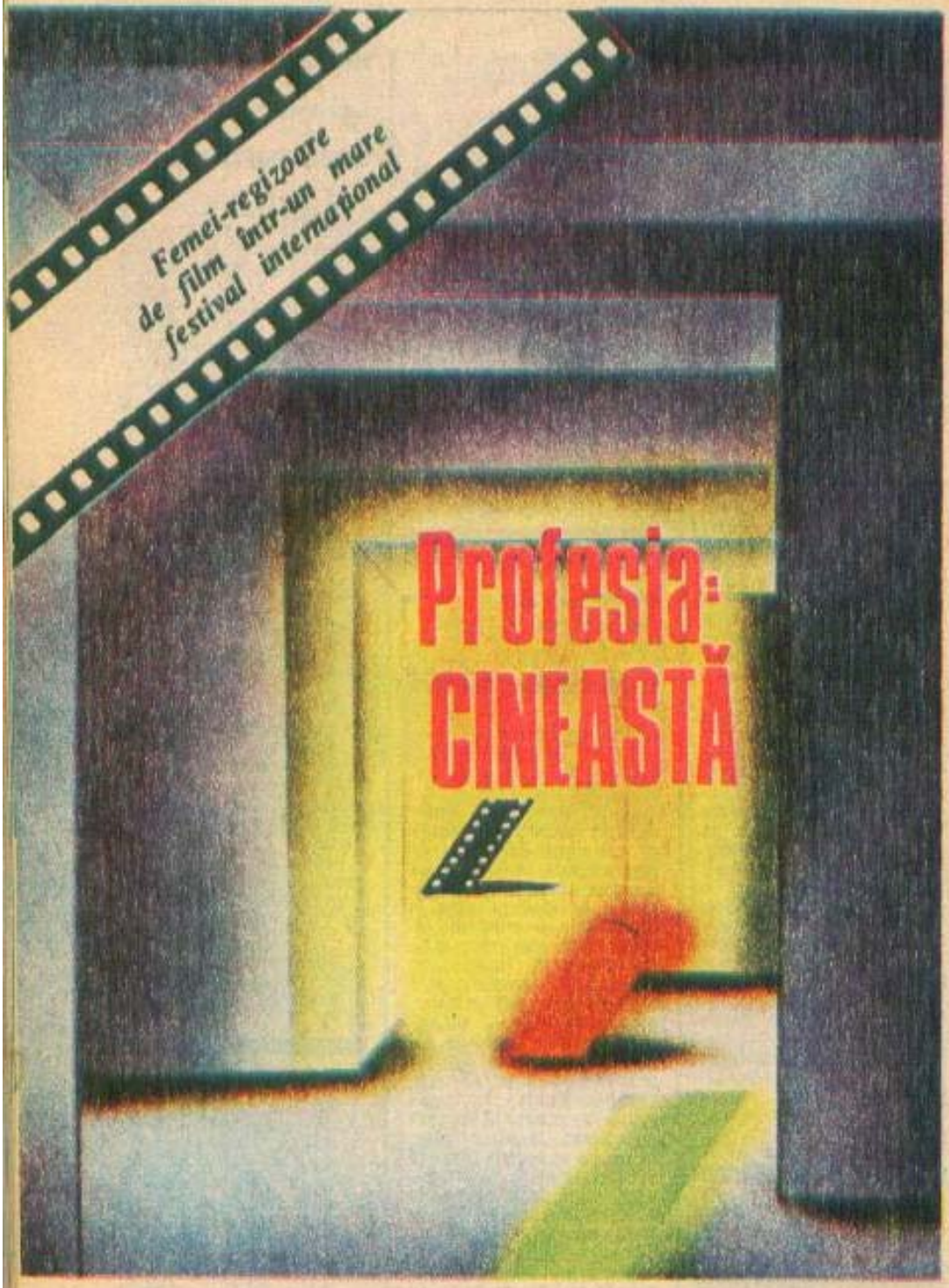

Randa Haines este o femeie înaltă, suplă, elegantă și încă tînără. De fapt tocmai vîrsta nu și-o dezvăluie. În materialele oficiale ale festivalului internațional al filmului din Berlinul occidental (unde a scos pentru prima oară capul în lume), Randa este singura cineastă despre care se poate citi ba că „S-a născut la 20 februarie", ba „născută 20-2-1947"! Să dăm semnului interogării valoarea minimă și s-o considerăm născută în 1940. 47 de ani, nu poate să aibă! Dar în jur de 40 cu siguranță. O copilărie petrecută în preajma Hollywood-ului, la Los Angeles, n-a putut s-o împingă decît către studii de actorie, pe care le-a urmat la New York, în celebrul atelier al lui Lee Strasberg. Aici a fost solicitată, ca actriță, în filmele studenților Școlii de arte vizuale și contactul cu cinematografia i-a trezit, curînd, dorința de a trece de cealaltă parte a camerei de filmat. A părăsit visele de actriță și s-a angajat ca „supervizor" de scenarii la o măruntă companie cinematografică. În 1975 era acceptată în „Atelierul pentru femei-regizor" (!) al Institutului american de filme din Los Angeles și de aici, din clopotul acela de sticlă, avea să-și dirijeze primul ei scurt-metraj intitulat „August-Septembrie", după o nuvelă de Doris Lessing. Încercarea a fost atît de convingătoare încît s-a pomenit imediat angrenată ca unul dintre regizorii popularului serial de televiziune „Familia". Doi ani mai tîrziu regiza primul ei film independent, tot de televiziune, evocarea istorică „Sub acest cer", iar în 1983 un alt film de televiziune, „Ceva despre Amelia".

Să fii acceptată de la primul film pentru marele ecran, în lupta pentru „Oscarul" celei mai bune producții a anului, așa ceva nu se întîlnește frecvent la Hollywood, cu atît mai mult cînd filmul e realizat de o femeie! Așa îmi răspunde Randa Haines, încrezătoare în viitorul ei. Debutul Randei cu „Copiii liniștii" (adaptare după o piesă de Mark Medoff) este un eveniment care a făcut ocolul presei mondiale. E vorba în film despre o școală de copii hipoacuzici, în care sosește într-o zi un tînăr și ambițios profesor (William Hurt). De la prima întrevedere cu directorul școlii i se dă a înțelege că nimeni nu se află între zidurile bătrînei instituții pentru a schimba fața lumii. Pentru James Leeds, însă, dinamic și frondeur, e mai ușor să spui asta decît s-o faci! Metodele sale pedagogice se dovedesc, curînd, neobișnuite. În loc să impună un program împovărător unor elevi și așa plini de complexe, el știe să le trezească setea de cunoștințe și curiozitatea, găsindu-i fiecăruia motivarea specifică! Într-o zi, James remarcă o tînără seducătoare, care lucrează ca femeie de serviciu și refuză orice comunicare. Profesorul află că tînăra a fost, cu ani în urmă, o elevă sclipitoare, de o inteligență ieșită din comun, care respinge, însă, cu îndărătnicie orice efort în „simularea" vorbirii. Irezistibil atras de această misterioasă apariție, profesorul persevează în a-i deschide gustul pentru a se apropia de lumea înconjurătoare. Curînd, însă, pasiunea pedagogică inițială se schimbă într-o delicată legătură afectivă și cei doi formează un cuplu. Un cuplu

Regizoarea Jeanine Meerapfel (dreapta), autoarea filmului „Îndrăgostiții".

Imagine din filmul „Cabana lupilor", regizat de Vera Hitilova, prezentat în festival.

Margarethe von Trotta.

care are de înfruntat nu numai diferența socială, ci și bariera infirmității. O dragoste care o va scoate, treptat, pe frumoasa Sarah din cochilia sa.

Or, tocmai această frumoasă Sarah a constituit unul din marile atuuri ale filmului. Randa Haines a avut curajul — încă o dată trebuie să vorbim de curaj în raport cu ea! — de a integra într-o distribuție profesionistă, în frunte cu un actor de primă mînă, ca John Hurt, zece tineri handicapați, printre care și pe cea care avea să devină revelația anului cinematografic, Marlee Matlin. Marlee și-a pierdut auzul în urma unui pojar contractat în copilărie. Dar infirmitatea n-a împiedicat-o să răspundă vocației sale de actriță, jucînd, de la opt ani, pe scena teatrului pentru copiii handicapați din Des Plaines, roluri ca Dorothy din „Vrăjitorul din Oz" și chiar Mary Poppins! După ce a obținut o diplomă de științe juridice — declarîndu-se decisă să se facă utilă în domeniul apărării drepturilor handicapaților —, Marlee s-a întors la dragostea dintîi, teatrul, jucînd la Chicago tocmai în piesa „Copiii tăcerii". E adevărat, nu rolul Sarei, ci unul episodic, cel al colegei ei, Dorothy. Pe această scenă a remarcat-o Randa Haines, care-și căuta interpreții primului ei lung-metraj pentru marele ecran. Că nu s-a înșelat cîtuși de puțin au dovedit-o atît răsunătoarea creație pe care a izbutit-o frumoasa actriță, cît și premiul pe care l-a cucerit (și s-a întîmplat numai de trei-patru ori în istoria Premiului „Oscar" ca o actriță să fie recompensată cu laurii celei mai bune interpretări de la prima ei apariție pe ecran). Cît despre Randa Haines, chiar dacă a trecut pe lîngă un „Oscar", s-a mulțumit și cu „Ursul de argint", pe care i l-a decernat în 1987 juriul Festivalului cinematografic din Berlinul de Vest. Cît despre condiția ei solitară de femeie-regizor cinematografic la Hollywood, acest lucru n-o sperie. E convinsă că industria filmului american va ceda presiunii talentelor și energiilor feminine și că, foarte curînd, i se vor alătura și alte colege.

Regizoarea vest-germană Jeanine Meerapfel, autoarea filmului „Îndrăgostiții", s-a născut în Argentina, la Buenos Aires, cineasta de azi începîndu-și cariera ca ziaristă, absolvind o școală superioară de ziaristică la Buenos Aires, în 1964. În același an, trece oceanul și, stabilindu-se în R.F.G., studiază cinematograful la Institutul de arte figurative de la Ulm, sub îndrumarea cunoscutului regizor Alexander Kluge. Din 1970 redevine ziaristă și îmbină activitatea de comentatoare a evenimentelor cinematografice cu seminarii de specialitate la Universitatea populară din Ulm. Anul 1980 înseamnă pentru Jeanine o adevărată răscruce. Criticul de film trece în spatele aparatului de filmat, realizînd, pînă în 1985, patru scurt-metraje ce o revelează publicului vest-german. În 1986 izbutește să pună în mișcare o coproducție cu studioul Art-Film din Belgrad, datorită căreia poate duce la bun sfîrșit „Îndrăgostiții", debutul ei în lung-metrajul artistic care va reprezenta culorile țării ei în concursul internațional din Berlinul vestic.

Eroina ei este, ca și Randa Haines, regizor la televiziune, femeie autori-

Scene din filmul „Copiii liniștii".

tară, sigură de ea, plină de energie. Părinții ei fiind originari din Iugoslavia, Katharine își vizitează, aici, bunicii, întîlnind, întîmplător, un compozitor descurajat de ratarea sa. Peter peregrinează prin Iugoslavia pentru a uita că și-a părăsit postul sigur de ilustrator muzical la studioul de filme publicitare. Se înfiripă o idilă care nu e, însă, cum ne-am aștepta, turistică, ci are implicații mai profunde. Fiecare e prea preocupat de el însuși, de destinul și angoasa sa pentru a se abandona mirajului iubirii. Cele trei zile pe care le petrec în comun sînt un răstimp de confruntare permanentă cu originea și problemele lor personale... Compozitorul este Horst Günther-Max, iar teleasta, Barbara Sukowa, actriță cinstită în 1976 cu premiul celei mai bune interpretări la Festivalul de la Cannes, pentru modul în care a dat chip și ținută Rozei Luxemburg. De altfel, „Răbdarea Rozei Luxemburg", cum și-a intitulat regizoarea vest-germană Margarethe von Trotta filmul pe care i l-a închinat marii revoluționare germane, era prezent și pe ecranele festivalului berlinez în primăvara aceasta.

Margarethe von Trotta are 45 de ani și șase titluri de filmografie (începînd din 1975, aproximativ un film la doi ani!). A ajuns la regie după studii de germanistică și după o frumoasă carieră de actriță. A debutat în co-regie alături de Volker Schlöndorf („Onoarea pierdută a Catharinei Blum", după Heinrich Böll), căruia i-a devenit curînd soție. Dar după celebrarea solemnei ceremonii, realizatoarea a refuzat să mai semneze pe generic alături de soțul ei. Filmul dedicat Rozei Luxemburg exprimă seriozitatea demersului artistic al cineastei. Înainte de a începe turnarea, von Trotta a dedicat peste doi ani cercetării intense asupra personalității eroinei sale și epocii istorice în care a trăit. Scenariul pe care l-a elaborat se concentrează mai ales asupra a două decenii din viața celebrei revoluționare, între 1899 și 1919. El urmărește întîi ascensiunea ca ziaristă, pedagog, tribun al clasei muncitoare poloneze și autor de texte teoretice, pentru a pătrunde apoi în viața personală a eroinei, în setea-i de tandrețe și de înțelegere, în singurătatea anilor de temniță. Portretul pe care îl modelează Margarethe von Trotta (cu ajutorul interpretei de excepție care este Sukowa) este imaginea complexă a unei femei sensibile, modeste, iubind pacea și liniștea, pe care istoria și caracterul ei combativ o determină să urce treptele tribunei. O epocă glorioasă a mișcării socialismului german reînvie în fața spectatorului zilelor noastre cu Clara Zetkin (Doris Schade), Karl Liebnecht (Otto Sander), August Bebel (Jan-Paul Biczycki). Fosta actriță a avut în mînă mijloace considerabile pentru o adevărată superproducție istorică: șase mii de figuranți, locuri de filmare în R.F.G. și Cehoslovacia, o distribuție internațională — dar s-a achitat de dificultățile sarcinii cu remarcabilă profesionalitate.

În filmul ei autobiografic, „Jurnalul iubirii mele", — prezentat tot în acest an la Berlin —, Marta Meszaros evocă ședința unei comisii de îndrumare a viitorilor studenți trimiși cu burse în străinătate. Cînd eroina filmului declară că dorește să devină regizor de film, profesorii, pătrunși de cele mai bune intenții, trăiesc o adevărată derută. O femeie-regizor de film nu s-a mai auzit! — spun ei. Nu e o meserie de viitor pentru o tînără. Și-i resping candidatura.

Ultimele evoluții ale artei cinematografice dovedesc că și această prejudecată este anulată. Femeia-regizor ocupă un loc mereu mai justificat, prin realizări de prestigiu, și în domeniul celei de-a șaptea arte. Dicționarele acestea se pregătesc, ospitaliere, să-și deschidă paginile în fața maestrelor imaginii animate ■

T. CARANFIL

Femeia la volan

ȘOFERIȚELE

În circulație, sexul tare îi reprezintă de fapt femeile, nu bărbații. Din destule motive. Spiritul de prudență al femeilor îl depășește adeseori pe cel al bărbaților. Răspunderea lor față de familie e și ea, de regulă, mai mare. Rar poți să vezi fiice ale Evei luîndu-se la întrecere pe șosea. Modeste, ele își mențin locul în coloană cu răbdare. Cînd soțul trece la volan și apasă pe pedala de accelerație pînă la podea, tot ea, soția, înțeleaptă familiei, intervine cu blîndețe. „Lasă-l dragă să se ducă. Te deranjează cu ceva dacă ți-a luat-o înainte?". „Cum să nu, ei conduce un «Trabant» amărît și eu sînt la volanul unei «Dacii-1400»". „Și ce importanță are asta, eu nu înțeleg". „Voi, femeile, nu înțelegeți multe, așa că nu mă mir!". „Jumătatea" preferă să nu se angajeze într-o dispută care ar crea o stare tensională și le-ar strica ziua la amîndoi.

Reprezentantele sexului frumos nu sînt adepte ale transformării unor deplasări de agrement în competiții sportive pe șosele. Ele nu țin neapărat să fie mereu în fruntea coloanei. La ce le folosește? Semnalizează dreapta, se rediază frumos spre marginea șoselei și dau cale liberă grăbitului. Atunci cînd trebuie, însă, la întreceri de îndemînare, la reliuri, la curse de viteză în coastă, știu cum să se comporte. Acolo se dovedesc demne, tenace, curajoase, perseverente. Știu să-și apere șansele. Nu de puține ori, femeile au cîștigat asemenea întreceri de mare prestigiu. Bărbaților nu le prea vine la îndemînă să fie întrecuți de reprezentantele sexului „slab". „Să mă întrecă pe mine o femeie? Nu credeam că e posibil așa ceva!"

La examenul pentru obținerea permisului de conducere, femeile sînt în majoritatea cazurilor mai conștiincioase decît bărbații. Tratează lucrurile mai serios, cu atenție la fiecare detaliu. Punctajul maxim la chestionar e obținut mai des de femei decît de bărbați. Sînt handicapate frecvent de parcare stîngăcii la exercițiile de îndemînare. Aici este ofuf lor. Fiind în multe cazuri mai departe de problemele tehnicii decît bărbații, ele se descurcă mai greu la manevrele unde se cere precizie. După ce, cum se zice, își „intră în mînă" nu mai au însă nici un fel de probleme. Suplinesc relativa lor lipsă de îndemînare, cu care se confruntă un timp chiar după ce au obținut „cartea de vizită" de culoare roz, cu un plus de prudență, de răspundere. Nu intră în viraj pe două roți, nu se apropie la doi metri de portbagajul celui din față, nu apasă pe accelerație fără rațiune. Într-un cuvînt, nu se hazardează, nu bravează. Statistica miilor, zecilor de mii de neplăceri, de necazuri, înregistrată pe șosele, sub forma coliziunilor grave sau doar numai a unor banale tamponări ori încălcări de reguli, demonstrează că femeile simt mai mult răspunderea pentru cei pe care-i transportă în mașină. Am fost de față cînd un tînăr șofer era admonestat pentru modul irresponsabil cum conducea. 120 pe oră prin comună, depășiri pe muchie de cuțit ș.a.m.d. Pînă la urmă a fost ajuns la un pasaj de trecere a căii ferate, așa cum se întîmplă de obicei, de o tînără șoferiță care avea în dreapta pe soț, la fel de tînăr, iar pe băncheta din spate pe mama sa, alături de copiii ei, doi gemeni, un băiat și o fetiță. Nu aveau mai mult de trei anișori. La întrebarea pusă tînărului care pilota „Dacia-Sport": „De ce goniți cu asemenea viteză periculoasă?", acesta a răspuns cu nonșalanță: „Păi, merită să chinuiesc o asemenea «scuită» cu 80 pe oră?"... Femeia, lăudată

pentru stilul preventiv de conducere, a explicat calm: „În mașină e tot ce am mai scump, copiii, mama, soțul. Și așa riscurile din partea «colegilor mei de drum» pot fi mari. Să le amplific printr-o comportare irresponsabilă din partea mea?". „Dv. nu aveți permis?", a fost întrebat soțul. „Am ajuns la concluzia că nu am chemare pentru volan. M-am lăsat păgubaș după patru încercări. Avea vreun rost să insist? Soția mea l-a luat din primul foc. Am felicitat-o, am sărutat-o, dar vă spun sincer, am înghițit în sec. M-am împăcat cu situația. Credeți că mi-e ușor să stau aici, pe locul din dreapta? Nu, dar în mod hotărît e mai sigur pentru mine și pentru familia mea. În schimb, mă pricep la motoare. Lucrez că inginer mecanic. Ce mîndru sînt cînd soția îmi cere ajutorul. În felul acesta ne completăm."

În școlile de șoferi, nu numai femeile, ci toți elevii ar trebui, cu ajutorul maiștrilor, să-și însușească unele chestiuni elementare de mecanică auto. S-ar evita niște situații penibile. Să ne imaginăm cîteva scene „rupte" din realitate. Reprezentantă a sexului frumos cere „asistență tehnică" pentru... aprinderea luminilor. „Tovarășe, am cumpărat mașina ieri, acum îi fac rodajul. N-am reținut unde trebuie apăsat pentru aprinderea luminilor". Altă ipostază: „Fiți amabil și spuneți-mi cum scot roata și s-o înlocuiesc cu rezerva?" ori „Nu mai am curent, nu știu ce s-a întîmplat. Vreți să vedeți despre ce-i vorba?". Omul ridică capota motorului și constată că o bornă de la baterie este desfăcută. S-a făcut un test. Au participat nu numai femei, ci și bărbați. Întrebarea de bază, mai mult decît simplă. Despre aparatele de bord. Ce arată, ce indică ele? „Eu îl știu doar pe ăsta rotund, cu cifre și un fel de săgeată roșie. Cred că arată cu cîți kilometri rulezi. Pe cel de alături, tot cu numere și același bețișor roșu, nu-l știu (turometrul). Nu mi l-a explicat nimeni, dar nici eu n-am întrebat."

Pentru greșeli imaginare, unele femei șoferițe sînt ocărîte de indivizi needucați, de bădărani. „La bucătărie, nu la volan!". De ce să nu le fie pe deplin accesibil și acest domeniu, cînd femeile au dovedit prin fapte că sînt la fel de capabile, precum bărbații, în toate celelalte profesii, meserii, funcții? Fac această remarcă, pentru că sînt și unii (cu pretenții de oameni civilizați) care manifestă neîncredere și suspiciune cînd văd femeile la volan.

E cunoscut, femeile își fac conștiincios munca la birou, în uzină, pe ogor, îngrijesc și educă copiii, se ocupă de treburile casnice și își găsesc totuși timp, ajutate de multe ori de soți, să se pregătească pentru a pilota mașina. Unele, în fața avalanșei de treburi care le solicită, renunță după eșecurile la primul examen de șofer. Sînt multe femei care au terminat pregătirea și abandonează după întîia nereușită. Poate aceste rînduri și mai cu seamă încurajarea și ajutorul concret din partea soților, logodnicilor, prietenilor, le vor determina să-și reia preocupările pentru a ajunge șoferițe și le vor reaprinde dorința de a intra în marea familie a automobiliștilor.

E foarte adevărat, o femeie nu poate, cu aceeași ușurință ca bărbatul, mînui cricul, coarba, sau efectua operațiuni care cer un mare efort fizic. Dar asta nu înseamnă deloc că nu sînt la fel de apte ca bărbații în pilotarea mașinii. Ba, după cum s-a văzut, multe dintre ele sînt chiar superioare în domeniul, vai, atît de important, hotărîtor, aș spune, al conducerii auto pe baza gîndirii logice ■

VICTOR BEDA

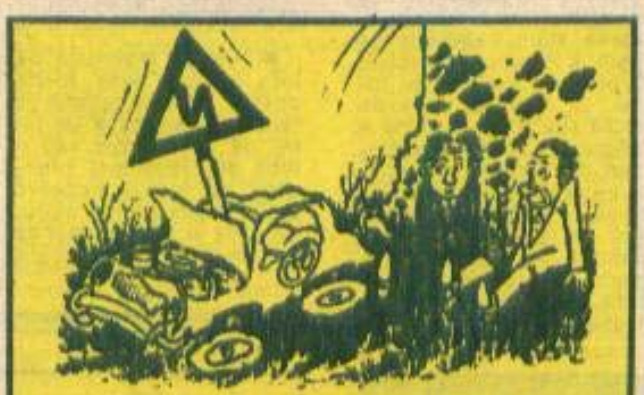

Acest indicator probabil că va folosi altora, așa că ar trebui să-l repunem la locul lui.

– Credeți-mă, copii, nu e cazul să ne mai gîndim și la alt program.

DEPĂȘIREA

Dintre numeroasele manevre pe care le execută un conducător auto, depășirea constituie primul loc în ceea ce privește gradul de complexitate, riscul și răspunderea pe care o implică. Atunci cînd dorim să depășim un vehicul care se deplasează în fața noastră cu o viteză mai mică decît cea admisă de lege pentru mașina condusă de noi, este bine să ne reamintim și să respectăm cu maximă atenție toate regulile ce privesc această manevră.

În primul rînd sînt necesare: asigurarea din față, apoi asigurarea din spate cu ajutorul oglinzii retrovizoare din habitaclu și a celor laterale, în mod deosebit a celei situate în stînga. (Atenție la „unghiul mort"!). După ce ne-am asigurat, semnalizăm depășirea, urmînd apoi dublajul, semnalizarea replierii și replierea pe dreapta.

Nu depășiți niciodată în curbe sau la urcarea unor pante cu vizibilitate redusă, iar pe timp de ceață depășirea nu trebuie efectuată decît în cazuri de forță majoră, luînd toate măsurile de precauție.

Este bine să semnalizați depășirea chiar și atunci cînd urmează să treceți pe lîngă un pieton ce merge pe marginea suprafeței carosabile. La depășirea persoanelor care se deplasează cu bicicletele, este recomandabil să se reducă viteza autovehiculului și să se mărească distanța laterală.

Înaintea fiecărei călătorii este strict necesar să se verifice dacă lămpile de semnalizare a schimbării direcției de mers funcționează perfect.

Mic ghid al automobilistei amatoare

1. Cînd plecaţi la drum...

La plecarea în drumeţie cu maşina planificaţi-vă în aşa fel timpul încît să ajungeţi cît mai devreme la destinaţie, să nu vă surprindă înserarea, cînd vizibilitatea este mult redusă • Alegeţi-vă itinerarul cel mai puţin aglomerat, căutaţi trasee noi, chiar dacă sînt mai ocolite faţă de cele principale, arhicunoscute, dar sînt interesante prin ineditul lor şi cu un trafic mai puţin intens • În timpul opririi este bine să ridicaţi capota pentru a controla sumar starea motorului, nivelul lichidului de răcire, al lichidului de frînă şi al uleiului. Totodată, trebuie controlate pneurile, pentru a depista eventualele dezumflări • Pe parcursul călătoriei, păstraţi-vă calmul şi buna dispoziţie, atît dv. cît şi pasagerii din maşină. Nu vă certaţi cu ceilalţi participanţi la trafic. Ajutaţi-i pe cei ce au efectuat manevre greşite să iasă din impas • Oboseala la volan depinde de durata conducerii, de dificultatea traseului, de aglomeraţia şoselei şi de condiţiile meteorologice. Fenomenul de somnolenţă se instalează cel mai adesea între orele 24 şi 6 dimineaţa.

2. Trusa cu piese de schimb

În trusa cu piese de schimb din portbagajul autoturismului, îndeosebi în călătoriile mai lungi, este recomandabil să aveţi: un set de bujii, rezistenţe fuzibile, o curea de ventilator, o bobină de inducţie, o pompă de benzină, un distribuitor complet (sau un rotor, un capac, un set de „platine", un condensator şi un conductor cu izolaţie flexibilă), un cablu de acceleraţie şi altul de ambreiaj.

3. Circulaţia pe timp nefavorabil

Condiţiile meteorologice, în special cele din timpul toamnei sau iernii — ploi, lapoviţă, ninsoare, polei, gheaţă etc. — pun la grea încercare conducătorii auto, determinîndu-i să-şi sporească spiritul preventiv. Încă înainte de sosirea sezonului rece, este necesar să fie luate următoarele măsuri: • înlocuirea pneurilor uzate şi menţinerea presiunilor prescrise în cartea tehnică a autoturismului • verificarea stării capetelor de bară, a jocului de la volan, precum şi a eficienţei frînei de serviciu pe toate roţile şi a frînei de mînă • asigurarea bunei funcţionări a instalaţiei de încălzire-dezaburire • completarea cu antigel a instalaţiilor de răcire • umplerea vasului spălătorului de parbriz cu următoarea soluţie, care are punctul de îngheţare în jur de —30 de grade C: 500 ml de apă distilată, 500 ml de spirt medicinal, plus 5—6 picături de Deval.

Plecînd la drum pe timp nefavorabil, trebuie avute în vedere următoarele precauţii: • coreiaţi viteza autovehiculului cu starea drumului şi ceilalţi factori care influenţează condiţiile de circulaţie • pe drumurile cu aderenţă redusă, rulaţi cu viteze moderate, fără viraje şi frînări bruşte • protejaţi pietonii imprudenţi care se deplasează pe partea carosabilă • noaptea, precum şi atunci cînd este ploaie, ninsoare sau ceaţă, este recomandabil ca deplasările cu maşina să se limiteze la strictul necesar, iar în zilele cu viscol, nu vă aventuraţi pe drumuri lungi, pentru că riscaţi să vă înzăpeziţi departe de aşezările urbane sau rurale.

4. Pentru economisirea carburantului

• Turarea motorului pe loc, în gol, este foarte costisitoare, irosindu-se fără rost benzina • Un filtru de aer murdar sau o tobă de eşapament înfundată au efecte negative atît în funcţionarea motorului, cît şi în consumul de carburant • Rularea cu un pneu în care presiunea este ceva mai scăzută determină creşterea consumului de carburant cu cel puţin o jumătate de litru la suta de kilometri • Mersul îndelungat cu şocul tras duce la o mare risipă de benzină • Circulînd cu o viteză foarte ridicată, să zicem 120 km/h, pe lîngă pericolele pe care le presupune, înseamnă creşterea costului de deplasare de trei ori, faţă de rularea cu o viteză de cca 60—70 km/h • Cu cît o maşina este mai încărcată, cu atît consumul este mai mare, mai ales atunci cînd încărcătura se află deasupra, pe portbagaj ■

Rubrică realizată de
AUREL BĂBEANU

CULOAREA MAŞINII NOASTRE

Este bine să se ştie că în siguranţa traficului rutier culoarea contează într-o mare măsură. Culorile cele mai vizibile sînt: albul, galbenul deschis şi portocaliul, după care urmează galben închis, gri deschis, albastru deschis, roşu aprins, cafeniu deschis, verde deschis, gri închis, roşu închis, albastru închis, negru şi verde închis. Pe timp de ceaţă, culorile închise se disting cel mai greu.

TRUCURI AUTO

• Iarna pot fi folosite, fără nici un pericol, şi anvelopele vulcanizate, cu condiţia ca profilul benzii de rulare a acestora să fie corespunzător • Pentru a trage cu mai multă uşurinţă maneta de şoc, înainte de pornirea motorului, la „Dacia" 1300 sau 1310, apăsaţi concomitent cu piciorul asupra pedalei de acceleraţie • Cîteva felii de cartof sau de măr frecate pe parbriz, geamuri sau luneta ajută la dezaburire.

STÎLPUL BUCLUCAŞ

Ajunsă acasă, soţul o întreabă mirat pe soţie:

- Ce s-a întîmplat, dragă, cu maşina noastră de-i atît de strîmbă?!

- Ehei, dacă ai vedea şi stîlpul cum arată.

- Sper că nu aceasta este căciuliţa pe care ţi-am tricotat-o de Anul Nou?!

HOMO VESTITUS

Un zoolog englez din secolul de față, și anume Desmond Morris, susține că există în lume exact 193 specii de maimuțe, 192 dintre acestea avîndu-și corpul acoperit cu păr și numai una singură este lipsită de acest privilegiu al naturii. Este vorba desigur despre aceea care s-a autointitulat Homo sapiens. Nu știu în ce măsură statistica lui Morris este riguros exactă, dar ceea ce știu absolut sigur este că omul reprezintă singura vietate, dintre toate vietățile pămîntului, care se îmbracă. Așadar, singura care poate fi etichetată cu atributul generic de Homo vestitus.

Funcțiile primare și fundamentale ale veșmintelor, funcții care își păstrează valabilitatea și în zilele noastre, sînt acelea de protecție și de conservare. Într-adevăr, veșmintele ne protejează de agresiunea unor factori chimici, mecanici și mai ales termici. Protecția împotriva căldurii exterioare, de exemplu, este condiționată nu numai de calitatea și cantitatea materialului folosit, ci și de culoarea sa. Dacă, din acest punct de vedere, notăm cu cifra de 100 cantitatea de căldură absorbită de o țesătură de culoare albă, această cifră va fi de 102 în cazul culorii galben deschis, 140 în cazul aceleia galben-închis, apoi 142 la verde-deschis, 168 la roșu, 196 la albastru și mai mult decît dubiu, mai precis 208, atunci cînd țesătura este de culoare neagră.

Dar organismul uman, producînd în mod continuu căldură, asemenea unei sobe bine alimentate cu combustibil, tot în mod continuu ar pierde-o pe aceasta dacă n-ar exista veșmintele. De aici și funcția conservatoare a hainelor. S-a făcut deja demonstrația, de pe poziții riguros științifice, că, datorită veșmintelor, organismul uman poate păstra circa 1/3 din totalitatea energiei calorice, treime care în lipsa lor s-ar pierde iremediabil pe calea conducției și a radiației. Am produce însă o gravă eroare dacă am reduce funcțiile și rolul veșmintelor doar la cele două menționate pînă în prezent. Astfel, din capul locului subliniem faptul că veșmintele se constituie din anumite puncte de vedere într-un autentic limbaj, într-un autentic alfabet, în ele putîndu-se citi ca într-o carte. Știm în acest sens că veșmintele exteriorizează condițiile climatice, ocupațiile de bază, caracteristicile etnice, psihologice, gusturile artistice, ca și starea socio-economică a diverselor colectivități umane. Știm, de asemenea, că veșmintele se constituie și în argumente istorice. Astfel, marile asemănări dintre costumul nostru popular de la sate și acela al dacilor, costum imortalizat pe Columna lui Traian, ca și pe Monumentul de la Adamclisi, confirmă într-o manieră de necontestat continuitatea românească pe aceste meleaguri. Tot istoria furnizează argumente atestînd faptul că veșmintele exteriorizează incontestabil influențe politice și sociale. Moda claselor dominante din statele puternice s-a impus cu autoritate în perimetrul acelora mai slabe, dependente de ele. Franța, de exemplu, își impune supremația din acest punct de vedere în apusul Europei în secolele XV și XVI, supremație pe care însă Spania, devenită între timp mai puternică, i-o spulberă în secolul următor, așadar în secolul al XVII-lea. Ca să ne referim, din acest punct de vedere la noi, vom preciza că influențele turco-bizantine s-au resimțit nu numai pe plan politic, social, economic și cultural, ci și pe plan vestimentar multă vreme.

Merită de a aminti faptul că cei puțin în antichitate ca și în evul mediu, veșmintele marcau sever nete categorii sociale. Acela care, în perimetrul respectivelor epoci, își permitea capriciul sau fantezia de a purta un veșmînt confecționat din purpură, spre a dobîndi prestanța sau prestigiul pe care îl inducea un asemenea veșmînt, risca incomparabil mai ușor să-și piardă capul decît să obțină prestanța spre care rîvnea. Funcțiile simbolistice ale veșmîntului sînt de o mare varietate. Mult mai importante sînt însă acelea sociale ale acestuia, motiv pentru care vom zăbovi mai mult asupra lor.

Astfel, pentru observatorul atent, veșmîntul indică situația și apartenența socială a cuiva, precum și activitățile pe care le desfășoară acesta, ca și obligațiile cărora le este tributar etc.

Totuși, cele mai interesante aspecte din exegeza veșmîntului țin de stricta condiționare a acestuia, de psihologia aceluia care îl poartă. Astfel, după Pallis, omul se îmbracă conform rolului pe care acesta se simte chemat de a-l juca, veșmîntul dîndu-i posibilitatea ca să se simtă „cum îi place lui să se închipuie". Veșmîntul contribuie pregnant la afirmarea propriei noastre personalități, la afirmarea propriului nostru eu. Prin felul de a ne îmbrăca, ne exteriorizăm propriul psihic și propria personalitate, fiecare detaliu vestimentar ținînd să scoată în relief aspecte din propria noastră constelație psihică. Aparent fără importanță, detaliul vestimentar pe care ni-l alegem ne individualizează. Veșmintele apoi, exteriorizează, pentru observatorul atent, dispozițiile, aspirațiile, ca și temperamentul.

Alchimia veșmintelor este extraordinară, ele putîndu-ne întineri sau, dimpotrivă, matura, învesteji sau, dimpotrivă, întrista, înfrumuseța sau, dimpotrivă, urîți. Un costum se poate confunda adesea cu propria-ți personalitate și, dezbrăcîndu-l pe acesta, este ca și cum te-ai dispensa pe moment de însuți eul tău. Psihologia individuală transpare uneori uimitor de bine în vestimentație, în felul nostru de a ne îmbrăca. Din acest motiv, în veșminte se poate citi, într-adevăr, ca într-o carte, după cum am afirmat la începutul acestui articol. Nu este, așadar, nici o exagerare din a afirma că veșmintele reprezintă prelungiri exterioare ale reliefurilor noastre psihologice, ca și ale activităților noastre dominante. În aceeași măsură, tot veșmintele exteriorizează și pe omul disimulat din noi, ele putînd sugera pînă și caracterul ascuns al aceluia care le poartă.

Virstnicii, de exemplu, exploatează în mod firesc funcția de retușare proprie veșmintelor.

Vorbind despre veșminte, nu putem evita de a vorbi, fie și în treacăt, despre această tradiție de moment ce poartă în sine necesitatea de a i te conforma, care este moda, în accepția lui Goethe. Definită ca fel de a se îmbrăca al oamenilor, într-o anume perioadă, mai mult sau mai puțin îndelungată, moda se constituie vrînd, nevrînd, într-o convenție din care nimeni nu te eliberează. Moda, deși a fost adeseori în conflict dur cu sănătatea, nu a putut fi totuși îmblînzită de medicină și nici de adevărurile cele mai elementare. Știm în acest sens din istorie de chinurile supraomenești la care s-au supus de bună voie femeile, în proporție de masă, și asta secole de-a rîndul, pentru a-și confecționa o talie de viespe.

Deși veșmintele secolului nostru se caracterizează printr-un plus evident de mobilitate acordat trupului, și implicit spiritului, moda acționează pe alte planuri cu o irezistibilă fascinație și adeseori cu o forță asemănătoare talfunului. Și cum ea acționează în virtutea unei certe psihologii a maselor, avem toate motivele de a crede că veșmintele nu sînt numai niște simple atribute exterioare, străine de natura persoanei care le poartă și de epoca în care trăiește ■

ARCADIE PERCEK

– Ei, acum ne dezbrăcăm puțin?...

DIN LUMEA COLECȚIONARILOR

PASIUNI CARE ÎNFRUMUSEȚEAZĂ VIAȚA

Lumea acestor oameni, pe care i-am întîlnit în diferite locuri din țară, este una guvernată de simplitatea unor pasiuni care s-au împlinit în timp. Nu s-au gîndit niciodată la publicitate, ci la un lucru serios, care dă sens superior muncii lor. Au căutat, după pricepere, și pentru asta s-au instruit, să întemeieze colecții pentru ca, în timp, să protejeze, să conserve, să ferească de diverse intemperii obiecte sortite uneori dispariției. Obiecte nu neapărat valoroase, bănește vorbind, ci obiecte care capătă valoare, în vreme, în mintea acestor colecții.

Mulți dintre colecționari sînt azi pensionari. Dar pasiunile datează încă din tinerețe, de pe vremea cînd activau în diverse locuri de muncă. Ajunși la pensie, și-au continuat să trăiască și să-și înfrumusețeze viața cu aceste pasiuni. Unii dintre ei au devenit chiar posesorii unor colecții originale, formate din obiecte create cu propriile mîini. Alții, pentru care pasiunea nu cunoaște limite, și-au transformat casele în muzee. O parte dintre aceștea figurează chiar în circuitele naționale de turism. Colecțiile lor transmit, cred, tocmai sensurile bogate din interiorul acestor pasiuni.

• Colecționarul **Constantin Gruescu**, azi pensionar, fost tehnician minier, a început să strîngă eșantioane de minerale din 1945. Colecția sa reunește peste 10 000 de exponate. Din 1967, el a deschis o expoziție permanentă de mineralogie estetică în propria sa casă, la Ocna de Fier, județul Caraș-Severin, pe care și-a amenajat-o ca muzeu. De-a lungul anilor, a prezentat o serie din valoroasele sale exponate în cadrul unor expoziții. A făcut donații unor muzee, instituții de învățămînt superior, liceal și general, precum și Institutului Geologic din București. Constantin Gruescu este și un pasionat cercetător. El este membru al Societății de Științe Geografice din R.S. România și al Asociației Internaționale a Mineralogilor de la Basel (Elveția).

• Știți că la etajul șapte al unui bloc din București există un aeroport? În apartamentul fostului pilot, azi pensionar, **Ioan Botezatu**, există o colecție alcătuită din peste 350 de machete de avioane. Ioan Botezatu s-a născut în 1929 la Iași, a zburat circa 8,5 milioane de kilometri, echivalentul a 15 000 de ore, numai pe liniile externe ale companiilor TAROM și LAR. Fiul său, de asemenea pilot, continuă tradiția familiei.

• Ați auzit de „Muzeul de sub poartă"? El există la numai 10 kilometri de Bistrița, orașul de reședință a județului Bistrița-Năsăud, în comuna Livezile. Întemeiat de **Ioan Rus**, contabil, administrator, inventator, azi pensionar, în vîrstă de 75 de ani, el reunește numeroase colecții interesante de ceramică, costume populare, unelte de gospodărie, documente, cărți, reviste, o serie de obiecte ce au aparținut poetului pașoptist Andrei Mureșanu. Un punct de atracție inedit îl constituie camera cu jucării pentru copii, confecționate numai din... hîrtie

• **Vladimir Iavorovsky** este medic la Centrul sanitar antiepidemic din orașul de pe malurile Begai. Întîia pasiune a fost călăria. Fiul său, Alexandru, a devenit campion național la obstacole, la ediția din anul 1982, desfășurată la Sibiu, unde a concurat cu caii „Efendi" și „Beduin". Cea de-a doua pasiune o constituie partea sportivă, cavalerească a artei militare. El a devenit un cunoscut colecționar de uniforme, caschete, căciuli, căști coloniale, medalii și decorații, precum și a sute de soldați de plumb, îmbrăcați în uniformele multor armate ale lumii.

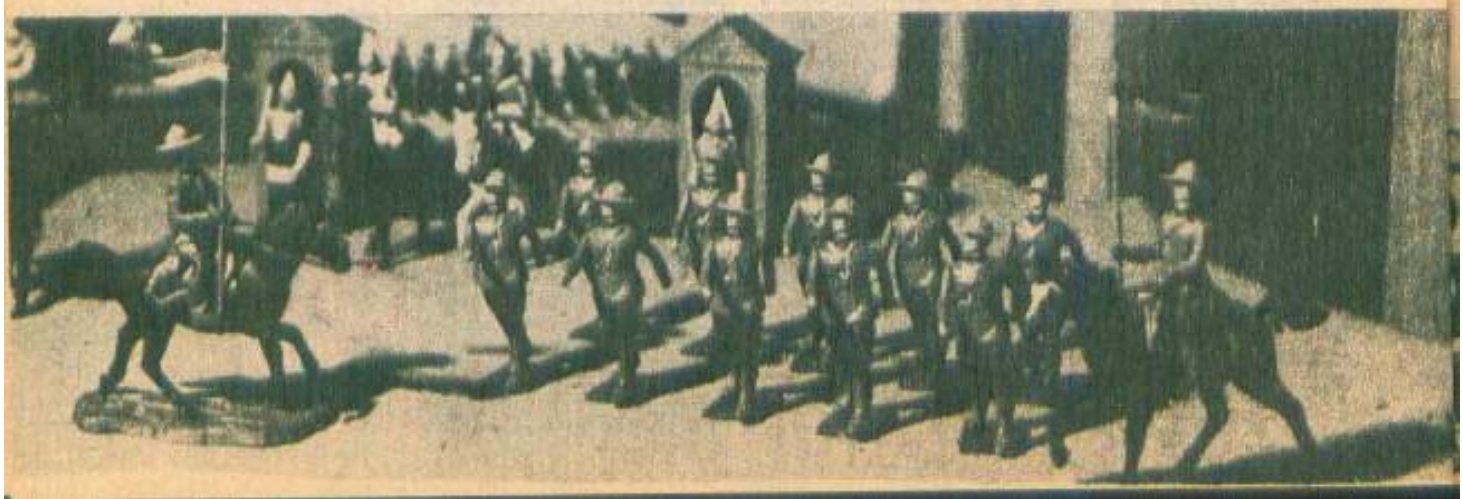

• Colecția de cactuși din zona Americii de Sud, în special din Peru, Argentina și Chile, peste 1 500 de exemplare, în 133 de varietăți, dintre care se detașează Austrophytum Mioristigma, Brachycolicium Tilcarenze, Mamillaria, o puteți vizita la Timișoara, întrebînd de soții **Ilie** și **Magdalena Botnar.**

• „Fac parte dintr-o familie de oameni mînați în permanență de curiozitate", îmi spunea, în urmă cu cîțiva ani, **Toader Hrib**, din comuna Arbore (județul Suceava), autor, printre altele, al unei cărți, „Cronica de la Arbore", tipărită în două ediții de către Editura „Junimea" din Iași. Dar numele lui Toader Hrib, un țăran autodidact, născut la sfîrșitul secolului trecut, se leagă de muzeul amenajat în propria casă. Vizitatorii pot vedea aici numeroase obiecte de real interes. Impresionează scara șeii unui vestit haiduc, Darie, fluierele și cimpoaiele vechi, o jumătate dintr-o cheie uriașă, găsită pe locul casei lui Luca Arbore, portarul cetății Suceava, o bogată colecție de ceramică și sticlă pictată.

• Într-un apartament din Piatra-Neamț, în care locuiește operatorul chimist **Ion Cârnu**, am întîlnit o interesantă colecție de discuri, peste 1 200 de exemplare, pe care se pot auzi voci ale lui Caruso, Nelli Melba, Ruffo, Leonard și concerte susținute de Thibault, Cortot, Enescu, Grigoraș Dinicu, Selma Kurtz, Leo Slezak etc. Acestei colecții i se alătură cîteva zeci de aparate de înregistrare și redare a sunetului: fonografe, patefoane, gramofoane, fabricate după 1900, de case ca „Royal Empire", „Odeon", „Columbia".

• **Dan Bonjug**, din București, de profesie mecanic, este un mare iubitor de păsări exotice. Membru al Asociației Centrale „Exotica", el deține cea mai mare colecție de papagali din țară. Exemplarele, o parte răsplătite cu medalii de aur la expoziții naționale și internaționale, sînt îngrijite de el împreună cu soția și cu cei doi copii ai săi: Ana-Maria și Daniel.

• **Valeriu P. Vaida** este un foarte bun cunoscător al folclorului din ținuturile Transilvaniei. Azi pensionar, el a fost mulți ani director al Centrului județean de îndrumare a creației populare Mureș. Este posesorul unei bogate colecții de instrumente și unelte casnice populare, de ceramică, de publicații și cărți vechi. În biblioteca sa se află un exemplar din prima culegere de folclor, „Poezii populare", editată în 1885, sub îngrijirea lui G. Dem. Teodorescu, un minunat exemplar din „Psaltirea de la Rîmnic", alcătuită în 1764, numeroase cărți cu autografele unor mari personalități, ca George Enescu, Tudor Arghezi, Marin Preda etc. Alături de acestea stau și două cărți ce poartă semnătura lui Valeriu P. Vaida.

• Pasionat instrumentist, a făcut parte, un timp, din orchestra Filarmonicii din Timișoara, **Cornel Suboni**, inginer, doctor în fizică, este și azi un îndrăgostit de viori. Teza sa de doctorat a avut ca temă, nu întîmplător, „Cercetări despre bazele fizice și tehnice în construcția viorii, pentru obținerea parametrilor de calitate". El este preocupat de problemele de recuperare a unor viori valoroase deteriorate din diferite motive. De-a lungul anilor, a restaurat, gratuit, peste 1 000 de asemenea instrumente. Tot el a donat Muzeului de Etnografie din Timișoara o colecție alcătuită din peste 100 de piese componente din construcția unor viori.

Rubrică realizată de
MARIAN CONSTANTINESCU

Costume pentru filmul „NEAMUL ŞOIMĂREŞTILOR"

Tomina, nume sub care este cunoscută în cinematografie **Florina Tomescu**, *este autoarea costumelor a peste 30 de filme, între care „Moara cu noroc", „Afacerea Protar", „Valurile Dunării", „Neamul Şoimăreştilor", „Duminică la ora 6", „Reconstituirea", „Facerea lumii", „Mama", „Actorul şi sălbaticii" etc.*

Am invitat-o să ne povestească cum a realizat costumul unuia dintre personajele filmelor sale, costum mai deosebit, într-un anumit fel.

„Pentru unele costume, cum a fost cel al Doamnei Movilă (din filmul „Neamul Şoimăreştilor") din momentul încoronării fiului ei, Constantin, filmare ce s-a desfăşurat la mînăstirea Sucevița, a fost transpus în realitate chiar costumul existent în frescа acelei mînăstiri. Doamna figurînd în familia ctitorului, soțul ei, Domnul Eremia Movilă, cu cei doi copii alături. Mantia domnească pentru încoronarea lui Constantin a fost confecționată după un model aflat pe o broderie existentă în muzeul mînăstirii, reprezentînd pe Eremia Movilă. (Presupunînd că o haină de brocart atît de scumpă poate să treacă moștenire fiului pentru o asemenea împrejurare). Au fost confecționate atunci, pentru prima oară la noi, o serie de imitații de brocarturi în atelierul «Decorativa» din București, prin suprapuneri de materiale decupate pe catifea, lamé, mătase, cu broderii speciale, plate sau în relief, pentru a da viață acestor țesături. Mantia Doamnei Movilă a fost mai întîi croită și apoi brodată, apoi rebrodată cu aplice de catifea verde de mătase pan, cu lamé auriu și șnur de aur, ce contura modelul brocartului, cu galoane de pasmanterie de aur, rebrodată cu perle pe mîneci și de-a lungul feței, întocmai ca frescа. Pentru secvența în care doamna Movilă (în rol Dina Cocea) își scoate bijuteriile și le aruncă pe masă în fața consiliului nobililor polonezi, oferindu-le drept plată pentru armata ce urma să-i aducă pe tronul Țării Moldovei fiul, erau necesare bijuterii care să poată rezista în prim plan la confruntarea cu aparatul de filmat și la credibilitatea în valoarea acestora. Două colane le-am realizat chiar eu în atelierul din Buftea, dar celelalte lanțuri masive de aur, brățări, inele care trebuiau să fie în spiritul epocii respective, cu monturi speciale, nu puteau fi înlocuite ușor cu altele asemănătoare. Ne-a ajutat Banca Națională. Împrumutîndu-ne bijuterii autentice, transportate în seifuri speciale la filmări. Pentru «Neamul Şoimăreştilor» am elaborat schițele personajelor principale și secundare, costumele și toate interioarele, între care Curtea Domnească a lui Tomșa și Palatul din Suceava, cu sala de bal și sala de consiliu. Toate acestea implicau o bogată și diversificată figurație. Pentru documentarea necesară confecționării costumelor boierești ale Sfatului Domnesc de la curtea lui Tomșa, am beneficiat de îndrumarea Corinei Nicolescu, un erudit cercetător în arta evului mediu, care ne-a arătat mantii boierești autentice, aflate în atelierele de recondiționare și reconstituire ale Muzeului de Artă al R.S.R.

Astfel, am putut «vedea» pe viu țesături, pasmanterii, mînecare, brîie, inele, alte obiecte, chiar din vremea în care au avut loc evenimentele arătate în film ■

ANETA POPESCU

Cum se face un decor

Publicul s-a obișnuit să admire actorii fără să se gîndească întotdeauna că starea de confort sufletesc cu care ies dintr-o sală de spectacol se datorează și lumii gîndite de scenograf jur-împrejurul artistului preferat. Cu gîndul la această mică-mare nedreptate, m-am adresat **Floricăi Zamfira**, de peste trei ani scenograf la Teatrul din Reșița, rugînd-o să răspundă, desigur sumar, la întrebarea cum se face un decor.

Așadar, cum se face un decor? O idee excelentă poate adăuga noi sensuri însăși concepției dramatice. Astfel, „Un băiat iubea o fată" a lui M. Ștefănescu a devenit, de fapt, o piesă reactualizată datorită nu numai revizuirii textului, ci și prin ideea de a crea un practicabil în pantă, din fier cornier, acoperit cu foi din plexiglas și luminat de bedesubt cu reflectoare; plexiglasul a fost vopsit în tempera neagră și patinat astfel încît lumina care pătrundea prin fantele neacoperite de culoare crea atmosfera de clar-obscur a unei discoteci, străluminate de jocul sacadat al orgilor de lumină. Actorii dansau și cîntau pe această sui-generis podea, încălțați cu niște pantofi cu o aderență specială adecvați mișcării pe foliile din plexiglas - și uite, o nouă problemă rezolvată de scenografi!

Într-o cetate a siderurgiei, sigur că spectacolele dedicate slujitorilor acestei profesii au un statut de cvasipermanență. Iată de ce este și dificil să vii cu noutăți, să faci inovație într-un subiect gata-gată să intre sub incidența nefastă a banalului. Tocmai de aceea,ropotele de aplauze și vilva pe care a făcut-o printre oțelari și printre cunoscătorii în domeniu una din ideile scenografei Florica Zamfira au fost justificate. Astfel, autenticitatea unei cuve de oțelărie pe scenă poate să se nască din îmbrăcarea formei de polistiren în staniol, din plasarea pe fundul acesteia a două ventilatoare, ale căror curenți de aer să proiecteze în sus și să facă să joace, aidoma unor flăcări, fîșiile subțiri de tul roșu, prinse cu sîrme. Impresia de real s-a creat și cu ajutorul proiectorului cu lumină roșie, fixat deasupra cuvei.

Un scenograf se poate ocupa uneori și de tapițerie, și asta înseamnă, de pildă, că montează ramele din lemn și bate cuie cu ciocanul și întinde pînza și că - de are talent de pictor, și sigur că-i musai să aibă! - pictează pe pereți din pînză o pădure. O asemenea pădure și poiană au reprezentat decorul basmului „Cătălin cel drept și iepurașul cel înțelept" al lui Ion Vărară, piesă ce a făcut furori în această primăvară, nu numai printre copiii reșițeni, ci și printre proprii lor părinți și bunici.

În „Poetica" sa, Aristotel susține că „Sofocle... a introdus decorul scenic (skenographia)". Arhitectul roman Vitruvius atribuie invenția decorului lui Eschil. Și iată că părinții scenografilor sînt antici, în vreme ce fiii lor spirituali acoperă, cu fiecare spectacol, încă o filă din istoria bogată a acestei arte de a ști să creezi o lume ■

AURORA INOAN

ÎNTÎMPLĂRI CU HAZ POVESTITE DE ACTORI...

De-ale spectatorilor...

Spectatorii sînt formidabili! Reacțiile lor spontane, și duioșia lor ne emoționează mereu și mereu...

Aplauze, zîmbete, încurajări, sentimentul că poți comunica atît de firesc cu publicul nostru drag și fierbinte! Să nu mă abat, însă, de la invitația de a povesti o întîmplare cu miez și haz. Iată, am să vă spun pe scurt cum am primit două complimente care mi-au făcut plăcere, amuzîndu-mă totodată. Într-un sat bănățean — cu un public de teatru de nivel citadin! —, la sfîrșitul unui spectacol, o bătrînică m-a așteptat la ieșire, ca să mă cunoască, să-mi atingă brațul, spunîndu-mi „am vrut să văd cîtă putere ai dumneata, că parcă ai fi la box"... Dincolo de haz, cîtă dreptate avea mătușica! Al doilea compliment, de astădată, e drept, indirect și neintenționat, l-am primit de la o persoană cunoscută întîmplător, care îmi împărtășea opiniile despre un spectacol de la „Comedia", în care jucasem și eu, interpretînd rolul unei băbuțe știrbe și deformate de reumatism, care intrase în scenă de vreo 6 ori. El, după ce mi-a spus cam tot ce dorea, m-a întrebat senin: „Nu știți cine o fi jucat în rolul băbuței?" Și atunci, mi-am zis: Bravo Stelo!

STELA POPESCU

Florența și Virgiliu

Jucam alături de Costel Constantin, să fie vreo 15 ani de-atunci, în piesa lui Virgil Stoenescu „Moartea ultimului golan", pe scena „Național"-ului bucureștean. O piesă ce s-a bucurat de succes, la care cred că și noi am contribuit puțin. În fine, plecăm într-o vară cu trupa în turneu, în Italia, cu piesa „Regele Lear", în care eu și Florin Piersic făceam figurație. La Florența, la sfîrșitul reprezentației, un grup numeros de tineri ne-au așteptat entuziasmați, dorind să stăm de vorbă. O fată îl întrebă la un moment dat pe Ovidiu Iuliu Moldovan dacă noi, adică eu și Florin, sîntem chiar figuranți. Vă închipuiți ce mutre am făcut... Și într-o italienească, pe care numai la bazar o poți învăța, eu am zîmbit subțire și, mîndru, m-am apucat să le explic că, de fapt, sîntem chiar actori. De exemplu, eu, iată, la București, interpretez un rol important și principal în — și aici i-am dat gata — „La morte del ultimo vagabondo" di Virgiliu. Pe Stoenescu l-am lăsat cu modestie de-o parte. Le-am cîntat cea mai superbă admirație și încîntare pe chipurile simpatice. De, mai aveau unele lacune băieții!

CONSTANTIN DIPLAN

Umeri de vatelină...

Mult timp n-am priceput cărui fapt îi datorez succesul în rolul comisarului din filmul „Actorul și saltimbancii"... Însăși distribuirea mea în acest rol m-a surprins. Tipologic, comisarul era o schemă fixă, de bărbat puternic și cu pălăria pe o sprînceană, de erou așa cum eu nu sînt. Mi-au dat să îmbrac o haină cu umeri falși de vatelină și m-au încălțat cu niște pantofi cu tocuri mai înalte. Toate astea trebuiau să-mi făurească o statură mai impunătoare, să-mi confere prestanță și aplomb. La o probă de costum, cînd am coborît cîteva trepte ca să mă vadă regizorul, m-am împiedicat incomodat de pantofi, și i-am căzut la picioare. M-am ridicat, m-am scuturat de praf și i-am declarat: „Ori ele (hainele) ori eu!" Și am jucat fără blindaj de vatelină și fără tocuri înalte. Rolul mi-a adus o neașteptată, mărturisesc, dar imensă satisfacție. Am fost alături de Toma Caragiu!

MIRCEA DIACONU

Poveste cu... cai

Greu ne-a mai fost în vara fierbinte, cînd am filmat în „Pentru patrie", un film de două serii despre războiul de la 1877. De șase ori pe zi, într-un praf ce se ridica deasupra noastră ca o ceață, luam pieptiș dealul Crucea... Reușita filmului și micile întîmplări care au rămas pe undeva încrustate în memorie ne-au dat însă satisfacție. Dar să vă povestesc una dintre ele. Ultima zi de filmare a avut nici mai mult, dar nici mai puțin, de 24 de ore încheiate: a început sîmbătă la ora 6 dimineața și s-a sfîrșit duminică la aceeași oră... A fost cu adevărat un maraton epuizant... În fine, pe la 3 noaptea, deci după 17 ore de „război", ne aflăm adunați cam 4 000 de oameni, repartizați pe formații de luptă, în așteptarea cuvîntului magic, și izbăvitor pentru toți, MOTOR! Urma să se filmeze cu 4 aparate simultan, fiecare înregistrînd pe peliculă mișcarea cîte unui grup care își schimba poziția. Totul era bine pus la punct, ne știam fiecare dintre noi „rolul", Sergiu Nicolaescu trebuia acum să ne dea semnalul pentru a scrie finalul acestei veritabile superproducții. Atenție! Toată lumea la posturi! Motor! După doar cîteva secunde, însă un „STOOP!" ne-a oprit avîntul. Cavaleriștii, conduși de colegul meu, actorul

Vladimir Găetan, pierduseră startul şi, deci, masa de oameni pusă deja în mişcare trebuia readusă pe poziţiile iniţiale, totul reluat, etc, etc... „Ce se întîmplă, Găetane?!" am auzit cu toţii vocea regizorului. În liniştea care a poposit peste mulţime, răspunsul nu s-a lăsat aşteptat: „Mi-a adormit calul!". După 17 ore de filmare, în noaptea caniculară de vară, am izbucnit, fireşte, cu toţii într-un imens şi răcoritor hohot de ris!

EMIL HOSSU

Ucenicul vrăjitor

Ideea îmi venise într-o splendidă dimineaţă. Am întors-o pe toate părţile. Mergea, zău că mergea. I-am convins apoi pe toţi cei care ar fi putut să creadă în reuşita ei şi, iată-mă, mai repede chiar decît m-aş fi aşteptat în visele mele cele mai frumoase, în faţa componenţilor Filarmonicii ploieştene. Ce să vă spun? M-au primit ca pe un dirijor strict autentic, manifestîndu-şi adeziunea şi simpatia, bătînd cu arcuşurile în pupitre. Eram copleşit... Am făcut eu liceul de muzică, ştiu să cînt şi la vioară, dar pînă la Karajan, să zicem, mă despărţeau cîţiva ani (luminaţi). Mi-am dat seama de agreabila şi intenţionata confuzie şi, la prima repetiţie, nici n-am cutezat să urc pe podium; l-am invitat pe concert-maistru. În curînd, însă, am format o echipă extraordinară, unită de munca făcută cu plăcere, cu bucurie. Vrînd, nevrînd, le ofeream şi colegilor mei un spectacol nu numai publicului...

Într-o seară, unul dintre ei, poate amuzîndu-se cu anticipaţie, a intrat în scenă fără instrument şi şi-a dat seama cu stupoare, cînd eu eram pe punctul de a da tonul. Am recepţionat mesajul, am făcut un semn discret şi cineva i-a adus instrumentul din culise. Altă dată mi-au făcut o mare surpriză, de mi-a zvîcnit o clipă inima, sub frac, de ce să nu recunosc. La un anumit moment, orchestra s-a ridicat în picioare şi cei ce trebuiau să interpreteze la instrumente au cîntat din voce. Am rîs cu toţii, alături de public, şi, pentru că ideea a fost bună, am preluat-o de atunci. Cu măsură, profesionalism şi umor au creat un moment spontan de mare surpriză şi virtuozitate. Filarmonica din Ploieşti este un partener formidabil!

RADU GHEORGHE

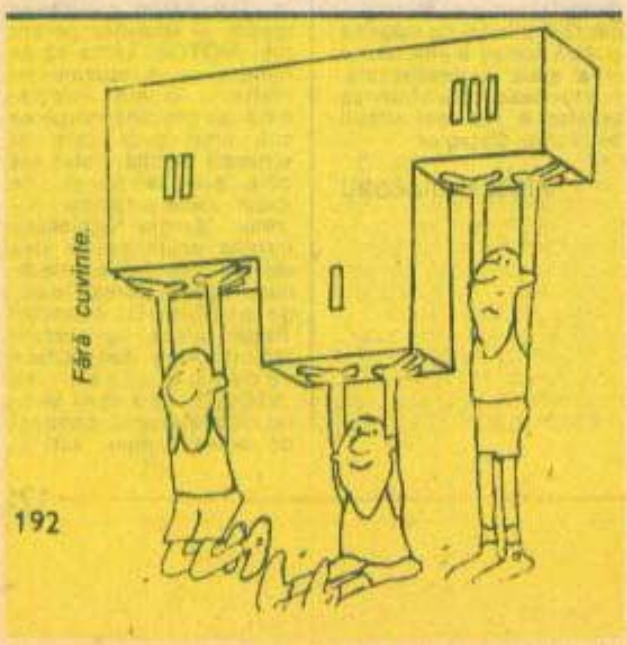

Fără cuvinte.

HANUL CU PURICI

(Poveste populară japoneză)

Era într-o vară. Un ţăran, pe nume moş Sasuke, avînd nişte treburi, îşi trase într-o zi încălţările şi o porni la drum. După ce merse o bucată trase la un han.

Numai că de, cum să vă zic, hanul ăsta era negru de purici şi toată noaptea n-a putut deloc să doarmă de-atîta pişcat usturător.

„Uff, la întoarcere iar trebuie să mă opresc aici, n-am habar ce-o să mă fac cu aşa pacoste!" mormăia moş Sasuke în timp ce-şi scărpina urmele de muşcături, roşii şi umflate. „Cumva, trebuie să fac vreo şmecherie".

Ziua următoare, după ce mîncă de dimineaţă, moş Sasuke îşi făcu repede-repede pregătirile de drum şi ieşi în sala cea mare a hanului.

— Hei, mătuşică!

La tejghea, singură, stăpîna hanului — o băbuţă — şedea căscînd gura la moşul nostru, care, cu o căutătură gravă, îi spuse:

— În casa asta a matale, nemaipomenit lucru, mare risipă se mai face...!

— Da' de ce, mă rog? — se miră baba.

— Vreau să zic că, uite, în satul meu spiţerul umblă după cumpărat purici. Plăteşte bine, nu glumă! Şi-atunci, mă-ntreb, cum se face că mata nu te-ncumeţi să vinzi?

Auzind ce vorbea, baba holbă ochii.

— Ce spui, domnule? o fi făcînd leacuri din purici...

— Da, da, întocmai.

— Ia te uită! Şi oare la ce-or fi bune?

— E un leac minune: junghiuri, tăieturi, buboaie, arsuri, cînd ţi-e înfundat nasul...

— Stai puţin, preacinstite! Vă rog, n-aţi binevoi să-mi cumpăraţi şi mie nişte purici?

— A, cum să nu, cum să nu? Peste trei zile o să poposesc din nou la hanul dumitale, pînă atunci dă-i bătaie şi vezi de-i prinde. O să-i iau cu mine în sat şi ţi-i vînd, poţi să fii sigură!

Zicînd acestea, moş Sasuke ieşi din han.

Şi uite aşa, trei zile după aceea.

Moşul se opreşte la hanul cu pricina — şi nici picior de purice! Baba se vede treaba că muncise zdravăn să-i prindă, căci putu să doarmă neîntors toată noaptea, fără nici o muşcătură.

A doua zi, moş Sasuke, fără să pomenească nici cît un purice, dădu s-o întindă din han.

Baba, mirată:

— Domnia voastră!... Domnia voastră!... şi-i apucă de mînecă.

— Ce-i, doreşti ceva?

— Păi, ăă... am prins o droaie de purici... Uitaţi-vă, ăştia! Nu mai binevoiţi să mi-i vindeţi? şi-i întinse o pungă de hîrtie.

— Ia să văd. Aoleu, grozăvie, asta da! Bravo, ai prins ceva, n-am ce zice!... spuse moşul minunîndu-se şi întinse respectuos punga înapoi babei.

— Deunăzi am uitat să-ţi spun ceva: puricii trebuie să-i împungi frumos cîte 20 pe-o ţepuşă. O ţepuşă, două ţepuşe, şi tot aşa, că altfel nu-i chip să le ţinem socoteala.

— ...

— În curînd o să trec din nou pe-aici... Faci mata ţepuşele, pe urmă îi străpungi, cu grijă, unul cîte unul. Vezi — mă bizui pe mata! Ei, atunci, mulţe plecăciuni!

Şi spunînd asta, moş Sasuke o şterse iute din han ■

Adaptare de
ION VIŞOIU

COPIII ÎMPOTRIVA FUMATULUI

Ministerul Sănătății din Brazilia a lansat un concurs de desene pe tema „Țigara — stinge această idee!", concurs la care au participat aproximativ 3 000 de copii de vîrste între 7 și 17 ani. Printre premianți s-au numărat Aleixandre de Castro, în vîrstă de 7 ani, în al cărui desen fumătorii erau atacați de copii. Isabela, 10 ani, a desenat pe Albă-ca-Zăpada primind de la Vrăjitoare un pachet de țigări în loc de mărul otrăvit. Fabricia Gonçalves, 14 ani, al cărei desen va fi reprodus sub formă de reclamă în stațiile metroului din Rio de Janeiro, a prezentat un tînăr în trei ipostaze: prima — gîndindu-se la țigară, a doua — imaginîndu-și cum arată plămînii lui saturați de nicotină și a treia — lăsîndu-se de fumat.

În sfîrșit, alți concurenți care au cîștigat cîte un trofeu au trimis desene sub care stătea scris: „Fumînd, ți se pare că ești frumos pe dinafară, dar devii urît pe dinăuntru", sau „Fumați ca să dovediți că sînteți bărbat, dar nu sînteți bărbat dacă nu dovediți că v-ați lăsat de fumat!".

CULMI POSIBILE ȘI IMPOSIBILE

- Să călătorești în Cosmos pe o... rachetă de tenis.
- Să zbori pînă la stele pentru a face o plimbare cu Carul Mare.
- Să produci dureri de cap unui... cap de pod.
- Să călărești pe un... cal de mare.
- Să salvezi de la înec un membru al... „Salvamarului".
- Să-ți servești prînzul dintr-o... farfurie zburătoare.
- Să cînți într-un cvartet compus din... trei persoane.
- Să te muște un leopard și să vezi peste tot numai... pete.
- Să nu reușești la examenul de canto deoarece ai luat o... notă prea joasă.
- Să faci să rîdă o... salcie plîngătoare.
- Să-i spui chelnerului că dorești o porție de somn și acesta să-ți aducă... un Ciclobarbital.
- Să ceri ceva pentru cap și să ți se ofere o... pălărie.

Ing. ION NEGREANU

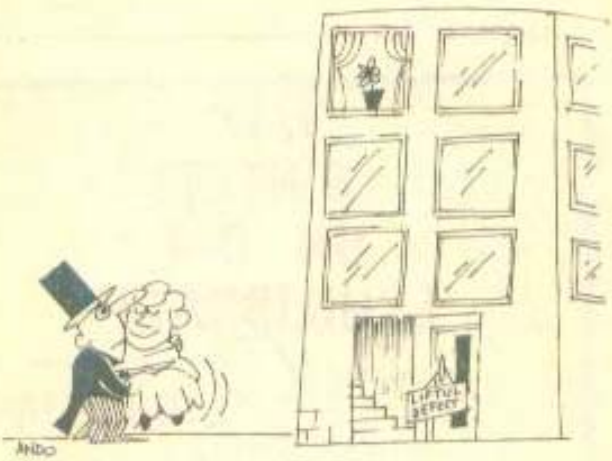

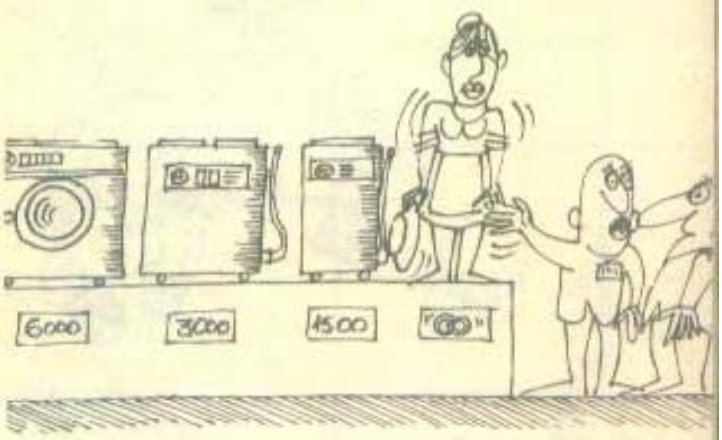

Desene de ANDO

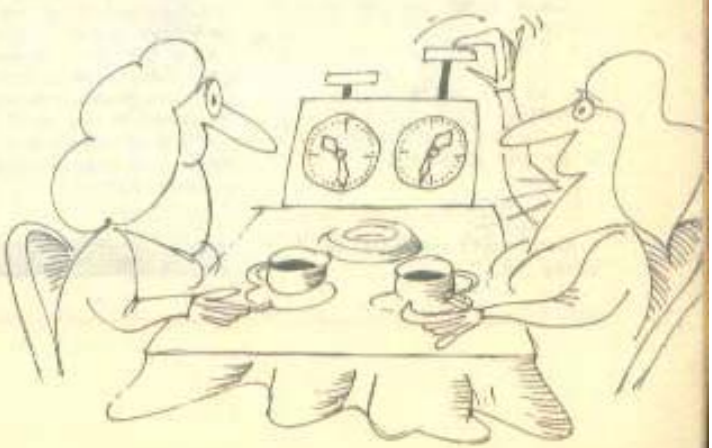

TEST
SÎNTEȚI UN OM ECHILIBRAT?

Vă prezentăm mai jos un test care a făcut subiectul interesului cititorilor din mai multe țări ale lumii, ei ridicînd problema reușitei în viață, care este strîns legată de echilibrul structurii umane, de posibilitățile de dezvoltare armonică a personalității prin intermediul muncii și creației. Scopul acestui test este acela de a-și releva fiecare structura, de a descoperi acele resurse interioare, care pot înlesni accesul la succes. Citiți și bifați răspunsul fără să stați pe gînduri. Apoi verificați rezultatele.

1. Ce preferați?
a. Să fiți căpitanul unui vas comercial?
b. Să fiți cosmonaut?
c. Să jucați tenis?

2. Dacă vedeți un om în pericol...
a. Îl salvați cu riscul vieții dv.?
b. Vă gîndiți la toate posibilitățile?
c. Alergați după ajutor?

3. Ce joc preferați?
a. Remi?
b. Scrabble?
c. Table?

4. Dacă sună telefonul vă gîndiți că...?
a. Vă caută de la serviciu?
b. Vă caută un prieten?
c. S-a întîmplat ceva neplăcut?

5. Dacă aveți o ședință importantă...
a. Vă duceți îmbrăcat în costumul de fiecare zi?
b. Vă alegeți îmbrăcămintea cu atenție?
c. Vă gîndiți numai la muncă?

6. Dacă un om în vîrstă vă povestește despre trecutul său...
a. Îi mai cereți amănunte?
b. Vă plictisiți?
c. Îl întrerupeți?

7. Dacă sînteți într-o companie...
a. Vă distrați?
b. Vă plictisiți?
c. Vă gîndiți la lucruri neplăcute?

8. Dacă trebuie să plecați dintr-o reuniune?
a. Le spuneți celor apropiați?
b. Nu spuneți nimic?
c. Amintiți cu glas tare că trebuie să mergeți undeva?

9. Dacă intrați într-o încurcătură...
a. Discutați cu colegii și prietenii?
b. Stați de vorbă cu familia dv.?
c. Nu spuneți nimănui nimic?

10. Dacă ați dori să cumpărați un tablou ce-ați alege?
a. O lucrare abstractă?
b. O lucrare impresionistă?
c. O lucrare realistă?

11. Observați că vă lipsește un obiect de pe birou...
a. Îl căutați?
b. Vă gîndiți că vi l-a luat cineva?
c. Uitați imediat, continuîndu-vă munca?

12. Aveți puțin timp liber într-un oraș necunoscut
a. Vizitați muzeele?
b. Cercetați harta orașului, gîndindu-vă unde să mergeți?
c. Vă duceți la hotel să vă odihniți?

13. Într-o discuție începută...
a. Stăruiți în părerea dv. pînă interlocutorul renunță?
b. Căutați o soluție de compromis?
c. Renunțați în fața staruinței celuilalt?

14. În fața unei vechi fotografii de familie...
a. Încercați o puternica emoție?
b. Aveți impresia unei bizarerii?
c. Încercați un sentiment neplăcut?

15. Înaintea unei constătuiri observați că v-ați uitat documentele...
a. Vă întoarceți repede să le luați?
b. Vă bizuiți pe memoria dv. și pe aptitudinea de a improviza?
c. Renunțați la participare?

16. Cînd vă treziți în zori
a. Vă simțiți vioi?
b. Îi invidiați pe cei care mai dorm?
c. Lucrați fără eforturi deosebite?

17. Cum vă petreceți timpul liber?
a. Făcînd sport?
b. Întîlnindu-vă cu prietenii?
c. Citind?

18. În caz de dificultăți financiare
a. Vă gîndiți prin ce mijloace să vă redresați?
b. Vă gîndiți la urmările acestora pentru familie?
c. Restrîngeți imediat cheltuielile?

19. Preferați
a. Să stați singur?
b. Să stați cu familia?
c. Căutați compania altor oameni?

20. În timpul unui viscol numai mașina dv. mai poate circula
a. Vă continuați drumul fără să aveți grija celorlalți?
b. Luați în mașină cîți oameni puteți?
c. Îi luați numai pe aceia care vă sînt pe plac?

RĂSPUNSURI

De la 200 la 140 de puncte: aveți toate posibilitățile să ajungeți la succes în viață. La dv. este evident echilibrul între instinct și rațiune, între viața particulară și cea socială, între acțiune și gîndire.

De la 139 la 70 de puncte: aveți indiscutabile calități pentru integrarea în societate. Totuși mai trebuie să vă controlați și să nu permiteți conflictelor interioare să influențeze activitățile dv.

De la 69 la 60 de puncte: trebuie să aveți mai mare încredere în dv. și să vă apropiați de ceilalți. Numai așa veți putea folosi din plin toate mizele pe care viața vi le pune la dispoziție.

1. a—10; b— 5; c— 3
2. a— 5; b—10; c— 3
3. a— 5; b—10; c— 3
4. a— 3; b—10; c— 5
5. a— 5; b—10; c— 3
6. a—10; b— 3; c— 5
7. a—10; b— 3; c— 5
8. a—10; b— 3; c— 5
9. a— 3; b— 5; c—10
10. a— 3; b—10; c— 5
11. a— 5; b— 3; c—10
12. a— 5; b—10; c— 3
13. a— 5; b—10; c— 3
14. a—10; b— 5; c— 3
15. a— 5; b—10; c— 3
16. a—10; b— 3; c— 5
17. a— 5; b—10; c— 3
18. a—10; b— 3; c— 5
19. a— 3; b— 5; c—10
20. a— 3; b—10; c— 5

Prezentare și adaptare de
AURORA INOAN

ANECDOTE

(Umor străin)

Comisarul își întreabă tînărul ajutor:

— Știți ce este acela un „detector de minciuni"?

— Cum să nu. Acum două luni eu m-am însurat cu unul.

•

Directorul își întreabă secretara:

— Duminica sînteți ocupată?

— Nu, domnule director, sînt liberă — răspunse aceasta roșind.

— Atunci vă rog să vă odihniți ca lumea ca să nu mai întîrziați luni la serviciu, ca de obicei.

•

O ceartă într-o tînără familie:

— Dragul meu, ești pur și simplu egoist: soția mea, mașina mea, apartamentul meu, salariul meu. Al meu... al meu... Cînd o să te înveți odată că nu e nimic al tău? Totul e numai și numai al nostru. M-ai înțeles? Și ce scormonești acolo, în dulap, în timp ce eu vorbesc cu tine?

— Caut pantalonii noștri, dragă.

•

Tatăl își chestionează cu asprime fiica:

— Știi că aseară cînd te-ai întors din oraș ceasul a bătut de trei noaptea?

— Da, tăticule, dar n-am vrut să te trezesc. Ar fi bătut el de șapte ori, dar l-am oprit eu.

•

— Ce părere aveți despre această cîntăreață? Vă place? — întrebă în timpul concertului un critic muzical pe altul.

— Îmi vine destul de greu să mă pronunț. Mi-am uitat ochelarii acasă.

•

Dialog la mare:

— Herr Braun, unde ați învățat să vă scufundați atît de bine?

— Anul trecut, cînd eram la Adriatica, l-am văzut pe țărm pe un creditor al meu.

•

— Cît m-ar costa să înnoptez în hotelul dumneavoastră?

— Optzeci de coroane pe noapte.

— N-am decît șaptezeci și cinci. N-ați putea în cazul acesta să mă treziți cu cinci coroane mai devreme?

•

Generația de astăzi nu se deosebește prin nimic de a noastră, spune un psiholog francez. Și tinerii de azi cresc mari. Fac liceul și ei. La fel ca noi își fumează prima țigară interzisă. Tot la fel fug de-acasă. La fel se căsătoresc. La fel fac copii. Doar în ordine inversă.

Culese de
ROXANA SABĂU

DE-ALE DACTILOGRAFELOR

• Vara se auzea nucul cîntînd în cuc.

• Umbla toată ziua cu masa sub braț și se văita că-i este foarte greu.

• Unde nu-i pap, vai de picioare.

• În rața casei, orăcăiau broaștele.

• Făcea multe și mărunte deoarece nu avea linte.

• Funcționara de la decepție mi-a dat o cameră pentru două pile.

• Automobilistul dobora printre pomi, căutînd cu înfrigurare patul.

• Melodia ei preferată: „Sîrma bătută pe foc".

• Anunț: Pentru a servi masa la cantină ridicați mai întîi tonul.

• Atentul de circulație m-a somat și m-a amendat cu o supă.

• Rugăm locatarii a achita cotele de întreținere pînă la sfîrșitul lumii.

• Cum a pus calul pe pernă a început să sforăie.

• Cînd Gigel a fost întrebat cine a mîncat zmeura nu a vrut să deschidă mura.

• S-a dus în țarc să se plimbe cu banca.

• Pentru golul marcat, l-am tratat cu o prăjitură, dar el a mai vrut și o navetă cu pere.

• Tînărul candidat la căsătorie se îndrăgostise de o toamnă respectabilă.

• Hocheiștii loveau din plin cucul cu crosele, dar acesta refuza să zboare în poartă.

• O sorbea din ochi, deoarece o considera braga lui.

• Am stat două zile la o cabană cocoșată în vîrf de munte.

• Ce poți face astăzi, nu lăsa pe cîine!

Culese de
PIA HAȚEGANU

PANSEURI

• Cînd mergeți la concert, tușiți cînd bate toba sau se cîntă la contrabas!

• Invidia, într-un fel, ar putea face și ea parte din ordinul... rozătoarelor.

• Nu toate croitoresele sînt de aceeași... talie.

• Nu era de profesie scriitor, dar l-a scos editura.

• Cu fusele orare nu se poate toarce decît... timpul.

• Unora le vine amețeală în mod involuntar, alții plătesc ca să le vină.

• Dacă vocea lui are timbru, de ce nu se înscrie la Asociația Filateliștilor?

• De la „trei stele" au ajuns la... stele verzi.

• Din tot ce i-a prescris medicul cel mai mult i-au plăcut plimbările la brațul asistentei medicale.

• Ce crede ea? Că daca este croitoreasă trebuie să mă descoasă de fiecare dată?

EPIGRAME

Unui pictor abstracționist

A lucrat, s-a inspirat,
Luni de zile, luni de chin
Și-n final el a creat
Două puncte și-un bulin!

Colegului meu

Cînd la munte pe o stîncă
Tu guști liniștea adîncă,
Eu mă lupt, scos din răbdări,
Cu-al tău... munte de lucrări.

Cu musca pe căciulă

Iubirea mea imaculată,
Să-ți mulțumesc ți se cuvine,
Că nu mi-ai spus-o niciodată
Cam ce gîndești, în fond, de mine.

Ing. ION NEGREANU

- Orice început e greu...

- Bine că ați venit, mai ales că tata tocmai zicea că numai dumneata mai lipseai!

DULCE MAMĂ

„Ați privit bine ochii unei femei înainte de a naște? Îi trec peste față valuri unduioase de fericire. Clipa mare a voluptății feminine se apropie și EA e singură. Privește, dar nu vede, îi vorbești și nu înțelege! Zâmbește îngăduitor și adînc. Lumea a devenit o scenă în care ea joacă rolul primadonei. Nu aplaudați fals, ea simte. O clipă trece peste ea conștiința puterii cosmice..."

„Stam în vagon înghesuit, cu capul îngropat în fular, gol de gînduri. Pe banca din față sta o țărancă tînără, cu un copil în brațe. Îl alinta, vorbind încet cu el, să nu mai plîngă. Își desfăcea cămașa la piept și, aplecîndu-se deasupra lui, îl alăpta. I se închideau ochii de somn, iar gura îi rămînea în-

EVTIM EVTIMOV (R.P. Bulgaria)

DRAGOSTE

Hoț nu, nicicînd n-am fost; ei, da,
Pe un alt nume, știi, ți-am scris,
Doar vorbele din seama ta
Spre caldul sud purces-au mi-s.

Veghe de-un veac am adăstat lumina,
De rîs, în floare gura ta să dea,
Și-un tren răpit-am; iaca! asta-i vina,
Să nu te-ndepărtezi, din nou, iubita mea.

Te-am priponit într-un castel din vis.
Te-am răsădit în plaur neștiut,
Să tăinuim aleanu-ți, rug nestins,
Și blînda-ți trecere prin ăst ținut.

Zadărnicie? Și-o iluzie-i frumoasă
Cînd dragostei, din vers, îi facem casă.

Traducere de
AURORA IONAN

Pagini realizate de
CONSTANTINA CARANFIL

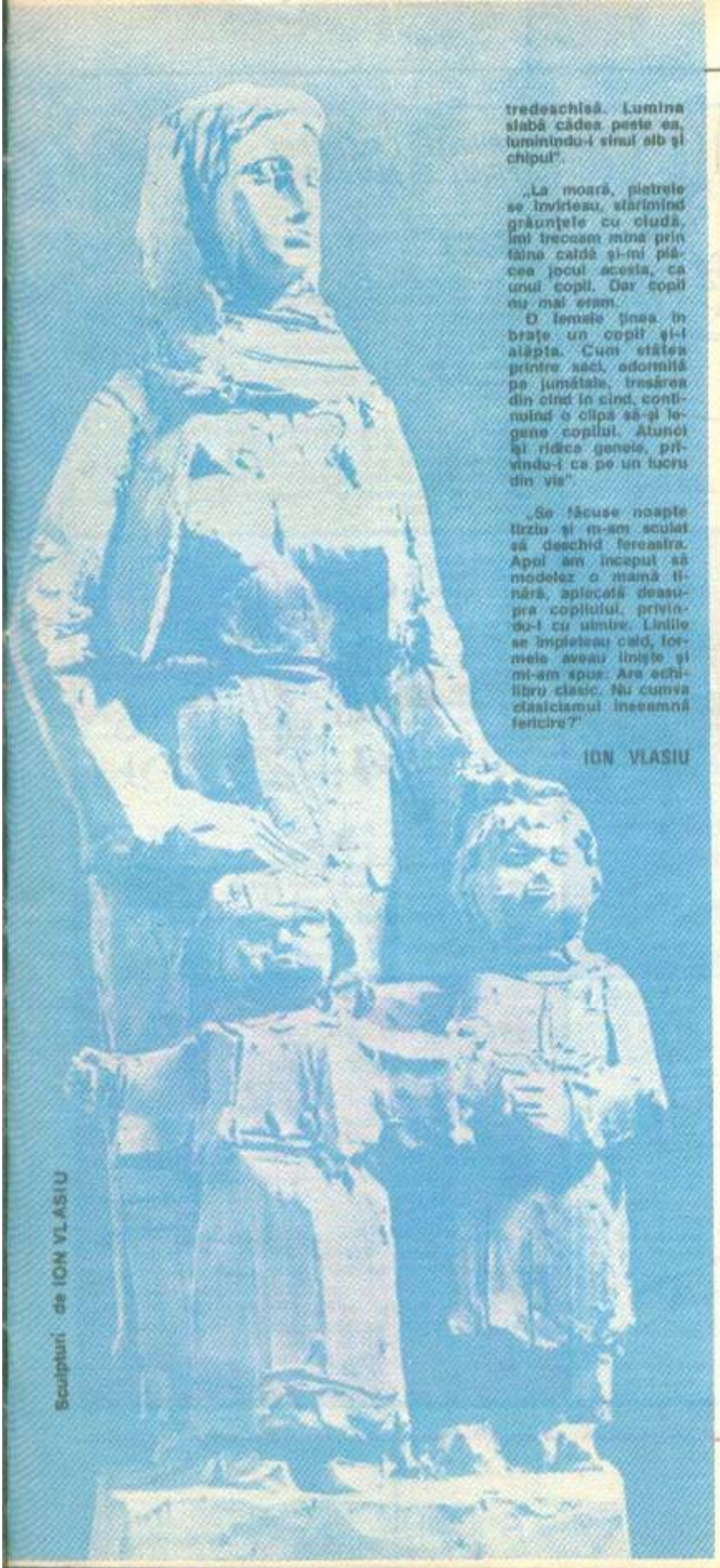

Sculpturi de ION VLASIU

tredeachisă. Lumina slabă cădea peste ea, luminîndu-i sînul alb şi chipul".

„La moară, pietrele se învîrteau, stărîmînd grăunţele cu ciudă. Îmi treceam mîna prin faina caldă şi-mi plăcea jocul acesta, ca unui copil. Dar copil nu mai eram."

O femeie ţinea în braţe un copil şi-l alăpta. Cum stătea printre saci, adormită pe jumătate, tresărea din cînd în cînd, continuînd o clipă să-şi legene copilul. Atunci îşi ridică genele, privindu-l ca pe un lucru din vis".

„Se făcuse noapte tîrziu şi m-am sculat să deschid fereastra. Apoi am început să modelez o mamă tînără, aplecată deasupra copilului, privindu-l cu uimire. Liniile se împleteau cald, formele aveau linişte şi mi-am spus: Are echilibru clasic. Nu cumva clasicismul înseamnă fericire?"

ION VLASIU

SUSAN SCHWARTZ
(Australia)

FIICEI MELE

Cu mult'nainte de-a te fi născut,
te vedeam stînd în uşa dormitorului:
o fetişcană oacheşă, micuţă, ochi domoli,
alegîndu-mă să-ţi devin mamă.

Acuma, iată, tu mă
chemi şi vin:
Te-nconjur cu braţele-mi,
cu părul meu-voal,
cu respiraţia-mi.
Tu strînge-te-n mine,
pînă cînd linia pielilor
noastre îşi va fi uitat separaţia
ca iarăşi viaţă să-ţi dau,
iarăşi, iarăşi...

Traducere de
ION ARION

Trebuie să ne grăbim, Emil, căci timpul rezervat vizitelor se apropie de sfîrşit!

PRIMELE CALENDARE, PRIMELE ALMANAHURI

• Cel dintîi calendar românesc a apărut în anul 1733 la Braşov.

• Primul almanah a fost editat la Bucureşti, în 1839, de Ion Heliade Rădulescu, în colaborare cu Costache Negruzzi şi Iancu Văcărescu.

• Au mai apărut sub titlu de calendare, deşi în realitate ele au fost veritabile almanahuri: „Calendarul claponului" (1878), „Calendarul Dacia" (1898), „Calendarul Moftului Român" (1902).

• În „Almanachulu societăţii academice socialu-literare România Junâ" (ediţiile 1883 şi 1888), au văzut lumina tiparului: prima versiune a poeziei „Luceafărul" de Mihai Eminescu, actul întîi al piesei „Ovidiu" de Vasile Alecsandri şi povestirea lui Ion Creangă „Moş Ion Roată şi Unirea".

ANECDOTE

Lăsîndu-l maşina în pană, un voiajor caută gara cea mai apropiată. La marginea unei cîmpii se întîlneşte cu stăpînul unei ferme şi îl roagă:

— Lăsaţi-mă să alerg de-a dreptul, peste semănăturile dv. Altfel nu mai prind trenul de 8,30.

— Vă rog, vă rog, îl invită fermierul. Poate veţi da peste taurul cirezii şi vă asigur că puteţi prinde chiar trenul de 7,30!

*

Doi prieteni se întîlnesc după ce petrecuseră o săptămînă de vacanţă la schi.

— Ei, cum a fost timpul?

— Aşa şi aşa. A nins de 2 ori.

— Foarte bine.

— O dată ninsoarea a durat 4 zile, a doua oară a nins 3 zile.

— ?

– Şi cît zici că ai consumul la suta de kilometri?

Fără cuvinte.

SNOBISM: O NOAPTE ÎN ÎNCHISOARE

În localitatea Billings din Statele Unite a devenit, se pare, foarte şic să-ţi petreci o noapte la închisoare. Este vorba, de fapt, de o iniţiativă a municipalităţii, care vizează strîngerea de fonduri pentru o asociaţie de binefacere. Este suficient să baţi la poartă cînd, bineînţeles, sînt celule libere... Contra unei anumite sume, ai drept la un pat, la un simulacru de înscriere în registrul închisorii, la o fotografie antropometrică şi la luatul amprentelor, ca şi la două prînzuri. Poţi veni şi cu prieteni. Singura condiţie pentru a te „delecta" cu acest joc snob este să nu ai cazier judiciar. În caz contrar, procedura poate să dîfere...

Modă în... neolitic

COSTUMUL DAC

Dacii purtau plete și barbă, așa cum spunea poetul Ovidiu: „Mă consum rătăcit printre neamuri pletoase" („Tristele", III, 3). Pe cap nobilii purtau căciulă țuguiată din blană sau pisălă, iar oamenii de rînd umblau cu capul descoperit. Pe trup purtau o cămașă mai lungă de genunchi, despicată în părți, strînsă la brîu cu o curea și ițari sau cioareci pînă la glezne, destul de strîmți, și încrețiți. Deasupra, iarna, dacii purtau un cojoc cu blana pe dinăuntru sau pe dinafară. Același Ovidiu scria: „Trec băștinași înfofoliți în mițoasele blănuri" („Tristele", III, 10). Toate aceste veșminte s-au păstrat aproape neschimbate în costumul popular pînă în zilele noastre. O piesă care a dispărut era mantia-pelerină scurtă, prinsă pe umăr cu o fibulă, probabil apanaj al nobililor.

Costumul feminin, așa cum se vede de pe Columna lui Traian, consta dintr-o rochie lungă, peste care era drapată savant o mantie largă. Pentru îmbrăcămintea comună se purtau o cămașă de pînză încrețită la gît, de o formă întîlnită și azi în Moldova, și fotă. Pe cap, femeile din clasa dominantă își legau o năframă peste părul strîns în coc, pe cînd cele din popor umblau cu capul descoperit.

MODA ÎN ZIG-ZAG

Știți de cînd datează tradiționalul văl alb de mireasă?

Din cele mai vechi timpuri, în Egipt, femeile se acopereau pe tot trupul cu un voal lejer. Din Asia Mică și Egipt, vălul trece în Grecia, unde se poartă drapat cu eleganță. În epoca romană este, de asemenea, un element important de decor. Dar voalul alb, simbolizînd puritatea, obligatoriu ca ornament în momentul căsătoriei, începe să se poarte cam în secolul IV. Tot de atunci, voalul negru devine simbol al doliului. Moda voalului se extinde în timp, atingînd un adevărat apogeu în vremea Directoratului, la începutul secolului al XIX-lea, femeile purtînd voaluri chiar și pe vreme de iarnă.

Dar fusta? S-ar părea că apare în evul mediu, în secolul XIII, fiind un fel de drapaj începînd de la gît și strîns în talie. Dar fusta propriu-zisă este marcantă în stilul gotic, cînd este însoțită de un corsaj înalt. Este una dintre piesele din garderoba feminină care a cunoscut cele mai dese schimbări, așa cum o știți și dv.

Eleganta redingotă... are o origine țărănească. Este un veșmînt care a apărut în Anglia, denumirea inițială fiind de redincoat, purtînd-o țăranii englezi în secolul XVIII. Se folosea curent și, pe la 1770, atingea la lungime glezna. Epoca de glorie a redingotei este în secolul XIX, cînd se poartă peste pantalonul care capătă forma pe care o cunoaștem și astăzi, adică pantalonul lung. Se purta în culorile cele mai diferite: maro, albastru, verde, dar negrul va rămîne culoarea clasică.

E moda pelerinelor. Știți cine le-au purtat primii?

Pelerina provine din latinescul peregrinus, însemnînd, așa cum știm, străin. Este o îmbrăcăminte mai ales de călătorie purtată de... pelerini, inițial era croită amplu, petrecîndu-se peste umăr.

Chimono

Se poartă în modă de cîțiva zeci de ani mineci chimono. De unde provine ideea? Firește, din costumul popular japonez. În modă, chimonoul înseamnă mînecile tăiate dintr-o singură bucată, iar în moda europeană ideea a fost introdusă de celebrul creator de modă Paul Poiret, în jurul anilor 1914.

Berete

Nelipsite din garderoba feminină, beretele au și ele o origine foarte îndepărtată. Bereta, în atîtea variante purtată astăzi, apare la sfîrșitul secolului XV și începutul secolului XVI. Era atunci „construită" din catifea și ornamentată cu pene. Voga beretei purtată îndeosebi de artiști, a fost în epoca romantică, în secolul XIX. În secolul nostru, într-o formă modernizată, reapare în jurul anilor '20.

Turbanul

De obicei dintr-o țesătură de voal răsucită în jurul capului, apare mai întîi la perși, apoi la arabi și la alte popoare orientale. În Europa a sosit pe vremea cruciadelor. O promovează primii curtenii burgunzi. O variantă a turbanelor se poartă în Renaștere, pentru ca în secolele XVII și XVIII să treacă în uitare. Reapare în timpul campaniei lui Napoleon în Egipt. Femeile din secolul nostru au început să-i poarte în mod deosebit după cel de-al doilea război mondial.

De ce se numește cravată?

Primul veșmînt legat în jurul gîtului a fost purtat de romani. Apoi, mult mai tîrziu, regimentul de gardă al lui Ludovic al XIV-lea, denumit Croates, poartă un fel de cravata. Denumirea apare prin pronunțare eronată. În 1692 are loc o bătălie a lui Ludovic al XIV-lea la Steinkerque, victoria este marcată și prin faptul că femeile și bărbații poartă cravată din dantelă, asemenea luptătorilor de la Steinkerque. Spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea este purtată de înalta societate. În timpul Revoluției se purtau fulare albe. Revoluționarii, în semn de protest, adoptă un fel de fulare negre, legate într-un mod special. Era, de altfel, o modă în a inventa fel de fel de legături și noduri ale cravatelor. Balzac avea un mod propriu de a-și înnoda fularul. Se spunea, de altfel atunci, în secolul XIX, că de modul cum îți legi fularul-cravată, se vad fantezia și personalitatea omului.

De cînd se poartă corsetul?

Se pare că a apărut la vechii greci sub forma unor benzi de piele care modelau pieptul și șoldurile. O variantă de corset apare în secolele XIV și XV la burgunzi. De-a lungul timpului, corsetul construit din lemn, metal, oase de balenă, o adevărată platoșă, a subliniat fie bustul, aplatizîndu-l, fie strîngînd talia, spre a o sublinia. De-a lungul timpului, arta construirii corsetului a cunoscut o adevărată specializare, astfel încît existau asociații speciale ale artizanilor de corsete. Abia în secolul al XIX-lea devine un articol de serie. S-a discutat mult despre corset, dar cel care l-a înlăturat primul a fost Paul Poiret și mai apoi Coco Chanel ■

ANETA POPESCU

PIERRE DANINOS (Franța)

CUM SĂ FII UMORIST

Lumea se miră uneori că umoriștii sînt oameni triști. Are și de ce.

Ceilalți oameni, seara, după ce și-au încheiat ziua, își pot permite să intre într-un salon și să vorbească vrute și nevrute. Umoristul nu. Ziua lui nu se sfîrșește niciodată. Odată cu venirea nopții ai putea crede că ziua sa a luat sfîrșit. Începe însă cea a celorlalți. El este așteptat de toți. Stăpîna casei și-a invitat pe cei mai buni prieteni pentru a-l vedea de aproape. „Ah, iată-l pe umoristul nostru!".

Intră umoristul.

Un alt bărbat ar spune atunci:

– Bună seara, dragă prietenă. Ce mai faci?

Și toată lumea, fără a găsi ceva prea amuzant în această exprimare, s-ar simți totuși foarte bine.

Acest gen de formulă odihnitoare nu-i este permisă umoristului, care trebuie, de la bun început, să stîrnească rîsul pentru a nu-i decepționa pe invitați. Mi s-a întîmplat totuși, și nu știu de ce, să-i fac pe oameni să rîdă spunînd: „Bună seara, dragă prietenă, ce mai faci?" (gazda fiind fără îndoială convinsă că mă exprimam în mod ironic, pentru a glumi). Dar așa ceva se întîmplă foarte rar și pot observa adesea pe trăsăturile gazdelor mele o mare decepție atunci cînd răspund:

– Destul de bine, dar dv.?

Este clar că se așteptau la orice altă întrebare din partea mea în afară de aceasta. Umoristul nu are dreptul să folosească acest gen de expresii. Ar trebui mai degrabă, poate, să se gîndească să intre în mîini, ca un acrobat, sau să spargă vreun obiect prețios, sau să spună unui vechi cunoscut că nu-și mai amintește cine e.

...Iată-l totuși pe umorist instalat într-un fotoliu confortabil, gata să se odihnească. Oricine ar putea într-o asemenea situație să se destindă, să-i asculte pe ceilalți vorbind vrute și nevrute. Umoristul nu. Căci nu trec nici cîteva minute și cineva exclamă:

– Hai, dragă prietene, povestește-ne ceva nostim. Dumneata, care poți să ne faci oricînd să rîdem.

Nici un aspirator oricît de sofisticat al erei atomice nu ar putea să-mi golească atît de radical creierul ca această simplă invitație. Am senzația că o cortină se lasă între mine și memoria mea. Așa după cum, adeseori, îmi scapă numele unei persoane pe care o cunosc de mai bine de douăzeci de ani exact în momentul în care vreau s-o prezint soției mele, toate bancurile, toate cuvintele de spirit de care-mi aminteam cu puțin înainte dispar fără nici cea mai mică șansă de a le mai prinde. Vaporul meu cu istorii amuzante simt că se scufundă. Scoțienii mei sar peste bord, reții o glumă marseiezã, dar toată lumea o cunoaște.

– Spune-o, totuși, îmi impune nevastă-mea. Dar în seara aceea nu am accentul potrivit. Ratez începutul. E sinistru, iar un umorist n-are dreptul de a fi sinistru. Sau nu mai înțeleg nimic. Altcineva își poate permite să stea liniștit într-un fotoliu, alături de alți invitați, în jurul unei măsuțe fără să spună nimic. Poate ceilalți vor observa că este trist și tăcut și vor spune: „Are aerul obosit" sau „preferă să-i asculte pe ceilalți". Despre umorist, într-un caz similar, se va spune cu o grimasă: „Este, cert, mult mai puțin comic decît mi-aș fi închipuit!".

De asemenea, un umorist nu se poate arăta îngrijorat sau necăjit. Nici o clipă nu și-ar imagina cineva că un astfel de om se poate găsi și el în centrul unei drame sau poate avea aceleași necazuri ca alții.

Ceilalți oameni, în general, și scriitorii în mod deosebit, pot pleca în concediu să se odihnească pe o plajă sau la munte. Nu și umoristul. Vara, el trebuie, înainte de toate, să se gîndească să-i distreze pe cei ce se odihnesc. Acești oameni vor să citească lucruri vesele. Cine le va scrie dacă nu umoristul?

– Să nu cumva să ne lași baltă în vara asta, i se spune de la ziar sau de către vreun editor. Așa că, în timpul verii, umoristul e laborios. El se va odihni mai tîrziu. În nici un caz la începutul toamnei, cînd trebuie să-i distreze pe oameni, toți plini de griji. Nici de Anul Nou, dată tradițională, cînd rîsul se cere a fi cultivat... Mai tîrziu... se va odihni, ceva mai tîrziu. Între timp. O să găsească el timp, între timpul celorlalți...

Un scriitor – vorbesc despre un scriitor serios, care a dat vreo jumătate de duzină de romane, aspre, sumbre, dramatice – își poate permite să scrie o operă comică, un roman ușor, un eseu umoristic. Se va spune despre această nouă operă a sa: „Este un divertisment. A vrut să se recreeze între două opere mari".

Umoristul nu-și poate permite o asemenea abatere. Ca om liber, poate, desigur, să dovedească lumii că știe să mai facă și altceva decît ceea ce a făcut de mai bine de zece ani. El poate publica un excelent roman, care nu-i destinat să facă pe nimeni să rîdă, ci doar să fie citit. Oamenii se vor strîmba și vor spune:

– Mărturisește că nu-i genul dumitale! Iar umoristul, oaie rătăcită pentru o clipă în rîndul oamenilor serioși, va trebui, de bună voie, să intre din nou în rîndul pe care n-ar fi fost bine să-l părăsească niciodată. El are genul lui, să și-l păstreze! I s-a dat, odată pentru totdeauna, o etichetă: să și-o păstreze. Lumea e foarte avară cu etichetele. Din momentul în care a decernat una cuiva, nu-i place să i-o mai schimbe.

Asta poate să-i displacă, evident, umoristului, pentru unele persoane foarte grave (dacă nu foarte serioase), el nu va fi niciodată decît un clovn, un caricaturist care, neștiind să deseneze, scrie. Iar umoristul degeaba va crea trei cărți, la rînd, groaznic de triste, de unde orice umor – chiar negru – va fi înlăturat, el va rămîne ceea ce este: un umorist. Și-ar putea pierde chiar și reputația jucînd acest joc. În orice caz, nu va cîștiga alta nouă.

Deci, umorist te naști, umorist mori. De îndată ce ai înmuiat pana în călimara umorului îți dai aici tot sufletul. Zi și noapte, pînă în ziua ultimei sale nopți bietul umorist își va duce povara: va fi umorist. Și tot în chip de umorist va urca la ceruri – sau va coborî în infern ■

CUM SĂ DEVII SIMPATIC ȘI SĂ-ȚI FACI PRIETENI

Trăim, într-adevăr, vremuri pasionante. Cel puțin pe plan psihologic sau, mai exact, psihiatric. Astfel, în fiecare săptămînă, datorită progreselor obținute de către oamenii de știință și sîrguinței celor ce răspîndesc atîtea cunoștințe, cel mai mic colțișor al subconștientului nostru, pînă atunci neexplorat, este inundat de lumină. Un oarecare club sau vreo revistă săptămînală îi inițiază pe timizi cum să scape de temerile lor. Vreo emisiune de radio ne învață, în maniera cea mai academică, felul în care putem avea succes printre reprezentantele sexului frumos. O altă publicație ne oferă cele treizeci și unul de mijloace (încercate cu brio) de a ne debarasa de grijile și necazurile noastre. Dar campionul incontestabil al acestei mișcări universale de introspecțiune și inițiatorul său este Dale Carnegie.

„Înainte de a fi citit lucrarea dv., băteam pasul pe loc în viață. Acum sînt un om fericit. Dv. mi-ați dat cheile reușitei. Cum? Aplicînd pur și simplu principiile dv. numărul 7 și 9. «Zîmbiți mereu». «Puneți-vă în locul celorlalți»."

Cam aceasta este scrisoarea, luată dintr-o mie altele, asemănătoare, pe care o primește Dl. Dale Carnegie, celebrul american, autorul lucrării „Cum să reușești în viață și să-ți faci prieteni". Dl. Carnegie este o persoană pentru care nutresc cea mai sinceră admirație: el a făcut avere învățîndu-i pe alții cum să o obțină.

„Fără surîsul său, scrie Dale Carnegie, Maurice Chevalier ar fi rămas, probabil, tot tîmplar la Paris ca și tatăl său."

Așa este! Și cînd te gîndești că nu mi-am închipuit mai devreme așa ceva! Și doar aveam la îndemînă cheia fericirii: să studiez în amănunt zîmbetul lui Maurice Chevalier, care m-a onorat cu prietenia lui. Dar lucrurile nu se petreceau așa cum le prevedeam. Căci ori de cîte ori eram împreună cu el, pentru a-i examina surîsul, Maurice Chevalier nu mai zîmbea. Orice i-aș fi evocat, pentru a-l dispune și a-l face să surîdă, Maurice Chevalier, cu o figură îngrijorată, îmi vorbea despre anxietățile sale de... scriitor sau artist. Iar cînd spuneam cuiva „Astă seară mă întîlnesc cu Chevalier", mi se răspundea pe un ton plin de invidie: „Ce noroc pe dumneata, n-ai să te plictisești, ca mine".

Și totuși acest om, care dezlănțuia rîsul tuturor, era un melancolic, care nu rîdea în intimitate. Felul lui de a se destinde era acela de a fi serios.

Fără a mai vorbi de M. Chevalier, am încercat adesea, de cum mă sculam, să urmez exemplul „glorioșilor" elevi ai D-lui D. Carnegie: „Înainte, figura mea încruntată nu-mi aducea decît neplăceri. Acum, cu surîsul pe buze, o salut pe portăreasă cînd cobor scara, dimineața, tot zîmbind, întind biletul controlorului, mereu surîzînd răspund salutului liftierului de la birou. Zîmbetul meu nu mă mai părăsește și — ca prin farmec — înlătură toate dificultățile", ne mărturisește unul din acești elevi silitori.

Da, de nenumărate ori am încercat și eu să-mi fixez pe față, de cum mi-am pus cămașa și cravata, un zîmbet serafic, garantat pentru toată ziua. Pe cînd eram reprezentant comercial în Statele Unite mi se întîmpla să „vizitez" un client și, așa cum recomandă D. Carnegie, îmi imprimam un larg surîs, întrebîndu-l, de cum intram, adresa croitorului său. Dar acesta, departe de a fi sedus, cum ne asigură D. Carnegie, era cuprins de niște mișcări de nerăbdare care mă făceau să înțeleg, pe loc, că este inutil să recurg la astfel de trucuri. Așa că de mult timp am lăsat altora grija de a-i fascina pe clienții lor conform rețetelor lui D. Carnegie.

Și dacă un mare număr de vînzători și de reprezentanți reușesc să „dezgheațe" vreun miliardar, amintindu-i cu o mare admirație drumul pe care l-a parcurs începînd din ziua în care vindea bretele ca negustor ambulant în culoarele subterane ale metroului, acest gen de evocare a luat totdeauna pe buzele mele un aer inchizitor și polițienesc, ce-l punea pe miliardarul meu într-o poziție neplăcută.

În ciuda părerii soției mele, care pretinde că D. Carnegie are dreptate, iar eu sînt acela care nu știu cum să procedez, nu ezit totuși niciodată să intru direct în miezul subiectului.

În ceea ce privește zîmbetul, într-al meu trebuie să fie ceva cu totul în neregulă. În orice caz, el nu funcționează ca al altora. Am observat acest lucru nu numai în domeniul social, ci și în cele mai mărunte acte ale vieții cotidiene.

„În orice oră din zi, ne sfătuiește D. Carnegie, zîmbiți celor din anturajul dv., la serviciu, pe drum, soției, în lume... Și veniți pe urmă să-mi spuneți rezultatele noii dv. atitudini..."

Ei bine, întrucît D. Carnegie ne cere să-i împărtășim rezultatele, în ceea ce mă privește, iată-le:

„Pe drum", cînd, dis de dimineață, pornesc pe drumul vieții, mi se întîmplă să-l fac cu o hotărîre dîrză de a zîmbi întregii lumi, deși n-am cîtuși de puțin chef de așa ceva. Dar, în timp ce indivizii citați de D. Carnegie își cîștigă de la bun început simpatia generală, eu nu suscit nimic asemănător. Cu cît ceilalți zîmbesc mai mult, cu atît li se răspunde cu și mai multe zîmbete. Dar eu, cu cît zîmbesc mai mult, cu atît figurile celorlalți devin mai încruntate. Portari, taxatori, agenți, funcționari, vînzători, oameni de la ghișee, toți, dintr-un motiv sau altul, par a-mi interpreta cu totul altfel zîmbetul, de parcă ar spune:

— Găsești că e ceva de rîs?

...„În lume". Și aici se petrece ceva curios, de exemplu, atunci cînd zîmbetul meu este destinat să impresioneze vreo încîntătoare peruviană, în trecere prin Paris, sau pe vreun producător de filme în căutarea unui scenariu, el nu fascinează decît pe vreun pisălog care se agață de mine ca să-mi povestească cine știe ce întîmplare plicticoasă. Și, în zadar, în loc să mai zîmbesc, mă încrunt, și pisălogul nu mă mai slăbește.

...„Soției dv.". „După cîțiva ani de căsătorie, constată D. Carnegie, mulți soți nu se mai gîndesc să le zîmbească soțiilor lor, dimineața, la micul dejun".

... Și ilustrează prin exemplul D-lui William B. Steinhardt, agent de schimb la Bursa din New York, care i-a scris:

„Eram căsătorit de optsprezece ani și în tot acest timp nu-i zîmbisem aproape niciodată soției mele. De-abia dacă-i adresam vreo douăsprezece cuvinte de cînd mă trezeam pînă cînd plecam la serviciu. Eram ființa cea mai morocănoasă și cea mai nesuferită din cîte bătuseră trotuarele pe Brodway. La sfatul dv., m-am hotărît să încerc timp de o săptămînă «experiența surîsului». A doua zi, de dimineață, deci, făcîndu-mi toaleta, îmi contemplam figura tristă în oglindă, și-mi ținui următorul discurs: «Bătrîne, începînd de astăzi, totul se va schimba. Din această clipă, vei fi amabil, vei zîmbi». Așezîndu-mă la masă pentru micul dejun, am salutat-o pe soția mea, spunîndu-i: «Bună ziua, draga mea!», însoțind aceste cuvinte de un surîs larg. Ei, bine... efectul miraculos durează încă..."

În ceea ce mă privește, am încercat experiența ca și Dl. W.B. Steinhardt. Da... mi s-a întîmplat, după șase ani de căsătorie și mi se mai întîmplă, să mă străduiesc să arborez în fața soției mele la micul dejun cel mai larg zîmbet. Dar acest zîmbet, fără îndoială, insuficient etalat, trebuie să apară pe fața mea ca o grimasă. Departe de a o impresiona, o exasperă în așa măsură încît îmi trînti:

— Ce-ai în dimineața asta de rîzi ca un imbecil?

E ceea ce m-a determinat să-mi las zîmbetul la vestiar și să iau, la micul dejun, mutra mea de toate zilele, care, categoric, trebuie să fie cît se poate de prăpădită ■

Traduceri de
CONSTANȚA-LIA FILIP

ART BUCHWALD (S.U.A.)

MAME 0-6, 0-6, 0-6

Explozia tenisului în întreaga lume a produs tot felul de inovații în joc, una dintre cele mai pline de suspans fiind „Tenisul pentru mame". Această inovație se deosebește de tenisul obișnuit prin aceea că necesită nu numai patru jucătoare, ci și un anumit număr de copii, cîțiva cîini și, dacă se poate, un soț mînios.

Jocul se dispută pe un teren regulamentar, cu cîte două jucătoare de o parte și de alta a fileului. Dar tensiunea este creată nu de trimiterea mingii peste fileu, ci de neașteptata intervenție pe teren a copiilor și cîinilor în timpul jocului.

Personal am făcut cunoștință cu „Tenisul pentru mame" vara trecută la complexul sportiv Vineyard. Iată cum s-a desfășurat:

•

Una din mame tocmai se pregătea să servească, cînd băiețelul ei de șapte anișori s-a apropiat în fugă de gard și a început să strige:

– Mămicăăă! Johnny s-a urcat pe acoperiș și-acuma plînge că nu poate să se dea jos.

– Ei, zi-i și tu să rămînă acolo pînă termin setul.

– Dă' spune că i-e frică să nu cadă.

– Zi-i să se prindă de coș.

Cîteva minute mai tîrziu, pe un voleu năprasnic, un labrador negru, masiv, a traversat terenul agale. Regulamentul „Tenisului pentru mame" prevede încetarea jocului în momentul în care pe teren pătrunde un cîine.

Așa că jocul s-a oprit, în timp ce una din mame i-a strigat cîinelui:

– Parkinson, marș acasă!

Parkinson s-a tolănit chiar lîngă fileu și a început să se holbeze la jucătoare.

Mama-proprietară a cîinelui i-a strigat fiicăi-si:

– Polly, du-l acasă pe Parkinson!

– Nu pot, i-a răspuns fiica, pe același ton. Trebuie să mă duc la bazin.

Mama l-a înșfăcat de zgardă pe Parkinson și i-a spus coechipierei:

– Mă întorc numaidecît.

•

Peste cincisprezece minute, mama s-a întors și jocul a fost reluat.

Pentru trei minute. Apoi un alt băiețel a apărut la gard:

– Mămicăăă, tăticu' vrea să știe unde-i este slipu'.

– E pe verandă, acolo unde l-a pus să se usuce.

– Da' el zice că nu-i acolo.

– Ei, atunci spune-i să caute prin rufe.

– Mai bine spune-i tu. E supărat foc. Și-a pregătit singur micul dejun și s-a tăiat la un deget cînd a vrut să deschidă o cutie de conserve.

– Într-o jumătate de oră sînt acasă.

De abia se terminase, cu chiu, cu vai, primul ghem, cînd și-a făcut apariția o doamnă care a început să strige:

– Sally, ai adus rețeta aia formidabilă pentru papanași? Am nevoie de ea acum, nu pot să aștept.

– E-n mașină. Stai că ți-o aduc.

Sally s-a dus la mașină, în vreme ce coechipiera și adversarele își roteau rachetele în aer ca să nu se răcească.

Cînd să se reia jocul, băiețelul de trei anișori al Luciei a intrat în teren cu pași mărunți și hotărîți și s-a așezat pe linia de fund.

– Peter, te rog, nu sta pe linia de fund, l-a implorat Lucia. Du-te mai încolo, pe bancă.

Dar Peter a rămas așa, acolo, scărpinîndu-se.

Lucia se înfuria văzînd cu ochii.

– Peter, dacă n-o ștergi de pe teren, îți dau o mamă de bătaie de-ai s-o ții minte toată viața!

Peter și-a țuguiat buzele și a început să plîngă. Lucia s-a repezit să-și pună amenințarea în practică, dar Peter a scăpat și a fugit de partea cealaltă a fileului.

Pînă la urmă a fost înșfăcat de una din celelalte mame și tîrît, urlînd și dînd din picioare, în afara terenului. Nu s-a oprit din țipat tot restul dimineții.

•

Pe durata setului au mai apărut în teren: un soț care își căuta cheile de la mașină și încă doi cîini. A fost un meci tipic „Tenisului pentru mame", absolut identic cu toate celelalte pe care le-am urmărit pînă la sfîrșitul verii. Frumusețea „Tenisului pentru mame", de fapt ceea ce îl deosebește în primul rînd de tenisul obișnuit, este că nimeni nu ține scorul. Cine și l-ar aminti? ■

Traducere de
PETRU IAMANDI

– Pot să vă liniștesc, dragă mămică, pentru un adevărat medic pediatru nu există băieți zburdalnici...

SHA YEXIN (R.P. Chineză)

Conversație liberă

Într-o după-amiază tîrzie, m-am dus în parc. M-am așezat pe banca pe care obișnuiam să stau, am închis ochii și am aținut. Cînd m-am trezit, se aprinseseră luminile. În stînga mea se așezaseră doi tineri îndrăgostiți, iar în dreapta un cuplu în vîrstă. M-am uitat la tineri: băiatul era înalt și subțire, cu trăsături delicate și îmbrăcat cu gust; fata era grațioasă și bine făcută. Se vede treaba că erau îndrăgostiți pînă peste cap. Stăteau îmbrățișați, șușotind și chicotind, ca și cum ar fi fost singuri, de parcă lumea întreagă era a lor. Am întors capul spre perechea în vîrstă. Aveau fețele zbîrcite, părul alb și alături de ei își țineau rezemate bastoanele. Bărbatul ținea ochii ațintiți spre cer, iar femeia asculta la radio, ajutîndu-se de un microreceptor la ureche. Din cînd în cînd, schimbau cîteva cuvinte. Vorbeau încet și cu măsură. Păreau genul de oameni care nu doreau să atragă cu nimic atenția asupra lor.

Ambele perechi își ajungeau lor însele. Cei în vîrstă nu erau cu nimic atrași de îmbrățișările tinerilor, iar aceștia nu luau în seamă sporovăiala banală a unor bătrîni. Fiind așezat în mijloc, eram privilegiat. Auzeam tot ce-și spuneau și unii și ceilalți. Am închis ochii, ciulind urechile.

Stînga: „Îți place cu mine?" „Da, mai ales în ultimele momente". „De ce?". „Fiindcă atunci te porți mai bine ca oricînd". „Atunci, să zicem c-am fi în ultimele momente". „Atunci dă-mi un sărut". „Nu sîntem singuri. Nu-ți e jenă?". „Deloc."

Dreapta: „Ce spuneai?". „Nimic". „Ba da, mai înainte ai spus ceva". „Nu, zău că nu!". „Vrei să spui că de cînd stăm aici n-ai scos nici o vorbă?". „Am vorbit destul în tinerețe, iacă!". „De ce mi s-o fi părut că ți-am auzit vocea?". „Obișnuința, dragă. Ecoul anilor de demult". „Nu, am auzit limpede". „O fi fost de la radio". „Atunci dă sonorul mai încet". „Las' că-i destul de-ncet". „Fă-l mai mic".

Stînga: „Ce-ți place ție mai mult și mai mult?". „Luna. Dar ție?". „Stelele din jurul ei". „Eu sînt stelele, iar tu ești luna". „Una, două, trei...". „Ce faci?". „Hai să zburăm în spațiu".

Dreapta: „Aș vrea să-ți spun ceva". „Cu plăcere. Dă-i drumul". „Ce mîncam mîine?". „Ce întrebare! M-ai dat gata. Brînză de soia". „Tot soia?". „Se spune că soia e cea mai completă legumă din lume".

Stînga: „Ce-ar fi să nimerim direct într-o farfurie zburătoare?". „Am face o mare descoperire. Eu aș lua niște poze, m-aș întoarce pe pămînt și aș lăsa toți oamenii cu gura căscată". „Și dacă ne-ar lua prizonieri și ne-ar duce pe altă planetă?". „Nu cred. Dacă există cu adevărat farfurii zburătoare, constructorii lor sînt atît de dezvoltați, de civilizați, încît nu mai ucid. Oricum, n-or să aibă de gînd să declanșeze un război interplanetar!". „Dacă vreunul dintre ei se îndrăgostește de mine și vrea să mă ia de nevastă?". „Asta-i treaba ta. Dar înainte de a răspunde, interesează-te ce legi au în acest domeniu". „Crezi că pe alte planete e viață?". „Nu pot să-ți spun nici da nici nu, de vreme ce nu știu mare lucru în domeniu".

Dreapta: „Zic de unii care ar citi cu urechile, fără să se uite la nimic". „Cu mine vorbești?". „Mda". „N-au cum. Dacă am putea citi cu urechile, n-am avea nevoie de ochi". „Ziceau că au fost asemenea demonstrații". „Șarlatorii. Cum să vezi cu o ureche? Tu vezi ceva cu urechile?". „Eu abia aud cu ele, ce să mai și văd!". „Atunci de ce crezi în asemenea chestii?". „Ba eu nu cred pînă nu văd cu ochii mei".

Tinerii se îmbrățișează cu pasiune. Bătrînul privește iarăși cerul; bătrîna se concentrează asupra știrilor de la radio. Țin ochii pe jumătate deschiși și ascult cu atenție.

Dreapta: „Zic că mîine o să fie vreme bună. Am de gînd să agăț ceva afară, la aer". „Mereu găsești cîte ceva de aerisit". „O haină de-a ta, veche, din aia închisă pînă la gît". Nu mai e la modă". „Oricum. Altfel o s-o mănînce moliile. Poate o dau băiatului".

Stînga: „Vreau să-mi fac un costum după moda europeană, dar mama nu-mi dă voie". „Ai nevoie de bani? Îți dau eu". „Nu e vorba de bani. Cînd a auzit, mama a scos de la naftalină o haină vătuită, purtată de trei generații, iar bunica mi-a ținut o predică despre vremurile de altădată...". „Te-ai supărat?". „Sigur că da. Le-am spus ce gîndeam". „Adică?". „Le-am spus că așa da haine, dacă țineau atîta la tăvăleală!".

Dreapta: Femeia îi trece lui aparatul de radio. „Asta n-am mai auzit-o de ani de zile". Bărbatul ascultă: „Minunat! Baladele vechi rămîn imbatabile" „Ești de acord cu mine". „Sigur că da. De vreme ce e adevărat". „Cîntece bătrînești. Nu ca muzica de azi, numai zdrăngăneală". „Știu, parcă s-ar auzi niște blocuri de gheață crăpînd, sau niște geamuri spărgîndu-se. Eu nu sînt în stare să ascult așa ceva".

Stînga: „N-am mai văzut o haină purtată de trei generații. Cum e?". „Roasă toată. Ca o rocă găunoasă, dar asta e măcar plăcută la vedere. Așa e, de pildă, culoarea roșie. Un cer roșu e frumos, dar ce părere ai de cineva roșu de băutură?". „O fi ea frumoasă o rocă găunoasă, dar e de modă veche". „Ba deloc. E foarte modernă. Artă suprarealistă sau simfonie impresionistă. O asemenea rocă ar putea fi o poezie ermetică sau o bucată de proză analitică. Cine a spus că tot ce nu e lesne de înțeles nu e artă?".

Deodată, o stea se desprinde de pe firmamentul cerului și alunecă spre sud-vest. Ne uităm cu toții la ea, pînă dispare.

Stînga: „Cîți ani crezi că avea steaua aceea?". „Mii, zeci de mii, poate chiar milioane de ani". „Din păcate s-a stins". „Noi n-o să fim niciodată ca ea..."

Dreapta: „Se spune că atunci cînd cade o stea, moare cineva". „Uită-te la noi — sîntem niște stele pe punctul de a cădea". „Ți-e teamă... de moarte?". „Da, dar măcar am trăit cum se cuvine". „Să trăiești, da, și să mori în strălucire, ca steaua aia".

Stînga: „Vrei să mai stăm?". „Sigur, e încă devreme". „La ce te gîndești?". „La stele".

Dreapta: „Hai să mergem. Mîine dimineață mă duc să cumpăr brînză de soia". „Da, oamenii trebuie să sfîrșească frumos". „Ce zici?". „Nimic, nimic".

Brusc, ambele perechi tac, de parcă ar fi cuprinse de meditații adînci. Cad și eu pe gînduri. Îmi spun că oamenii nu trăiesc nici o sută de ani și apoi se sting, fiind înlocuiți de alții. Dar atîta timp cît va exista viața, vor fi oameni tineri, de vîrstă mijlocie și bătrîni, la fel ca în literatură, unde există poezie, romane și simple note. Dacă subestimăm tinerețea, pămîntul se va opri. Iar dacă eliminăm bătrînii, globul nostru terestru va ieși pur și simplu de pe orbită. Oricît de diferite ar fi generațiile, trebuie să viețuiască împreună. Și nu ne rămîne decît să credem că tinerii ce vor veni după noi vor fi mai maturi decît cei de astăzi, că bătrînii de mîine vor fi și mai entuziaști. Perechea din stînga mea reprezintă trecutul meu, iar cea din dreapta viitorul apropiat. Se pot acestea împăca?

La un moment dat, apare soția mea, căutîndu-mă.

— De ce nu te-ai întors acasă? E tîrziu.

Tinerii sar în picioare. Bătrînii apucă bastoanele și se ridică și ei.

— Să mergem, spun.

— Știți pe unde este ieșirea din spate? o întreabă tînărul pe soția mea.

— Nu prea. N-am trecut pe-acolo decît o dată.

— Știu eu drumul, dar avem de mers, zice bătrînul, sprijinindu-se în baston.

— Nu-i nimic. Dumneavoastră arătați-ne drumul, iar noi o să vă ajutăm la mers, propune tînăra fată.

Ea și iubitul ei trec de o parte și de alta a perechii în vîrstă. Merg încet, sprijinindu-i pe bătrîni. Eu și soția mea ne luăm după ei.

— Îi cunoști? mă întreabă ea șoptit

— Nu, nu... adică da, am stat de vorbă pînă acum ■

Traducere de
CONSTANTIN LUPEANU

EVGHENIA PODBEREZINA (U.R.S.S.)

SCRISOAREA UNUI VILEGIATURIST

Dragă Musia,

Iată că se împlinesc deja opt zile de cînd mă aflu în Sud. M-am instalat bine. În cameră sînt în total trei paturi și, dacă mergi așa, mai dintr-o parte, cu fereală, poți ajunge chiar pînă la măsuță. Dar astăzi măsuța a fost luată și-n locul ei s-a pus un pat pliant, deoarece, în mod cu totul neprevăzut, gazdei i-a sosit o rudă de la Barnaul. Dar asta n-are nici o importanță, întrucît eu nu locuiesc în cameră, locuiesc alături — în grădină există o magazioară foarte confortabilă, cu două priciuri și două hamace. De dormit sus e prea cald, jos e periculos, dar asta iarăși n-are nici o importanță, căci eu nu locuiesc în magazioară, ci alături, în grădină, printre straturi, se mai află și un șopron. Șopronul e cam spart, dar asta e chiar minunat, pentru că pe aici nu plouă și eu mă pot bucura de aer curat douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, așa cum ai dorit tu.

Lucrurile și obiectele de preț mi le păstrează gazda. Asta e foarte comod. E rău doar faptul că ea lucrează în două locuri, pentru a fi cît mai puțin timp acasă, unde o indispun discuțiile neculturale ale sezoniștilor, și iată că de trei zile nu reușesc să-mi recuperez pantalonii. Dar asta e foarte bine, pentru că aici nimeni nu umblă cu pantaloni.

Să nu crezi cumva că mă plîng. Important e că eu sînt toată ziua pe plajă, așa cum ai dorit tu. Aici plaja e bună, la fel ca aceea de la noi, numai fără nisip și fără perspectivă. Totuși, la noi totul e haotic, dezorganizat, pe cînd aici stai în șezlongul tău după ceas. Ieri l-am rugat pe un vecin să aibă un pic grijă de șezlongul meu, m-am dus să mă scald și, cînd m-am întors, am constatat că-n șezlong șade o mătușă a vecinului, care venise pe neașteptate de la Kerci, cu copiii. Pe șezlongul meu au prînzit și, pentru că a sta pe capul lor era neplăcut pentru toți, m-am reîntors în mare. E drept că și acolo locul meu se ocupase, dar un copil fu strigat de maică-sa să iasă din apă și eu m-am aruncat în locul lui.

După plajă prînzesc. Mănînc bine și cu regularitate. Nu stau la coadă la restaurant, ci merg la gogoșărie. E drept, acolo n-au decît gogoși și eu mănînc la ele, dragă Musia, și mănînc, și mănînc de-o săptămînă încheiată. Le pregătesc elevii-practicanți de la o școală comercială din Tula. Asta e bine, căci ei se străduiesc și, ieri, gogoșile deja se dezlipeau una de alta. E rău doar că perioada de practică s-a încheiat azi și gogoșile iar nu mai pot fi dezlipite. Dar și asta e bine, că le mănînc mai repede și nu-mi pierd din timpul pentru plajă și mare, așa cum ai dorit tu.

Acum despre neplăceri.

Biletul meu de întoarcere e pentru data de douăzeci, dar pentru că m-am odihnit suficient și mi s-a făcut și dor de tine, dragă Musia, m-am hotărît să-l schimb pentru ziua de zece. A trebuit să mă înscriu la rînd pentru schimb. Trei nopți am umblat pentru asta, dar azi mi-am dat seama că am încurcat borcanele și m-am înscris pe o listă pentru schimbarea camerei. Dar cum eu aici nu am nici o cameră, e foarte firesc să nu am ce schimba și deci m-au șters de pe listă. Acum sînt nevoit să stau aici pînă la douăzeci, dar, fiindcă mă tem că pînă la această dată n-am să supraviețuiesc, te rog fă ceva și înțelege-te cu conductorul de tren să mă ia în compartimentul lui de serviciu. Pe-aici așa se procedează. Dragă Musia, nu pot scrie mai mult, căci trebuie să-mi dozez forțele. Al tău, Pașa ■

Traducere de
ANATOL GHERMANSCHI

ZEYNEP ORAL (Turcia)

DINCOLO DE FEREASTRĂ

Într-un spital, în pavilionul bolnavilor fără speranță. Cine ajunge aici, gata, s-a terminat cu el. O cameră din pavilion. În cameră, două paturi, doi bolnavi. Unul în apropierea ferestrei, celălalt, lîngă perete.

În aceste ultime clipe ale vieții lor, cel de lîngă fereastră privește afară cît e ziulica de mare, de dimineață și pînă seara și-i tot povestește vecinului de cameră, omul de lîngă perete: „Azi, marea e mai liniștită decît ieri. Bate doar o ușoară adiere. Bărcile cu pînze albe înaintează lin...". „Parcul? Parcul e încă pustiu, nici țipenie de om. Ba da, două leagăne se mișcă vioi, celelalte stau neclintite... Îndrăgostiții de săptămîna trecută și-au făcut din nou apariția. Se țin de mînă. S-au așezat pe o bancă. Bărbatul vorbește pe nerăsuflate în timp ce fata ascultă și tot ascultă. Acum bărbatul o mîngîie pe păr, se sărută chiar... Sînt nemaipomenit de frumoși..." „Bujorii au azi o frumusețe tulburătoare. Pretutindeni flori, și iarăși flori. Și florile pomilor și-au ieșit parcă din fire și au devenit flori de mireasă... Vai, vai bietul, unul dintre copii s-a împiedicat și uite, dragul de el, a căzut. Dar a apărut de îndată mama lui, îl strînge la piept, ce bine, copilul a tăcut, rîde acum, bravo..." „Ce de studenți! Stau cufundați cu nasu-n cărți. Parcă nici unul nu respiră, așa de absorbiți sînt... Stai, stai nițel, ehe... A venit și azi covrigarul, tinerii cumpără doi covrigi și îi împart pe din cinci și îi înfulecă mamă, mamă... Să vezi și să nu crezi, s-au alăturat copiilor și trag de sfoara zmeului... Zmeul se înalță sus, sus de tot, oho... Hmm!". „Bărcile cu pînze n-au apărut încă, dar pescărușii sînt puși pe joacă. Și vînzătorul de baloane a venit mai devreme azi. Are baloane mari, albastre, verzi, roșii, portocalii..."

Tot povestind așa, cu mult suflet, într-o zi, pe cel de lîngă fereastră îl

apucă o criză cumplită. Dacă cel de lîngă perete ar apăsa pe buton, ar veni imediat medicul de gardă. Dar... dacă locul de lîngă fereastră se va elibera, ar vedea el toate minunăţiile acelea...

Şi aşa se face că vecinul muri. A doua zi de dimineaţă, patul celui de lîngă perete este împins lîngă fereastră. În fine, a sosit momentul mult aşteptat. Se ridică puţin şi priveşte afară prin fereastră, de pe patul unde sta întins; în faţa ferestrei se ridica un zid negru ■

Traducere de
MELIKE ROMAN

LESZEK MARUTA (R. P. Polonă)

FRIGIDERUL

De la o vreme, mă tot chinuie ideea realizării în practică a hipotermiei. Da, hipotermia, deci îngheţarea artificială a organismului viu. Am citit într-o revistă că răcirea treptată a organismului nu distruge ţesuturile vii, ci se reduce numai circulaţia arterială, respectiv procesele de transformare a materiei pot fi diminuate.

Inima bate mai rar, sîngele absoarbe o cantitate infimă de oxigen, iar la răcirea definitivă, respiraţia încetează, la fel bătăile inimii şi circulaţia sîngelui. Asta nu înseamnă o moarte clinică...

Organismul intră într-un fel de hibernare, în care poate supravieţui luni, ani, ba chiar secole. E suficient ca după aceea numai să încălzeşti uşor un asemenea om şi iată-l sănătos şi întreg, trecînd din secolul al XX-lea direct în veacul, să zicem, al XXX-lea!

M-am bucurat că providenţa m-a desemnat pe mine să fiu pionier în domeniul hipotermiei. Voi putea face un pas mai curajos decît zborul omului pe Lună — un pas în viitor. Problema grea e cum şi cu ce să produci răcirea?

Trecînd într-o seară pe lîngă o vitrină a Fabricii de aparate electrice casnice, „Eldom", mi-a căzut imediat fisa. Frigiderul! Asta-i soluţia! Iar prin vitrină vedeam, în depozit, frigidere atît de mari, că aş fi putut intra fără greutate în unul din ele.

A doua zi, o asemenea sculă minunată se şi afla în bucătăria mea. Plin de emoţii, toată ziua am meşterit pe lîngă frigider, conectîndu-l şi deconectîndu-l de la reţea. Am pus în el diferite produse, ca să constat apoi cu satisfacţie că salamul îngheţase tun, iar sticlele de bere se aburiseră cum nu se poate de bine.

A venit apoi şi ziua mult aşteptată. Încă din zori am intrat în frigider, în palton, cu pălăria pe cap, cu un fular de lînă înfăşurat în jurul gîtului, şi-am tras tare uşa după mine.

M-a cuprins la început un tremur puternic, cu toate că eram bine dispus. Trebuia doar să scap de secolul al XX-lea. Şi, în plus, n-aveam să mai trec pragul biroului în care face pe deşteptul şeful de serviciu, la slujbă fiind înconjurat de colegi invidioşi. Eram sigur că, sărind peste zece secole, mă voi afla într-o altă lume, minunată, plină de fiinţe nobile, altruiste, superumane... După vreun sfert de oră m-a prins somnul.

M-au trezit bătăile puternice de la uşă. Cineva izbea cît putea, altul trăgea de clanţă. Şi-astfel m-am trezit la lumina zilei. În faţă mi-au apărut doi bărbaţi necunoscuţi, cu priviri ameninţătoare, plini de ură. O idee mi-a străfulgerat prin cap: pot fi oare aceştia oamenii viitorului? Fiinţele acelea pe care le idealizasem atît, net superioare nouă, bune la suflet şi chipeşe? Îmi îngheţase şi inima în piept din cauza privirii lor de balauri.

— Sîntem de la percepţie, domnule! De ce n-aţi mai piătit ratele la frigider?

— Sînteţi deci contemporanii noştri! Şi-am răsuflat uşurat ■

Traducere de
NICOLAE MAREŞ

DOROTHY PARKER (S.U.A.)

TELEFONUL

Te rog, Doamne, fă-l să-mi telefoneze acum. Nu-ţi voi mai cere nimic altceva, niciodată. Şi nici nu-ţi pretind mare lucru, înseamnă atît de puţin pentru tine, un nimic. Doar să mă sune el, acum. Te implor, te implor...

Dacă nu mă mai gîndesc la el, atunci poate va suna telefonul. Uneori, nu-i aşa, se întîmplă astfel. De m-aş putea gîndi, însă, la altceva. Dacă, să zicem, aş număra pînă la cinci sute, din cinci în cinci, şi între timp ar începe să zbîrnîie. Voi număra rar şi cinstit, fără trucuri. Şi dacă va suna cînd ajung la trei sute nu mă voi opri; nu voi răspunde pînă nu ajunge la cinci sute! Cinci, zece, cincisprezece, douăzeci, douăzeci şi cinci, treizeci, treizeci şi cinci, patruzeci, patruzeci şi cinci, cincizeci... Ah, te rog sună odată. Sună!

E pentru ultima oară cînd mă uit la ceas. E şapte şi zece. Mi-a spus că-mi va telefona la cinci. „Te sun la cinci, iubito!". Cred că aşa mi-a spus, sînt sigură aproape. Ştiu că mi-a spus de două ori „iubito". Da, îmi amintesc perfect, a doua oară, atunci cînd şi-a luat rămas bun. „La revedere, iubito!". Era ocupat, nu putea să vorbească mai mult din biroul acela plin de oameni, dar mi-a spus, totuşi, de două ori „iubito". Este exclus să-mi fi spus să-l sun eu. Ştiu eu bine, nu le place să fie sunaţi. Cînd faci asta, le trece prin cap că la altceva nu te mai gîndeşti, ci doar la ei, că-i aştepţi şi aşa mai departe. În clipa aia nu le mai placi, te urăsc chiar puţin. Dar nu vorbisem cu el de trei zile! Şi voiam să-l întreb doar ce mai face, e felul în care poţi începe o convorbire cu oricine, nu? Dar el părea să nu fi băgat de seamă că trecuseră chiar trei zile. L-am întrebat dacă telefonul meu îl plictiseşte. „Nu, desigur, al tău nu", mi-a răspuns, promiţîndu-mi că-mi va telefona el. Nu trebuia să-mi promită lucrul ăsta, pe cuvînt că nu i-am pretins nimic. N-am făcut-o, în mod sigur. Şi nu cred că a zis aşa, ştiind că n-o va face. Doamne, îndeamnă-l să mă sune.

„Îţi telefonez la cinci, iubito!". „La revedere, iubito". Era ocupat, de bună seamă, peste cap, se grăbea, desigur, şi era lume în jurul lui. Şi totuşi mi-a spus de două ori „iubito". Lucrul acesta îmi aparţine, e al meu, al meu... chiar dacă nu-l voi mai vedea niciodată. Vai, dar e atît de neînsemnat... Nu-i suficient. Nimic n-ar fi de ajuns. Şi dacă nu-l voi mai vedea? De-ar fi să-l mai văd din nou! Am atîta nevoie de el! Voi fi bună, Doamne, voi fi, îţi jur, dar vreau să-l văd. Dacă vrei, fă aşa ca să-mi dea telefon. Acum. Vai, ce înseamnă această mărunţă dorinţă pentru tine, tu care, acolo sus, atît de alb şi de bătrîn, stai pe tronul tău, înconjurat de îngeri şi de stele mişcătoare? Şi ruga mea se îndreaptă spre tine pentru un simplu telefon. Nu rîde! Vezi, tu nu ştii cum e cu sentimentele! Eşti atît de aparat de ele, sus acolo, tro-

nînd printre vîrtejuri albastre... Nimic nu te poate atinge, nimeni nu poate să-ţi răsucească inima... Aici e suferinţa, şi ce grea suferinţă! Nu vrei să mă ajuţi? Ştii bine că nu ţi-am mai cerut ceva pînă acum...

Trebuie să mă opresc, n-ajung nicăunde aşa! Uite, să presupunem că un tînăr îi promite unei fete că-i va telefona, dar se întîmplă ceva între timp care-l împiedică. Nu-i îngrozitor? Dacă, tocmai acum, a pornit să facă înconjurul lumii pe jos? Dar ce-mi pasă mie de asta, de ce naiba nu sună telefonul? Te rog, cutie mică de ebonită, drăguţule, n-ai putea, totuşi, s-o faci? De ce taci? De ce taci, blestematule, urîtule, cu toată strălucirea ta nesimţitoare! Nu-i aşa că dacă ai suna acum ţi-ar plesni ceva prin măruntaie? Bineînţeles, nenorocitule, am să-ţi smulg imediat din perete rădăcinile scîrboase, am să te izbesc de zid cu mutra ta de contrabandist, pînă te fac bucăţele. Să te duci la naiba!

Nu, nu, nu, ce fac, trebuie să încetez. Trebuie să-mi abat gîndurile în altă parte. Uite ce-am să fac: am să duc ceasul în altă cameră, aşa n-am să mă mai tot uit la el. Dacă o să vreau să ştiu cît arată, mă voi ridica şi mă voi duce în dormitor. În felul ăsta se cheamă că voi face totuşi ceva. Poate, înainte de a-l privi din nou va începe telefonul să zbîrnîie. Dacă-mi telefonează, voi fi atît de dulce cu el. Dacă-mi spune că nu ne putem vedea astă seară, îi voi răspunde. „Nu-i nimic, dragă, e-n regulă. De ce?, lasă, asta e". Voi fi aşa cum m-a cunoscut. Ehe, e atît de uşor să fii dulce cu cineva înainte de a te îndrăgosti de el.

Cred ca trebuie să mai ţină un pic la mine. Nu mi-ar fi spus de două ori „iubito" astăzi, dacă nu m-ar mai iubi un piculeţ. Nu s-a terminat nimic atîta timp cît încă mă mai place puţin, oricît de puţin, o bucăţică mică, mică de tot. Ştii, Doamne, dacă l-ai face să formeze acum numărul meu de telefon, zău dacă-ţi mai cer ceva vreodată. Voi fi drăgăstoasă, veselă, aşa cum mi-e şi firea, şi el mă va iubi din nou. Şi atunci, bineînţeles, nu-ţi mai cerşesc nimic. De ce nu vrei să-mi asculţi ruga? Aha, vrei să mă pedepseşti pentru că am fost rea? Eşti supărat pe mine? Dar, dragă Doamne, există pe pămînt atîta lume rea, şi tu eşti crud numai cu mine. Dar, dacă stau să mă gîndesc, nici n-am fost prea rea; nici n-aş fi putut. N-am lovit pe nimeni, n-am rănit un singur suflet, şi tu ştii bine asta. Nici acum nu vrei să-l faci să-mi telefoneze? Dacă n-o va face, voi şti că eşti supărat pe mine. Voi număra din cinci în cinci pînă la cinci sute, şi dacă pînă atunci nu voi vorbi cu el, voi şti că nu vrei să mă ajuţi nici acum, nici altădată. Va fi un semn. Cinci, zece, cincisprezece, douăzeci, douăzeci şi cinci... Am fost rea, iată, recunosc, am fost rea. Gata, trimite-mă în iad, na! Tu crezi că mă înspăimînţi cu iadul tău? Crezi că e mai rău decît al meu?

Vai, ce-i cu mine, trebuie să încetez cu gîndurile astea. Să zicem că a întîrziat şi el puţin cu telefonul, ce-i atît de catastrofal în asta? Poate că n-a mai stat de telefoane şi a pornit în goană aici. Se va cruci cînd va vedea că am plîns pentru atîta lucru. Lor nu le place cînd plîngi. Ei nici nu plîng, de altfel. Aş vrea ca şi el să se smiorcăie niţel. Mi-ar plăcea să-l fac să plîngă şi să-l văd la podea, să-şi simtă inima grea şi mare, şi bolnavă în piept. Ce n-aş da să-l perpelească şi pe el puţin iadul...

Am impresia că el nu mi-ar dori niciodată pedeapsa la care mă gîndesc eu acum. Şi nici nu cred că şi-ar putea închipui ce m-a împins el să simt. Aş vrea să afle, fără a i-o spune prin viu grai, bineînţeles. Desigur, nu le place să le spui că te-au făcut să plîngi, că din cauza lor eşti nefericită. Dar dacă le zici cumva ceva, imediat ţi-o întorc, făcîndu-te posesivă şi egoistă. Şi atunci, în clipa aia, ce te mai dispreţuiesc... O fac, uneori, şi cînd rosteşti ce simţi, ce gîndeşti cu adevărat. Mereu trebuie să aduni în tine, să joci puţin teatru. Oh, ce mult am sperat că nu se va întîmpla aşa de data asta; mă gîndeam că iubirea noastră e atît de mare încît nu va trebui să ascund ce gîndesc. Nici una, însă, nu-i îndeajuns de mare pentru asta! Dacă ar telefona în momentul acesta i-aş spune că am fost tristă din pricina lui. Of, lor nu le plac oamenii trişti. Voi fi, totuşi, atît de dulce şi atît de veselă, ca nimeni alta. Numai să-l aud. Numai să sune.

Poate că se pregăteşte în clipa asta s-o facă. Poate a pornit deja spre mine. O fi chiar pe drum acum. Ar fi putut să i se întîmple ceva. Nu, nimic nu i se poate lui întîmpla. Nu-mi imaginez absolut nimic, nu-l văd alergînd cu maşina aiurea, nu mi-l pot închipui zăcînd pe undeva sau chiar mort. Vreau să fi murit! Ce dorinţă înfiorătoare. Ce urare drăguţă! Dacă ar fi mort, ar fi ca şi al meu, şi nu mă voi mai gîndi niciodată la tot ce-am simţit acum şi în ultimele săptămîni. Mi-aş aminti numai clipele frumoase. Vreau să fie mort acum! Mort, mort, mort.

Ce prostie, să doreşti moartea cuiva numai pentru că n-a dat un telefon la ora cînd promisese. Poate că merge ceasul meu înainte. Poate că a întîrziat undeva, şi atîta tot. Orice i-ar fi putut întîrzia. O fi stat mai mult la birou. Poate că, ajuns acasă, a vrut să-mi telefoneze, dar s-a trezit cu cineva pe cap. Şi nu-i place să mă sune de faţă cu alţii. S-ar putea să fie chiar neliniştit, un picuţ doar, la un colţişor, de a mă fi făcut să aştept. Poate că speră să-l sun eu. Şi aş putea s-o fac. Aş putea să-i dau chiar eu un telefon.

Nu, nu, nu! Doamne, nu mă lăsa să-i telefonez. Te rog, împiedică-mă! Ştiu tot atît de bine că şi tine că, dacă ar fi îngrijorat, doar puţin, din cauza mea, mi-ar telefona de oriunde s-ar afla şi oricîtă lume ar fi de faţă. Te rog, fă-mă să-mi intre bine în cap acest lucru. Nu-ţi mai cer să-mi uşurezi suferinţa, nu poţi, deşi ai putut sa faci tu lumea. Nu mă împinge să sper. Nu-mi da voie să-mi spun lucruri care să-mi convină. Nu mă lăsa să sper, te implor!

Nu-i voi da nici un telefon. Cît oi trăi n-am să-l mai sun. Va fi demult în iad, pînă ce, să zicem, m-aş gîndi s-o mai fac. Nu-i nevoie să-mi dai putere; o am în mine. Dacă mă vrea, ştie unde să mă găsească. Ştie unde sînt. Ştie bine că-l aştept aici! E atît de sigur de mine, atît de sigur. Mă întreb de ce te urăsc ei uneori de vreme ce sînt atît de siguri de tine? Dar cred ca e deosebit de plăcut să fii sigur de cineva.

Ar fi atît de simplu, totuşi, să pun mîna pe telefon. Şi poate n-ar fi cel mai prostesc gest. Poate o fi uitat pur şi simplu. Sau i-o place să uite astfel de lucruri. Sau încearcă să ajunga aici. De multe ori cauţi pe cineva, suni, suni şi nu răspunde numărul. Nu spun asta să-mi dau curaj, într-adevăr, e posibil. Ştii bine, Doamne, se mai întîmplă. Vai, dar ţine-mă departe de aparat. Fă-mă să-mi păstrez un colţişor din mîndrie. Simt că am nevoie de ea! Simt că e tot ce mai am. O, dar ce importanţă are mîndria, cînd eu nu mai pot să stau pe picioare dacă nu vorbesc cu el! O astfel de mîndrie e o mare prostie, un lucru meschin, zău aşa! Adevărata mîndrie, marea mîndrie este să n-ai mîndrie deloc. Şi n-am de gînd să salvez ceva din ea, din moment ce mi-a intrat în cap să-i telefonez eu lui. Nu sînt mîndră, ştiu că aşa-i, dar voi fi mare, mă voi înălţa deasupra micilor mîndrii.

Nu văd ce legătură are mîndria cu chestia asta. Înseamnă atît de puţin, nici nu ştiu de ce mă agit atît. E posibil să-l fi înţeles greşit. Poate că mi-a spus să-i dau eu telefon la ora cinci. „Sună-mă la cinci, iubito!". E plauzibil, perfect plauzibil, să-mi fi zis aşa, iar eu am înţeles pe dos. „Sună-mă la cinci, iubito!". Aproape că sînt sigură că astea i-au fost cuvintele. Doamne, nu mă lăsa să mă mint singură, fă-mă să ştiu, te rog, ajută-mă să aflu.

Dar mă voi gîndi la altceva. Uite, mă aşez aici, liniştită. Numai de-aş putea să stau aşa. Să citesc ceva. Of, toate cărţile scriu despre oameni care se iubesc, unul pe altul, curat şi sincer. La ce bun tot scriu şi scriu despre asta? Nu ştiu că e o minciună? De ce tot vorbesc despre aşa ceva, cînd ştiu că rănesc cu cuvintele lor? Să se ducă toţi ăştia la naiba, la naiba, la naiba...

Ascultă, chiar n-ai de gînd cu adevărat să-l faci să-mi dea telefonul promis? Eşti hotărît, Doamne? N-ai putea să-mi oferi izbăvirea? Zău nu poţi? Uite, nici nu te mai implor să-l faci să telefoneze în clipa asta, ci mai încolo. Voi număra din cinci în cinci pînă la cinci sute, rar şi corect. Dacă pînă atunci nu sună, voi pune eu mîna pe telefon. Şi să ştii că o voi face! Ah, Doamne, te rog, dragule drag şi scump, fă-l să sune el înainte. Te rog, te implor...

Cinci, zece, cincisprezece, douăzeci, douăzeci şi cinci, treizeci, treizeci şi cinci...

Adaptare de
CRISTINA BĂLTEANU

COPIII NOȘTRI

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

1. Ciprian-Andrei BIRTU, Balș; 2. Răzvan-Alex CETINĂ, București; 3. Valentina-Aurelia MOROIANU, București, 4. Oana-Raluca ZAHARIA, Valea Mare—Dîmbovița; 5. Ramona-Gabriela BONTOȘ, Baia Mare; 6. Raluca și Georgiana DERVISI. București; 7. Ana-Maria POP, Baia Mare; 8. Doina-Oana DRĂGOI, Orșova; 9—10. Ilinca și Ștefan APETREI, București.

Gabriel DINU, Alexandria

Marian și Doina NEACȘU, Seaca-Teleorman

Andrei-Cristian LUNGU, Curtea de Argeș

Roxana NIEGRE, Basarabi-Constanța

Laurian BĂDESCU, Seaca-Teleorman

Cristian BUTNARU, Baia Mare

Adina-Nicoleta BĂRBULESCU, Craiova

Ștefănel TOPRICEANU, Bîrlad

Nicoleta și Nicolae PĂUN, Pitești

Marius, Ancuța și Lucian GROZA, Ulmeni-Maramureș

Raluca-Alexandra CREȚU, București

Mădălina MANDA, Drăgășani

Mihaela-Camelia URDĂ, Măgura Ilvei, Bistrița-Năsăud

Ionica BARBU, municipiul Gh. Gheorghiu-Dej

Andrei CREȚU, București

Vasile SARCA, Baia Mare

Petre-Alexandru HERA, Aninoasa-Argeș

Camelia și Valentin STROEȘTEANU, Constanța

Claudiu-Constantin TONE, București

Raluca, Bogdan și Anca RUSU, Dorohoi

Rubrică realizată de
AUREL BĂBEANU

ȘI ÎN 1988
VEȚI PUTEA REGĂSI
ÎN PAGINILE
REVISTEI

femeia

RUBRICILE DV.
ÎNDRĂGITE.
VĂ DORIM
LECTURĂ PLĂCUTĂ!

Almanah editat de redacția revistei „FEMEIA"
Redactor coordonator: CRISTINA BĂLTEANU
Prezentarea grafică: RADU GEORGESCU
Corector: ION ADAM

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

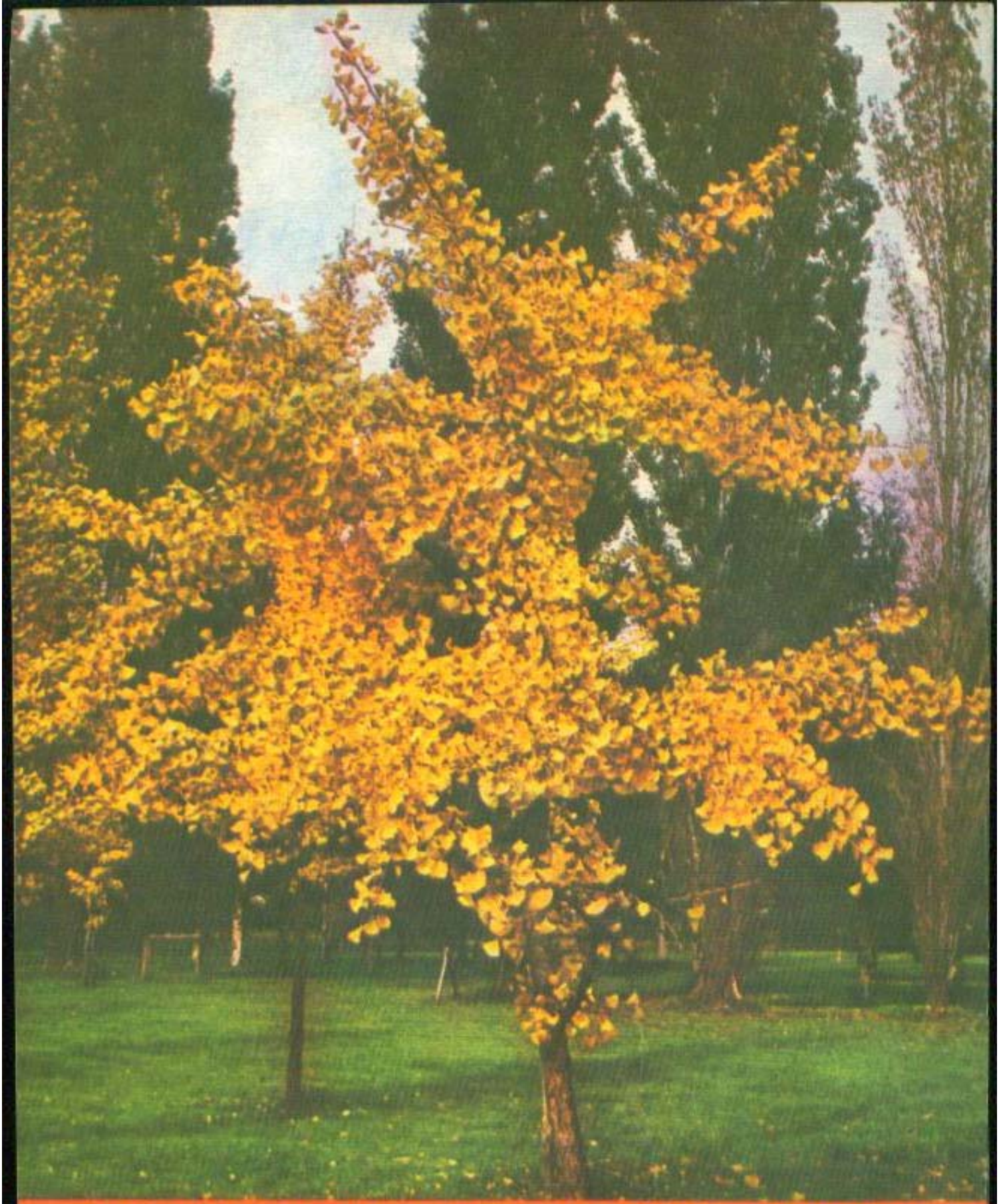

ÎN 1988, NICI UN CĂMIN FĂRĂ REVISTA

femeia

REVISTA ÎNTREGII FAMILII!